वज्रच्छेदिका नाम त्रिशतिका प्रज्ञापारमिता।

༄། །འཕགས་པ་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་རྡོ་རྗེ་གཅོད་པ་ཞེས་བྱ་བ་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་མདོ། །

金剛經梵文注解

中國人民大學國際佛學研究中心

沈陽北塔翻譯組

二零一三年元月

वज्रच्छेदिका नाम त्रिशतिका प्रज्ञापारमिता।

༄༅། །འཕགས་པ་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་རྡོ་རྗེ་གཅོད་པ་ཞེས་བྱ་བ་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་མདོ།

佛說大乘能斷金剛般若波羅蜜多經

金剛經梵文注解

善慧光 蓮花藏

中國人民大學國際佛學研究中心 · 瀋陽北塔翻譯組
二零一三年元月

金剛經梵文注解

目 錄

序 3
一、法會因由分 5
二、善現啟請分 11
三、大乘正宗分 19
四、妙行無住分 24
五、如理實見分 32
六、正信稀有分 36
七、無得無說分 50
八、依法出生分 55
九、一相无相分 64
十、莊嚴淨土分 78
十一、無為福勝分 86
十二、尊重正教分 94
十三、如法受持分 97
十四、離相寂滅分 109
十五、持經功德分 138
十六、能净业障分 149
十七、究竟無我分 159
十八、一體同觀分 184
十九、法界通分分 196
二十、離色離相分 200
二十一、非說所說分 204
二十二、無法可得分 210
二十三、淨心行善分 213
二十四、福智無比分 216
二十五、化無所化分 219
二十六、法身非相分 222
二十七、無斷無滅分 229
二十八、不受不貪分 232
二十九、威儀寂淨分 236
三十、一合理相分 238
三十一、知見不生分 245
三十二、應化非真分 249

金剛經梵文注解

序

《金剛經》，漢譯本有六種：

1、《金剛般若波羅蜜經》（*大藏經，T08/N235*）)，姚秦鳩摩羅什法師（Kumārajīva）譯；
2、《金剛般若波羅蜜經》（*大藏經，T08/N236*）元魏菩提流支法師（Bodhiruci）譯；
3、《金剛般若波羅蜜經》（*大藏經，T08/N237*），陳真諦法師（Paramārtha）譯；
4、《金剛能斷般若波羅蜜經》（*大藏經，T08/N238*），隋達磨笈多法師（Dharmagupta）譯；
5、《大般若波羅蜜多經（卷577）·第九能斷金剛分》（*大藏經，T08/N220*），唐玄奘法師譯；
6、《佛說能斷金剛般若波羅蜜多經》（*大藏經，T08/N239*），唐義淨法師譯。

六家翻譯各有特色，流傳最廣者為鳩摩羅什法師譯本。與梵文本最能對應者，乃達磨笈多法師譯本與玄奘法師譯本。笈多法師譯本，與梵文逐字對譯，幾乎是完全對應，雖語句無法通讀，但無疑是學習金剛經梵文最原始資料。

《金剛經》梵文，目前主要有三種版本：

1、馬氏版本，即馬克斯 · 繆勒（Müller Friedrich Max）1881年於英國牛津大學校對刊印本；
2、中亞版本，由斯坦因（Sir Awrel Stein）1900年於中亞發現，由帕及多（P.E.Pargiter）1916年校勘轉寫；
3、吉爾吉特版本（Gilgit），1931年於吉爾吉特發現。

三個梵文版中，馬氏版本最完整，與笈多法師漢譯本基本一一對應。後二版本對簡潔得多。

恩師夏埧仁波切，零九年創建北塔翻譯組，余有幸成為首批學員。恩師非但要求學習藏文，亦須學習梵文，專門請了當時正在讀博的云丹師、巴丹師教授梵文。兩位老師授課非常認真精進，兩年之間，多用假期或法會期間授課，竭盡心力為吾等學員教授《梵文基礎讀本》及《梵文入門》，此外，還教授一些佛教經典，如《心經》、《五蘊論》、《真實名經》、《俱舍論》等等。

余雖學未有成，然一直想做點梵文的東西，以謝兩位老師授課之恩，由於種種因緣，最終選擇這部《金剛經梵文注解》。其中，注的部分，對全部詞彙進行語法注釋，及漢、藏、英譯釋；解的部分，則解析笈多法師漢譯本，並在盡量不改變原譯詞彙的情況下，將其譯本調整為基本能讀通的漢文語序。

說明：

1、梵文天城體，為維底亞（Vaidya P.L）1961年依馬氏版本之校勘本：**वज्रच्छेदिका नाम**

त्रिशतिका प्रज्ञापारमिता।(vajracchedikā nāma triśatikā prajñāpāramitā)。

2、梵文拉丁轉寫，為孔茲（Conze Edward）1957依馬氏版本之校勘本：Vajracchedikā Prajñāpāramitā，注解主要依此版本；同時參考Harrison Paul & Watanabe Shōgō(2006)依吉爾吉特版本之校勘本：Vajracchedikā Prajñāpāramitā。

3、漢譯本選擇三個譯本：[什譯]，即是鳩摩羅什法師譯本，[奘譯]，即是玄奘法師譯本，[淨譯]，即是義淨法師譯本。

4、[藏譯]，即是藏譯本：འཕགས་པ་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་རྡོ་རྗེ་གཅོད་པ་ཞེས་བྱ་བ་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་མདོ། །

5、注解中，“什師”，指鳩摩羅什法師；“奘師”，指玄奘法師；“淨師”，指義淨法師；“多師”，指達磨笈多法師。

梵文變化，極為複雜，吾等方始入門，個中難免錯謬之處，敬請鑒諒，歡迎指正。

瀋陽北塔翻譯組 善慧光 蓮花藏

二零一三年元月

वज्रच्छेदिका प्रज्ञापारमिता।

vajracchedikā prajñāpāramitā |

金刚般若波罗蜜经

༄༅། །འཕགས་པ་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་རྡོ་རྗེ་གཅོད་པ་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ།།

॥नमो भगवत्या आर्यप्रज्ञापारमितायै॥

namo bhagavatyā āryaprajñāpāramitāyai||

南無薄伽梵聖般若波羅蜜多！

སངས་རྒྱས་དང་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་ཐམས་ཅད་ལ་ཕྱག་འཚལ་ལོ། །

一、法會因由分

1-1.एवं मया श्रुतम् एकस्मिन् समये।

1-1. evaṃ mayā śrutam ekasmin samaye |

[什譯] 如是我聞：一時，

[奘譯] 如是我聞：一時，

[淨譯] 如是我聞：一時，

[藏譯] འདི་སྐད་བདག་གིས་ཐོས་པ་དུས་གཅིག་ན།

【注】

1、**evaṃ**：不變詞。**如是**，འདི་སྐད，thus.

2、**mayā(aham)**：代詞、單數、具格。**我**，བདག་གིས，I.

3、**śrutam**（√śru-5）：過去分詞，中性、單數、體格。**聞**，ཐོས་པ，heard.

4、**ekasmin(eka)**：數詞、陽性、單數、依格。**一**，གཅིག(ན)，one.

5、**samaye(samaya)**：名詞、陽性、單數、依格。**時**，དུས，time.

【解】

此句多師亦譯為“如是我聞：一時”。

同於他譯。其中“śrutam(聞)”為過去分詞，為體格，能聞者“我（mayā）”則為具格，按梵文直譯即為：“被我所聞者（是）如是。”動詞“是”(as)省略。

1-2.भगवान् श्रावस्त्यां विहरति स्म जेतवनेऽनाथपिण्डदस्यारामे महता भिक्षुसंघेन सार्धं त्रयोदशभिर्भिक्षुशतैः संबहुलैश्च बोधिसत्त्वैर्महासत्त्वैः।

1-2.Bhagavāñ Śrāvastyāṃ viharati sma Jetavane 'nāthapiṇḍadasya-ārāme mahatā bhikṣu-saṁghena sārdham ardhatrayodaśabhir bhikṣu-śataiḥ sambahulaiś ca bodhisattvair mahāsattvaiḥ |

[什譯]佛在舍衛國祇樹給孤獨園，與大比丘眾千二百五十人俱。

[奘譯]薄伽梵在室羅筏，住誓多林給孤獨園，與大苾芻眾千二百五十人俱。

[淨譯]薄伽梵在名稱大城戰勝林施孤獨園，與大苾芻眾千二百五十人俱，及大菩

薩眾。

[藏譯]བཅོམ་ལྡན་འདས་མཉན་ཡོད་ན་རྒྱལ་བུ་རྒྱལ་བྱེད་ཀྱི་ཚལ་མགོན་མེད་ཟས་སྦྱིན་གྱི་ཀུན་དགའ་ར་བ་ན། དགེ་སློང་སྟོང་ཉིས་བརྒྱ་ལྔ་བཅུའི་དགེ་སློང་གི་དགེ་འདུན་ཆེན་པོ་དང་། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ་རབ་ཏུ་མང་པོ་དང་ཐབས་གཅིག་ཏུ་བཞུགས་སོ། །

【注】

1、**Bhagavān(bhagavat)**：名詞、陽性、單數、主格。**薄伽梵、世尊，**བཅོམ་ལྡན་འདས，The Lord

2、**Śrāvastyāṁ(Śrāvastī)**：名詞、陰性、單數、依格。**舍衛國、室羅筏，**མཉན་ཡོད(ན)，Śrāvastī

3、**viharati (vi-√hṛ-1)**：動詞、第三人稱、單數、主動陳述。**住，**བཞུགས，dwelt

4、**sma**：不變詞。加在動詞現在時後表過去。

5、**Jetavane(Jetavana)**：名詞、中性、單數、依格。**祇樹、誓多林，**རྒྱལ་བུ་རྒྱལ་བྱེད་ཀྱི་ཚལ，Jeta Grove

6、**'nāthapiṇḍadasya (anātha-piṇḍa-da)**：名詞、陽性、單數、屬格。**給孤獨，**མགོན་མེད་ཟས་སྦྱིན，Anāthapiṇḍada

7、**ārāme(ārāma)**名詞、陽性、單數、依格。**園，**ཀུན་དགའ་ར་བ，garden

8、**mahatā(mahat)**：形容詞、陽性、單數、具格。**大，**ཆེན་པོ，large

9、**bhikṣusaṁghena(bhikṣusaṁgha)**：名詞、陽性、單數、具格。**比丘，**དགེ་འདུན，monks

10、**sārdhaṁ**：不變詞。**俱、與……在一起（用具格），**ཐབས་གཅིག་ཏུ，gathering,together.

11、**ardha**：不變詞。**一半，**half

12、**trayodaśabhir(trayodaśa)** ：數詞、中性、複數、具格。十三。

13、**bhikṣu-śataiḥ(bhikṣu-śata)** ：名詞、中性、複數、具格。**一百比丘，**hundred monks

14、**sambahulaiś**：數詞、陽性、複數、具格。**眾多，**རབ་ཏུ་མང་པོ，many.

15、**ca**：不變詞。**和、與，**དང，and

16、**bodhisattvair(bodhisattva)** ：名詞、陽性、複數、具格。**菩薩，**བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ，bodhisattvas

17、**mahāsattvaiḥ(mahāsattva)** ：名詞、陽性、複數、具格。**摩訶薩，**སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ，noble-minded

【解】

此句多師譯為："世尊聞者遊行勝林中，無親搏施與園中，大比丘眾共，半三十比丘百。"

"遊行"，对应 viharati (vi-√hṛ)：詞根√hṛ，"移動"。加前綴"vi"，即"住"。

"聞者"、"勝林"、"無親搏施與園"，對應梵文：Śrāvastyāṁ(Śrāvastī) Jetavane(Jetavana)、Anāthapiṇḍadasyaārāme((anātha-piṇḍa-da-ārāma)，皆是依格，表動詞 viharati 所住之處。

Śrāvastī，本意為"聞者"，是印度一國都大城之名，盛產名人或寶物，故名"有聞、聞者、聞物"。古印度十六大國之一，因與南邊一國國名相同，故取都城之名代國名。奘師音譯為"室羅筏"，什師音譯為"舍衛"，並加"國"字，音譯+意譯合為"舍衛國"。全音譯應為"室羅筏悉底"。藏文譯為"མཉན་ཡོད"，"有聞"。

Jetavane(Jetavana)，Jeta，本意為"戰勝"，是波斯匿王太子"祇陀"或"誓多"（音譯）之名；vana，即是"園林"。合譯即為"勝林"，什師譯為"祇樹林"，奘師譯為"誓多林"。

Anāthapiṇḍadasyaārāme(anātha-piṇḍa-da-ārāma)， a-nātha，“無依怙”，也就是“无亲”。piṇḍa，“摶食”；da(√dā)，“給與、施與”，這是人們對舍衛城中蘇達多(sudatta)长者的尊稱，因為喜歡佈施撫恤孤苦，故得此名；ārāma，即是園林。

多師前半句可調為：“世尊遊行（住）‘聞者’（城）‘勝林’‘無親摶施與園’中。”

“共”，對應梵文 sārdhaṁ，要求所共的對象為具格，即是“大比丘眾”。

“半三十比丘百”，對應梵文 ardhatrayodaśabhir bhikṣu-śataiḥ ，也是具格，表示“大比丘眾”的數目。

ardha（繆勒梵文版中無此詞,），“一半”；trayodaśa，“十三”（譯文中為“三十”，可能是筆誤），這是印度表示數字的一種特殊方法，這有兩種解法：1）表示再加半個就是十三個，那實際就是十二個半，bhikṣu-śata，意為“一百個比丘”，“十二個半”的“一百個比丘”，那就是“一千二百五十”個比丘。2）表示第十三個是一半，前面十二個是完整的。前面十二個每個都是完整的一百個比丘，而第十三個是半個“一百個比丘”，即五十個比丘，加起來總共就是“一千二百五十”個比丘。bodhisattvair mahāsattvaiḥ，即是“菩薩摩訶薩”，漢譯中除淨師譯出外，其它皆未譯出，藏譯中有之。

多師後半句可調為：“（與）大比丘眾一千二百五十人共。”

1-3. अथ खलु भगवान् पूर्वाह्णकालसमये निवास्य पात्रचीवरमादाय श्रावस्तीं महानगरीं पिण्डाय प्राविक्षत्।

1-3. atha khalu Bhagavān pūrvāhṇa-kāla-samaye nivāsya pātracīvaram ādāya Śrāvastīṃ mahā-nagarīṃ piṇḍāya prāvikṣat |

[什譯] 爾時，世尊食時，著衣持缽，入舍衛大城乞食。

[奘譯] 爾時，世尊於日初分，整理裳服，執持衣缽，入室羅筏大城乞食。

[淨譯] 爾時，世尊於日初分時，著衣持缽，入城乞食。

[藏譯] དེ་ནས་བཅོམ་ལྡན་འདས་སྔ་དྲོའི་དུས་ཀྱི་ཚེ། ཤམ་ཐབས་དང་ཆོས་གོས་སྐུ་ལ་གསོལ་ཏེ། ལྷུང་བཟེད་བསྣམས་ནས་མཉན་ཡོད་ཀྱི་གྲོང་ཁྱེར་ཆེན་པོར་བསོད་སྙོམས་ཀྱི་ཕྱིར་ཞུགས་སོ། །

【注】

1、**atha**：副詞，不變詞。**爾時**，དེ་ནས，then.

2、**khalu**：副詞，加強語氣

3、**Bhagavān(bhagavat)**：名詞、陽性、單數、主格。**薄伽梵、世尊**，བཅོམ་ལྡན་འདས，The Lord.

4、**pūrvāhṇa-kāla-samaye**：名詞、陽性、單數、依格。**於日初分**，སྔ་དྲོའི་དུས་ཀྱི་ཚེ，forenoon.

5、**nivāsya(ni-√vas-2)**：動詞，獨立式。**穿著**，ཤམ་ཐབས་གསོལ，dress,put on.

6、**pātracīvaram(pātra-cīvara)**：名詞，中性，單數，業格。**缽、衣**，ལྷུང་བཟེད།ཆོས་གོས，bowl,cloka.

7、**ādāya(ā-√dā-3)**：動詞，獨立式。**執持**，བསྣམས(ནས)，take.

8、**Śrāvastīṃ(Śrāvastī)** ：名詞、陰性、單數、業格。**舍衛國、室羅筏**，མཉན་ཡོད，Śrāvastī.

9、**mahā-nagarīṃ**：名詞、陰性、單數、業格。**大城**，གྲོང་ཁྱེར་ཆེན་པོ，great city.

10、**piṇḍāya(piṇḍa)** ：名詞、陽性、單數、為格。**乞食物**，བསོད་སྙོམས་(ཀྱི་ཕྱིར) ，alms.

11、**prāvikṣat(pra-√viś-6)**：動詞，不定過去式。入，ཞུགས，enter.

【解】

此句多師譯為“爾時，世尊前分時，上裙著已，器上絡衣持，聞者大城搏為入。”

前半句基本同於奘師所譯：“爾時，世尊於日初分，整理裳服。” nivāsya，是獨立式，譯為“著已”。“前分時”，對應梵文 pūrvāhṇa-kāla-samaye，pūrvāhṇa，早；kāla，“時間”；samaya，“時間”。奘師譯為“初日分”。佛制過午不食，午前行乞，故什師譯為“食時”。

“器上絡衣持”，對應梵文 pātracīvaram ādāya：pātra，“缽”，音譯簡稱，全稱為“缽多羅”，比丘十三資具之一；cīvaram，“法衣”，即三衣（trīṇi cīvarāṇi），所謂“三衣一缽”；ādāya，是動詞“執持”，“衣缽”是業格，是所“執持”對象。

“聞者大城搏為入”，對應梵文 śrāvastīṃ mahā-nagarīṃ piṇḍāya：prāvikṣat，動詞，“進入”。所入之處是 śrāvastīṃ mahā-nagarīṃ，即“舍衛城”，為業格。進入目的是“為乞食”，對應梵文 piṇḍāya，是為格，“搏”即“乞食”之意。多師譯為格時，多譯為“……為”。

多師此句可調為：“爾時，世尊前分時，上裙著已，持[缽]器、上絡衣，為[乞]搏[食]入‘聞者’大城。”

1-4.अथ खलु भगवान् श्रावस्तीं महानगरीं पिण्डाय चरित्वा कृतभक्तकृत्यः पश्चाद्भक्तपिण्डपातप्रतिक्रान्तः पात्रचीवरं प्रतिशाम्य पादौ प्रक्षाल्य न्यषीदत्प्रज्ञप्त एवासने पर्यङ्कमाभुज्य ऋजुं कायं प्रणिधाय प्रतिमुखीं स्मृतिमुपस्थाप्य।

1-4.atha khalu Bhagavāñ Śrāvastīṃ mahā-nagarīṃ piṇḍāya caritvā kṛta-bhakta-kṛtyaḥ paścādbhakta-piṇḍapāta-pratikrāntaḥ pātra-cīvaraṃ pratiśāmya pādau prakṣalya nyaṣīdat prajñapta eva-āsane paryaṅkam ābhujya ṛjuṃ kāyaṃ praṇidhāya pratimukhīṃ smṛtim upasthāpya |

[什譯]於其城中，次第乞已，還至本處。飯食訖，收衣缽，洗足已，敷座而坐。

[奘譯]時薄伽梵，於其城中，行乞食已，出還本處。飯食訖，收衣缽，洗足已，於食後時，敷如常座，結跏趺坐，端身正願，住對面念。

[淨譯]次第乞已，還至本處。飯食訖，收衣缽，洗足已，於先設座，跏趺端坐，正念而住。

[藏譯] དེ་ནས་བཅོམ་ལྡན་འདས་མཉན་ཡོད་ཀྱི་གྲོང་ཁྱེར་ཆེན་པོར་བསོད་སྙོམས་ཀྱི་ཕྱིར་གཤེགས་ནས་བསོད་སྙོམས་ཀྱི་ཞལ་ཟས་མཛུག་ཏུ་གསོལ་ཏེ། ཟས་ཀྱི་བྱ་བ་མཛད་ནས། ཟས་ཕྱི་མའི་བསོད་སྙོམས་སྤངས་པས།ལྷུང་བཟེད་དང་ཆོས་གོས་བཞག་ནས།

【注】

1、**atha**：副詞、不變詞。爾時，དེ་ནས།then.

2、**khalu**：副詞、加強語氣。

3、**Bhagavān(bhagavat)**：名詞、陽性、單數、主格。薄伽梵、世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས།The Lord.

4、**Śrāvastīṃ(Śrāvastī)**：名詞、陰性、單數、業格。舍衛國、室羅筏，མཉན་ཡོད།Śrāvastī.

5、**mahā-nagarīṃ(mahā-nagarī):** 名詞、陰性、單數、業格。大城，གྲོང་ཁྱེར་ཆེན་པོ།great city.

6、**piṇḍāya(piṇḍa)：** 名詞、陽性、單數、為格。乞食物，བསོད་སྙོམས་(ཀྱི་ཕྱིར) །collect alms.

7、**caritvā(√car):** 動詞、獨立式。步行，གཤེགས།go to.

8、**kṛta-bhakta-kṛtyaḥ(√kṛ-8):** 必要分詞、單數、體格。飯食訖，ཞལ་ཟས་མཛད་ཟིན་ཏེ།having eaten.

9、**paścādbhakta-piṇḍapāta-pratikrāntaḥ(paścādbhakta-piṇḍapāta-prati-√kram):** 過去分詞。還至本處，ཟས་ཕྱི་མའི་བསོད་སྙོམས་སྤངས་པ།returned from his round.

10、**pratiśāmya(prati-√śam-4):** 獨立式。收，སྤངས། put away.

11、**pādau(pāda)：** 名詞、陽性、雙數、業格。雙足，ཞབས། feet.

12、**prakṣalya(pra-√kṣal-10)：** 動詞獨立式。洗，བསིལ།wash.

13、**nyaṣīdat(ni-sad-1):** 動詞、不定過去式。坐，sit down.

14、**prajñapta(pra-√jñā-9):** 過去分詞、單數、體格。敷設、施設，བཤམས་པ། arrange.

15、**eva:** 副詞。如是，

16、**āsane(āsana):** 名詞、中性、單數、依格。座，གདན། seat.

17、**paryaṅkam(paryaṅka):** 名詞、陽性、單數、業格。跏趺，སྐྱིལ་མོ།

18、**ābhujya(ā-√bhuj-6):** 獨立式。彎轉、彎曲，crossing.

19、**ṛjuṃ(ṛju):** 形容詞、陽性、單數、業格。端正、正直，དྲང་པོར་བསྲང་། upright.

20、**kāyaṃ(kāya):** 名詞、陽性、單數、業格。身，སྐུ། body.

21、**praṇidhāya(paa-ṇi-√dhā-3):** 動詞、獨立式。作，intent.

22、**pratimukhīṃ(prati-mukhī):** 形容詞、陰性、單數、業格。對面，མངོན་དུ། himself.

23、**smṛtim(smṛti):** 名詞、陰性、單數、業格。念，དྲན་པ། mindfulness.

24、**upasthāpya(upa-√sthā-1):** 動詞、獨立式、致使。住，བཞུགས། fix.

【解】

此句多師譯為："**爾時，世尊聞者大城摶為行已，作已食作已，後食摶墮過，器上絡衣收攝，兩足洗，坐具世尊施設，如是座中跏趺結，直身作，現前念近住。**"

"爾時，世尊聞者大城摶為行已"，同上句。

"作已食作已，後食摶墮過"，對應梵文 kṛta-bhakta-kṛtyaḥ paścād bhakta-piṇḍapāta-pratikrāntaḥ，kṛta、bhakta 過去分詞，，表示"已食"，kṛtyaḥ，必要分詞，表所應食者，即指"飯"，合在一起即"飯食訖"。

"後"，對應梵文 paścād，副詞。"食摶"，對應梵文 bhakta-piṇḍapāta，即"飯食、摶食"。"墮"，對應梵文 pāta，"倒入"，即 piṇḍapāta 的本意為"摶食倒入（鉢中）"，引申為名詞"乞食"。"過"，對應梵文 pratikrāntaḥ，詞根為 kram，本意為"步行"，也可引申為"返回"、"舍棄"。這句有點費解，其他漢譯中都是"還至本處"。但藏譯中譯為"ཕྱི་མའི་བསོད་སྙོམས་སྤངས་ནས"，顯然 bhakta-piṇḍapāta，譯為"飯食、摶食"，pratikrāntaḥ 譯為"棄"。全句就是"放棄後面的乞食。"也就是不再次第向後行乞了，隱含之義就是"折回本處了"。故推測，什譯、奘師等皆是意譯為"還至本處。"

"器上絡衣收攝，兩足洗"，對應梵文 pātra-cīvaraṃ pratiśāmya pādau

prakṣalya，prakṣalya 是獨立式，多師譯獨立式，一般會加上“已”。

“坐具世尊施設，如是座中跏趺結”，對應梵文 nyaṣīdat prajñapta eva-āsane paryaṅkam ābhujya，“世尊”梵文中未見。prajñapte，過去分詞，“所施設”，與 eva-āsane（如是座），同為依格。nyaṣīdat（坐），不定過去式，意即“坐於所施設如是座中”。

“直身作，現前念近住”，對應梵文 ṛjuṃ kāyaṃ praṇidhāya pratimukhīṃ smṛtim upasthāpya：ṛjuṃ kāyaṃ，即“直身”，業格。praṇidhāya，即“作”，奘師譯為“正願”。藏譯為“བསྲང”，有“保持”之意。

pratimukhīṃ，即“現前”，smṛtim，即“念”，業格。upasthāpya，即“近住”，詞綴 upa 有“近”之義，詞根是“住”。

多師此句可調整為：“爾時，世尊[於]‘聞者’大城，為[乞]摶[食]而行已。吃已已作[之]食，放棄後之乞食，[返回本處]。收攝[鉢]器、上絡衣，兩足洗[已]，[世尊]坐[於所]施設如是座中，結跏趺，端直[其]身，近住現前念。”

1-5.अथ खलु संबहुला भिक्षवो येन भगवांस्तेनोपसंक्रामन्। उपसंक्रम्य भगवतः पादौ शिरोभिरभिवन्द्य भगवन्तं त्रिष्प्रदक्षिणीकृत्य एकान्ते न्यषीदन्॥१॥

1-5.atha khalu sambahulā bhikṣavo yena Bhagavāṃs tenopasaṃkraman upa saṃkramya Bhagavataḥ pādau śirobhir abhivandya Bhagavantaṃ trişpr adakşiņīkṛtya ekānte nyaşīdan||1||

[什譯]（缺譯）

[奘譯] 時，諸苾芻來詣佛所。到已，頂禮世尊雙足，右遶三匝，退坐一面。

[淨譯] 時，諸苾芻來詣佛所，頂禮雙足，右繞三匝，退坐一面。

[藏譯]དེ་ནས་དགེ་སློང་མང་པོས་བཅོམ་ལྡན་འདས་ག་ལ་བ་དེར་དོང་སྟེ་ལྷགས་ནས། བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱི་ཞབས་ལ་མགོ་བོས་ཕྱག་འཚལ་ཏེ་ལན་གསུམ་བསྐོར་བ་བྱས་ནས་ཕྱོགས་གཅིག་ཏུ་འཁོད་དོ། །

【注】

1、**atha**：副詞、不變詞。爾時，དེ་ནས། then

2、**khalu**：副詞、加強語氣。

3、**sambahulā(sambahula)**：名詞、中性、複數、體格。眾多，མང་པོ། many

4、**bhikṣavo(bhikṣu)**：名詞、中性、複數、體格。比丘，དགེ་སློང་། monk

5、**yena(yad)**：代詞、中性、單數、具格。某處，ག་ལ་བ།

6、**Bhagavāṃs(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、體格。薄伽梵、世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། The Lord

7、**tena(tad)**：代詞、中性、單數、具格。彼，དེ།

8、**upasaṁkraman(upa-sam-√kram-1)**：現在分詞、陽性、單數、體格。去、往，དོང་།

9、**upasaṁkramya(upa-sam-√kram-1)**：動詞、獨立式。去、到，ལྷགས། approach.

10、**Bhagavataḥ(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、屬格。薄伽梵、世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། The Lord.

11、**pādau(pāda)**：名詞、陽性、雙數、業格。雙足，ཞབས། feet.

12、**śirobhir(śiras)**：名詞、中性、單數、具格。頭，མགོ་བོ། head.

13、**abhivandya(abhi-√vand-1)**：動詞、獨立式。頂禮，ཕྱག་འཚལ། salute.

14、**Bhagavantaṃ(bhagavant)** ：名詞、陽性、單數、業格。薄伽梵、世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། The Lord.

15、**triṣpradakṣiṇīkṛtya(triṣ-pradakṣiṇī-√kṛ-8)** ：複合動詞、獨立式。右繞三匝，ལན་གསུམ་བསྐོར་བ་བྱས། thrice walked round him to the right.

16、**ekānte(eka-anta)** ：名詞、陽性、單數、依格。一旁、一面，ཕྱོགས་གཅིག་ཏུ། one side.

17、**nyaṣīdan(ni-√sad-1)** ：現在分詞、陽性、單數、體格。退坐，འཁོད། sit down.

【解】

此句多師譯為：“爾時，多比丘，若世尊彼詣到已，世尊兩足頂禮，世尊邊三右繞作已，一邊坐。”

“爾時，多比丘若世尊彼詣到已。”對應梵文：“atha khalu sambahulā bhikṣavo yena Bhagavāṃs tenopasamkraman upasaṁkramya。” bhikṣavo（比丘）、Bhagavāṃs（世尊），都是第一格，yena、tena，都是具格，前者是關係代詞，表“某處，”後者是代詞，即“彼處”。upasamkraman、upasaṁkramya，是“去、到”之意，前者用現在分詞，後者用獨立式。直譯即為：“世尊所到之處，眾比丘亦到彼處。”

“世尊兩足頂禮，世尊邊三右繞作已，一邊坐。” 對應梵文：“Bhagavataḥ pādau śirobhir abhivandya Bhagavantaṃ triṣpradakṣiṇīkṛtya ekānte nyaṣīdan。” 此中“世尊邊”，即梵文 Bhagavantaṃ，業格。多師譯業格時，常會在名詞後加上“邊”字。

多師此句可調為：“爾時，若世尊[所]詣[處]，[眾]多比丘到彼已。頂禮世尊兩足，[於]世尊右繞三[匝]已，坐[於]一邊。”

二、善現啟請分

2-1. तेन खलु पुनः समयेनायुष्मान् सुभुतिस्तस्यामेव पर्षदि संनिपतितोऽभूत्संनिषण्णः।

2-1. tena khalu punaḥ samayena āyuṣmān subhūtis tasyām eva parṣadi saṃnipatito 'bhūt saṃniṣaṇṇaḥ |

[什譯] （缺譯）

[奘譯] 具壽善現亦於如是眾會中坐。

[淨譯] （缺譯）

[藏譯] ཡང་དེའི་ཚེ་ཚེ་དང་ལྡན་པ་རབ་འབྱོར་འཁོར་དེ་ཉིད་དུ་འདུས་པར་གྱུར་ཏེ་འདུག་གོ།།

【注】

1、**tena(tad)**：代詞、陽性、單數、具格。彼，དེ། that.

2、**khalu**：副詞、加強語氣

3、**punaḥ(punar)**：副詞。也，再，ཡང་ again.

4、**samayena(samaya)**：名詞、陽性、單數、具格。时，ཚེ། time.

5、**āyuṣmān(āyuṣmat)**：形容詞、陽性、單數、體格。具壽，ཚེ་དང་ལྡན་པ། Venerable.

6、**subhūtis(subhūti)**：名詞、陽性、單數、體格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། subhūti.

7、**tasyām(sā)**：代詞、陰性、單數、依格。彼，དེ་ཡི། that.

8、**eva**：副詞。即，就。ཉིད།

9、**parṣadi(parṣad)**：名詞、陰性、單數、依格。會，འཁོར། assembly.

10、**saṃnipatito(saṃ-ni-√pat-1)**：過去分詞、陽性、單數、體格。集，འདུས་པར་གྱུར། came to.

11、**'bhūt(√bhū)**：動詞、不定過去式、主動、單數、第三人稱。有、是，

12、**saṃniṣaṇṇaḥ(saṃ-ni-√sad-1)**：過去分詞、陽性、單數、體格。坐，འདུག། sit down.

【解】

此句多師譯為：“彼復時，命者善實，彼所如是眾聚集會坐。”

其中 saṃnipatito （集）、saṃniṣaṇṇaḥ(坐)，梵文皆為過去分詞，與動作者“善現（subhūtis）”，同為體格。直譯即為“善現亦是聚集而坐於彼會者”。

多師此句可調為：“命者善實，復[於]彼時，聚集彼所，[於]如是眾會[中]坐。”

2-2. अथ खल्वायुष्मान् सुभूतिरुत्थायासनादेकांसमुत्तरासङ्गं कृत्वा दक्षिणं जानुमण्डलं पृथिव्यां प्रतिष्ठाप्य येन भगवांस्तेनाञ्जलिं प्रणम्य भगवन्तमेतदवोचत्।

2-2. atha khalv āyuṣmān subhūtir utthāya-āsanād ekāṃsam uttarāsaṅgaṃ kṛtvā dakṣiṇaṃ jānu-maṇḍalaṃ pṛthivyāṃ pratiṣṭhāpya yena bhagavāṃs tena añjaliṃ praṇamya bhagavantam etad avocat |

[什譯] 時長老須菩提，在大眾中，即從座起，偏袒右肩，右膝著地，合掌恭敬，而白佛言：

[奘譯] 爾時眾中，具壽善現，從座而起，偏袒一肩，右膝著地，合掌恭敬，而白佛言：

[淨譯] 爾時，具壽妙生在大眾中，承佛神力，即從座起，偏袒右肩，右膝著地，合掌恭敬，白佛言：

[藏譯]དེ་ནས་ཚེ་དང་ལྡན་པ་རབ་འབྱོར་སྟན་ལས་ལངས་ཏེ་བླ་གོས་ཕྲག་པ་གཅིག་ཏུ་གཟར་ནས་པུས་མོ་གཡས་པའི་ལྷ་ང་ས་ལ་བཙུགས་ཏེ། བཅོམ་ལྡན་འདས་ག་ལ་བ་དེར་ལོགས་སུ་ཐལ་མོ་སྦྱར་བ་བཏུད་ནས། བཅོམ་ལྡན་འདས་ལ་འདི་སྐད་ཅེས་གསོལ་ཏོ། །

【注】

1、**atha**：副詞、不變詞。爾時，དེ་ནས། then.

2、**khalv(khalu)**：副詞、加強語氣。

3、**āyuṣmān(āyuṣmat)**：形容詞、陽性、單數、體格。具壽、長老，ཚེ་དང་ལྡན་པ། Venerable.

4、**subhūtir(subhūti)**：名詞、陽性、單數、體格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། subhūti.

5、**utthāya(ut-sthā)**：動詞、獨立式。起，ལངས། rise.

6、**āsanād(āsana)**：名詞、中性、單數、從格。座，སྟན་ལས། seat.

7、**ekāṃsam(eka-aṃsa)**：名詞、陽性、單數、業格。一肩，ཕྲག་པ་གཅིག་ཏུ one shoulder.

8、**uttarāsaṅgaṃ(uttarāsaṅga)**：名詞、陽性、單數、業格。上衣，བླ་གོས། upper robe.

9、**kṛtvā (√kṛ)**：動詞、獨立式。作（偏袒），གཟར། over.

10、**dakṣiṇaṃ(dakṣiṇa)**：形容詞、中性、單數、體格。右邊，གཡས། right.

11、**jānu-maṇḍalaṃ(jānu-maṇḍala)**：名詞、中性、單數、體格。**膝蓋，**པུས་མོ་ལྷ་ང་། knee.

12、**pṛthivyāṃ(pṛthiv)**：名詞、陰性、單數、依格。**地，**ས། ground.

13、**pratiṣṭhāpya(prati-√sthā-1)**：動詞、獨立式、致使。**著（地）、觸，**བཙུགས། placed.

14、**yena(yad)**：代詞、中性、單數、具格。**某。**ག་ལ་བ།

15、**bhagavāṃs(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、體格。**薄伽梵、世尊，**བཅོམ་ལྡན་འདས། The Lord.

16、**tena(tad)**：代詞、中性、單數、具格。**彼，**དེ།

17、**añjaliṃ(añjali)**：名詞、陽性、單數、業格。**合掌，**ཐལ་མོ་སྦྱར། fold hands.

18、**praṇamya(pra-√nam-1)**：動詞、獨立式。**恭敬，**བཏུད། respectfully.

19、**bhagavantam(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、業格。**薄伽梵、世尊，**བཅོམ་ལྡན་འདས། The Lord.

20、**etad**：代詞、中性、單數、業格。**此，**this.

21、**avocat(√vac-2)**：不定過去時、主動、單數、第三人稱。**說、言，**ཅེས། say.

【解】

此句多師譯為："爾時，命者善實起坐。一肩上著作已，右膝輪地著已，若世尊，彼合掌，向世尊邊如是言。"

"若世尊彼合掌"，對應梵文"yena bhagavāṃs tena añjaliṃ praṇamya"，同上，關係代詞 yena 和代詞 tena 都用具格，表示向世尊所在處恭敬合掌。"世尊邊"，同上，即 bhagavantam，業格。前四個動詞，皆用獨立式，表動作次第。

多師此句可調為："爾時，命者善實[從]坐[而]起。作[露]一肩上著[衣]已，右膝輪著地已，若世尊[處]，[於]彼合掌，向世尊如是言。"

2-3. आश्चर्यं भगवन्, परमाश्चर्यं सुगत, यावदेव तथागतेनार्हता सम्यक्संबुद्धेन बोधिसत्त्वा महासत्त्वा अनुपरिगृहीताः परमेणानुग्रहेण। आश्चर्यं भगवन् यावदेव तथागतेनार्हता सम्यक्संबुद्धेन बोधिसत्त्वा महासत्त्वाः परीन्दिताः परमया परीन्दनया।

2-3. āścaryaṃ bhagavan parama-āścaryaṃ sugata yāvad eva tathāgatena-arhatā samyaksaṃbuddhena bodhisattvā mahāsattvā anuparigṛhītāḥ paramеṇa anugraheṇa | āścaryaṃ bhagavan yāvad eva tathāgatenārhatā samyaksaṃbuddhena bodhisattvā mahāsattvāḥ parīnditāḥ paramayā parīndanayā |

[什譯] 希有，世尊！如來善護念諸菩薩，善付囑諸菩薩。

[奘譯] 希有，世尊，乃至如來、應、正等覺，能以最勝攝受，攝受諸菩薩摩訶薩；乃至如來、應、正等覺，能以最勝付囑，付囑諸菩薩摩訶薩。

[淨譯] 希有，世尊！希有，善逝！如來、應、正等覺，能以最勝利益，益諸菩薩；能以最勝付囑，囑諸菩薩。

[藏譯]བཅོམ་ལྡན་འདས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་དགྲ་བཅོམ་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས་ཀྱིས་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ་རྣམས་ལ་ཕན་གདགས་པའི་དམ་པ་ཇི་སྙེད་པས་ཕན་གདགས་པ་དང་། དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ་རྣམས་ལ་ཡོངས་སུ་གཏད་པའི་དམ་པ་ཇི་སྙེད་པས་ཡོངས་སུ་གཏད་པ་ནི། བཅོམ་ལྡན་འདས་ངོ་མཚར་ལགས་སོ། ། བདེ་བར་གཤེགས་པ་ངོ་མཚར་ལགས་སོ། །

【注】

1、**āścaryaṃ(āścarya)**：形容詞、陽性、單數、呼格。**希有**，ངོ་མཚར། wonderful.

2、**bhagavan(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、呼格。**薄伽梵、世尊**，བཅོམ་ལྡན་འདས། O Lord.

3、**parama-āścaryaṃ(parama-āścarya)**：形容詞、陽性、單數、呼格。**最勝希有**，ངོ་མཚར་ལགས་སོ། exceedingly wonderful.

4、**sugata(sugata)**：名詞、陽性、單數、呼格。**善逝**，བདེ་བར་གཤེགས་པ། O Well-gone.

5、**yāvad**：不變詞。**乃至、以至於**，

6、**eva**：副詞。**即**，དེ་ཉིད་དུ། thus.

7、**tathāgatena(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、具格。**如來**，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

8、**arhatā(arhat)**：名詞、陽性、單數、具格。**應供**，དགྲ་བཅོམ་པ། Arhat.

9、**samyaksaṃbuddhena(samyak-saṃbuddha)**：形容詞、陽性、單數、具格。**正等正覺**，ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས། Fully Enlightened One.

10、**bodhisattvā(bodhisattva)**：名詞、陽性、複數、體格。**菩薩**，བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ། Bodhisattvas.

11、**mahāsattvā(mahā-sattva)**：名詞、陽性、複數、體格。**摩訶薩**，སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ། great beings.

12、**anuparigṛhītāḥ(anu-pari-√grah)**：過去分詞、陽性、複數、體格。**攝受**，ཕན་བཏགས་པ། favour.

13、**parameṇa(parama)**：形容詞、陽性、單數、具格。**最勝**，དམ་པ། highest.

14、**anugraheṇa(anugraha)**：名詞、陽性、單數、具格。**摄受**，ཕན་བཏགས་པ། favour.

15、**āścaryaṃ(āścarya)**：形容詞、陽性、單數、呼格。**希有**，ངོ་མཚར། wonderful.

16、**bhagavan(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、呼格。**薄伽梵、世尊**，བཅོམ་ལྡན་འདས། O Lord.

17、**tathāgatena(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、具格。**如來**，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

18、**ārhatā(arhat)**：名詞、陽性、單數、具格。**應供、阿羅漢**，དགྲ་བཅོམ་པ། Arhat.

19、**samyaksaṃbuddhena(samyaksaṃbuddha)**：形容詞、陽性、單數、具格。**正等正覺**，ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས། Fully Enlightened One.

20、**bodhisattvā(bodhisattva)**：名詞、陽性、複數、體格。**菩薩**，བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ། bodhisattvas.

21、**mahāsattvāḥ(mahāsattva)**：名詞、陽性、複數、體格。**摩訶薩**，སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ། great beings.

22、**parīnditāḥ(√parīn)**：過去分詞、陽性、複數、體格。**付囑**，གཏད་པ། favour [instruction].

23、**paramayā(parama)**：名詞、陰性、單數、具格。**最勝**ཡོངས་སུ། highest.

24、**parīndanayā(parīndanā)**：名詞、陰性、單數、具格。**付囑**，གཏད་པ། favour [instruction].

【解】

此句多師譯為：“**希有，世尊！乃至所有如來、應、正遍知，菩薩摩訶薩順攝，最勝順攝；乃至所有如來、應、正遍知，菩薩摩訶薩付囑，最勝付囑。**”

其中“順攝，最勝順攝”、“付囑，最勝付囑”，對應梵文“anuparigṛhītāḥ parameṇa anugraheṇa”、“parīnditāḥ paramayā parīndanayā”，anuparigṛhītāḥ 和 parīnditāḥ，都是過去分詞，修飾“bodhisattvā mahāsattvāḥ（菩薩摩訶薩）”，與之同性、同數、同格，表示“所攝受、所付囑之菩薩”；parameṇa anugraheṇa 和 paramayā parīndanayā，都是名詞具格，表示攝受、付囑方式，是以“最勝攝

受、最勝付囑”而攝受、付囑。tathāgatena（如來），具格，邏輯主語，表能攝之人。

多師此句可調為：“希有，世尊！乃至所有如來、應、正遍知，[以]最勝順攝，順攝菩薩摩訶薩；乃至所有如來、應、正遍知，[以]最勝付囑，付囑菩薩摩訶薩，。”

2-4. तत्कथं भगवन् बोधिसत्त्वयानसंप्रस्थितेन कुलपुत्रेण वा कुलदुहित्रा वा स्थातव्यं कथं प्रतिपत्तव्यं कथं चित्तं प्रग्रहीतव्यम् ।

2-4. tat kathaṃ bhagavan bodhisattvayāna saṃprasthitena kulaputreṇa vā kuladuhitrā vā sthātavyaṃ | kathaṃ pratipattavyaṃ | kathaṃ cittaṃ pragrahītavyam |

[什譯] 世尊！善男子、善女人發阿耨多羅三藐三菩提心，應云何住？云何降伏其心？

[奘譯] 世尊！諸有發趣菩薩乘者，應云何住？云何修行？云何攝伏其心？

[淨譯] 世尊！若有發趣菩薩乘者，云何應住？云何修行？云何攝伏其心？

[藏譯]བཅོམ་ལྡན་འདས་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་ཐེག་པ་ལ་ཡང་དག་པར་ཞུགས་པས་ཇི་ལྟར་གནས་པར་བགྱི། ཇི་ལྟར་བསྒྲུབ་པར་བགྱི། ཇི་ལྟར་སེམས་རབ་ཏུ་བཟུང་བར་བགྱི།

【注】

1、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、體格。彼，

2、**kathaṃ(katha)**：疑問代詞、中性、單數、體格。云何，ཇི་ལྟར། how.

3、**bhagavan(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、呼格。薄伽梵、世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། The Lord.

4、**bodhisattvayāna-saṃprasthitena(bodhisattva-yāna-saṃ-pra-√stha-1)**：過去分詞、陽性、單數、具格。發趣菩薩乘，བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་ཐེག་པ་ཞུགས་པ། Bodhisattva-vehicle set out.

5、**kulaputreṇa(kula-putra)**：名詞、陽性、單數、具格。善男子，རིགས་ཀྱི་བུ། son of good family.

6、**vā**：不變詞。或者，འམ། or.

7、**kuladuhitrā(kuladuhitṛ)**：名詞、陰性、單數、具格善女人，རིགས་ཀྱི་བུ་མོ། daughter of good family.

8、**sthātavyaṃ(√sthā-1)**：必要分詞（未來被動分詞）、中性、單數、體格。安住，གནས་པ། abide.

9、**pratipattavya ṃ (prati-√pad-4)**：必要分詞（未來被動分詞）、中性、單數、體格。修行，སྒྲུབ་པ། progress.

10、**cittaṃ(citta)**：名詞、中性、單數、體格。心，སེམས། thought.

11、**pragrahītavya m (pra-√grah-9)**：必要分詞（未來被動分詞）、中性、單數、體格。降伏，རབ་ཏུ་གཟུང་བ། exert.

【解】

此句多師譯為：“彼云何，世尊！菩薩乘發行，住應？云何修行應？云何心降伏應？”

其中“住應”、“修行應”、“降伏應”，對應梵文“sthātavyaṃ”、“pratipattavyaṃ”、“pragrahītavyam”，這三個都是必要分詞，即未來被動分詞，表示“應……”，多師譯必要分詞時，都在其後加上“應”。“kulaputreṇa vā kuladuhitrā vā”（善男子、善女人），除什師譯外，其他漢譯中均未譯出，吉爾吉特梵文版中無此。

“bodhisattvayāna-saṃprasthitena”，過去分詞，具格，義為“發趣菩薩乘者”，被動句中作邏輯主語。

多師此句可調為：“世尊！發行菩薩乘[者]，應云何住？應云何修行？應云何降伏彼心？”

2-5. एवमुक्ते भगवानायुष्मन्तं सुभूतिमेतदवोचत् साधु साधु सुभूते।एवमेतत्सुभूते एवमेतद्यथा वदसि।

2-5. evam ukte bhagavān āyuṣmantaṃ subhūtim etad avocat | sādhu sādhu subhūte evam etad yathā vadasi |

[什譯] 佛言：善哉、善哉！須菩提，如汝所說，

[奘譯] 作是語已，爾時，世尊告具壽善現曰：善哉、善哉！善現，如是、如是，如汝所說，

[淨譯] 佛告妙生：善哉、善哉！如是、如是！如汝所說，

[藏譯]དེ་སྐད་ཅེས་གསོལ་བ་དང་། བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་ཚེ་དང་ལྡན་པ་རབ་འབྱོར་ལ་འདི་སྐད་ཅེས་བཀའ་སྩལ་ཏོ། ། རབ་འབྱོར་ལེགས་སོ་ལེགས་སོ། ། རབ་འབྱོར་དེ་དེ་བཞིན་ནོ། ། དེ་དེ་བཞིན་ཏེ།

【注】

1、**evam**：副詞。如是，དེ་སྐད། this.

2、**ukte(ukta，√vac)**：過去分詞、陽性、單數、依格。語、說，གསོལ་བ། ask.

3、**bhagavān(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、體格。薄伽梵、世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། The Lord.

4、**āyuṣmantaṃ(āyuṣmat)**：形容詞、陽性、單數、業格。具壽、長老，ཚེ་དང་ལྡན་པ། Venerable.

5、**subhūtim(subhūti)**：名詞、陽性、單數、業格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

6、**etad**：代詞、中性、單數、業格。此，འདི་སྐད། this.

7、**avocat(√vac-2)**：不定過去時、主動、單數、第三人稱。說、言，ཅེས། say.

8、**sādhu**：副詞。善哉，ལེགས་སོ། well.

9、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

10、**evam**：副詞。如是，དེ་བཞིན། so it is.

11、**yathā**：小品詞。如同，as.

12、**vadasi(√vad)**：動詞、單數、第二人稱。言、說。ཅེས། say.

【解】

此句多師譯為：“如是語已。世尊，命者善實邊如是言：善，善！善實！如是，如是！善實！如是，如是。”

其中“命者善實邊”，對應梵文“āyuṣmantaṃ subhūtim”，業格，多師其後加“邊”。“yathā vadasi(如汝所說)”，吉爾吉特梵文版中無此，多師亦未譯出。

多師此句可調為：“如是語已。世尊[向]命者善實如是言：善[哉]！善[哉]！善實！如是，如是！善實！如是，如是。”

2-6. अनुपरिगृहीतास्तथागतेन बोधिसत्त्वा महासत्त्वाः परमेणानुग्रहेण। परीन्दितास्तथागतेन बोधिसत्त्वा महासत्त्वाः परमया परीन्दनया।

2-6. anuparigṛhītās tathāgatena bodhisattvā mahāsattvāḥ parameṇa anugraheṇa | parīnditās tathāgatena bodhisattvā mahasattvāḥ paramayā parīndanayā |

[什譯] 如來善護念諸菩薩，善付囑諸菩薩。

[奘譯] 乃至如來、應、正等覺，能以最勝攝受，攝受諸菩薩摩訶薩；乃至如來、應、正等覺，能以最勝付囑，付囑諸菩薩摩訶薩。

[淨譯] 如來以勝利益，益諸菩薩；以勝付囑，囑諸菩薩。

[藏譯]དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ་རྣམས་ལ་ཕན་གདགས་པའི་དམ་པས་ཕན་གདགས་སོ། །དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ་རྣམས་ལ་ཡོངས་སུ་གཏད་པའི་དམ་པས་ཡོངས་སུ་གཏད་དོ། །

【注】

1、**anuparigṛhītās(anu-pari-√grah)**: 過去分詞、陽性、複數、體格。**攝受**，ཕན་བཏགས་པ། halped.

2、**tathāgatena(tathāgata)**: 名詞、陽性、單數、具格。**如來**，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

3、**bodhisattvā(bodhisattva)** : 名詞、陽性、複數、體格。**菩薩**，བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ། bodhisattvas.

4、**mahāsattvāḥ(mahāsattva)** : 名詞、陽性、複數、體格。**摩訶薩**，སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ། great beings.

5、**parameṇa(parama)**: 形容詞、陽性、單數、具格。**最勝**，དམ་པ། highest.

6、**anugraheṇa(anugraha)** : 名詞、陽性、單數、具格。**摄受**，ཕན་བཏགས་པ། halped.

7、**parīnditās(√parīn)**: 過去分詞、陽性、複數、體格。**付囑**，གཏད་པ། favour [instruction].

8、**tathāgatena(tathāgata)**: 名詞、陽性、單數、具格。**如來**，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

9、**bodhisattvā(bodhisattva)** : 名詞、陽性、複數、體格。**菩薩**，བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ། bodhisattvas.

10、**mahāsattvāḥ(mahāsattva)** : 名詞、陽性、複數、體格。**摩訶薩**，སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ། great beings.

11、**paramayā(parama)**: 名詞、陰性、單數、具格。**最勝**ཡོངས་སུ། highest.

12、**parīndanayā(parīndanā)**: 名詞、陰性、單數、具格。**付囑**，གཏད་པ། favour [instruction].

【解】

此句多師譯為：“順攝，如來，菩薩摩訶薩最勝順攝；付囑，如來，菩薩摩訶薩最勝付囑。”

此同 2-3。

多師此句可調為：“如來[以]最勝順攝，順攝菩薩摩訶薩；如來[以]最勝付囑，付囑菩薩摩訶薩。”

2-8. तेन हि सुभूते शृणु, साधु च सुष्ठु च मनसि कुरु, भाषिष्येऽहं ते। यथा बोधिसत्त्वया नसंप्रस्थितेन स्थातव्यं यथा प्रतिपत्तव्यं यथा चित्तं प्रग्रहीतव्यम्।

2-8. tena hi subhūte śṛṇu sādhu ca suṣṭhu ca manasikuru | bhāṣiṣye 'haṃ te | yathā bodhisattva-yāna-saṃprasthitena sthātavyaṃ | yathā pratipattavyaṃ | yathā cittaṃ pragrahītavyam |

[什譯] 汝今諦聽，當為汝說！善男子、善女人發阿耨多羅三藐三菩提心，應如是住、如是降伏其心。」

[奘譯] 是故，善現，汝應諦聽，極善作意，吾當為汝分別解說！諸有發趣菩薩乘者，應如是住、如是修行、如是攝伏其心。」

[淨譯] 妙生，汝應諦聽，極善作意，吾當為汝分別解說！若有發趣菩薩乘者，應如是住、如是修行、如是攝伏其心。」

[藏譯]རབ་འབྱོར་དེའི་ཕྱིར་ཉོན་ལ་ལེགས་པར་རབ་ཏུ་ཡིད་ལ་ཟུངས་ཤིག་དང་། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་ཐེག་པ་ལ་ཡང་དག་པར་བཞུགས་པས་ཇི་ལྟར་གནས་པར་བྱ་བ་དང་། ཇི་ལྟར་བསྒྲུབ་པར་བྱ་བ་དང་། ཇི་ལྟར་སེམས་རབ་ཏུ་བཟུང་བར་བྱ་བ་ངས་ཁྱོད་ལ་བཤད་དོ། །

【注】

1、**tena(tad)**：代詞、中性、單數、具格。彼，དེ།

2、**hi**：小品詞。因為，ཕྱིར། therefore.

3、**subhūte(subūti)**名詞、陽性、單數、呼格善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

4、**śṛṇu(√śru-5)**：動詞、命令、單數、第二人稱。聽，ཉོན། listen

5、**sādhu**：副詞。善、好，ལེགས་པ། well.

6、**ca**：連詞。和、與，དང་། and.

7、**suṣṭhu**：副詞。極善，རབ་ཏུ། well.

8、**manasikuru(√manasikṛ-8)**：複合動詞、命令、單數、第二人稱。作意，ཡིད་ལ་ཟུངས། attention.

9、**bhāṣiṣye(√bhāṣ-1)**：動詞、未來時、單數、第一人稱宣說、解說，བཤད། teach.

10、**'haṃ(aham)**：代詞、陽性、單數、體格。我，ང་། I.

11、**te(tvam)**：代詞、陽性、單數、為格。汝，ཁྱོད། you.

12、**yathā**：副詞。如是。

13、**bodhisattvayāna-saṃprasthitena(bodhisattva-yāna-saṃ-pra-√stha-1)**：過去分詞、陽性、單數、具格。發趣菩薩乘，བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་ཐེག་པ་ལ་ཞུགས་པ། Bodhisanva-vehicle set out.

14、**sthātavyaṃ(√sthā-1)**：必要分詞（未來被動分詞）。安住，གནས་པར་བྱ་བ། stand.

15、**pratipattavya ṃ (prati-√pad-4)**：必要分詞（未來被動分詞）。修行，བསྒྲུབ་པར་བྱ་བ། progress.

16、**cittaṃ(citta)**：名詞、中性、單數、體格。心，སེམས། thought.

17、**pragrahītavya m (pra-√grah-9)**：必要分詞（未來被動分詞）。降伏，རབ་ཏུ་གཟུང་བར་བྱ་བ། exert.

【解】

此句多師譯為："彼，善實！聽善，善意念作，說當。如菩薩乘發行住應，如修行應，如心降伏應。"

此同 2-4。

多師此句可調為："[由]彼[之故]，善實！[汝應]善聽，善作意念，[我]當[為汝解]說。發行菩薩乘[者]，應如[是]住，應如[是]修行，應如[是]降伏心。」"

2-9. एवं भगवन् इत्यायुष्मान् सुभूतिर्भगवतः प्रत्यश्रौषीत्॥२॥

2-9. evaṃ bhagavan ity āyuṣmān subhūtir bhagavataḥ pratyaśrauṣīt ||2||

[什譯] 「唯然，世尊！」願樂欲聞。

[奘譯] 具壽善現白佛言：「如是 ，世尊！」願樂欲聞。

[淨譯] 妙生言：「唯然，世尊！」願樂欲聞。
[藏譯]བཅོམ་ལྡན་འདས་དེ་དེ་བཞིན་ནོ་ཞེས་གསོལ་ནས། ཚེ་དང་ལྡན་པ་རབ་འབྱོར་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱི་ལྟར་མཉན་པ་དང་།

【注】

1、**evaṃ**：不變詞。如是，དེ་བཞིན། so.

2、**bhagavan(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、呼格。薄伽梵、世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། O Lord.

3、**ity(iti)**：引號。所謂，ཞེས། reply.

4、**āyuṣmān(āyuṣmat)**：形容詞、陽性、單數、體格。具壽，長老，ཚེ་དང་ལྡན་པ། Venerable

5、**subhūtir(subhūti)**：名詞、陽性、單數、體格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti

6、**bhagavataḥ(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、依格。薄伽梵、世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། The Lord

7、**praty-aśrauṣīt(prati-√śru-5)**：動詞、不定過去、單數、第三人稱。聽，མཉན་པ། listen.

【解】

此句多師譯為："'如是，世尊！'命者善實，世尊邊願欲聞。"

其中"命者善實，世尊邊願欲聞。"對應梵文："āyuṣmān subhūtir bhagavataḥ pratyaśrauṣīt"。pratyaśrauṣīt，是不定過去式，單數，第三人稱。漢譯中皆譯為"願樂欲聞"，似成善現所說，若是善現所說，則不應是第三人稱，而是第二人稱。bhagavataḥ，依格，譯為"世尊邊"，多師譯第七格時，亦於其後加"邊"字。

多師此句可調為："'如是，世尊！'命者善實[即於]世尊[前聽]聞。"

三、大乘正宗分

3-1. भगवानस्यैतदवोचत् ।इह सुभूते बोधिसत्त्वयानसंप्रस्थितेनैव चित्तमुत्पादयितव्यम्।

3-1. bhagavān etad avocat | iha subhūte bodhisattva-yāna-saṃprasthitena evaṃ cittam utpādayitavyaṃ |

[什譯] 佛告須菩提：諸菩薩摩訶薩，應如是降伏其心，
[奘譯] 佛言：善現，諸有發趣菩薩乘者，應當發趣如是之心，
[淨譯] 佛告妙生：若有發趣菩薩乘者，當生如是心，
[藏譯]བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་ཚེ་དང་ལྡན་པ་རབ་འབྱོར་ལ་འདི་སྐད་ཅེས་བཀའ་སྩལ་ཏོ། ། རབ་འབྱོར་འདི་ལ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་ཐེག་པ་ལ་ཡང་དག་པར་ཞུགས་པས།

【注】

1、**bhagavān(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、體格。薄伽梵、世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། The Lord.

2、**etad**：代詞、中性、單數、業格此，འདི། this

3、**avocat(√vac-2)**：不定過去時、主動、單數、第三人稱。說、言，བཀའ་སྩལ། say.

4、**iha**：不變詞。於此。འདི་ལ། here.

5、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

6、**bodhisattva-yāna-saṃprasthitena(bodhisattva-yāna-saṃprasthita)**：過去分詞、陽性、單數、具格。發趣菩薩乘，བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་ཐེག་པ་ ཞུགས་པ། set out the vehicle of a Bodhisattva.

7、**evaṃ**：不變詞。如是，སྣམ་དུ། this (manner).

8、**cittam(citta)**：名詞、中性、單數、體格。心，སེམས། thought.

9、**utpādayitavya ṃ (ut-√pad-4)**：必要分詞、中性、單數、體格。生，བསྐྱེད་པར་བྱ། produce.

【解】

此句多師譯為："世尊於此言：「此，善實！菩薩乘發行，如是心發生應。"同 2-8。utpādayitavya，必要分詞，"生應"，即是"應生"。

多師此句可調為："'世尊[如]此言：'於此，善實！發行菩薩乘[者]，應生發如是心。'"

3-2. यावन्तः सुभूते सत्त्वाः सत्त्वधातौ सत्त्वसंग्रहेण संगृहीता अण्डजा वा जरायुजा वा संस्वेदजा वा औपपादुका वा रूपिणो वा अरूपिणो वा संज्ञिनो वा असंज्ञिनो वा नैवसंज्ञिनो नासंज्ञिनो वा, यावान् कश्चित्सत्त्वधातुः प्रज्ञप्यमानः प्रज्ञप्यते, ते च मया सर्वेऽनुपधिशेषे निर्वाणधातौ परिनिर्वापयितव्याः।

3-2. yāvantaḥ subhūte sattvāḥ sattvadhātau sattva-saṃgraheṇa saṃgṛhītā aṇḍajā vā jarāyujā vā saṃsvedajā vā aupapādukā vā rūpiṇo vā arūpiṇo vā saṃjñino vā asaṃjñino vā naiva aṃjñino nāsaṃjñino vā yāvān kaścit sattvadhātuḥ prajñapya-mānaḥ prajñapyate te ca mayā sarve 'nupadhiśeṣe nirvāṇadhātau parinirvāpayitavyāḥ |

[什譯] 所有一切眾生之類，若卵生、若胎生、若濕生、若化生、若有色、若無色、若有想、若無想、若非有想非無想，我皆令入無餘涅槃而滅度之；

[奘譯] 所有諸有情，有情攝所攝，若卵生、若胎生、若濕生、若化生、若有色、若無色、若有想、若無想、若非有想非無想，乃至有情界施設所施設，如是一切，我當皆令於無餘依妙涅槃界而般涅槃；

[淨譯] 所有一切眾生之類，若卵生、胎生、濕生、化生、若有色、無色、有想、無想、非有想非無想，盡諸世界所有眾生，如是一切，我皆令入無餘涅槃而滅度之；

[藏譯]འདི་སྐམ་དུ་བདག་གིས་སེམས་ཅན་ཇི་ཙམ་སེམས་ཅན་དུ་བསྡུ་བས་བསྡུས་པ། སྒོ་ང་ལས་སྐྱེས་པའམ། མངལ་ལས་སྐྱེས་པའམ། དྲོད་གཤེར་ལས་སྐྱེས་པའམ། རྫུས་ཏེ་སྐྱེས་པའམ། གཟུགས་ཅན་ནམ། གཟུགས་ཅན་མ་ཡིན་པའམ། འདུ་ཤེས་ཅན་ནམ། འདུ་ཤེས་མེད་འདུ་ཤེས་མེད་མིན་ནམ། སེམས་ཅན་གྱི་ཁམས་ཇི་ཙམ་སེམས་ཅན་དུ་གདགས་པས་བཏགས་པ་དེ་དག་ཐམས་ཅད་ཕུང་པོ་ལྷག་མ་མེད་པའི་མྱ་ངན་ལས་འདས་པའི་དབྱིངས་སུ་ཡོངས་སུ་མྱ་ངན་ལས་བཟླའོ། །

【注】

1、**yāvantaḥ(yāvat)**：形容詞、陽性、單數、屬格。所有，ཇི་ཙམ། as many as.

2、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

3、**sattvāḥ(sattva)**：名詞、陽性、複數、體格。有情，སེམས་ཅན། being.

4、**sattvadhātau(sattva-dhātu)**：名詞、陽性、單數、依格。有情界，སེམས་ཅན་གྱི་ཁམས། the universe of beings.

5、**sattva-saṃgraheṇa(sattva-saṃgraha)**：名詞、陽性、單數、具格。**有情攝，**སེམས་ཅན་དུ་བསྡུ་བ།

6、**saṃgṛhītā(saṃ-√gṛha-9)**：過去分詞、陽性、複數、體格。**所攝，**བསྡུས་པ། comprehended under.

7、**aṇḍajā(aṇḍa-ja)**：形容詞、陽性、複數、體格。**卵生，**སྒོང་ལས་སྐྱེས་པ། egg-born.

8、**vā**：不變詞。**若、或者，**འམ། or.

9、**jarāyujā(jarāyu-ja)**：形容詞、陽性、複數、體格。**胎生，**མངལ་ནས་སྐྱེས་པ། born from the womb.

10、**saṃsvedajā(saṃsveda-ja)**：形容詞、陽性、複數、體格。**濕生，**དྲོད་གཤེར་ལས་སྐྱེས་པ། moisture-born.

11、**aupapādukā(aupapāduka)**：形容詞、陽性、複數、體格。**化生，**བརྫུས་ཏེ་སྐྱེས་པ། miraculously born.

12、**rūpiṇo(rūpin)**：形容詞、陽性、複數、體格。**有色，**གཟུགས་ཅན། with form.

13、**arūpiṇo(a-rūpin)**：形容詞、陽性、複數、體格。**無色，**གཟུགས་མེད། without form.

14、**saṃjñino(saṃjñin)**：形容詞、陽性、複數、體格。**有想，**འདུ་ཤེས་ཅན། with perception.

15、**asaṃjñino(a-saṃ-jñin)**：形容詞、陽性、複數、體格。**無想，**འདུ་ཤེས་མེད་པ། without perception.

16、**naivasaṃjñino(na-eva-saṃjñina)**：形容詞、陽性、複數、體格。**非有想，**འདུ་ཤེས་མེད། with neither perception.

17、**nāsaṃjñino(na-asaṃjñina)**：形容詞、陽性、複數、體格。**非無想，**འདུ་ཤེས་མེད་མིན། nor no-perception.

18、**yāvān(yāvat)**：形容詞、陽性、單數、體格。**所有，**ཇི་ཙམ། all.

19、**kaścit**：不變詞。**任何，**

20、**sattvadhātuḥ(sattvadhātu)**：名詞、陽性、單數、體格。**有情界，**སེམས་ཅན་གྱི་ཁམས། living being.

21、**prajñapyamānaḥ (pra-jñapya-māna)**：被動分詞、陽性、單數、體格。**施設，**གདགས་པ། conceive.

22、**prajñapyate(pra-jñā-9)**：動詞、致使、被動、單數、第三人稱。**施設，**བཏགས་པ། conceivable.

23、**te(saḥ)**：代詞、陽性、複數、體格。**彼，**དེ། these.

24、**ca**：不變詞。**及、與，**དང་། and.

25、**mayā(aham)**：名詞，陽性，單數，具格**我，**བདག་གིས། me.

26、**sarve(sarva)**：形容詞、陽性、單數、依格。**一切，**དེ་དག all.

27、**'nupadhiśeṣ e(an-upadhi-śeṣa)**：形容詞、陽性、單數、依格。**無餘依，**ཟམས་ཅད་ཕུང་པོ་ལྷག་མ་མེད་པ། nothing behind.

28、**nirvāṇadhātau(nir-vāṇa-dhātu)**：名詞、陽性、單數、依格。**涅槃界，**མྱ་ངན་ལས་འདས་པའི་དབྱིངས། Realm of Nirvāṇa.

29、**parinirvāpayitavyāḥ (pari-nir-√vā-2)**：動詞、致使、必要分詞、陽性、複數、體格。**滅度、般涅槃，**ཡོངས་སུ་མྱ་ངན། Nirvāṇa.

【解】

此句多師譯為：“**所有，善實！眾生，眾生攝攝已，卵生、若胎生、若濕生、若化生，若色、若無色，若想、若無想、若非想非無想，所有眾生界施設已，彼我一切無受餘涅槃界滅度應。**”

其中“眾生攝攝已”，對應梵文：“sattva saṃgraheṇa saṃgṛhītā ”，前者為名詞具格，表方式；後者為過去分詞，修飾主語“眾生（sattvāḥ）”，直譯即為“以眾生攝所攝諸眾生”。“卵生”乃至“非無想”，皆是形容詞，修飾主語

“眾生（sattvāḥ）”。“眾生界施設已”，對應梵文：“sattvadhātuḥ prajñapya-mānaḥ prajñapyate”，前一“施設”是過去分詞，修飾“sattvadhātuḥ”，即“所施設眾生界”，後一“施設”是動詞，被動形式，直譯即為“所施設眾生界被施設。”“滅度應”，對應梵文“parinirvāpayitavyāḥ”，必要分詞，即“應滅度”。

多師此句可調為：“善實！[以]眾生攝[所]攝所有眾生，[若]卵生、若胎生、若濕生、若化生，若[有]色、若無色，若[有]想、若無想、若非想非無想，所有[所施設]眾生界施設已，我應[於]無受餘涅槃界，滅度彼[等]一切。”

3-3. एवमपरिमाणानपि सत्त्वान् परिनिर्वाप्य न कश्चित्सत्त्वः परिनिर्वापितो भवति।

3-3. evam aparimāṇān api sattvān parinirvāpya na kaścit sattvaḥ parinirvāpito bhavati |

[什譯]如是滅度無量無數無邊眾生，實無眾生得滅度者。

[奘譯]雖度如是無量有情，令滅度已，而無有情得滅度者。

[淨譯]雖令如是無量眾生證圓寂已，而無有一眾生入圓寂者。

[藏譯]དེ་ལྟར་སེམས་ཅན་ཚད་མེད་པ་ཡོངས་སུ་མྱ་ངན་ལས་འདས་ཀྱང་། སེམས་ཅན་གང་ཡང་ཡོངས་སུ་མྱ་ངན་ལས་འདས་པར་འགྱུར་བ་མེད་དོ་སྙམ་དུ་སེམས་བསྐྱེད་པར་བྱའོ། །

【注】

1、**evam**：不變詞。如是，དེ་ལྟར། thus.

2、**aparimāṇān(a-pari-māṇa)**：形容詞、陽性、複數，業格。無量，ཚད་མེད་པ། innumerable.

3、**api**：不變詞。雖然，ཀྱང་། although.

4、**sattvān(sattva)**：名詞、陽性、複數、業格。有情，སེམས་ཅན། beings.

5、**parinirvāpya(pari-nir-√vā-2)**：動詞、獨立式、致使。滅度，ཡོངས་སུ་མྱ་ངན་ལས་འདས། Nirvāṇa.

6、**na**：否定詞。不、非，མེད། no.

7、**kaścit**：不變詞。任何，གང་། all.

8、**sattvaḥ(sattva)**：名詞、陽性、單數、體格。有情，སེམས་ཅན། beings.

9、**parinirvāpito（pari-nir-√vā-2）**：過去分詞、陽性、單數、體格。得滅度者，ཡོངས་སུ་མྱ་ངན་ལས་འདས་པར། have been led to Nirvāṇa.

10、**bhavati(√bhū)**：動詞、單數、第三人稱。有、是，གྱུར་པ། was.

【解】

此句多師譯為：“如是無量雖眾生滅度，無有一眾生滅度有。”

此中，前一“滅度（parinirvāpya）”，是動詞獨立式，“眾生（sattvān）”，是業格，為其賓語，而吉爾吉特梵文本中，則仍為必要分詞“parinirvāpayitavyāḥ”，然與“眾生（sattvān）”格不一致；後一“滅度（parinirvāpito）”，是過去分詞，修飾主語“眾生（sattvaḥ）”，皆為單數、體格，表示“被滅度之眾生”。

多師此句可調為：“如是雖滅度無量眾生，[而]無有一眾生，[是得]滅度[者]。”

3-4. तत्कस्य हेतोः । सचेत्सुभूते बोधिसत्त्वस्य सत्त्वसंज्ञा प्रवर्तेत, न स बोधिसत्त्व इति वक्तव्यः।

3-4. tat kasya hetoḥ | sacet subhūte bodhisattvasya sattva-saṃjñā pravarteta na sa bodhisattva iti vaktavyaḥ |

[什譯]　（缺譯）
[奘譯] 何以故？善現，若諸菩薩摩訶薩有情想轉，不應說名菩薩摩訶薩。
[淨譯] 何以故？妙生，若菩薩有眾生想者，則不名菩薩。
[藏譯]དེ་ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། རབ་འབྱོར་གལ་ཏེ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་སེམས་ཅན་དུ་འདུ་ཤེས་འཇུག་ན། དེ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་ཞེས་མི་བྱ་བའི་ཕྱིར་རོ། །

【注】
1、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、業格。彼，དེ། it.
2、**kasya(kim)**：疑問代詞、中性、單數、屬格。什么、何，ཅི། why.
3、**hetoḥ(hetu)**：名詞、陽性、單數、從格。因，ཕྱིར། so.
4、**sacet**：不變詞。若，གལ་ཏེ། if.
5、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.
6、**bodhisattvasya(bodhisattva)**：名詞、陽性、單數、屬格。菩薩，བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ། Bodhisattva.
7、**sattva-saṃjñā**：名詞、陰性、單數、體格。眾生想，སེམས་ཅན་དུ་འདུ་ཤེས། perception of a being.
8、**pravarteta(pra-√vṛt-1)**：動詞、單數、第三人稱。轉，འཇུག take place.
9、**na**：不變詞。不，མི། not.
10、**sa(saḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。彼，དེ། he.
11、**bodhisattva**：名詞、陽性、單數、體格。菩薩，བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ། Bodhisattva.
12、**iti**：引號。所謂，ཞེས།
13、**vaktavyaḥ(√vac-2)**：動詞、必要分詞、單數、體格。說，ཞེས་བྱ་བ། call.

【解】
此句多師譯為："彼何所因？若，善實！菩薩摩訶薩眾生想轉，不彼菩薩摩訶薩名說應。"

此中，"不（na）"，修飾必要分詞"應說（vaktavyaḥ）"。什師將此句與下句合譯。

多師此句可調為："彼何所因？善實！若菩薩摩訶薩眾生想轉，彼不應說名'菩薩摩訶薩'。"

3-5. तत्कस्य हेतोः । न स सुभूते बोधिसत्त्वो वक्तव्यो यस्य सत्त्वसंज्ञा प्रवर्तेत, जीवसंज्ञा वा पुद्गलसंज्ञा व प्रवर्तेत॥ ३ ॥

3-5. tat kasya hetoḥ | na sa subhūte bodhisattvo vaktavyo yasya ātma-saṃjñā pravarteta sattva-saṃjñā vā jīva-saṃjñā vā pudgala-saṃjñā vā pravarteta ||3||

[什譯] 何以故？須菩提，若菩薩有我相、人相、眾生相、壽者相，即非菩薩。
[奘譯] 所以者何？善現，若諸菩薩摩訶薩，不應說言有情想轉，如是命者想、士夫想、補特伽羅想、意生想、摩納婆想、作者想、受者想轉，當知亦爾。何以故？　善現，無有少法，名為發趣菩薩乘者　。
[淨譯] 所以者何？由有我想、眾生想、壽者想，更求趣想故。

[藏譯]དེ་ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། རབ་འབྱོར་གང་སེམས་ཅན་དུ་འདུ་ཤེས་འཇུག་གམ། སྲོག་ཏུ་འདུ་ཤེས་འཇུག་གམ། གང་ཟག་ཏུ་འདུ་ཤེས་འཇུག་ན། དེ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་ཞེས་མི་བྱ་བའི་ཕྱིར་རོ། །

【注】

1、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、業格。彼，དེ། it.

2、**kasya(kim)**：疑問代詞、中性、單數、屬格。什麼、何，ཅི། why.

3、**hetoḥ(hetu)**名詞、陽性、單數、從格。因，ཕྱིར།. so

4、**na**：否定詞。不、非མི། not.

5、**sa(saḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。彼，དེ། he.

6、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格善現、須菩提，རབ་འབྱོར་Subhūti.

7、**bodhisattvo(bodhisattva)**：名詞、陽性、單數、體格。菩薩，བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ། bodhisattvas.

8、**vaktavyo(√vac-2)**：必要分詞、陽性、單數、體格。說，ཞེས་བྱ་བ། call.

9、**yasya(yaḥ)**：代詞、陽性、單數、屬格。誰，གང་། anyone.

10、**ātma-saṃjñā**：名詞、陰性、單數、體格。我想，བདག་ཏུ་འདུ་ཤེས།

11、**sattva-saṃjñā**：名詞、陰性、單數、體格。有情想、众生想，སེམས་ཅན་དུ་འདུ་ཤེས། perception of a being.

12、**vā**：不變詞。或者，འམ། or.

13、**jīva-saṃjñā**：名詞、陰性、單數、體格。命者想、壽者想，སྲོག་ཏུ་འདུ་ཤེས། perception of a living soul.

14、**pudgala-saṃjñā**：名詞、陰性、單數、體格。补特伽罗想、人想，གང་ཟག་ཏུ་འདུ་ཤེས། perception of a person.

15、**pravarteta(pra-√vṛt-1)**：動詞、祈願 、單數、第三人稱。轉，འཇུག ། take place.

【解】

此句多師譯為：“彼何所因？不彼，善實！菩薩名說應，若眾生想轉，壽想若、人想若轉。”

其中，缺“我想（ātma-saṃjñā）”，吉爾吉特梵文本中亦無。什師譯成“我相”等，取“相”（viṣayanimittodgrahaṇam）為“想”，或是意譯。而奘師譯有八種“想”，或許所依梵文版本不同故。此句“yasya…sa”組成關係從句，意為“若誰有我想等，彼不應說為菩薩。”

多師此句可調為：“彼何所因？善實！若眾生想轉、若壽想[轉]、若人想轉，彼不應說名‘菩薩’。”

四、妙行無住分

4-1. अपि तु खलु पुनः सुभुते न बोधिसत्त्वेन वस्तुप्रतिष्ठितेन दानं दातव्यम्। न क्वचित्प्रतिष्ठितेन दानं दातव्यम्।

4-1. api tu khalu punaḥ subhūte na bodhisattvena vastupratiṣṭhitena dānaṃ dātavyaṃ | na kvacit pratiṣṭhitena dānaṃ dātavyaṃ |

[什譯] 復次，須菩提，菩薩於法，應無所住行於布施。

[奘譯] 復次，善現，若菩薩摩訶薩，不住於事應行布施，都無所住應行布施；
[淨譯] 復次，妙生，菩薩不住於事應行布施，不住隨處應行布施；
[藏譯]ཡང་རབ་འབྱོར་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་དངོས་པོ་ལ་མི་གནས་པར་སྦྱིན་པ་སྦྱིན་པར་བྱའོ། ། ཅི་ལ་ཡང་མི་གནས་པར་སྦྱིན་པ་སྦྱིན་པར་བྱའོ། །

【注】

1、**api**：副詞。然，
2、**tu**：不變詞。卻 、而，
3、**khalu**：副詞、加強語氣
4、**punaḥ**：副詞。再，又ཡང་། again.
5、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.
6、**na**：否定詞。不、非，མི། not.
7、**bodhisattvena(bodhisattva)**：名詞、陽性、單數、具格。菩薩，བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ། bodhisattva.
8、**vastupratiṣṭhitena(vastu-prati-√sthā)**：過去分詞、陽性、單數、具格。住於事，དངོས་པོ་ལ་གནས་པ། supported by a thing.
9、**dānaṃ(dāna)**：名詞、中性、單數、體格。布施，སྦྱིན་པ། gift.
10、**dātavyaṃ(√dā-3)** ：動詞、必要分詞、單數、體格。行、施予，སྦྱིན་པར་བྱ། give.
11、**kvacit**：不變詞。無論什麼，ཅི་ལ་ཡང་། any.
12、**pratiṣṭhitena(prati-√ṣṭhā)** ：過去分詞、陽性、單數、具格。住，གནས་པ། supported.

【解】

此句多師譯為：“雖然復次時，善實！不菩薩摩訶薩事住施與應，無所住施與應。”

其中，“dātavyaṃ（奉施）”，是必要分詞，即未來被動分詞，與“dānaṃ（布施）”同格，而動作者“bodhisattvena（菩薩）”，則為具格，“vastupratiṣṭhitena（住事）”，是過去分詞，與“菩薩”同格，表“不住於事之菩薩”，作邏輯主語。

多師此句可調為：“復次，善實！菩薩摩訶薩不應住事與施，應無所住與施。”

4-2. न रूपप्रतिष्ठितेन दानं दातव्यम्। न शब्दगन्धरसस्प्रष्टव्यधर्मेषु प्रतिष्ठितेन दानं दातव्यम्।
4-2. na rūpa-pratiṣṭhitena dānaṃ dātavyaṃ | na śabda-gandha-rasa-spraṣṭavya-dharmeṣu pratiṣṭhitena dānaṃ dātavyam |

[什譯] 所謂不住色布施，不住聲、香、味、觸、法布施。
[奘譯] 不住於色應行布施，不住聲、香、味、觸、法應行布施。
[淨譯] 不住色、聲、香、味、觸、法，應行布施。
[藏譯]གཟུགས་ལ་ཡང་མི་གནས་པར་སྦྱིན་པ་སྦྱིན་པར་བྱའོ། ། དེ་བཞིན་དུ་སྒྲ་དང་། དྲི་དང་། རོ་དང་། རེག་བྱ་དང་། ཆོས་ལ་ཡང་མི་གནས་པར་སྦྱིན་པ་སྦྱིན་པར་བྱའོ། །

【注】

1、**na**：否定詞。不、非，མི། not.

2、**rūpa-pratiṣṭhitena(rūpa-prati-√ṣṭhā)**過去分詞、陽性、單數、具格。住色，གཟུགས་ལ་གནས་པ། supported by form.

3、**dānaṃ(dāna)**：名詞、中性、單數、體格。布施，སྦྱིན་པ། gift.

4、**dātavyaṃ(√dā-3)**：動詞、必要分詞、單數、體格。行、施予，སྦྱིན་པར་བྱ། give.

5、**śabda-gandha-rasa-spraṣṭavya-dharmeṣu** 複合名詞、陽性、複數、依格。聲、香、味、觸、法，སྒྲ དྲི རོ རེག་བྱ ཆོས། sound,smell,taste,touch,mind-objects

6、**pratiṣṭhitena(prati-√ṣṭhā)**：過去分詞、陽性、單數、具格。住，གནས་པ། supported.

【解】

此句多師譯為："不色住施與應，不聲、香、味、觸、法中住施與應。"

此同 4-1。吉爾吉特梵本稍有不同："śabda-gandha-rasa-spraṣṭavyeṣu na dharmapratiṣṭhitena"。

多師此句可調為："不應住色與施，不應住聲、香、味、觸、法中與施。"

4-3. एवं हि सूभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन दानं दातव्यं यथा न निमित्तसंज्ञायामपि प्रतितिष्ठेत्।

4-3. evaṃ hi subhūte bodhisattvena mahāsattvena dānaṃ dātavyaṃ | yathā na nimitta-saṃjñāyām api pratitiṣṭhet |

[什譯] 須菩提，菩薩應如是布施，不住於相。

[奘譯] 善現，如是菩薩摩訶薩，如不住相想應行布施。

[淨譯] 妙生，菩薩如是布施，乃至相想亦不應住。

[藏譯]རབ་འབྱོར་ཅི་ནས་ཀྱང་མཚན་མར་འདུ་ཤེས་པ་ལ་ཡང་མི་གནས་པར་དེ་ལྟར་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔས་སྦྱིན་པ་སྦྱིན་ནོ། །

【注】

1、**evaṃ**：不變詞。如是，འདི་སྐད། thus.

2、**hi**：不變詞。因為，

3、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

4、**bodhisattvena(bodhisattva)**：名詞、陽性、單數、具格。菩薩，བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ། bodhisattva.

5、**mahāsattvena(mahāsattva)**：名詞、陽性、單數、具格。摩訶薩，སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ། great beings.

6、**dānaṃ(dāna)**：名詞、中性、單數、體格。布施，སྦྱིན་པ། gift.

7、**dātavyaṃ(√dā-3)**：動詞、必要分詞、單數、體格。行、施予，སྦྱིན་པར་བྱ། give.

8、**yathā**：不變詞。如是、乃至，དེ་ལྟར།

9、**na**：不變詞。不，མི། not.

10、**nimitta-saṃjñāyām(nimitta-saṃjñā)**：名詞、陰性、單數、依格。相想，མཚན་མར་འདུ་ཤེས། perception of a sign.

11、**api**：副詞。然、亦，ཡང་། although

12、**pratitiṣṭhet(prati-√ṣṭhā-1)**：動詞、祈願、主動、單數、第三人稱。住，གནས་པ། supported.

【解】

此句多師譯為："如是，此，善實！菩薩摩訶薩施與應，如不相想亦住。"

此同 4-1。

多師此句可調為：“如是，善實！菩薩摩訶薩，如[是]相想，亦應不住[而]與[布]施。”

4-4. तत्कस्य हेतोः । यः सुभूते बोधिसत्त्वोऽप्रतिष्ठितो दानं ददाति, तस्य सुभूते पुण्यस्कन्धस्य न सुकरं प्रमाणामुद्ग्रहीतुम्।

4-4. tat kasya hetoḥ | yaḥ subhūte bodhisattvo 'pratiṣṭhito dānaṃ dadāti tasya subhūte puṇya-skandhasya na sukaraṃ pramāṇam udgrahītum |

[什譯] 何以故？若菩薩不住相布施，其福德不可思量。

[奘譯] 何以故？善現，若菩薩摩訶薩都無所住而行布施，其福德聚不可取量。

[淨譯] 何以故？由不住施，福聚難量。

[藏譯]དེ་ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། རབ་འབྱོར་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་གང་མི་གནས་པར་སྦྱིན་པ་སྦྱིན་པ་དེའི་བསོད་ནམས་ཀྱི་ཕུང་པོ་ནི། རབ་འབྱོར་ཚད་གཟུང་བར་སླ་བ་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །

【注】

1、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、體格。彼，དེ། that.

2、**kasya(kim)**：疑問代詞、中性、單數、屬格何、什麼，ཅིའི། why.

3、**hetoḥ(hetu)**：名詞、陽性、單數、從格。因，ཕྱིར།. so

4、**yaḥ**：代詞、陽性、單數、體格。誰，གང་། any.

5、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར་Subhūti.

6、**bodhisattvo(bodhisattva)**：名詞、陽性、單數、具格。菩薩，བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ། bodhisattva.

7、**'pratiṣṭhito(a-prati-√ṣṭhā-1)**：過去分詞、陽性、單數、體格。不住མི་གནས་པ། unsupported.

8、**dānaṃ(dāna)**：名詞、中性、單數、業格。布施，སྦྱིན་པ། a gift.

9、**dadāti(√dā-3)**：動詞、單數、第三人稱。行、施，སྦྱིན་པ། give.

10、**tasya(saḥ)**：代詞、陽性、單數、屬格。彼，他དེའི།

11、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར་Subhūti.

12、**puṇya-skandhasya(puṇya-skandha)**：名詞、陽性、單數、屬格。福德聚，བསོད་ནམས་ཀྱི་ཕུང་པོ། heap of merit.

13、**na**：否定詞。不，མ། not.

14、**sukaraṃ(sukara)**：形容詞、中性、單數、業格。可，སླ་བ། easy.

15、**pramāṇam(pramāṇa)** ：名詞、中性、單數、業格。量，ཚད། measure.

16、**udgrahītum(ud-grah-9)**：動詞、不定式。取，གཟུང་བ།

【解】

此句多師譯為：“彼何所因？若，善實！菩薩摩訶薩不住與施，彼所，善實！福聚不可量受取。”

此中動詞“布施（dadāti）”，為主動語態，故動作者“菩薩（bodhisattvo）”，為體格，修飾彼之過去分詞“不住（apratiṣṭhito）”，與之同格，而動作對象“施物（dānaṃ）”，則為業格。此句以“yaḥ⋯tasya⋯”構成關係從句，意為“若菩薩無住佈施，則彼福聚不可取量。” na sukaraṃ pramāṇam udgrahītum，奘師直譯為“不可取量”，什師意譯為“不可思量”，淨師譯為“難量”。

多師此句可調為：“彼何所因？善實！若菩薩摩訶薩不住與施，善實！彼所福聚，不可受取量。”

4-5. तत्किं मन्यसे सुभूते सुकरं पूर्वस्यां दिशि आकाशस्य प्रमाणमुद्ग्रहीतुम् ।

4-5. tat kiṃ manyase subhūte sukaraṃ pūrvasyāṃ diśy ākāśasya pramāṇamudgrahītum |

[什譯] 須菩提！於意云何，東方虛空，可思量不？

[奘譯] 佛告善現：「於汝意云何，東方虛空，可取量不？

[淨譯] 妙生！於汝意云何，東方虛空，可知量不？

[藏譯]རབ་འབྱོར་འདི་ཇི་སྙམ་དུ་སེམས། ཤར་ཕྱོགས་ཀྱི་ནམ་མཁའི་ཚད་གཟུང་བར་སླ་སྙམ་མམ།

【注】

1、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、業格。彼，འདི། it.

2、**kiṃ**：代詞、中性、單數、業格。云何， ཇི་སྙམ་དུ། what.

3、**manyase(√man-4)**：動詞、中間、單數、第二人稱。作意、認為，སེམས། think.

4、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

5、**sukaraṃ(sukara)**：形容詞、中性、單數、業格。可，སླ། easy.

6、**pūrvasyāṃ(pūrvā)**：名詞、陰性、單數、依格。東，ཤར། east.

7、**diśy(diś)**：名詞、陰性、單數、依格。方、方向，ཕྱོགས།

8、**ākāśasya(ākāśa)**：名詞、陽性、單數、屬格。虛空，ནམ་མཁའ། space.

9、**pramāṇam(pramāṇa)**：名詞、中性、單數、業格。量，ཚད། measure.

10、**udgrahītum(ud-grah-9)**：動詞、不定式。取，གཟུང་བ།

【解】

此句多師譯為：“彼何意念？善實！可前方虛空，量受取？”

此同 4-4。“意念（manyase）”，是單數第二人稱，“汝”字，多師未譯出。“pūrvasyāṃ diśy”，多師譯為“前方”，此處指“東方”。

多師此句可調為：“善實！[汝於]彼[作]何意念？前[東]方虛空，可受取量[否]？”

4-6. सुभूतिराह-नो हीदं भगवन्।

4-6. subhūtir āha | no hīdaṃ bhagavan |

[什譯] 不也，世尊！

[奘譯] 善現答言：不也，世尊！

[淨譯] 妙生言：不爾，世尊！

[藏譯]རབ་འབྱོར་གྱིས་གསོལ་བ། བཅོམ་ལྡན་འདས་དེ་ནི་མ་ལགས་སོ། །

【注】

1、**subhūtir(subhūti)**：名詞、陽性、單數、體格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར་Subhūti.

2、**āha(√ah)**：動詞、完成式、單數、第三人稱。說，言，告གསོལ་བ། reply.

3、**no**：副詞。不、非，མ། not.

4、**hi**：小品詞、表強調。誠然，

5、**idaṃ(idam)**：代詞、中性、單數、體格。如是，དེ། it.

6、**bhagavan(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、呼格。世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། O Lord.

【解】

此句多師譯為："善實言：'不如此，世尊!'"

4-7. भगवानाह। एवं दक्षिणपश्चिमोत्तरासु अध ऊर्ध्वं दिग्विदिक्षु समन्ताद्दशासु दिक्षु सुकरमाकाशस्य प्रमाणमुद्गहीतुम् ।

4-7. bhagavān āha |evaṃ dakṣiṇa-paścima-uttarāsvadha-ūrdhvaṃ digvidikṣu samantād daśasu dikṣu sukaram ākāśasya pramāṇam udgrahītum |

[什譯] 須菩提！南西北方、四維上下虛空，可思量不?

[奘譯] 善現！如是南西北方、四維上下、周遍十方一切世界虛空，可取量不?

[淨譯] 南西北方、四維上下、十方虛空，可知量不?

[藏譯]བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་བཀའ་སྩལ་པ། རབ་འབྱོར་དེ་བཞིན་དུ་ལྷོ་དང་། ནུབ་དང་། བྱང་དང་། སྟེང་དང་། འོག་གི་ཕྱོགས་དང་། ཕྱོགས་མཚམས་དང་། ཕྱོགས་བཅུའི་ནམ་མཁའི་ཚད་བཟུང་བར་སླ་སྙམ་མམ།

【注】

1、**bhagavān(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、體格。世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། The Lord.

2、**āha(√ah)**：動詞、完成式、單數、第三人稱。說、言、告，བཀའ་སྩལ་པ། said.

3、**evaṃ**：不變詞。如是，དེ་བཞིན། just so.

4、**dakṣiṇa-paścima-uttarāsv(dakṣiṇa-paścima-uttara)**：形容詞、陰性、複數、依格。南、西、北，ལྷོ། ནུབ། བྱང་། South, West, North.

5、**adha-ūrdhvaṃ(adhas-ūrdhva)**：副词。上、下，སྟེང་། འོག down,up.

6、**digvidikṣu(dig-vidiś)**：名詞、陰性、複數、依格。四維，ཕྱོགས་མཚམས།

7、**samantād(samanta)**：形容詞、陽性、單數、從格。周遍，all round.

8、**daśasu(daśa)**：名詞、陰性、複數、依格。中间，intermediate.

9、**dikṣu(diś)**：名詞、陰性、複數、依格。方，direction.

10、**sukaraṃ(sukara)**：形容詞、中性、單數、業格可，སླ། easy.

11、**ākāśasya(ākāśa)**：名詞、陽性、單數、屬格。虛空，ནམ་མཁའ།

12、**pramāṇam(pramāṇa)**：名詞、中性、單數、業格。量，ཚད། measure.

13、**udgrahītum(ud-grah-9)**：動詞、不定式.。取，གཟུང་བ།

此句多師譯為："世尊言：'如是右、後、高、下、上方，順不正方，普十方，可虛空量受取?'"

此同 4-5。其中“右、後、高”，對應梵文“dakṣiṇa-paścima-uttarāsv”，即“南、西、北”。“順不正方”，梵文為“digvidikṣu”，即指東南、西南等四隅。

多師此句可調為：“世尊言：‘如是右(南)、後(西)、高(北)、下、上方，順不正方，普十方虛空，可受取量[否]？’”

4-8. सुभूतिराह। नो हीदं भगवन्।

4-8. subhūtir āha | no hīdaṃ bhagavan |

[什譯] 不也，世尊！

[奘譯] 善現答言：不也，世尊！

[淨譯] 妙生言：不爾，世尊！

[藏譯]རབ་འབྱོར་གྱིས་གསོལ་པ། བཅོམ་ལྡན་འདས་དེ་ནི་མ་ལགས་སོ། །

【注】

1、**subhūtir(subhūti)：** 名詞、陽性、單數、體格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར Subhūti.

2、**āha(√ah)：** 動詞、完成式、單數、第三人稱。說，言，告གསོལ་པ། reply.

3、**no：** 副詞。不、非，མ། not.

4、**hi：** 小品詞、表強調。誠然，

5、**idaṃ(idam)：** 代詞、中性、單數、體格。如是，དེ། it.

6、**bhagavan(bhagavant)：** 名詞、陽性、單數、呼格。世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། O Lord.

【解】

此句多師譯為：“善實言：‘不如此，世尊！’”

4-9. भगवानाह। एवमेव सुभूते यो बोधिसत्त्वोऽप्रतिष्ठितो दानं ददाति, तस्य सुभूते पुण्यस्कन्धस्य न सुकरं प्रमाणमुद्ग्रहीतुम्।

4-9. bhagavān āha | evam eva subhūte yo bodhisattvo 'pratiṣṭhito dānaṃ dadāti tasya subhūte puṇyaskandhasya na sukaraṃ pramāṇam udgrahītum |

[什譯] 須菩提！菩薩無住相布施，福德亦復如是不可思量。

[奘譯] 佛言：善現，如是、如是！若菩薩摩訶薩都無所住而行布施，其福德聚不可取量，亦復如是。

[淨譯] 妙生！菩薩行不住施所得福聚，不可知量，亦復如是。

[藏譯]བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་བཀའ་སྩལ་པ། རབ་འབྱོར་དེ་བཞིན་དུ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་གང་ལ་ཡང་མི་གནས་པར་སྦྱིན་པ་སྦྱིན་པ་དེའི་བསོད་ནམས་ཀྱི་ཕུང་པོ་ནི། རབ་འབྱོར་ཚད་བཟུང་བར་སླ་བ་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །

【注】

1、**bhagavān(bhagavant)：** 名詞、陽性、單數、體格。世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། The Lord

2、**āha(√ah)：** 動詞、完成式、單數、第三人稱。說、言、告，བཀའ་སྩལ་པ།

3、**evam eva：** 不變詞。即如是，དེ་བཞིན་དུ། so

4、**subhūte(subhūti)：** 名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར Subhūti.

5、**yo(yaḥ)：** 代詞、陽性、單數、體格。誰，གང་། any.

6、**bodhisattvo(bodhisattva)**：名詞、陽性、單數、具格。菩薩，བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ། bodhisattva.

7、**'pratiṣṭhito(a-prati-√ṣṭhā-1)**：過去分詞、陽性、單數、體格。不住མི་གནས་པ། unsupported.

8、**dānaṃ(dāna)**：名詞、中性、單數、業格。布施，སྦྱིན་པ། a gift.

9、**dadāti(√dā-3)**：動詞、單數、第三人稱。行、施，སྦྱིན་པ། give.

10、**tasya(saḥ)**：代詞、陽性、單數、屬格。彼，他དེའི།

11、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོརSubhūti.

12、**puṇya-skandhasya(puṇya-skandha)**：名詞、陽性、單數、屬格。福德聚，བསོད་ནམས་ཀྱི་ཕུང་པོ། heap of merit.

13、**na**：否定詞。不，མ། not.

14、**sukaraṃ(sukara)**：形容詞、中性、單數、業格。可，སླ་བ། easy.

15、**pramāṇam(pramāṇa)**：名詞、中性、單數、業格。量，ཚད། measure.

16、**udgrahītum(ud-grah-9)**：動詞、不定式。取གཟུང་བ།

【解】

此句多師譯為：“世尊言：‘如是，如是！善實！如是，如是！若菩薩摩訶薩不住施與，彼所，善實！福聚不可量受取。’”

此同 4-4。

多師此句可調為：“世尊言：‘如是，如是！善實！如是，如是！若菩薩摩訶薩不住與施，善實！彼所福聚，不可受取量。’”

4-10. एवं हि सुभूते बोधिसत्त्वयानसंप्रस्थितेन दानं दातव्यं यथा न निमित्तसंज्ञायामपि प्रतितिष्ठेत्॥४॥

4-10. evaṃ hi subhūte bodhisattva-yāna-saṃprasthitena dānaṃ dātavyaṃ yathā na nimitta-saṃjñāyām api pratitiṣṭhet ||4||

[什譯] 須菩提，菩薩但應如所教住。

[奘譯] 善現，菩薩如是如不住相想應行布施。

[淨譯] （缺譯）

[藏譯] （缺譯）

【注】

1、**evaṃ**：不變詞。如是，འདི་སྐད། thus.

2、**hi**：不變詞，加強語氣。誠然，

3、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

4、**bodhisattvayāna-saṃprasthitena(bodhisattva-yāna-saṃ-pra-√stha-1)**：過去分詞、陽性、單數、具格。發趣菩薩乘，བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་ཐེག་པ་ཞུགས་པ། Bodhisanva-vehicle set out.

5、**dānaṃ(dāna)**：名詞、中性、單數、體格。布施，སྦྱིན་པ། gift.

6、**dātavyaṃ(√dā-3)**：動詞、必要分詞、單數、體格。行、施予，སྦྱིན་པར་བྱ། give.

7、**yathā**：不變詞。如是、乃至，དེ་ལྟར།

8、**na**：不變詞。不，མི། not.

9、**nimitta-saṃjñāyām(nimitta-saṃjñā)**：名詞、陰性、單數、依格。**相想**，མཚན་མར་འདུ་ཤེས། perception of a sign.

10、**api**：副詞。**然、亦**，ཡང་། although

11、**pratitiṣṭhet(prati-√ṣṭhā-1)**：動詞、祈願、主動、單數、第三人稱。**住**，གནས་པ། supported.

【解】

此句多師譯為：“雖然復次時，善實！如是菩薩乘發行施與應，如不相想亦住。”

此同 4-3。此句淨師缺譯，藏文亦缺譯。什師略譯為“但應如所教住”，“所教”，即前所言“不住相想而行布施”。

多師此句可調為：“雖然復次時，善實！如是發行菩薩乘[者]，如[是]相想，亦應不住，[而]與[布]施。”

五、如理實見分

5-1. तत्किं मन्यसे सुभूते लक्षणसंपदा तथागतो द्रष्टव्यः ।

5-1. tat kiṃ manyase subhūte lakṣaṇa-sampadā tathāgato draṣṭavyaḥ |

[什譯] 須菩提！於意云何，可以身相見如來不?

[奘譯] 佛告善現：於汝意云何，可以諸相具足觀如來不?

[淨譯] 妙生！於汝意云何，可以具足勝相觀如來不?

[藏譯]རབ་འབྱོར་འདི་ཇི་སྙམ་དུ་སེམས། མཚན་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པར་བལྟ་བར་བྱ་སྙམ་མམ།

【注】

1、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、業格。**彼**，འདི། it.

2、**kiṃ**：代詞、中性、單數、業格。**云何**， ཇི་སྙམ་དུ། what.

3、**manyase(√man-4)**：動詞、中間、單數、第二人稱。**作意、認為**，སེམས། think.

4、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。**善現、須菩提**，རབ་འབྱོར། Subhūti.

5、**lakṣaṇa-sampadā(lakṣaṇa-sampad)**：名詞、陰性、單數、具格。**諸相具足**，མཚན་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ། the possession of marks.

6、**tathāgato(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、體格。**如來**，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

7、**draṣṭavyaḥ(√dṛś-1)**：動詞、必要分詞、陽性、單數、體格。**見、觀**，བལྟ། be seen.

【解】

此句多師譯為：“彼何意念？善實！相具足如來見應？”

“相具足(lakṣaṇa-sampadā)”，具格，表示動作之方式，動作“見(draṣṭavyaḥ)”為未來被動分詞，“如來（tathāgato）”，是所見對象，在被動句中為邏輯主語，故是體格。

多師此句可調為：“善實！[汝於]彼[作]何意念：應[以]具足相見如來？”

5-2. सुभूतिराह-नो हीदं भगवन्। न लक्षणसंपदा तथागतो द्रष्टव्यः।

5-2. subhūtir āha | no hīdaṃ bhagavan na lakṣaṇa-saṃpadā tathāgato draṣṭavyaḥ |

[什譯] 不也，世尊，不可以身相得見如來！

[奘譯] 善現答言：不也，世尊，不應以諸相具足觀於如來！

[淨譯] 妙生言：不爾，世尊，不應以勝相觀於如來！

[藏譯]རབ་འབྱོར་གྱིས་གསོལ་པ། བཅོམ་ལྡན་འདས་དེ་ནི་མ་ལགས་སོ། ། མཚན་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པར་བལྟ་བར་མི་བགྱི་ལགས་སོ། །

【注】

1、**subhūtir(subhūti)**：名詞、陽性、單數、體格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར Subhūti.

2、**āha(√ah)**：動詞、完成式、單數、第三人稱。說，言，告གསོལ་པ། reply.

3、**no**：副詞。不、非，མ། not.

4、**hi**：小品詞、表強調。誠然，

5、**idaṃ(idam)**：代詞、中性、單數、體格。如是，དེ། it.

6、**bhagavan(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、呼格。世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། O Lord.

7、**na**：否定詞。不，མ། not

8、**lakṣaṇa-sampadā(lakṣaṇa-sampad)**：名詞、陰性、單數、具格。諸相具足，མཚན་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ། the possession of marks.

9、**tathāgato(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、體格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

10、**draṣṭavyaḥ(√dṛś-1)**：動詞、必要分詞、陽性、單數、體格。見、觀，བལྟ། be seen.

【解】

此句多師譯為：“善實言：‘不，世尊！相具足如來見應。’”

此中有兩個否定詞：“no”、“na”，多師僅譯出一個。其他同 5-1。

多師此句可調為：“善實言：‘不，世尊！[不]應[以]具足相見如來。’”

5-3. तत्कस्य हेतोः। या सा भगवन् लक्षणसंपत्तथागतेन भाषिता सैवालक्षणसंपत्।

5-3. tat kasya hetoḥ | yā sā bhagavan lakṣaṇa-saṃpat tathāgatena bhāṣitā saiva alakṣaṇa-saṃpat |

[什譯] 何以故？如來所說身相，即非身相。

[奘譯] 何以故？如來說諸相具足，即非諸相具足。

[淨譯] 何以故？如來說勝相，即非勝相。

[藏譯]དེ་ཅིའི་སླད་དུ་ཞེ་ན། དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་མཚན་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་ཞེས་གང་གསུངས་པ་དེ་ཉིད། མཚན་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་མ་མཆིས་པའི་སླད་དུའོ། །

【注】

1、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、體格。彼，དེ། that.

2、**kasya(kim)**：疑問代詞、中性、單數、屬格何、什麼，ཅིའི། why.

3、**hetoḥ(hetu)**：名詞、陽性、單數、從格。因，སླད་དུ། so .

4、**yā(yā)**：關係代詞、陰性、單數、體格。凡、諸，གང་། who.

5、**sā(sā)**：代詞、陰性、單數、體格。彼，དེ། that.

6、**bhagavan(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、呼格。世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། O Lord.

7、**lakṣaṇa-sampat(lakṣaṇa-sampad)**：名詞、陰性、單數、體格。諸相具足，མཚན་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ། the possession of marks.

8、**tathāgatena(tathāgata)**名詞、陽性、單數、具格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

9、**bhāṣitā(√bhās)**過去分詞、陰性、單數、體格。說，ཅེས། teach.

10、**sā(sā)**：代词、陰性、單數、体格。彼，དེ། that.

11、**eva**：副詞。即、就，ཉིད། truly.

12、**alakṣaṇa-saṃpat(lakṣaṇa-sampad)**：名詞、陰性、單數、體格。非诸相具足，མཚན་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་མ་མཆིས་པ། no-possession of no-marks.

【解】

此句多師譯為："彼何所因？若彼，如來相具足說；彼如是非相具足。"

此中，"說（bhāṣitā）"，是過去被動分詞，故說者"如來（tathāgatena），為具格，作邏輯主語，所說"相具足（lakṣaṇa-saṃpat）"，為體格，作邏輯賓語。" "yā"為關係代詞，與"sā"成對，表"凡是……，即是……"。

多師此句可調為："彼何所因？[凡]若如來[所]說具足相；如是彼[即]非具足相。"

5-4. एवमुक्ते भगवानायुष्मन्तं सुभूतिमेतदवोचत् ।

5-4. evam ukte bhagavān āyuṣmantaṃ subhūtim etad avocat |

[什譯] 佛告須菩提：

[奘譯] 說是語已，佛復告具壽善現言：

[淨譯] （缺譯）

[藏譯]དེ་སྐད་ཅེས་གསོལ་པ་དང་། བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་ཚེ་དང་ལྡན་པ་རབ་འབྱོར་ལ་འདི་སྐད་ཅེས་བཀའ་སྩལ་ཏོ། །

【注】

1、**evam**：副詞。如是，དེ་སྐད། this.

2、**ukte(ukta，√vac)**：過去分詞、陽性、單數、依格。語、說，གསོལ་པ། spoke.

3、**bhagavān(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、體格。薄伽梵、世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། The Lord.

4、**āyuṣmantaṃ(āyuṣmat)**：形容詞、陽性、單數、業格。具壽、長老，ཚེ་དང་ལྡན་པ། Venerable.

5、**subhūtim(subhūti)**：名詞、陽性、單數、業格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

6、**etad**：代詞，中性，單數，業格。此，འདི་སྐད། this.

7、**avocat(√vac-2)**：不定過去時，主動，單數，第三人稱。說、言，ཅེས་བཀའ་སྩལ། say.

【解】

此句多師譯為："如是語已。世尊，命者善實邊如是言："

此句同 2-5。

多師此句可調為："如是語已。世尊(對)命者善實如是言："

5-5. यावत्सुभूते लक्षणसंपत् तावन्मृषा। यावदलक्षणसंपत् तावन्न मृषेति हि लक्षणालक्षणतस्तथागतो द्रष्टव्यः॥५॥

5-5. yāvat subhūte lakṣaṇa-saṃpat tāvan mṛṣā | yāvad alakṣaṇa-saṃpat tāvan na mṛṣeti | hi lakṣaṇa-alakṣaṇatas tathāgato draṣṭavyaḥ ||5||

[什譯] 凡所有相，皆是虛妄！若見諸相、非相，則見如來！

[奘譯] 善現！乃至諸相具足，皆是虛妄！乃至非相具足，皆非虛妄！如是以相、非相應觀如來！

[淨譯] 妙生！所有勝相，皆是虛妄！若無勝相，即非虛妄！是故應以勝相、無相觀於如來！

[藏譯]རབ་འབྱོར་ཇི་སྙམ་དུ་མཚན་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་དེ་ཙམ་དུ་བརྫུན་ནོ། །ཇི་ཙམ་དུ་མཚན་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་མེད་པ་དེ་ཙམ་དུ་མི་བརྫུན་ཏེ། དེ་ལྟར་ན་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ལ་མཚན་དང་མཚན་མ་མེད་པར་བལྟའོ། །

【注】

1、**yāvat**：關係副詞。**凡是**，ཇི་སྙམ་དུ། wherever.

2、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。**善現、須菩提**，རབ་འབྱོར།Subhūti.

3、**lakṣaṇa-sampat(lakṣaṇa-sampad)**：名詞、陰性、單數、體格。**諸相具足**，མཚན་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ། the possession of marks.

4、**tāvan**：副詞。**彼**，དེ་ཙམ་དུ། there.

5、**mṛṣā(mṛṣā)**：名詞、陰性、單數、體格。**虛妄**，བརྫུན། fraud.

6、**yāvad**：關係副詞。**凡是**，ཇི་ཙམ་དུ། wherever.

7、**alakṣaṇa-saṃpat(lakṣaṇa-sampad)** 名詞、陰性、單數、體格。**非诸相具足**，མཚན་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་མ་མཆིས་པ། no-possession of no-marks.

8、**tāvan**：副詞。**彼**，དེ་ཙམ་དུ། there.

9、**na**：否定詞。**非**，མི། no.

10、**mṛṣā (mṛṣā)**：名詞、陰性、單數、體格。**虛妄**，བརྫུན། fraud.

11、**iti**：不變詞。**名為**，

12、**hi**：小品詞。**表強調**，དེ་ལྟར་ན། hence.

13、**lakṣaṇa-alakṣaṇa-tas(lakṣaṇa-alakṣaṇat)**：名詞、中性、單數、從格。**相非相**，མཚན་དང་མཚན་མ་མེད་པ། no-marks as marks.

14、**tathāgato(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、體格。**如來**，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

15、**draṣṭavyaḥ(√dṛś-1)**：必要分詞、陽性、單數、體格。**見、觀**，བལྟ། see.

【解】

此句多師譯為：“所有，善實！相具足，所有妄，所有不相具足，所有不妄，名此相不相如來見應。”

此中，用兩個“yāvat…tāvat”表達兩個關係從句“凡是…，彼即是…”。意謂“凡是具足相，彼即是妄；凡是非具足相，彼即非妄。”

“觀、見（draṣṭavyaḥ）”，是未來被動分詞，故所觀對象“如來（tathāgato），為體格，作邏輯賓語。從何處觀？從“相非相（lakṣaṇa-alakṣaṇa-tas，從格）”中觀。

多師此句可調為：“善實！[凡]所有具足相，所有[彼是]妄，[凡]所有不具足相，此所有名不妄，應[從]相不相見如來。”

六、正信稀有分

6-1. एवमुक्त आयुष्मान् सुभूतिर्भगवन्तमेतदवोचत्।

6-1. evam ukta āyuṣmān subhūtir bhagavantam etad avocat |

[什譯] 須菩提白佛言：

[奘譯] 說是語已，具壽善現復白佛言：

[淨譯] 妙生言：

[藏譯]དེ་སྐད་ཅེས་བཀའ་སྩལ་པ་དང་། བཅོམ་ལྡན་འདས་ལ་ཚེ་དང་ལྡན་པ་རབ་འབྱོར་གྱིས་འདི་སྐད་ཅེས་གསོལ་ཏོ། །

【注】

1、**evam**：副詞。如是，དེ་སྐད། this.

2、**ukte(ukta，√vac)**：過去分詞、陽性、單數、依格。語、說，གསོལ་བ། ask.

3、**āyuṣmān(āyuṣmat)**：形容詞，陽性，單數，體格。具壽，ཚེ་དང་ལྡན་པ། Venerable.

4、**subhūtir(subhūti)**：名詞，陽性，單數，體格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། subhūti.

5、**bhagavantam(bhagavant)**：名詞，陽性，單數，業格。薄伽梵、世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། The Lord.

6、**etad**：代詞、中性、單數、業格。此，འདི་སྐད། this.

7、**avocat(√vac-2)**：不定過去時、主動、單數、第三人稱。說、言，ཅེས། say.

【解】

此句多師譯為：“如是語已。命者善實，世尊邊如是言：”

此句同 2-5。“世尊邊（bhagavantam）”，業格，故多師加上“邊”字。

多師此句可調為：“如是語已，命者善實（對）世尊如是言：”

6-2. अस्ति भगवन्। केचित्सत्त्वा भविष्यन्त्यनागतेऽध्वनि पश्चिमे काले पश्चिमे समये पश्चिमायां पञ्चशत्यां सद्धर्मविप्रलोपकाले वर्तमाने, ये इमेष्वेवंरूपेषु सूत्रान्तपदेषु भाष्यमाणेषु भूतसंज्ञामुत्पादयिष्यन्ति।

6-2. asti bhagavan kecit sattvā bhaviṣyanty anāgate 'dhvani paścime kāle paścime samaye paścimāyāṃ pañca-śatyāṃ saddharma-vipralopa-kāle vartamāne ya imeṣv evaṃrūpeṣu sūtrānta-padeṣu bhāṣyamāṇeṣu bhūta-saṃjñām utpādayiṣyanti |

[什譯] 世尊！頗有眾生，得聞如是言說章句，生實信不 ？

[奘譯] 世尊！頗有有情於當來世，後時、後分、後五百歲，正法將滅時分轉時，聞說如是色經典句，生實想不?

[淨譯] 世尊！頗有眾生，於當來世，後五百歲，正法滅時，聞說是經，生實信不?

[藏譯]བཅོམ་ལྡན་འདས་མ་འོངས་པའི་དུས་ལྔ་བརྒྱའི་ཐ་མ་ལ། དམ་པའི་ཆོས་རབ་ཏུ་རྣམ་པར་འཇིག་པར་འགྱུར་བ་ན། སེམས་ཅན་གང་ལ་ལ་དག་འདི་ལྟ་བུའི་མདོ་སྡེའི་ཚིག་བཤད་པ་དག་ལ་ཡང་དག་པར་འདུ་ཤེས་བསྐྱེད་པར་འགྱུར་བ་འབྱུང་བ་ལྟ་མཆིས་ལགས་སམ།

【注】

1、**asti(√as)**：動詞、單數、第三人稱。有、是，

2、**bhagavan(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、呼格。世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། O Lord.

3、**kecit**：疑問代詞。否，འམ།

4、**sattvā(sattva)**：名詞、陽性、複數、體格。有情，སེམས་ཅན། being.

5、**bhaviṣyanty(√bhū)**：動詞、未來、複數、第三人稱。有，མཆིས།

6、**anāgate(anāgata)**：形容詞、陽性、單數、依格。當來、未来，མ་འོངས་པ། future period

7、**'dhvani(adhvan)**：名詞、陽性、單數、依格。世，時，དུས། at the time

8、**paścime(paścima)**：形容詞、陽性、單數、依格。後，ཐ་མ། last

9、**kāle(kāla)**：名詞、陽性、單數、依格。分，時，དུས། time

10、**samaye(samaya)**：名詞、陽性、單數、依格。時，དུས། epoch

11、**paścimāyāṃ(paścima)**：形容詞、陰性、單數、依格。後，ཐ་མ། last

12、**pañca-śatyāṃ(pañca-śati)**：名詞、陰性、單數、依格。五百歲，ལྔ་བརྒྱ། 500 years

13、**saddharma- vipralopa-kāle(sad-dharma- vipralopa-kāla)**：複合名詞、陽性、單數、依格。正法滅時，དམ་པའི་ཆོས་རྣམ་པར་འཇིག་པ། collapse the good doctrine

14、**vartamāne(√vṛt-1)**：現在分詞、陽性、單數、依格。轉，འགྱུར་བ།

15、**ye(yaḥ)**：代詞、陽性、複數、體格。彼，གང་ལ་ལ། who..

16、**imeṣv(idam)**：代詞、中性、複數、依格。此，འདི།

17、**evaṃrūpeṣu(evaṃrūpa)**：名詞、中性、複數、依格。如是色，འདི་ལྟ་བུ།

18、**sūtrānta-padeṣu(sūtrānta-pada)**：名詞、陽性、複數、依格。經句，མདོ་སྡེའི་ཚིག words of the sūtra

19、**bhāṣyamāṇeṣu(bhāṣyamāṇa，√bhāṣ-1)**：現在被動分詞、陽性、複數、依格。說，བཤད་པ། taught

20、**bhūta-saṃjñām(bhūta-saṃjñā)**：名詞、陰性、單數、業格。實想,ཡང་དག་པར་འདུ་ཤེས། a true perception

21、**utpādayiṣyanti (ut-√pad-4)**：動詞、致使、未來、複數、第三人稱。生,བསྐྱེད་པ། produce

【解】

此句多師譯為："雖然，世尊！頗有眾生當有，未來世，後時、後長時、後分五百，正法破壞時中，轉時中，若此中，如是色類經中說中，實想發生當有？"

此中未來世(anāgate 'dhvani)、後時(paścime kāle)、後長時(paścime samaye)、後分五百(paścimāyāṃ pañca-śatyāṃ)、正法破壞時中(saddharma-vipralopa-kāle)、轉時中（vartamāne），皆為依格，作時間狀語。"bhāṣyamāṇeṣu（所說）"，是現在分詞，依格，修飾"evaṃrūpeṣu sūtrānta-padeṣu（如是色類經）"，作地點狀語。"utpādayiṣyanti（生）"，作謂語，未來時，即"當生"之意，"bhūta-saṃjñām（實想）"，業格，作賓語。"ye（彼等）"，代詞，指代"sattvā（諸有情）"，

作主語。“bhaviṣyanty（當有）”，未來時，即“當有如是有情否？”何等有情？即“ye”所引從句中，於某時某中“當生實想”之有情。

其中，“bhūta-saṃjñām”，奘師亦譯為“實想”，什師、淨師譯為“實信”。“bhūta”，是“真實”之意，如“真如（bhūta-tathatā）”、“真智（bhūta-jñāna）”、“實相（bhūta-naya）”，皆用之。“實想”，雖有“真實想”之意，亦有“諦實想”之誤；若譯“實信”，雖是意譯，然不易引起歧義。

什師省略其中時間狀語，僅譯為“得聞如是章句”。或其意為正法未滅前，應有得聞者，似亦無有不可。

多師此句可調為：“雖然，世尊！頗有眾生，[於]未來世，後時、後長時、後分五百正法破壞時中、轉時中，[於]此[所]說如是色類經中，當生實想[否]？”

6-3. भगवानाह। मात्वं सुभूते एवंवोचत्। अस्ति केचित्सत्त्वा भविष्यंत्यनागतेऽध्वनि पश्चिमे काले पश्चिमे समये पश्चिमायां पञ्चशत्यां सद्धर्मविप्रलोपकाले वर्तमाने,ये इमेष्वेवंरूपेषु सूत्रान्तपदेषु भाष्यमाणेषु भूतसंज्ञामुत्पादयिष्यन्ति।

6-3.bhagavān āha | mā subhūte tvam evaṃ vocaḥ | asti kecit sattvā bhaviṣyanty anāgate 'dhvani paścime kāle paścime samaye paścimāyāṃ pañcaśatyāṃ saddharma-vipralope vartamāne ya imeṣv evaṃrūpeṣu sūtrāntapadeṣu bhāṣyamāṇeṣu bhūta-saṃjñām utpādayiṣyanti |

[什譯] 佛告須菩提：莫作是說。

[奘譯] 佛告善現：勿作是說：『頗有有情於當來世，後時、後分、後五百歲，正法將滅時分轉時，聞說如是色經典句，生實想不？』

[淨譯] 佛告妙生：莫作是說：『頗有眾生，於當來世，後五百歲，正法滅時，聞說是經，生實信不？』

[藏譯]བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་བཀའ་སྩལ་པ། རབ་འབྱོར་གང་ཁྱོད་འདི་སྐད་དུ་མ་འོངས་པའི་དུས་ལྔ་བརྒྱའི་ཐ་མ་ལ། དམ་པའི་ཆོས་རབ་ཏུ་རྣམ་པར་འཇིག་པར་འགྱུར་བ་ན། སེམས་ཅན་གང་ལ་ལ་དག་འདི་ལྟ་བུའི་མདོ་སྡེའི་ཚིག་བཤད་པ་དག་ལ་ཡང་དག་པར་འདུ་ཤེས་བསྐྱེད་པར་འགྱུར་བ་འབྱུང་བ་ལྟ་མཆིས་ལགས་སམ་ཞེས་ཁྱོད་དེ་སྐད་མ་ཟེར་ཅིག །

【注】

1、**bhagavān(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、體格。世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། The Lord

2、**āha(√ah)**：動詞、完成式、單數、第三人稱。說、言、告，བཀའ་སྩལ་པ། said.

3、**mā**：否定詞。不，མ། not.

4、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར་Subhūti.

5、**tvam**：名詞、陽性、單數、體格。汝，ཁྱེད། you.

6、**evaṃ**：不變詞。如是，དེ་སྐད། thus.

7、**vocaḥ(√vac)**：動詞、命令、單數、第二人稱。說，ཟེར་ཅིག ། speak.

8、**asti(√as)**：動詞、單數、第三人稱。有、是，

9、**kecit**：疑問代詞。否，འམ།

10、**sattvā(sattva)**：名詞、陽性、複數、體格。有情，སེམས་ཅན། being.

11、**bhaviṣyanty(√bhū)**：動詞、未來、複數、第三人稱。有，མཆིས།

12、**anāgate(anāgata)**：形容詞、陽性、單數、依格。當來、未来，མ་འོངས་པ། future period

13、**'dhvani(adhvan)**：名詞、陽性、單數、依格。世，時，དུས། at the time

14、**paścime(paścima)**：形容詞、陽性、單數、依格。後，ཐ་མ། last

15、**kāle(kāla)**：名詞、陽性、單數、依格。分，時，དུས། time

16、**paścime(paścima)**：形容詞、陽性、單數、依格。後，ཐ་མ། last

17、**samaye(samaya)**：名詞、陽性、單數、依格。時，དུས། epoch

18、**paścimāyāṃ(paścima)**：形容詞、陰性、單數、依格。後，ཐ་མ། last

19、**pañca-śatyāṃ(pañca-śati)**：名詞、陰性、單數、依格。五百歲，ལྔ་བརྒྱ། 500 years

20、**saddharma- vipralope(sad-dharma- vipralopa)**：複合名詞、陽性、單數、依格。正法滅時，དམ་པའི་ཆོས་རྣམ་པར་འཇིག་པ། collapse the good doctrine

21、**vartamāne(√vṛt-1)**：現在分詞、陽性、單數、依格。轉，འབྱུང་བ།

22、**ye(yaḥ)**：代詞、陽性、複數、體格。彼，གང་ལ་ལ། who..

23、**imeṣv(idam)**：代詞、中性、複數、依格。此，འདི།

24、**evaṃrūpeṣu(evaṃrūpa)**：名詞、中性、複數、依格。如是色，འདི་ལྟ་བུ།

25、**sūtrānta-padeṣu(sūtrānta-pada)**：名詞、陽性、複數、依格。經句，མདོ་སྡེའི་ཚིག words of the sūtra

26、**bhāṣyamāṇeṣu(bhāṣyamāṇa，√bhāṣ-1)**：現在被動分詞、陽性、複數、依格。說，བཤད་པ། taught

27、**bhūta-saṃjñām(bhūta-saṃjñā)**：名詞、陰性、單數、業格。實想,ཡང་དག་པར་འདུ་ཤེས། a true perception

28、**utpādayiṣyanti (ut-√pad-4)**：動詞、致使、未來、複數、第三人稱。生,བསྐྱེད་པ། produce

【解】

此句多師譯為：“世尊言：莫，善實！汝如是語：‘雖然，世尊！頗有眾生，當有未來世，後時、後長時、後分五百，正法破壞時中，轉時中，若此中，如是色類經中說中，實想發生當有？’”

此同 6-2。佛引善現之問，完全相同，故什師略譯為“莫作是說”，不再重引善現所問。

多師此句可調為：“世尊言：善實！汝莫[作]如是語：‘雖然，世尊！頗有眾生，[於]未來世，後時、後長時、後分五百正法破壞時中、轉時中，[於]此[所]說如是色類經中，當生實想[否]？’”

6-4. अपि तु खलु पुनः सुभूते भविष्यन्त्यनागतेऽध्वनि बोधिसत्त्वा महासत्त्वाः पश्चिमे काले पश्चिमे समये पश्चिमायां पञ्चशत्यां सद्धर्मविप्रलोपे वर्तमाने गुणवन्तः शीलवन्तः प्रज्ञावन्तश्च भविष्यन्ति,

6-4.api tu khalu punaḥ subhūte bhaviṣyanty anāgate 'dhvani bodhisattvā mahāsattvāḥ paścime kāle paścime samaye paścimāyāṃ pañca-śatyāṃ saddharma-vipralope vartamāne guṇavantaḥ śīlavantaḥ prajñāvantaś ca bhaviṣyanti

[什譯] 如來滅後，後五百歲，有持戒修福者，

[奘譯] 然復，善現，有菩薩摩訶薩於當來世，後時、後分、後五百歲，正法將滅時分轉時，具足尸羅、具德、具慧；

[淨譯] 妙生！當來之世有諸菩薩具戒、具德、具慧；

[藏譯]རབ་འབྱོར་མ་འོངས་པའི་དུས་ལྔ་བརྒྱའི་ཐ་མ་ལ། དམ་པའི་ཆོས་རབ་ཏུ་རྣམ་པར་འཇིག་པར་འགྱུར་བ་ན། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ་ཚུལ་ཁྲིམས་དང་ལྡན་པ། ཡོན་ཏན་དང་ལྡན་པ། ཤེས་རབ་དང་ལྡན་པ་དག་འབྱུང་སྟེ།

【注】

1、**api**：副詞。然，

2、**tu**：不變詞。卻 、而，

3、**khalu**：副詞、加強語氣

4、**punaḥ**：副詞。再，又，ཡང་། again.

5、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

6、**bhaviṣyanty(√bhū)**：動詞、未來、複數、第三人稱。有，མཆིས།

7、**anāgate(anāgata)**：形容詞、陽性、單數、依格。當來、未来，མ་འོངས་པ། future period

8、**'dhvani(adhvan)**：名詞、陽性、單數、依格。世，時，དུས། at the time

9、**bodhisattvā(bodhisattva)**：名詞、陽性、複數、體格。菩薩，བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ། Bodhisattvas.

10、**mahāsattvā(mahā-sattva)**：名詞、陽性、複數、體格。摩訶薩，སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ། great beings.

11、**paścime(paścima)**：形容詞、陽性、單數、依格。後，ཐ་མ། last

12、**kāle(kāla)**：名詞、陽性、單數、依格。分，時，དུས། time

13、**paścime(paścima)**：形容詞、陽性、單數、依格。後，ཐ་མ། last

14、**samaye(samaya)**：名詞、陽性、單數、依格。時，དུས། epoch

15、**paścimāyāṃ(paścima)**：形容詞、陰性、單數、依格。後，ཐ་མ། last

16、**pañca-śatyāṃ(pañca-śati)**：名詞、陰性、單數、依格。五百歲，ལྔ་བརྒྱ། 500 years

17、**saddharma- vipralope(sad-dharma- vipralopa)**：複合名詞、陽性、單數、依格。正法滅時，དམ་པའི་ཆོས་རྣམ་པར་འཇིག་པ། collapse the good doctrine

18、**vartamāne(√vṛt-1)**：現在分詞、陽性、單數、依格。轉，འགྱུར་བ།

19、**guṇavantaḥ(guṇavant)**：形容詞、陽性、單數、屬格。具德，ཡོན་ཏན་དང་ལྡན་པ། gifted with virtuous qualities

20、**śīlavantaḥ(śīlavant)**：形容詞、陽性、單數、屬格。具戒，ཚུལ་ཁྲིམས་དང་ལྡན་པ། gifted with good conduct

21、**prajñāvantaś(prajñāvant)**：形容詞、陽性、單數、屬格。具慧，ཤེས་རབ་དང་ལྡན་པ། gifted with wisdom

22、**bhaviṣyanti(√bhū)**：動詞、未來、複數、第三人稱。有，འབྱུང་། will come.

【解】

此句多師譯為："雖然復次時，善實！當有未來世，菩薩摩訶薩，後分五百，正法破壞時中，轉時中，戒究竟、功德究竟、智慧究竟。"

此同 6-2。“戒究竟（śīlavantaḥ）、功德究竟（guṇavantaḥ）、智慧究竟（prajñāvantaś）”，皆為形容詞，修飾“菩薩摩訶薩（bodhisattvā mahāsattvāḥ）”，意為“於當來世（anāgate 'dhvani），具此智慧德能之菩薩是有的（bhaviṣyanti）”。

多師此句可調為：“雖然復次時，善實！[於]未來世，後分五百、正法破壞時中、轉時中，當有戒究竟、功德究竟、智慧究竟菩薩摩訶薩。”

6-5. ये इमेष्वेवंरूपेषु सूत्रान्तपदेषु भाष्यमाणेषु भूतसंज्ञामुत्पादयिष्यन्ति।

6-5.ya imeṣv evaṃrūpeṣu sūtrānta-padeṣu bhāṣyamāṇeṣu bhūtasaṃjñām utpādayiṣyanti |

[什譯] 於此章句能生信心，以此為實。

[奘譯] （缺譯）

[淨譯] （缺譯）

[藏譯] （缺譯）

【注】

1、**ye(yaḥ)**：代詞、陽性、複數、體格。**彼，**གང་ལ་ལ། who..

2、**imeṣv(idam)**：代詞、中性、複數、依格。**此，**འདི།

3、**evaṃrūpeṣu(evaṃrūpa)**：名詞、中性、複數、依格。**如是色，**འདི་ལྟ་བུ།

4、**sūtrānta-padeṣu(sūtrānta-pada)**：名詞、陽性、複數、依格。**經句，**མདོ་སྡེའི་ཚིག words of the sūtra

5、**bhāṣyamāṇeṣu(bhāṣyamāṇa，√bhāṣ-1)**：現在被動分詞、陽性、複數、依格。**說，**བཤད་པ། taught

6、**bhūta-saṃjñām(bhūta-saṃjñā)**：名詞、陰性、單數、業格。**實想,**ཡང་དག་པར་འདུ་ཤེས། a true perception

7、**utpādayiṣyanti (ut-√pad-4)**：動詞、致使、未來、複數、第三人稱。**生,**བསྐྱེད་པ། produce

【解】

此句什師有譯，奘師、淨師、多師皆缺譯，藏譯亦無。此句同 6-2。

6-6. न खलु पुनस्ते सुभूते बोधिसत्त्वा महासत्त्वा एकबुद्धपर्युपासिता भविष्यन्ति। नैकबुद्धावरोपितकुशलमूला भविष्यन्ति।

6-6. na khalu punas te subhūte bodhisattvā mahāsattvā eka-buddha-paryupāsitā bhaviṣyanti | na eka-buddha-avaropita-kuśala-mūlā bhaviṣyanti |

[什譯] 當知是人，不於一佛、二佛、三四五佛而種善根，

[奘譯] 復次，善現，彼菩薩摩訶薩非於一佛所承事供養、非於一佛所種諸善根，

[淨譯] 而彼菩薩，非於一佛承事供養、植諸善根，

[藏譯]རབ་འབྱོར་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ་དེ་དག་ཀྱང་། སངས་རྒྱས་གཅིག་ལ་བསྙེན་བཀུར་བྱས་པ་མ་ཡིན། སངས་རྒྱས་གཅིག་ལ་དགེ་བའི་རྩ་བ་བསྐྱེད་པ་མ་ཡིན་གྱི།

【注】

1、**na**：副詞。不、非，མ། not.

2、**khalu**：副詞、加強語氣

3、**punas**：副詞。再、又，ཡང་། again.

4、**te(saḥ)**：代詞、陽性、複數、體格。彼等，དེ་དག །they.

5、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

6、**bodhisattvā(bodhisattva)**：名詞、陽性、複數、體格。菩薩，བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ། Bodhisattvas.

7、**mahāsattvā(mahā-sattva)**：名詞、陽性、複數、體格。摩訶薩，སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ། great beings.

8、**eka-buddha-paryupāsitā(eka-buddha-paryupāsita)**：過去分詞、陽性、複數、體格。承事供养一佛，སངས་རྒྱས་གཅིག་བསྙེན་བཀུར་བྱས་པ། have honoured only one single Buddha.

9、**bhaviṣyanti(√bhū)**：動詞、未來、複數、第三人稱。是，ཡིན། be.

10、**avaropita-kuśala-mūlā(avaropita-kuśala- mūla)**：複合名詞、陽性、複數、體格。種善根，དགེ་བའི་རྩ་བ་བསྐྱེད་པ། planted their roots of merit under.

11、**bhaviṣyanti(√bhū)**：動詞、未來、複數、第三人稱。是，ཡིན། be.

【解】

此句多師譯為："不，復次時，彼，善實！菩薩摩訶薩一佛親近供養當有，不一佛種植善根。"

"eka-buddha-paryupāsitā（於一佛親近供養）"、"ekabuddha avaropita kuśalamūlā（於一佛種植善根）"，皆是過去分詞，修飾"菩薩摩訶薩（bodhisattvā mahāsattvāḥ）"，意為"他們非僅是於一佛親近供養、於一佛種植善根之菩薩"。

"bhaviṣyanti"，多師譯為"有"，此處似應譯為"是"。什師所譯"二佛、三四五佛"，似是意譯。

多師此句可調為："復次，善實！彼[等]菩薩摩訶薩，不[是於]一佛親近供養，不[是於]一佛種植善根。"

6-7. अपि तु खलु पुनः सुभूते अनेकबुद्धशतसहस्रपर्युपासिता अनेकबुद्धशतसहस्रावरोपितकुशलमूलास्ते बोधिसत्त्वा महासत्त्वा भविष्यन्ति।

6-7. api tu khalu punaḥ subhūte aneka-buddha-śatasahasra-paryupāsitā aneka-buddha-śatasahasra-avaropita-kuśala-mūlās te bodhisattvā mahāsattvā bhaviṣyanti |

[什譯] 已於無量千萬佛所種諸善根，

[奘譯] 然復，善現，彼菩薩摩訶薩於其非一百千佛所承事供養、於其非一百千佛所種諸善根。

[淨譯] 已於無量百千佛所而行奉事，植諸善根。

[藏譯]རབ་འབྱོར་སངས་རྒྱས་འབུམ་ཕྲག་དུ་མ་ལ་བསྙེན་བཀུར་བྱས་ཤིང་སངས་རྒྱས་འབུམ་ཕྲག་དུ་མ་ལ་དགེ་བའི་རྩ་བ་དག་བསྐྱེད་པའི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ་དག་འབྱུང་ངོ། །

【注】

1、**api**：副詞。然，

2、**tu**：不變詞。卻 、而，

3、**khalu**：副詞、加強語氣

4、**punaḥ**：副詞。再，又ཡང་། again.

5、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

6、**aneka-buddha- śatasahasra-paryupāsitā(an-eka-buddha- śatasahasra-paryupāsita)**：過去

分詞、陽性、複數、體格。非承事供养百千佛，སངས་རྒྱས་བརྒྱ་སྟོང་མང་པོ་ལ་བསྙེན་བཀུར་བྱས། have honoured many hundreds of thousands of Buddhas.

7、**aneka-buddha- śatasahasra-avaropita-kuśala-mūlās(an-eka-buddha- śatasahasra-avaropita-kuśala- mūla)**：複合名詞、陽性、複數、體格。非於百千佛所種植善根，སངས་རྒྱས་བརྒྱ་སྟོང་དུ་མ་ལ་དགེ་བའི་རྩ་བ་དག་བསྐྱེད་པ། have planted their roots of merit under many hundreds of thousands of Buddhas.

8、**te(saḥ)**：代詞、陽性、複數、體格。彼等，དེ་དག ། they.

9、**bodhisattvā(bodhisattva)**：名詞、陽性、複數、體格。菩薩，བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ། Bodhisattvas.

10、**mahāsattvā(mahā-sattva)**：名詞、陽性、複數、體格。摩訶薩，སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ། great beings.

11、**bhaviṣyanti(√bhū)**：動詞、未來、複數、第三人稱。是，ཡིན། be.

【解】

此句多師譯為：“雖然復次時，善實！不一佛百千親近供養，不一佛百千種植善根，彼菩薩摩訶薩當有，”

此同 6-6。什師、淨師意譯為“已於無量千萬佛所種諸善根”，藏譯亦複如是。

多師此句可調為：“復次，善實！彼[等]菩薩摩訶薩，不[是於]一百千佛親近供養，不[是於]一百千佛種植善根。”

6-8. ये इमेष्वेवंरूपेषु सूत्रान्तपदेषु भाष्यमाणेषु एकचित्तप्रसादमपि प्रतिलप्स्यन्ते।

6-8. ya imeṣv evaṃrūpeṣu sūtrānta-padeṣu bhāṣyamāṇeṣv ekacitta-prasādam api pratilapsyante |

[什譯] 聞是章句，乃至一念，生淨信者，

[奘譯] 乃能聞說如是色經典句，當得一淨信心。

[淨譯] 是人乃能於此經典，生一信心。

[藏譯]རབ་འབྱོར་གང་དག་འདི་ལྟ་བུའི་མདོ་སྡེའི་བཤད་པ་དག་ལ་སེམས་དད་པ་གཅིག་ཙམ་རྙེད་པར་འགྱུར་བ་དེ་དག་ནི།

【注】

1、**ye(yaḥ)**：代詞、陽性、複數、體格。彼，དེ་དག ། who.

2、**imeṣv(idam)**：代詞、中性、複數、依格。此，འདི། this.

3、**evaṃrūpeṣu(evaṃrūpa)**：名詞、中性、複數、依格。如是色，འདི་ལྟ་བུ། such as.

4、**sūtrānta-padeṣu(sūtrānta-pada)**：名詞、陽性、複數、依格。經句，མདོ་སྡེའི་ཚིག words of the sūtra

5、**bhāṣyamāṇeṣv(bhāṣyamāṇa，√bhāṣ-1)**：現在被動分詞、陽性、複數、依格。說，བཤད་པ། taught

6、**ekacitta-prasādam(eka-citta-prasāda)**：名詞、陽性、單數、業格。一心淨信，སེམས་དད་པ་གཅིག ། one single thought of serene faith

7、**api**：副詞。然、亦，ཙམ།

8、**pratilapsyante(prati-√labh)**：動詞、未來、複數、第三人稱。當得，རྙེད་པར་འགྱུར་བ། will find even

【解】

此句多師譯為："若此中，如是色類中，經句中說中，一心淨信亦得當。"

此中，前半句同 6-2。"ye"，多師譯為"若"，此處似應譯為"彼等"。

多師此句可調為："[彼等]，[於]此[所]說如是色類經句中，亦當得一心淨信。"

6-9. ज्ञातास्ते सुभूते तथागतेन बुद्धज्ञानेन, दृष्टास्ते सुभूते तथागतेन बुद्धचक्षुषा, बुद्धास्ते सुभूते तथागतेन। सर्वे ते सुभूते अप्रमेयमसंख्येयं पुण्यस्कन्धं प्रसविष्यन्ति प्रतिग्रहीष्यन्ति।

6-9. jñātās te subhūte tathāgatena buddha-jñānena dṛṣṭās te subhūte tathāgatena buddha-cakṣuṣā buddhās te subhūte tathāgatena | sarve te subhūte 'prameyam asaṃkhyeyaṃ puṇyaskandhaṃ prasaviṣyanti pratigrahīṣyanti |

[什譯] 須菩提，如來悉知、悉見，是諸眾生得如是無量福德。

[奘譯] 善現！如來以其佛智，悉已知彼；如來以其佛眼，悉已見彼。善現！如來悉已覺彼一切有情當生無量無數福聚、當攝無量無數福聚。

[淨譯] 妙生！如來悉知是人、悉見是人。彼諸菩薩當生、當攝無量福聚。

[藏譯]དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་མཁྱེན་ཏོ། རབ་འབྱོར་དེ་དག་ནི་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་གཟིགས་ཏེ། རབ་འབྱོར་སེམས་ཅན་དེ་དག་ཐམས་ཅད་ནི། བསོད་ནམས་ཀྱི་ཕུང་པོ་དཔག་ཏུ་མེད་པ་བསྐྱེད་ཅིང་ཡོངས་སུ་སྡུད་པར་འགྱུར་རོ། །

【注】

1、**jñātās(√jñā-9)**：過去分詞、陽性、複數、體格。知，མཁྱེན། known.

2、**te(saḥ)**：代詞、陽性、複數、體格。彼等，དེ་དག །they.

3、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

4、**tathāgatena(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、具格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

5、**buddha-jñāne na (buddha-jñāna)**：名詞、中性、單數、具格。佛智，Buddha-cognition.

6、**dṛṣṭās(√dṛś-1)**：過去分詞、陽性、複數、體格。見，གཟིགས། seen.

7、**buddha-cakṣuṣā(buddha-cakṣus)**：名詞、中性、單數、具格。佛眼，དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་གཟིགས། Buddha-eye

8、**sarve(sarva)**：代詞、陽性、複數、體格。一切，ཐམས་ཅད། fully

9、**te(saḥ)**：代詞、陽性、複數、體格。彼等，དེ་དག །they.

10、**'prameyam(aprameya)**：形容詞、陽性、單數、業格。無量，དཔག་ཏུ་མེད་པ། immeasurable and

11、**asaṃkhyeyaṃ(a-saṃ-khyeya)**：形容詞、陽性、單數、業格。無数，incalculable

12、**puṇyaskandhaṃ(puṇya-skandha)**：名詞、陽性、單數、業格。福德聚，བསོད་ནམས་ཀྱི་ཕུང་པོ། heap of merit

13、**prasaviṣyanti(pra-√sū)**：動詞、未來、複數、第三人稱。生，བསྐྱེད། beget

14、**pratigrahīṣyanti(prati-√grah-9)**：動詞、未來、複數、第三人稱。取、攝，ཡོངས་སུ་སྡུད་པ། acquire

【解】

此句多師譯為："知彼，善實！如來佛智；見彼，善實！如來佛眼。一切彼，善實！無量福聚生當取當。"

此中，"jñātās（知）"、"dṛṣṭās（見）"，皆為過去分詞，修飾"te（彼等）"，同為體格，動作者"tathāgatena（如來）"，則為具格，作邏輯主語，

“buddha-jñānena（佛智）”、“buddha-cakṣuṣā（佛眼）”，亦為具格，表動作之方式。“prasaviṣyanti”、“pratigrahīṣyanti”，皆為未來時，表“當生、當取”。

多師此句可調為：“善實！如來[以]佛智[已]知彼[等]；善實！如來[以]佛眼[已]見彼[等]。善實！彼[等]一切，當生、當取無量福聚。”

6-10. तत्कस्य हेतोः । न हि सुभूते तेषां बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानामात्मसंज्ञा प्रवर्तते । न सत्त्वसंज्ञा । न जीवसंज्ञा । न पुद्गलसंज्ञा प्रवर्तते।

6-10. tat kasya hetoḥ | na hi subhūte teṣāṃ bodhisattvānāṃ mahāsattvānām ātmasaṃjñā pravartate na sattvasaṃjñā na jīvasaṃjñā na pudgalasaṃjñā pravartate |

[什譯] 何以故？是諸眾生無復我相、人相、眾生相、壽者相，

[奘譯] 何以故？善現！彼菩薩摩訶薩無我想轉、無有情想、無命者想、無士夫想、無補特伽羅想、無意生想、無摩納婆想、無作者想、無受者想轉；

[淨譯] 何以故？由彼菩薩無我想、眾生想、壽者想、更求趣想；

[藏譯]དེ་ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། རབ་འབྱོར་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ་དེ་དག་ནི། བདག་ཏུ་འདུ་ཤེས་འཇུག་པར་མི་འགྱུར་ཞིང་། སེམས་ཅན་དུ་འདུ་ཤེས་པ་མ་ཡིན། སྲོག་ཏུ་འདུ་ཤེས་པ་མ་ཡིན། གང་ཟག་ཏུ་འདུ་ཤེས་འཇུག་པར་མི་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་རོ། །

【注】

1、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、體格。彼，དེ། that.

2、**kasya(kim)**：疑問代詞、中性、單數、屬格何、什麼，ཅིའི། why.

3、**hetoḥ(hetu)**：名詞、陽性、單數、從格。因，ཕྱིར. so

4、**na** 副詞。不、非，མ། not.

5、**hi**：小品詞、表強調。誠然，

6、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

7、**teṣāṃ(saḥ)**：代詞、陽性、複數、屬格。彼等，དེ་དག these.

8、**bodhisattvānām (bodhisattva)**：名詞、陽性、複數、屬格。菩薩，བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ། Bodhisattvas.

9、**mahāsattvānām(mahā-sattva)**：名詞、陽性、複數、屬格。摩訶薩，སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ། great beings.

10、**ātma-saṃjñā**：名詞、陰性、單數、體格。我想，བདག་ཏུ་འདུ་ཤེས། the perception of a self.

11、**pravarteta(pra-√vṛt-1)**：動詞、祈願、單數、第三人稱。轉，འཇུག ། take place.

12、**sattva-saṃjñā**：名詞、陰性、單數、體格。有情想、众生想，སེམས་ཅན་དུ་འདུ་ཤེས། perception of a being.

13、**jīva-saṃjñā**：名詞、陰性、單數、體格。命者想、壽者想，སྲོག་ཏུ་འདུ་ཤེས། perception of a living soul.

14、**pudgala-saṃjñā**：名詞、陰性、單數、體格。补特伽罗想、人想，གང་ཟག་ཏུ་འདུ་ཤེས། perception of a person.

【解】

此句多師譯為：“彼何所因？不，善實！彼等菩薩摩訶薩我想轉，不眾生想、不壽想、不人想轉。”

此中，“teṣāṃ bodhisattvānāṃ mahāsattvānām（彼等菩薩摩訶薩）”，為屬格。“pravartate”，“轉”，即“趣入”之意，祈願語氣，即“不願趣入我想”等。什師意譯為“無複我相”等。

多師此句可調為：“彼何所因？善實！彼等菩薩摩訶薩不轉我想，不[轉]眾生想、不[轉]壽想、不[轉]人想。”

6-11. नापि तेषां सुभूते बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां धर्मसंज्ञा प्रवर्तते। एवं नाधर्मसंज्ञा। नापि तेषां सुभूते संज्ञा नासंज्ञा प्रवर्तते।

6-11. nāpi teṣāṃ subhūte bodhisattvānāṃ mahāsattvānāṃ dharmasaṃjñā pravartate | evaṃ nādharmasaṃjñā | nāpi teṣāṃ subhūte saṃjñā nāsaṃjñā pravartate |

[什譯] 無法相，亦無非法相。

[奘譯] 善現！彼菩薩摩訶薩無法想轉、無非法想轉、無想轉亦無非想轉。

[淨譯] 彼諸菩薩非法想、非非法想、非想非無想。

[藏譯]རབ་འབྱོར་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ་དེ་དག་ཀྱང་ཆོས་སུ་འདུ་ཤེས་པ་དང་། ཆོས་མེད་པར་ཡང་འདུ་ཤེས་མི་འཇུག་སྟེ། དེ་དག་ནི་འདུ་ཤེས་མེད་པར་ཡང་འདུ་ཤེས་འཇུག་པར་མི་འགྱུར་རོ། །

【注】

1、**na**：副詞。不、非，མ། not.

2、**api**：副詞。然、亦，ཀྱང་།

3、**teṣāṃ(saḥ)**：代詞、陽性、複數、屬格。彼等，དེ་དག ། these.

4、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

5、**bodhisattvānām (bodhisattva)**：名詞、陽性、複數、屬格。菩薩，བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ། Bodhisattvas.

6、**mahāsattvānām(mahā-sattva)**：名詞、陽性、複數、屬格。摩訶薩，སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ། great beings.

7、**dharmasaṃjñā(dharma-saṃjñā)**：名詞、陰性、單數、體格。法想，ཆོས་སུ་འདུ་ཤེས། a perception of a dharma.

8、**evaṃ**：不變詞。如是，likewise.

9、**adharmasaṃjñā(a-dharma-saṃjñā)**：名詞、陰性、單數、體格。非法想，ཆོས་མེད་པར་འདུ་ཤེས། no perception of a nodharma

10、**saṃjñā**：名詞、陰性、單數、體格。想，འདུ་ཤེས། perception.

11、**asaṃjñā** ：名詞、陰性、單數、體格。非想，འདུ་ཤེས་མེད་པ། no- perception.

12、**pravarteta(pra-√vṛt-1)**：動詞、祈願、單數、第三人稱。轉，འཇུག ། take place..

【解】

此句多師譯為：“不亦彼等，善實！菩薩摩訶薩，法想轉，無法想轉；不亦彼等，想、無想轉不。”

此句句型同於6-10。什師僅譯出“法相、非法相”，未譯“相、非相”。

多師此句可調為：“善實！彼等菩薩摩訶薩，亦不轉法想，[如是亦不]轉無法想；彼等亦不轉想，[亦]不[轉]無想。”

6-12. तत्कस्य हेतोः । सचेत्सुभूते तेषां बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां धर्मसंज्ञा प्रवर्तेत, स एव तेषामात्मग्राहो भवेत्, सत्त्वग्राहो जीवग्राहः पुद्गलग्राहो भवेत्।

6-12. tatkasya hetoḥ | sacet subhūte teṣāṃ bodhisattvānāṃ mahāsattvānāṃ dharmasaṃjñā pravarteta sa eva teṣām ātmagrāho bhavet sattvagrāho jīvagrāhaḥ pudgalagrāho bhavet |

[什譯] 何以故？是諸眾生若心取相，則為著我、人、眾生、壽者。若取法相，即著我、人、眾生、壽者；

[奘譯] 所以者何？善現！若菩薩摩訶薩有法想轉，彼即應有我執、有情執、命者執、補特伽羅等執；

[藏譯]དེ་ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། རབ་འབྱོར་གལ་ཏེ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ་དེ་དག་ནི། ཆོས་སུ་འདུ་ཤེས་འཇུག་ན་ཡང་དེ་ཉིད་དེ་དག་གིས་བདག་ཏུ་འཛིན་པར་འགྱུར་ཞིང་། སེམས་ཅན་དུ་འཛིན་པ་དང་། སྲོག་ཏུ་འཛིན་པ་དང་། གང་ཟག་ཏུ་འཛིན་པར་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་རོ། །

【注】

1、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、體格。彼，དེ། that.

2、**kasya(kim)**：疑問代詞、中性、單數、屬格。何、什麼，ཅིའི། why.

3、**hetoḥ(hetu)**：名詞、陽性、單數、從格。因，ཕྱིར།. so

4、**sacet** 關係副詞。若，གལ་ཏེ། if

5、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོརSubhūti.

6、**teṣāṃ(saḥ)**：代詞、陽性、複數、屬格。彼等，དེ་དག ། these.

7、**bodhisattvānām (bodhisattva)**：名詞、陽性、複數、屬格。菩薩，བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ། Bodhisattvas.

8、**mahāsattvānām(mahā-sattva)**：名詞、陽性、複數、屬格。摩訶薩，སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ། great beings.

9、**dharmasaṃjñā(dharma-saṃjñā)**：名詞、陰性、單數、體格。法想，ཆོས་སུ་འདུ་ཤེས། a perception of a dharma

10、**pravarteta(pra-√vṛt-1)**：動詞、祈願、單數、第三人稱。轉，འཇུག ། take place.

11、**sa(saḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。彼，དེ། that.

12、**eva**：副詞即、就，ཉིད།

13、**ātmagrāho(ātma-grāha)**：名詞、陽性、單數、體格。我執，བདག་ཏུ་འཛིན་པ། a seizing on a self.

14、**bhavet(√bhū)**：動詞、祈願、主動、單數、第三人稱。有འགྱུར། be.

15、**sattvagrāho(sattva-grāha)**：名詞、陽性、單數、體格。有情执、众生执，སེམས་ཅན་དུ་འཛིན་པ། seizing on a being.

16、**jīvagrāhaḥ(jīva-grāha)**：名詞、陽性、單數、體格。命者执、壽者执，སྲོག་ཏུ་འཛིན་པ། seizing on a soul.

17、**pudgalagrāho(pudgala-grāha)**：名詞、陽性、單數、體格。初特伽罗执、人执，གང་ཟག་ཏུ་འཛིན་པ། seizing on a person.

【解】

此句多師譯為：“彼何所因？若，善實！彼等菩薩摩訶薩法想轉，彼如是，彼等我取有，眾生取、壽取、人取有。”

此句，用“sacet…sa”表達條件語句，即“若…，則…”。句型同於6-10。“grāha”，奘師、淨師譯為“執”，什師譯為“著”，多師譯為“取”，即執著、執取。

什師上句未譯“相、非相”，此句多譯“若心取相，即著我、人、眾生、壽者”。

多師此句可調為：“彼何所因？善實！若彼等菩薩摩訶薩轉法想，如是彼等有我取，有眾生取、壽取、人取。”

6-13. सचेदधर्मसंज्ञा प्रवर्तैत, स एव तेषामात्मग्राहो भवेत्, सत्त्वग्राहो जीवग्राहः पुद्गलग्राह इति।

6-13. saced adharmasaṃjñā pravarteta sa eva teṣām ātmagrāho bhavet sattvagrāho jīvagrāhaḥ pudgalagrāha iti |

[什譯] 何以故？若取非法相，即著我、人、眾生、壽者。

[奘譯] 若有非法想轉，彼亦應有我執、有情執、命者執、補特伽羅等執。

[淨譯] 若有非法想，彼亦有我執、有情執、壽者執、更求趣執。

[藏譯]གལ་ཏེ་ཆོས་བདག་མེད་པར་འདུ་ཤེས་འཇུག་ན་ཡང་དེ་ཉིད་དེ་དག་གིས་བདག་ཏུ་འཛིན་པར་འགྱུར་ཞིང་། སེམས་ཅན་དུ་འཛིན་པ་དང་། སྲོག་ཏུ་འཛིན་པ་དང་། གང་ཟག་ཏུ་འཛིན་པར་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་རོ། །

【注】

1、**sacet**：關係副詞。若，གལ་ཏེ། if

2、**adharmasaṃjñā(a-dharma-saṃjñā)**：名詞、陰性、單數、體格。非法想，ཆོས་མེད་པར་འདུ་ཤེས། no perception of a dharma

3、**pravarteta(pra-√vṛt-1)**：動詞、祈願、單數、第三人稱。轉，འཇུག །take place.

4、**sa(saḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。彼，དེ། that.

5、**eva**：副詞即、就，ཉིད།

6、**teṣāṃ(saḥ)**：代詞、陽性、複數、屬格。彼等，དེ་དག །these.

7、**ātmagrāho(ātma-grāha)**：名詞、陽性、單數、體格。我執，བདག་ཏུ་འཛིན་པ། a seizing on a self.

8、**bhavet(√bhū)**：動詞、祈願、主動、單數、第三人稱。有，འགྱུར། be.

9、**sattvagrāho(sattva-grāha)**：名詞、陽性、單數、體格。有情执、众生执，སེམས་ཅན་དུ་འཛིན་པ། seizing on a being.

10、**jīvagrāhaḥ(jīva-grāha)**：名詞、陽性、單數、體格。命者执、壽者执，སྲོག་ཏུ་འཛིན་པ། seizing on a soul.

11、**pudgalagrāha(pudgala-grāha)**：名詞、陽性、單數、體格。初特伽罗执、人执，གང་ཟག་ཏུ་འཛིན་པ། seizing on a person.

12、**iti**：不變詞。名為。

【解】

此句多師譯為：“若無法想轉，彼如是，彼等我取有，眾生取、壽取、人取有。”

此句同6-12。

多師此句可調為：“若轉無法想，如是彼等有我取，有眾生取、壽取、人取。”

6-14. तत्कस्य हेतोः । न खलु पुनः सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन धर्म उद्ग्रहीतव्यो नाधर्मः।

6-14. tatkasya hetoḥ | na khalu punaḥ subhūte bodhisattvena mahāsattvena dharma udgrahītavyo nādharmaḥ |

[什譯] 是故，不應取法、不應取非法！

[奘譯] 何以故？善現！不應取法、不應取非法！

[淨譯] 妙生！是故，菩薩不應取法、不應取非法！

[藏譯]དེ་ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། རབ་འབྱོར་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་ཆོས་ཀྱང་ལོག་པར་བཟུང་བར་མི་བྱ་སྟེ། ཆོས་མ་ཡིན་པ་ཡང་མི་བཟུང་བའི་ཕྱིར་རོ། །

【注】

1、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、體格。彼，དེ། that.

2、**kasya(kim)**：疑問代詞、中性、單數、屬格何、什麼，ཅིའི། why.

3、**hetoḥ(hetu)**：名詞、陽性、單數、從格。因，ཕྱིར།. so

4、**na** ：副詞。不、非，མ། not.

5、**khalu**：副詞，加強語氣

6、**punaḥ(punar)**：副詞。也、再，ཡང་། again.

7、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོརSubhūti.

8、**bodhisattvena(bodhisattva)**：名詞、陽性、單數、具格。菩薩，བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ། Bodhisattvas.

9、**mahāsattvena(mahā-sattva)**：名詞、陽性、單數、具格。摩訶薩，སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ། great beings.

10、**dharma(dharma)**：名詞、陽性、單數、體格。法，ཆོས། dharma.

11、**udgrahītavyo(ud-√grah-9)**：必要分詞、陽性，單數，體格。取，གཟུང་བ། seize upon.

12、**adharmaḥ(a-dharma)**：名詞、陽性、單數、體格。非法，ཆོས་མ་ཡིན་པ། no-dharma.

【解】

此句多師譯為：“彼何所因？不，復次時，善實！菩薩摩訶薩法取應，不非法取應。”

此中“udgrahītavyo（取）”，為未來被動分詞，修飾“dharmaḥ（法）”、“adharmaḥ（非法）”，同為體格，動作者“bodhisattvena mahāsattvena（菩薩摩訶薩）”，則為具格，作邏輯主語。

多師此句可調為：“彼何所因？復次，善實！菩薩摩訶薩不應取法，不應取非法。”

6-15. तस्मादियं तथागतेन संधाय वाग्भाषिता-कोलोपमं धर्मपर्यायमाजानद्भिर्धर्मा एव प्रहातव्याः प्रागेवाधर्मा इति॥ ६ ॥

6-15. tasmād iyaṃ tathāgatena saṃdhāya vāg bhāṣitā | kolopamaṃ dharma-paryāyam ājānadbhir dharmā eva prahātavyāḥ prāg evādharmā iti ||6||

[什譯] 以是義故，如來常說，汝等比丘知我說法如筏喻者。法尚應捨，何況非法！

[奘譯] 是故，如來密意而說筏喻法門。諸有智者，法尚應斷，何況非法！

[淨譯] 以是義故，如來密意宣說筏喻法門。諸有智者，法尚應捨，何況非法！

[藏譯]དེ་བས་ན་དེ་ལས་དགོངས་ཏེ་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་ཆོས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས་འདི་གཟིངས་ལྟ་བུར་ཤེས་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཆོས་རྣམས་ཀྱང་སྤང་བར་བྱ་ན། ཆོས་མ་ཡིན་པ་རྣམས་ལྟ་ཅི་སྨོས་ཞེས་གསུངས་སོ། །

【注】

1、**tasmād**：副詞。是故，དེ་བས་ན།

2、**iyaṃ(iyam)**：代詞、陰性、單數、體格。此，འདི། this.

3、**tathāgatena(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、具格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

4、**saṃdhāya(saṃ-√dhā-3)**：動詞、獨立式。密意，དགོངས། a hidden meaning.

5、**vāg(vāc)**：名、陰性、單數、體格。言語，ཞེས། saying.

6、**bhāṣitā (√bhāṣ-1)**：過去分詞、陰性、單數、體格。說，གསུངས། taught.

7、**kolopamaṃ(kola-upama)**：形容詞、陽性、單數、業格。筏喻，གཟིངས་ལྟ་བུ། like unto a raft.

8、**dharma-paryāyam(dharma-pary-āya)**：名詞、陽性、單數、業格。法異門，ཆོས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས། the discourse on dharma.

9、**ājānadbhir(ā-√jñā-9)**：現在分詞、陽性、複數、具格。智者，ཤེས་པ། who know.

10、**dharmā(dharma)**：名詞、陽性、複數、體格。法，ཆོས། dharma.

11、**eva**：副詞。就、更，འདི་སྐད། thus.

12、**prahātavyāḥ(pra-√hā)**：必要分詞、陽性、複數、體格。斷、舍，སྤང་བར་བྱ། be forsaken.

13、**prāg**：不變詞。何況，ཅི་སྨོས། much more so.

14、**adharmā(a-dharma)**：名詞、陽性、複數、體格。非法，ཆོས་མ་ཡིན་པ། no-dharmas

15、**iti**：不變詞。引號。

【解】

此句多師譯為：“彼故，此義意，如來說，筏喻法本，解法如是捨應，何況非法。”

此中“saṃdhāya（密意）”，為獨立式。“bhāṣitā（所說）”，為過去分詞，修飾“vāg（言）”，同為陰性、複數、體格，說者“tathāgatena（如來）”，為具格，作邏輯主語。“prahātavyāḥ（應捨）”，未來被動分詞，修飾“dharmaḥ（法）”、“adharmaḥ（非法）”，同為體格，動作者“ājānadbhir（諸智者）”，則為具格，作邏輯主語。多師把“ājānadbhir（諸智者）”，譯為“解”。

多師此句可調為：“彼故，如來[密]意此義說筏喻法本[門]，[諸]解[智者]，如是法應捨，何況非法。”

七、無得無說分

7-1. पुनरपरं भगवानायुष्मन्तं सुभूतिमेतदवोचत्।

7-1. punar aparaṃ bhagavān āyuṣmantaṃ subhūtim etad avocat |

[什譯] （缺譯）

[奘譯] 佛復告具壽善現言：

[淨譯] （缺譯）

[藏譯]གཞན་ཡང་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་ཚེ་དང་ལྡན་པ་རབ་འབྱོར་ལ་འདི་སྐད་ཅེས་བཀའ་སྩལ་ཏོ། །

【注】

1、**punar**：副詞。又，again.

2、**aparam**：副詞。又，གཞན་ཡང་། again.

3、**bhagavān(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、體格。薄伽梵、世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། The Lord.

4、**āyuṣmantaṃ(āyuṣmat)**：形容詞、陽性、單數、業格。具壽、長老，ཚེ་དང་ལྡན་པ། Venerable.

5、**subhūtim(subhūti)**：名詞、陽性、單數、業格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

6、**etad**：代詞、中性、單數、業格。此，འདི་སྐད། this.

7、**avocat(√vac-2)**：不定過去時、主動、單數、第三人稱。說、言，ཅེས། say.

【解】

此句多師譯為：“復次，世尊，命者善實邊如是言：”

多師此句可調為：“復次，世尊[向]命者善實如是言：”

7-2. तत्किं मन्यसे सुभूते, अस्ति स कश्चिद्धर्मो यस्तथागतेनानुत्तरा सम्यक्संबोधिरित्यभिसंबुद्धः, कश्चिद्वा धर्मस्तथागतेन देशितः ।

7-2. tat kiṃ manyase subhūte asti sa kaścid dharmo yas tathāgatena anuttarā samyaksaṃbodhir ity abhisaṃbuddhaḥ kaścid vā dharmas tathāgatena deśitaḥ |

[什譯] 須菩提，於意云何，如來得阿耨多羅三藐三菩提耶，如來有所說法耶?

[奘譯] 善現，於汝意云何，頗有少法，如來、應、正等覺證得阿耨多羅三藐三菩提耶，頗有少法，如來、應、正等覺是所說耶?

[淨譯] 妙生，於汝意云何，如來於無上菩提有所證不，復有少法是所說不?

[藏譯]རབ་འབྱོར་འདི་ཇི་སྙམ་དུ་སེམས། དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་གང་བླ་ན་མེད་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་ཏུ་མངོན་པར་རྫོགས་པར་སངས་རྒྱས་པའི་ཆོས་དེ་གང་ཡང་ཡོད་སྙམ་མམ། དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་ཆོས་དེ་གང་ཡང་བསྟན་སྙམ་མམ།

【注】

1、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、業格。彼，འདི། it.

2、**kiṃ**：代詞、中性、單數、業格。云何，ཇི་སྙམ་དུ། what.

3、**manyase(√man-4)**：動詞、中間、單數、第二人稱。作意、認為，སེམས། think.

4、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

5、**asti(√as)**：動詞、現在主動、單數、第三人稱。有、是，ཡོད། is

6、**sa(saḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。彼，དེ། that.

7、**kaścid**：代詞。任何，གང་ཡང་། any.

8、**dharmo(dharm)**：名詞、陽性、單數、體格。法，ཆོས། dharma

9、**yas(yaḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。何者，གང་། who.

10、**tathāgatena(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、具格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata

11、**anuttarā(an-uttara)**：形容詞、陰性、單數、體格。無上，བླ་ན་མེད་པ། the ultmost

12、**samyaksaṃbodhir(samyaksaṃbodhi)**：名詞、陰性、單數、體格。正等菩提，ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ། right and perfect enlightenment

13、**ity(iti)**：不變詞。所謂、名為，

14、**abhisaṃbuddhaḥ(abhi-saṃ-buddha)**：過去分詞、陽性、單數、體格。現證，མངོན་པར་རྫོགས་པར་སངས་རྒྱས། fully known.

15、**kaścid**：代詞。任何，གང་ཡང་། any.

16、**vā**：不變詞。或者，དམ། or,

17、**dharmas(dharma)**：名詞、陽性、單數、體格。法，ཆོས། dharma,

18、**tathāgatena(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、具格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

19、**deśitaḥ(√diś-6)**过去分词、陽性、單數、體格。演说、示，བསྟན། demonstrated.

【解】

此句多師譯為：“彼何意念？善實！有如來、應、正遍知，無上正遍知證覺？有復法如來說？”

此中“abhisaṃbuddhaḥ（現證、得）”、“deśitaḥ（說）”，皆為過去分詞，動作者“tathāgatena（如來）”，為具格，作邏輯主語；動作對象“dharmas（法）”，為體格，作邏輯賓語。“anuttarā samyaksaṃbodhir（無上正等菩提）”，後加上“iti(所謂)”，特指如是之法。

多師此句可調為：“善實！[汝於]彼[作]何意念：有[法是]如來、應、正遍知，證覺無上正遍知？復有法[是]如來[所]說？”

7-3. एवमुक्ते आयुष्मान् सुभूतिर्भगवन्तमेतदवोचत्। यथाहं भगवन् भगवतो भाषितस्यार्थमाजानामि, नास्ति स कश्चिद्धर्मो यस्तथागतेन अनुत्तरा सम्यक्संबोधिरित्यभिसंबुद्धः, नास्ति धर्मो यस्तथागतेन देशितः।

7-3. evam ukta āyuṣmān subhūtir bhagavantam etad avocat | yathā ahaṃ bhagavan bhagavato bhāṣitasya artham ājānāmi nāsti sa kaścid dharmo yas tathāgatena anuttarā samyaksaṃbodhir ity abhisaṃbuddhaḥ nāsti dharmo yas tathāgatena deśitaḥ |

[什譯] 須菩提言：如我解佛所說義，無有定法名阿耨多羅三藐三菩提，亦無有定法如來可說。

[奘譯] 善現答言：世尊，如我解佛所說義者，無有少法，如來、應、正等覺證得阿耨多羅三藐三菩提，亦無有少法，是如來應正等覺所說。

[淨譯] 妙生言：如我解佛所說義，如來於無上菩提實無所證，亦無所說。

[藏譯]དེ་སྐད་ཅེས་བཀའ་སྩལ་པ་དང་། བཅོམ་ལྡན་འདས་ལ་ཚེ་དང་ལྡན་པ་རབ་འབྱོར་གྱིས་འདི་སྐད་ཅེས་གསོལ་ཏོ། །བཅོམ་ལྡན་འདས་བདག་གིས་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་གསུངས་པའི་དོན་འཚལ་བ་ལྟར་ན། དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་གང་བླ་ན་མེད་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་ཏུ་མངོན་པར་རྫོགས་པར་སངས་རྒྱས་པའི་ཆོས་དེ་གང་ཡང་མ་མཆིས་ལགས་སོ། །དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་བསྟན་པའི་ཆོས་དེ་གང་ཡང་མ་མཆིས་ལགས་སོ། །

【注】

1、**evam**：副詞。如是，དེ་སྐད། this.

2、**ukte(ukta，√vac)**：過去分詞、陽性、單數、依格。**語、說，**གསོལ་བ། ask.

3、**āyuṣmān(āyuṣmat)**：形容詞，陽性，單數，體格。**具壽，**ཚེ་དང་ལྡན་པ། Venerable.

4、**subhūtir(subhūti)**：名詞，陽性，單數，體格。**善現、須菩提，**རབ་འབྱོར། subhūti.

5、**bhagavantam(bhagavant)**：名詞，陽性，單數，業格。**薄伽梵、世尊，**བཅོམ་ལྡན་འདས། The Lord.

6、**etad**：代詞、中性、單數、業格。**此，**འདི་སྐད། this.

7、**avocat(√vac-2)**：不定過去時、主動、單數、第三人稱。**說、言，**ཅེས། say.

8、**yathā**：副詞。**如，**ལྟར། as.

9、**ahaṃ(aham)**：代詞、陽性、單數、體格。**我，**བདག ། I.

10、**bhagavan(bhagavat)**：名詞、陽性、單數、呼格。**薄伽梵、世尊，**བཅོམ་ལྡན་འདས། The Lord

11、**bhagavato(bhagavat)**：名詞、陽性、單數、屬格。**薄伽梵、世尊，**བཅོམ་ལྡན་འདས། The Lord

12、**bhāṣitasya(√bhāṣ)**：過去分詞，單數，屬格。**所說的，**གསུངས་པ། teaching.

13、**artham(artha)**：名詞、陽性、單數、業格。**義，**དོན། meaning.

14、**ājānāmi(ā-√jñā)**：動詞、單數、第一人稱。**我解，**བདག་གིས་འཚལ་བ། understand.

15、**na**：否定詞。**無、非，**མ། not.

16、**asti(√as)**：動詞、現在主動、單數、第三人稱。**有、是，**ཡོད། is

17、**sa(saḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。**彼，**དེ། that.

18、**kaścid**：代詞。**任何，**གང་ཡང་། any.

19、**dharmo(dharm)**：名詞、陽性、單數、體格。**法，**ཆོས། dharma

20、**yas(yaḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。**何者，**གང་། which.

21、**tathāgatena(tathāgata)**；名詞、陽性、單數、具格。**如來，**དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata

22、**anuttarā(an-uttara)**：形容詞、陰性、單數、體格。**無上，**བླ་ན་མེད་པ། the ultmost

23、**samyaksaṃbodhir(samyaksaṃbodhi)**：名詞、陰性、單數、體格。**正等菩提，**ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ། right and perfect enlightenment

24、**ity(iti)**：不變詞。**所謂、名為，**name.

25、**abhisaṃbuddhaḥ(abhi-saṃ-buddha)**：過去分詞、陽性、單數、體格。**現證，**མངོན་པར་རྫོགས་པར་སངས་རྒྱས། fully known.

26、**dharmas(dharma)**：名詞、陽性、單數、體格。**法，**ཆོས། dharma,

27、**tathāgatena(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、具格。**如來，**དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

28、**deśitaḥ(√diś-6)**过去分词、陽性、單數、體格。**演说、示，**བསྟན། demonstrated.

【解】

此句多師譯為：“善實言：‘如我，世尊！世尊說義解我，無有一法若如來無上正遍知證覺；無有一法若如來說。’”

此中“ājānāmi（解）”，第一人稱，“我解”，所解對象即是“bhagavato bhāṣitasya artham（如來所說之義）”。後半句同 7-2。

多師此句可調為：“善實言：‘世尊！如我解世尊[所]說義：無有一法若如來證覺無上正遍知；無有一法若如來[所]說。’”

7-4. तत्कस्य हेतोः । योऽसौ तथागतेन धर्मोऽभिसंबुद्धो देशितो वा, अग्राह्यः सोऽनभिलप्यः। न स धर्मो नाधर्मः।

7-4. tat kasya hetoḥ | yo 'sau tathāgatena dharmo 'bhisaṃbuddho deśito vā agrāhyaḥ so 'nabhilapyaḥ | na sa dharmo nādharmaḥ |

[什譯] 何以故？如來所說法皆不可取、不可說，非法、非非法。

[奘譯] 何以故？世尊，如來、應、正等覺所證、所說、所思惟法，皆不可取、不可宣說，非法、非非法。

[淨譯] 何以故？佛所說法不可取、不可說，彼非法、非非法。

[藏譯]དེ་ཅིའི་སྐད་དུ་ཞེ་ན། དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་ཆོས་དེ་གང་ཡང་མངོན་པར་རྫོགས་པར་སངས་རྒྱས་པའམ། བསྟན་པ་དེ་ནི་གཟུང་དུ་མ་མཆིས། བརྗོད་དུ་མ་མཆིས་ཏེ། དེ་ནི་ཆོས་ཀྱང་མ་ལགས། ཆོས་མ་མཆིས་པ་ཡང་མ་ལགས་པའི་སྐད་དུའོ། །

【注】

1、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、體格。彼，དེ། that.

2、**kasya(kim)**：疑問代詞、中性、單數、屬格。何、什麼，ཅིའི། why.

3、**hetoḥ(hetu)**：名詞、陽性、單數、從格。因，སྐད་དུ. so

4、**yo(yaḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。誰，གང་། which.

5、**asau(asau)**：代詞、陽性、單數、體格。彼，དེ། this.

6、**tathāgatena(tathāgata)**：名詞，陽性，單數，具格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པས། Tathāgata.

7、**dharmo(dharma)**：名詞，陽性，單數，體格。法，ཆོས། dharma.

8、**abhisaṃbuddho(abhi-saṃ-buddha)**：過去分詞、陽性、單數、體格。現證，མངོན་པར་རྫོགས་པར་སངས་རྒྱས། fully known.

9、**deśito(√diś-6)**：過去分詞。為……所說。བསྟན་པས། demonstrated.

10、**vā**：不變詞。或者，འམ། or.

11、**agrāhyaḥ(a-√grah-9)**：必要分詞、陽性、單數、體格。不可取。གཟུང་དུ་མ་མཆིས། not to be seized.

12、**so(saḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。彼，དེ། it.

13、**anabhilapyaḥ(an-abhi-√lap-1)**：必要分詞、陽性、單數、體格。不可說。བརྗོད་དུ་མ་མཆིས། not to be talked about.

14、**na**：否定詞。不、無，མ། no.

15、**sa(saḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。彼，དེ། it.

16、**dharmo(dharma)**：名詞，陽性，單數，體格。法，ཆོས། dharma.

17、**adharmaḥ(a-dharma)**：名詞、陽性、單數、體格。非法，ཆོས་མ་ལགས། no-dharma.

【解】

此句多師譯為：“彼何所因？若彼，如來法說，不可取，彼不可說，不彼法，非不法。”

此中“'bhisaṃbuddho（所證）、deśito（所說）”，過去分詞，修飾“dharmo（法）”，意即“凡是如來所證、所說之法”。如何？彼皆是“不可取（agrāhyaḥ）”“不可說（'nabhilapyaḥ）”，二者皆為必要分詞，表是“非所應取之法、非所應說之法”。彼非是“法（dharmo）”，亦非“非法（adharmo）”。

多師此句可調為：“彼何所因？若如來[所]說法，彼不可取，彼不可說，彼不[是]法，[亦]不[是]非法。”

7-5. तत्कस्य हेतोः । असंस्कृतप्रभाविता ह्यार्यपुद्गलाः ॥७॥
7-5.tatkasya hetoḥ |asaṃskṛta-prabhāvitā hy āryapudgalāḥ ||7||
[什譯] 所以者何？一切賢聖皆以無為法而有差別。
[奘譯] 何以故？以諸賢聖補特伽羅皆是無為之所顯故。
[淨譯] 何以故？以諸聖者皆是無為所顯現故。
[藏譯]དེ་ཅིའི་སྐད་དུ་ཞེ་ན། འཕགས་པའི་གང་ཟག་རྣམས་ནི་འདུས་མ་བྱས་ཀྱིས་རབ་ཏུ་ཕྱེ་བའི་སྐད་དོ། །

【注】

1、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、體格。彼，དེ། that.

2、**kasya(kim)**：疑問代詞、中性、單數、屬格何、什麼，ཅིའི། why.

3、**hetoḥ(hetu)**：名詞、陽性、單數、從格。因，ཕྱིར། so

4、**asaṃskṛta-prabhāvitā(asaṃskṛta-√bhū-1)**：過去主動分詞致使式、陽性、複數、體格。無為所顯，འདུས་མ་བྱས་ཀྱིས་རབ་ཏུ་ཕྱེ་བ། exalts

5、**hy(hi)**：小品詞、表強調。誠然，

6、**āryapudgalāḥ(ārya-pudgala)**：名詞、陽性、複數、體格。 聖補特伽羅，འཕགས་པའི་གང་ཟག་རྣམས། the Holy persons

【解】

此句多師譯為：“彼何因？無為法顯明聖人。”

此中“asaṃskṛta-prabhāvitā（無為所顯）”，過去分詞，即“諸聖補特伽羅（āryapudgalāḥ）”皆是“無為法所顯者” “prabhāvitā”，詞根為“√bhū”，存在、有之意。奘師、淨師譯為“顯現”，多師譯為“顯明”，什師譯為“差別”，藏譯亦是“所差別（རབ་ཏུ་ཕྱེ་བ）”。

多師此句可調為：“彼何因？聖人[皆]無為法[所]顯明。”

八、依法出生分

8-1. भगवानाह। तत्किं मन्यसे सुभूते यः कश्चित्कुलपुत्रो वा कुलदुहिता वा इमं त्रिसाहस्रमहासाहस्रं लोकधातुं सप्तरत्नपरिपूर्णं कृत्वा तथागतेभ्योऽर्हद्भ्यः सम्यक्संबुद्धेभ्यो दानं दद्यात्, अपि नु स कुलपुत्रो वा कुलदुहिता वा ततोनिदानं बहु पुण्यस्कन्धं प्रसुनुयात्।
8-1. bhagavān āha | tat kiṃ manyase subhūte yaḥ kaścit kulaputro vā kuladuhitā vemaṃ trisāhasramahāsāhasraṃ lokadhātuṃ sapta-ratnaparipūrṇaṃ kṛtvā tathāgatebhyo 'rhadbhyaḥ samyaksaṃbuddhebhyo dānaṃ dadyāt api nu sa kulaputro vā kuladuhitā vā tato nidānaṃ bahutaraṃ puṇya-skandhaṃ prasunuyāt |
[什譯] 須菩提，於意云何，若人滿三千大千世界七寶以用布施 ，是人所得福德寧為多不？

[奘譯] 佛告善現：於汝意云何，若善男子或善女人，以此三千大千世界盛滿七寶，持用布施，是善男子或善女人，由此因緣所生福聚寧為多不?

[淨譯] 妙生，於汝意云何，若善男子善女人，以滿三千大千世界七寶持用布施，得福多不?

[藏譯]བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་བཀའ་སྩལ་པ། རབ་འབྱོར་འདི་ཇི་སྙམ་དུ་སེམས། རིགས་ཀྱི་བུ་འམ་རིགས་ཀྱི་བུ་མོ་གང་ལ་ལ་ཞིག་གིས་སྟོང་གསུམ་གྱི་སྟོང་ཆེན་པོའི་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་འདི་རིན་པོ་ཆེ་སྣ་བདུན་གྱིས་རབ་ཏུ་གང་བར་བྱས་ཏེ་སྦྱིན་པ་བྱིན་ན། རིགས་ཀྱི་བུ་འམ་རིགས་ཀྱི་བུ་མོ་དེ་གཞི་དེ་ལས་བསོད་ནམས་ཀྱི་ཕུང་པོ་མང་དུ་བསྐྱེད་སྙམ་མམ།

【注】

1、**bhagavān(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、體格。世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། The Lord

2、**āha(√ah)**：動詞、完成式、單數、第三人稱。說、言、告，བཀའ་སྩལ་པ། said.

3、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、業格。彼，འདི། it.

4、**kiṃ**：代詞、中性、單數、業格。云何，ཇི་སྙམ་དུ། what.

5、**manyase(√man-4)**：動詞、中間、單數、第二人稱。作意、認為，སེམས། think.

6、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

7、**yaḥ**：代詞、陽性、單數、體格。何者，གང་ལ་ལ། who.

8、**kaścit**：代詞。任何，ཞིག any.

9、**kulaputro(kula-putra)**：名詞、陽性、單數、體格。善男子，རིགས་ཀྱི་བུ། son of good family.

10、**vā**：不變詞。或者，འམ། or.

11、**kuladuhitā(kuladuhitṛ)**：名詞、陰性、單數、體格。善女人，རིགས་ཀྱི་བུ་མོ། daughter of good family.

12、**vā**：不變詞。或者，འམ། or.

13、**imaṃ(ayam)**：代詞、陽性、單數、業格。此，འདི། this.

14、**trisāhasra mahāsāhasraṃ(trisāhasra-mahāsāhasra)**：名詞、陽性、單數、業格。三千大千,སྟོང་གསུམ་གྱི་སྟོང་ཆེན་པོ། 1,000 millions.

15、**lokadhātuṃ(lokadhātu)**：名詞、陽性、單數、業格。世界,འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས། world.

16、**sapta-ratnaparipūrṇaṃ(sapta-ratna-paripūrṇa)**：名詞、陽性、單數、業格。遍滿七寶,རིན་པོ་ཆེ་སྣ་བདུན་གྱིས་རབ་ཏུ་གང་བ། filled with the seven treasures.

17、**kṛtvā(√kṛ-8)**獨立式。盛、作,བྱས། filled.

18、**tathāgatebhyo(tathāgata)**：名詞、陽性、複數、為格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

19、**'rhadbhyaḥ(arhat)**：名詞、陽性、複數、為格。應供，དགྲ་བཅོམ་པ། Arhat.

20、**samyaksaṃbuddhebhyo(samyaksaṃbuddhebhya)**：名詞、陽性、複數、為格。正等正覺，ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས། Fully Enlightened One.

21、**dānaṃ(dāna)**：名詞、中性、單數、業格。佈施，སྦྱིན་པ། a gift.

22、**dadyāt(√dā-3)**：動詞、祈願、主動、單數、第三人稱。奉施，བྱིན། give.

23、**api**：副詞。泛指，

24、**nu**：副詞。泛指、加強語氣，

25、**sa(saḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。彼，དེ། that.

26、**kulaputro(kula-putra)**：名詞、陽性、單數、體格。善男子，རིགས་ཀྱི་བུ། son of good family.

27、**vā**：不變詞。或者，འམ། or.

28、**kuladuhitā(kuladuhitṛ)**：名詞、陰性、單數、體格。善女人，རིགས་ཀྱི་བུ་མོ། daughter of good family.

29、**vā**：不變詞。或者，འམ། or.

30、**tato(tatas)**：副詞。由是，དེ་ལས།

31、**nidānaṃ(nidāna)**：名詞、中性、單數、體格。因緣，དེ་གཞི། .

32、**bahutaraṃ(bahutara)**：形容詞、陽性、單數、業格。甚多，མང་། large.

33、**puṇya-skandhaṃ(puṇya-skandha)**：名詞、陽性、單數、業格。福德聚，བསོད་ནམས་ཀྱི་ཕུང་པོ། a great heap of merit.

34、**prasunuyāt(pra-√su-2)**：動詞、祈願、主動、單數、第三人稱。所生，བསྐྱེད། beget.

【解】

此句多師譯為：“世尊言：‘彼何意念？善實！若有善家子，若善家女，若此三千大千世界七寶滿作已，如來等，應等，正遍知等施與。彼何意念？善實！雖然，彼善家子，若善家女，若彼緣，多福聚生？’”

此中“kṛtvā（作、盛）”，獨立式，對象為“imaṃ trisāhasramahāsāhasraṃ lokadhātuṃ sapta-ratnaparipūrṇaṃ(滿此三千大行世界之七寶)”，然後“奉施（dadyāt）”“供物（dānaṃ）”，施與誰？即“tathāgatebhyo 'rhadbhyaḥ samyaksaṃbuddhebhyo（如來應供正遍知）”，此是為格，複數，多師於複數名詞後加“等”。其果報是：“應生（prasunuyāt）”“無量福聚（bahutaraṃ puṇya-skandhaṃ）”。

多師此句可調為：“世尊言：‘善實！[汝於]彼[作]何意念？若有善家子、善家女，若作滿此三千大千世界七寶已，與施如來、應[供]、正遍知。善實！[汝於]彼[作]何意念？彼善家子、善家女，若[以]彼緣，生福聚多[否]？’”

8-2. सुभूतिराह। बहु भगवन्, बहु सुगत स कुलपुत्रो वा कुलदुहिता वा ततोनिदानं पुण्यस्कन्धं प्रसुनुयात्।

8-2. subhūtir āha | bahu bhagavan bahu sugata sa kulaputro vā kuladuhitā vā tato nidānaṃ puṇya-skandhaṃ prasunuyāt |

[什譯] 須菩提言：甚多，世尊！

[奘譯] 善現答言：甚多，世尊！甚多，善逝！是善男子或善女人，由此因緣所生福聚其量甚多！

[淨譯] 妙生言：甚多，世尊！

[藏譯]རབ་འབྱོར་གྱིས་གསོལ་པ། བཅོམ་ལྡན་འདས་མང་ལགས་སོ། ། བདེ་བར་གཤེགས་པ་མང་ལགས་སོ། ། རིགས་ཀྱི་བུའམ་རིགས་ཀྱི་བུ་མོ་དེའི་གཞི་དེ་ལས་བསོད་ནམས་ཀྱི་ཕུང་པོ་མང་དུ་བསྐྱེད་དོ། །

【注】

1、**subhūtir(subhūti)**：名詞、陽性、單數、體格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར་Subhūti.

2、**āha(√ah)**：動詞、完成式、單數、第三人稱。說、言，告གསོལ་པ། reply.

3、**bahu**：形容詞。甚多，མང་ལགས། great

4、**bhagavan(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、呼格。世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། O Lord.

5、**sugata**：名詞、陽性、單數、呼格。善逝，བདེ་བར་གཤེགས་པ། O Well-gone

6、**sa(saḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。彼，དེ། that.

7、**kulaputro(kula-putra)**：名詞、陽性、單數、體格。善男子，རིགས་ཀྱི་བུ། son of good family.

8、**vā**：不變詞。或者，འམ། or.

9、**kuladuhitā(kuladuhitṛ)**：名詞、陰性、單數、體格。善女人，རིགས་ཀྱི་བུ་མོ། daughter of good family.

10、**vā**：不變詞。或者，འམ། or.

11、**tato(tatas)**：副詞。由是，དེ་ལས།

12、**nidānaṃ(nidāna)**：名詞、中性、單數、體格。因緣，དེ་གཞི། .

13、**puṇya-skandhaṃ(puṇya-skandha)**：名詞、陽性、單數、業格。福德聚，བསོད་ནམས་ཀྱི་ཕུང་པོ། heap of merit.

14、**prasunuyāt(pra-√su-2)**：動詞、祈願、主動、單數、第三人稱。所生，བསྐྱེད། beget.

【解】

此句多師譯為："善實言：'多，世尊！多，善逝！彼善家子，若善家女，若彼緣，多福聚生！'"

此同 8-1。

多師此句可調為："善實言：'[甚]多，世尊！[甚]多，善逝！彼善家子、善家女，若[以]彼緣，生多福聚！'"

8-3. तत्कस्य हेतोः । योऽसौ भगवन् पुण्यस्कन्धस्तथागतेन भाषितः, अस्कन्धः स तथागतेन भाषितः। तस्मात्तथागतो भाषते- पुण्यस्कन्धः पुण्यस्कन्ध इति।

8-3. tat kasya hetoḥ | yo 'sau bhagavan puṇya-skandhas tathāgatena bhāṣito 'skandhaḥ sa tathāgatena bhāṣitaḥ | tasmāt tathāgato bhāṣate puṇya-skandhaḥ puṇya-skandha iti |

[什譯] 何以故？是福德即非福德性，是故如來說福德多。

[奘譯] 何以故？世尊！福德聚福德聚者，如來說為非福德聚，是故如來說名福德聚福德聚。

[淨譯] 何以故？此福聚者則非是聚，是故如來說為福聚福聚。

[藏譯] དེ་ཅིའི་སྐད་དུ་ཞེ་ན། བསོད་ནམས་ཀྱི་ཕུང་པོ་དེ་ཉིད་ཕུང་པོ་མ་མཆིས་པའི་སྐད་དུ་སྟེ། དེ་བས་ན་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་བསོད་ནམས་ཀྱི་ཕུང་པོ་བསོད་ནམས་ཀྱི་ཕུང་པོ་ཞེས་གསུངས་སོ། །

【注】

1、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、體格。彼，དེ། that.

2、**kasya(kim)**：疑問代詞、中性、單數、屬格何、什麼，ཅིའི། why.

3、**hetoḥ(hetu)**：名詞、陽性、單數、從格。因，སྐད་དུ། . so

4、**yo(yaḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。誰，གང་། what.

5、**'sau(asau)**：代詞、陽性、單數、體格。彼，དེ། this.

6、**bhagavan(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、呼格。世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། O Lord.

7、**puṇya-skandhas(puṇya-skandha)**：名詞、陽性、單數、體格。福德聚，བསོད་ནམས་ཀྱི་ཕུང་པོ། heap of merit.

8、**tathāgatena(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、具格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

9、**bhāṣito(√bhās-1)**：過去分詞、陽性、單數、體格。所說，གསུངས་པ། taught.

10、**'skandhaḥ(askandha)**：名詞、陽性、單數、體格。非聚，ཕུང་པོ་མ་མཆིས་པ། no-heap.

11、**sa(saḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。彼，དེ། that.

12、**bhāṣitaḥ(√bhās-1)**：過去分詞、陽性、單數、體格。說，གསུངས་པ། taught.

13、**tasmāt**：副詞。是故，དེས་ན། therefore.

14、**tathāgato(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、體格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

15、**bhāṣate(√bhās-1)**：動詞、單數、第三人稱。宣說，གསུངས། teaches.

16、**puṇya-skandhaḥ(puṇya-skandha)**：名詞，陽性，單數，業格。福德聚，བསོད་ནམས་ཀྱི་ཕུང་པོ། heap of merit.

17、**iti**：不變詞。所謂、名為，ཞེས།

【解】

此句多師譯為："彼何所因？若彼，世尊！福聚如來說，非聚彼。世尊！如來說福聚、福聚者。"

此為《金剛經》中典型句型："凡如來所說…，彼即非…，是故如來說為…。"以"yo…sa…"構成關係從句。"bhāṣito（所說）"，過去分詞，修飾"puṇya-skandhas（福聚）"，說者"tathāgatena（如來）"，為具格，直譯即為"凡是由如來所說之福聚"，"彼（sa）"即"如來（tathāgatena）所說（bhāṣitaḥ）非聚（'skandhaḥ）。"末句中是主動語句，故"tathāgato（如來）"為體格，動詞"bhāṣate（說）"，為單數第三人稱。

多師此句可調為："彼何所因？世尊！若如來[所]說福聚，彼[即如來所說]非聚；[是故]，如來說[為]福聚、福聚者。"

8-4. भगवानाह। यश्च खलु पुनः सुभूते कुलपुत्रो वा कुलदुहिता व इमं त्रिसाहस्रमहासाहस्रं लोकधातुं सप्तरत्नपरिपूर्णं कृत्वा तथागतेभ्योऽर्हद्भ्यः सम्यक्संबुद्धेभ्यो दानं दद्यात्।

8-4. bhagavān āha | yaś ca khalu punaḥ subhūte kulaputro vā kuladuhitā vemaṃ trisāhasramahāsāhasraṃ lokadhātuṃ sapta-ratna-paripūrṇaṃ kṛtvā tathāgatebhyo 'rhadbhyaḥ samyaksaṃbuddhebhyo dānaṃ dadyāt |

[什譯]（缺譯）

[奘譯] 佛復告善現言：善現，若善男子或善女人以此三千大千世界盛滿七寶持用布施；

[淨譯] 妙生，若有善男子善女人以滿三千大千世界七寶持用布施；

[藏譯] བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་བཀའ་སྩལ་པ། རབ་འབྱོར་རིགས་ཀྱི་བུའམ་རིགས་ཀྱི་བུ་མོ་གང་གིས་སྟོང་གསུམ་གྱི་སྟོང་ཆེན་པོའི་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་འདི་རིན་པོ་ཆེ་སྣ་བདུན་གྱིས་རབ་ཏུ་གང་བར་བྱས་ཏེ་སྦྱིན་པ་བྱིན་པ་བས།

【注】

1、**bhagavān(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、體格。世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། The Lord

2、**āha(√ah)**：動詞、完成式、單數、第三人稱。**說、言、告，**བཀའ་སྩལ་པ། teach.

3、**yaś(yaḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。**誰，**གང་། what.

4、**ca**：不變詞。**與、及，**འམ། and

5、**khalu**：副詞，加強語氣

6、**punaḥ(punar)**：副詞。**也，再，**ཡང་། again.

7、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。**善現、須菩提，**རབ་འབྱོར། Subhūti.

8、**kulaputro(kula-putra)**：名詞、陽性、單數、體格。**善男子，**རིགས་ཀྱི་བུ། son of good family.

9、**vā**：不變詞。**或者，**འམ། or.

10、**kuladuhitā(kuladuhitṛ)**：名詞、陰性、單數、體格。**善女人，**རིགས་ཀྱི་བུ་མོ། daughter of good family.

11、**vā**：不變詞。**或者，**འམ། or.

12、**imaṃ(ayam)**：代詞、陽性、單數、業格。**此，**འདི། this.

13、**trisāhasra mahāsāhasraṃ(trisāhasra-mahāsāhasra)**：名詞、陽性、單數、業格。**三千大千,**སྟོང་གསུམ་གྱི་སྟོང་ཆེན་པོ། 1,000 millions.

14、**lokadhātuṃ(lokadhātu)**：名詞、陽性、單數、業格。**世界,**འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས། world.

15、**sapta-ratnaparipūrṇaṃ(sapta-ratna-paripūrṇa)**：名詞、陽性、單數、業格。**遍滿七寶,**རིན་པོ་ཆེ་སྣ་བདུན་གྱིས་རབ་ཏུ་གང་བ། filled with the seven treasures.

16、**kṛtvā(√kṛ-8)**獨立式。**盛、作,**བྱས། filled.

17、**tathāgatebhyo(tathāgata)**：名詞、陽性、複數、為格。**如來，**དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

18、**'rhadbhyaḥ(arhat)**：名詞、陽性、複數、為格。**應供，**དགྲ་བཅོམ་པ། Arhat.

19、**samyaksaṃbuddhebhyo(samyaksaṃbuddhebhya)**：名詞、陽性、複數、為格。**正等正覺，**ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ། Fully Enlightened One.

20、**dānaṃ(dāna)**：名詞、中性、單數、業格。**佈施，**སྦྱིན་པ། a gift.

21、**dadyāt(√dā-3)**：動詞、祈願、主動、單數、第三人稱。**奉施，**བྱིན། give.

【解】

此句多師譯為：“世尊言：若復，善實！善家子，若善家女，若此三千大千世界七寶滿作已，如來等、應等、正遍知等施與。”

此同 8-1。

多師此句可調為：“世尊言：善實！若復善家子，若善家女，若作滿此三千大千世界七寶已，施與如來、應[供]、正遍知。”

8-5. यश्च इतो धर्मपर्यायादन्तशश्चतुष्पादिकामपि गाथामुद्गृह्य परेभ्यो विस्तरेण देशयेत् संप्रकाशयेत्, अयमेव ततोनिदानं बहुतरं पुण्यस्कन्धं प्रसुनुयादप्रमेयसंख्येयम्।

8-5. yaśceto dharm-aparyāyād antaśaś catuṣpādikām api gāthām udgṛhya parebhyo vistareṇa deśayet saṃprakāśayed ayam eva tato nidānaṃ bahutaraṃ puṇya-skandhaṃ prasunuyād aprameyam asaṃkhyeyam |

[什譯] 若復有人，於此經中受持乃至四句偈等，為他人說，其福勝彼。

[奘譯] 若善男子或善女人，於此法門乃至四句伽陀，受持、讀誦、究竟通利，及廣為他宣說開示、如理作意，由是因緣所生福聚甚多於前，無量無數。

[淨譯] 若復有人，能於此經乃至一四句頌，若自受持、為他演說，以是因緣所生福聚極多於彼無量無數。

[藏譯]གང་གིས་ཆོས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས་འདི་ལས་ཐ་ན་ཚིག་བཞི་པའི་ཚིགས་སུ་བཅད་པ་ཙམ་བཟུང་ནས་གཞན་དག་ལ་འཆད་ཅིང་ཡང་དག་པར་རབ་ཏུ་སྟོན་ན། གཞི་དེ་ལས་བསོད་ནམས་ཀྱི་ཕུང་པོ་ཆེས་མང་དུ་གྲངས་མེད་དཔག་ཏུ་མེད་པ་བསྐྱེད་དོ། །

【注】

1、**yaś(yaḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。**誰，**གང། what.

2、**ca**： 不變詞。**與、及，**འམ། and.

3、**ito(itas)**： 副詞。**從此，**འདི་ལས། from this.

4、**dharm-aparyāyād(dharm-aparyāya)**：名詞、陽性、單數、從格。**法門，**ཆོས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས། dharma.

5、**antaśaś**： 副詞。**乃至，**ཐ་ན། else.

6、**catuṣpādikām(catuṣ-pādika)**： 形容詞、陰性、複數、業格。**四句，**ཚིག་བཞི་པ། four lines.

7、**api**： 副詞。**僅僅，**ཙམ། only.

8、**gāthām(gāthā)**：名詞、陰性、複數、業格。**伽陀、偈頌，**ཚིགས་སུ་བཅད་པ། the Law one Gatha.

9、**udgṛhya(ud-√grah-9)**： 動詞、獨立式。**受持，**བཟུང་། taking.

10、**parebhyo(para)**： 形容詞、陽性、複數、為格。**他人，**གཞན་དག། to others.

11、**vistareṇa (vistara)**： 名詞、陽性、單數、為格。**廣，**རབ་ཏུ། in full detail

12、**deśayet(√diś-6)**： 動詞、致使、單數、第三人稱。**為……宣說，**འཆད། teach.

13、**saṃprakāśayed(saṃ-pra-√kāś-1)**：動詞、致使、單數、第三人稱。**為……開示，**སྟོན། explain.

14、**ayam**： 代詞、陽性、單數、體格。**此，** it.

15、**eva**： 副詞。**即、就，**

16、**tato(tatas)**： 副詞。**由是，**དེ་ལས།

17、**nidānaṃ(nidāna)**： 名詞、中性、單數、體格。**因緣，**གཞི། .

18、**bahutaraṃ(bahutara)**： 形容詞比較級、陽性、單數、業格。**更多，**ཆེས་མང་པོ། larger.

19、**puṇya-skandhaṃ(puṇya-skandha)**： 名詞、陽性、單數、業格。**福德聚，**བསོད་ནམས་ཀྱི་ཕུང་པོ། a great heap of merit.

20、**prasunuyād(pra-√su-2)**： 動詞、祈願、主動、單數、第三人稱。**所生，**བསྐྱེད། beget.

21、**'prameyam(aprameya)**形容詞、陽性、單數、業格。**無量，**དཔག་ཏུ་མེད་པ། immeasurable.

22、**asaṃkhyeyaṃ(a-saṃ-khyeya)**： 形容詞、陽性、單數、業格。**無数，**གྲངས་མེད་པ། incalculable.

【解】

此句多師譯為：“若此法本，乃至四句等偈，受已，為他等分別廣說，此，彼緣，多過福聚生，無量、不可數。”

此中，以“yaś…ayam ”從句表示，“若……彼則…”。動詞除“udgṛhya（受持）”為獨立式外，餘皆用祈願語氣。

多師此句可調為：“若[人於]此法本，乃至受[持]四句偈已，為他等分別、廣說，[由]此[因]緣，[所]生福聚，多過彼無量、不可數。”

8-6. तत्कस्य हेतोः । अतोनिर्जाता हि सुभूते तथागतानामर्हतां सम्यक्संबुद्धानामनुत्तरा सम्यक्संबोधिः । अतोनिर्जाताश्च बुद्धा भगवन्तः।

8-6. tat kasya hetoḥ | ato nirjātā hi subhūte tathāgatānām arhatāṃ samyaksaṃbuddhānām anuttarā samyaksaṃbodhir | ato nirjātāś ca buddhā bhagavantaḥ |

[什譯] 何以故？須菩提，一切諸佛，及諸佛阿耨多羅三藐三菩提法，皆從此經出。

[奘譯] 何以故？一切如來、應、正等覺阿耨多羅三藐三菩提皆從此經出，諸佛世尊皆從此經生。

[淨譯] 何以故？妙生，由諸如來無上等覺從此經出，諸佛世尊從此經生。

[藏譯]དེ་ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། རབ་འབྱོར་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་དགྲ་བཅོམ་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས་རྣམས་ཀྱི་བླ་ན་མེད་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་ནི་འདི་ལས་བྱུང་སྟེ། སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་རྣམས་ཀྱང་འདི་ལས་སྐྱེས་པའི་ཕྱིར་རོ། །

【注】

1、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、體格。彼，དེ། that.

2、**kasya(kim)**：疑問代詞、中性、單數、屬格何、什麼，ཅིའི། so.

3、**hetoḥ(hetu)**：名詞、陽性、單數、從格。因，ཕྱིར། why.

4、**ato(atas)**：副詞。從此འདི་ལས། from it.

5、**nirjātā(nis-√jan-1)**：過去分詞，陽性，複數，體格。出བྱུང་། issued.

6、**hi**：小品詞、表強調。誠然，

7、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

8、**tathāgatānām(tathāgata)**：名詞、陽性、複數、屬格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

9、**arhatāṃ(arhat)**：名詞、陽性、複數、屬格。應供，དགྲ་བཅོམ་པ། Arhat.

10、**samyaksaṃbuddhānām(samyaksaṃbodhi)**：名詞、陽性、複數、屬格。正等正覺，ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ། Fully Enlightened One.

11、**anuttarā(anuttara)**：形容詞、陰性、單數、體格。無上，བླ་ན་མེད་པ། the utmost.

12、**samyaksaṃbodhir(samyaksaṃbodhi)**：形容詞、陽性、單數、體格。正等菩提，ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ། right and perfect enlightenment.

13、**nirjātāś(nis-√jan-1)**：過去分詞、陽性、複數、體格。出，སྐྱེས། issued.

14、**buddhā(buddha)**：名詞、陽性、複數、體格。佛，སངས་རྒྱས། Buddhas.

15、**bhagavantaḥ(bhagavant)**：名詞、陽性、複數、體格。薄伽梵、世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། The Lord.

【解】

此句多師譯為：“彼何所因？此出，善實！如來、應、正遍知，無上正遍知；此生佛、世尊。”

此中，“ato(從此)”，相當於代詞從格，“此”指上文“此法門”，即“此經”。

多師此句可調為：“彼何所因？善實！如來、應、正遍知[之]無上正遍知，[從]此[經]出；佛、世尊[從]此[經]生。”

8-7. तत्कस्य हेतोः। बुद्धधर्मा बुद्धधर्मा इति सुभूते अबुद्धधर्मांश्चैव ते तथागतेन भाषिताः। तेनोच्यन्ते बुद्धधर्मा इति॥८॥

8-7. tat kasya hetoḥ | buddhadharmā buddhadharmā iti subhūte 'buddhadharmāś caiva te tathāgatena bhāṣitāḥ | tenocyante buddhadharmā iti ||8||

[什譯] 須菩提，所謂佛法者，即非佛法！

[奘譯] 所以者何？善現，諸佛法諸佛法者，如來說為非諸佛法，是故如來說名諸佛法諸佛法。

[淨譯] 是故，妙生，佛法者，如來說非佛法，是名佛法。

[藏譯]དེ་ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། རབ་འབྱོར་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཆོས་རྣམས་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཆོས་རྣམས་ཞེས་བྱ་བ་ནི། སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཆོས་དེ་དག་མེད་པར་དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་གསུངས་པའི་ཕྱིར་ཏེ། དེས་ན་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཆོས་རྣམས་ཞེས་བྱའོ། །

【注】

1、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、體格。彼，དེ། that.

2、**kasya(kim)**：疑問代詞、中性、單數、屬格何、什麼，ཅིའི། so.

3、**hetoḥ(hetu)**：名詞、陽性、單數、從格。因，ཕྱིར། why.

4、**buddhadharmā(buddhadharma)**：名詞、陽性、複數、體格。佛法，སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཆོས། the Buddha's own and special dharmas.

5、**iti**：不變詞。所謂，ཞེས་བྱ་བ།

6、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

7、**'buddhadharmāś(a-buddhadharma)**：名詞、陽性、複數、體格。非佛法，སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཆོས་མེད་པ། not the Buddha's own and special dharmas.

8、**eva**：副詞。即，就。just.

9、**te(saḥ)**：代詞、陽性、複數、體格。彼等，དེ་དག ། they.

10、**tathāgatena(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、具格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

11、**bhāṣitā(√bhās-1)**：過去分詞、陽性、複數、體格。所說，གསུངས་པ། taught.

12、**tena(saḥ)**：代詞、陽性、單數、具格。彼，དེ། they.

13、**ucyante(√vac)**動詞、被動、複數、第三人稱。說，ཞེས་བྱ། called.

14、**buddhadharmā(buddhadharma)**：名詞、陽性、複數、體格。佛法，སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཆོས། the Buddha's own and special dharmas.

【解】

此句多師譯為：“彼何所因？佛法、佛法者，善實！非佛法，如是彼；彼故說名佛法者。”

此中，“ucyanteate(說)”，被動形式，故所說“佛法（buddhadharmā）”為體格，“tena（彼）”，為具格，可指代說者如來，也可表示原因——“是故”。“tathāgatena(如來)”、bhāṣitāḥ（說），多師未譯出。

多師此句可調為：“彼何所因？善實！佛法、佛法者，彼[即]是(如來所說)非佛法，彼故說名佛法者。”

九、一相无相分

9-1. तत्किं मन्यसे सुभूते अपि नु स्रोतआपन्नस्यैवं भवति-मया स्रोतआपत्तिफलं प्राप्तमिति।

9-1. tat kiṃ manyase subhūte api nu srotāpannasyaivaṃ bhavati mayā srotāpatti-phalaṃ prāptam iti |

[什譯] 須菩提，於意云何，須陀洹能作是念『我得須陀洹果』不?

[奘譯] 佛告善現：於汝意云何，諸預流者頗作是念『我能證得預流果』不?

[淨譯] 妙生，於汝意云何，諸預流者頗作是念『我得預流果』不?

[藏譯]རབ་འབྱོར་འདི་ཇི་སྙམ་དུ་སེམས། རྒྱུན་དུ་ཞུགས་པ་འདི་སྙམ་དུ་བདག་གིས་རྒྱུན་དུ་ཞུགས་པའི་འབྲས་བུ་ཐོབ་བོ་སྙམ་དུ་སེམས་སྙམ་མམ།

【注】

1、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、業格。彼，འདི། it.

2、**kiṃ**：代詞、中性、單數、業格。云何，ཇི་སྙམ་དུ། what.

3、**manyase(√man-4)**：動詞、中間、單數、第二人稱。作意、認為，སེམས། think.

4、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

5、**api**：副詞。

6、**nu**：副詞。泛指、加強語氣，

7、**srotāpannasya(srota-āpanna)**：名詞、陽性、單數、屬格。預流，རྒྱུན་དུ་ཞུགས་པ། the streamwinner.

8、**evaṃ**：不變詞。如是，འདི་སྙམ་དུ།

9、**bhavati(√bhū)**：動詞、單數、第三人稱。有、是，མཆིས་པ། has.

10、**mayā(aham)**：代詞、陽性、單數、具格我，བདག་གིས། me.

11、**srotāpatti-phalaṃ(srota-āpatti-phala)**：名詞、中性、單數、體格。預流果，རྒྱུན་དུ་ཞུགས་པའི་འབྲས་བུ། the fruit of a Streamwinner.

12、**prāptam(pra-√āp-5)**過去分詞、中性、單數、體格。證得，ཐོབ། attained.

【解】

此句多師譯為：“世尊言：彼何意念？善實！雖然，流入如是念：『我流入果得到。』？”

此中，“prāptam (證、得)”，為過去分詞，與所證“srotāpatti-phalaṃ（預流果）”同為體格，證者“mayā（我）”為具格。

多師此句可調為：“世尊言：善實！[汝於]彼[作]何意念？入流[者有]如是念——『我得到入流果』[否]？。”

9-2. सुभूतिराह। नो हीदं भगवन्। न स्रोतआपन्नस्यैवं भवति-मया स्रोतआपत्तिफलं प्राप्तमिति। तत्कस्य हेतोः। न हि स भगवन् कंचिद्धर्ममापन्नः। तेनोच्यते स्रोतआपन्न इति। न

रूपमापन्नो न शब्दान् न गन्धान् न रसान् न स्प्रष्टव्यान् धर्मानापन्नः। तेनोच्यते स्रोतआपन्न इति।

9-2. subhūtir āha | no hīdaṃ bhagavan | na srotāpannasyaivaṃ bhavati mayā srotāpatti-phalaṃ prāptam iti | tat kasya hetoḥ | na hi sa bhagavan kaṃcid dharmam āpannaḥ | tenocyate srotāpanna iti | na rūpam āpanno na śabdān na gandhān na rasān na spraṣṭavyān dharmān āpannaḥ | tenocyate srotāpanna iti |

[什譯] 須菩提言：不也，世尊！何以故？須陀洹，名為入流，而無所入；不入色、聲、香、味、觸、法，是名須陀洹。

[奘譯] 善現答言：不也，世尊！諸預流者不作是念『我能證得預流之果』！何以故？世尊，諸預流者無少所預，故名預流；不預色、聲、香、味、觸、法，故名預流。

[淨譯] 妙生言：不爾，世尊！何以故？諸預流者無法可預，故名預流；不預色、聲、香、味、觸、法，故名預流。

[藏譯]རབ་འབྱོར་གྱིས་གསོལ་པ། བཅོམ་ལྡན་འདས་དེ་ནི་མ་ལགས་སོ། ། དེ་ཅིའི་སླད་དུ་ཞེ་ན། བཅོམ་ལྡན་འདས་དེ་ནི་ཅི་ལའང་ཞུགས་པ་མ་མཆིས་པའི་སླད་དུ་སྟེ། དེས་ན་རྒྱུན་དུ་ཞུགས་པ་ཞེས་བགྱིའོ། ། གཟུགས་ལའང་མ་ཞུགས། སྒྲ་ལ་ཡང་མ་ལགས། དྲི་ལ་ཡང་མ་ལགས། རོ་ལ་ཡང་མ་ལགས། རེག་བྱ་ལ་ཡང་མ་ལགས། ཆོས་རྣམས་ལ་ཡང་མ་ཞུགས་ཏེ། དེས་ན་རྒྱུན་དུ་ཞུགས་པ་ཞེས་བགྱིའོ། །

【注】

1、**subhūtir(subhūti)**：名詞、陽性、單數、體格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར Subhūti.

2、**āha(√ah)**：動詞、完成式、單數、第三人稱。說，言，告གསོལ་པ། reply.

3、**no**：副詞。不、非，མ། not.

4、**hi**：小品詞、表強調。誠然，

5、**idaṃ(idam)**：代詞、中性、單數、體格。如是，དེ། it.

6、**na**：副詞。不、非，མ། not.

7、**srotāpannasya(srota-āpanna)**：名詞、陽性、單數、屬格。預流，རྒྱུན་དུ་ཞུགས་པ། the streamwinner.

8、**evaṃ**：不變詞。如是，འདི་སྙམ་དུ།

9、**bhavati(√bhū)**：動詞、單數、第三人稱。有、是，མཆིས་པ། has.

10、**mayā(aham)**：代詞、陽性、單數、具格我，བདག་གིས། me.

11、**srotāpatti-phalaṃ(srota-āpatti-phala)**：名詞、中性、單數、體格。預流果，རྒྱུན་དུ་ཞུགས་པའི་འབྲས་བུ། the fruit of a Streamwinner.

12、**prāptam(pra-√āp-5)**過去分詞、中性、單數、體格。證得，ཐོབ། attained.

13、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、體格。彼，དེ། that.

14、**kasya(kim)**：疑問代詞、中性、單數、屬格何、什麼，ཅིའི། so.

15、**hetoḥ(hetu)**：名詞、陽性、單數、從格。因，ཕྱིར། why.

16、**hi**：小品詞、表強調。誠然，

17、**sa(saḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。彼，དེ། that.

18、**bhagavan(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、呼格。世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། O Lord.

19、**kaścit**：代詞。任何，ཞིག any.

20、**dharmam(dharma)**：名詞、陽性、單數、業格。法，ཆོས། dharma

21、**āpannaḥ(ā-√pad-4)**：過去分詞、陽性、單數、體格。預入，ཞུགས་པ། has been won.

22、**tena(saḥ)**：代詞、陽性、單數、具格。彼，དེ། they.

23、**ucyante(√vac)**：動詞、被動、複數、第三人稱。說，ཞེས་བྱ། called.

24、**srotāpanna(srota-āpanna)**：名詞，陽性，單數，體格。預流，རྒྱུན་དུ་ཞུགས་པ། the streamwinner.

25、**rūpam(rūpa)**：名詞、中性、單數、業格。色，གཟུགས། sound.

26、**āpanno(ā-√pad-4)**過去分詞、陽性、單數、體格。預入，ཞུགས་པ། has been won.

27、**śabdān(śabda)**：名詞、陽性、複數、業格。聲，སྒྲ། smell.

28、**gandhān(gandha)**：名詞、陽性、複數、業格。香，དྲི། taste.

29、**rasān(rasa)**：名詞、陽性、複數、業格。味，རོ། touchable.

30、**spraṣṭavyān(spraṣṭavya)**：名詞、陽性、複數、業格。觸，རེག་བྱ། object of mind.

31、**dharmān(dharma)**：名詞、陽性、複數、業格。法，ཆོས། dharma.

32、**tena(saḥ)**：代詞、陽性、單數、具格。彼，དེ། they.

33、**ucyante(√vac)**：動詞、被動、複數、第三人稱。說，ཞེས་བྱ། called.

34、**srotāpanna(srota-āpanna)**名詞、陽性、單數、體格。預流，རྒྱུན་དུ་ཞུགས་པ། the Streamwinner.

【解】

此句多師譯為：“善實言：「不如此，世尊！彼何所因？不彼，世尊！一入，彼故說名流入。不色入，不聲、不香、不味、不觸、不法入，彼故說名流入者。”

此同 9-1。“na srotāpannasyaivaṃ bhavati mayā srotāpatti-phalaṃ prāptam iti”，此句奘師譯出，其他未譯出。“kaṃcid dharmam āpannaḥ”，多師譯為“一入”，直譯應為“入任何一法。”

多師此句可調為：“善實言：‘不如此，世尊！彼何所因？世尊！彼不入[任]一[法]，彼故說名入流。不入色、聲、香、味、觸、法，彼故說名入流者。’”

9-3. सचेद्भगवन् स्रोतआपन्नस्यैवं भवेत्- मया स्रोतआपत्तिफलं प्राप्तमिति, स एव तस्यात्मग्राहो भवेत्, सत्त्वग्राहो जीवग्राहः पुद्गलग्राहो भवेदिति॥

9-3. saced bhagavan srotāpannasyaivaṃ bhaven mayā srotāpatti-phalaṃ prāptam iti sa eva tasya ātmagrāho bhavet sattvagrāho jīvagrāhaḥ pudgalagrāho bhaved iti |

[什譯] （缺譯）

[奘譯] 世尊，若預流者作如是念『我能證得預流之果』，即為執我、有情、命者、士夫、補特伽羅等。

[淨譯] 世尊，若預流者作是念『我得預流果』者，則有我執、有情、壽者、更求趣執。

[藏譯]དེ་ཅིའི་སླད་དུ་ཞེ་ན། བཅོམ་ལྡན་འདས་གལ་ཏེ་རྒྱུན་དུ་ཞུགས་པ་འདི་སྙམ་དུ་བདག་གིས་རྒྱུན་དུ་ཞུགས་པའི་འབྲས་བུ་ཐོབ་བོ་སྙམ་དུ་སེམས་པར་གྱུར་ན། དེ་ཉིད་དེའི་བདག་ཏུ་འཛིན་པར་འགྱུར་ལགས་སོ། ། སེམས་ཅན་དུ་འཛིན་པ་དང་། སྲོག་ཏུ་འཛིན་པ་དང་། གང་ཟག་ཏུ་འཛིན་པར་འགྱུར་ལགས་སོ། །

【注】

1、**sacet**：關係副詞。若，གལ་ཏེ། if

2、**bhagavan(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、呼格。世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། O Lord.

3、**srotāpannasya(srota-āpanna)**：名詞、陽性、單數、屬格。預流，རྒྱུན་དུ་ཞུགས་པ། the streamwinner.

4、**evaṃ**：不變詞。如是，འདི་སྙམ་དུ།

5、**bhaven(√bhū)**：動詞、祈願、單數、第三人稱。有、是，མཆིས་པ། has.

6、**mayā(aham)**：代詞、陽性、單數、具格我，བདག་གིས། me.

7、**srotāpatti-phalaṃ(srota-āpatti-phala)**：名詞、中性、單數、體格。預流果，རྒྱུན་དུ་ཞུགས་པའི་འབྲས་བུ། the fruit of a Streamwinner.

8、**prāptam(pra-√āp-5)**過去分詞、中性、單數、體格。證得，ཐོབ། attained.

9、**sa(saḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。彼，དེ། that.

10、**eva**：副詞即、就，ཉིད།

11、**tasya(saḥ)**：代詞、陽性、單數、屬格彼，他，him

12、**ātmagrāho(ātma-grāha)**：名詞、陽性、單數、體格。我執，བདག་ཏུ་འཛིན་པ། a seizing on a self.

13、**bhavet(√bhū)**：動詞、祈願、單數、第三人稱。有、是，མཆིས་པ། has.

14、**sattvagrāho(sattva-grāha)**：名詞、陽性、單數、體格。有情执、众生执，སེམས་ཅན་དུ་འཛིན་པ། seizing on a being.

15、**jīvagrāhaḥ(jīva-grāha)**：名詞、陽性、單數、體格。命者执、壽者执，སྲོག་ཏུ་འཛིན་པ། seizing on a soul.

16、**pudgalagrāho(pudgala-grāha)**：名詞、陽性、單數、體格。補特伽罗执、人执，གང་ཟག་ཏུ་འཛིན་པ། seizing on a person.

【解】

此句多師譯為：“彼若，世尊！流入如是念：『我流入果得到。』彼如是，彼所我取有，眾生取、壽取、人取有。”

此句同前等。唯什師缺譯。

多師此句可調為：“世尊！若彼入流[者]如是念：『我得到入流果。』如是，彼有我取，有眾生取、壽取、人取。”

9-4. भगवानाह। तत्किं मन्यसे सुभूते अपि नु सकृदागामिन एवं भवति-मया सकृदागामिफलं प्राप्तमिति।

9-4. bhagavān āha | tatkiṃ manyase subhūte api nu sakṛdāgāmina evaṃ bhavati mayā sakṛdāgāmiphalaṃ prāptam iti |

[什譯] 須菩提，於意云何，斯陀含能作是念『我得斯陀含果』不?

[奘譯] 佛告善現：於汝意云何，諸一來者頗作是念『我能證得一來果』不?

[淨譯] 妙生，於汝意云何，諸一來者頗作是念『我得一來果』不?

[藏譯]བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་བཀའ་སྩལ་པ། རབ་འབྱོར་འདི་ཇི་སྙམ་དུ་སེམས། ལན་ཅིག་ཕྱིར་འོང་བ་འདི་སྙམ་དུ་བདག་གིས་ལན་ཅིག་ཕྱིར་འོང་བའི་འབྲས་བུ་ཐོབ་བོ་སྙམ་དུ་སེམས་སྙམ་མམ།

【注】

1、**bhagavān(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、體格。世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། The Lord

2、**āha(√ah)**：動詞、完成式、單數、第三人稱。說、言、告，བཀའ་སྩལ་པ། teach.

3、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、業格。彼，འདི། it.

4、**kiṃ**：代詞、中性、單數、業格。云何， ཇི་སྙམ་དུ། what.

5、**manyase(√man-4)**：動詞、中間、單數、第二人稱。作意、認為，སེམས། think.

6、**subhūte(subhūti)**: 名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

7、**api**: 副詞。

8、**nu**: 副詞。泛指、加強語氣，

9、**sakṛdāgāmina(sakṛd-āgāmina)** ：名詞、陽性、單數、體格。一來。ལན་གཅིག་ཕྱིར་འོང་བ། the Once-returner.

10、**evaṃ**: 不變詞。如是，འདི་སྙམ་དུ།

11、**bhavati(√bhū)**: 動詞、單數、第三人稱。有、是，མཆིས་པ། has.

12、**mayā(aham)**: 代詞、陽性、單數、具格我，བདག་གིས། me.

13、**sakṛdāgāmiphalaṃ(sakṛd-āgāmi-phala)** ：名詞、中性、單數、體格。一來果。ལན་གཅིག་ཕྱིར་འོང་བའི་འབྲས་བུ། the fruit of a Once-returner.

14、**prāptam(pra-√āp-5)**過去分詞、中性、單數、體格。證得，ཐོབ། attained.

【解】

此句多師譯為："世尊言：彼何意念？善實！雖然，一來如是念：『我一來果得到』？"

此句同 9-1。

多師此句可調為："世尊言：善實！[汝於]彼[作]何意念？一來[者有]如是念——『我得到一來果』[否]？"

9-5. सुभूतिराह-नो हीदं भगवन्। स सकृदागामिन एवं भवति-मया सकृदागामिफलं प्राप्तमिति। तत्कस्य हेतोः । न हि स कश्चिद्धर्मो यः सकृदागामित्वमापन्नः। तेनोच्यते सकृदागामीति।

9-5. subhūtirāha | no hīdaṃ bhagavan na sakṛdāgāmina evaṃ bhavati mayā sakṛdāgāmiphalaṃ prāptam iti | tatkasya hetoḥ | na hi sa kaścid dharmo yaḥ sakṛdāgāmitvam āpannaḥ | tenocyate sakṛdāgāmīti |

[什譯] 須菩提言：「不也，世尊！何以故？斯陀含，名一往來，而實無往來，是名斯陀含。」

[奘譯] 善現答言：「不也，世尊！諸一來者不作是念『我能證得一來之果』！何以故？世尊！以無少法證一來性，故名一來。」

[淨譯] 妙生言：「不爾，世尊！何以故？由彼無有少法證一來性，故名一來。」

[藏譯]རབ་འབྱོར་གྱིས་གསོལ་པ། བཅོམ་ལྡན་འདས་དེ་ནི་མ་ལགས་སོ། ། དེ་ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། གང་ལན་ཅིག་ཕྱིར་འོང་བ་ཉིད་དུ་ཞུགས་པའི་ཆོས་དེ་གང་ཡང་མ་མཆིས་པའི་སླད་དུ་སྟེ། དེས་ན་ལན་ཅིག་ཕྱིར་འོང་བ་ཞེས་

བགྱིའོ། །བཅོམ་ལྡན་འདས་གལ་ཏེ་ལན་ཅིག་ཕྱིར་འོང་བ་འདི་སྙམ་དུ་བདག་གིས་ལན་ཅིག་ཕྱིར་འོང་བའི་འབྲས་བུ་ཐོབ་བོ་སྙམ་དུ་སེམས་པར་གྱུར་ན། དེ་ཉིད་དེའི་བདག་ཏུ་འཛིན་པར་འགྱུར་ལགས་སོ། །སེམས་ཅན་དུ་འཛིན་པ་དང་། སྲོག་ཏུ་འཛིན་པ་དང་། གང་ཟག་ཏུ་འཛིན་པར་འགྱུར་ལགས་སོ། །

【注】

1、**subhūtir(subhūti)**：名詞、陽性、單數、體格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར Subhūti.

2、**āha(√ah)**：動詞、完成式、單數、第三人稱。說，言，告གསོལ་པ། reply.

3、**no**：副詞。不、非，མ། not.

4、**hi**：小品詞、表強調。誠然，

5、**idaṃ(idam)**：代詞、中性、單數、體格。如是，དེ། it.

6、**bhagavan(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、呼格。世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། O Lord.

7、**na**：副詞。不、非，མ། not.

8、**sakṛdāgāmina(sakṛd-āgāmina)**：名詞、陽性、單數、體格。一來。ལན་གཅིག་ཕྱིར་འོང་བ། the Once-returner.

9、**evaṃ**：不變詞。如是，འདི་སྙམ་དུ།

10、**bhavati(√bhū)**：動詞、單數、第三人稱。有、是，མཆིས་པ། has.

11、**mayā(aham)**：代詞、陽性、單數、具格我，བདག་གིས། me.

12、**sakṛdāgāmiphalaṃ(sakṛd-āgāmi-phala)**：名詞、中性、單數、體格。一來果。ལན་གཅིག་ཕྱིར་འོང་བའི་འབྲས་བུ། the fruit of a Once-returner.

13、**prāptam(pra-√āp-5)**過去分詞、中性、單數、體格。證得，ཐོབ། attained.

14、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、體格。彼，དེ། that.

15、**kasya(kim)**：疑問代詞、中性、單數、屬格何、什麼，ཅིའི། so.

16、**hetoḥ(hetu)**：名詞、陽性、單數、從格。因，ཕྱིར། why.

17、**hi**：小品詞、表強調。誠然，

18、**sa(saḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。彼，དེ། that.

19、**kaścit**：代詞。任何，ཞིག any.

20、**dharmo (dharma)**：名詞、陽性、單數、體格。法，ཆོས། dharma

21、**yaḥ**：代詞、陽性、單數、體格。誰，གང་། what.

22、**sakṛdāgāmitvam(sakṛd-āgāmi-tva)**：名詞、中性、單數、體格。一來性。ལན་གཅིག་ཕྱིར་འོང་བ་ཉིད། Once-returnership

23、**āpannaḥ(ā-√pad-4)**：過去分詞、陽性、單數、體格。預入，ཞུགས་པ། has been won.

24、**tena(saḥ)**：代詞、陽性、單數、具格。彼，དེ། they.

25、**ucyante(√vac)**：動詞、被動、複數、第三人稱。說，ཞེས་བྱ། called.

26、**sakṛdāgāmi(sakṛd-āgāmi)**：名詞、中性、單數、體格。一來。ལན་གཅིག་ཕྱིར་འོང་བ། a Once-returner

【解】

此句多師譯為："善實言：「不如此，世尊！彼何所因？不一來如是念：『我一來果得到。』彼何所因？彼有法若不入一來，彼故說名一來者。"

此同 9-2。“na srotāpannasyaivaṃ bhavati mayā srotāpatti-phalaṃ prāptam iti”，此句奘師譯出，其他未譯出。“kaṃcid dharmam āpannaḥ”，多師譯為“一入”，直譯應為“入任何一法。”

多師此句可調為：“善實言：‘不如此，世尊！彼何所因？一來不[作]如是念：『我得到一來果。』彼何所因？彼不有[何]法入一來[性]，彼故說名一來者。’”

9-6. भगवानाह । तत्किं मन्यसे सुभूते अपि नु अनागामिन एवं भवति-मयानागामिफलं प्राप्तमिति ।

9-6. bhagavān āha | tat kiṃ manyase subhūte api nv anāgāmina evaṃ bhavati mayā anāgāmiphalaṃ prāptam iti |

[什譯] 「須菩提，於意云何，阿那含能作是念『我得阿那含果』不？」

[奘譯] 佛告善現：「於汝意云何，諸不還者頗作是念『我能證得不還果』不？」

[淨譯] 「妙生，於汝意云何，諸不還者頗作是念『我得不還果』不？」

[藏譯]བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་བཀའ་སྩལ་པ། རབ་འབྱོར་འདི་ཇི་སྙམ་དུ་སེམས། ཕྱིར་མི་འོང་བ་འདི་སྙམ་དུ་བདག་གིས་ཕྱིར་མི་འོང་བའི་འབྲས་བུ་ཐོབ་བོ་སྙམ་དུ་སེམས་སྙམ་མམ།

【注】

1、**bhagavān(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、體格。世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། The Lord

2、**āha(√ah)**：動詞、完成式、單數、第三人稱。說、言、告，བཀའ་སྩལ་པ། teach.

3、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、業格。彼，འདི། it.

4、**kiṃ**：代詞、中性、單數、業格。云何，ཇི་སྙམ་དུ། what.

5、**manyase(√man-4)**：動詞、中間、單數、第二人稱。作意、認為，སེམས། think.

6、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

7、**api**：副詞。

8、**nv(nu)**：副詞。泛指、加強語氣，

9、**anāgāmina(an-āgāmina)**：名詞、陽性、單數、體格。不還，ཕྱིར་མི་འོང་བ། a Never-returner.

10、**evaṃ**：不變詞。如是，འདི་སྙམ་དུ།

11、**bhavati(√bhū)**：動詞、單數、第三人稱。有、是，མཆིས་པ། has.

12、**mayā(aham)**：代詞、陽性、單數、具格我，བདག་གིས། me.

13、**anāgāmiphalaṃ(an-āgāmi-phala)**：名詞、中性、單數、體格。不還果，ཕྱིར་མི་འོང་བའི་འབྲས་བུ། a Never-returnership

14、**prāptam(pra-√āp-5)**：過去分詞、中性、單數、體格。證得，ཐོབ། attained.

【解】

此句多師譯為：“世尊言：「彼何意念？善實！雖然，不來如是念：『我不來果得到。』？”

此句同 9-1。

多師此句可調為：“世尊言：善實！[汝於]彼[作]何意念？不來[者有]如是念——『我得到不來果』[否]？”

9-7. सुभूतिराह। नो हीदं भगवन्। न अनागामिन एवं भवति-मया अनागामिफलं प्राप्तमिति तत्कस्य हेतोः । न हि स भगवन् कश्चिद्धर्मो योऽनागामित्वमापन्नः। तेनोच्यते अनागामीति।

9-7. subhūtir āha | no hīdaṃ bhagavan na anāgāmina evaṃ bhavati mayā anāgāmi-phalaṃ prāptamiti | tatkasya hetoḥ | na hi sa bhagavan kaścid dharmo yo 'nāgāmitvam āpannaḥ | tenocyate 'nāgāmīti |

[什譯] 須菩提言：「不也，世尊！何以故？阿那含，名為不來，而實無來，是故名阿那含。」

[奘譯] 善現答言：「不也，世尊！諸不還者不作是念『我能證得不還之果』！何以故？世尊！以無少法證不還性，故名不還。」

[淨譯] 妙生言：「不爾，世尊！何以故？由彼無有少法證不還性，故名不還。」

[藏譯]རབ་འབྱོར་གྱིས་གསོལ་པ། བཅོམ་ལྡན་འདས་དེ་ནི་མ་ལགས་སོ། ། དེ་ཅིའི་སླད་དུ་ཞེ་ན། གང་ཕྱིར་མི་འོང་བ་ཉིད་དུ་ཞུགས་པའི་ཆོས་དེ་གང་ཡང་མ་མཆིས་པའི་སླད་དུ་སྟེ། དེའི་ཕྱིར་ཕྱིར་མི་འོང་བ་ཞེས་བགྱིའོ། །

【注】

1、**subhūtir(subhūti)**：名詞、陽性、單數、體格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར་Subhūti.

2、**āha(√ah)**：動詞、完成式、單數、第三人稱。說，言，告གསོལ་བ། reply.

3、**no**：副詞。不、非，མ། not.

4、**hi**：小品詞、表強調。誠然，

5、**idaṃ(idam)**：代詞、中性、單數、體格。如是，དེ། it.

6、**bhagavan(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、呼格。世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། O Lord.

7、**na**：副詞。不、非，མ། not.

8、**anāgāmina(an-āgāmina)**：名詞、陽性、單數、體格。不還，ཕྱིར་མི་འོང་བ། a Never-returner.

9、**evaṃ**：不變詞。如是，འདི་སྙམ་དུ།

10、**bhavati(√bhū)**：動詞、單數、第三人稱。有、是，མཆིས་པ། has.

11、**mayā(aham)**：代詞、陽性、單數、具格我，བདག་གིས། me.

12、**anāgāmina(an-āgāmina)**：名詞、陽性、單數、體格。不還，ཕྱིར་མི་འོང་བ། a Never-returner.

13、**prāptam(pra-√āp-5)**過去分詞、中性、單數、體格。證得，ཐོབ། attained.

14、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、體格。彼，དེ། that.

15、**kasya(kim)**：疑問代詞、中性、單數、屬格何、什麼，ཅིའི། so.

16、**hetoḥ(hetu)**：名詞、陽性、單數、從格。因，ཕྱིར། why.

17、**hi**：小品詞、表強調。誠然，

18、**sa(saḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。彼，དེ། that.

19、**kaścit**：代詞。任何，ཞིག any.

20、**bhagavan(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、呼格。世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། O Lord.

21、**dharmo (dharma)**：名詞、陽性、單數、體格。法，ཆོས། dharma

22、**yo(yaḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。誰，གང་། what.

23、**'nāgāmiphalaṃ(an-āgāmi-phala)**：名詞、中性、單數、體格。不還果，ཕྱིར་མི་འོང་བའི་འབྲས་བུ། the Never-returnership.

24、**āpannaḥ(ā-√pad-4)**：過去分詞、陽性、單數、體格。預入，ཞུགས་པ། has been won.

25、**tena(saḥ)**：代詞、陽性、單數、具格。彼，དེ། they.

26、**ucyante(√vac)**: 動詞、被動、複數、第三人稱。說，ཞེས་བྱ། called.

27、**'nāgāmi(anāgāmi:)**: 名詞、中性、單數、體格。不還，ཕྱིར་མི་འོང་བ། a Never-returner.

【解】

此句多師譯為：“善實言：「不如此，世尊！彼何所因？不彼有法若不來入，彼故說名不來者。」”

此同 9-2。

多師此句可調為：“善實言：‘不如此，世尊！彼何所因？彼不有[何]法入不來[性]，彼故說名不來者。’”

9-8. भगवानाह। तत्किं मन्यसे सुभूते अपि नु अर्हत एवं भवति-मया अर्हत्त्वं प्राप्तमिति ।

9-8. bhagavān āha | tat kiṃ manyase subhūte api nvarhata evaṃ bhavati mayā arhattvaṃ prāptam iti |

[什譯] 「須菩提，於意云何，阿羅漢能作是念『我得阿羅漢道』不？」

[奘譯] 佛告善現：「於汝意云何，諸阿羅漢頗作是念『我能證得阿羅漢』不？」

[淨譯] 「妙生，於汝意云何，諸阿羅漢頗作是念『我得阿羅漢果』不？」

[藏譯]བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་བཀའ་སྩལ་པ། རབ་འབྱོར་འདི་ཇི་སྙམ་དུ་སེམས། དགྲ་བཅོམ་པ་འདི་སྙམ་དུ་བདག་གིས་དགྲ་བཅོམ་པ་ཉིད་ཐོབ་བོ་སྙམ་དུ་སེམས་སྙམ་མམ།

【注】

1、**bhagavān(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、體格。世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། The Lord

2、**āha(√ah)**：動詞、完成式、單數、第三人稱。說、言、告，བཀའ་སྩལ་པ། teach.

3、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、業格。彼，འདི། it.

4、**kiṃ**：代詞、中性、單數、業格。云何， ཇི་སྙམ་དུ། what.

5、**manyase(√man-4)**：動詞、中間、單數、第二人稱。作意、認為，སེམས། think.

6、**subhūte(subhūti)**: 名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

7、**api**: 副詞。

8、**nv(nu)**: 副詞。泛指、加強語氣，

9、**arhata(arhat)**: 名詞、陽性、單數、體格。阿羅漢，དགྲ་བཅོམ་པ། Arhat.

10、**evaṃ**: 不變詞。如是，འདི་སྙམ་དུ།

11、**bhavati(√bhū)**: 動詞、單數、第三人稱。有、是，མཆིས་པ། has.

12、**mayā(aham)**: 代詞、陽性、單數、具格我，བདག་གིས། me.

13、**arhattvaṃ(arhattva)**: 名詞、中性、單數、體格。阿羅漢，དགྲ་བཅོམ་པ། Arhat.

14、**prāptam(pra-√āp-5)**: 過去分詞、中性、單數、體格。證得，ཐོབ། attained.

【解】

此句多師譯為：“世尊言：「彼何意念？善實！雖然，應如是念：『我應得到。』」？”

此句同 9-1。多師把“arhata（阿羅漢）”、“arhattvaṃ（阿羅漢果）”，全譯成“應（供）”，一般指佛是用“應供”，專指“阿羅漢”時，用音譯。

多師此句可調為：“世尊言：善實！[汝於]彼[作]何意念？[阿羅漢有]如是念——『我得到[阿羅漢果]』[否]」？”

9-9. सुभूतिराह।नो हीदं भगवन्। नार्हत एवं भवति-मया अर्हत्त्वं प्राप्तमिति। तत्कस्य हेतोः। न हि स भगवन् कश्चिद्धर्मो योऽर्हन्नाम। तेनोच्यते-अर्हन्निति। सचेद्भगवन् अर्हत एवं भवेत् मया अर्हत्त्वं प्राप्तमिति, स एव तस्यात्मग्राहो भवेत्, सत्त्वग्राहो जीवग्राहः पुद्गलग्राहो भवेत्।

9-9. subhūtir āha | no hīdaṃ bhagavan na arhata evaṃ bhavati mayā arhattvaṃ prāptam iti | tatkasya hetoḥ | na hi sa bhagavan kaścid dharmo yo 'rhan nāma | tenocyate 'rhann iti | saced bhagavann arhata evaṃ bhaven mayā arhattvaṃ prāptam iti sa eva tasya ātmagrāho bhavet sattvagrāho jīvagrāhaḥ pudgalagrāho bhavet |

[什譯] 須菩提言：「不也，世尊！何以故？實無有法名阿羅漢！世尊，若阿羅漢作是念『我得阿羅漢道』，即為著我、人、眾生、壽者。

[奘譯] 善現答言：「不也，世尊！諸阿羅漢不作是念『我能證得阿羅漢性』。何以故？世尊，以無少法名阿羅漢，由是因緣名阿羅漢。世尊，若阿羅漢作如是念『我能證得阿羅漢性』，即為執我、有情、命者、士夫、補特伽羅等。

[淨譯] 妙生言：「不爾，世尊！由彼無有少法名阿羅漢。世尊，若阿羅漢作是念『我得阿羅漢果』者，則有我執、有情、壽者、更求趣執。

[藏譯]རབ་འབྱོར་གྱིས་གསོལ་པ། བཅོམ་ལྡན་འདས་དེ་ནི་མ་ལགས་སོ། ། དེ་ཅིའི་སླད་དུ་ཞེ་ན། གང་དག་དགྲ་བཅོམ་པ་ཞེས་བགྱི་བའི་ཆོས་དེ་གང་ཡང་མ་མཆིས་པའི་སླད་དུ་ལགས། ། བཅོམ་ལྡན་འདས་གལ་ཏེ་དགྲ་བཅོམ་པ་འདི་སྙམ་དུ་བདག་གིས་དགྲ་བཅོམ་པ་ཉིད་ཐོབ་པོ་སྙམ་དུ་སེམས་པར་གྱུར་ན། དེ་ཉིད་དེའི་བདག་ཏུ་འཛིན་པར་འགྱུར་ལགས་སོ། ། སེམས་ཅན་དུ་འཛིན་པ་དང་། སྲོག་ཏུ་འཛིན་པ་དང་། གང་ཟག་ཏུ་འཛིན་པར་འགྱུར་ལགས་སོ། །

【注】

1、**subhūtir(subhūti)**：名詞、陽性、單數、體格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར Subhūti.

2、**āha(√ah)**：動詞、完成式、單數、第三人稱。說，言，告གསོལ་པ། reply.

3、**no**：副詞。不、非，མ། not.

4、**hi**：小品詞、表強調。誠然，

5、**idaṃ(idam)**：代詞、中性、單數、體格。如是，དེ། it.

6、**bhagavan(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、呼格。世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། O Lord.

7、**na**：副詞。不、非，མ། not.

8、**arhata(arhat)**：名詞、陽性、單數、體格。阿羅漢，དགྲ་བཅོམ་པ། Arhat.

9、**evaṃ**：不變詞。如是，འདི་སྙམ་དུ།

10、**bhavati(√bhū)**：動詞、單數、第三人稱。有、是，མཆིས་པ། has.

11、**mayā(aham)**：代詞、陽性、單數、具格我，བདག་གིས། me.

12、**arhattvaṃ(arhattva)**：名詞、中性、單數、體格。阿羅漢，དགྲ་བཅོམ་པ། Arhat.

13、**prāptam(pra-√āp-5)**過去分詞、中性、單數、體格。**證得，**ཐོབ། attained.

14、**tat(tad):** 代詞、中性、單數、體格。**彼，**དེ། that.

15、**kasya(kim):** 疑問代詞、中性、單數、屬格**何、什麼，**ཅིའི། so.

16、**hetoḥ(hetu):** 名詞、陽性、單數、從格。**因，**ཕྱིར། why.

17、**hi:** 小品詞、表強調。**誠然，**

18、**sa(saḥ)** : 代詞、陽性、單數、體格。**彼，**དེ། that.

19、**kaścit:** 代詞。**任何，**ཞིག any.

20、**bhagavan(bhagavant)** : 名詞、陽性、單數、呼格。**世尊，**བཅོམ་ལྡན་འདས། O Lord.

21、**dharmo (dharma):** 名詞、陽性、單數、體格。**法，**ཆོས། dharma

22、**yo(yaḥ):** 代詞、陽性、單數、體格。**誰，**གང་། what.

23、**'rhan(arhat):** 名詞、陽性、單數、體格。**阿羅漢，**དགྲ་བཅོམ་པ། Arhat.

24、**nāma:** 副詞。**名為，**ཞེས།

25、**tena(saḥ)** : 代詞、陽性、單數、具格。**彼，**དེ། they.

26、**ucyante(√vac):** 動詞、被動、複數、第三人稱。**說，**ཞེས་བྱ། called.

27、**'rhann(arhat):** 名詞、陽性、單數、體格。**阿羅漢，**དགྲ་བཅོམ་པ། Arhat.

28、**sacet** 關係副詞。**若，**གལ་ཏེ། if

29、**bhagavan(bhagavant):** 名詞、陽性、單數、呼格。**世尊，**བཅོམ་ལྡན་འདས། O Lord.

30、**arhata(arhat):** 名詞、陽性、單數、體格。**阿羅漢，**དགྲ་བཅོམ་པ། Arhat.

31、**evaṃ:** 不變詞。**如是，**འདི་སྙམ་དུ།

32、**bhaven(√bhū)** : 動詞、祈願、單數、第三人稱。**有、是，**མཆིས་པ། has.

33、**mayā(aham):** 代詞、陽性、單數、具格**我，**བདག་གིས། me.

34、**arhattvaṃ(arhattva):** 名詞、中性、單數、體格。**阿羅漢，**དགྲ་བཅོམ་པ། Arhat.

35、**prāptam(pra-√āp-5)**過去分詞、中性、單數、體格。**證得，**ཐོབ། attained.

36、**sa(saḥ):** 代詞、陽性、單數、體格。**彼，**དེ། that.

37、**eva:** 副詞**即、就，**ཉིད།

38、**tasya(saḥ):** 代詞、陽性、單數、屬格**彼，他，**him

39、**ātmagrāho(ātma-grāha):** 名詞、陽性、單數、體格。**我執，**བདག་ཏུ་འཛིན་པ། a seizing on a self.

40、**bhavet(√bhū)** : 動詞、祈願、單數、第三人稱。**有、是，**མཆིས་པ། has.

41、**sattvagrāho(sattva-grāha):** 名詞、陽性、單數、體格。**有情执、众生执，**སེམས་ཅན་དུ་འཛིན་པ། seizing on a being.

42、**jīvagrāhaḥ(jīva-grāha):** 名詞、陽性、單數、體格。**命者执、壽者执，**སྲོག་ཏུ་འཛིན་པ། seizing on a soul.

43、**pudgalagrāho(pudgala-grāha):** 名詞、陽性、單數、體格。**初特伽罗执、人执，**གང་ཟག་ཏུ་འཛིན་པ། seizing on a person.

【解】

此句多師譯為：“善實言：‘不如此，世尊！彼何所因？不彼，世尊！有法若應名，彼故說名應者。彼若，世尊！應如是念：『我應得到。』如是彼所我取有，眾生取、壽取、人取有。’”

前半句，同 9-8，只是加以否定。何以故（tatkasya hetoḥ）呢？以關係代詞 yo 與代詞 sa 回答，即“無有任何法（na kaścid dharmo）”“名為阿羅漢（'rhan nāma）”，“故名阿羅漢（tenocyate 'rhann iti）”。若非如此（saced），則彼即（sa eva）有（bhavet）“我取（ātmagrāho）”等。此為條件語句，故動詞（bhavet）用祈願語氣。

多師此句可調為：“善實言：「不如此，世尊！彼何所因？世尊！不有法彼若名[阿羅漢]，彼故說名[阿羅漢]。世尊！若彼[阿羅漢]如是念：『我得到[阿羅漢果]。』如是，彼有我取，有眾生取、壽取、人取。”

9-10. तत्कस्य हेतोः । अहमस्मि भगवंस्तथागतेनार्हता सम्यक्संबुद्धेन अरणाविहारिणामग्र्यो निर्दिष्टः। अहमस्मि भगवन् अर्हन् वीतरागः। न च मे भगवन्नेवं भवति- अर्हन्नस्म्यहं वीतराग इति।

9-10. tat kasya hetoḥ | aham asmi bhagavaṃs tathāgatena arhatā samyaksaṃbuddhena araṇā-vihāriṇām agryo nirdiṣṭaḥ | aham asmi bhagavann arhan vītarāgaḥ | na ca me bhagavann evaṃ bhavati arhann asmy ahaṃ vītarāga iti |

[什譯] 世尊！佛說我得無諍三昧，人中最為第一，是第一離欲阿羅漢。我不作是念：『我是離欲阿羅漢』。

[奘譯] 所以者何？世尊！如來、應、正等覺說我得無諍住，最為第一。世尊！我雖是阿羅漢永離貪欲，而我未曾作如是念：『我得阿羅漢永離貪欲』。

[淨譯] 世尊！如來說我得無諍住中最為第一。世尊！我是阿羅漢離於欲染，而實未曾作如是念：『我是阿羅漢』。

[藏譯]བཅོམ་ལྡན་འདས་བདག་ནི་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་དགྲ་བཅོམ་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས་ཀྱིས་ཉོན་མོངས་པ་མེད་པར་གནས་པ་རྣམས་ཀྱི་མཆོག་ཏུ་བསྟན་ཏེ། བཅོམ་ལྡན་འདས་བདག་འདོད་ཆགས་དང་བྲལ་བ་དགྲ་བཅོམ་པ་ལགས་ཀྱང་། བཅོམ་ལྡན་འདས་བདག་འདི་སྙམ་དུ་བདག་ནི་དགྲ་བཅོམ་པའོ་སྙམ་དུ་མི་སེམས་ལགས་སོ། །

【注】

1、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、體格。彼，དེ། that.

2、**kasya(kim)**：疑問代詞、中性、單數、屬格何、什麼，ཅིའི། so.

3、**hetoḥ(hetu)**：名詞、陽性、單數、從格。因，ཕྱིར། why.

4、**aham(aham)**：名詞、陽性、單數、體格我，བདག ། I.

5、**asmi(√as)**：动词、单数、第一人称。是，ལགས། am.

6、**bhagavaṃs(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、呼格。薄伽梵、世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། O Lord.

7、**tathāgatena(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、具格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

8、**arhatā(arhat)**：名詞、陽性、單數、具格。應供，དགྲ་བཅོམ་པ། Arhat.

9、**samyaksaṃbuddhena(samyaksaṃbuddha)**：形容詞、陽性、單數、具格。**正等正覺**，ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ། the Fully Enlightened One.

10、**araṇā-vihāriṇām(a-raṇā-vihārin)**形容詞、陽性、複數、屬格。**無諍住**，ཉོན་མོངས་པ་མེད་པར་གནས་པ། dwell in Peace.

11、**agryo(agrya)**：形容詞、陽性、單數、體格。**最為第一**，མཆོག། the foremost.

12、**nirdiṣṭaḥ(nir-√diś-6)**：過去分詞、陽性、單數、體格。**說**，བསྟན། pointed out.

13、**bhagavann(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、呼格**薄伽梵、世尊**，བཅོམ་ལྡན་འདས་'O Lord.

14、**arhan(arhat)**：名詞、陽性、單數、體格。**阿羅漢**，དགྲ་བཅོམ་པ། Arhat.

15、**vītarāgaḥ(vīta-rāga)**：形容詞、陽性、單數、體格。**永離貪欲**，འདོད་ཆགས་དང་བྲལ་བ། free from greed.

16、**na**：否定詞。**不，非**，མེད། not.

17、**ca**：連詞。**然而、但是**，ཀྱང་། and yet.

18、**me(aham)**代詞、陽性、單數、屬格。**我**，བདག ། me.

19、**evaṃ**：不變詞。**如是**，འདི་སྙམ་དུ།

20、**bhavati(√bhū)**：动词、单数、第三人称。**有**，ལགས།

21、**arhann(arhat)**：名詞、陽性、單數、體格。**阿羅漢**，དགྲ་བཅོམ་པ། Arhat.

22、**asmy(asmi-√as)**动词、单数、第一人称。**是**，ལགས། am.

23、**ahaṃ(aham)**：代詞、陽性、單數、體格。**我**，བདག I.

24、**vītarāga(vīta-rāga)**：形容詞、陽性、單數、體格。**永離貪欲**，འདོད་ཆགས་དང་བྲལ་བ། free from greed.

【解】

此句多師譯為：“**彼何所因？我是，世尊！如來、應、正遍知，無諍行最勝說，我此，世尊！應離欲。不我，世尊！如是念：『我此應者。』**”

此中，“nirdiṣṭaḥ（說）”，是過去分詞，與所說“araṇā-vihāriṇām agryo（無諍住最為第一）”，同為體格，能說者“tathāgatena arhatā samyaksaṃbuddhena（如來、應供、正遍知）”，則為具格。直譯即為“我是如來所說無諍住最為第一者。”

“ca（然而）”，此中為轉折詞。“me（我的）”與“bhavati（有）”連用，用屬格，表所屬。意即“我無有如是之念”。此中“阿羅漢（arhan）”，多師皆譯為“應”。“是（asmi）”，譯為“此”，應是誤“是”為“此”。

多師此句可調為：“**彼何所因？世尊！如來、應、正遍知說我是無諍行最勝，世尊！我[雖]是離欲[阿羅漢]，世尊！然我不[作]如是念：『我是[離欲阿羅漢』。**”

9-11. सचेन्मम भगवन्नेवं भवेत्-मया अर्हत्त्वं प्राप्तमिति, न मां तथागतो
व्याकरिष्यद्रणाविहारिणामग्र्यः सुभूतिः कुलपुत्रो न क्वचिद्विहरति, तेनोच्यते
अरणाविहारी अरणाविहारीति॥९॥

9-11. sacen mama bhagavann evaṃ bhaven mayā arhattvaṃ prāptam iti na māṃ tathāgato vyākariṣyad araṇā-vihāriṇām agryaḥ subhūtiḥ kulaputro na kvacid viharati tenocyate 'raṇā-vihāry araṇā-vihārīti ||9||

[什譯] 世尊，我若作是念『我得阿羅漢道』，世尊則不說『須菩提是樂阿蘭那行』者！以須菩提實無所行，而名須菩提是樂阿蘭那行！」

[奘譯] 世尊，我若作如是念『我得阿羅漢永離貪欲』者，如來不應記說我言，『善現善男子得無諍住，最為第一！』以都無所住，是故如來說名無諍住無諍住！」

[淨譯] 世尊，若作是念『我得阿羅漢』者，如來即不說我妙生『得無諍住最為第一』。以都無所住，是故說我得無諍住得無諍住！」

[藏譯]བཅོམ་ལྡན་འདས་གལ་ཏེ་འདི་སྙམ་དུ་བདག་གིས་དགྲ་བཅོམ་པ་ཉིད་ཐོབ་བོ་སྙམ་དུ་སེམས་པར་གྱུར་ན། དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་བདག་ལ་རིགས་ཀྱི་བུ་རབ་འབྱོར་ནི་ཉོན་མོངས་པ་མེད་པར་གནས་པ་རྣམས་ཀྱི་མཆོག་ཡིན་ཏེ། ཅི་ལ་ཡང་མི་གནས་པས་ན་ཉོན་མོངས་པ་མེད་པར་གནས་པ་ཞེས་ལུང་མི་སྟོན་ལགས་སོ། །

【注】

1、**sacen(sacet)**: 副詞。若，གལ་ཏེ། if.

2、**mama(aham)**：代詞、陽性、單數、屬格。我，བདག I.

3、**bhagavann(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、呼格。薄伽梵、世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། O Lord.

4、**evaṃ**: 副詞。如是，འདི་སྙམ་དུ། thus.

5、**bhaven(√bhū)**: 動詞、祈願、單數、第三人稱。有，

6、**mayā(aham)**代詞、陽性、單數、具格。我，བདག་གིས། me.

7、**arhattvaṃ(arhat)**：名詞、中性、單數、體格。阿羅漢，དགྲ་བཅོམ་པ། Arhat.

8、**prāptam(pra-√āp-5)**過去分詞、中性、單數、體格。證得，ཐོབ། been attained.

9、**iti**: 不變詞、引號。

10、**na**: 否定詞。不，非，མི། not.

11、**māṃ(aham)**：代詞、陽性、單數、業格我，བདག me.

12、**tathāgato(tathāgata)**名詞、陽性、單數、體格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

13、**vyākariṣyad(vy-ā-√kṛ-8)**動詞、祈願、單數、第三人稱。授記，ལུང་སྟོན། declared.

14、**araṇā-vihāriṇām(a-raṇā-vihārin)**形容詞、陽性、複數、屬格。無諍住，ཉོན་མོངས་པ་མེད་པར་གནས་པ། dwell in Peace.

15、**agryaḥ(agrya)**: 形容詞、陽性、單數、體格。最為第一，མཆོག the foremost.

16、**subhūtiḥ(subhūti)**：名詞、陽性、單數、體格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

17、**kulaputro(kulaputra)**：名詞、陽性、單數、體格。善男子，རིགས་ཀྱི་བུ། son of good family.

18、**na**: 否定詞。不，非，མི། not.

19、**kvacid**: 疑問副詞。任何情況，

20、**viharati (vi-√hṛ)**: 動詞、第三人稱、單數、主動陳述。住，བཞུགས། dwelt.

21、**tena(saḥ)**：代詞、陽性、單數、具格。彼，དེ། they.

22、**ucyate(√vac)**: 動詞、被動、單數、第三人稱。說，ཞེས་བྱ། called.

23、**'raṇā-vihāry(a-raṇā-vihārin)**形容詞、陽性、單數、體格。**無諍住，**ཉོན་མོངས་པ་མེད་པར་གནས་པ། a dweller in Peace.

【解】

此句多師譯為："若我，世尊！如是念：『我應得到。』不我如來記說：『無諍行最勝』，善實善家子無所行，彼故說名無諍行、無諍行者。"

此中，"sacen（如若）"引出條件語句："若…則…"，"mama（我）"與"bhaven（有）"成對，前者為屬格，後者為祈願語氣，意為"若我有如是念"——"我得阿羅漢（mayā arhattvaṃ prāptam）"，prāptam 是過去分詞，被動語句，故得者"我（mayā）"為具格。則"如來不應記我無諍第一（a māṃ tathāgato vyākariṣyad araṇā-vihāriṇām agryaḥ）"，此為主動語態。

"與所說"araṇā-vihāriṇām agryo（無諍住最為第一）"，同為體格，能說者"tathāgatena arhatā samyaksaṃbuddhena（如來、應供、正遍知）"，則為具格。直譯即為"我是如來所說無諍住最為第一者。"

"kvacid"是疑問副詞，與否定詞"na"連用，表示"悉不、皆無"，修飾動詞"viharati（住）"，即"悉無所住"。"是故（tena）"名為"離欲者（araṇā-vihārī）"。

多師此句可調為："世尊！若我[有]如是念：『我得[阿羅漢]』。[則]如來不[應]記我說『無諍行最勝』。善實善家子[悉]無所行，彼故說名無諍行、無諍行。"

十、莊嚴淨土分

10-1. भगवानाह। तत्किं मन्यसे सुभूते-अस्ति स कश्चिद्धर्मो यस्तथागतेन दीपंकरस्य तथागतस्यार्हत-सम्यक्संबुद्धस्यान्तिकादुद्गृहीतः।

10-1. bhagavān āha | tat kiṃ manyase subhūte asti sa kaścid dharmo yas tathāgatena dīpaṃkarasya tathāgatasya arhataḥ samyaksaṃbuddhasya antikād udgṛhītaḥ |

[什譯] 佛告須菩提：「於意云何，如來昔在然燈佛所，於法有所得不？」

[奘譯] 佛告善現：「於汝意云何，如來昔在然燈如來、應、正等覺所，頗於少法有所取不？」

[淨譯] 「妙生，於汝意云何，如來昔在然燈佛所，頗有少法是可取不？」

[藏譯]བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་བཀའ་སྩལ་པ། རབ་འབྱོར་འདི་ཇི་སྙམ་དུ་སེམས། དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་དགྲ་བཅོམ་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས་མར་མེ་མཛད་ལས་གང་བླངས་པའི་ཆོས་དེ་གང་ཡང་ཡོད་སྙམ་མམ།

【注】

1、**bhagavān(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、體格。**世尊，**བཅོམ་ལྡན་འདས། The Lord

2、**āha(√ah)**：動詞、完成式、單數、第三人稱。**說、言、告，**བཀའ་སྩལ་པ། teach.

3、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、業格。**彼，**འདི། it.

4、**kiṃ**：代詞、中性、單數、業格。**云何，** ཇི་སྙམ་དུ། what.

5、**manyase(√man-4)**：動詞、中間、單數、第二人稱。作意、認為，སེམས། think.

6、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

7、**asti(√as)**：動詞、單數、第三人稱。有，ཡོད། has.

8、**sa(saḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。彼，དེ། that.

9、**kaścit**：代詞。任何，གང་ཡང་། any.

10、**dharmo(dharma)**：名詞、陽性、單數、體格。法，ཆོས། dharma.

11、**yas(yaḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。誰，གང་།which.

12、**tathāgatena(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、具格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

13、**dīpaṃkarasya(dīpaṃ-kara)**：名詞、陽性、單數、屬格。燃燈，མར་མེ་མཛད། Dīpankara.

14、**tathāgatasya(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、屬格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

15、**arhataḥ(arh)**：現在分詞、陽性、單數、屬格。應供，དགྲ་བཅོམ་པ། Arhat.

16、**samyaksaṃbu ddhasya(samyaksaṃbu ddha)**：形容詞、陽性、單數、屬格。正等正覺，ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ། the Fully Enlightened One.

17、**antikād(antika)**：名詞、中性、單數、從格。所，ལས།in the presence.

18、**udgṛhītaḥ(ud-√grah-9)**過去分詞、陽性、單數、體格。所取，བླངས་པ། adopted.

【解】

此句多師譯為："世尊言：「彼何意念？善實！有一法若，如來燈作如來、應、正遍知受取？」。"

此中，"udgṛhītaḥ（取）"，是過去分詞，所取是"dharmo（法）"，能取者是"tathāgatena (如來)"，被動句中為具格。"arhataḥ（住所）"為從格，"dīpaṃkarasya tathāgatasya（燃燈如來）"，為屬格，修飾"arhataḥ（住所）"。直譯即為"頗有一法，彼是如來從燃燈佛所所取者乎？""dīpaṃkara（燃燈）"，多師直譯為"燈作"。

多師此句可調為："世尊言：「善實！[汝於]彼[作]何意念？善實！若有一法，如來[從] 燈作（然燈）如來、應、正遍知受取？」"

10-2. सुभूतिराह। नो हीदं भगवन्। नास्ति स कश्चिद्धर्मो यस्तथागतेन दीपंकरस्य तथागतस्यार्हतः सम्यक्संबुद्धस्यान्तिकादुद्गृहीतः।

10-2. subhūtir āha | no hīdaṃ bhagavan nāsti sa kaścid dharmo yas tathāgatena dīpaṃkarasya tathāgatasya arhataḥ samyaksaṃbuddhasya antikād udgṛhītaḥ |

[什譯] 「世尊，如來在然燈佛所，於法實無所得。」

[奘譯] 善現答言：「不也，世尊！如來昔在然燈如來、應、正等覺所，都無少法而有所取。」

[淨譯] 妙生言：「不爾，世尊！如來於然燈佛所，實無可取。」

[藏譯]རབ་འབྱོར་གྱིས་གསོལ་པ། བཅོམ་ལྡན་འདས་དེ་ནི་མ་ལགས་སོ། །དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་དགྲ་བཅོམ་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས་མར་མེ་མཛད་ལས་གང་བླངས་པའི་ཆོས་དེ་གང་ཡང་ཡོད་ཡེ་མ་མཆིས་ལགས་སོ། །

【注】

1、**subhūtir(subhūti)**：名詞、陽性、單數、體格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར་Subhūti.

2、**āha(√ah)**：動詞、完成式、單數、第三人稱。說，言，告གསོལ་པ།reply.

3、**no**：副詞。不、非，མ།not.

4、**hi**：小品詞、表強調。誠然，

5、**idaṃ(idam)**：代詞、中性、單數、體格。如是，དེ།it.

6、**bhagavan(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、呼格。世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས།O Lord.

7、**asti(√as)**：動詞、單數、第三人稱。有，ཡོད། has.

8、**sa(saḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。彼，དེ། that.

9、**kaścit**：代詞。任何，གང་ཡང་། any.

10、**dharmo(dharma)**：名詞、陽性、單數、體格。法，ཆོས། dharma.

11、**yas(yaḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。誰，གང་།which.

12、**tathāgatena(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、具格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

13、**dīpaṃkarasya(dīpaṃ-kara)**：名詞、陽性、單數、屬格。燃燈，མར་མེ་མཛད། Dīpankara.

14、**tathāgatasya(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、屬格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

15、**arhataḥ(arh)**：現在分詞、陽性、單數、屬格。應供，དགྲ་བཅོམ་པ། Arhat.

16、**samyaksaṃbu ddhasya(samyaksaṃbu ddha)**：形容詞、陽性、單數、屬格。正等正覺，ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ། the Fully Enlightened One.

17、**antikād(antika)**：名詞、中性、單數、從格。所，ལས།in the presence.

18、**udgṛhītaḥ(ud-√grah-9)**過去分詞、陽性、單數、體格。所取，བླངས་པ། adopted.

【解】

此句多師譯為："善實言：「不如此，世尊！無一法，若如來燈作如來、應、正遍知受取。」"

此同 10-1。

多師此句可調為："善實言：「不如此，世尊！無若一法，如來[從]燈作（然燈）如來、應、正遍知受取。」。"

10-3. भगवानाह-यः कश्चित्सुभूते बोधिसत्त्व एवं वदेत्-अहं क्षेत्रव्यूहान् निष्पादयिष्यामीति, स वितथं वदेत्।

10-3. bhagavān āha | yaḥ kaścit subhūte bodhisattva evaṃ vaded ahaṃ kṣetra-vyūhān niṣpādayiṣyāmi iti sa vitathaṃ vadet |

[什譯] 「須菩提，於意云何，菩薩莊嚴佛土不？」

[奘譯] 佛告善現：「若有菩薩作如是言，『我當成辦佛土功德莊嚴。』如是菩薩非真實語！

[淨譯] 「妙生，若有菩薩作如是語『我當成就莊嚴國土』者，此為妄語！

[藏譯]བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་བཀའ་སྩལ་པ། རབ་འབྱོར་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་གང་ལ་ལ་ཞིག་འདི་སྐད་དུ་བདག་གིས་ཞིང་བཀོད་པ་རྣམས་བསྒྲུབ་པོ་ཞེས་ཟེར་ན་དེ་ནི་མི་བདེན་པར་སྨྲའོ། །

【注】

1、**bhagavān(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、體格。世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། The Lord

2、**āha(√ah)**：動詞、完成式、單數、第三人稱。說、言、告，བཀའ་སྩལ་པ། teach.

3、**yaḥ**：代詞、陽性、單數、體格。誰，གང་ལ་ལ། what.

4、**kaścit**：代詞。任何，ཞིག any.

5、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

6、**bodhisattva**：名詞、陽性、單數、體格。菩薩，བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ། Bodhisattva.

7、**evaṃ**：副詞。如是，འདི་སྐད་དུ། thus.

8、**vaded(√vad-1)**：動詞、祈願、單數、第三人稱。說、語，ཟེར། speak.

9、**ahaṃ(aham)**：代詞、陽性、單數、體格。我，我所，བདག I.

10、**kṣetra-vyūhān(kṣetra-vyūha)**：名詞、陽性、複數、業格。佛土莊嚴，ཞིང་བཀོད་པ། harmonious Buddhafields.

11、**niṣpādayiṣyāmi(niṣ-√pad-4)**動詞、未來、致使、單數、第一人稱。我當成辦，བདག་གིས་བསྒྲུབ་པར་བྱ། I will create.

12、**sa(saḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。彼，དེ། that.

13、**vitathaṃ(vi-tatha)**：形容詞、陽性、單數、業格。非真實，མི་བདེན་པར། falsely.

14、**vadet(√vad-1)**：動詞、祈願、單數、第三人稱。說、語，སྨྲ་བ། speak.

【解】

此句多師譯為："世尊言：「若有，善實！菩薩摩訶薩如是語：『我國土莊嚴成就我者。』彼不如語"

此句為"yaḥ…sa…"所表達關係從句，即"若…則…"。"niṣpādayiṣyāmi"，為未來時，單數第一人稱，即"我當成就"。若言我當成就"佛土莊嚴（kṣetra-vyūhān）"，則"彼（sa）"，"說（vadet）""非真實語（vitathaṃ）"。

多師此句可調為："世尊言：「善實！若有菩薩摩訶薩如是語：『我[當]成就國土莊嚴。』彼語不如[實]。"

10-4. तत्कस्य हेतोः । क्षेत्रव्यूहाः क्षेत्रव्यूहा इति सुभूते अव्यूहास्ते तथागतेन भाषिताः। तेनोच्यन्ते क्षेत्रव्यूहा इति।

10-4. tatkasya hetoḥ | kṣetra-vyūhāḥ kṣetra-vyūhā iti subhūte 'vyūhās te tathāgatena bhāṣitāḥ | tenocyante kṣetra-vyūhā iti |

[什譯] 不也，世尊！何以故？莊嚴佛土者，則非莊嚴，是名莊嚴。

[奘譯] 何以故？善現，佛土功德莊嚴佛土功德莊嚴者，如來說非莊嚴，是故如來說名佛土功德莊嚴佛土功德莊嚴。

[淨譯] 何以故？莊嚴佛土者，如來說非莊嚴，由此說為國土莊嚴。

[藏譯]དེ་ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། རབ་འབྱོར་ཞིང་བཀོད་པ་རྣམས་ཞིང་བཀོད་པ་རྣམས་ཞེས་བྱ་བ་ནི། བཀོད་པ་དེ་དག་མེད་པར་དེ་བཞིན་གཤེགས་པར་གསུངས་པའི་ཕྱིར་ཏེ། དེས་ན་ཞིང་བཀོད་པ་རྣམས་ཞེས་བྱའོ། །

【注】

1、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、體格。彼，དེ། that.

2、**kasya(kim)**：疑問代詞、中性、單數、屬格何、什麼，ཅིའི། why.

3、**hetoḥ(hetu)**：名詞、陽性、單數、從格。因，ཕྱིར། so.

4、**kṣetra-vyūhāḥ (kṣetra-vyūha)**：名詞、陽性、複數、體業格。佛土莊嚴，ཞིང་བཀོད་པ། harmonious Buddhafields.

5、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti

6、**'vyūhās(a-vyūha)**：名詞、陽性、複數、體格。莊嚴，བཀོད་པ། harmonies

7、**te(saḥ)**：代詞、陽性、複數、體格。彼，དེ་དག these.

8、**tathāgatena(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、具格。如來དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata

9、**bhāṣitā(√bhās)**：過去分詞說，ཞེས། taught

10、**tena(saḥ)**：代詞、陽性、單數、具格。彼，དེ། they.

11、**ucyante(√vac)**：動詞、被動、複數、第三人稱。說，ཞེས་བྱ། called.

12、**kṣetra-vyūhā(kṣetra-vyūha)**：名詞、陽性、複數、體格。佛土莊嚴，ཞིང་བཀོད་པ། harmonious Buddhafields

【解】

此句多師譯為：“彼何所因？國土莊嚴者，善實！不莊嚴彼如來說；彼故說名國土莊嚴者。”

此句同 8-3，直譯即為“所謂佛土莊嚴（kṣetra-vyūhāḥ）者，彼（te）即如來（tathāgatena）所說（bhāṣitāḥ）非莊嚴（avyūhās），是故（tenocyante）說名佛土莊嚴（kṣetra-vyūhā）。”

多師此句可調為：“彼何所因？善實！國土莊嚴者，如來說彼不（非）莊嚴，彼故說名國土莊嚴。”

10-5. तस्मात्तर्हि सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन एवमप्रतिष्ठितं चित्तमुत्पादयितव्यं यन्न क्वचित्प्रतिष्ठितं चित्तमुत्पादयितव्यम्। न रूपप्रतिष्ठितं चित्तमुत्पादयितव्यं न शब्दगन्धरसस्प्रष्टव्यधर्मप्रतिष्ठितं चित्तमुत्पादयितव्यम्।

10-5. tasmāt tarhi subhūte bodhisattvena mahāsattvenaivam apratiṣṭhitaṃ cittam utpādayitavyaṃ yanna kvacit pratiṣṭhitaṃ cittam utpādayitavyaṃ na rūpa-pratiṣṭhitaṃ cittam utpādayitavyaṃ na śabda-gandha-rasa-spraṣṭavya-dharma-pratiṣṭhitaṃ cittam utpādayitavyam |

[什譯] 是故，須菩提，諸菩薩摩訶薩應如是生清淨心，不應住色生心，不應住聲、香、味、觸、法生心，應無所住而生其心。

[奘譯] 是故，善現，菩薩如是都無所住應生其心，不住於色應生其心，不住非色應生其心，不住聲、香、味、觸、法應生其心，不住非聲、香、味、觸、法應生其心，都無所住應生其心。

[淨譯] 是故，妙生，菩薩不住於事、不住隨處、不住色、聲、香、味、觸、法應生其心；應生不住事心，應生不住隨處心，應生不住色、聲、香、味、觸、法心。

[藏譯]རབ་འབྱོར་དེ་ལྟ་བས་ན། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་སེམས་དཔའ་ཆེན་པོས་འདི་ལྟར་མི་གནས་པར་སེམས་པ་བསྐྱེད་པར་བྱ་སྟེ། ཅི་ལ་ཡང་མི་གནས་པར་སེམས་བསྐྱེད་པར་བྱའོ། །གཟུགས་ལ་མི་གནས་པར་སེམས་བསྐྱེད་པར་བྱའོ། །སྒྲ་དང་དྲི་དང་རོ་དང་རེག་བྱ་དང་ཆོས་ལ་ཡང་མི་གནས་པར་སེམས་བསྐྱེད་པར་བྱའོ། །

【注】

1、**tasmāt**：副詞。是故，དེ་ལྟ་བས་ན། therefore

2、**tarhi**：副詞。彼時，

3、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར།Subhūti.

4、**bodhisattvena(bodhisattva)**：名詞、陽性、單數、具格。菩薩，བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ།Bodhisattvas.

5、**mahāsattvena(mahā-sattva)**：名詞、陽性、單數、具格。摩訶薩，སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ།great beings.

6、**evam**：副詞。如是，འདི་ལྟར། thus

7、**apratiṣṭhitaṃ(a-pra-√sthā)**過去分詞、中性、單數、體格。無所住，མི་གནས་པ། unsupported

8、**cittam(citta)**：名詞、中性、單數、體格、心，སེམས། thought

9、**utpādayitavyaṃ(ut-√pad-4)**：致使、必要分詞、中性、單數、體格。應生，བསྐྱེད་པར་བྱ། should produce

10、**yan(yad)**：代詞、中性、單數、體格。誰，who.

11、**na**：否定詞。不、非，མི། not.

12、**kvacit**：代詞。任何，ཅི་ལ་ཡང་།

13、**pratiṣṭhitaṃ(pra-√sthā)**過去分詞、中性、單數、體格。所住，གནས་པ། supported

14、**cittam(citta)**名詞、中性、單數、體格。心，སེམས། thought

15、**utpādayitavyaṃ(ut-√pad-4)**致使、必要分詞、中性、單數、體格。應生，བསྐྱེད་པར་བྱ། should produce

16、**rūpa-pratiṣṭhitaṃ**：過去分詞、中性、單數、體格。住色，གཟུགས་ལ་གནས་པ། supported by form

17、**cittam(citta)**名詞、中性、單數、體格心，སེམས། thought

18、**utpādayitavyaṃ(ut-√pad-4)**致使、必要分詞、中性、單數、體格。應生，བསྐྱེད་པར་བྱ། should produce

19、**śabda-gandha-rasa-spraṣṭavya-dharma-pratiṣṭhitaṃ**：過去分詞、中性、單數、體格。住聲、香、味、觸、法，སྒྲ་དང་། དྲི་དང་། རོ་དང་། རེག་བྱ་དང་། ཆོས་ལ་གནས་པ། supported by sounds,smells,tastes,touchables,or mind-objects.

20、**cittam(citta)**名詞、中性、單數、體格。心，སེམས། thought

21、**utpādayitavyaṃ(ut-√pad-4)**致使、必要分詞、中性、單數、體格。應生，བསྐྱེད་པར་བྱ། should produce

【解】

此句多師譯為：“彼故此，善實！菩薩摩訶薩如是不住心發生應，不色住心發生應，不聲、香、味、觸、法住心發生應，無所住心發生應！”

utpādayitavyaṃ（生），是未來被動分詞，動作者“菩薩（bodhisattvena）”為具格，直譯即為“菩薩如是應生無住心，應生悉無所住心，不應生住色心，不應生住聲、香、味、觸、法心。”

多師此句可調為：“彼故，善實！菩薩摩訶薩如是應發生不住心，應發生不住色心，應發生不住聲、香、味、觸、法心，應發生無所住心！”

10-6. तद्यथापि नाम सुभूते पुरुषो भवेदुपेतकायो महाकायो यत्तस्यैवं रूप आत्मभावः स्यात् तद्यथापि नाम सुमेरुः पर्वतराजः। तत्किं मन्यसे सुभूते अपि नु महान् स आत्मभावो भवेत् ।

10-6. tad yathāpi nāma subhūte puruṣo bhaved upeta-kāyo mahā-kāyo yat tasyaivaṃrūpa ātma-bhāvaḥ syāt tad yathāpi nāma sumeruḥ parvata-rājaḥ tat kiṃ manyase subhūte api nu mahān sa ātmabhāvo bhavet |

[什譯] 「須菩提！譬如有人，身如須彌山王。於意云何，是身為大不？」

[奘譯] 佛告善現：「如有士夫，具身大身，其色自體，假使譬如妙高山王。善現！於汝意云何，彼之自體為廣大不？」

[淨譯] 「妙生！譬如有人，身如妙高山王。於意云何，是身為大不？」

[藏譯]རབ་འབྱོར་འདི་ལྟ་སྟེ་དཔེར་ན། སྐྱེས་བུ་ཞིག་ལུས་འདི་ལྟ་བུར་གྱུར་ཏེ། འདི་ལྟ་སྟེ་རིའི་རྒྱལ་པོ་རི་རབ་ཙམ་དུ་གྱུར་ན། རབ་འབྱོར་འདི་ཇི་སྙམ་དུ་སེམས། ལུས་དེ་ཆེ་བ་ཡིན་སྙམ་མམ།

【注】

1、**tad**：副詞。在此，འདི་ལྟ། now.

2、**yathāpi nāma**：副詞。譬如，དཔེར་ན། for example.

3、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

4、**puruṣo(puruṣa)**：名詞、陽性、單數、體格。士夫，སྐྱེས་བུ། man.

5、**bhaved(√bhū)**：動詞、祈願、單數、第三人稱。有，གྱུར། have.

6、**upeta-kāyo(upeta-kāya)**：形容詞、陽性、單數、體格。具身，ལུས། endowed with a body

7、**mahā-kāyo(mahā-kāya)**：形容詞、陽性、單數、體格。大身，ལུས་ཆེ་བ། a huge body

8、**yat**：關係代詞。

9、**tasya(tad)**：代詞、陽性、單數、屬格。彼，his.

10、**evamrūpa**：名詞、中性、單數、依格。如是色，

11、**ātma-bhāvaḥ(ātma-bhāva)**名詞、陽性、單數、體格。自體，ལུས། personal existence

12、**syāt(√as)**：動詞、為他、命令、單數、第三人稱。有，

13、**tad**：代詞、陽性、單數、體格。彼，འདི། that.

14、**yathāpi nāma**：副詞。譬如，ཙམ་དུ། as.

15、**sumeruḥ(su-meru)**：名詞、陽性、單數、體格。妙高山、須彌山，རི་རབ། Sumeru

16、**parvata-rājaḥ(parvata-rāja)**：名詞、陽性、單數、體格。山王，རིའི་རྒྱལ་པོ། king of mountains

17、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、業格。彼，འདི། it.

18、**kiṃ**：代詞、中性、單數、業格。云何， ཇི་སྙམ་དུ།what.

19、**manyase(√man-4)**：動詞、中間、單數、第二人稱。作意、認為，སེམས།think.

20、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར།Subhūti.

21、**mahān(mahant)**：形容詞、陽性、單數、體格。大，ཆེ་བ། a huge

22、**sa(saḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。彼，དེ། that.

23、**ātma-bhāvo(ātma-bhāva)**名詞、陽性、單數、體格。自體，ལུས། personal existence

24、**bhavet(√bhū)**：動詞、祈願、單數、第三人稱。有、是，ཡིན། have.

【解】

此句多師譯為：“譬如，善實！丈夫有，此如是色我身有，譬如善高山王。彼何意念？善實！雖然，彼大我身有？！”

“ātma-bhāvaḥ（自體）”，多師直譯為“我身”。“yat…tad…”組成關係從句，“tasya（彼）”，為屬格，與“syāt（有）”連用。“upeta-kāyo （具身）mahā-kāyo（大身）”，什師、淨師、多師皆未譯出，唯奘師譯師。

多師此句可調為：“善實！譬如丈夫有[具身、大身]，[凡] 有如是色我身（自體），此如善高山王。善實！[汝於]彼[作]何意念？雖然，彼我身（自體）有（是）大[否]？”

10-7. सुभूतिराह। महान् स भगवान्, महान् सुगत स आत्मभावो भवेत्। तत्कस्य हेतोः । आत्मभाव आत्मभाव इति भगवन् न भावः स तथागतेन भाषितः। तेनोच्यत आत्मभाव इति। न हि भगवन् स भावो नाभावः। तेनोच्यते आत्मभाव इति॥ १०॥

10-7. subhūtir āha | mahān sa bhagavan mahān sugata sa ātmabhāvo bhavet | tatkasya hetoḥ | ātmabhāva ātmabhāva iti bhagavann abhāvaḥ sa tathāgatena bhāṣitaḥ |tenocyata ātmabhāva iti | na hi bhagavan sa bhāvo nābhāvaḥ | tenocyata ātmabhāva iti |

[什譯] 須菩提言：「甚大，世尊！何以故？佛說非身，是名大身。」

[奘譯] 善現答言：「彼之自體廣大，世尊！廣大，善逝！ 何以故？世尊，彼之自體，如來說非彼體，故名自體；非以彼體，故名自體。 」

[淨譯] 妙生言：「甚大，世尊！何以故？彼之大身，如來說為非身，以彼非有，說名為身。」

[藏譯]རབ་འབྱོར་གྱིས་གསོལ་པ། བཅོམ་ལྡན་འདས་ལུས་དེ་ཆེ་བ་ལགས་སོ། ། བདེ་བར་གཤེགས་པ་ལུས་དེ་ཆེ་བ་ལགས་སོ། ། དེ་ཅིའི་སླད་དུ་ཞེ་ན། དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་དེ་དངོས་པོ་མ་མཆིས་པར་གསུངས་པའི་སླད་དུ་སྟེ། དེས་ན་ལུས་དེ་ཆེ་བ་ཞེས་བགྱིའོ། ། དེ་དངོས་པོ་མ་མཆིས་བས་དེས་ན་ལུས་ཞེས་བྱའོ། །

【注】

1、**subhūtir(subhūti)**：名詞、陽性、單數、體格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

2、**āha(√ah)**：動詞、完成式、單數、第三人稱。說，言，告གསོལ་པ། reply.

3、**mahān(mahant)**：形容詞、陽性、單數、體格。大，ཆེ་བ། a huge

4、**sa(saḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。彼，དེ། that.

5、**bhagavan(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、呼格。世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། O Lord.

6、**sugata**：名詞、陽性、單數、呼格。善逝，བདེ་བར་གཤེགས་པ། O Well-gone

7、**sa(saḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。彼，དེ། that.

8、**ātma-bhāvo(ātma-bhāva)**名詞、陽性、單數、體格。自體，ལུས། personal existence

9、**bhavet(√bhū)**：動詞、祈願、單數、第三人稱。有、是，ཡིན། have.

10、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、體格。彼，དེ། that.

11、**kasya(kim)**：疑問代詞、中性、單數、屬格何、什麼，ཅིའི། why.

12、**hetoḥ(hetu)**: 名詞、陽性、單數、從格。因，ཕྱིར། so.

13、**ātma-bhāva(ātma-bhāva)**: 名詞、陽性、單數、體格。自體、身，ལུས། personal existence.

14、**abhāvaḥ(a-bhāva)**: 名詞、陽性、單數、體格。非有、非身，དངོས་པོ་མ་མཆིས་པ །no-existence.

15、**tathāgatena(tathāgata)**: 名詞、陽性、單數、具格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པས། Tathāgata.

16、**bhāṣitaḥ(√bhās-1)** ：過去分詞、陽性、單數、體格。所說，གསུངས་པ། taught.

17、**tena(saḥ)**：代詞、陽性、單數、具格。彼，དེ། they.

18、**ucyante(√vac)**: 動詞、被動、複數、第三人稱。說，ཞེས་བྱ། called.

19、**ātma-bhāva(ātma-bhāva)**: 名詞、陽性、單數、體格。自體、身，ལུས། personal existence.

20、**na** 副詞。不、非，མ། not.

21、**hi**: 小品詞、表強調。誠然，

22、**bhagavan(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、呼格。世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། O Lord.

23、**sa(saḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。彼，དེ། that.

24、**bhāvo(bhāva)**: 名詞、陽性、單數、體格。彼體，དངོས་པོ། that existence.

25、**na** 副詞。不、非，མ། not.

26、**abhāvaḥ** 名詞、陽性、單數、體格。非體，དངོས་པོ་མ་མཆིས་པ །

27、**ātma-bhāva(ātma-bhāva)**名詞、陽性、單數、體格。自體，ལུས། personal existence.

【解】

此句多師譯為：“善實言：「大，世尊！大，善逝！彼我身有。彼何所因？我身、我身者，世尊！不有，彼，如來說；彼故，說名我身者。不彼，世尊！有；彼故，說名我身者。」”

此句句型同前。“na hi bhagavan sa bhāvo nābhāvaḥ”，吉爾吉特梵文版中為“na hi sa bhāvaḥ”，奘師、淨師、多師似乎均是依吉爾吉特版而譯，若依此版，直譯應為“世尊！彼非有、非不有。”

多師此句可調為：“善實言：「大，世尊！大，善逝！彼有我身(自體)。彼何所因？世尊！我身、我身者，如來說彼不有[非有]；彼故說名我身者。世尊！彼不有[、非不有]；彼故說名我身者。」”

十一、無為福勝分

11-1. भगवानाह। तत्किं मन्यसे सुभूते-यावत्यो गङ्गायां महानद्यां वालुकास्तावत्य एव गङ्गानद्यो भवेयुः ।तासु या वालुकाः, अपि नु ता बह्व्यो भवेयुः ।

11-1. bhagavān āha | tat kiṃ manyase subhūte yāvatyo gaṅgāyāṃ mahānadyāṃ vālukās tāvatya eva gaṅgā-nadyo bhaveyuḥ tāsu yā vālukā api nu tā bahvyo bhaveyuḥ |

[什譯] 「須菩提，如恒河中所有沙數，如是沙等恒河，於意云何，是諸恒河沙寧為多不？」

[奘譯] 佛告善現：「於汝意云何，乃至殑伽河中所有沙數，假使有如是沙等殑伽河，是諸殑伽河沙寧為多不？」

[淨譯] 「妙生，於汝意云何，如弶伽河中所有沙數，復有如是沙等弶伽河，此諸河沙寧為多不？」

[藏譯]བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་བཀའ་སྩལ་པ། རབ་འབྱོར་འདི་ཇི་སྙམ་དུ་སེམས། གངྒཱའི་ཀླུང་གི་བྱེ་མ་ཇི་སྙེད་པ་གངྒཱའི་ཀླུང་ཡང་དེ་སྙེད་ཁོ་ནར་གྱུར་ལ། དེ་དག་གི་བྱེ་མ་གང་ཡིན་པ་དེ་དག་མང་བ་ཡིན་སྙམ་མམ།

【注】

1、**bhagavān**：名詞、陽性、單數、主格。**薄伽梵、世尊**，བཅོམ་ལྡན་འདས། The Lord.

2、**āha(√ah)**：動詞、完成式、單數、第三人稱。**說、言、告**，བཀའ་སྩལ་པ། reply.

3、**tat**：代詞、中性、單數、業格。**彼**，འདི། it.

4、**kiṃ**：代詞、中性、單數、業格。**云何**，ཇི་སྙམ་དུ། what.

5、**manyase(√man-4)**：動詞、現在中間、單數、第二人稱。**認為、作意**，སེམས། think.

6、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。**善現、須菩提**，རབ་འབྱོར། Subhūti.

7、**yāvatyo(yāvatī)**：關係形容詞、陰性、複數、體格。**如其**，ཇི་སྙམ་དུ། wherever.

8、**gaṅgāyāṃ(gaṅgā)**：名詞、陰性、單數、依格。**殑伽**，གངྒཱ། Gangā.

9、**mahānadyāṃ(mahā-nadī)**：名詞、陰性、單數、依格。**大河**，ཀླུང་། the large river.

10、**vālukās(vālukā)**：名詞、陰性、複數、體格。**沙**，བྱེ་མ། grains.

11、**tāvatya(tāvatī)**：形容詞、陰性、複數、體格。**即是**，དེ་སྙེད། and then.

12、**eva**：副詞。**即，就**。ཁོ་ནར། this.

13、**gaṅgā-nadyo(gaṅgā-nadī)**：名詞、陰性、複數、體格。**殑伽河**，གངྒཱ་ཀླུང་། Gangā rivers.

14、**bhaveyuḥ(√bhū)**：動詞、祈願、複數、第三人稱。**有**，གྱུར།

15、**tāsu(sā)**：代詞、陰性、複數、依格。**彼**，དེ་དག

16、**yā(yā)**：關係代詞、陰性、複數、體格。**凡、諸**，གང་། who.

17、**vālukā(vālukā)**：名詞、陰性、複數、體格。**沙**，བྱེ་མ། grains.

18、**api**：副詞。**然；泛指**，

19、**nu**：副詞。**泛指、加強語氣**，

20、**tā(tad)**：代詞、陰性、複數、體格。**彼**，དེ། that.

21、**bahvyo(bahu)**：形容詞、陰性、複數、體格。**多**，མང་བ། many.

22、**bhaveyuḥ(√bhū)**：動詞、祈願、複數、第三人稱。**有、是**，ཡིན། would be.

【解】

此句多師譯為：“世尊言：「彼何意念？善實！所有恒伽大河沙，彼所有，如是恒伽大河有，彼中若沙，雖然，彼多沙有？」”

此中，“yāvatyo…tāvatya…”構成關系從句，表示“是多少 …，就是多少…”，直譯即為“恒河中（gaṅgāyāṃ mahānadyāṃ）諸沙（vālukās）有多少（yāvatyo），如是恒河（gaṅgā-nadyo）就有多少（tāvatya）”。動詞除“udgṛhya（受持）”為獨立式外，餘皆用祈願語氣。“yā…tā…”亦構成關係從句，表示“若…彼則…”，

直譯即為“若（yā）有如是恒河（tāsu）沙（vālukā），則彼等（tā）是（bhaveyuḥ）為多（bahvyo）否？”

多師此句可調為：“世尊言：「善實！[汝於]彼[作]何意念？[如]恒伽大河所有沙，彼[即]有如是恒伽大河，若[有]彼中所有沙，[則]彼沙有(是為)多[否]？」”

11-2. सुभूतिराह। ता एव तावद्भगवन् बह्वयो गङ्गानद्यो भवेयुः, प्रागेव यास्तासु गङ्गानदीषु वालुकाः।

11-2. subhūtir āha | tā eva tāvad bhagavan bahvyo gaṅgā-nadyo bhaveyuḥ prāg eva yās tāsu gaṅgā-nadīṣu vālukāḥ |

[什譯] 須菩提言：「甚多，世尊！但諸恒河尚多無數，何況其沙！」

[奘譯] 善現答言：「甚多，世尊！甚多，善逝！諸殑伽河尚多無數，何況其沙！」

[淨譯] 妙生言：「甚多，世尊！河尚無數，況復其沙！」

[藏譯]རབ་འབྱོར་གྱིས་གསོལ་པ། བཅོམ་ལྡན་འདས་གངྒཱའི་ཀླུང་དེ་དག་ཉིད་ཀྱང་མང་ལགས་ན། དེ་དག་གི་བྱེ་མ་རྣམས་ལྟ་ཅི་སྨོས་ཀྱང་ཅི་འཚལ།

【注】

1、**subhūtir**：名詞、陽性、單數、體格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

2、**āha(√ah)**：動詞、完成式、單數、第三人稱。說、言、告，གསོལ་པ། reply.

3、**tā(tad)**：代詞、陰性、複數、體格。彼，དེ་དག།

4、**eva**：副詞。即、就，ཉིད།

5、**tāvad**：副詞。如是，

6、**bhagavan(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、呼格。薄伽梵、世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། O Lord.

7、**bahvyo(bahu)**：形容詞、陰性、複數、體格。多，མང་བ། many.

8、**gaṅgā-nadyo(gaṅgā-nadī)**：名詞、陰性、複數、體格。殑伽河，གངྒཱ་ཀླུང་། Gangā rivers.

9、**bhaveyuḥ(√bhū)**：動詞、祈願、複數、第三人稱。有、是，ཡིན། would be.

10、**prāg**：不變詞。何況，ཅི་འཚལ། much more so.

11、**eva**：副詞。即，就，

12、**yās(yā)**：關係代詞、陰性、單數、體格。凡、諸，གང་། who.

13、**tāsu(sā)**：代詞、陰性、複數、依格。彼，དེ་དག

14、**gaṅgā-nadīṣu(gaṅgā-nadī)**：名詞、陰性、複數、依格。殑伽河，གངྒཱ་ཀླུང་། (དེ་དག)Gangā rivers.

15、**vālukāḥ(vālukā)**：名詞、陰性、複數、體格。沙，བྱེ་མ། grains.

【解】

此句多師譯為：“善實言：「彼如是所有，世尊！多，恒伽大河有，何況若彼中沙。」”

此句同上。

多師此句可調為：“善實言：「世尊！彼[等]所有恒伽大河有如是多，何況若彼中沙。」”

11-3. भगवानाह। आरोचयामि ते सुभूते, प्रतिवेदयामि ते। यावत्यस्तासु गङ्गानदीषु वालुका भवेयुस्तावतो लोकधातून् कश्चिदेव स्त्री वा पुरुषो वा सप्तरत्नपरिपुर्णं कृत्वा तथागतेभ्योऽर्हद्भ्यः सम्यक्संबुद्धेभ्यो दानं दद्यात्, तत् किं मन्यसे सुभूते- अपि नु सा स्त्री वा पुरुषो वा ततोनिदानं बहु पुण्यस्कन्धं प्रसुनुयात् ।

11-3. bhagavān āha | ārocayāmi te subhūte prativedayāmi yāvatyas tāsu gaṅgā-nadīṣu vālukā bhaveyus tāvato lokadhātūn kaścid eva strī vā puruṣo vā sapta-ratna-paripūrṇaṃ kṛtvā tathāgatebhyo 'rhadbhyaḥ samyaksaṃbuddhebhyo dānaṃ dadyāt tatkiṃ manyase subhūte api nu sā strī vā puruṣo vā tato nidānaṃ bahu puṇya-skandhaṃ prasunuyāt |

[什譯] 「須菩提，我今實言告汝，若有善男子善女人，以七寶滿爾所恒河沙數三千大千世界，以用布施，得福多不？」

[奘譯] 佛言：「善現，吾今告汝、開覺於汝，假使若善男子或善女人，以妙七寶盛滿爾所殑伽河沙等世界，奉施如來、應、正等覺。善現，於汝意云何，是善男子或善女人，由此因緣所生福聚寧為多不？」

[淨譯] 「妙生，我今實言告汝，若復有人以寶滿此河沙數量世界，奉施如來，得福多不？」

[藏譯]བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་བཀའ་སྩལ་པ། རབ་འབྱོར་ཁྱོད་མོས་པར་བྱའོ། ། ཁྱོད་ཀྱི་ཁོང་དུ་ཆུད་པར་བྱའོ། །གང་གཱའི་ཀླུང་དེ་དག་གི་བྱེ་མ་ཇི་སྙེད་པ་དེ་སྙེད་ཀྱི་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་ན་སྐྱེས་པའམ། བུད་མེད་ལ་ལ་ཞིག་གིས་རིན་པོ་ཆེ་སྣ་བདུན་གྱིས་རབ་ཏུ་གང་བར་བྱས་ཏེ། དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་དགྲ་བཅོམ་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས་རྣམས་ལ་སྦྱིན་པ་བྱིན་ན། རབ་འབྱོར་འདི་ཇི་སྙམ་དུ་སེམས། སྐྱེས་པའམ་བུད་མེད་དེ་གཞི་དེ་ལས་བསོད་ནམས་མང་དུ་བསྐྱེད་སྙམ་མམ།

【注】

1、**bhagavān**：名詞、陽性、單數、主格。薄伽梵、世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། The Lord..

2、**āha(√ah)**：動詞、完成式、單數、第三人稱。說，言，告，བཀའ་སྩལ་པ། reply.

3、**ārocayāmi(ā-√ruc-1)**：動詞、致使、單數、第一人稱。告訴，མོས་པར་བྱ། announce.

4、**te(tvam)**：代詞、陽性、單數、為格。汝，ཁྱོད། you.

5、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

6、**prativedayāmi(prati-√vid-2)**：動詞、致使、單數、第一人稱。開示、開覺，ཁོང་དུ་ཆུད་པར་བྱ། make known.

7、**yāvatyas(yāvatī)**：關係形容詞、陰性、複數、體格。凡是，ཇི་སྙམ་དུ། wherever.

8、**tāsu(sā)**：代詞、陰性、複數、依格。彼，དེ་དག

9、**gaṅgā-nadīṣu(gaṅgā-nadī)**：名詞、陰性、複數、依格。殑伽河，གང་གཱ་ཀླུང་། Gangā rivers.

10、**vālukā(vālukā)**：名詞、陰性、複數、體格。沙，བྱེ་མ། grains of sand.

11、**bhaveyus(√bhū)**：動詞、祈願、複數、第三人稱。有、是，ཡིན། would be.

12、**tāvato(tāvat)**：形容詞、陽性、單數、體格。彼，དེ་སྙེད།

13、**lokadhātūn (lokadhātu)**：名詞、陽性、複數、業格。世界，འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས། world.

14、**kaścid**：代詞。任何，གང་ཡང་། many.

15、**eva**：副詞。即，就，ཉིད།

16、**strī(strī)**：名詞、陰性、單數、體格。**女人**，བུད་མེད། woman.

17、**vā**：不變詞。**或者**，འམ། or.

18、**puruṣo(puruṣa)**：名詞、陽性、單數、體格。**士夫**，སྐྱེས་བུ། man.

19、**vā**：不變詞。**或者**，འམ། or.

20、**sapta-ratna-paripūrṇaṃ(sapta-ratna-paripūrṇa)**：名詞、陽性、單數、業格。**遍滿七寶**，རིན་པོ་ཆེ་སྣ་བདུན་གྱིས་རབ་ཏུ་གང་བ། filled with the seven treasures.

21、**kṛtvā (√kṛ-8)**：動詞、獨立式。**施，作**，བྱས། do.

22、**tathāgatebhyo(tathāgata)**：名詞、陽性、複數、為格。**如來**，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

23、**'rhadbhyaḥ(arhat)**：名詞、陽性、複數、為格。**應供，阿羅漢**，དགྲ་བཅོམ་པ། Arhats.

24、**samyaksaṃbuddhebhyo(samyaksaṃbuddhebhya)**：名詞、陽性、複數、為格。**正等正覺**，ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས། Fully Enlightened One.

25、**dānaṃ(dāna)**：名詞、中性、單數、業格。**布施**，སྦྱིན་པ། a gift.

26、**dadyāt(√dā-3)**：動詞、祈願、主動、單數、第三人稱。**奉施**，སྦྱིན། give.

27、**tat(tad)**：疑問代詞、中性、單數、體格。**彼**，འདི། it.

28、**kiṃ**：疑問代詞、中性、單數、業格。**云何**，ཇི་སྙམ་དུ། what

29、**manyase(√man-4)**：動詞、現在中間、單數、第二人稱。**認為，作意**，སེམས། think.

30、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。**善現、須菩提**，རབ་འབྱོར། Subhūti.

31、**api**：副詞。**泛指、加強語氣**，

32、**nu**：副詞。**泛指、加強語氣**，

33、**sā(sā)**：代詞、陰性、單數、體格。**彼**，དེ། that.

34、**tato(tatas)**：副詞。**由是**，དེ་ལས།

35、**nidānaṃ(nidāna)**：名詞、中性、單數、體格。**因緣**གཞི། the strength.

36、**bahu**：形容詞。**甚多**，མང་ལགས། great.

37、**puṇya-skandhaṃ**：名詞、陽性、單數、業格。**福德聚**，བསོད་ནམས(ཀྱི་ཕུང་པོ)། heap of merit.

38、**prasunuyāt(pra-√su-2)**：動詞、祈願、主動、單數、第三人稱。**生**，བསྐྱེད། beget.

【解】

此句多師譯為：“世尊言：「欲我汝，善實！知我汝。所有彼中恒伽大河中沙有，彼所有世界有，如是婦女，若丈夫，若七寶滿作已，如來等、應等、正遍知等施與。彼何意念？善實！雖然，彼婦女，若丈夫，若彼緣，多福聚生？」”

ārocayāmi，詞根為 ruc，“欲、愛、喜”，prativedayāmi，詞根為 vid，“知、解”，用致使式，即是“令喜”、“令知”。

“yāvatyas…tāvato…”從句同 11-1。七寶布施同前。

多師此句可調為：“世尊言：「善實！我[令]汝欲（喜），我[令]汝知。如所有恒伽大河中沙，有[如是沙數]世界，若丈夫婦女，[以]七寶作滿已，施與如來、應[供]、正遍知。善實！[汝於]彼[作]何意念？彼丈夫婦女，若彼緣，生多福聚[否]？」”

11-4. सुभूतिराह। बहु भगवन्, बहु सुगत स्त्री वा पुरुषो वा ततोनिदानं पुण्यस्कन्धं प्रसुनुयादप्रमेयमसंख्येयम्।

11-4. subhūtir āha | bahu bhagavan bahu sugata strī vā puruṣo vā tato nidānaṃ puṇya-skandhaṃ prasunuyād aprameyam asaṃkhyeyam |

[什譯] 須菩提言：「甚多，世尊！」

[奘譯] 善現答言：「甚多，世尊！甚多，善逝！是善男子或善女人，由此因緣所生福聚其量甚多！」

[淨譯] 妙生言：「甚多，世尊！」

[藏譯]རབ་འབྱོར་གྱིས་གསོལ་པ། བཅོམ་ལྡན་འདས་མང་ལགས་སོ། ། བདེ་བར་གཤེགས་པ་མང་ལགས་སོ། །སྐྱེས་པའམ་བུད་མེད་དེ་གཞི་དེ་ལས་བསོད་ནམས་མང་དུ་བསྐྱེད་པ་ལགས་སོ། །

【注】

1、**subhūtir**：名詞、陽性、單數、體格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

2、**āha(√ah)**：動詞、完成式、單數、第三人稱。說、言、告，གསོལ་པ། reply.

3、**bahu**：形容詞。甚多，མང་ལགས། great.

4、**bhagavan(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、呼格。薄伽梵、世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། O Lord.

5、**sugata(sugata)**：名詞、陽性、單數、呼格。善逝，བདེ་བར་གཤེགས་པ། O Well-gone.

6、**strī(strī)**：名詞、陰性、單數、體格。女人，བུད་མེད། woman.

7、**vā**：不變詞。或者，འམ། or.

8、**puruṣo(puruṣa)**：名詞、陽性、單數、體格。士夫，སྐྱེས་པ། man.

9、**tato(tatas)**：副詞。由是，དེ་ལས།

10、**nidānaṃ(nidāna)**：名詞、中性、單數、體格。因緣，གཞི། strength.

11、**puṇya-skandhaṃ(puṇya-skandha)**：名詞、陽性、單數、業格。福德聚，བསོད་ནམས(ཀྱི་ཕུང་པོ)། heap of merit.

12、**prasunuyād(pra-√su-2)**：動詞、祈願、主動、單數、第三人稱。所生，བསྐྱེད། beget.

13、**aprameyam(aprameya)**：形容詞、陽性、單數、業格。無量，དཔག་ཏུ་མེད་པ། immeasurable.

14、**asaṃkhyeyaṃ(a-saṃ-khyeya)**：形容詞、陽性、單數、業格。無數，གྲངས་མེད། incalculable.

【解】

此句多師譯為：“善實言：「多，世尊！多，善逝！彼婦女，若丈夫，若彼緣，多福聚生，無量、不可數。」”

此同 8-4。

多師此句可調為：“善實言：「多，世尊！多，善逝！若彼丈夫婦女，若彼緣，生多福聚，無量、不可數。」”

11-5. भगवानाह- यश्च खलु पुनः सुभूते स्त्री वा पुरुषो वा तावतो लोकधातून् सप्तरत्नपरिपूर्णं कृत्वा तथागतेभ्योऽर्हद्भ्यः सम्यक्संबुद्धेभ्यो दानं दद्यात्, यश्च कुलपुत्रो वा कुलदुहिता वा इतो धर्मपर्यायादन्तशश्चतुष्पादिकामपि गाथामुद्गृह्य परेभ्यो देशयेत् संप्रकाशयेत्, अयमेव ततोनिदानं बहुतरं पुण्यस्कन्धं प्रसुनुयादप्रमेयमसंख्येयम्॥ ११ ॥

11-5. bhagavān āha |yaś ca khalu punaḥ subhūte strī vā puruṣo vā tāvato loka-dhātūn sapta-ratna-paripūrṇaṃ kṛtvā tathāgatebhyo 'rhadbhyaḥ samyaksaṃbuddhebhyo dānaṃ dadyāt yaś ca kulaputro vā kuladuhitā veto dharm-aparyāyād antaśaś catuṣpādikām api gāthām udgṛhya parebhyo deśayet saṃprakāśayed ayam eva tato nidānaṃ bahutaraṃ puṇya-skandhaṃ prasunuyād aprameyam asaṃkhyeyam ||11||

[什譯] 佛告須菩提：「若善男子善女人，於此經中乃至受持四句偈等，為他人說，而此福德勝前福德。

[奘譯] 佛復告善現：「若以七寶盛滿爾所沙等世界，奉施如來、應、正等覺；若善男子或善女人，於此法門乃至四句伽他，受持、讀誦、究竟通利，及廣為他宣說開示、如理作意。由此因緣所生福聚，甚多於前無量無數。

[淨譯] 「妙生，若復有人，於此經中受持一頌，并為他說，而此福聚勝前福聚無量無邊。

[藏譯]བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་བཀའ་སྩལ་པ། རབ་འབྱོར་གང་གིས་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་དེ་སྙེད་རིན་པོ་ཆེ་སྣ་བདུན་གྱིས་རབ་ཏུ་གང་བར་བྱས་ཏེ། དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་དགྲ་བཅོམ་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས་རྣམས་ལ་སྦྱིན་པ་བྱིན་པ་བས། གང་གིས་ཆོས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས་འདི་ལས་ཐ་ན་ཚིག་བཞི་པའི་ཚིགས་སུ་བཅད་པ་ཙམ་བཟུང་ནས། གཞན་དག་ལ་ཡང་དག་པར་རབ་ཏུ་བཤད་དེ་ཡང་དག་པར་རབ་ཏུ་བསྟན་ན། དེ་ཉིད་གཞི་དེ་ལས་བསོད་ནམས་ཆེས་མང་དུ་གྲངས་མེད་དཔག་ཏུ་མེད་པ་བསྐྱེད་དོ། །

【注】

1、**bhagavān**：名詞、陽性、單數、主格。薄伽梵、世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། The Lord..

2、**āha(√ah)**：動詞、完成式、單數、第三人稱。說，言，告，བཀའ་སྩལ་པ། reply.

3、**yaś(yaḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。誰，གང་། what.

4、**ca**：不變詞。與、及，འམ། and

5、**khalu**：副詞、加強語氣。

6、**punaḥ(punar)**：副詞。也，再，and.

7、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

8、**strī(strī)**：名詞、陰性、單數、體格。女人，བུད་མེད། woman.

9、**vā**：不變詞。或者，(འམ།)or.

10、**puruṣo(puruṣa)**：名詞、陽性、單數、體格。士夫，སྐྱེས་པ། man.

11、**tāvato**：

12、**loka-dhātūn(lokadhātu)**：名詞、陽性、复數、業格。世界，འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས། world systems.

13、**sapta-ratnaparipūrṇaṃ(sapta-ratna-paripūrṇa)**：名詞、陽性、單數、業格遍滿七寶，རིན་པོ་ཆེ་སྣ་བདུན་གྱིས་རབ་ཏུ་གང་བ། filled with the seven treasures.

14、**kṛtvā (√kṛ-8)**：動詞、獨立式。施，作，བྱས།

15、**tathāgatebhyo(tathāgata)**：名詞、陽性、複數、為格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgatas.

16、**'rhadbhyaḥ(arhat)**：名詞、陽性、複數、為格。應供，阿羅漢，དགྲ་བཅོམ་པ། Arhats.

17、**samyaksaṃbuddhebhyo(samyaksaṃbuddhebhya)**：名詞、陽性、複數、為格。正等正覺，ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས། Fully Enlightened Ones.

18、**dānaṃ(dāna)**：名詞、中性、單數、業格。**布施**，སྦྱིན་པ། gift.

19、**dadyāt(√dā-3)**：動詞、祈願、主動、單數、第三人稱。**奉施**，སྦྱིན། give.

20、**yaś(yaḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。**誰**，གང་། what.

21、**kulaputro(kula-putra)**：名詞、陽性、單數、體格。**善男子**，རིགས་ཀྱི་བུ། son of good family.

22、**vā**：不變詞。**或者**，འམ། or.

23、**kuladuhitā(kuladuhitṛ)**：名詞、陰性、單數、體格。**善女人**，རིགས་ཀྱི་བུ་མོ། daughter of good family.

24、**vā**：不變詞。**或者**，འམ། or.

25、**ito(itas)**：副詞。**從此**，འདི་ལས། from this.

26、**dharm-aparyāyād(dharm-aparyāya)**：名詞、陽性、單數、從格。**法門**，ཆོས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས། dharma.

27、**antaśaś**：副詞。**乃至**，ཐ་ན། but one.

28、**catuṣpādikām(catuṣ-pādika)**：形容詞、陰性、複數、業格。**四句**，ཚིག་བཞི་པ། four lines.

29、**api**：副詞。**然，僅僅；泛指**，ཙམ། only.

30、**gāthām(gāthā)**：名詞、陰性、複數、業格。**伽陀、偈頌**，ཚིགས་སུ་བཅད་པ། stanza.

31、**udgṛhya(ud-√grah-9)**：動詞、獨立式。**受持**，བཟུང་། taken up.

32、**parebhyo(para)**：形容詞、陽性、複數、為格。**他人**，གཞན་དག others.

33、**deśayet(√diś-6)**：動詞、致使、單數、第三人稱。**為……宣說**，འཆད། teach.

34、**saṃprakāśayed(saṃ-pra-√kāś-1)**：動詞、致使、單數、第三人稱。**為……開示**，སྟོན། explain.

35、**ayam**：代詞、陽性、單數、體格。**此**，it.

36、**eva**：副詞。**即，就**，ཉིད།

37、**tato(tatas)**：副詞。**由是**，དེ་ལས།

38、**nidānaṃ(nidāna)**：名詞、中性、單數、體格。**因緣**གཞི། the strength.

39、**bahutaraṃ(bahutara)**：形容詞比較級、陽性、單數、業格。**甚多**，ཆེས་མང་། so many.

40、**puṇya-skandhaṃ(puṇya-skandha)**：名詞、陽性、單數、業格。**福德聚**，བསོད་ནམས(ཀྱི་ཕུང་པོ)། heap of merit.

41、**prasunuyād(pra-√su-2)**：動詞、祈願、主動、單數、第三人稱。**所生**，བསྐྱེད། beget.

42、**aprameyam(aprameya)**：形容詞、陽性、單數、業格。**無量**，དཔག་ཏུ་མེད་པ། immeasurable.

43、**asaṃkhyeyaṃ(a-saṃ-khyeya)**：形容詞、陽性、單數、業格。**無數**，གྲངས་མེད། incalculable.

【解】

此句多師譯為：“世尊言：「若復時，善實！善家子，若善家女，若彼所有世界七寶滿作已，如來等、應等、正遍知等施與。若此法本乃至四句等偈，受已，為他等分別廣說，此如是，彼緣，多過福聚生，無量、不可數！”

此同 8-5。

多師此句可調為：“世尊言：「善實！若男人若女人，若彼所有世界作滿七寶已，施與[諸]如來、應[供]、正遍知。若善家子，若善家女，[於]此法本，乃至受[持]四句偈等，為他等分別、廣說，此如是緣，[所] 生福聚，多過彼無量、不可數！

十二、尊重正教分

12-1. अपि तु खलु पुनः सुभुते यस्मिन् पृथिवीप्रदेशे इतो धर्मपर्यायादन्तशश्चतुष्पादिकामपि गाथामुद्गृह्य भाष्येत वा संप्रकाश्येत वा, स पृथिवीप्रदेशश्चैत्यभूतो भवेत् सदेवमानुषासुरस्य लोकस्य,

12-1.api tu khalu punaḥ subhūte yasmin pṛthivī-pradeśa ito dharma-paryāyād antaśaś catuṣpādikām api gāthām udgṛhya bhāṣyeta vā saṃprakāśyeta vā sa pṛthivī-pradeśaś caitya-bhūto bhavet sadeva mānuṣa-asurasya lokasya

[什譯] 復次，須菩提，隨說是經乃至四句偈等，當知此處，一切世間天、人、阿修羅皆應供養，如佛塔廟。

[奘譯] 復次，善現，若地方所，於此法門乃至為他宣說開示四句伽他，此地方所，尚為世間諸天、及人、阿素洛等之所供養，如佛靈廟。

[淨譯] 妙生！若國土中，有此法門，為他解說，乃至四句伽他，當知此地，即是制底，一切天、人、阿蘇羅等皆應右繞而為敬禮。

[藏譯]ཡང་རབ་འབྱོར་ས་ཕྱོགས་གང་ན་ཆོས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས་འདི་ལས་ཐ་ན་ཚིག་བཞི་པའི་ཚིགས་སུ་བཅད་པ་ཙམ་འདོན་ཏམ་སྟོན་པའི་ས་ཕྱོགས་དེ་ནི་ལྷ་དང་མི་དང་ལྷ་མ་ཡིན་དུ་བཅས་པའི་འཇིག་རྟེན་གྱི་མཆོད་རྟེན་དུ་གྱུར་པ་ཡིན་ན།

【注】

1、**api**：副詞。然、僅僅、泛指，

2、**tu**：不變詞。卻 、而，

3、**khalu**：副詞、加強語氣。

4、**punaḥ(punar)**：副詞。也、再，ཡང། again.

5、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

6、**yasmin(yaḥ)**：名詞、陽性、單數、依格。什麼、何，གང། any.

7、**pṛthivī-pradeśa**：名詞、陽性、單數、體體。地方、處所，ས་ཕྱོགས། spot of earth.

8、**ito(itas)**：副詞。從此，འདི་ལས། from this.

9、**dharm-aparyāyād(dharm-aparyāya)**：名詞、陽性、單數、從格。法門，ཆོས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས། this discourse on dharma.

10、**antaśaś**：副詞。乃至，ཐ་ན། but one.

11、**catuṣpādikām(catuṣ-pādika)**：形容詞、陰性、複數、業格。四句，ཚིག་བཞི་པ། four lines.

12、**api**：副詞。然、僅僅、泛指，ཙམ། only.

13、**gāthām(gāthā)**：名詞、陰性、複數、業格。伽陀、偈頌，ཚིགས་སུ་བཅད་པ། stanza.

14、**udgṛhya(ud-√grah-9)**：動詞、獨立式。受持，བཟུང། taken up.

15、**bhāṣyeta(√bhāṣ-1)**：動詞、致使、單數、第三人稱。宣說，བཏོན་པ། taught.

16、**vā**：不變詞。或者，ཏམ། or.

17、**saṃprakāśyeta(saṃ-pra-√kāś-1)**：動詞、致使、單數、第三人稱。開示，སྟོན། illuminated.

18、**sa(saḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。彼，དེ། that.

19、**pṛthivī-pradeśaś(pṛthivī-pradeśa)**：名詞、陽性、單數、體體。地方、處所，ས་ཕྱོགས། spot of earth.

20、**caitya-bhūto(caitya-bhūta)**：形容詞、陽性、單數、體體。如佛廟、佛塔，མཆོད་རྟེན། like a shrine.

21、**bhavet(√bhū)** ：動詞、祈願、單數、第三人稱。有、是，བཅས་པ། has.

22、**sa(saḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。彼，དེ། that.

23、**deva-mānuṣa-asurasya(deva-mānuṣa-asura)**：名詞、陽性、單數、屬格。天、人、阿修羅，ལྷ་དང་མི་དང་ལྷ་མ་ཡིན། gods and men and Asuras.

24、**lokasya(loka)**：名詞、陽性、單數、屬格。世間，འཇིག་རྟེན། world.

【解】

此句多師譯為：“雖然復次時，善實！此中地分，此法本乃至四句等偈，為他等說，若分別，若廣說，若彼地分支帝有天、人、阿脩羅世。”

此句“yasmin…sa…”構成關係從句。sa 為主句，直譯即是“彼處（sa pṛthivī-pradeśaś）即成（bhavet）世間（lokasya）天人、阿修羅（deva mānuṣa-asurasya）之佛塔（caitya-bhūto）。”彼處是何處？由 yasmin 從句表達，直譯即是“於此（ito）法本（dharma-paryāyād）乃至（antaśaś）四句偈等（catuṣpādikām gāthām）受持（udgṛhya）宣說（bhāṣyeta vā saṃprakāśyeta）之某地（yasmin pṛthivī-pradeśa）。”

多師此句可調為：“雖然復次時，善實！[若]此中地分，[於]此法本乃至四句等偈，為他等說，若分別、若廣說，[則]彼地分，[即] 有（成）世[間]天、人、阿脩羅[之]支帝（佛塔）。”

12-2. कः पुनर्वादो ये इमं धर्मपर्यायं सकलसमाप्तं धारयिष्यन्ति वाचयिष्यन्ति पर्यवाप्स्यन्ति, परेभ्यश्च विस्तरेण संप्रकाशयिष्यन्ति।

12-2. kaḥ punar vādo ya imaṃ dharmaparyāyaṃ sakala-samāptaṃ dhārayiṣyanti vācayiṣyanti paryavāpsyanti parebhyaś ca vistareṇa saṃprakāśayiṣyanti |

[什譯] 何況有人，盡能受持、讀誦！

[奘譯] 何況有能於此法門，具足究竟書寫、受持、讀誦、究竟通利，及廣為他宣說開示，如理作意！

[淨譯] 何況盡能受持、讀誦！

[藏譯] སུ་ཞིག་ཆོས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས་འདི་ཡིན་པ་དང་། འབྲི་བ་དང་། འཛིན་པ་དང་། འཆང་བ་དང་། ཀློག་པ་དང་། ཀུན་ཆུབ་པར་བྱེད་པ་དང་། ཚུལ་བཞིན་དུ་ཡིད་ལ་བྱེད་པ །

【注】

1、**kaḥ**：名詞、陽性、單數、體格。何，what then.

2、**punarvādo**：何況，ལྟ་ཅི་སྨོས། no need to say.

3、**ya(yaḥ)**：名詞、陽性、單數、體格。何，སུ་ཞིག who.

4、**imaṃ(ayam)**：代詞、陽性、單數、業格。此，འདི། this.

5、**dharm-aparyāyaṃ(dharm-aparyāya)**：名詞、陽性、單數、業格。**法門**，ཆོས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས། discourse on dharma.

6、**sakala-samāptaṃ(sakala-samāpta)**：形容詞、陽性、單數、業格。**具足究竟**，entirely.

7、**dhārayiṣyanti(√dhṛ-2)**：動詞、未來、致使、複數、第三人稱。**受持、荷擔**，འཛིན་པ། bear in mind.

8、**vācayiṣyanti(√vac-2)**：動詞、未來、致使、複數、第三人稱。**讀誦**，ཀློག་པ། recite.

9、**paryavāpsyanti(pari-ava-√āp-5)**：動詞、未來、複數、第三人稱。**究竟通利**，ཀུན་ཆུབ་པ་བྱེད་པ། study.

10、**parebhyaś(para)**：名詞、陽性、複數、為格。**他等**，གཞན་དག others.

11、**ca**：連詞。**和、與**，དང་། and.

12、**vistareṇa (vistara)**：名詞、陽性、單數、為格。**廣**，རབ་ཏུ in full detail.

13、**saṃprakāśayiṣyanti(saṃ-pra-√kāś-1)**：動詞、致使、未來、複數、第三人稱。**開示**，སྟོན། illuminate.

【解】

此句多師譯為：“何復言，善實！若此法本，持當、讀當、誦當，他等及分別廣說當。”

dhārayiṣyanti、vācayiṣyanti、paryavāpsyanti、aṃprakāśayiṣyanti，皆是動詞未來時，多師譯為“…當”，以“當”字表未來。什師、淨師所譯缺“究竟通利（paryavāpsyanti）”“為他廣說（parebhyaś ca vistareṇa saṃprakāśayiṣyanti）”。奘師所譯多“如理作意”，但藏譯本中亦有之（ཚུལ་བཞིན་དུ་ཡིད་ལ་བྱེད་པ།）。

多師此句可調為：“善實！何[用]復言，若[有人於]此法本，持、讀、誦，及[為]他等分別廣說。”

12-3. परमेण ते सुभूते आश्चर्येण समन्वागता भविष्यन्ति। तस्मिंश्च सुभूते पृथिवीप्रदेशे शास्ता विहरत्यन्यतरान्यतरो वा विज्ञगुरुस्थानीयः॥१२॥

12-3. parameṇa te subhūte āścaryeṇa samanvāgatā bhaviṣyanti | tasmiṃś ca subhūte pṛthivī-pradeśe śāstā viharaty anyatara-anyataro vā vijñaguru-sthānīyaḥ ||12||

[什譯] 須菩提！當知是人成就最上第一希有之法！若是經典所在之處，則為有佛，若尊重弟子。」

[奘譯] 如是有情成就最勝希有功德！此地方所大師所住，或隨一一尊重處所若諸有智、同梵行者。」

[淨譯] 當知是人，則為最上第一希有！又此方所即為有佛，及尊重弟子。」

[藏譯] དེ་ངོ་མཚར་རབ་དང་ལྡན་པར་འགྱུར་བ་ལྟ་ཅི་སྨོས། ས་ཕྱོགས་དེ་ན་སྟོན་པའམ། བླ་མ་ལྟ་བུ་གང་ཡང་རུང་བར་གནས་སོ། །

【注】

1、**parameṇa(parama)**：形容詞、陽性、單數、具格。**最勝**，རབ། Most.

2、**te(saḥ)**：代詞、陽性、複數、體格。**彼**，དེ།

3、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。**善現、須菩提**，རབ་འབྱོར། Subhūti.

4、**āścary eṇa(āścarya)**：形容詞、陽性、單數、具格。**希有，**ངོ་མཚར། wonder.

5、**samanvāgatā(sam-anu-ā-√gam)**：過去分詞、陽性、複數、體格。**所成就，**ལྡན་པ།with.

6、**bhaviṣyanti(√bhū)**：動詞、未來、複數、第三人稱。**有，**འགྱུར། well be.

7、**tasmiṃś(saḥ)**：代詞、陽性、單數、依格。**彼，**དེ། that.

8、**ca**：連詞。**和、與，**དང། and.

9、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。**善現、須菩提，**རབ་འབྱོར། Subhūti.

10、**pṛthivī-pradeśe(pṛthivī-pradśa)**：名詞、陽性、單數、依格。**地方所，**ས་ཕྱོགས། spot of earth.

11、**śāstā(śāstṛ)**：名詞、陽性、單數、體格。**大師，**སྟོན་པ། the Teacher.

12、**viharaty(vi-√hṛ-1)**：動詞、單數、第三人稱。主動陳述。**住，**བཞུགས། dwells.

13、**anyatara-anyataro(anyatara-anyatara)**：形容詞、陽性、單數、體格。**隨其一一，**སུ་ཞིག either.

14、**vā**：不變詞。**或者，**འམ། or.

15、**vijñaguru-sthānīyaḥ(vijña-guru-√sthā-1)**：必要分詞、陽性、單數、體格。**有智尊重處所，**བླ་མའི་གནས། sage representing.

【解】

此句多師譯為：“最勝彼希有具足當有。此中，善實！地分教師遊行，別異尊重處相似，共梵行。」”

śāstā，多師譯為“教師”，即指“佛”。viharaty，多師如前譯為“遊行”，應是“住”。tasmiṃś pṛthivī-prades，為依格，直譯即“大師住於彼處”。anyatara-anyataro，多師譯為“別異”，即是“一一”之意，直譯即“或一一是諸智尊重所住之處（vijñaguru-sthānīyaḥ）。”“梵行”，多師、奘師有譯，未見對應梵文。

多師此句可調為：“彼當具足最勝希有。善實！教師（大師）遊行（住於）此地分中，別異（一一）[皆]尊重處，相似共梵行。」”

十三、如法受持分

13-1. एवमुक्ते आयुष्मान् सुभूतिर्भगवन्तमेतदवोचत्। को नाम अयं भगवन् धर्मपर्यायः, कथं चैनं धारयामि ।

13-1. evam ukta āyuṣmān subhūtir bhagavantam etad avocat | ko nāma ayaṃ bhagavan dharmaparyāyaḥ kathaṃ cainaṃ dhārayāmi |

[什譯] 爾時，須菩提白佛言：「世尊，當何名此經，我等云何奉持？」

[奘譯] 說是語已，具壽善現復白佛言：「世尊，當何名此法門，我當云何奉持？」

[淨譯] （缺譯）

[藏譯]དེ་སྐད་ཅེས་བཀའ་སྩལ་པ་དང་། བཅོམ་ལྡན་འདས་ལ་ཚེ་དང་ལྡན་པ་རབ་འབྱོར་གྱིས་འདི་སྐད་ཅེས་གསོལ་ཏོ། །བཅོམ་ལྡན་འདས་ཆོས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས་འདིའི་མིང་ཅི་ལགས། འདི་ཇི་ལྟར་བཟུང་བར་བགྱི།

【注】

1、**evam**：不變詞。如是，དེ་སྐད། then.

2、**ukta(√vac-2)**：過去分詞、陽性、單數、依格。**語、說，**བཀའ་སྩལ། speak.

3、**āyuṣmān(āyuṣmat)**形容詞、陽性、單數、體格。**具壽，**ཚེ་དང་ལྡན་པ། Venerable.

4、**subhūtir**：名詞、陽性、單數、體格。**善現、須菩提，**རབ་འབྱོར། Subhūti.

5、**bhagavantam(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、業格。**薄伽梵、世尊，**བཅོམ་ལྡན་འདས། The Lord.

6、**etad**：代詞、中性、單數、業格。**此，**འདི་སྐད། this.

7、**avocat(√vac-2)**：不定過去時、主動、單數、第三人稱。**說、言，**གསོལ་པ། say.

8、**ko(kaḥ)**：代詞、陽性、單數、體格**何，**ཅི། what.

9、**nāma**：不變詞，**名為，**མིང་། discourse.

10、**ayaṃ**：代詞、陽性、單數、體格。**此，**འདི། this.

11、**bhagavan(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、呼格。**薄伽梵、世尊，**བཅོམ་ལྡན་འདས། O Lord.

12、**dharm-aparyāyah(dharm-aparyāya)**：名詞、陽性、單數、體格。**法門，**ཆོས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས། discourse on dharma.

13、**kathaṃ**：疑問副詞。**如何，**ཇི་ལྟར། how.

14、**enaṃ(ena)**：代詞、陽性、單數、業格。**彼，**དེ། it.

15、**dhārayāmi(√dhṛ-2)**：動詞、致使、單數、第一人稱。**奉持，**གཟུང་། bear it in mind.

【解】

此句多師譯為：“如是語已。命者善實，世尊邊如是言：「何名此，世尊！法本？云何及如此持我？」”

ukte 為獨立依格。bhagavantam，多師譯為“世尊邊”，“邊”字表是業格。cainaṃ，即 ca enaṃ，多師譯為“及如此”，enaṃ，在此為代詞，指代“法本（dharmaparyāya）”。

多師此句可調為：“如是語已。命者善實世尊邊（对世尊）如是言：「世尊！[当]何名此法本？及我云何[奉]持此？」”

13-2. एवमुक्ते भगवानायुष्मन्तं सुभूतिमेतदवोचत्- प्रज्ञापारमिता नामायं सुभूते धर्मपर्यायः। एवं चैनं धारय। तत्कस्य हेतोः । यैव सुभूते प्रज्ञापारमिता तथागतेन भाषिता, सैव अपारमिता तथागतेन भाषिता। तेनोच्यते प्रज्ञापारमितेति॥

13-2. evam ukte bhagavān āyuṣmantaṃ subhūtim etad avocat | prajñāpāramitā nāma ayaṃ subhūte dharmaparyāyaḥ | evaṃ cainaṃ dhāraya | tatkasya hetoḥ | yaiva subhūte prajñāpāramitā tathāgatena bhāṣitā saiva-a-pāramitā tathāgatena bhāṣitā | tenocyate prajñāpāramiteti |

[什譯] 佛告須菩提：「是經名為『金剛般若波羅』。以是名字，汝當奉持。所以者何？須菩提，佛說般若波羅蜜，則非般若波羅蜜。」

[奘譯] 作是語已，佛告善現言：「具壽，今此法門名為『能斷金剛般若波羅蜜多』。如是名字，汝當奉持。何以故？善現，如是般若波羅蜜多，如來說為非般若波羅蜜多，是故如來說名般若波羅蜜多。」

[淨譯] （缺譯）

[藏譯]དེ་སྐད་ཅེས་གསོལ་པ་དང་། བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་ཚེ་དང་ལྡན་པ་རབ་འབྱོར་ལ་འདི་སྐད་ཅེས་བཀའ་སྩལ་ཏོ། །རབ་འབྱོར་ཆོས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས་འདིའི་མིང་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་ཞེས་བྱ་སྟེ་འདི་དེ་ལྟར་བཟུངས་ཤིག །དེ་ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། རབ་འབྱོར་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་གང་གསུངས་པ་དེ་ཉིད་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་མེད་པའི་ཕྱིར་ཏེ། དེས་ན་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་ཞེས་བྱའོ། །

【注】

1、**evam**：不變詞。如是，འདི་སྐད། this.

2、**ukte(ukta，√vac-2)**：過去分詞、陽性、單數、依格。語、說，གསོལ་པ། said.

3、**bhagavān**：名詞、陽性、單數、主格。薄伽梵、世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། The Lord..

4、**āyuṣmantaṃ(āyuṣmat)**：形容詞、陽性、單數、業格。具壽、長老，ཚེ་དང་ལྡན་པ། Venerable.

5、**subhūtim**：名詞、陽性、單數、體格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

6、**etad**：代詞、中性、單數、業格。此，འདི་སྐད། this.

7、**avocat(√vac-2)**：不定過去時、主動、單數、第三人稱。說、言，བཀའ་སྩལ། taught.

8、**prajñāpāramitā**：名詞、陰性、單數、體格。般若，智慧，ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ། wisdom.

9、**nāma**：不變詞。名為，ཞེས་བྱ། call.

10、**ayaṃ**：代詞、陽性、單數、體格。此，འདི། this.

11、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

12、**dharm-aparyāyah(dharm-aparyāya)**：名詞、陽性、單數、體格。法門，ཆོས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས། dharma.

13、**evaṃ**：不變詞。如是，དེ་ལྟར། so.

14、**enaṃ(ena)**：代詞、陽性、單數、業格。彼，དེ། it.

15、**dhāraya(√dhṛ-2)**：動詞、獨立式。奉持，ཟུངས། bear it in mind.

16、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、業格。彼，དེ། it.

17、**kasya(kim)**：疑問代詞、中性、單數、屬格何、什麼，ཅིའི། so.

18、**hetoḥ(hetu)**：名詞、陽性、單數、從格。因，ཕྱིར། why.

19、**ya(yaḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。何，གང་། who.

20、**iva(eva)**：副詞。如是，དེ་ཉིད། the same.

21、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

22、**prajñāpāramitā**：名詞、陰性、單數、體格。般若，智慧，ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ། wisdom.

23、**tathāgatena(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、具格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པས། Tathāgata.

24、**bhāṣitā(bhāṣita，√bhāṣ-1)**：過去分詞、陽性、複數、體格。所說，གསུངས་པ། taught.

25、**sa(saḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。彼，དེ། that.

26、**iva(eva)**：副詞。即，就，དེ་ཉིད། just.

27、**a-pāramitā**：名詞、陰性、單數、體格。非波羅蜜多，ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་མེད་པ། not gone beyond.

28、**tathāgatena(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、具格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པས། Tathāgata.

29、**bhāṣitā(bhāṣita，√bhāṣ-1)**：過去分詞、陽性、複數、體格。所說，གསུངས་པ། called.

30、**tena(saḥ)**：代詞、陽性、單數、具格。彼，དེ།they.

31、**ucyante(√vac)**：動詞、被動、複數、第三人稱。說，ཞེས་བྱ།called.

32、**prajñāpāramitā**：名詞、陰性、單數、體格。般若，智慧，ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ། wisdom.

33、**iti**：不變詞。所謂、名為，ཞེས།

【解】

此句多師譯為：“如是語已。世尊，命者善實邊如是言：「‘智慧彼岸到’名此，善實！法本，如是此持。彼何所因？若如是，善實！智慧彼岸到；如來說，彼如是非彼岸到；彼故，說名智慧彼岸到者”

此同前等。prajñāpāramitā，多師直譯為“智慧波岸到”，音譯即是“般若波羅蜜”。

多師此句可調為：“如是語已。世尊[向]命者善實如是言：「善實！，此法本名為‘智慧彼岸到’（般若波羅蜜），此[應]如是[奉]持。彼何所因？善實！若如來[所]說如是‘智慧彼岸到’（般若波羅蜜）；彼[即]是非彼岸到（非波羅蜜）；彼故說名‘智慧彼岸到’者（般若波羅蜜）。”

13-3. तत्किं मन्यसे सुभूते-अपि नु अस्ति स कश्चिद्धर्मो यस्तथागतेन भाषितः ।

13-3. tatkiṃ manyase subhūte api nvasti sa kaścid dharmo yastathāgatena bhāṣitaḥ|

[什譯] 「須菩提，於意云何，如來有所說法不？」

[奘譯] 佛告善現：「於汝意云何，頗有少法如來可說不？」

[淨譯] 「妙生，於汝意云何，頗有少法是如來所說不？」

[藏譯] རབ་འབྱོར་འདི་ཇི་སྙམ་དུ་སེམས། དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་གསུངས་པའི་ཆོས་དེ་གང་ཡང་ཡོད་སྙམ་མམ།

【注】

1、**tat**：代詞、中性、單數、業格。彼，འདི། it.

2、**kiṃ**：代詞、中性、單數、業格。云何，ཇི་སྙམ་དུ། what.

3、**manyase(√man-4)**：動詞、現在中間、單數、第二人稱。認為，作意，སེམས། think.

4、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

5、**api**：副詞。然， ཡང་།

6、**nv**：副詞。泛指、加強語氣，

7、**asti(√as)**：動詞、單數、第三人稱。有、是，ཡོད། is.

8、**sa(saḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。彼，དེ། that.

9、**kaścid**：代詞。任何，གང་ཡང་། any.

10、**dharmo(dharma)**：名詞、陽性、單數、體格。法，ཆོས། dharma.

11、**yas(yaḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。何者，གང་། who.

12、**tathāgatena(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、具格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པས། Tathāgata.

13、**bhāṣitaḥ(bhāṣita，√bhāṣ-1)**：過去分詞、陽性、單數、體格。所說，གསུངས་པ། taught.

【解】

此句多師譯為：“彼何意念？善實！雖然，有法若如來說？”

此中以“yas…sa…”構成關係從句，直譯即為“若有一法，彼是如來所說”。

多師此句可調為：“善實！[汝於]彼[作]何意念？[若]有[一]法，若如來[所]說[否]？」”

13-4.सुभूतिराह। नो हीदं भगवन्। नास्ति स कश्चिद्धर्मो यस्तथागतेन भाषितः।

13-4. subhūtir āha | no hīdaṃ bhagavan nāsti sa kaścid dharmo yas tathāgatena bhāṣitaḥ |

[什譯] 須菩提白佛言：「世尊！如來無所說。」

[奘譯] 善現答言：「不也，世尊！無有少法如來可說。」

[淨譯] 妙生言：「不爾，世尊！無有少法是如來所說。」

[藏譯]རབ་འབྱོར་གྱིས་གསོལ་པ། བཅོམ་ལྡན་འདས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་གང་གསུངས་པའི་ཆོས་དེ་གང་ཡང་མ་མཆིས་ལགས་སོ། །

【注】

1、**subhūtir(subhūti)**：名詞、陽性、單數、體格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

2、**āha(√ah)**：動詞、完成式、單數、第三人稱。說，言，告，གསོལ་བ། reply.

3、**no**：副詞。不、非，མ། not.

4、**hi**：小品詞、表強調。誠然，

5、**idaṃ(idam)**：代詞、中性、單數、體格。如是，དེ། it.

6、**na** 副詞。不、非，མ། not.

7、**asti(na-√as)**：動詞、單數、第三人稱。無有、非，མཆིས།

8、**sa(saḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。彼，དེ། that.

9、**kaścid**：代詞。任何，གང་ཡང་། any.

10、**dharmo(dharma)**：名詞、陽性、單數、體格。法，ཆོས། dharma.

11、**yas(yaḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。誰，གང་། what.

12、**tathāgatena(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、具格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

13、**bhāṣitaḥ(bhāṣita，√bhāṣ-1)**：過去分詞、陽性、單數、體格。所說，གསུངས་པ། taught.

【解】

此句多師譯為：“善實言：「不如此，世尊！不有，世尊！法，若如來說。」”此同 13-3，只是加以否定。

多師此句可調為：“善實言：「不如此，世尊！世尊！不有[一]法，若如來[所]說。」”

13-5. भगवानाह। तत्किं मन्यसे सुभूते-यावत् त्रिसाहस्रमहासाहस्रे लोकधातौ पृथिवीरजः कच्चित्, तद्बहु भवेत्।

13-5. bhagavān āha | tatkiṃ manyase subhūte yāvat trisāhasramahāsāhasre lokadhātau pṛthivīrajaḥ kaccit tad bahu bhavet |

[什譯] 「須菩提，於意云何，三千大千世界所有微塵，是為多不？」

[奘譯] 佛告善現：「乃至三千大千世界大地微塵，寧為多不？」

[淨譯] 「妙生，三千大千世界所有地塵，是為多不？」

[藏譯] བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་བཀའ་སྩལ་པ། རབ་འབྱོར་འདི་ཇི་སྙམ་དུ་སེམས། སྟོང་གསུམ་གྱི་སྟོང་ཆེན་པོའི་
འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་ན་སའི་རྡུལ་ཇི་སྙེད་ཡོད་པ་དེ་མང་བ་ཡིན་སྙམ་མམ།

【注】

1、**bhagavān**：名詞、陽性、單數、主格。薄伽梵、世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། The Lord..

2、**āha(√ah)**：動詞、完成式、單數、第三人稱。說、言、告，བཀའ་སྩལ་པ། reply.

3、**tat**：代詞、中性、單數、業格。彼，འདི། it.

4、**kiṃ**：代詞、中性、單數、業格。云何，ཇི་སྙམ་དུ། what.

5、**manyase(√man-4)**：動詞、現在中間、單數、第二人稱。認為、作意，སེམས། think.

6、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

7、**yāvat**：關係副詞。凡是，ཇི་སྙེད་ཡོད་པ། wherever.

8、**trisāhasramahāsāhasre(tri-sāhasra-mahāsāhasra)**：名詞、陽性、單數、依格。三千大千，སྟོང་གསུམ་གྱི་སྟོང་ཆེན་པོ། 1000 million.

9、**lokadhātau(lokadhātu)**：名詞、陽性、單數、業格。世界，འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས། worlds.

10、**pṛthivīrajaḥ(pṛthivī-rajas)**：名詞、中性、單數、體格。大地微塵，སའི་རྡུལ་ཕྲ་རབ། particles of dust in this world system.

11、**kaccit(kad-cit)**：副詞。

12、**tad**：代詞、中性、單數、體格。彼，དེ། it.

13、**bahu** ：形容詞。甚多，མང་ལགས། many.

14、**bhavet(√bhū)**：動詞、祈願、主動、單數、第三人稱。有，ཡོད། be.

【解】

此句多師譯為：“世尊言：「所有，善實！三千大千世界地塵有多有？」”

此以“yāvat…tad…”構成關係從句。。

多師此句可調為：“世尊言：「善實！所有三千大千世界地塵，[彼]有（為）多[否]？」”

13-6. सुभूतिराह-बहु भगवन्, बहु सुगत पृथिवीरजो भवेत्।

13-6. subhūtir āha | bahu bhagavan bahu sugata pṛthivīrajo bhavet |

[什譯] 須菩提言：「甚多，世尊！」

[奘譯] 善現答言：「此地微塵甚多，世尊，甚多，善逝！」

[淨譯] 妙生言：「甚多，世尊！」

[藏譯]རབ་འབྱོར་གྱིས་གསོལ་པ། བཅོམ་ལྡན་འདས་སའི་རྡུལ་དེ་མང་ལགས་སོ། ། བདེ་བར་གཤེགས་པ་མང་ལགས་
སོ། །

【注】

1、**subhūtir**：名詞、陽性、單數、體格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

2、**āha(√ah)**：動詞、完成式、單數、第三人稱。說、言、告གསོལ་པ། reply.

3、**bahu**：形容詞。甚多，མང་ལགས། great.

4、**bhagavan(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、呼格。薄伽梵、世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། O Lord.

5、**sugata(sugata)**：名詞、陽性、單數、呼格。善逝，བདེ་བར་གཤེགས་པ། O Well-gone.

6、**pṛthivīrajo(pṛthivī-rajas)**：名詞、中性、單數、體格。大地微塵，སའི་རྡུལ། particles of dust in this world system.
7、**bhavet(√bhū)**：動詞、祈願、主動、單數、第三人稱。有，འགྱུར། be.

【解】

此句多師譯為："善實言：「多，世尊！多，善逝！彼地塵。」"
多師此句可調為："善實言：「彼地塵多，世尊！多，善逝！」"

13-7. तत्कस्य हेतोः । यत्तद्भगवन् पृथिवीरजस्तथागतेन भाषितम्, अरजस्तद्भगवंस्तथागतेन भाषितम्। तेनोच्यते पृथिवीरज इति। योऽप्यसौ लोकधातुस्तथागतेन भाषितः, अधातुः स तथागतेन भाषितः। तेनोच्यते लोकधातुरिति॥

13-7. tatkasya hetoḥ | yat tad bhagavan pṛthivīrajas tathāgatena bhāṣitam a-rajas tad bhagavaṃs tathāgatena bhāṣitam | tenocyate pṛthivīraja iti | yo 'py asau lokadhātus tathāgatena bhāṣito 'dhātuḥ sa tathāgatena bhāṣitaḥ | tenocyate lokadhātur iti |

[什譯]「須菩提，諸微塵如來說非微塵，是名微塵；如來說世界非世界，是名世界。」

[奘譯] 佛言：「善現，大地微塵如來說非微塵，是故如來說名大地微塵；諸世界如來說非世界，是故如來說名世界。」

[淨譯]「何以故？諸地塵佛說非塵，故名地塵；此諸世界佛說非界，故名世界。」

[藏譯]དེ་ཅིའི་སླད་དུ་ཞེ་ན། བཅོམ་ལྡན་འདས་སའི་རྡུལ་གང་ལགས་པ་དེ་རྡུལ་མ་མཆིས་པར་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་གསུངས་པའི་སླད་དུ་སྟེ། དེས་ན་སའི་རྡུལ་ཞེས་བགྱིའོ། ། འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་གང་ལགས་པ་དེ་དག་ཁམས་མ་མཆིས་པར་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་གསུངས་པའི་སླད་དུ་སྟེ། དེས་ན་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་ཞེས་བགྱིའོ། །

【注】

1、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、業格。彼，དེ། it.
2、**kasya(kim)**：疑問代詞、中性、單數、屬格何、什麼，ཅིའི། so.
3、**hetoḥ(hetu)**：名詞、陽性、單數、從格。因，ཕྱིར། why.
4、**yat(yad)**：代詞、中性、單數、體格。何、什麼，གང་།what.
5、**tad**：代詞、中性、單數、體格。彼，དེ། that.
6、**bhagavan(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、呼格。薄伽梵、世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། O Lord.
7、**pṛthivīrajas(pṛthivī-rajas)**：名詞、中性、單數、體格。大地微塵，སའི་རྡུལ། particles of dust in this world system.
8、**tathāgatena(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、具格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.
9、**bhāṣitam(bhāṣita，√bhāṣ-1)**：過去分詞、陽性、單數、體格。說，གསུངས་པ། taught.
10、**a-rajas**：名詞、中性、單數、體格。非微塵，རྡུལ་མ་མཆིས་པ། no-particles.
11、**tad**：代詞、中性、單數、業格。彼，དེ། that.
12、**bhagavaṃs(bhagavan)**名詞、陽性、單數、呼格。薄伽梵、世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། O Lord
13、**tathāgatena(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、具格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.
14、**bhāṣitam(bhāṣita，√bhāṣ-1)**：過去分詞、陽性、單數、體格。說，གསུངས་པ། called.

15、**tena(saḥ)**：代詞、陽性、單數、具格。彼，དེ། they.

16、**ucyante(√vac)**：動詞、被動、複數、第三人稱。說，ཞེས་བྱ། called.

17、**pṛthivīraja(pṛthivī-rajas)**：名詞、中性、單數、體格。大地微塵，སའི་རྡུལ། particles of dust in this world system.

18、**iti**：不變詞。所謂、名為，ཞེས།

19、**yo(yaḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。何，གང་།who.

20、**'py(api)**：副詞。然，僅僅；泛指，ཙམ། only.

21、**asau**：代詞、陽性、單數、體格。彼，that.

22、**lokadhātus(lokadhātu)**：名詞、陽性、單數、體格。世界，འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས། world.

23、**tathāgatena(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、具格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata

24、**bhāṣito(bhāṣita，√bhāṣ-1)**：過去分詞、陽性、單數、體格。說，གསུངས་པ། taught.

25、**'dhātuḥ(a-dhātu)**：名詞、陽性、單數、體格。非界，ཁམས་མ་མཆིས་པ། no-system.

26、**sa(saḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。彼，དེ། that.

27、**tathāgatena(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、具格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

28、**bhāṣitaḥ(bhāṣita，√bhāṣ-1)**：過去分詞、陽性、單數、體格。所說，གསུངས་པ། taught.

29、**lokadhātur(lokadhātu)**：名詞、陽性、單數、體格。世界，འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས། world system.

30、**iti**：不變詞。所謂、名為，ཞེས།

【解】

此句多師譯為：“彼何所因？若彼，世尊！地塵如來說；非塵彼如來說；彼故，說名地塵者。若彼世界如來說；非界如來說；彼故說名世界者。”

此句型同前“非…即…”。直譯即為“凡（yat）如來（tathāgatena）所說（bhāṣitam）微塵（pṛthivīrajas），彼（tad）即如來（tathāgatena）所說（bhāṣitam）非塵（a-rajas），是故（tena）說名（ucyate）微塵(pṛthivīraja)。”

多師此句可調為：“彼何所因？世尊！若彼如來[所]說地塵；彼[即] 如來[所]說非塵；彼故說名地塵者。若彼如來[所]說世界；彼[即]如來[所]說非界；彼故說名世界者。”

13-8. भगवानाह। तत्किं मन्यसे सुभूते द्वात्रिंशन्महापुरुषलक्षणैस्तथागतोऽर्हन् सम्यक्संबुद्धो द्रष्टव्यः ।

13-8. bhagavān āha | tatkiṃ manyase subhūte dvātriṃśan mahāpuruṣa-lakṣaṇais tathāgato 'rhan samyaksaṃbuddho draṣṭavyaḥ |

[什譯] 「須菩提，於意云何，可以三十二相見如來不？」

[奘譯] 佛告善現：「於汝意云何，應以三十二大士夫相觀於如來應正等覺不？」

[淨譯] 「妙生，於汝意云何，可以三十二大丈夫相觀如來不？」

[藏譯] བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་བཀའ་སྩལ་པ། རབ་འབྱོར་འདི་ཇི་སྙམ་དུ་སེམས། སྐྱེས་བུ་ཆེན་པོའི་མཚན་སུམ་ཅུ་རྩ་གཉིས་པོ་དེ་དག་གིས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་དགྲ་བཅོམ་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས་སུ་བལྟ་བར་བྱ་སྙམ་མམ།

【注】

1、**bhagavān**：名詞、陽性、單數、主格。**薄伽梵、世尊**，བཅོམ་ལྡན་འདས， The Lord..

2、**āha(√ah)**：動詞、完成式、單數、第三人稱。**說，言，告**，བཀའ་སྩལ་པ། reply.

3、**tat**：代詞、中性、單數、業格。**彼**，འདི། it.

4、**kiṃ**：代詞、中性、單數、業格。**云何**，ཇི་སྙམ་དུ། what.

5、**manyase(√man-4)**：動詞、現在中間、單數、第二人稱。**認為，作意**，སེམས། think.

6、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。**善現、須菩提**，རབ་འབྱོར། Subhūti.

7、**dvātriṃśan(dvātriṃśat)**：三十二，སུམ་ཅུ་རྩ་གཉིས་པོ། the thirty-two.

8、**mahāpuruṣa-lakṣaṇais(mahā-puruṣa-lakṣaṇa)**：名詞、陽性、複數、具格。**大士夫相**，སྐྱེས་བུ་ཆེན་པོའི་མཚན། marks of the Superman.

9、**tathāgato(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、體格。**如來**，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

10、**'rhan(arhat)**：名詞、陽性、單數、體格。**應供**，དགྲ་བཅོམ་པ། Arhat.

11、**samyaksaṃbuddho(samyak-saṃbuddha)**：形容詞、陽性、單數、體格。**正等正覺**，ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས། Fully Enlightened One.

12、**draṣṭavyaḥ(√dṛś-1)**：動詞、必要分詞、陽性、單數、體格。**見、觀**，བལྟ། be seen.

【解】

此句多師譯為：“世尊言：「彼何意念？善實！三十二大丈夫相，如來、應、正遍知見應？」”

draṣṭavyaḥ（見），未來被動分詞，與所見“如來應正等覺（tathāgato 'rhan samyaksaṃbuddho）”同格，以何方式見？即以“三十二相（dvātriṃśan mahāpuruṣa-lakṣaṇais）”，為具格。

多師此句可調為：“世尊言：「善實！[汝於]彼[作]何意念？應[以]三十二大丈夫相，見如來、應、正遍知？”

13-9. सुभूतिराह। नो हीदं भगवन्। द्वात्रिंशन्महापुरुषलक्षणैस्तथागतोऽर्हन् सम्यक्संबुद्धो द्रष्टव्यः। तत्कस्य हेतोः। यानि हि तानि भगवन् द्वात्रिंशन्महापुरुषलक्षणानि तथागतेन भाषितानि, अलक्षणानि तानि भगवंस्तथागतेन भाषितानि। तेनोच्यन्ते द्वात्रिंशन्महापुरुषलक्षणानीति॥

13-9. subhūtir āha | no hīdaṃ bhagavan na dvātriṃśan-mahāpuruṣa-lakṣaṇais tathāgato 'rhan samyaksaṃbuddho draṣṭavyaḥ | tatkasya hetoḥ | yāni hi tāni bhagavan dvātriṃśan mahāpuruṣa-lakṣaṇāni tathāgatena bhāṣitāny a-lakṣaṇāni tāni bhagavaṃs tathāgatena bhāṣitāni | tenocyante dvātriṃśan-mahāpuruṣa-lakṣaṇānīti |

[什譯] 「不也，世尊，不可以三十二相得見如來！何以故？如來說三十二相即是非相，是名三十二相。」

[奘譯] 善現答言：「不也，世尊，不應以三十二大士夫相觀於如來應正等覺！何以故？世尊三十二大士夫相，如來說為非相，是故如來說名三十二大士夫相。」

[淨譯] 妙生言：「不爾，世尊，不應以三十二相觀於如來！何以故？三十二相，佛說非相，是故說為大丈夫相。」

[藏譯]རབ་འབྱོར་གྱིས་གསོལ་པ། །བཅོམ་ལྡན་འདས་དེ་ནི་མ་ལགས་སོ། །དེ་ཅིའི་སླད་དུ་ཞེ་ན། སྐྱེས་བུ་ཆེན་པོའི་མཚན་སུམ་ཅུ་རྩ་གཉིས་གང་དག་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་གསུངས་པ་དེ་དག་མཚན་མ་མཆིས་པར་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་གསུངས་པའི་སླད་དུ་སྟེ། དེས་ན་སྐྱེས་བུ་ཆེན་པོའི་མཚན་སུམ་ཅུ་རྩ་གཉིས་རྣམས་ཞེས་བགྱིའོ། །

【注】

1、**subhūtir**：名詞、陽性、單數、體格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

2、**āha(√ah)**：動詞、完成式、單數、第三人稱。說，言，告，གསོལ་པ། reply.

3、**no**：副詞。不、非，མ། not.

4、**hi**：小品詞、表強調。誠然，

5、**idaṃ(idam)**：代詞、中性、單數、體格。如是，དེ། it.

6、**bhagavan(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、呼格。薄伽梵、世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། O Lord.

7、**na**：否定詞。不，非，མ། no.

8、**dvātriṃśan-mahāpuruṣa-lakṣaṇais**：名詞、陽性、複數、具格。三十二大士夫相，སྐྱེས་བུ་ཆེན་པོའི་མཚན་སུམ་ཅུ་རྩ་གཉིས་པོ། the thirty-two marks of the Superman.

9、**tathāgato(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、體格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

10、**'rhan(arhat)**：名詞、陽性、單數、體格。應供，དགྲ་བཅོམ་པ། (དེ་དག)Arhat.

11、**samyaksaṃbuddho(samyaksaṃbuddha)**：形容詞、陽性、單數、體格。正等正覺，ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས། (དེ་དག)Fully Enlightened One.

12、**draṣṭavyaḥ(√dṛś-1)**：動詞、必要分詞、陽性、單數、體格。見、觀，བལྟ། be seen.

13、**tat**：代詞、中性、單數、業格。彼，དེ།

14、**kasya(kim)**：疑問代詞、中性、單數、屬格何、什麼，ཅིའི། why.

15、**hetoḥ(hetu)**：名詞、陽性、單數、從格。因，རྒྱུས། because.

16、**yāni(yad)**：代詞、中性、複數、體格。何，གང་། who.

17、**hi**：小品詞、表強調。誠然，

18、**tāni(tad)**：代詞、中性、複數、體格。彼，དེ། it.

19、**bhagavan(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、呼格。薄伽梵、世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། O Lord.

20、**dvātriṃśan mahāpuruṣa-la kṣaṇāni(dvātriṃśan mahāpuruṣa-la kṣaṇa)**：名詞、中性、複數、體格。三十二大士夫相，སྐྱེས་བུ་ཆེན་པོའི་མཚན་སུམ་ཅུ་རྩ་གཉིས་པོ། 32 marks of the Superman.

21、**tathāgatena(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、具格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

22、**bhāṣitāny (bhāṣita，√bhāṣ-1)**：過去分詞、中性、複數、體格。所說，གསུངས་པ། taught.

23、**a-lakṣaṇāni(a-lakṣaṇa)**：名詞、中性、複數、體格。非相，མཚན་མ་མཆིས་པ། no-marks.

24、**tāni(tad)**：代詞、中性、複數、體格。彼，དེ།

25、**bhagavaṃs(bhagavan)**名詞、陽性、單數、依格。薄伽梵、世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། The Lord.

26、**tathāgatena(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、具格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

27、**bhāṣitāni (bhāṣita，√bhāṣ-1)**：過去分詞、中性、單數、體格。所說，གསུངས་པ། taught.

28、**tena(saḥ)**：代詞、陽性、單數、具格。彼，དེ།they.

29、**ucyante(√vac)**：動詞、被動、複數、第三人稱。說，ཞེས་བྱ།called.

30、**dvātriṃśan mahāpuruṣa-la kṣaṇāni(dvātriṃśan mahāpuruṣa-la kṣaṇa)**：名詞、中性、複數、體格。三十二大士夫相，སྐྱེས་བུ་ཆེན་པོའི་མཚན་སུམ་ཅུ་རྩ་གཉིས་པོ། 32 marks of the Superman.

【解】

此句多師譯為："善實言：「不如此，世尊！不三十二大丈夫相，如來、應、正遍知見應。彼何所因？所有，世尊！三十二大丈夫相，如來說；非相所有，如來說；彼故說名三十二大丈夫相者。」"

前半句，同 13-8，是對其之否定。後半句即是"非…即…"句型。

多師此句可調為："善實言：「世尊！不如此！不應[以]三十二大丈夫相，見如來、應、正遍知。彼何所因？世尊！如來[所]說所有三十二大丈夫相；[即] 如來[所]說所有非相；彼故說名三十二大丈夫相者。」"

13-10. भगवानाह। यश्च खलु पुनः सुभूते स्त्री वा पुरुषो वा दिने दिने गङ्गानदीवालुकासमानात्मभावान् परित्यजेत्, एवं परित्यजन् गङ्गानदीवालुकासमान् कल्पांस्तानात्मभावान् परित्यजेत्, यश्च इतो धर्मपर्यायदन्तशश्चतुष्पादिकामपि गाथामुद्गृह्यपरेभ्यो देशयेत् संप्रकाशयेत्, अयमेव ततोनिदानं बहुतरं पुण्यस्कन्धं प्रसुनुयादप्रमेयमसंख्येयम्॥ १३॥

13-10. bhagavān āha | yaś ca khalu punaḥ subhūte strī vā puruṣo vā dine dine gaṅgā-nadī-vālukā-samān ātma-bhāvān parityajet evaṃ parityajan gaṅgā-nadī-vālukā-samān kalpāṃs tān ātma-bhāvān parityajet yaś ceto dharmaparyāyād antaśaś catuṣpādikām api gāthām udgṛhya parebhyo deśayet saṃprakāśayed ayam eva tato nidānaṃ bahutaraṃ puṇya-skandhaṃ prasunuyād aprameyam asaṃkhyeyam |

[什譯] 「須菩提，若有善男子善女人，以恒河沙等身命布施；若復有人，於此經中乃至受持四句偈等，為他人說，其福甚多。」

[奘譯] 佛復告善現言：「假使若有善男子或善女人，於日日分，捨施殑伽河沙等自體，如是經殑伽河沙等劫數捨施自體；復有善男子或善女人，於此法門乃至四句伽他受持、讀誦、究竟通利，及廣為他宣說開示、如理作意。由是因緣所生福聚，甚多於前，無量無數。」

[淨譯] 「妙生，若有男子女人，以弶伽河沙等身命布施；若復有人，於此經中受持一頌，并為他說。其福勝彼，無量無數。」

[藏譯]བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་བཀའ་སྩལ་པ། རབ་འབྱོར་སྐྱེས་བའམ། བུད་མེད་གང་ལ་ལ་ཞིག་གིས་ལུས་གནྒའི་ཀླུང་གི་བྱེ་མ་སྙེད་ཡོངས་སུ་བཏང་བ་བས། གང་གིས་ཆོས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས་འདི་ལས་ཐ་ན་ཚིག་བཞི་པའི་ཚིགས་སུ་བཅད་པ་ཙམ་བཟུང་སྟེ་གཞན་དག་ལ་ཡང་དག་པར་བསྟན་ན། དེ་ཉིད་གཞི་དེ་ལས་བསོད་ནམས་ཆེས་མང་དུ་གྲངས་མེད་དཔག་ཏུ་མེད་པ་བསྐྱེད་དོ། །

【注】

1、**bhagavān**：名詞、陽性、單數、主格。薄伽梵、世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། The Lord.

2、**āha(√ah)**：動詞、完成式、單數、第三人稱。說，言，告བཀའ་སྩལ་པ། reply.

3、**yaś(yaḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。誰，གང་། what.

4、**ca**：不變詞。與、及，འམ། and

5、**khalu**：副詞、加強語氣。

6、**punaḥ(punar)**：副詞。也，再，ཡང་། again.

7、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

8、**strī(strī)**：名詞、陰性、單數、體格。女人，བུད་མེད། woman.

9、**vā**：不變詞。或者，འམ། or.

10、**puruṣo(puruṣa)**：名詞、陽性、單數、體格。士夫，སྐྱེས་པའམ་བུད་མེད། a woman or man.

11、**dine dine(dina)**：名詞、中性、單數、依格。日日，day by day.

12、**gaṅgā-nadī-vālukā-samān(gaṅgā-nadī-vālukā-sama)**：形容詞、陽性、複數、業格。等恒河沙，གངྒཱ་ཀླུང་གི་བྱེ་མ། grains of sand in the river Gang.

13、**ātma-bhāvān(ātma-bhāva)**：名詞、陽性、單數、業格。自體，ལུས། personal existence.

14、**parityajet(pari-√tyaj-1)**：動詞、祈願、單數、第三人稱。舍施，བཏང་བ། renounce.

15、**evaṃ**：不變詞。如是，སྙེད། so.

16、**parityajan(pari-√tyaj-1)**：動詞、命令、單數、第三人稱。舍施，བཏང་བ། renounce.

17、**gaṅgā-nadī-vālukā-samān(gaṅgā-nadī-vālukā-sama)**：形容詞、陽性、複數、業格。等恒河沙，གངྒཱ་ཀླུང་གི་བྱེ་མ།grains of sand in the river Gang.

18、**kalpāṃs(kalpa)**：名詞、陽性、複數、業格。劫，many kalpas.

19、**tān(tad)**：代詞、陰性、複數、體格。彼，དེ།

20、**ātma-bhāvān(ātma-bhāva)**：名詞、陽性、單數、業格。自體，ལུས། personal existence.

21、**parityajet(pari-√tyaj-1)**：動詞、祈願、單數、第三人稱。舍施，བཏང་བ། renounce.

22、**yaś(yaḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。誰，གང་། what.

23、**ito(itas)**：副詞。從此，འདི་ལས། from this.

24、**dharm-aparyāyād(dharm-aparyāya)**：名詞、陽性、單數、從格。法門，ཆོས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས། this discourse on dharma.

25、**antaśaś**：副詞。乃至，ཐ་ན། else.

26、**catuṣpādikām(catuṣ-pādika)**：形容詞、陰性、複數、業格。四句，ཚིག་བཞི་པ། four lines.

27、**api**：副詞。然，僅僅；泛指，ཙམ། only.

28、**gāthām(gāthā)**：名詞、陰性、複數、業格。伽陀、偈頌，ཚིགས་སུ་བཅད་པ། stanza.

29、**udgṛhya(ud-√grah-9)**：動詞、獨立式。受持，བཟུང་། taken up.

30、**parebhyo(para)**：形容詞、陽性、複數、為格。他人，གཞན་དག།others.

31、**deśayet(√diś-6)**動詞、致使。為……宣說，འཆད། demonstrate.

32、**saṃprakāśayed(saṃ-pra-√kāś-1)**動詞、致使。為……開示，རབ་ཏུ་སྟོན། illuminate.

33、**ayam**：代詞、陽性、單數、體格。此，འདི། this.

34、**eva**：副詞。即，就，ཉིད།

35、**tato(tatas)**：副詞。由是，དེ་ལས།

36、**nidānaṃ(nidāna)**：名詞、中性、單數、體格。因緣གཞི། the strength.

37、**bahutaraṃ**：形容詞、陽性、單數、業格。甚多，ཆེས་མང་། a greater.

38、**puṇya-skandhaṃ(puṇya-skandha)**：名詞、陽性、單數、業格。福德聚，བསོད་ནམས(ཀྱི་ཕུང་པོ)། heap of merit.

39、**prasunuyād(pra-√su-2)**動詞、祈願、主動、單數、第三人稱。所生，བསྐྱེད། beget.

40、**aprameyam(aprameya)**：形容詞、陽性、單數、業格。無量，དཔག་ཏུ་མེད་པ། immeasurable.

41、**asaṃkhyeyaṃ(a-saṃ-khyeya)**：形容詞、陽性、單數、業格。無數，གྲངས་མེད། incalculable.

【解】

此句多師譯為："世尊言：「若復時，善實！婦女，若丈夫，若日日恒伽河沙等我身捨，如是捨恒伽河沙等劫所有我身捨，若此法本乃至四句等偈，受已，為他等分別，此如是，彼緣，多過福聚生，無量、不可數。」"

此同前等布施較量句型。

多師此句可調為："世尊言：「善實！若丈夫婦女，若[於]日日，捨恒伽河沙等我身，如是捨[施]，[經]恒伽河沙等劫捨我身，若[人於]此法本，乃至受[持]四句等偈，為他等分別，如是此緣，[所]生福聚，多過彼無量、不可數。」"

十四、離相寂滅分

14-1. अथ खल्वायुष्मान् सुभूतिर्धर्मवेगेनाश्रूणि प्रामुञ्चत्। सोऽश्रूणि प्रमृज्य भगवन्तमेतदवोचत्।

14-1. atha khalv āyuṣmān subhūtir dharma-vegena-aśrūṇi prāmuñcat so 'śrūṇi pramṛjya bhagavantam etad avocat |

[什譯] 爾時，須菩提聞說是經，深解義趣，涕淚悲泣而白佛言：

[奘譯] 爾時，具壽善現聞法威力，悲泣墮淚，俛仰抆淚而白佛言：

[淨譯] 爾時，妙生聞說是經，深解義趣，涕淚悲泣而白佛言：

[藏譯]དེ་ནས་ཚེ་དང་ལྡན་པ་རབ་འབྱོར་ཆོས་ཀྱི་ཤུགས་ཀྱིས་མཆི་མ་ཕྱུང་སྟེ། དེས་མཆི་མ་ཕྱིས་ནས་བཅོམ་ལྡན་འདས་ལ་འདི་སྐད་ཅེས་གསོལ་ཏོ། །

【注】

1、**atha**：副詞、不變詞。爾時，དེ་ནས། then.

2、**khalv(khalu)**：副詞、加強語氣。

3、**āyuṣmān(āyuṣmat)**：形容詞、陽性、單數、體格。具壽，ཚེ་དང་ལྡན་པ། Venerable.

4、**subhūtir**：名詞、陽性、單數、體格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

5、**dharma-vegena(dharma-vega)**：名詞、陽性、單數、具格。法力，ཆོས་ཀྱི་ཤུགས། the impact of dharma.

6、**aśrūṇi(aśru)**：名詞、中性、複數、業格。淚，མཆི་མ། tears.

7、**prāmuñcat(pra-√muc-6)**：動詞、單數、第三人稱。墮下、流出，ཕྱུང་། shed.

8、**so(saḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。彼，དེ། it.

9、**'śrūṇi(aśru)**：名詞、中性、複數、業格。淚，མཆི་མ། tears.

10、**pramṛjya(pra-√mṛj-2)**：動詞、獨立式。**揩、拭**，ཕྱིས། wiped.

11、**bhagavantam(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、業格。**薄伽梵、世尊**，བཅོམ་ལྡན་འདས། The Lord.

12、**etad**：代詞、中性、單數、業格。**此**，འདི་སྐད། thus.

13、**avocat(√vac-2)**：不定過去時、主動、單數、第三人稱。**說、言**，ཅེས། spoke.

【解】

此句多師譯為："爾時，命者善實，法疾轉力淚出，彼淚拭已，世尊邊如是言。"

pramṛjya(拭)，為獨立式。dharma-vegena（法力），為具格，表原因。

多師此句可調為："爾時，命者善實，[由]法疾轉力[故]，[流]出[眼]淚，彼拭淚已，[向]世尊如是言。"

14-2.आश्चर्यं भगवन्, परमाश्चर्यं सुगत, यावदयं धर्मपर्यायस्तथागतेन भाषितोऽग्रयानसंप्रस्थितानां सत्त्वानामर्थाय, श्रेष्ठयानसंप्रस्थितानामर्थाय, यतो मे भगवन् ज्ञानमुत्पन्नम्। न मया भगवन् जात्वेवंरूपो धर्मपर्यायः श्रुतपूर्वः।

14-2.āścaryaṃ bhagavan parama-aścaryaṃ sugata yāvad ayaṃ dharm-aparyāyas tathāgatena bhāṣito 'grayāna-saṃprasthitānāṃ sattvānām arthāya śreṣṭha-yāna-saṃprasthitānāṃ sattvānām-arthāya yato me bhagavañ jñānam utpannam | na mayā bhagavañ jātv evaṃrūpo dharmaparyāyaḥ śruta-pūrvaḥ |

[什譯] 「希有，世尊！佛說如是甚深經典！我從昔來所得慧眼，未曾得聞如是之經！

[奘譯] 「甚奇希有，世尊！最極希有，善逝！如來今者所說法門，普為發趣最上乘者作諸義利，普為發趣最勝乘者作諸義利！世尊，我昔生智以來，未曾得聞如是法門！

[淨譯] 「希有，世尊！我從生智以來，未曾得聞如是深經！」「世尊，當何名此經，我等云何奉持？」佛告妙生：「是經名為『般若波羅蜜多』，如是應持。何以故？佛說般若波羅蜜多，則非般若波羅蜜多。」

[藏譯]ཆོས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས་འདི་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ཇི་སྙེད་པས་གསུངས་པ་ནི། བཅོམ་ལྡན་འདས་ངོ་མཚར་ལགས་སོ། །བདེ་བར་གཤེགས་པ་ངོ་མཚར་ལགས་སོ། །བཅོམ་ལྡན་འདས་བདག་གིས་ཡེ་ཤེས་སྐྱེས་ཚུན་ཆད་བདག་གིས་ཆོས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས་འདི་སྔོན་ནམ་ཡང་མ་ཐོས་ལགས་སོ། །

【注】

1、**āścaryaṃ(āścarya)**：形容詞、陽性、單數、呼格。**希有**，ངོ་མཚར། wonderful.

2、**bhagavan(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、呼格。**薄伽梵、世尊**，བཅོམ་ལྡན་འདས། O Lord.

3、**parama-āścaryaṃ(parama-āścarya)**：形容詞、陽性、單數、呼格。**最勝希有**，ངོ་མཚར་ལགས་སོ། exceedingly wonderful.

4、**sugata(sugata)**：名詞、陽性、單數、呼格。**善逝**，བདེ་བར་གཤེགས་པ། O Sugata.

5、**yāvad**：關係副詞。**凡是**，ཇི་ཙམ་དུ། wherever.

6、**ayaṃ**：代詞、陽性、單數、體格。**此**，འདི། this.

7、**dharm-aparyāyas(dharm-aparyāya)**：名詞、陽性、單數、體格。**法門**，ཆོས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས། this discourse on dharma.

8、**tathāgatena(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、具格。**如來**，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

9、**bhāṣito (bhāṣita，√bhāṣ-1)**：過去分詞、陽性、單數、體格。**所說**，གསུངས་པ། taught.

10、**'grayāna-saṃprasthitānāṃ(agra-yāna-saṃprasthita)**：過去分詞、陽性、複數、屬格。**發趣最上乘者**，set out in the best vehicle.

11、**sattvānām(sattva)**：名詞、陽性、複數、屬格。**有情**，beings.

12、**arthāya(artha)**：名詞、陽性、單數、為格。**義利**，weal.

13、**śreṣṭha-yāna-saṃprasthitānāṃ(śreṣṭha-yāna-saṃprasthita)**：過去分詞、陽性、複數、屬格。**發趣最勝乘者**，set out in the most excellent vehicle.

14、**sattvānām(sattva)**：名詞、陽性、複數、屬格。**有情**，beings.

15、**arthāya(artha)**：名詞、陽性、單數、為格。**義利**，weal.

16、**yato(yatas)**：副詞。**從、由於**，ཚུན་ཆད། from.

17、**me(aham)**：代詞、陽性、單數、屬格。**我**，བདག་གི

18、**bhagavañ(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、呼格。**薄伽梵、世尊**，བཅོམ་ལྡན་འདས། O Lord.

19、**jñānam(jñāna)**：名詞、中性、單數、體格。**智**，ཡེ་ཤེས། cognition.

20、**utpannam(ud-√pad-4)**：過去分詞、中性、單數、體格。**生**，སྐྱེས། produced.

21、**na**：否定詞。**不**，**非**，མ། no.

22、**mayā(aham)**：代詞、陽性、單數、具格。**我**，བདག་གིས། me.

23、**bhagavañ(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、呼格。**薄伽梵、世尊**，བཅོམ་ལྡན་འདས། O Lord.

24、**jātv(jātu)**：副詞。**曾經**，ever.

25、**evaṃ**：不變詞。**如是**，དེ་བཞིན། such.

26、**rūpo(rūpa)**：名詞、陽性、單數、體格。**色**，

27、**dharm-aparyāyaḥ(dharm-aparyāya)**：名詞、陽性、單數、體格。**法門**，ཆོས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས། a discourse dharma.

28、**śruta-pūrvaḥ(śruta-pūrva)**：形容詞、陽性、單數、體格。**先得聞**，སྔོན་ཐོས། heard before.

【解】

此句多師譯為：“**希有，世尊！最勝希有，善逝！所有此法本如來說，此我，世尊！智生，不我曾生來，如是色類法本聞先。**”

bhāṣito（所說），是過去分詞，修飾此法門（ayaṃ dharm-aparyāyas）。'grayāna-saṃprasthitānāṃ sattvānām arthāya śreṣṭha-yāna-saṃprasthitānāṃ sattvānām-arthāya（發趣最上乘者之義利、發起最勝乘者之義利），是為格，即為此目的而說，什師、淨師、多師、藏譯均未譯出。。utpannam（生）、śruta（聞）亦是過去分詞，直譯即“我之(me)智慧(jñānam)被生(utpannam)以來(yato)”，如是被我（mayā）先前所聞（śruta-pūrvaḥ）之法門（evaṃrūpo dharmaparyāyaḥ）是未有的（na）。

淨師前問經名處，皆缺譯，而於此處譯出。

多師此句可調為：“**希有，世尊！最勝希有，善逝！所有如來[所]說此法本，世尊！[自]我生智來，我不曾先聞如是色類法本。**”

14-3.परमेण ते भगवन् आश्चर्येण समन्वागता बोधिसत्त्वा भविष्यन्ति, ये इह सूत्रे भाष्यमाणे श्रुत्वा भूतसंज्ञामुत्पादयिष्यन्ति। तत्कस्य हेतोः। या चैषा भगवन् भूतसंज्ञा, सैव अभूतसंज्ञा। तस्मात्तथागतो भाषतेभूतसंज्ञा भूतसंज्ञेति ।

14-3.paramenạ te bhagavann āścaryeṇa samanvāgatā bodhisattvā bhaviṣyanti ya iha sūtre bhāṣyamāṇe śrutvā bhūta-saṃjñām utpādayiṣyanti | tatkasya hetoḥ | yā caiṣā bhagavan bhūta-saṃjñā saiva-abhūta-saṃjñā | tasmāt tathāgato bhāṣate bhūta-saṃjñā bhūta-saṃjñeti |

[什譯] 世尊，若復有人得聞是經，信心清淨，則生實相，當知是人成就第一希有功德！世尊！是實相者，則是非相，是故如來說名實相。

[奘譯] 世尊，若諸有情聞說如是甚深經典，生真實想，當知成就最勝希有！何以故？世尊，諸真實想真實想者，如來說為非想，是故如來說名真實想真實想。

[淨譯] 世尊，若復有人聞說是經，生實想者，當知是人最上希有！世尊，此實想者，即非實想，是故如來說名實想實想。

[藏譯]དེ་ཅིའི་སླད་དུ་ཞེ་ན། བཅོམ་ལྡན་འདས་མདོ་སྡེ་བཤད་པ་འདི་ལ་གང་དག་ཡང་དག་པར་འདུ་ཤེས་བསྐྱེད་པར་འགྱུར་བའི་སེམས་ཅན་དེ་དག་ནི་ངོ་མཚར་རབ་དང་ལྡན་པར་འགྱུར་ལགས་སོ། ། དེ་ཅིའི་སླད་དུ་ཞེ་ན། བཅོམ་ལྡན་འདས་ཡང་དག་པར་འདུ་ཤེས་པ་གང་ལགས་པ་དེ་ཉིད་འདུ་ཤེས་མ་མཆིས་པའི་སླད་དུ་སྟེ། དེས་ན་ཡང་དག་པར་འདུ་ཤེས་ཞེས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་གསུངས་སོ། །

【注】

1、**paramenạ(parama)**：形容詞、陽性、單數、具格。**最勝**，རབ། most.

2、**te(saḥ)**：代詞、陽性、複數、體格。**彼等**，དེ་དག

3、**bhagavann(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、呼格**薄伽梵、世尊**，བཅོམ་ལྡན་འདས། O Lord.

4、**āścaryeṇa(āścarya)**：形容詞、陽性、單數、具格。**希有**，ངོ་མཚར།wonderful.

5、**samanvāgatā(sam-anu-ā-√gam-1)**：過去分詞、陽性、複數、體格。**成就**，blest.

6、**bodhisattvā(bodhisattva)**：名詞、陽性、複數、體格。**菩薩**，Bodhisattvas.

7、**bhaviṣyanti(√bhū-1)**：動詞、未來式、複數、第三人稱。**有**，འགྱུར།

8、**ye(yaḥ)**：代詞、陽性、複數、體格。**何**，གང་།

9、**iha**：不變詞。**於此**。འདི་ལ། this.

10、**sūtre(sūtra)**：名詞、中性、單數、依格。**經**，མདོ་སྡེ། sūtra.

11、**bhāṣyamāṇe(√bhāś-1)**：被動分詞、陽性、單數、依格。**宣說**，བཤད་པ། taught.

12、**śrutvā(√śru-5)**：獨立式。**聽聞**，hearing.

13、**bhūta-saṃjñām(bhūta-saṃjñā)**：名詞、陰性、單數、業格。**真實想**，ཡང་དག་པར་འདུ་ཤེས། a true perception.

14、**utpādayiṣyanti(ut-√pad)**：動詞、致使。未來、複數、第三人稱。**生**，བསྐྱེད་པ། produce.

15、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、體格。**彼**，དེ།that.

16、**kasya(kim)**：疑問代詞、中性、單數、屬格**何、什麼**，ཅིའི།why.

17、**hetoḥ(hetu)**：名詞、陽性、單數、從格。**因**，ཕྱིར།so.

18、**yā(yā)**：代詞、陰性、複數、體格。**何**，who.

19、**ca**：不變詞。**與、及，**

20、**eṣā(eṣā)**：代詞、陰性、複數、體格。**此，**འདི། this.

21、**bhagavan**：名詞、陽性、單數、呼格。**薄伽梵、世尊，**བཅོམ་ལྡན་འདས། O Lord.

22、**bhūta-saṃjñā(bhūta-saṃjñā)**：名詞、陰性、單數、業格。**真實想，**ཡང་དག་པར་འདུ་ཤེས། a true perception.

23、**sa(saḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。**彼。**དེ། that.

24、**eva**：不變詞。**即、就，**

25、**abhūta-s aṃjñā(a-bhūta-s aṃjñā)**：名詞、陰性、單數、業格。**非真實想，**འདུ་ཤེས་མ་མཆིས་སོ། no true perception.

26、**tasmāt**：副詞。**是故，**དེས་ན། therefore.

27、**tathāgato(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、體格。**如來，**དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

28、**bhāṣate(√bhās-1)**動詞、單數、第三人稱。**說，**གསུངས། teaches.

29、**bhūta-saṃjñā(bhūta-saṃjñā)**：名詞、陰性、單數、業格。**真實想，**ཡང་དག་པར་འདུ་ཤེས། a true perception.

30、**iti**：不變詞。**所謂、名為，**ཞེས།

【解】

此句多師譯為：“**最勝，彼，世尊！希有具足眾生有當，若此經中說中，實想發生當。彼何所因？若此，世尊！實想；彼如是，非想；彼故，如來說實想、實想者。**”

bhūta-saṃjñām，奘師前處譯為“實想”，此處譯為“真實想”，什師前處譯為“實信”，此處譯為“實相”。此中以“ye…te…”構成關係從句，ye 從句中，動詞 śrutvā 是獨立式，utpādayiṣyanti 是未來時，直譯即為“若此等（ya）菩薩（bodhisattvā），於此所說經典（iha sūtre bhāṣyamāṇe）聽聞已（śrutvā），生（utpādayiṣyanti）真實想（bhūta-saṃjñām）。” te 主句中，動詞 bhaviṣyanti 亦是複數未來時，直譯即為“則彼等（te）當以最勝（parameṇa）希有（āścaryeṇa）而具足（bhaviṣyanti）成就（samanvāgatā）”。

多師此句可調為：“**世尊！若眾生，[於]此[所]說經中，發生實想，彼[等] 當有（成就）具足最勝希有。彼何所因？世尊！若此實想，彼[即]是非想；彼故，如來說實想、實想者。**”

14-4.न मम भगवन् आश्चर्यं यदहमिमं धर्मपर्यायं भाष्यमाणमवकल्पयामि अधिमुच्ये। येऽपि ते भगवन् सत्त्वा भविष्यन्त्यनागतेऽध्वनि पश्चिमे काले पश्चिमे समये पश्चिमायां पञ्चशत्यां सद्धर्मविप्रलोपे वर्तमाने, ये इमं भगवन् धर्मपर्यायमुद्ग्रहीष्यन्ति धारयिष्यन्ति वाचयिष्यन्ति पर्यवाप्स्यन्ति, परेभ्यश्च विस्तरेण संप्रकाशयिष्यन्ति, ते परमाश्चर्येण समन्वागता भविष्यन्ति।

14-4.na mama bhagavann āścaryaṃ yad aham imaṃ dharmaparyāyaṃ bhāṣyamāṇam avakalpayāmyadhimucye | ye 'pi te bhagavan sattvā bhaviṣyanty anāgate 'dhvani paścime kāle paścime samaye paścimāyāṃ pañca-śatyāṃ saddharma-vipralope vartamāne ya imaṃ bhagavan

dharm-aparyāyam udgrahīṣyanti dhārayiṣyanti vācayiṣyanti paryavāpsyanti parebhyaś ca vistareṇa saṃprakāśayiṣyanti te parama-āścaryeṇa samanvāgatā bhaviṣyanti |

[什譯] 世尊，我今得聞如是經典，信解受持，不足為難。若當來世，後五百歲，其有眾生得聞是經，信解受持，是人則為第一希有！

[奘譯] 世尊，我今聞說如是法門，領悟、信解，未為希有。若諸有情於當來世，後時、後分、後五百歲，正法將滅時分轉時，當於如是甚深法門，領悟、信解、受持、讀誦、究竟通利，及廣為他宣說開示、如理作意，當知成就最勝希有！

[淨譯] 世尊，我聞是經，心生信解，未為希有。若當來世，有聞是經，能受持者，是人則為第一希有！

[藏譯]བཅོམ་ལྡན་འདས་བདག་ནི་ཆོས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས་འདི་བཤད་པ་ལ་རྟོག་ཅིང་མོས་པ་ནི། བདག་ལ་ངོ་མཚར་མ་ལགས་ཀྱིས། ། བཅོམ་ལྡན་འདས་སླད་མའི་ཚེ་སླད་མའི་དུས་ལྔ་བརྒྱའི་ཐ་མ་ལ་སེམས་ཅན་གང་དག་ཆོས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས་འདི་ལེན་པ་དང་། འབྲི་བ་དང་། འཛིན་པ་དང་། འཆང་བ་དང་། ཀློག་པ་དང་། ཀུན་ཆུབ་པར་བྱེད་པ་དེ་དག་ནི་ངོ་མཚར་རབ་དང་ལྡན་པར་འགྱུར་ལགས་སོ། །

【注】

1、**na**：否定詞。不，非，མ། no.

2、**mama(aham)**：代詞、陽性、單數、屬格。我，བདག my.

3、**bhagavann**：名詞、陽性、單數、薄伽梵、世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། O Lord.

4、**āścaryam(āścarya)**：形容詞、中性、單數、體格。希有，ངོ་མཚར།wonderful.

5、**yad**：代詞、中性、單數、體格。何、什麼，གང་།

6、**aham(aham)**：代詞、陽性、單數、體格。我， བདག I.

7、**imaṃ(ayam)**：代詞、陽性、單數、業格。此，འདི། this.

8、**dharm-aparyāyaṃ (dharm-aparyāya)**：名詞、陽性、單數、業格。法門，ཆོས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས། dharma.

9、**bhāṣyamāṇam(√bhāṣ-1)**：被動分詞、陽性、單數、業格。說，བཤད་པ།taught.

10、**avakalpayāmi (ava-√kḷp-1)**：動詞、被動、單數、第一人稱。領悟，རྟོགས་པ། accept.

11、**adhimucye(adhi-√muc)**：動詞、單數、第一人稱。信解，མོས་པ། believe.

12、**ye(yaḥ)**：代詞、陽性、複數、體格。何，གང་། who.

13、**'pi(api)**：副詞。然，僅僅；泛指，ཙམ། only.

14、**te(saḥ)**：代詞、陽性、複數、體格。彼，དེ་དག they.

15、**bhagavan**：名詞、陽性、單數、薄伽梵、世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས，O Lord.

16、**sattvā(sattva)**：名詞、陽性、複數、體格。有情，སེམས་ཅན། being.

17、**bhaviṣyanty(√bhū)**：動詞、未來、複數、第三人稱。有，མཆིས། will be.

18、**anāgate(anāgata)**：形容詞、陽性、單數、依格。當來、未来，མ་འོངས་པ། future period

19、**'dhvani(adhvan)**：名詞、陽性、單數、依格。世，時，དུས། at the time

20、**paścime(paścima)**：形容詞、陽性、單數、依格。後，ཐ་མ། last

21、**kāle(kāla)**：名詞、陽性、單數、依格。分，時，དུས། time

22、**paścime(paścima)**：形容詞、陽性、單數、依格。**後**，ཐ་མ། last

23、**samaye(samaya)**：名詞、陽性、單數、依格。**時**，དུས། epoch

24、**paścimāyāṃ(paścima)**：形容詞、陰性、單數、依格。**後**，ཐ་མ། last

25、**pañca-śatyāṃ(pañca-śati)**：名詞、陰性、單數、依格。**五百歲**，ལྔ་བརྒྱ། 500 years

26、**saddharma-vipralope(sad-dharma-vipralopa)**：複合名詞、陽性、單數、依格。**正法滅時**，དམ་པའི་ཆོས་རྣམ་པར་འཇིག་པ། collapse the good doctrine

27、**vartamāne(√vṛt-1)**：現在分詞、陽性、單數、依格。**轉**，འགྱུར་བ།

28、**ye(yaḥ)**：代詞、陽性、複數、體格。**彼**，གང་ལ་ལ། who..

29、**imaṃ(ayam)**：代詞、陽性、單數、業格。**此**，འདི། this.

30、**bhagavan(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、呼格。**薄伽梵、世尊**，བཅོམ་ལྡན་འདས། O Lord.

31、**dharmaparyāyaṃ(dharma-paryāya)**：名詞、陽性、單數、業格。**法門**，ཆོས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས། this discourse on dharma.

32、**udgrahīṣyanti(ud-√grah-9)**：動詞、未來、複數、第三人稱。**取受**，ལེན་པ། in mind.

33、**dhārayiṣyanti(√dhṛ-2)**：動詞、未來、致使、複數、第三人稱。**持、荷擔**，འཛིན་པ། bear.

34、**vācayiṣyanti(√vac-2)**：動詞、未來、致使、複數、第三人稱。**讀誦**，ཀློག་པ། recite

35、**paryavāpsyanti(pari-ava-√āp-5)**：動詞、未來、複數、第三人稱。**究竟通利**，ཀུན་ཆུབ་པར་བྱེད། study.

36、**parebhyaś(para)**：形容詞、陽性、複數、為格。**他**，གཞན་དགothers.

37、**ca**：不變詞。**與、及**，འམ། and

38、**vistareṇa (vistara)**：名詞、陽性、單數、為格。**廣**，རབ་ཏུ in full detail.

39、**saṃprakāśayiṣyanti(saṃ-pra-√kāś-1)**：動詞、未來、致使、複數、第三人稱。**開示**，སྟོན། illuminate.

40、**te(saḥ)**：代詞、陽性、複數、體格。**彼**，དེ་དག they.

41、**parama-āścaryeṇa(parama-āścarya)**：形容詞、陽性、單數、具格。**最勝希有**，ངོ་མཚར་རབ། most worderfully.

42、**samanvāgatā(sam-anu-ā-√gam-1)**：過去分詞、陽性、複數、體格。**成就**，blest.

43、**bhaviṣyanti(√bhū)**：動詞、未來、複數、第三人稱。**有**，འགྱུར། will be.

【解】

此句多師譯為：“**不我，世尊！希有。若我此法本說中，信我、解我。若彼，世尊！眾生有當，未來世，此法本，受當、持當、讀當、誦當，他等及分別廣說當，彼最勝希有具足有當。**”

動詞 avakalpayāmy（領悟）、adhimucye（信解），單數第一人稱；imaṃ dharmaparyāyaṃ bhāṣyamāṇam（所說此法門），為業格，是動作對象；aham（我），體格，即動作者。此從句由關係代詞 yad 引出，直譯即為“若我領悟、信解此[佛]所說法門”。主句中，mama（我的）為屬格，表示“我有……”，直譯即為“則我無有希有”。

api，表轉折，由“ye…te…”引出另一關係從句，ye 從句中，anāgate 'dhvani paścime kāle paścime samaye paścimāyāṃ pañca-śatyāṃ saddharma-vipralope vartamāne，這一長串都是依格，作時間狀語，多師、淨師皆略譯為“當來世”；

udgrahīṣyanti dhārayiṣyanti vācayiṣyanti paryavāpsyanti parebhyaś ca vistareṇa saṃprakāśayiṣyanti，這一長串，是五個動詞，未來時，複數、第三人稱，作謂語，因是未來時，多師以“當”表時態；sattvā，複數、體格，作主語；imaṃ dharm-aparyāyam，業格，作賓語。意為“若有有情，於如是時間中，受持、讀誦此法本等”。主句則同前，意為“彼等當成就最勝希有”。

多師此句可調為：“世尊！若我信、解此所說法本，我不希有。世尊！若有眾生，彼[於]未來世，受、持、讀、誦此法本，及[為]他等分別廣說，彼當具足[成就]最勝希有。”

14-5. अपि तु खलु पुनर्भगवन् न तेषामात्मसंज्ञा प्रवर्तिष्यते, न सत्त्वसंज्ञा न जीवसंज्ञा न पुद्गलसंज्ञा प्रवर्तिष्यते, नापि तेषां काचित्संज्ञा नासंज्ञा प्रवर्तते।

14-5. api tu khalu punar bhagavan na teṣām ātmasaṃjñā pravartiṣyate na sattva-saṃjñā na jīva-saṃjñā na pudgala-saṃjñā pravartiṣyate nāpi teṣāṃ kācit saṃjñā nāsaṃjñā pravartate |

[什譯] 何以故？此人無我相、人相、眾生相、壽者相。

[奘譯] 何以故？世尊，彼諸有情無我想轉、無有情想、無命者想、無士夫想、無補特伽羅想、無意生想、無摩納婆想、無作者想、無受者想轉。

[淨譯] 何以故？彼人無我想、眾生想、壽者想、更求趣想。

[藏譯]ཡང་བཅོམ་ལྡན་འདས་དེ་དག་ནི་བདག་ཏུ་འདུ་ཤེས་འཇུག་པར་མི་འགྱུར་ཞིང་། སེམས་ཅན་དུ་འདུ་ཤེས་པ་དང་། སྲོག་ཏུ་འདུ་ཤེས་པ་དང་། གང་ཟག་ཏུ་འདུ་ཤེས་འཇུག་པར་མི་འགྱུར་ལགས་སོ། །

【注】

1、**api**：副詞。然，僅僅；泛指，

2、**tu**：不變詞。卻 、而，

3、**khalu**：副詞、加強語氣。

4、**punar(punaḥ)**：副詞。再，又ཡང་། again.

5、**bhagavan**：名詞、陽性、單數、薄伽梵、世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། O Lord.

6、**na**：否定詞。不，非，མི། no.

7、**teṣāṃ(saḥ)**：代詞、陽性、複數、屬格。彼等，དེ་དག ། these.

8、**ātma-saṃjñā**：名詞、陰性、單數、體格。我想，བདག་ཏུ་འདུ་ཤེས། the perception of a self.

9、**pravarteta(pra-√vṛt-1)**：動詞、祈願、單數、第三人稱。轉，འཇུག ། take place.

10、**sattva-saṃjñā**：名詞、陰性、單數、體格。有情想、众生想，སེམས་ཅན་དུ་འདུ་ཤེས། perception of a being.

11、**jīva-saṃjñā**：名詞、陰性、單數、體格。命者想、壽者想，སྲོག་ཏུ་འདུ་ཤེས། perception of a living soul.

12、**na**：否定詞。不，非，མི། no.

13、**pudgala-saṃjñā**：名詞、陰性、單數、業格。補特伽罗想、人想，གང་ཟག་ཏུ་འདུ་ཤེས། perception of a person.

14、**pravartiṣyate (pra-√vṛt-1)**：動詞、未來、單數、第三人稱。轉，འཇུག ། take place.

15、**na**：否定詞。不，非，མི། no.

16、**api**：副詞。然，泛指，

17、**teṣāṃ(saḥ)**：代詞、陽性、複數、屬格。彼等，དེ་དག། these.

18、**kācit**：副詞。任何。any.

19、**saṃjñā**：名詞、陰性、單數、體格。想，འདུ་ཤེས། perception.

20、**nāsaṃjñā**：名詞、陰性、單數、體格。非想，འདུ་ཤེས་མེད་པ། no- perception.

21、**pravartate(pra-√vṛt-1)**：動詞、祈願、單數、第三人稱。轉，འཇུག take place.

【解】

此句多師譯為："雖然復次時，世尊！不彼等菩薩摩訶薩我想轉當，不眾生想、不壽想、不人想轉當。"

此同 6-1。nāpi teṣāṃ kācit saṃjñā nāsaṃjñā pravartate，此句未譯。

多師此句可調為："雖然復次時，世尊！彼等菩薩摩訶薩不當我想轉(無有我想轉)，不當眾生想、壽想、人想轉。[彼等無有想、非想轉]。"

14-6. तत्कस्य हेतोः। या सा भगवन् आत्मसंज्ञा, सैवासंज्ञा। या सत्त्वसंज्ञा जीवसंज्ञा पुद्गलसंज्ञा, सैवासंज्ञा।

14-6. tatkasya hetoḥ | yā sā bhagavann ātma-saṃjñā saiva-a-saṃjñā | yā sattva-saṃjñā jīva-saṃjñā pudgala-saṃjñā saivāsaṃjñā |

[什譯] 所以者何？我相即是非相，人相、眾生相、壽者相，即是非相。

[奘譯] 所以者何？世尊，諸我想即是非想，諸有情想、命者想、士夫想、補特伽羅想、意生想、摩納婆想、作者想、受者想，即是非想。

[淨譯] 所以者何？世尊，我想、眾生想、壽者想、更求趣想，即是非想。

[藏譯]དེ་ཅིའི་སྐད་དུ་ཞེ་ན། བཅོམ་ལྡན་འདས་བདག་ཏུ་འདུ་ཤེས་པ་དང་། སེམས་ཅན་དུ་འདུ་ཤེས་པ་དང་། སྲོག་ཏུ་འདུ་ཤེས་པ་དང་། གང་ཟག་ཏུ་འདུ་ཤེས་པ་གང་ལགས་པ་དེ་ཉིད་འདུ་ཤེས་ཐམས་ཅད་དང་བྲལ་བའི་སྐད་དོ། །

【注】

1、**tat**：代詞、中性、單數、業格。彼，དེ། it.

2、**kasya(kim)**：疑問代詞、中性、單數、屬格。何、什麼，ཅིའི། why.

3、**hetoḥ(hetu)**：名詞、陽性、單數、從格。因，ཕྱིར། because.

4、**yā(yā)**：關係代詞、陰性、單數、體格。凡、諸，གང་། who.

5、**sā(sā)**：代詞、陰性、單數、體格。彼，དེ། that.

6、**bhagavann**：名詞、陽性、單數、薄伽梵、世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས，O Lord.

7、**ātma-saṃjñā**：名詞、陰性、單數、體格。我想，བདག་ཏུ་འདུ་ཤེས། the perception of a self.

8、**sā(sā)**：代詞、陰性、單數、體格。彼，དེ། that.

9、**iva(eva)**：副詞。即，就。དེ་ཉིད། truly.

10、**a-saṃjñā**：名詞、陰性、單數、體格。非想，འདུ་ཤེས་མེད་པ། no- perception.

11、**yā(yā)**：關係代詞、陰性、單數、體格。凡、諸，གང་། who.

12、**sattva-saṃjñā**：名詞、陰性、單數、體格。有情想、众生想，སེམས་ཅན་དུ་འདུ་ཤེས། the perception of a being.

13、**jīva-saṃjñā**：名詞、陰性、單數、體格。命想、壽想，སྲོག་ཏུ་འདུ་ཤེས། the perception of a soul.

14、**pudgala-saṃjñā**：名詞、陰性、單數、體格。補特伽罗想、人想，གང་ཟག་ཏུ་འདུ་ཤེས། the perception of a person.

15、**sā(sā)**：代詞、陰性、單數、體格。彼，དེ། that.

16、**iva(eva)**：副詞。即、就。དེ་ཉིད། truly.

17、**a-saṃjñā**：名詞、陰性、單數、體格。非想，འདུ་ཤེས་མེད་པ། no- perception.

【解】

此句多師譯為：“彼何所因？若彼，世尊！我想，彼如是非想；若及如是眾生想、壽想、人想，彼如是非想。”

此以“yā…sā…”構成關係從句，意即“凡是（yā）我想（ātma-saṃjñā），彼即是（saiva）非想（a-saṃjña）”。

多師此句可調為：“彼何所因？世尊！若彼我想，彼[即]是非想；如是若眾生想、壽想、人想，彼[即]是非想。”

14-7. तत्कस्य हेतोः । सर्वसंज्ञापगता हि बुद्ध भगवन्तः। एवमुक्ते भगवानायुष्मन्तं सुभूतिमेतदवोचत्।

14-7. tatkasya hetoḥ | sarva-saṃjñā-apagatā hi buddhā bhagavantaḥ | evam ukte bhagavān āyuṣmantaṃ subhūtim etad avocat |

[什譯] 何以故？離一切諸相，則名諸佛。」佛告須菩提：

[奘譯] 何以故？諸佛世尊，離一切想。」作是語已，爾時，世尊告具壽善現言：

[淨譯] 所以者何？諸佛世尊，離諸想故。」

[藏譯]དེ་ཅིའི་སླད་དུ་ཞེ་ན། སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་རྣམས་ནི་འདུ་ཤེས་ཐམས་ཅད་དང་བྲལ་བའི་སླད་དུའོ། །དེ་སྐད་ཅེས་གསོལ་པ་དང་། བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་ཚེ་དང་ལྡན་པ་རབ་འབྱོར་ལ་འདི་སྐད་ཅེས་བཀའ་སྩལ་ཏོ། །

【注】

1、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、體格。彼，དེ། it.

2、**kasya(kim)**：疑問代詞、中性、單數、屬格。何、什麼，ཅིའི། why.

3、**hetoḥ(hetu)**：名詞、陽性、單數、從格。因，ཕྱིར། because.

4、**sarva-saṃjñā-apagatā(sarva-saṃjñā-apagata)**：形容詞、陽性、複數、體格。離一切想，འདུ་ཤེས་ཐམས་ཅད་དང་བྲལ་བ། left all perceptions.

5、**hi**：小品詞、表強調。誠然，

6、**buddhā(buddha)**：名詞、陽性、複數、體格。佛，སངས་རྒྱས། Buddhas.

7、**bhagavantaḥ(bhagavant)**：名詞、陽性、複數、體格。薄伽梵、世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས，The Lords.

8、**evam**：不變詞。如是，དེ་སྐད།

9、**ukte(ukta，√vac-2)**：過去分詞、陽性、單數、依格。語、說，གསོལ་བ།

10、**bhagavān(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、主格。薄伽梵、世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས，The Lord.

11、**āyuṣmantaṃ(āyuṣmat)**：形容詞、陽性、單數、業格具壽、長老，ཚེ་དང་ལྡན་པ། Venerable.

12、**subhūtim(subhūti)**：名詞、陽性、單數、體格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

13、**etad**：代詞、中性、單數、業格。此，འདི་སྐད། this

14、**avocat(√vac-2)**：不定過去時、主動、單數、第三人稱說、言，ཅེས། say.

【解】

此句多師譯為：“彼何所因？一切想遠離，此佛、世尊。」如是語已。世尊，命者善實邊如是言：”

多師此句可調為：“彼何所因？諸佛、世尊遠離一切想。」如是語已。世尊[向]命者善實如是言：”

14-8. एवमेतत् सुभूते, एवमेतत्। परमाश्चर्यसमन्वागतास्ते सत्त्वा भविष्यन्ति, ये इह सुभूते सूत्रे भाष्यमाणे नोत्रसिष्यन्ति न संत्रसिष्यन्ति न संत्रासमापत्स्यन्ते।

14-8. evam etat subhūte evam etat | parama-āścarya-samanvāgatās te sattvā bhaviṣyanti ya iha subhūte sūtre bhāṣyamāṇe nottrasiṣyanti na saṃtrasiṣyanti na saṃtrāsam āpatsyante |

[什譯] 「如是、如是！若復有人得聞是經，不驚、不怖、不畏，當知是人甚為希有！

[奘譯] 「如是、如是！善現，若諸有情聞說如是甚深經典，不驚、不懼、無有怖畏，當知成就最勝希有！

[淨譯] 「妙生，如是、如是！若復有人得聞是經，不驚、不怖、不畏，當知是人第一希有！

[藏譯] རབ་འབྱོར་དེ་དེ་བཞིན་ནོ། །དེ་དེ་བཞིན་ཏེ། སེམས་ཅན་གང་དག་མདོ་སྡེ་འདི་བཤད་པ་ལ་མི་སྐྲག་ཅིང་མི་དངང་ལ་ཀུན་ཏུ་དངང་བར་མི་འགྱུར་བ། དེ་དག་ནི་ངོ་མཚར་རབ་དང་ལྡན་པར་འགྱུར་རོ། །

【注】

1、**evam**：不變詞。如是，དེ་བཞིན། so.

2、**etat(etad)**：代詞、中性、單數、業格。此，དེ། it.

3、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

4、**parama-āścarya-samanvāgatās(sam-anu-ā-√gam-1)**：過去分詞、陽性、複數、體格。成就最勝希有、具足最勝希有，ངོ་མཚར་རབ་དང་ལྡན་པ། most wonderfully blest will be.

5、**te(tad)**：代詞、陽性、複數、體格。彼，དེ། this.

6、**sattvā(sattva)**：名詞、陽性、複數、體格。有情，སེམས་ཅན། beings.

7、**bhaviṣyanti(√bhū)**：動詞、未來、複數、第三人稱。有，འགྱུར། is.

8、**ye(saḥ)**：代詞、陽性、複數、體格。何，གང་། who.

9、**iha**：不變詞。於此。

10、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

11、**sūtre(sūtra)**：名詞、中性、單數、依格。經，མདོ་སྡེ། Sutra.

12、**bhāṣyamāṇe(√bhāṣ-1)**：：被動分詞、陽性、單數、依格。說，བཤད་པ། taught.

13、**na**：否定詞。不，非，མི། no.

14、**uttrasiṣyanti(utd-√tras-1)**：動詞、未來、複數、第三人稱。驚，སྐྲག tremble.

15、**saṃtrasiṣyanti(saṃ-√tras-1)**：動詞、未來、複數、第三人稱。懼，དངང་། frightened.

16、**saṃtrāsam(saṃtrāsa)**：名詞、陽性、單數、業格。怖畏，ཀུན་ཏུ་དངང་བ། terrified.

17、**āpatsyante(ā-√pad-4)**：動詞、未來、複數、第三人稱。有，འགྱུར། be.

【解】

此句多師譯為：“如是，如是！善實！如是，如是！如言汝。最勝希有具足彼眾生有當，若此經中說中，不驚當，不怖當，不畏當。”

此以“ye…te…”組成關係從句，意為“若有（ye）有情（sattvā）於此經（iha sūtre bhāṣyamāṇe）不驚恐等（nottrasiṣyanti na saṃtrasiṣyanti na saṃtrāsam āpatsyante），則彼等（te）成就最勝希有（parama-āścarya-samanvāgatās）。”

多師此句可調為：“如是，如是！善實！如是，如是！如汝言。若有眾生，[於]此[所]說經中，不驚、不怖、不畏，彼當具足最勝希有。”

14-9. तत्कस्य हेतोः ।परमपारमितेयं सुभूते तथागतेन भाषिता यदुतापारमिता। यां च सुभूते तथागतः परमपारमितां भाषते, तामपरिमाणा अपि बुद्धा भगवन्तो भाषन्ते। तेनोच्यन्ते परमपारमितेति।

14-9. tatkasya hetoḥ | paramapāramiteyaṃ subhūte tathāgatena bhāṣitā yaduta-a-pāramitā | yāṃ ca subhūte tathāgataḥ parama-pāramitāṃ bhāṣate tām aparimāṇā api buddhā bhagavanto bhāṣante | tenocyate parama-pāramiteti |

[什譯] 何以故？須菩提，如來說第一波羅蜜，非第一波羅蜜，是名第一波羅蜜。

[奘譯] 何以故？善現，如來說最勝波羅蜜多謂般若波羅蜜多。善現，如來所說最勝波羅蜜多，無量諸佛世尊所共宣說，故名最勝波羅蜜多。如來說最勝波羅蜜多，即非波羅蜜多，是故如來說名最勝波羅蜜多 。

[淨譯] 何以故？妙生，此最勝波羅蜜多是如來所說，諸波羅蜜多如來說者，即是無邊佛所宣說，是故名為最勝波羅蜜多。

[藏譯]དེ་ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། རབ་འབྱོར་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་དམ་པ་འདི་ནི་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་གསུངས་ཏེ། ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་དམ་པ་གང་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་གསུངས་པ་དེ་སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་དཔག་ཏུ་མེད་ཚད་མེད་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཀྱང་གསུངས་པའི་ཕྱིར་ཏེ། དེས་ན་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་དམ་པ་ཞེས་བྱའོ། །

【注】

1、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、體格。彼，དེ། it.

2、**kasya(kim)**：疑問代詞、中性、單數、屬格。何、什麼，ཅིའི། why.

3、**hetoḥ(hetu)**：名詞、陽性、單數、從格。因，ཕྱིར། so.

4、**paramapāramitā(parama-pāramitā)**：名詞、陰性、單數、體格。最勝波羅蜜多，ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་དམ་པ། the highest perfection.

5、**iyam**：代詞、陰性、單數、體格。此。འདི། this.

6、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

7、**tathāgatena(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、具格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata..

8、**bhāṣitā(bhāṣita，√bhāṣ-1)**：過去分詞、陰性、單數、體格。所說，གསུངས་པ། taught.

9、**yaduta**：不變詞。即是、如是，as.

10、**apāramitā(a-pāramitā)**：名詞、陰性、單數、體格。非波羅蜜多，no-perfection

11、**yāṃ(yā)**：代詞、陰性、單數、業格。何，གང་། who.

12、**ca**：不變詞。與、及，དང་། and

13、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

14、**tathāgataḥ(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、體格。如來。དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata

15、**parama-pāramitāṃ(parama-pāramitā)**：名詞、陰性、單數、業格。最勝波羅蜜多，ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་དམ་པ།highest perfection.

16、**bhāṣate(√bhās-1)**動詞、單數、第三人稱。宣說，གསུངས། teaches.

17、**tām(sā)**：代詞、陰性、單數、業格。彼，དེ། that.

18、**aparimāṇā(a-pari-māṇa)**：形容詞、陽性、複數、體格。無邊，དཔག་ཏུ་མེད་ཚད་མེད་པ། innumerable.

19、**api**：副詞。亦、也，ཀྱང་། also.

20、**buddhā(buddha)**：名詞、陽性、複數、體格。佛，སངས་རྒྱས། Buddhas.

21、**bhagavanto(bhagavant)**：名詞、陽性、複數、體格。薄伽梵、世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། O Lord.

22、**bhāṣante(√bhās-1)**：動詞、複數、第三人稱。宣說，གསུངས། teaches.

23、**tena(saḥ)**：代詞、陽性、單數、具格。彼、是故，དེ། དེས་ན། therefore.

24、**ucyante(√vac)**：動詞、被動、複數、第三人稱。說，ཞེས་བྱ།called.

25、**parama-pāramitā(parama-pāramitā)**：名詞、陰性、單數、體格。最勝波羅蜜多，ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་དམ་པ།highest perfection.

26、**iti**：不變詞。所謂、名為，ཞེས།

【解】

此句多師譯為：“彼何所因？最勝彼岸到，此，善實！如來說；若及，善實！如來最勝彼岸到說，彼無量亦佛、世尊說；彼故，說名最勝彼岸到者。”

此句各家翻譯略有差別。吉爾吉特梵文版中缺“yaduta-a-pāramitā”，淨師、多師、藏譯亦皆未譯此句。前半句直譯即是：“由如來（tathāgatena）所說之（bhāṣitā）最勝波羅蜜多（paramapāramitā），此（iyaṃ）即是（yaduta）非波羅蜜多（a-pāramitā）”。

後半句，以“yāṃ…tām…”組成關係從句，直譯即為：“若（yāṃ）如來（tathāgataḥ）宣說（bhāṣate）最勝波羅蜜多（parama-pāramitāṃ），無量（aparimāṇā）諸佛世尊（buddhā bhagavanto）亦（api）宣說（bhāṣante）彼（tām）。”

多師此句可調為：“彼何所因？善實！如來[所]說最勝彼岸到（波羅蜜多），此[即是非波羅蜜多]。善實！若如來說最勝彼岸到（波羅蜜多），無量[諸]佛、世尊亦說彼。彼故，說名最勝彼岸到（波羅蜜多）者。”

14-10.अपि तु खलु पुनः सुभुते या तथागतस्य क्षान्तिपारमिता, सैव अपारमिता।

14-10.api tu khalu punaḥ subhūte yā tathāgatasya kṣānti-pāramitā saivāpāramitā |

[什譯] 須菩提，忍辱波羅蜜，如來說非忍辱波羅蜜。

[奘譯] 復次，善現，如來說忍辱波羅蜜多，即非波羅蜜多，是故如來說名忍辱波羅蜜多 。

[淨譯] 妙生，如來說忍辱波羅蜜多，即非忍辱波羅蜜多。

[藏譯]ཡང་རབ་འབྱོར་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་བཟོད་པའི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ཉིད་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་མེད་དོ། །

【注】

1、**api**：副詞。又，ཡང་། only.

2、**tu**：不變詞。卻 、而，

3、**khalu**：副詞、加強語氣。

4、**punaḥ(punar)**：副詞。也，再，ཡང་། Moreover

5、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

6、**yā(yā)**：代詞、陰性、單數、體格。何，གང་། who.

7、**tathāgatasya(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、屬格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

8、**kṣānti-pāramitā**：名詞、陰性、單數、體格。忍辱波羅蜜多，བཟོད་པའི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ། perfection of patience.

9、**sā(sā)**：代詞、陰性、單數、體格。彼，དེ། that.

10、**iva**：副詞、如，如是，དེ་ཉིད། really.

11、**apāramitā(a-pāramitā)**：名詞、陰性、單數、體格。非波羅蜜多，ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་མེད། no-perfection.

【解】

此句多師譯為：“雖然復次時，善實！若如來忍彼岸到，彼如是非彼岸到。”

tathāgatasya（如來），為屬格，直譯即為：“凡（yā）如來之（tathāgatasya）忍辱波羅蜜多（kṣānti-pāramitā），彼（sā）即是（eva）非波羅蜜多（apāramitā）。”

多師此句可調為：“雖然復次時，善實！若如來忍彼岸到（波多蜜多），彼[即]是非彼岸到（波多蜜多）。”

14-11.तत्कस्य हेतोः। यदा मे सुभूते कलिराजा अङ्गप्रत्यङ्गमांसान्यच्छैत्सीत्, नासीन्मे तस्मिन् समये आत्मसंज्ञा वा सत्त्वसंज्ञा वा जीवसंज्ञा वा पुद्गलसंज्ञा वा, नापि मे काचित्संज्ञा वा असंज्ञा वा बभूव।

14-11.tatkasya hetoḥ | yadā me subhūte kaliṅgarājā-aṅga-pratyaṅga-māṃsāny acchaitsīt nāsīn-me tasmin samaya ātma-saṃjñā vā sattva-saṃjñā vā jīva-saṃjñā vā pudgala-saṃjñā vā nāpi me kācit saṃjñā vā asaṃjñā vā babhūva |

[什譯] 何以故？須菩提，如我昔為歌利王割截身體。我於爾時，無我相、無人相、無眾生相、無壽者相。

[奘譯] 何以故？善現，我昔過去世曾為羯利王斷支節肉。我於爾時都無我想、或有情想、或命者想、或士夫想、或補特伽羅想、或意生想、或摩納婆想、或作者想、或受者想。我於爾時都無有想，亦非無想。

[淨譯] 何以故？如我昔為羯陵伽王割截支體時，無我想、眾生想、壽者想、更求趣想。我無是想，亦非無想。

[藏譯]དེ་ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། རབ་འབྱོར་གང་གི་ཚེ་ཀ་ལིངྐའི་རྒྱལ་པོས། ངའི་ཡན་ལག་དང་ཉིང་ལག་རྣམས་བཅད་པར་གྱུར་པ་དེའི་ཚེ་ང་ལ་བདག་ཏུ་འདུ་ཤེས་སམ། སེམས་ཅན་དུ་འདུ་ཤེས་སམ། སྲོག་ཏུ་འདུ་ཤེས་སམ། གང་ཟག་

ཏུ་འདུ་ཤེས་ཀྱང་མ་བྱུང་ཞིང་། ང་ལ་འདུ་ཤེས་ཅི་ཡང་མེད་ལ་འདུ་ཤེས་མེད་པར་གྱུར་པ་ཡང་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །

【注】

1、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、體格。彼，དེ། it.

2、**kasya(kim)**：疑問代詞、中性、單數、屬格。何、什麼，ཅིའི། why.

3、**hetoḥ(hetu)**：名詞、陽性、單數、從格。因，ཕྱིར། because.

4、**yadā**：關係副詞。當…時，གང་། when.

5、**me(aham)**：代詞、陽性、單數、屬格。我，ངའི། my.

6、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

7、**kaliṅgarājā(kaliṅgarājan)**：名詞、陽性、單數、體格。歌利王，ཀ་ལིངྒ་རྒྱལ་པོ། the king of Kalinga.

8、**aṅga-pratyaṅga-māṃsāny(pratyaṅga-māṃsa)**：名詞、中性、複數、業格。肢肉，ཡན་ལག་དང་ཉིང་ལག larger limbs and smaller appendages.

9、**acchaitsīt(√chid-7)**：動詞、未完成、單數、第三人稱。切割，བཅད་པ། cut.

10、**na**：否定詞。不、無，མ། not.

11、**āsīn(√as)**：動詞、未完成、單數、第三人稱。有，བྱུང་། had.

12、**me(aham)**：代詞、陽性、單數、屬格。我，ང་། my.

13、**tasmin(saḥ)**：代詞、陽性、單數、依格。彼，དེའི། that.

14、**samaye(samaya)**：名詞、陽性、單數、依格。時，ཚེ། time.

15、**ātma-saṃjñā**：名詞、陰性、單數、體格。我想，བདག་ཏུ་འདུ་ཤེས། perception of a self.

16、**vā**：不變詞。或者，དམ། or.

17、**sattva-saṃjñā**：名詞、陰性、單數、體格。有情想、众生想，སེམས་ཅན་དུ་འདུ་ཤེས། the perception of a being.

18、**jīva-saṃjñā**：名詞、陰性、單數、體格。命者想、壽者想，སྲོག་ཏུ་འདུ་ཤེས། the perception of a soul.

19、**pudgala-saṃjñā**：名詞、陰性、單數、體格。補特伽罗想、人想，གང་ཟག་ཏུ་འདུ་ཤེས། the perception of a person.

20、**na**：不變詞。非，否，མ། not.

21、**api**：副詞。也、亦，ཀྱང་།

22、**me(aham)**：代詞、陽性、單數、屬格。我，ང་། my.

23、**kācit**：副詞。任何，ཅི་ཡང་། any.

24、**saṃjñā**：名詞、陰性、單數、體格。想，འདུ་ཤེས། perception.

25、**asaṃjñā**：名詞、陰性、單數、體格。非想，འདུ་ཤེས་མེད་པ། no- perception.

26、**babhūva(√bhū)**：動詞、完成時、單數、第一人稱。有，གྱུར། had.

【解】

此句多師譯為：“彼何所因？此時我，善實！惡王分別分肉割斷，不時我彼中時我想，若眾生想，若壽想，若人想，若不我有想非想有。”

“yadā…tasmin…”構成關係從句，從句直譯即為：“當（yadā）歌利王（kaliṅgarājā）割截（acchaitsīt）我之（me）肢肉（aṅga-pratyaṅga-māṃsāny）時”。

主句直譯即為:“爾時(tasmin samaye), 我(me)無(na)有(āsīn)我想(ātma-saṃjñā)等。”

多師此句可調為: “彼何所因? 善實! 此[過去]時，惡王割斷我[之]分別分（肢分）肉，彼時，我不（無）我想、眾生想、壽想、人想，我不有（無有）想，[亦無]非想。”

14-12. तत्कस्य हेतोः । सचेन्मे सुभूते तस्मिन् समये आत्मसंज्ञा अभविष्यत्, व्यापादसंज्ञापि मे तस्मिन् समयेऽभविष्यत्। सचेत्सत्त्वसंज्ञा जीवसंज्ञा पुद्गलसंज्ञाभविष्यत्, व्यापादसंज्ञापि मे तस्मिन् समयेऽभविष्यत्।

14-12.tatkasya hetoḥ | sacen me subhūte tasmin samaya ātma-saṃjñā-abhaviṣyad vyāpāda-saṃjñā api me tasmin samaye 'bhaviṣyat | sacet sattva-saṃjñā jīva-saṃjñā pudgala-saṃjñā-abhaviṣyad vyāpāda-saṃjñā api me tasmin samaye 'bhaviṣyat |

[什譯] 何以故? 我於往昔節節支解時，若有我相、人相、眾生相、壽者相，應生瞋恨。

[奘譯] 何以故? 善現，我於爾時若有我想，即於爾時應有恚想；我於爾時若有有情想、命者想、士夫想、補特伽羅想、意生想、摩納婆想、作者想、受者想、 即於爾時應有恚想。

[淨譯] 所以者何? 我有是想者，應生瞋恨。

[藏譯]དེ་ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། རབ་འབྱོར་གལ་ཏེ་དེའི་ཚེ་ང་ལ་བདག་ཏུ་འདུ་ཤེས་བྱུང་ན། དེའི་ཚེ་གནོད་སེམས་ཀྱི་འདུ་ཤེས་ཀྱང་འབྱུང་ལ། སེམས་ཅན་དུ་འདུ་ཤེས་པ་དང་། སྲོག་ཏུ་འདུ་ཤེས་པ་དང་། གང་ཟག་ཏུ་འདུ་ཤེས་བྱུང་ན། དེའི་ཚེ་གནོད་སེམས་ཀྱི་འདུ་ཤེས་ཀྱང་འབྱུང་བའི་ཕྱིར་རོ། །

【注】

1、**tat(tad)**: 代詞、中性、單數、體格。彼，དེ།

2、**kasya(kim)**: 疑問代詞、中性、單數、屬格。何、什麼，ཅིའི། why.

3、**hetoḥ(hetu)**: 名詞、陽性、單數、從格。因，རྒྱུ།

4、**sacen(sacet)**: 副詞。若，གལ་ཏེ། if.

5、**me(aham)**: 代詞、陽性、單數、屬格。我，ང། I.

6、**subhūte(subhūti)**: 名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

7、**tasmin(saḥ)**: 代詞、陽性、單數、依格。彼，དེའི། that.

8、**samaye(samaya)**: 名詞、陽性、單數、依格。時，ཚེ། time.

9、**ātma-saṃjñā**: 名詞、陰性、單數、體格。我想，བདག་ཏུ་འདུ་ཤེས། perception of a self.

10、**abhaviṣyad(√bhū-1)**: 動詞、條件式、單數、第一人稱。若有，བྱུང་། if had.

11、**vyāpāda-saṃjñā**: 名詞、陰性、單數、體格。恚想，གནོད་སེམས་ཀྱི་འདུ་ཤེས། a perception of ill-will

12、**api**: 副詞。然，ཀྱང་། only.

13、**me(aham)**: 代詞、陽性、單數、屬格。我，ང། I.

14、**tasmin(saḥ)**: 代詞、陽性、單數、依格。彼，དེའི། that.

15、**samaye(samaya)**: 名詞、陽性、單數、依格。時，ཚེ། time.

16、**'bhaviṣyat(√bhū-1)**：動詞、條件式、單數、第一人稱。若有，འབྱུང་། if had.

17、**sattva-saṃjñā**：名詞、陰性、單數、體格。有情想、众生想，སེམས་ཅན་དུ་འདུ་ཤེས། the perception of a being.

18、**jīva-saṃjñā**：名詞、陰性、單數、體格。命者想、壽者想，སྲོག་ཏུ་འདུ་ཤེས། the perception of a soul.

19、**pudgala-saṃjñā**：名詞、陰性、單數、體格。補特伽罗想、人想，གང་ཟག་ཏུ་འདུ་ཤེས། the perception of a person.

20、**abhaviṣyad(√bhū-1)**：動詞、條件式、單數、第一人稱。若有，འབྱུང་།if had.

21、**vyāpāda-saṃjñā**：名詞、陰性、單數、體格。恚想，གནོད་སེམས་ཀྱི་འདུ་ཤེས། a perception of ill-will

【解】

此句多師譯為："彼何所因？若我，善實！彼中時我想有，瞋恨想亦我彼中時有；眾生想、壽想、人想有，瞋恨想亦我彼中時有。"

"sacet…"構成條件從句，"若是……，則是……"，動詞 abhaviṣyad（有），用條件式。從句直譯即為："爾時（tasmin samaya）若（sacen）我（me）有（abhaviṣyad）我想（ātma-saṃjñā）。"主句直譯即為："則（api）爾時（tasmin samaye），我（me）有（'bhaviṣyat）恚想（vyāpāda-saṃjñā）。"

多師此句可調為："彼何所因？善實！彼時若我有我想，彼時我亦[應]有瞋恨想；[若]有眾生想、壽想、人想，彼時我亦[應]有瞋恨想。"

14-13. तत्कस्य हेतोः । अभिजानाम्यहं सुभूते अतीतेऽध्वनि पञ्च जातिशतानि यदहं क्षान्तिवादी ऋषिरभूवम्। तत्रापि मे नात्मसंज्ञा बभूव, न सत्त्वसंज्ञा, न जीवसंज्ञा, न पुद्गलसंज्ञा बभूव।

14-13.tatkasya hetoḥ | abhijānāmy ahaṃ subhūte 'tīte 'dhvani pañca jāti-śatāni yad ahaṃ kṣāntivādī ṛṣir abhūvam | tatra api me nātma-saṃjñā babhūva na sattva-saṃjñā na jīva-saṃjñā na pudgala-saṃjñā babhūva |

[什譯] 須菩提！又念過去，於五百世作忍辱仙人。於爾所世，無我相、無人相、無眾生相、無壽者相。

[奘譯] 何以故？善現，我憶過去五百生中，曾為自號忍辱仙人。我於爾時，都無我想，無有情想、無命者想、無士夫想、無補特伽羅想、無意生想、無摩納婆想、無作者想、無受者想。我於爾時都無有想，亦非無想。

[淨譯] 妙生，又念過去，於五百世作忍辱仙人。我於爾時，無如是等想。

[藏譯]རབ་འབྱོར་དས་མངོན་པར་ཤེས་ཏེ། འདས་པའི་དུས་ན་ང་ཚེ་རབས་ལྔ་བརྒྱར་བཟོད་པ་སྨྲ་བ་ཞེས་བྱ་བའི་དྲང་སྲོང་དུ་གྱུར་པ་དེའི་ཚེ་ན་ཡང་། ང་ལ་བདག་ཏུ་འདུ་ཤེས་མ་བྱུང་། སེམས་ཅན་དུ་འདུ་ཤེས་དང་། སྲོག་ཏུ་འདུ་ཤེས་དང་། གང་ཟག་ཏུ་འདུ་ཤེས་མ་བྱུང་ངོ༎ །

【注】

1、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、體格。彼，དེ།it.

2、**kasya(kim)**：疑問代詞、中性、單數、屬格。何、什麼，ཅིའི།why.

3、**hetoḥ(hetu)**：名詞、陽性、單數、從格。因，ཕྱིར།so.

4、**abhijānāmy(abhi-√jñā-9)**：動詞、單數、第一人稱。憶念，མངོན་པར་ཤེས་པ། super-knowledge

5、**ahaṃ(aham)**：代詞、陽性、單數、體格。**我，** ང། I.

6、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。**善現、須菩提，** རབ་འབྱོར། Subhūti.

7、**'tīte(atīta)**：形容詞、陽性、單數、依格。**過去，** འདས་པ། the past.

8、**'dhvani(adhvan)**：名詞、中性、單數、依格。**世，** དུས།

9、**pañca(pañcan)**：數詞、陽性、複數、體格。**五，** ལྔ། 5.

10、**jāti-śatāni(jāti-śata)**：名詞、中性、複數、體格。**百生，** ཚེ་རབ་བརྒྱ། 100 births.

11、**yad**：代詞、中性、單數、體格。**何、什麼，** how.

12、**ahaṃ(aham)**：代詞、陽性、單數、體格。**我，** ང། I.

13、**kṣāntivādī(kṣānti-vādin)**：形容詞、陽性、單數、體格。**自號忍辱，** བཟོད་པ་སྨྲ་བ། preacher of patience.

14、**ṛṣir(ṛṣi)**：名詞、陽性、單數、體格.**仙人，** དྲང་སྲོང་། Rishi.

15、**abhūvam(√bhū)**：不定過去式、單數、第一人稱。**是，** གྱུར་པ། been.

16、**tatra**：副詞。**彼處，** དེའི་ཚེ། then.

17、**api**：副詞。**亦，** ཡང་། also.

18、**me(aham)**：代詞、陽性、單數、屬格。**我，** ང། I

19、**na**：否定詞。**不、無，** མ།no.

20、**ātma-saṃjñā**：名詞、陰性、單數、體格。**我想，** བདག་ཏུ་འདུ་ཤེས།the perception of a self.

21、**babhūva(√bhū)**：動詞、完成時、單數、第一人稱。**有，** བྱུང་། have.

22、**sattva-saṃjñā**：名詞、陰性、單數、體格。**有情想、众生想，** སེམས་ཅན་དུ་འདུ་ཤེས།the perception of a being.

23、**jīva-saṃjñā**：名詞、陰性、單數、體格。**命者想、壽者想，** སྲོག་ཏུ་འདུ་ཤེས།the perception of a soul.

24、**na**：否定詞。**不、無，** མ།no.

25、**pudgala-saṃjñā**：名詞、陰性、單數、體格。**補特伽罗想、人想，** གང་ཟག་ཏུ་འདུ་ཤེས།the perception of a person.

26、**babhūva(√bhū)**：動詞、完成時、單數、第一人稱。**有，** བྱུང་། had.

【解】

此句多師譯為："念知我，善實！過去世五百生，若我忍語仙人有，彼中亦我不想有，不眾生想、不壽想、不人想，不亦我有想非想有。"

此句型同前等。

多師此句可調為："善實！我念知過去世五百生，我有（為）[自]語忍 [辱]仙人，彼中我亦不有（無有）[我]想，不（無）眾生想、壽想、人想，我亦不有（無有）想、[亦無]非想。"

14-14.तस्मात्तर्हि सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्वसंज्ञा विवर्जयित्वा अनुत्तरायां सम्यक्संबोधौ चित्तमुत्पादयितव्यम्। न रूपप्रतिष्ठितं चित्तमुत्पादयितव्यम्, न शब्दगन्धरसस्प्रष्टव्यधर्मप्रतिष्ठितं चित्तमुत्पादयितव्यम्, न धर्मप्रतिष्ठितं

चित्तमुत्पादयितव्यम्, नाधर्मप्रतिष्ठितं चित्तमुत्पादयितव्यम्, न क्वचित्प्रतिष्ठितं चित्तमुत्पादयितव्यम्।

14-14.tasmāt tarhi subhūte bodhisattvena mahāsattvena sarva-saṃjñā vivarjayitvā anuttarāyāṃ samyaksaṃbodhau cittam utpādayitavyam | na rūpa-pratiṣṭhitaṃ cittam utpādayitavyaṃ na śabda-gandha-rasa-spraṣṭavya-dharma-pratiṣṭhitaṃ cittam utpādayitavyaṃ na dharma-pratiṣṭhitaṃ cittam utpādayitavyaṃ na adharma-pratiṣṭhitaṃ cittam utpādayitavyaṃ na kvacit pratiṣṭhitaṃ cittam utpādayitavyam |

[什譯] 是故，須菩提，菩薩應離一切相發阿耨多羅三藐三菩提心，不應住色生心，不應住聲、香、味、觸、法生心，應生無所住心。

[奘譯] 是故，善現，菩薩摩訶薩遠離一切想應發阿耨多羅三藐三菩提心，不住於色應生其心，不住非色應生其心，不住聲、香、味、觸、法應生其心，不住非聲、香、味、觸、法應生其心，都無所住應生其心。

[淨譯] 是故，應離諸想發趣無上菩提之心，不應住色、聲、香、味、觸、法，都無所住而生其心；不應住法，不應住非法應生其心。

[藏譯]རབ་འབྱོར་དེ་ལྟ་བས་ན། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་སེམས་དཔའ་ཆེན་པོས་འདུ་ཤེས་ཐམས་ཅད་རྣམ་པར་སྤངས་ཏེ། བླ་ན་མེད་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་ཏུ་སེམས་བསྐྱེད་པར་བྱའོ། ། གཟུགས་ལ་ཡང་མི་གནས་པར་སེམས་བསྐྱེད་པར་བྱའོ། །སྒྲ་དང་དྲི་དང་རོ་དང་རེག་བྱ་ལ་ཡང་མི་གནས་པར་སེམས་བསྐྱེད་པར་བྱའོ། །ཆོས་ལ་ཡང་མི་གནས་པར་སེམས་བསྐྱེད་པར་བྱའོ། ། ཆོས་མེད་པ་ལ་ཡང་མི་གནས་པར་སེམས་བསྐྱེད་པར་བྱའོ། །ཅི་ལ་ཡང་མི་གནས་པར་སེམས་བསྐྱེད་པར་བྱའོ། །

【注】

1、**tasmāt**：副詞。是故，དེ་ལྟ་བས་ན། also.

2、**tarhi**：副詞。彼時，

3、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

4、**bodhisattvena(bodhisattva)**：名詞、陽性、單數、具格。菩薩，བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ། bodhisattva.

5、**mahāsattvena(mahāsattva)**：名詞、陽性、單數、具格。摩訶薩，སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ། great being.

6、**sarva-saṃjñā**：名詞，陰性，單數，業格。一切想，འདུ་ཤེས་ཐམས་ཅད། all perceptions.

7、**vivarjayitvā(√vṛj)**：動詞、獨立式。離，རྣམ་པར་སྤངས་པ། get rid of.

8、**anuttarāyāṃ(an-uttara)**：形容詞，陰性，單數，依格。無上，བླ་ན་མེད་པ། utmost.

9、**samyaksaṃbodhau(samyaksaṃbodhi)**：名詞，陽性，單數，依格。正等正覺，ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ། right and perfect enlightenment.

10、**cittam(citta)**：名詞，中性，單數，體格。心，སེམས། thought.

11、**utpādayitavyam(ud-√pad-4)**：必要分詞、中性，單數，體格。應生，བསྐྱེད་པར་བྱ། should produce.

12、**na**：否定詞。不，非，མ།no.

13、**rūpa- pratiṣṭhitaṃ (rūpa-prati-√ṣṭhā)**過去分詞、中性、單數、體格。住色，གཟུགས་ལ་གནས་པ། supported by form.

14、**cittam(citta)**：名詞，中性，單數，體格。心，སེམས། thought.

15、**utpādayitavyam(ud-√pad-4)**：必要分詞、中性，單數，體格。應生。བསྐྱེད་པར་བྱ། be produced.

16、**śabda-gandha-rasa-spraṣṭavya-dharma-pratiṣṭhitaṃ**：過去分詞，中性，單數，體格。住聲、香、味、觸、法，སྒྲ་དང་། དྲི་དང་། རོ་དང་། རེག་བྱ་དང་། ཆོས་ལ་གནས་པ། supported by sounds smells tastes touchables or mind-objects.

17、**cittam(citta)**：名詞，中性，單數，業格。**心**，སེམས། thought.

18、**utpādayitavyam(ud-√pad-4)**：必要分詞、中性，單數，體格。**應生**，བསྐྱེད་པར་བྱ། be produced.

19、**na**：否定詞。**不**，**非**，མ། not.

20、**dharma-pratiṣṭhitaṃ**：過去分詞，中性，單數，體格。**住法**，ཆོས་ལ་གནས་པ།supported by dharma.

21、**cittam(citta)**：名詞，中性，單數，體格。**心**，སེམས། thought.

22、**utpādayitavyam(ud-√pad-4)**：必要分詞、中性，單數，體格。**應生**，བསྐྱེད་པར་བྱ། be produced.

23、**na**：否定詞。**不**，**非**，མ།no.

24、**adharma-pratiṣṭhitaṃ**：過去分詞，中性，單數，業格。**住非法**，ཆོས་མེད་པ་ལ་གནས་པ། supported by no-dharma.

25、**cittam(citta)**：名詞，中性，單數，業格。**心**，སེམས། thought.

26、**utpādayitavyam(ud-√pad-4)**：必要分詞、中性，單數，體格。**應生**，བསྐྱེད་པར་བྱ། be produced.

27、**na**：否定詞。**不**，**非**，མ།no.

28、**kvacit**：不變詞。**無論什麼**，ཅི་ལ་ཡང་། anything.

29、**pratiṣṭhitaṃ(pra-√sthā)**過去分詞，中性，單數，體格。**所住**。གནས་པ། supported.

30、**cittam(citta)**：名詞，中性，單數，體格。**心**，སེམས། thought.

31、**utpādayitavyam(ud-√pad-4)**：必要分詞、中性，單數，體格。**應生**，བསྐྱེད་པར་བྱ། should produce.

【解】

此句多師譯為：“彼故此，善實！菩薩摩訶薩一切想捨離，無上正遍知心發生應，不色住心發生應，不聲、香、味、觸住心發生應，不法住、非無法住心發生應，無所住心發生應。”

此句同前等。

多師此句可調為：“彼故此，善實！菩薩摩訶薩應捨離一切想，發生無上正遍知心，不應住色發生心，不應住聲、香、味、觸發生心，不應住法、非法發生心，應無所住發生心。”

[梵本] तत्कस्य हेतोः । यत्प्रतिष्ठितं तदेवाप्रतिष्ठितम्। तस्मादेव तथागतो भाषते-अप्रतिष्ठितेन बोधिसत्त्वेन दानं दातव्यम्। न रूपशब्दगन्धरसस्पर्शधर्मप्रतिष्ठितेन दानं दातव्यम् ।

14-15.tatkasya hetoḥ | yat pratiṣṭhitaṃ tad eva apratiṣṭhitam | tasmād eva tathāgato bhāṣate apratiṣṭhitena bodhisattvena dānaṃ dātavyam | na rūpa-śabda-gandha-rasa-spraṣṭavya-dharma-pratiṣṭhitena dānaṃ dātavyam |

[什譯] 若心有住，則為非住！是故佛說：『菩薩心不應住色布施。』

[奘譯] 何以故？善現，諸有所住，則為非住！是故如來說：『諸菩薩應無所住而行布施，不應住色、聲、香、味、觸、法而行布施。』

[淨譯] 何以故？若有所住，即為非住！是故佛說：『菩薩應無所住而行布施。』

[藏譯]དེ་ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། གནས་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ཉིད་མི་གནས་པའི་ཕྱིར་ཏེ། དེ་བས་ན་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་འདི་སྐད་དུ། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་གང་ལ་ཡང་མི་གནས་པར་སྦྱིན་པ་སྦྱིན་པར་བྱའོ་ཞེས་གསུངས་སོ། །

【注】

1、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、體格。彼，དེ། it.

2、**kasya(kim)**：疑問代詞、中性、單數、屬格。何、什麼，ཅིའི། why.

3、**hetoḥ(hetu)**：名詞、陽性、單數、從格。因，ཕྱིར། so.

4、**yat**：代詞、中性、單數、體格。何，གང་། what.

5、**pratiṣṭhitaṃ(pra-√sthā)**：過去分詞、中性、單數、業格。所住。གནས་པ། supported.

6、**tad**：代詞、中性、單數、體格。彼，འདི། it.

7、**eva**：副詞。即、就，ཉིད།

8、**apratiṣṭhitam(pra-√sthā)**：過去分詞、中性、單數、業格。非住，མི་གནས་པ། no support.

9、**tasmād**：副詞。是故，དེ་བས་ན།therefore.

10、**eva**：副詞。即、就，ཉིད།

11、**tathāgato(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、體格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ།Tathāgata.

12、**bhāṣate(√bhās-1)**動詞、單數、第三人稱。宣說，གསུངས།teaches.

13、**apratiṣṭhitena(pra-√sthā)**：過去分詞、中性、單數、具格。非住，མི་གནས་པ།no support.

14、**bodhisattvena(bodhisattva)**：名詞、陽性、單數、具格。菩薩，བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ། Bodhisattva.

15、**dānaṃ(dāna)**：名詞、中性、單數、體格。布施，སྦྱིན་པ།gift.

16、**dātavyam(√dā-3)**：必要分詞、中性、單數、體格。應施，སྦྱིན།give.

17、**na**：否定詞。不，非，མ།no.

18、**rūpa-śabda-gandha-rasa-spraṣṭavya-dharma-pratiṣṭhitena**：過去分詞、中性、單數、具格。住色聲香味觸法，སྒྲ། དྲི། རོ། རེག་བྱ། ཆོས་ལ་གནས་པ།supported by form,sound,smell,taste,touch, mind-objects.

19、**dānaṃ(dāna)**：名詞、中性、單數、體格。布施，སྦྱིན་པ།gift.

20、**dātavyam(√dā-3)**：必要分詞、中性、單數、體格。應施，སྦྱིན།give.

【解】

此句多師譯為：“彼何所因？若無所住，彼如是住。彼故，如是如來說，不色住，菩薩摩訶薩施與應；不聲、香、味、觸、法住施與應。”

前半句為“yat…tad…”從句，直譯即為：“凡是住，彼即是非住。”多師似乎譯反了。後半句，dātavyam（奉施）是未來被動分詞，apratiṣṭhitena（非住），為具格，表示奉施之方式，bodhisattvena（菩薩），亦是具格，被動句中作邏輯主語。dānaṃ（施物），為體格，作邏輯賓語。

多師此句可調為：“彼何所因？若[有]所住，彼[即]是無住（非住），彼故，如來如是說：菩薩摩訶薩不應住色與施，不應住聲、香、味、觸、法與施。”

14-16.अपि तु खलु पुनः सुभूते बोधिसत्त्वेन एवंरूपो दानपरित्यागः कर्तव्यः सर्वसत्त्वानामर्थाय।

14-16.api tu khalu punaḥ subhūte bodhisattvenaivaṃrūpo dānaparityāgaḥ kartavyaḥ sarva-sattvānām arthāya |

[什譯] 須菩提，菩薩為利益一切眾生，應如是布施。
[奘譯] 復次，善現，菩薩摩訶薩為諸有情作義利故，應當如是棄捨、布施 。
[淨譯] 妙生，菩薩為利益一切眾生，應如是布施。
[藏譯]ཡང་རབ་འབྱོར་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་འདི་ལྟར་སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ཀྱི་དོན་གྱི་ཕྱིར་སྦྱིན་པ་ཡོངས་སུ་བཏང་བར་བྱའོ། །

【注】

1、**api**：副詞。又，
2、**tu**：不變詞。卻 、而，
3、**khalu**：副詞，加強語氣。
4、**punaḥ(punar)**：副詞。也、再，ཡང་། and.
5、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.
6、**bodhisattvena(bodhisattva)**：名詞、陽性、單數、具格。菩薩，བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ། Bodhisattva.
7、**evaṃ rūpo(rūpa)**：名詞，陽性，單數，體格。如是色，འདི་ལྟར། such forms.
8、**dāna-parityāga)ḥ(dāna-parityāga)**：名詞，陽性，單數，體格。佈施、舍施，སྦྱིན་པ། a gift.
9、**kartavyaḥ(√kṛ-8)**：必要分詞，陽性，單數，體格。作、舍施，བཏང་བར་བྱ། for.
10、**sarva-sattvānām(sarva-sattva)**：名詞，陽性，複數，屬格。一切有情，སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད། all beings.
11、**arthāya(artha)**：名詞，陽性，單數，為格。義利，དོན། weal.

【解】

此句多師譯為：“雖然復次時，善實！菩薩摩訶薩如是捨施應，一切眾生為故。”

kartavyaḥ（捨施），未來被動分詞，故施者“bodhisattvena（菩薩）”，為具格，作邏輯主語。arthāya（義利），是為格，表捨施所為。

多師此句可調為：“復次，善實！菩薩摩訶薩為一切眾生[義利]故，應如是捨施。”

14-17. तत्कस्य हेतोः । या चैषा सुभूते सत्त्वसंज्ञा, सैव असंज्ञा। य एवं ते सर्वसत्त्वास्तथागतेन भाषितास्त एव असत्त्वाः।

14-17.tatkasya hetoḥ | yā caiṣā subhūte sattva-saṃjñā saivāsaṃjñā | ya evaṃ te sarva-sattvās tathāgatena bhāṣitās ta evāsattvāḥ |

[什譯] 如來說一切諸相即是非相；又說一切眾生則非眾生。
[奘譯] 何以故？善現，諸有情想即是非想；一切有情，如來即說為非有情。
[淨譯] 此眾生想即為非想；彼諸眾生即非眾生。何以故？諸佛如來離諸想故。
[藏譯]སེམས་ཅན་དུ་འདུ་ཤེས་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ཉིད་ཀྱང་འདུ་ཤེས་མེད་པ་སྟེ། དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ཅེས་གང་དག་གསུངས་པའི་སེམས་ཅན་དེ་དག་ཉིད་ཀྱང་མེད་པའོ།།

【注】

1、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、體格。彼，དེ། it.
2、**kasya(kim)**：疑問代詞、中性、單數、屬格。何、什麼，ཅིའི། why.

3、**hetoḥ(hetu)**：名詞、陽性、單數、從格。因，ཕྱིར། so.

4、**yā**：代詞、陰性、單數、體格。何，གང་། what.

5、**eṣā**：代詞、陰性、單數、體格。此，དེ། this.

6、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར།Subhūti.

7、**sattva-saṃjñā**：名詞、陰性、單數、體格。有情想、众生想，སེམས་ཅན་དུ་འདུ་ཤེས།perception of a being.

8、**sā(sā)**：代詞、陰性、單數、體格。彼，དེ།that.

9、**iva**：副詞、如、即，ཉིད།just.

10、**asaṃjñā**：名詞、陰性、單數、體格。非想，འདུ་ཤེས་མེད་པ།no- perception.

11、**ye(yaḥ)**：代詞、陽性、複數、體格。何，གང་དག those.

12、**evaṃ**：不變詞。如是，དེ་བཞིན། just.

13、**te(saḥ)**：代詞、陽性、複數、體格。彼等，དེ་དག །they.

14、**sarva-sattvās(sarva-sattva)**：名詞、陽性、複數、體格。一切有情，སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད། all beings.

15、**tathāgatena(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、具格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ།Tathāgata.

16、**bhāṣitās (bhāṣita，√bhāṣ-1)**：過去分詞、陽性、複數、體格。所說，གསུངས་པ།has spoken.

17、**te(saḥ)**：代詞、陽性、複數、體格。彼等，དེ་དག །they.

18、**eva**：副詞。即、就，ཉིད།indeed.

19、**asattvāḥ**：名詞、陽性、複數、體格。非有情，སེམས་ཅན་མེད་པ། no-beings.

【解】

此句多師譯為："彼何所因？若如是，善實！眾生想，彼如是非想。若如是，彼一切眾生如來說，彼如是非眾生。"

前句為"yā…sā…"從句(陰性單數)，直譯即為："若（yā）有情想（sattva-saṃjñā），彼(sā)即(eva)非想(asaṃjñā)。"後句為"ye…te…"從句（陽性複數），直譯即為："若（ye）如來（tathāgatena）所說（bhāṣitās）諸有情（sarva-sattvās），彼（te）即（eva）非有情（asattvāḥ）。"

多師此句可調為："彼何所因？善實！若是眾生想，彼[即]是非想。若如來[所]說一切眾生，彼[即]非眾生。"

14-18. तत्कस्य हेतोः । भूतवादी सुभूते तथागतः, सत्यवादी तथावादी अनन्यथावादी तथागतः, न वितथवादी तथागतः।

14-18.tatkasya hetoḥ | bhūta-vādī subhūte tathāgataḥ satyavādī tathāvādy ananyathāvādī tathāgataḥ | na vitatha-vādī tathāgataḥ |

[什譯] 須菩提，如來是真語者、實語者、如語者、不誑語者、不異語者。

[奘譯] 善現，如來是實語者、諦語者、如語者、不異語者。

[淨譯] 妙生，如來是實語者、如語者、不誑語者、不異語者。

[藏譯]དེ་ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། རབ་འབྱོར་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ནི་ཡང་དག་པར་གསུངས་པ། བདེན་པར་གསུངས་པ། དེ་བཞིན་ཉིད་དུ་གསུངས་པ་སྟེ། དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ནི་ལོག་པར་གསུང་པ་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །

【注】

1、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、體格。彼，དེ། that.

2、**kasya(kim)**：疑問代詞、中性、單數、屬格。何、什麼，ཅིའི། why.

3、**hetoḥ(hetu)**：名詞、陽性、單數、從格。因，རྒྱུ། because.

4、**bhūta-vādī(bhūta-vādin)**：形容詞、陽性、單數、體格。實語者，ཡང་དག་པར་གསུངས་པ། speaks in accordance with reality.

5、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

6、**tathāgataḥ(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、體格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

7、**satyavādī(satya-vādin)**：形容詞、陽性、單數、體格。諦語者，བདེན་པར་གསུངས་པ། speaks the truth.

8、**tathāvādy(tathāvādin)**：形容詞、陽性、單數、體格。如語者，དེ་བཞིན་ཉིད་དུ་གསུངས་པ། speaks of what is.

9、**ananyathāvādī(an-anyathā-vādin)**：形容詞、陽性、單數、體格。不異語者，ལོག་པར་གསུངས་པ་མ་ཡིན་པ། not otherwise.

10、**tathāgataḥ(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、體格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

11、**na**：副詞。不、非，མ། not.

12、**vitatha-vādī(vitatha-vādin)**：形容詞、陽性、單數、體格。誑語者，speak falsely.

【解】

此句多師譯為：“彼何所因？真語，善實！如來，實語如來，不異語如來，如語如來，非不如語如來。”

此句什師、多師譯有五“語”，奘師、淨師、藏譯皆譯為四“語”。

多師此句可調為：“彼何所因？善實！如來[是]真語[者]，如來[是]實語[者]，如來[是]不異語[者]，如來[是]如語[者]，如來[是]非不如語[者]。”

14-19.अपि तु खलु पुनः सुभूते यस्तथागतेन धर्मोऽभिसंबुद्धो देशितो निध्यातः, न तत्र सत्यं न मृषा।

14-19.api tu khalu punaḥ subhūte yas tathāgatena dharmo 'bhisaṃbuddho deśito nidhyāto na tatra satyaṃ na mṛśā |

[什譯] 須菩提，如來所得法，此法無實無虛。

[奘譯] 復次，善現，如來現前等所證法、或所說法、或所思法，即於其中非諦非妄。

[淨譯] 妙生，如來所證法及所說法，此即非實非妄。

[藏譯]ཡང་རབ་འབྱོར་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་ཆོས་གང་ཡང་མངོན་པར་རྫོགས་པར་སངས་རྒྱས་པའམ། བསྟན་པ་དེ་ལ་བདེན་པ་ཡང་མེད། རྫུན་པ་ཡང་མེད་དོ། །

【注】

1、**api**：副詞。然，僅僅；泛指，

2、**tu**：不變詞。卻 、而，

3、**khalu**：副詞、加強語氣。

4、**punaḥ(punar)**：副詞。也，再，ཡང་།

5、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

6、**yas(yaḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。誰，གང་། which.

7、**tathāgatena(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、具格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

8、**dharmo(dharma)**：名詞、陽性、單數、體格。法，ཆོས། dharma.

9、**'bhisaṃbuddho(abhi-saṃ-√budh-4)**：過去分詞、陽性、單數、體格。所現證，མངོན་པར་རྫོགས་པར་སངས་རྒྱས་པ། fully known.

10、**deśito(√diś-6)**：過去分詞、陽性、單數、體格。所說，བསྟན་པ། demonstrated.

11、**nidhyāto(ni-√dhyai-1)**：過去分詞、陽性、單數、體格。所思，meditated upon.

12、**na**：否定詞。不，非，མ། not.

13、**tatra**：副詞。此中，དེ་ལ། there.

14、**satyaṃ(satya)**：名詞、中性、單數、體格。諦、真實，བདེན་པ། truch.

15、**na**：否定詞。不，非，མ། not.

16、**mṛśā(mṛśā)**：名詞、陰性、單數、體格。虛妄，རྫུན་པ། fraud.

【解】

此句多師譯為："雖然復次時，善實！若如來法證覺說，若思惟，若不彼中實不妄。"

'bhisaṃbuddho（所證）、deśito（所說）、nidhyāto（所思），皆為過去分詞，故說者"tathāgatena（如來）"為具格；所說"dharmo（法）"為體格。

多師此句可調為："復次，善實！若如來[所]證覺、[所]說、[所]思惟[之]法，彼中不實不妄。"

14-20.तद्यथापि नाम सुभूते पुरुषोऽन्धकारप्रविष्टो न किंचिदपि पश्येत्, एवं वस्तुपतितो बोधिसत्त्वो द्रष्टव्यो यो वस्तुपतितो दानं परित्यजति।

14-20.tadyathāpi nāma subhūte puruṣo 'ndhakāra-praviṣṭo na kiṃcid api paśyet evaṃ vastupatito bodhisattvo draṣṭavyo yo vastupatito dānaṃ parityajati |

[什譯] 須菩提，若菩薩心住於法而行布施，如人入闇，則無所見；

[奘譯] 善現，譬如士夫入於闇室，都無所見。當知菩薩若墮於事，謂墮於事而行布施，亦復如是。

[淨譯] 妙生，若菩薩心住於事而行布施，如人入闇則無所見；

[藏譯]རབ་འབྱོར་འདི་ལྟ་སྟེ། དཔེར་ན་མིག་དང་ལྡན་པའི་མི་ཞིག་མུན་པར་ཞུགས་ན་ཅི་ཡང་མི་མཐོང་བ་དེ་བཞིན་དུ་གང་དངོས་པོར་ལྷུང་བས་སྦྱིན་པ་ཡོངས་སུ་གཏོང་བའི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་བལྟ་བར་བྱའོ། །

【注】

1、**tad**：代詞、中性、單數、體格。彼，དེ། that.

2、**yatha**：副詞。如，ལྟར། as.

3、**api**：然、亦，ཡང་། although.

4、**nāma**：副詞。名為 discourse.

5、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

6、**puruṣo(puruṣa)**：名詞、陽性、單數、體格。士夫，སྐྱེས་བུ། a man.

7、**'ndhakāra-praviṣṭo(andha-kāra- pra-√viś-6)**：過去分詞、陽性、單數、體格。入於暗室，མུན་པར་ཞུགས་པ། entered the darkness.

8、**na**：否定詞。不，非，མི། not.

9、**kiṃcid**：副詞。任何，ཅི་ཡང་། any.

10、**api**：副詞。然，僅僅；泛指，

11、**paśyet(√paś)**：動詞、祈願、單數、第三人稱。見，མཐོང་། see.

12、**evaṃ**：不變詞。如是，དེ་བཞིན། just.

13、**vastupatito(vastu-patita)**：形容詞、陽性、單數、體格。墮於事，དངོས་པར་ལྷུང་བ། fallen among things.

14、**bodhisattvo(bodhisattva)**：名詞、陽性、單數、體格。菩薩，བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ། bodhisattva.

15、**draṣṭavyo(√dṛś-1)**：必要分詞、陽性、單數、體格。應觀，བལྟ་བར་བྱ། should be viewed.

16、**yo(yaḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。何，གང་། what.

17、**vastupatito(vastu-patita)**：形容詞、陽性、單數、體格。墮於事，དངོས་པར་ལྷུང་བ།fallen among things.

18、**dānaṃ(dāna)**：名詞、中性、單數、業格。布施，སྦྱིན་པ།gift.

19、**parityajet(pari-√tyaj-1)**：動詞、祈願、單數、第三人稱。行、捨施，ཡོངས་སུ་བཏང་བ། renounce.

【解】

此句多師譯為：“譬如，善實！丈夫闇舍入，不一亦見。如是事墮，菩薩見應，若事墮施與。”

“yathā…evaṃ…”、“yad…tad…”構成關係從句，後者直譯即為：“若（yo）墮於事（vastupatito）之菩薩（bodhisattvo）捨（parityajati）施（dānaṃ），則彼（tad）墮於事者（vastupatito），應見（draṣṭavyo）如是（evaṃ）。”即“如（yathā）入於暗室（'ndhakāra-praviṣṭo）之丈夫（puruṣo），何者（kiṃcid）亦(api)不(na)見(paśyet)。”

多師此句可調為：“善實！譬如，丈夫入闇舍，一亦不見。若菩薩墮事與施，應見如是。”

14-21.तद्यथापि नाम सुभूते चक्षुष्मान् पुरुषः प्रभातायां रात्रौ सूर्येऽभ्युद्गते नानविधानि रूपाणि पश्येत्, एवमवस्तुपतितो बोधिसत्त्वो द्रष्टव्यो योऽवस्तुपतितो दानं परित्यजति॥

14-21.tadyathāpi nāma subhūte cakṣuṣmān puruṣaḥ prabhātāyāṃ rātrau sūrye 'bhyudgate nānāvidhāni rūpaṇi paśyet evam avastupatito bodhisattvo draṣṭavyo yo 'vastupatito dānaṃ parityajati |

[什譯] 若菩薩心不住法而行布施，如人有目日光明，照見種種色。

[奘譯] 善現，譬如明眼士夫，過夜曉已，日光出時見種種色。當知菩薩不墮於事，謂不墮事而行布施，亦復如是。

[淨譯] 若不住事而行布施，如人有目，日光明照，見種種色。是故菩薩不住於事應行其施。

[藏譯]ཡང་རབ་འབྱོར་འདི་ལྟ་སྟེ། དཔེར་ན། ནམ་ལངས་ཏེ་ཉི་མ་ཤར་ནས་མིག་དང་ལྡན་པའི་མིས་གཟུགས་རྣམ་པ་སྣ་ཚོགས་དག་མཐོང་བ་དེ་བཞིན་དུ་གང་དངོས་པོར་མ་ལྷུང་བས་སྦྱིན་པ་ཡོངས་སུ་གཏོང་བའི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་བལྟ་བར་བྱའོ། །

【注】

1、**tad**：代詞、中性、單數、體格。彼，དེ། that.

2、**yatha**：副詞。如，ལྟར། as.

3、**api**：然、亦，ཡང་། although.

4、**nāma**：副詞。名為，discourse.

5、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

6、**cakṣuṣmān(cakṣuṣmat)**：形容詞、陽性、單數、體格。明眼，མི་དང་ལྡན་པ། with eyes.

7、**puruṣaḥ (puruṣa)**：名詞、陽性、單數、體格。士夫，མི། a man.

8、**prabhātāyāṃ(pra-√bhā-2)**：過去分詞、陰性、單數、依格。破曉、天亮，ལངས། becomes light.

9、**rātrau(rātri)**：名詞、陰性、單數、依格。夜，ནམ། night.

10、**sūrye(sūrya)**：名詞、陽性、單數、依格。日光，ཉི་མ། sun.

11、**'bhyudgate(abhi-ud-√gam-1)**：過去分詞、陽性、單數、依格。出，ཤར། risen.

12、**nānāvidhāni(nānā-vidha)**：形容詞、中性、複數、業格。種種，སྣ་ཚོགས། manifold.

13、**rūpaṇi(rūpa)**：名詞、中性、複數、業格。色，གཟུགས། forms.

14、**paśyet(√paś)**：動詞、單數、第三人稱。見，མཐོང་།see.

15、**evam**：不變詞。如是，དེ་བཞིན་དུ། just so.

16、**avastupatito(a-vastu-patita)**：形容詞、陽性、單數、體格。不墮於事，དངོས་པར་མི་ལྷུང་བ། not fallen among things

17、**bodhisattvo(bodhisattva)**：名詞、陽性、單數、體格。菩薩，བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ། bodhisattva.

18、**draṣṭavyo(√dṛś-1)**：必要分詞、陽性、單數、體格。應觀，བལྟ་བར་བྱ། should be viewed.

19、**yo(yaḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。何，གང་། what.

20、**'vastupatito(avastu-patita)**：形容詞、陽性、單數、體格。不墮於事，དངོས་པར་མི་ལྷུང་བ།without having fallen among things.

21、**dānaṃ(dāna)**：名詞、中性、單數、業格。布施，སྦྱིན་པ།a gift.

22、**parityajati(pari-√tyaj-1)**：動詞、單數、第三人稱。行、作，ཡོངས་སུ་བཏང་བ། renounces.

【解】

此句多師譯為："譬如，善實！眼者丈夫，顯明夜日出，種種色見。如是菩薩摩訶薩見應，若事不墮施與。"

此同 14-20。

多師此句可調為："善實！譬如，[具]眼者丈夫，[於] 夜顯明（破曉）日出[時]，見種種色。若菩薩摩訶薩不墮事與施，應見如是。"

14-22. अपि तु खलु पुनः सुभूते ये कुलपुत्रा वा कुलदुहितरो वा इमं धर्मपर्यायमुद्ग्रहीष्यन्ति धारयिष्यन्ति वाचयिष्यन्ति पर्यवाप्स्यन्ति, परेभ्यश्च विस्तरेण संप्रकाशयिष्यन्ति,

ज्ञातास्ते सुभूते तथागतेन बुद्धज्ञानेन, दृष्टास्ते सुभूते तथागतेन बुद्धचक्षुषा, बुद्धास्ते तथागतेन। सर्वे ते सुभूते सत्त्वा अप्रमेयमसंख्येयं पुण्यस्कन्धं प्रसविष्यन्ति प्रतिग्रहीष्यन्ति॥ १४॥

14-22.api tu khalu punaḥ subhūte ye kulaputrā vā kuladuhitaro vemaṃ dharmaparyāyam udgrahīṣyanti dhārayiṣyanti vācayiṣyanti paryavāpsyanti parebhyaś ca vistareṇa saṃprakāśayiṣyanti jñātās te subhūte tathāgatena buddha-jñānena dṛṣṭās te subhūte tathāgatena buddha-cakṣuṣā buddhās te tathāgatena | sarve te subhūte sattvā aprameyam asaṃkhyeyaṃ puṇya-skandhaṃ prasaviṣyanti pratigrahīṣyanti ||14||

[什譯] 須菩提，當來之世，若有善男子、善女人能於此經受持、讀誦，則為如來以佛智慧，悉知是人、悉見是人，皆得成就無量無邊功德。

[奘譯] 復次，善現，若善男子或善女人於此法門受持、讀誦、究竟通利，及廣為他宣說開示、如理作意，則為如來以其佛智悉知是人，則為如來以其佛眼悉見是人，則為如來悉覺是人。如是有情，一切當生無量福聚。

[淨譯] 妙生，若有善男子、善女人能於此經受持、讀誦、為他演說，如是之人，佛以智眼悉知、悉見，當生當攝無量福聚。

[藏譯]ཡང་རབ་འབྱོར་རིགས་ཀྱི་བུའམ་རིགས་ཀྱི་བུ་མོ་གང་དག་ཆོས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས་འདི་ལེན་པ་དང་། འཛིན་པ་དང་། འཆང་བ་དང་། ཀློག་པ་དང་། ཀུན་ཆུབ་པར་བྱེད་པ་དང་། གཞན་དག་ལ་རྒྱ་ཆེར་ཡང་དག་པར་རབ་ཏུ་སྟོན་པ་དེ་དག་ནི་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་མཁྱེན། དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་གཟིགས་ཏེ་སེམས་ཅན་དེ་དག་ཐམས་ཅད་ནི་བསོད་ནམས་ཀྱི་ཕུང་པོ་དཔག་ཏུ་མེད་པ་བསྐྱེད་པར་འགྱུར་རོ། །

【注】

1、**api**：副詞。然，僅僅；泛指，

2、**tu**：不變詞。卻 、而，

3、**khalu**：副詞、加強語氣。

4、**punaḥ(punar)**：副詞。也，再ཡང་།

5、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

6、**ye(yaḥ)**：代詞、陽性、複數、體格。何，གང་དག those.

7、**kulaputrā(kula-putra)**：名詞、陽性、複數、體格。善男子，རིགས་ཀྱི་བུ། sons of good family.

8、**vā**：不變詞。或者，འམ། or.

9、**kuladuhitaro(kuladuhitṛ)**：名詞、陰性、單數、體格。善女人，རིགས་ཀྱི་བུ་མོ། daughters of good family.

10、**vā**：不變詞。或者，འམ། or.

11、**imaṃ(ayam)**：代詞、陽性、單數、業格。此，འདི། this.

12、**dharm-aparyāyam(dharm-aparyāya)**：名詞、陽性、單數、業格。法門，ཆོས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས།this discourse on dharma.

13、**udgrahīṣyanti(ud-√grah-9)**：動詞、未來、複數、第三人稱。取受，ལེན་པ། in mind.

14、**dhārayiṣyanti(√dhṛ-2)**：動詞、未來、致使、複數、第三人稱。持、荷擔，འཛིན་པ། bear.

15、**vācayiṣyanti(√vac-2)**：動詞、未來、致使、複數、第三人稱。讀誦，ཀློག་པ། recite.

16、**paryavāpsyanti(pari-ava-√āp-5)**：動詞、未來、複數、第三人稱。究竟通利，ཀུན་ཆུབ། study.

17、**parebhyaś(para)**：形容詞、陽性、複數、為格。他人，གཞན་དག others.

18、**ca**：不變詞。與、及，འམ།and.

19、**vistareṇa (vistara)**：名詞、陽性、單數、具格。廣，རབ་ཏུ།in full detail.

20、**saṃprakāśayiṣyanti (saṃ-pra-√kāś-1)**：動詞、未來、複數、第三人稱。為……開示，སྟོན། explain.

21、**jñātās(√jñā-9)**：過去分詞、陽性、複數、體格。知，མཁྱེན། known.

22、**te(saḥ)**：代詞、陽性、複數、體格。彼等，དེ་དག། they.

23、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

24、**tathāgatena(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、具格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

25、**buddha-jñāne na (buddha-jñāna)**：名詞、中性、單數、具格。佛智，Buddha-cognition.

26、**dṛṣṭās(√dṛś-1)**：過去分詞、陽性、複數、體格。見，གཟིགས། seen.

27、**te(saḥ)**：代詞、陽性、複數、體格。彼等，དེ་དག།they.

28、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར།Subhūti.

29、**tathāgatena(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、具格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ།Tathāgata.

30、**buddha-cakṣuṣā(buddha-cakṣus)**：名詞、中性、單數、具格。佛眼，དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་གཟིགས། Buddha-eye

31、**buddhās(buddha)**：名詞、陽性、複數、體格。佛，སངས་རྒྱས། Buddhas.

32、**te(saḥ)**：代詞、陽性、複數、體格。彼等，དེ་དག།they.

33、**tathāgatena(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、具格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ།Tathāgata.

34、**sarve(sarva)**：代詞、陽性、複數、體格。一切，ཐམས་ཅད།all.

35、**te(saḥ)**：代詞、陽性、複數、體格。彼等，དེ་དག།these.

36、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར།Subhūti.

37、**sattvā(sattva)**：名詞、陽性、複數、體格。有情，སེམས་ཅན།being.

38、**aprameyam(aprameya)**：形容詞、陽性、單數、業格。無量，དཔག་ཏུ་མེད་པ།immeasurable.

39、**asaṃkhyeyaṃ(a-saṃ-khyeya)**：形容詞、陽性、單數、業格。無邊，གྲངས་མེད།incalculable.

40、**puṇyaskandhaṃ(puṇya-skandha)**：名詞、陽性、單數、業格。福聚，བསོད་ནམས་ཀྱི་ཕུང་པོ།heap of merit.

41、**prasaviṣyanti(pra-√sū)**：動詞、未來、複數、第三人稱。生，བསྐྱེད།will beget.

42、**pratigrahīṣyanti(prati-√grah-9)**：動詞、未來、複數、第三人稱。當攝、取，ཡོངས་སུ་སྡུད་པ།(will)acquire.

【解】

此句多師譯為："雖然復次時，善實！若善家子、善家女，若此法本，受當、持當、讀當、誦當，為他等及分別廣說當。知彼，善實！如來佛智，見彼，善實！如來佛眼。一切彼，善實！眾生，無量福聚生當取當。"

此句同前等。

多師此句可調為：“復次，善實！若善家子、善家女，[於]此法本，若受、持、讀、誦，及為他等分別廣說。善實！如來[以]佛智知彼；善實！如來[以]佛眼見彼。善實！彼[等]一切眾生，當生當取無量福聚。”

十五、持經功德分

15-1.यश्च खलु पुनः सुभूते स्त्री वा पुरुषो वा पुर्वाह्णकालसमये गङ्गानदीवालुकासमानात्मभावान् परित्यजेत्। एवं मध्याह्नकालसमये गङ्गानदीवालुकासमानात्मभावान् परित्यजेत्, सायाह्नकालसमये गङ्गानदीवालुकासमानात्मभावान् परित्यजेत्। अनेन पर्यायेण बहूनि कल्पकोटिनियुतशतसहस्राण्यात्मभावान् परित्यजेत्।

15-1.yaś ca khalu punaḥ subhūte strī vā puruṣo vā pūrv-āhṇa-kāla-samaye gaṅgā-nadī-vālukā-samān ātmabhāvān parityajed | evaṃ madhyā-āhṇa-kāla-samaye gaṅgā-nadī-vālukā-samān ātmabhāvān parityajet | sāya-āhṇa-kāla-samaye gaṅgā-nadī-vālukā-samān ātmabhāvān parityajet anena paryāyeṇa bahūni kalpa-koṭi-niyuta-śatasahasrāṇy ātmabhāvān parityajet |

[什譯] 須菩提，若有善男子、善女人，初日分以恒河沙等身布施，中日分復以恒河沙等身布施，後日分亦以恒河沙等身布施，如是無量百千萬億劫以身布施；

[奘譯] 復次，善現，假使善男子或善女人，日初時分以殑伽河沙等自體布施，日中時分復以殑伽河沙等自體布施，日後時分亦以殑伽河沙等自體布施，由此異門，經於俱胝那庾多百千劫以自體布施；

[淨譯] 妙生，若有善男子、善女人，初日分以殑伽河沙等身布施，中日分復以殑伽河沙等身布施，後日分亦以殑伽河沙等身布施，如是無量百千萬億劫以身布施；

[藏譯]ཡང་རབ་འབྱོར་སྐྱེས་པའམ། བུད་མེད་གང་ཞིག་སྔ་དྲོའི་དུས་ཀྱི་ཚེ་ལུས་གངྒཱའི་ཀླུང་གི་བྱེ་མ་སྙེད་ཡོངས་སུ་གཏོང་ལ། ཕྱེད་ཀྱི་དུས་དང་། ཕྱི་དྲོའི་དུས་ཀྱི་ཚེ་ཡང་ལུས་གངྒཱའི་ཀླུང་གི་བྱེ་མ་སྙེད་ཡོངས་སུ་གཏོང་སྟེ། རྣམ་གྲངས་འདི་ལྟ་བུར་བསྐལ་པ་བྱེ་བ་ཁྲག་ཁྲིག་འབུམ་ཕྲག་དུ་མར་ལུས་ཡོངས་སུ་གཏོང་བ་བས།

【注】

1、**yaś(yaḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。誰，གང་། who.

2、**ca**：不變詞。與、及，འམ། and.

3、**khalu**：副詞、加強語氣。

4、**punaḥ(punar)**：副詞。也，再ཡང་། again.

5、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

6、**strī**：名詞、陰性、單數、體格。女人，བུད་མེད། woman.

7、**vā**：不變詞。或者，འམ། or.

8、**puruṣo(puruṣa)**：名詞、陽性、單數、體格。士夫，སྐྱེས་བུ། man.

9、**vā**：不變詞。或者，འམ། or.

10、**pūrv-āhṇa-kāla-samaye(pūrv-āhṇa-kāla-samaya)**：名詞、陽性、單數、依格。初日分，སྔ་དྲོའི་དུས། morning.

11、**gaṅgā-nadī-vālukā-samān(gaṅgā-nadī-vālukā-sama)**：形容詞、陽性、複數、業格。恒河沙等，གངྒཱ་ཀླུང་གི་བྱེ་མ། grains of sand in the river Gangā.

12、**ātmabhāvān(ātma-bhāva)**：名詞、陽性、單數、業格。自體，ལུས། all they have.

13、**parityajed(pari-√tyaj-1)**：動詞、祈願、單數、第三人稱。捨施，ཡོངས་སུ་གཏོང་། renounce.

14、**evaṃ**：不變詞。如是，དེ་བཞིན། so.

15、**madhyā-āhṇa-kāla-samaye**：名詞、陽性、單數、依格。中日分，ཉིན་གྱི་དུས། noon.

16、**gaṅgā-nadī-vālukā-samān(gaṅgā-nadī-vālukā-sama)**：形容詞、陽性、複數、業格。恒河沙等，གངྒཱ་ཀླུང་གི་བྱེ་མ། grains of sand in the river Gangā.

17、**ātmabhāvān(ātma-bhāva)**：名詞、陽性、單數、業格。自體，ལུས། personal existence

18、**parityajed(pari-√tyaj-1)**：動詞、祈願、單數、第三人稱。捨施，ཡོངས་སུ་གཏོང་། renounce.

19、**sāya-āhṇa-kāla-samaye**：名詞、陽性、單數、依格。後日分，ཕྱི་དྲོའི་དུས། evening.

20、**gaṅgā-nadī-vālukā-samān(gaṅgā-nadī-vālukā-sama)**：形容詞、陽性、複數、業格。恒河沙等，གངྒཱ་ཀླུང་གི་བྱེ་མ།grains of sand in the river Gangā.

21、**ātmabhāvān(ātma-bhāva)**：名詞、陽性、單數、業格。自體，ལུས།personal existence

22、**parityajed(pari-√tyaj-1)**：動詞、祈願、單數、第三人稱。捨施，ཡོངས་སུ་གཏོང་།renounce.

23、**anena(ayam)**：代詞、陽性、單數、具格。此，འདི། this.

24、**paryāyeṇa(paryāya)**：名詞、陽性、單數、具格。異門，རྣམ་གྲངས། someone else.

25、**bahūni(bahu)**：形容詞、中性、複數、業格。眾多，དུ་མ། many.

26、**kalpa-koṭi-niyuta-śatasahasrāṇy(kalpa-koṭi-niyuta-śatasahasra)**：名詞、中性、複數、業格。俱胝那庾多百千劫，བསྐལ་པ་བྱེ་བ་ཁྲག་ཁྲིག་འབུམ་ཕྲག many hundreds of thousands of millions of milliard.

27、**ātmabhāvān(ātma-bhāva)**：名詞、陽性、單數、業格。自體，ལུས། personal existence.

28、**parityajed(pari-√tyaj-1)**：動詞、祈願、單數、第三人稱。捨施，ཡོངས་སུ་གཏོང་།renounce.

【解】

此句多師譯為：“若復時，善實！婦女，若丈夫，若前分時，恒伽河沙等我身捨，如是中分時，如是晚分時，恒伽河沙等我身捨。以此因緣，劫俱致那由多百千我身捨。”

此同前等。

多師此句可調為：“善實！若復丈夫、婦女，若前分時，捨恒伽河沙等我身，如是中分時、如是晚分時，捨恒伽河沙等我身。以此因緣，俱致那由多百千劫捨我身。”

15-2. यश्चेमं धर्मपर्यायं श्रुत्वा न प्रतिक्षिपेत्, अयमेव ततोनिदानं बहुतरं पुण्यस्कन्धं प्रसुनुयादप्रमेयमसंख्येयम्, कः पुनर्वादो यो लिखित्वा उद्गृह्णीयाद्धारयेद्वाचयेत्पर्यवाप्नुयात्, परेभ्यश्च विस्तरेण संप्रकाशयेत्॥

15-2. yaś cemaṃ dharmaparyāyaṃ śrutvā na pratikṣipet ayam eva tato nidānaṃ bahutaraṃ puṇya-skandhaṃ prasunuyād aprameyam asaṃkhyeyam | kaḥ punar vādo yo likhitvodgṛhṇīyād dhārayed vācayet paryavāpnuyāt parebhyaś ca vistareṇa saṃprakāśayet |

[什譯] 若復有人聞此經典，信心不逆，其福勝彼。何況書寫、受持、讀誦、為人解說！

[奘譯] 若有聞說如是法門，不生誹謗。由此因緣所生福聚，尚多於前無量無數。何況能於如是法門具足畢竟書寫、受持、讀誦、究竟通利及廣為他宣說開示、如理作意！

[淨譯] 若復有人聞此經典，不生毀謗。其福勝彼。何況書寫、受持、讀誦、為人解說！

[藏譯]གང་གིས་ཆོས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས་འདི་ཐོས་ནས་མི་སྤོང་ན། དེ་ཉིད་གཞི་དེ་ལས་བསོད་ནམས་ཆེས་མང་དུ་གྲངས་མེད་དཔག་ཏུ་མེད་པ་བསྐྱེད་ན། གང་གིས་ཡི་གེར་བྲིས་ནས་ལེན་པ་དང་། འཛིན་པ་དང་། འཆང་བ་དང་། ཀློག་པ་དང་། ཀུན་ཆུབ་པར་བྱེད་པ་དང་། གཞན་དག་ལ་རྒྱ་ཆེར་ཡང་དག་པར་རབ་ཏུ་སྟོན་པ་ལྟ་ཅི་སྨོས།

【注】

1、**yaś(yaḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。**誰，**གང་། what.

2、**ca**：連詞。**及，**

3、**imam(ayam)**：代詞、陽性、單數、業格。**此，**འདི། this.

4、**dharmaparyāyaṃ(dharm-aparyāya)**：名詞、陽性、單數、業格。**法門，**ཆོས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས།discourse on dharma.

5、**śrutvā(√śru-5)**：獨立式。**聽聞，**ཐོས། hearing.

6、**na**：副詞。**不、非，**མི། not.

7、**pratikṣipet(prati-√kṣip-6)**：動詞、**誹謗、捨弃，**སྤོང་། reject.

8、**ayam**：代詞、陽性、單數、體格。**此，**འདི།this.

9、**eva**：副詞。**即，就。**ཉིད།

10、**tato(tatas)**：副詞。**由是，**དེ་ལས།then.

11、**nidānaṃ(nidāna)**：名詞、中性、單數、體格。**因緣，**གཞི།the strength.

12、**bahutaraṃ(bahu-tara)**：形容詞比較級、陽性、單數、業格。**甚多，**མང་།a greater.

13、**puṇyaskandhaṃ(puṇya-skandha)**：名詞、陽性、單數、業格。**福德聚，**བསོད་ནམས་ཀྱི་ཕུང་པོ།heap of merit.

14、**prasunuyād(pra-√su-2)**：動詞、祈願、主動、單數、第三人稱。**所生，**བསྐྱེད།beget。

15、**aprameyam(aprameya)**：形容詞、陽性、單數、業格。**無量，**དཔག་ཏུ་མེད་པ།immeasurable.

16、**asaṃkhyeyaṃ(a-saṃ-khyeya)**：形容詞、陽性、單數、業格。**無数，**གྲངས་མེད།incalculable.

17、**kaḥ punar vādo**：**何況，**ཅི་སྨོས།

18、**yo(yaḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。**誰，**གང་། what.

19、**likhitvā(√likh-6)**：獨立式。**書寫，**བྲིས་ནས།writing.

20、**udgṛhṇīyād(ud-√grah-9)**：動詞、致使、祈願、單數、第三人稱。**受取，**ལེན་པ། learn.

21、**dhārayed(√dhṛ-2)**：動詞、致使、祈願、單數、第三人稱。**奉持，**འཛིན་པ། bear in mind.

22、**vācayet(√vac-2)**：動詞、致使、祈願、單數、第三人稱。**讀誦，**སློག་པ། recite.

23、**paryavāpnuyāt(pari-ava-√āp-5)**：動詞、致使、祈願、單數、第三人稱。**究竟通利，**ཀུན་ཆུབ་པ། study.

24、**parebhyaś(para)**：形容詞、陽性、複數、為格。**他人，**གཞན་དག others.

25、**ca**：不變詞。**與、及，**འམ། and.

26、**vistareṇa (vistara)**：名詞、陽性、單數、具格。**廣，**རབ་ཏུ། in full detail.

27、**saṃprakāśayet(saṃ-pra-√kāś-1)**：動詞、致使、祈願、單數、第三人稱。**開示，**སྟོན། illuminate.

【解】

此句多師譯為：“若此法本，聞已不謗，此如是，彼緣，多過福聚生，無量、不可數。何復言若寫已受持讀誦，為他等及分別廣說。”

此同前等，kaḥ punar vādo，vāda，“言、說”之意，直譯即是“何複言”，引申為“何況”。

多師此句可調為：“若[人]聞此法本已，不[誹]謗，如是此緣，[所]生福聚，多過彼無量、不可數。何復言（何況）若寫已，受、持、讀誦，及為他等分別廣說。”

15-3. अपि तु खलु पुनः सुभूते अचिन्त्योऽतुल्योऽयं धर्मपर्यायः।

15-3.api tu khalu punaḥ subhūte 'cintyo 'tulyo 'yaṃ dharmaparyāyaḥ |

[什译] 须菩提，以要言之，是经有不可思议、不可称量无边功德！

[奘译] 复次，善现，如是法门不可思议、不可称量！应当希冀不可思议所感异熟 ！

[淨译] 妙生，是经有不可思议、不可称量无边功德！

[藏譯]ཡང་རབ་འབྱོར། ཆོས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས་འདི་ནི་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་ཅིང་། མཚུངས་པ་མེད་དེ། འདིའི་རྣམ་པར་སྨིན་པ་ཡང་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་པ་ཉིད་དུ་རིག་པར་བྱའོ། །

【注】

1、**api**：副詞。**然，僅僅；泛指，**

2、**tu**：不變詞。**卻 、而，**

3、**khalu**：副詞，加強語氣。

4、**punaḥ(punar)**：副詞。**也，再**ཡང་།again.

5、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。**善現、須菩提，**རབ་འབྱོར།Subhūti.

6、**'cintyo(a-√cint-10)**：動形容詞，陽性，單數，體格。**不可思議，**བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབunthinkable.

7、**'tulyo(a-√tul-10)**：動形容詞，陽性，單數，體格。**不可稱量，**མཚུངས་པ་མེདincomparable.

8、**'yaṃ(ayam)**：代詞，陽性，單數，體格。**此，**འདི། this.

9、**dharm-aparyāyaḥ (dharm-aparyāya)**：名詞，陽性，單數，體格。**法門，**ཆོས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས།this discourse on dharma.

【解】

此句多師譯為：“雖然復次時，善實！不可思、不可稱，此法本，彼不可思，如是果報觀察應。”

“如是果報觀察應”，未有對應梵文，吉爾吉特梵文版亦無。奘師有譯出，什師、淨師未譯。藏譯中，亦是有譯（འདི་འི་རྣམ་པར་སྨིན་པ་ཡང་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་པ་ཉིད་དུ་རིག་པར་བྱའོ）及未譯兩種版本。

多師此句可調為：“復次，善實！此法本不可思、不可稱，應觀察彼如是不可思果報。”

15-4. अयं च सुभूते धर्मपर्यायस्तथागतेन भाषितोऽग्रयानसंप्रस्थितानां सत्त्वानामर्थाय, श्रेष्ठयानसंप्रस्थितानां सत्त्वानामर्थाय।

15-4.ayaṃ ca subhūte dharmaparyāyas tathāgatena bhāṣito 'gra-yāna-saṃprasthitānāṃ sattvānām arthāya śreṣṭha-yāna-saṃprasthitānāṃ sattvānām arthāya |

[什譯] 如來為發大乘者說、為發最上乘者說！

[奘譯] 善現，如來宣說如是法門，為欲饒益趣最上乘諸有情故、為欲饒益趣最勝乘諸有情故！

[淨譯] 如來為發大乘者說、為發最上乘者說！

[藏譯]ཆོས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས་འདི་ནི་ཐེག་པ་མཆོག་ལ་ཡང་དག་པར་ཞུགས་པའི་སེམས་ཅན་རྣམས་ཀྱི་དོན་དང་། ཐེག་པ་ཕུལ་དུ་ཕྱིན་པ་ལ་ཡང་དག་པར་ཞུགས་པའི་སེམས་ཅན་རྣམས་ཀྱི་དོན་གྱི་ཕྱིར་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་གསུངས་སོ། །

【注】

1、**ayaṃ**：代詞、陽性、單數、體格。**此，**འདི།this.

2、**ca**：連詞。**和、與，**དང་། and.

3、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。**善現、須菩提，**རབ་འབྱོར།Subhūti.

4、**dharm-aparyāyas(dharm-aparyāya)**名詞，陽性，單數，體格。**法門，**ཆོས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས།discourse on dharma.

5、**tathāgatena(tathāgata)**：名詞，陽性，單數，具格。**如來，**དེ་བཞིན་གཤེགས་པ།Tathāgata.

6、**bhāṣito (bhāṣita，√bhāṣ-1)**：過去分詞，陽性，單數，體格。**所說，**གསུངས་པ།taught.

7、**'gra-yāna-saṃprasthitānāṃ** 形容詞，陽性，複數，屬格。**發趣最上乘者，**ཐེག་པ་མཆོག་ལ་ཡང་དག་པར་ཞུགས་པ། set out in the best vehicle.

8、**sattvānām(sattva)**名詞，陽性，複數，屬格。**有情，**སེམས་ཅན། beings.

9、**arthāya(artha)**名詞，陽性，單數，為格。**義利，**དོན། weal.

10、**śreṣṭha-yāna-saṃprasthitānāṃ(śreṣṭha-yāna-saṃprasthita)**形容詞，陽性，複數，屬格。**發趣最勝乘者，**ཐེག་པ་ཕུལ་དུ་ཕྱིན་པ་ལ་ཡང་དག་པར་ཞུགས་པ། set out in the most excellent vehicle.

11、**sattvānām(sattva)**名詞，陽性，複數，屬格。**有情，**སེམས་ཅན། beings.

12、**arthāya(artha)**名詞，陽性，單數，為格。**義利，**དོན། weal.

【解】

此句多師譯為：“此，善實！法本如來說，勝乘發行眾生為故，最勝乘發行眾生為故。”

bhāṣito（說），過去分詞，說者“tathāgatena（如來）”為具格，所說“（ayaṃ dharmaparyāyas）”為體格。直譯即“由如來所說之此法門”。

'gra-yāna-saṃprasthitānāṃ sattvānām，為屬格，修飾 arthāya，此是為格。直譯即“為發趣勝乘之有情故。”

多師此句可調為：“善實！為發行勝乘[之]眾生故，為發行最勝乘[之]眾生故，如來說此法本。”

15-5. ये इमं धर्मपर्यायमुद्ग्रहीष्यन्ति धारयिष्यन्ति वाचयिष्यन्ति पर्यवाप्स्यन्ति, परेभ्यश्च विस्तरेण संप्रकाशयिष्यन्ति, ज्ञातास्ते सुभूते तथागतेन बुद्धज्ञानेन, दृष्टास्ते सुभूते तथागतेन बुद्धचक्षुषा, बुद्धास्ते तथागतेन।

15-5.ya imaṃ dharm-aparyāyam udgrahīṣyanti dhārayiṣyanti vācayiṣyanti paryavāpsyanti parebhyaśca vistareṇa saṃprakāśayiṣyanti jñātās te subhūte tathāgatena buddha-jñānena dṛṣṭās te subhūte tathāgatena buddha-cakṣuṣā buddhās te tathāgatena |

[什譯] 若有人能受持、讀誦、廣為人說，如來悉知是人、悉見是人！

[奘譯] 善現，若有於此法門受持、讀誦、究竟通利，及廣為他宣說開示、如理作意，即為如來以其佛智悉知是人，即為如來以其佛眼悉見是人，則為如來悉覺是人！

[淨譯] 若有人能受持、讀誦、廣為他說，如來悉知、悉見是人！

[藏譯]གང་དག་ཆོས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས་འདི་ལེན་པ་དང་། འཛིན་པ་དང་། འཆང་བ་དང་། ཀློག་པ་དང་། ཀུན་ཆུབ་པར་བྱེད་པ་དང་། གཞན་དག་ལ་ཡང་རྒྱ་ཆེར་ཡང་དག་པར་རབ་ཏུ་སྟོན་པ་དེ་དག་ནི་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་མཁྱེན། དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་གཟིགས་ཏེ།

【注】

1、**ya(yaḥ)**：名詞、陽性、單數、體格。什麼，何，who.

2、**imaṃ(ayam)**：代詞、陽性、單數、業格。此，འདི། this.

3、**dharm-aparyāyam(dharm-aparyāya)**：名詞、陽性、單數、業格。法門，ཆོས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས།this discourse on dharma.

4、**udgrahīṣyanti(ud-√grah-9)**：動詞、未來、複數、第三人稱。取受，ལེན་པ། in mind.

5、**dhārayiṣyanti(√dhṛ-2)**：動詞、未來、致使、複數、第三人稱。持、荷擔，འཛིན་པ། bear.

6、**vācayiṣyanti(√vac-2)**：動詞、未來、致使、複數、第三人稱。讀誦，ཀློག་པ། recite.

7、**paryavāpsyanti(pari-ava-√āp-5)**：動詞、未來、複數、第三人稱。究竟通利，ཀུན་ཆུབ། study.

8、**parebhyaś(para)**：形容詞、陽性、複數、為格。他人，གཞན་དག others.

9、**ca**：不變詞。與、及，འམ།and.

10、**vistareṇa (vistara)**：名詞、陽性、單數、具格。廣，རབ་ཏུ།in full detail.

11、**saṃprakāśayiṣyanti (saṃ-pra-√kāś-1)**：動詞、未來、複數、第三人稱。為……開示，སྟོན། explain.

12、**jñātās(√jñā-9)**：過去分詞、陽性、複數、體格。知，མཁྱེན། known.

13、**te(saḥ)**：代詞、陽性、複數、體格。彼等，དེ་དག །they.

14、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

15、**tathāgatena(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、具格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

16、**buddha-jñānena (buddha-jñāna)**：名詞、中性、單數、具格。佛智，Buddha-cognition.

17、**dṛṣṭās(√dṛś-1)**：過去分詞、陽性、複數、體格。見，གཟིགས། seen.

18、**te(saḥ)**：代詞、陽性、複數、體格。彼等，དེ་དག །they.

19、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར།Subhūti.

20、**tathāgatena(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、具格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ།Tathāgata.

21、**buddha-cakṣuṣā(buddha-cakṣus)**：名詞、中性、單數、具格。佛眼，དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་གཟིགས། Buddha-eye

22、**buddhās(buddha)**：名詞、陽性、複數、體格。佛，སངས་རྒྱས། Buddhas.

23、**te(saḥ)**：代詞、陽性、複數、體格。彼等，དེ་དག །they.

24、**tathāgatena(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、具格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ།Tathāgata.

【解】

此句多師譯為：“若此法本，受當、持當、讀當、誦當，為他等及分別廣說當。知彼，善實！如來佛智；見彼，善實！如來佛眼。”

此同 14-22。

多師此句可調為：“若[人於]此法本，受、持、讀、誦，及為他等分別廣說。善實！如來[以]佛智知彼；善實！如來[以]佛眼見彼。”

15-6.सर्वे ते सुभूते सत्त्वा अप्रमेयेण पुण्यस्कन्धेनां समन्वागता भविष्यन्ति। अचिन्त्येनातुल्येनामाप्येनापरिमाणेन पुण्यस्कन्धेन समन्वागता भविष्यन्ति। सर्वे ते सुभूते सत्त्वाः समांशेन बोधिं धारयिष्यन्ति वचयिष्यन्ति पर्यवाप्स्यन्ति।

15-6.sarve te subhūte sattvā aprameyeṇa puṇya-skandhena samanvāgatā bhaviṣyanti | acintyena atulyena amāpyena aparimāṇena puṇya-skandhena samanvāgatā bhaviṣyanti | sarve te subhūte sattvāḥ samāṃśena bodhiṃ dhārayiṣyanti |

[什譯] 皆得成就不可量、不可稱、無有邊、不可思議功德！如是人等，則為荷擔如來阿耨多羅三藐三菩提！

[奘譯] 如是有情一切成就無量福聚！皆當成就不可思議、不可稱量無邊福聚！ 善現，如是一切有情，其肩荷擔如來無上正等菩提！

[淨譯] 皆得成就不可量、不可稱、不可思議福業之聚！當知是人，則為以肩荷負如來無上菩提！

[藏譯]སེམས་ཅན་དེ་དག་ཐམས་ཅད་ནི་བསོད་ནམས་ཀྱི་ཕུང་པོ་དཔག་ཏུ་མེད་པ་དང་ལྡན་པར་འགྱུར་བསོད་ནམས་ཀྱི་ཕུང་པོ་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་པ་དང་། མཚུངས་པ་མེད་པ་དང་། གཞལ་དུ་མེད་པ་དང་། ཚད་མེད་པ་དང་ལྡན་པར་འགྱུར་ཏེ། སེམས་ཅན་དེ་དག་ཐམས་ཅད་དའི་བྱང་ཆུབ་ཕྲག་པ་ལ་ཐོགས་པར་འགྱུར་རོ། །

【注】

1、**sarve(sarva)**：代詞、陽性、複數、體格。一切，ཐམས་ཅད།fully.

2、**te(saḥ)**：代詞、陽性、複數、體格。彼等，དེ་དག །they.

3、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར།Subhūti.

4、**sattvā(sattva)**：名詞、陽性、複數、體格。有情，སེམས་ཅན། being.

5、**aprameyeṇa** 形容詞、陽性、單數、具格。無量，དཔག་ཏུ་མེད་པ།immeasurable.

6、**puṇyaskandhena(puṇya-skandha)**：名詞、陽性、單數、具格。福聚，བསོད་ནམས་ཀྱི་ཕུང་པོ།heap of merit.

7、**samanvāgatā(sam-anu-ā-√gam)**：過去分詞、陽性、複數、體格。所成就，with.

8、**bhaviṣyanti(√bhū)**：動詞、未來、複數、第三人稱。有，གྱུར། well be.

9、**acintyena：(a-√cint-10)**：動形容詞，陽性，單數，具格。不可思，བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་པ། unthinkable.

10、**atulyena(a-√tul-10)**：動形容詞，陽性，單數，具格。不可稱，མཚུངས་པ་མེད་པ། incomparable.

11、**amāpyena**：名詞、陽性、單數、具格。不可量，ཚད་མེད་པ། measureless.

12、**aparimāṇena**：名詞、陽性、單數、具格。無邊，གཞལ་དུ་མེད་པ། illimitable.

13、**puṇyaskandhena(puṇya-skandha)**：名詞，陽性，單數，業格。福聚，བསོད་ནམས་ཀྱི་ཕུང་པོ།heap of merit.

14、**samanvāgatā(sam-anu-ā-√gam)**：過去分詞、陽性、複數、體格。所成就，with.

15、**bhaviṣyanti(√bhū)**：動詞，未來，複數，第三人稱。有，འགྱུར།be.

16、**sarve(sarva)**：代詞、陽性、複數、體格。一切，ཐམས་ཅད།all.

17、**te(saḥ)**：代詞、陽性、複數、體格。彼等，དེ་དག །they.

18、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར།Subhūti.

19、**sattvāḥ(sattva)**：名詞、陽性、複數、體格。有情，སེམས་ཅན།beings.

20、**samāṃśena(samāṃśa)**：名詞，陽性，單數，具格。肩，

21、**bodhiṃ(bodhi)**：名詞，陽性，單數，業格。菩提，བྱང་ཆུབ།

22、**dhārayiṣyanti(√dhṛ-2)**：動詞、未來、致使、複數、第三人稱。持、荷擔，འཛིན་པ། bear.

【解】

此句多師譯為：“一切彼，善實！眾生，無量福聚具足有當，不可思、不可稱亦不可量福聚具足有當。一切彼，善實！眾生，我肩菩提持當有。”

此同前等。動詞為未來時，多師加“當”表時態。

多師此句可調為：“善實！彼[等]一切眾生，當具足無量福聚，當具足不可思、不可稱亦不可量福聚。善實！彼[等]一切眾生，當[以]肩持我菩提”

15-7.तत्कस्य हेतोः । न हि शक्यं सुभूते अयं धर्मपर्यायो हीनाधिमुक्तिकैः सत्त्वैः श्रोतुम्, नात्मदृष्टिकैर्न सत्त्वदृष्टिकैर्न जीवदृष्टिकैर्न पुद्गलदृष्टिकैः। नाबोधिसत्त्वप्रतिज्ञैः सत्त्वैः शक्यमयं धर्मपर्यायः श्रोतुं वा उद्ग्रहीतुं वा धारयितुं वा वाचयितुं वा पर्यवाप्तुं वा। नेदं स्थानं विद्यते ।

15-7.tatkasya hetoḥ | na hi śakyaṃ subhūte 'yaṃ dharmaparyāyo hīna-adhimuktikaiḥ sattvaiḥ śrotuṃ na ātma-dṛṣṭikair na sattvadṛṣṭikair na jīva-dṛṣṭikair na pudgala-dṛṣṭikaiḥ | na abodhisattva-pratijñaiḥ sattvaiḥ śakyam ayaṃ dharmaparyāyaḥ śrotuṃ vodgrahītuṃ vā dhārayituṃ vā vācayituṃ vā paryavāptuṃ vā | nedaṃ sthānaṃ vidyate |

[什譯] 何以故？須菩提，若樂小法者，著我見、人見、眾生見、壽者見，則於此經不能聽受、讀誦、為人解說！

[奘譯] 何以故？善現，如是法門，非諸下劣信解有情所能聽聞！非諸我見、非諸有情見、非諸命者見、非諸士夫見、非諸補特伽羅見、非諸意生見、非諸摩納婆見、非諸作者見、非諸受者見所能聽聞！此等若能受持、讀誦、究竟通利、及廣為他宣說開示、如理作意，無有是處！

[淨譯] 何以故？妙生，若樂小法者,則著我見、眾生見、壽者見、更求趣見，是人若能讀誦、受持此經，無有是處！

[藏譯]དེ་ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། རབ་འབྱོར་དམན་པ་ལ་མོས་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཆོས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས་འདི་མཉན་པར་མི་ནུས་ཏེ། བདག་ཏུ་ལྟ་བ་རྣམས་ཀྱིས་མ་ཡིན། སེམས་ཅན་དུ་ལྟ་བ་རྣམས་ཀྱིས་མ་ཡིན། སྲོག་ཏུ་ལྟ་བ་རྣམས་ཀྱིས་མ་ཡིན་ཞིང་། གང་ཟག་ཏུ་ལྟ་བ་རྣམས་ཀྱིས་མཉན་པ་དང་། བླང་བ་དང་བཟུང་བ་དང་། ཀློག་པ་དང་། ཀུན་ཆུབ་པར་བྱེད་མི་ནུས་ཏེ། དེ་ནི་གནས་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ།།

【注】

1、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、體格。彼，དེ། it.

2、**kasya(kim)**：疑問代詞、中性、單數、屬格。何、什麼，ཅིའི། why.

3、**hetoḥ(hetu)**：名詞、陽性、單數、從格。因，ཕྱིར། because.

4、**na**：副詞。不、非，མ། not.

5、**hi**：小品詞、表強調。誠然，

6、**śakyaṃ(śakya)**：形容詞、可能，ནུས། possible.

7、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར།Subhūti.

8、**'yaṃ(ayam)**：代詞、陽性、單數、體格。此，འདི། this.

9、**dharm-aparyāyo(dharm-aparyāya)**名詞、陽性、單數、體格。法門，ཆོས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས། discourse on dharma.

10、**hīna-adhimuktikaiḥ(hīna-adhi-muktika)**形容詞、陽性、複數、具格。下劣信解，དམན་པ་ལ་མོས་པ། inferior resolve.

11、**sattvaiḥ(sattva)**：名詞、陽性、複數、具格。有情，སེམས་ཅན། beings.

12、**śrotuṃ(√śru)**不定式。聽聞，མཉམ་པ། heard.

13、**na**：副詞。不、非，མ། nor.

14、**ātma-dṛṣṭikair (ātmadṛṣṭika)**：名詞、陽性、複數、具格。我見，བདག་ཏུ་ལྟ་བ། a self in view.

15、**sattva-dṛṣṭikair(sattva-dṛṣṭika)**：名詞、陽性、複數、具格。眾生見，སེམས་ཅན་དུ་ལྟ་བ། a being (in view).

16、**jīva-dṛṣṭikair(jīvadṛṣṭika)**：名詞、陽性、複數、具格。命者見，སྲོག་ཏུ་ལྟ་བ། a soul(in view).

17、**pudgala-dṛṣṭikaiḥ(pudgaladṛṣṭika)**：名詞、陽性、複數、具格。補特伽羅見，གང་ཟག་ཏུ་ལྟ་བ། a person(in view).

18、**na**：副詞。不、非，མ། not.

19、**abodhisattva-p ratijñaiḥ(abodhisattva-p ratijña)**名詞、陽性、複數、具格。未發菩薩願者，not taken the pledge of a Bodhibeing.

20、**sattvaiḥ(sattva)**：名詞、陽性、複數、具格。有情，སེམས་ཅན། being.

21、**śakyaṃ(śakya)**：形容詞、可能，ནུས། possible.

22、**ayaṃ**：代詞、陽性、單數、體格。此，འདི། this.

23、**dharm-aparyāyaḥ (dharm-aparyāya)**名詞、陽性、單數、體格。法門，ཆོས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས། discourse on dharma.

24、**śrotuṃ(√śru)**：動詞、不定式。聽聞，མཉན། hear.

25、**vodgrahītuṃ(√grah)**不定式。取受，བླང་བ།take up.

26、**dhārayituṃ(√dhṛ-2)**動詞、不定式。受持，བཟུང་བ།bear in mind.

27、**vācayituṃ(√vac-2)**：動詞、不定式。讀誦，ཀློག་པ།recite.

28、**paryavāpruṃ(pari-ava-√āp-5)**：動詞、不定式。究竟通利，ཀུན་ཆུབ་པ།study.

29、**na**：副詞。不，非，not.

30、**idaṃ**：代詞、中性、單數、體格。此，དེ། this.

31、**sthānaṃ(√sthā-1)**：名詞、中性、單數、體格。住所，གནས་པ།abide

32、**vidyate(√vid-4)**動詞、單數、第三人稱。有，be.

【解】

此句多師譯為："彼何所因？不能，善實！此法本，小信解者眾生聞，不我見者、不眾生見者、不壽見者、不人見者、不菩薩誓眾生能聞受，若持、若讀、若誦，若無是處有。"

"śakyaṃ（可能、能夠）"，常用於被動句中，動詞為"śrotuṃ（聽聞）"，故聽者"hīna-adhimuktikaiḥ sattvaiḥ（下劣信解有情）"為具格，所聽"'yaṃ dharmaparyāyo（此法門）"為體格，直譯即是"此法門不能被下劣信解有情所聽聞。"

多師此句可調為："彼何所因？善實！小信解者眾生不能聞此法本，非我見者、非眾生見者、非壽見者、非人見者、非未[發]菩薩誓眾生[所]能聞受，若持、若讀、若誦。[此]無有是處。"

15-8.अपि तु खलु पुनः सुभूते यत्र पृथिवीप्रदेशे इदं सूत्रं प्रकशयिष्यते, पूजनीयः स पृथिवीप्रदेशो भविष्यति सदेवमानुषासुरस्य लोकस्य। वन्दनीयः प्रदक्षिणीयश्च स पृथिवीप्रदेशो भविष्यति, चैत्यभूतः स पृथिवीप्रदेशो भविष्यति॥ १५॥

15-8.api tu khalu punaḥ subhūte yatra pṛthivīpradeśa idaṃ sūtraṃ prakāśayiṣyate pūjanīyaḥ sa pṛthivīpradeśo bhaviṣyati sadeva-mānuṣa-asurasya lokasya vandanīyaḥ pradakṣiṇīyaś ca sa pṛthivīpradeśo bhaviṣyati caityabhūtaḥ sa pṛthivīpradeśo bhaviṣyati ||15||

[什譯] 須菩提，在在處處若有此經，一切世間天、人、阿修羅所應供養！當知此處則為是塔。皆應恭敬，作禮圍繞，以諸華香而散其處！

[奘譯] 復次，善現，若地方所聞此經典，此地方所當為世間諸天及人、阿素洛等之所供養，禮敬右遶，如佛靈廟！

[淨譯] 妙生，所在之處若有此經，當知此處則是制底一切世間天、人、阿蘇羅所應恭敬，作禮圍繞，以諸香花供養其處！

[藏譯]ཡང་རབ་འབྱོར་ས་ཕྱོགས་གང་ན་མདོ་སྡེ་འདི་སྟོན་པའི་ས་ཕྱོགས་དེ་ལྷ་དང་མི་དང་ལྷ་མ་ཡིན་དུ་བཅས་པའི་འཇིག་རྟེན་གྱི་མཆོད་པ་བྱ་བར་འོས་པར་འགྱུར་རོ། །ས་ཕྱོགས་དེ་ཕྱག་བྱ་བར་འོས་པ་དང་། སྐོར་བ་བྱ་བར་འོས་པར་འགྱུར་ཏེ། ས་ཕྱོགས་དེ་མཆོད་རྟེན་ལྟ་བུར་འགྱུར་རོ། །

【注】

1、**api** 副詞。然，僅僅；泛指，

2、**tu** 不變詞。卻 、而，and.

3、**khalu**：副詞、加強語氣。

4、**punaḥ(punar)**：副詞。也，再ཡང་། again.

5、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

6、**yatra**：副詞。是處，གང་ན།

7、**pṛthivī-pradeśa(pṛthivī-pradeśa)**：名詞、陽性、單數、體格。地方、處所，ས་ཕྱོགས། spot of earth.

8、**idaṃ(idam)**：代詞、中性、單數、體格。如是，དེ། this.

9、**sūtraṃ(sūtra)** ：名詞、中性、單數、體格。經，མདོ་སྡེ། sūtra.

10、**prakāśayiṣyate (pra-√kāś-1)**：動詞、致使、未來、單數、第三人稱。開示，སྟོན། revealed.

11、**pūjanīyaḥ(√pūj-10)**：必要分詞、陽性、單數、體格。供養，མཆོད་པར་བྱ།

12、**sa(saḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。彼，དེ། that.

13、**pṛthivīpradeśo(pṛthivī-pradeśa)**：名詞、陽性、單數、體格。地方、處所，ས་ཕྱོགས། spot of earth.

14、**bhaviṣyati(√bhū)**：動詞、未來、單數、第三人稱。有、是、成為，འགྱུར། be.

15、**sa(saḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。彼，དེ། that.

16、**deva-mānuṣa-asurasya(deva-mānuṣa-asura)**：名詞、陽性、單數、屬格。天、人、阿修羅，ལྷ་དང་མི་དང་ལྷ་མ་ཡིན། god and men and Asuras.

17、**lokasya(loka)**：名詞、陽性、單數、屬格。世間，འཇིག་རྟེན། world.

18、**vandanīyaḥ(√vand-1)**：必要分詞、陽性、單數、體格。禮敬，ཕྱག་བྱ།

19、**pradakṣiṇīyaś(pradakṣiṇīya)**：必要分詞、陽性、單數、體格。右繞。སྐོར་བ་བྱ་བ།

20、**ca**：不變詞。與、及，འམ། and.

21、**sa(saḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。彼，དེ། that.

22、**pṛthivīpradeśo(pṛthivī-pradeśa)**：名詞、陽性、單數、體格。地方、處所，ས་ཕྱོགས། spot of earth.

23、**bhaviṣyati(√bhū)**：動詞、未來、單數、第三人稱。有、是、成為，འགྱུར། be.

24、**caitya-bhūtaḥ(caitya-bhūta)**：形容詞、陽性、單數、體格。如佛廟、佛塔，མཆོད་རྟེན། like a shrine.

25、**sa(saḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。彼，དེ། that.

26、**pṛthivīpradeśo(pṛthivī-pradeśa)**：名詞、陽性、單數、體格。地方、處所，ས་ཕྱོགས། spot of earth.

27、**bhaviṣyati(√bhū)**：動詞、未來、單數、第三人稱。有、是、成為，འགྱུར། be.

【解】

此句多師譯為：“雖然復次時，善實！此中地分，此經廣說，供養彼地分有當天、人、阿脩羅世，禮右繞作及彼地分有當，支帝彼地分有當。”

“yatra…sa…”組成關係從句，意謂“凡是某某之處…彼處即是…”。從句直譯即為：“凡是（yatra）宣說（prakāśayiṣyate）此經（idaṃ sūtraṃ）之處（pṛthivīpradeśa）”。主句用未來被動分詞修飾 pṛthivīpradeśa，直譯即為：“彼處（sa）應成為（bhaviṣyati）世間天人阿修羅（deva-mānuṣa-asurasya lokasya）所應供養（pūjanīyaḥ）之處（pṛthivīpradeśo）。”

多師此句可調為：“復次，善實！[若]此中地分，廣說此經，彼當[成为]世[间]天、人、阿脩羅[所应]供養地分，彼當有[成为] [所应]禮[敬、] 作右繞地分，彼地分當[是]支帝（佛塔）。”

十六、能净业障分

16-1. अपि तु ये ते सुभूते कुलपुत्रा वा कुलदुहितरो वा इमानेवंरूपान् सूत्रान्तानुद्गहीष्यन्ति धारयिष्यन्ति वाचयिष्यन्ति पर्यवाप्स्यन्ति, योनिशश्च मनसिकरिष्यन्ति, परेभ्यश्च विस्तरेण संप्रकाशयिष्यन्ति, ते परिभूता भविष्यन्ति, सुपरिभूताश्च भविष्यन्ति।

16-1.api tu ye te subhūte kulaputrā vā kuladuhitaro vemān evaṃrūpān sūtrāntān udgrahīṣyanti dhārayiṣyanti vācayiṣyanti paryavāpsyanti yoniśaś ca manasikariṣyanti parebhyaś ca vistareṇa saṃprakāśayiṣyanti te paribhūtā bhaviṣyanti suparibhūtāś ca bhaviṣyanti |

[什譯] 復次，須菩提，善男子、善女人受持、讀誦此經，若為人輕賤，

[奘譯] 復次，善現，若善男子或善女人，於此經典受持、讀誦、究竟通利及廣為他宣說開示、如理作意，若遭輕毀、極遭輕毀。

[淨譯] 妙生，若有善男子善女人，於此經典受持、讀誦、演說之時，或為人輕辱。

[藏譯]ཡང་རབ་འབྱོར་རིགས་ཀྱི་བུའམ། རིགས་ཀྱི་བུ་མོ་གང་དག་འདི་ལྟ་བུའི་མདོ་སྡེའི་ཚིག་འདི་དག་ལེན་པ་དང་། འཛིན་པ་དང་། འཆང་བ་དང་། ཀློག་པ་དང་། ཀུན་ཆུབ་པར་བྱེད་པ་དེ་དག་ནི་མནར་བར་འགྱུར་ཤིན་ཏུ་མནར་བར་འགྱུར་རོ། །

【注】

1、**api**：副詞。亦，ཡང་།

2、**tu**：不變詞。卻 、而，

3、**ye(yaḥ)**：代詞、陽性、複數、體格。彼，གང་དག who..

4、**te(saḥ)**：代詞、陽性、複數、體格。彼，འདི་དག this.

5、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར།Subhūti.

6、**kulaputrā(kula-putra)**：名詞、陽性、複數、體格。善男子，རིགས་ཀྱི་བུ། son of good family.

7、**vā**：不變詞。或者，འམ། or.

8、**kuladuhitaro(kuladuhitṛ)**：名詞、陰性、複數、體格。善女人，རིགས་ཀྱི་བུ་མོ། daughter of good family.

9、**imān(ayam)**：代詞、陽性、複數、業格。此等，འདི་དག they.

10、**evaṃ**：不變詞。如是，དེ་ལྟ་བུ། these.

11、**rūpān**：名詞、陽性、複數、業格。色，

12、**sūtrāntān**：名詞、中性、複數、業格。經，མདོ་སྡེ། Sūtras.

13、**udgrahīṣyanti(ud-√grah-9)**：動詞、未來、複數、第三人稱。受取，ལེན་པ། in mind.

14、**dhārayiṣyanti(√dhṛ-2)**：動詞、未來、致使、複數、第三人稱。受持、荷擔，འཛིན་པ། bear.

15、**vācayiṣyanti(√vac-2)**：動詞、未來、致使、複數、第三人稱。讀誦，ཀློག་པ། recite.

16、**paryavāpsyanti(pari-ava-√āp-5)**：動詞、未來、複數、第三人稱。究竟通利，ཀུན་ཆུབ་པ། study.

17、**yoniśaś**：副詞。如理，wisely.

18、**ca**：不變詞。與、及，འཐམ། and.

19、**manasikariṣyanti(√manasikṛ-8)**：複合動詞、未來、複數、第三人稱。作意， attend.

20、**parebhyaś(para)**：形容詞、陽性、複數、為格。他人，གཞན་དག others.

21、**ca**：不變詞。與、及，འཐམ། and.

22、**vistareṇa (vistara)**：名詞、陽性、單數、具格。廣，རབ་ཏུ in full detail.

23、**saṃprakāśayiṣyanti(saṃ-pra-√kāś-1)**：動詞、致使、未來、複數、第三人稱。開示，སྟོན། illuminate.

24、**te(saḥ)**：代詞、陽性、複數、體格。彼，དེ་དག they.

25、**paribhūtā(pari-√bhū-1)**過去分詞、陽性、複數、體格。遭輕毀，མནར་བ། humbled.

26、**bhaviṣyanti**：動詞、未來、複數、第三人稱。有，འགྱུར། be.

27、**suparibhūtāś(su-paribhūta)**：過去分詞、陽性、複數、體格。極遭輕毀，ཤིན་ཏུ་མནར་བ། well humbled.

28、**ca**：不變詞。與、及，འཐམ། and.

29、**bhaviṣyanti**：動詞、未來、複數、第三人稱。有，འགྱུར། be.

【解】

此句多師譯為："若彼，善實！善家子，若善家女，若此如是色類經，受當、持當、讀當、誦當，為他等及分別廣說當，彼輕賤有當極輕賤。"

此同前等。paribhūtā（輕毀），是過去分詞，與被輕毀者（te）同為體格。"如理作意（yoniśaś manasikariṣyanti）"，唯奘師有譯，什師、淨師、多師、藏譯皆未譯。

多師此句可調為："善實！若彼善家子，若善家女，受、持、讀、誦此如是色類經，及為他等分別廣說，若彼[被]輕賤，[被]極輕賤[]。"

16-2.तत्कस्य हेतोः। यानि च तेषां सुभूते सत्त्वानां पौर्वजन्मिकान्यशुभानि कर्माणि कृतान्यपायसंवर्तनीयानि, दृष्ट एव धर्मे परिभूततया तानि पौर्वजन्मिकान्यशुभानि कर्माणि क्षपयिष्यन्ति, बुद्धबोधिं चानुप्राप्स्यन्ति।

16-2.tatkasya hetoḥ | yāni ca teṣāṃ subhūte sattvānāṃ paurva-janmikāny-aśubhāni karmāṇi kṛtāny apāya-saṃvartanīyāni dṛṣṭa eva dharme paribhūtatayā tāni paurvajanmikāny aśubhāni karmāṇi kṣapayiṣyanti buddhabodhiṃ ca anuprāpsyanti |

[什譯] 是人先世罪業，應墮惡道，以今世人輕賤故，先世罪業則為消滅，當得阿耨多羅三藐三菩提！

[奘譯] 所以者何？善現，是諸有情宿生所造諸不淨業，應感惡趣，以現法中遭輕毀故，宿生所造諸不淨業皆悉消盡，當得無上正等菩提！

[淨譯] 何以故？妙生，當知是人於前世中造諸惡業，應墮惡道，由於現在得遭輕辱，此為善事，能盡惡業，速至菩提故！

[藏譯]དེ་ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། རབ་འབྱོར་སེམས་ཅན་དེ་དག་ནི་ཚེ་རབས་སྔ་མའི་མི་དགེ་བའི་ལས་ངན་སོང་དུ་སྐྱེ་བར་འགྱུར་བ་གང་དག་བྱས་པ་དེ་དག་ཚེ་འདི་ཉིད་ལ་མནར་བས། ཚེ་རབས་སྔ་མའི་མི་དགེ་བའི་ལས་ངན་སོང་དུ་སྐྱེ་བར་འགྱུར་བ་གང་དག་བྱས་པ་དེ་དག་འབྱང་བར་འགྱུར་ཏེ། སངས་རྒྱས་ཀྱི་བྱང་ཆུབ་ཀྱང་ཐོབ་པར་འགྱུར་རོ། །

【注】

1、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、體格。彼，དེ།that.

2、**kasya(kim)**：疑問代詞、中性、單數、屬格。何、什麼，ཅིའི།why.

3、**hetoḥ(hetu)**：名詞、陽性、單數、從格。因，ཕྱིར།because.

4、**yāni**：代詞、中性、複數、體格。何，གང་དག who.

5、**ca**：不變詞。與、及，དང་། and.

6、**teṣāṃ(saḥ)**：代詞、陽性、複數、屬格。彼等，དེ་དག། these.

7、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར།Subhūti.

8、**sattvānāṃ**：名詞、陽性、複數、屬格。有情，སེམས་ཅན། being.

9、**paurva-janmikāny(paurva-janmika)**：形容詞、中性、複數、體格。宿生，ཚེ་རབས་སྔ་མ། former lives.

10、**aśubhāni(aśubha)**：形容詞、中性、複數、體格。不淨、不善，མི་དགེ་བ། impure.

11、**karmāṇi(karma)**：名詞、中性、複數、體格。業，ལས། deeds.

12、**kṛtāny(√kṛ-8)**：過去分詞、中性、複數、體格。所造，བྱས་པ། have done.

13、**apāya-saṃvartanīyāni(apāya-saṃ-√vṛt-1)**：必要分詞、中性、複數、體格。應生惡趣，ངན་སོང་དུ་སྐྱེ་བར་འགྱུར་བ། liable to lead into the states of woe.

14、**dṛṣṭa(√dṛṣ-1)**：過去分詞、陽性、單數、依格。現見，

15、**eva**：副詞即、就，ཉིད།

16、**dharme(dharma)**：名詞、陽性、單數、依格。法，ཆོས།mean.

17、**paribhūtatayā (paribhūtatā)**：名詞、陰性、單數、具格。遭輕毀，མནར་བ། humiliation.

18、**tāni(tad)**：代詞、中性、複數、業格。彼，དེ་དག those.

19、**paurva-janmikāny(paurva-janmika)**：形容詞、中性、複數、業格。宿生，ཚེ་རབས་སྔ་མ། former lives.

20、**aśubhāni(aśubha)**：形容詞、中性、複數、業格。不淨，མི་དགེ་བ། impure.

21、**karmāṇi(karma)**：名詞、中性、複數、業格。業，ལས། deeds.

22、**kṣapayiṣyanti(√kṣi-1)**：動詞、致使、未來、複數、第三人稱。消盡，འབྱང་བར་འགྱུར། annul.

23、**buddhabodhiṃ(buddha-bodhi)**：名詞、陽性、單數、業格。菩提，སངས་རྒྱས་ཀྱི་བྱང་ཆུབ། enlightenment of a Buddha.

24、**ca**：不變詞。與、及，འམ། and.

25、**anuprāpsyanti(anu-pra-√āp)**：動詞、未來、複數、第三人稱。當得，ཐོབ་པར་འགྱུར། will reach.

【解】

此句多師譯為：“彼何所因？所有彼眾生，前生不善業作已，惡趣轉墮；所有現如是法中，輕賤盡當，佛菩提得當。”

此中由“yāni…tāni…”組成關係從句，直譯即為：“凡是（yāni）彼等（teṣāṃ）有情（sattvānāṃ）前世（paurva-janmikāny）所造（kṛtāny）應墮惡趣（apāya-saṃvartanīyāni）之不善業（aśubhāni karmāṇi），由現法中（dṛṣṭa eva dharme）被輕賤故（paribhūtatayā），彼等（tāni）不善業（aśubhāni karmāṇi）當應消盡（kṣapayiṣyanti），當應得獲（anuprāpsyanti）菩提（buddhabodhiṃ）。”。

多師此句可調為：“彼何所因？所有彼眾生，前生作不善業，[應]轉墮惡趣；[由]如是現法中輕賤[故]，當盡所有[前生不善業]，當得佛菩提。”

16-3. अभिजानाम्यहं सुभूते अतीतेऽध्वन्यसंख्येयैः कल्पैरसंख्येयतरैर्दीपंकरस्य
तथागतस्यार्हतः सम्यक्संबुद्धस्य परेण परतरेण
चतुरशीतिबुद्धकोटिनियुतशतसहस्राण्यभूवन् ये मयारागिताः, आराग्य न विरागिताः।

16-3.tat kasya hetoḥ | abhijānāmy ahaṃ subhūte atīte 'dhvany asaṃkhyeyaiḥ kalpair asaṃkhyeyatarair dīpaṃkarasya tathāgatasya arhataḥ samyaksaṃbuddhasya pareṇa paratareṇa catur-aśīti-buddha-koṭi-niyuta-śatasahasrāṇy abhūvan ye mayā ārāgitā ārāgya na virāgitāḥ | yac ca mayā subhūte te buddhā bhagavanta ārāgitā ārāgya na virāgitā

[什譯] 須菩提，我念過去無量阿僧祇劫，於然燈佛前，得值八百四千萬億那由他諸佛，悉皆供養承事，無空過者！

[奘譯] 何以故？善現，我憶過去於無數劫、復過無數，於然燈如來、應、正等覺先、復過先，曾值八十四俱胝那庾多百千諸佛，我皆承事！既承事已，皆無違犯！善現，我於如是諸佛世尊皆得承事，既承事已，皆無違犯！

[淨譯] 妙生！我憶過去過無數劫，在然燈佛先，得值八十四億那庾多佛，悉皆供養承事，無違背者！

[藏譯]རབ་འབྱོར་དས་མངོན་པར་ཤེས་ཏེ། འདས་པའི་དུས་བསྐལ་པ་གྲངས་མེད་པའི་ཡང་ཆེས་གྲངས་མེད་པ་ན། དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་དགྲ་བཅོམ་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས་མར་མེ་མཛད་ཀྱི་ཕྱི་རོལ་གྱི་ཡང་ཆེས་ཕྱི་རོལ་ན། སངས་རྒྱས་བྱེ་བ་ཁྲག་ཁྲིག་འབུམ་ཕྲག་བརྒྱད་ཅུ་རྩ་བཞི་དག་བྱུང་བ་དེས་མཉེས་པར་བྱས་ཏེ། མ་མཉེས་པར་མ་བྱས་ནས་ཐུགས་འབྱུང་བར་མ་བྱས་ཏེ། རབ་འབྱོར་སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་དེ་དག་ངས་མཉེས་པར་བྱས་ནས་ཐུགས་འབྱུང་བར་མ་བྱས་པ་གང་ཡིན་པ་དང་།

【注】

1、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、體格。彼，དེ།it.

2、**kasya(kim)**：疑問代詞、中性、單數、屬格。何、什麼，ཅིའི།why.

3、**hetoḥ(hetu)**：名詞、陽性、單數、從格。因，ཕྱིར།so.

4、**abhijānāmy(abhi-√jñā-9)**：動詞、單數、第一人稱。憶念，མངོན་པར་ཤེས་པ། super-knowledge.

5、**ahaṃ(aham)**：代詞、陽性、單數、體格。**我**， ང་། I.

6、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。**善現、須菩提**，རབ་འབྱོར། Subhūti.

7、**'tīte(atīta)**：形容詞、陽性、單數、依格。**過去**，འདས་པ། the past.

8、**'dhvani(adhvan)**：名詞、中性、單數、依格。**世**，དུས།

9、**asaṃkhyeyaiḥ(a-saṃ-√khyā-2)**：形容詞、陽性、複數、具格。**無數**，གྲངས་མེད་པ། incalculable.

10、**kalpair(kalpa)**：名詞、陽性、複數、具格。**劫**，བསྐལ་པ། aeons.

11、**asaṃkhyeyatarair(a-saṃ-√khyā-2-tara)**：形容詞比較級、陽性、複數、具格。**複過無數**，ཡང་ཆེས་གྲངས་མེད་པ། quite incalculable.

12、**dīpaṃkarasya(dīpaṃ-kara)**：名詞、陽性、單數、屬格。**燃燈**，མར་མེ་མཛད། Dīpankara.

13、**tathāgatasya(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、屬格。**如來**，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

14、**arhataḥ(arh)**：現在分詞、陽性、單數、屬格。**應供**，དགྲ་བཅོམ་པ། Arhat.

15、**samyaksaṃbu ddhasya(samyaksaṃbu ddha)**：形容詞、陽性、單數、屬格。**正等正覺**，ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ། the Fully Enlightened One.

16、**pareṇa(para)**：形容詞、陽性、單數、具格。**先**，སྔ་རོལ། farther.

17、**paratareṇa(para-tara)** ：形容詞比較級、陽性、單數、具格。**複過先**，ཡང་ཆེས་སྔ་རོལ། farther away.

18、**catur-aśīti buddha koṭi-niyuta-śatasahasrāṇy(catur-aśīti buddha koṭi-niyuta-śatasahasra)**：複合名詞、中性、複數、體格。**八十四俱胝那庾多百千諸佛**，སངས་རྒྱས་བྱེ་བ་ཁྲག་ཁྲིག་འབུམ་ཕྲག་བརྒྱད་ཅུ་རྩ་བཞི་དག 84,000 million milliards of Buddhas.

19、**abhūvan(√bhū)**：不定過去式、得數、第三人稱。**有**，བྱུང་བ། were.

20、**ye(yaḥ)**：代詞、陽性、複數、體格。**彼**，གང་ལ་ལས། who..

21、**mayā(aham)**：代詞、陽性、單數、具格**我**བདག་གིས།my.

22、**ārāgitā(ā-√rañj-1)**：過去分詞、陽性、複數、體格。**承事**，མཉེས་པ། satisfaction by loyal service.

23、**ārāgya(ā-√rañj-1)**：獨立式。**承事**，མཉེས་པ། satisfaction.

24、**na**：否定詞。**不、非**，མ། no.

25、**virāgitāḥ(vi-√rañj-1)**：過去分詞、陽性、複數、體格。**違犯**，ཐུགས་འབྱུང་། estranged.

26、**yac(yad)**：代詞、中性、單數、體格。**何**，གང་། whom.

27、**ca**：連詞。**和、與**，དང་། and.

28、**mayā(aham)**：代詞、陽性、單數、具格**我**，བདག་གིས། I.

29、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。**善現、須菩提**，རབ་འབྱོར། Subhūti.

30、**te(saḥ)**：代詞、陽性、複數、體格。**彼等**，དེ་དག this.

31、**buddhā(buddha)** ：名詞、陽性、複數、體格。**佛**，སངས་རྒྱས། Buddhas.

32、**bhagavanta(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、體格。**薄伽梵、世尊**，བཅོམ་ལྡན་འདས། The Lord.

33、**ārāgitā(ā-√rañj-1)**：過去分詞、陽性、複數、體格。**承事**，མཉེས་པ། satisfaction by loyal service.

34、**ārāgya(ā-√rañj-1)**：獨立式。**承事**，མཉེས་པ། satisfaction.

35、**na**：否定詞。**不、非**，མ། without.

36、**virāgitā(vi-√rañj-1)**：過去分詞、陽性、複數、體格。**違犯**，ཐུགས་འབྱུང་། estranged.

【解】

此句多師譯為：“彼何所因？念知我，善實！過去世不可數劫，不可數過，燈作如來、應、正遍知，他他過，四八十佛俱致那由多百千有，若我親承供養，親承供養已，不遠離。若我，善實！彼佛、世尊親承供養已，不遠離。”

abhūvan（出現），複數，第三人稱，作謂語，什師、奘師、多師皆引申譯為“值遇”；主語為 catur-aśīti-buddha-koṭi-niyuta-śatasahasrāṇy（八十四俱胝那庾多百千諸佛），“四八十”，即是“八十四”；asaṃkhyeyaiḥ kalpair asaṃkhyeyatarair（無數劫複過無數）、pareṇa paratareṇa（先複過先），皆為具格，表“出現”之方式，pareṇa，多師譯為“他”，此處為“先、前”之意。ārāgitā（承事），過去分詞，故施事者“我（mayā）”為具格。virāgitāḥ，詞根為 rañj，本意為“塗色、著色”，引申為“愛染”，奘師譯為“違犯”，淨師譯為“違背”。

多師此句可調為：“彼何所因？善實！我念知過去世不可數劫、過不可數[劫]，[於]燈作（燃燈）如來、應、正遍知[先]、 過[先]，[值遇]八十四俱致那由多百千佛，我[皆]親承供養，親承供養已，[皆]不遠離（違犯）。善實！我親承供養彼佛、世尊已，[皆]不遠離（違犯）。”

16-4. यच्च मया सुभूते ते बुद्धा भगवन्त आरागिताः, आराग्य न विरागिताः, यच्च पश्चिमे काले पश्चिमे समये पश्चिमायां पञ्चशत्यां सद्धर्मविप्रलोपकाले वर्तमाने इमानेवंरूपान् सूत्रान्तानुद्ग्रहीष्यन्ति धारयिष्यन्ति वाचयिष्यन्ति पर्यवाप्स्यन्ति, परेभ्यश्च विस्तरेण संप्रकाशयिष्यन्ति,

16-4. yac ca paścime kāle paścime samaye paścimāyāṃ pañcaśatyāṃ saddharma-vipralopa-kāle vartamāne imān evaṃrūpān sūtrāntān udgrahīṣyanti dhārayiṣyanti vācayiṣyanti paryavāpsyanti parebhyaś ca vistareṇa saṃprakāśayiṣyanty

[什譯] 若復有人於後末世能受持、讀誦此經，

[奘譯] 若諸有情後時、後分、後五百歲，正法將滅時分轉時，於此經典受持、讀誦、究竟通利、及廣為他宣說開示、如理作意。

[淨譯] 若復有人於後五百歲，正法滅時，能於此經受持、讀誦、解其義趣、廣為他說，

[藏譯] ཕྱི་མའི་དུས་ལྔ་བརྒྱའི་ཐ་མར་གྱུར་པ་ན། མདོ་སྡེ་འདི་ལེན་པ་དང་། འཛིན་པ་དང་། འཛིན་པ་དང་འཆང་བ་དང་། ཀློག་པ་དང་། ཀུན་ཆུབ་པར་བྱེད་པ་གང་ཡིན་པ་ལས།

【注】

1、**yac(yad)**：代詞、中性、單數、體格。誰，གང་། who.

2、**paścime(paścima)**：形容詞、陽性、單數、依格。後，ཐ་མ། last

3、**kāle(kāla)**：名詞、陽性、單數、依格。分，時，དུས། time

4、**paścime(paścima)**：形容詞、陽性、單數、依格。後，ཐ་མ། last

5、**samaye(samaya)**：名詞、陽性、單數、依格。時，དུས། epoch

6、**paścimāyāṃ(paścima)**：形容詞、陰性、單數、依格。後，ཐ་མ། last

7、**pañca-śatyāṃ(pañca-śati)**：名詞、陰性、單數、依格。五百歲，ལྔ་བརྒྱ། 500 years

8、**saddharma- vipralopa-kāle(sad-dharma- vipralopa-kāla)**：複合名詞、陽性、單數、依格。**正法滅時**，དམ་པའི་ཆོས་རྣམ་པར་འཇིག་པ། collapse the good doctrine

9、**vartamāne(√vṛt-1)**：現在分詞、陽性、單數、依格。**轉**，འགྱུར་བ།

10、**imān(ayam)**：代詞、陽性、複數、業格。**此等**，འདི་དག those.

11、**evaṃrūpān(evaṃrūp)**：名詞、陽性、複數、業格。**如是色**，འདི་ལྟ་བུ།

12、**sūtrāntān(sūtrānta)**：名詞、陽性、複數、業格。**經典**，མདོ་སྡེ། sūtra.

13、**udgrahīṣyanti(ud-√grah-9)**：動詞、未來、複數、第三人稱。**取受**，ལེན་པ། in mind.

14、**dhārayiṣyanti(√dhṛ-2)**：動詞、未來、致使、複數、第三人稱。**持、荷擔**，འཛིན་པ། bear.

15、**vācayiṣyanti(√vac-2)**：動詞、未來、致使、複數、第三人稱。**讀誦**，ཀློག་པ། recite

16、**paryavāpsyanti(pari-ava-√āp-5)**：動詞、未來、複數、第三人稱。**究竟通利**，ཀུན་ཆུབ་པར་བྱེད། study.

17、**parebhyaś(para)**：形容詞、陽性、複數、為格。**他**，གཞན་དག others.

18、**ca**：不變詞。**與、及**，འམ། and

19、**vistareṇa (vistara)**：名詞、陽性、單數、具格。**廣**，རབ་དུ། in full detail.

20、**saṃprakāśayiṣyanti(saṃ-pra-√kāś-1)**：動詞、未來、致使、複數、第三人稱。**開示**，སྟོན། illuminate.

【解】

此句多師譯為：“若後時、後長時，後分五百，正法破壞時中，轉時中，此經受當、持當、讀當、誦當，為他等及分別廣說當。”

此句同 14-4。

多師此句可調為：“若[人]，後時、後長時，後分五百正法破壞轉時，[於]此經受、持、讀、誦，及為他等分別廣說。”

16-5. अस्य खलु पुनः सुभूते पुण्यस्कन्धस्यान्तिकादसौ पौर्वकः पुण्यस्कन्धः शततमीमपि कलां नोपैति, सहस्रतमीमपि शतसहस्रतमीमपि कोटिममिपि कोटिशततमीमपि कोटिशतसहस्रतमीमपि कोटिनियुतशतसहस्रतमीमपि। संख्यामपि कलामपि गणनामपि उपमामपि उपनिषदमपि यावदौपम्यमपि न क्षमते॥

16-5. asya khalu punaḥ subhūte puṇyaskandhasya antikād asau paurvakaḥ puṇya-skandhaḥ śatatamīm api kalāṃ nopaiti sahasratamīm api śatasahasratamīm api koṭitamīm api koṭi-śatatamīm api koṭi-śatasahasratamīm api koṭi-niyuta-śatasahasratamīm api saṃkhyām api kalāmapi gaṇanām apyupamām apy upaniṣadam api yāvad aupamyam api na kṣamate |

[什譯] 所得功德於我所供養諸佛功德， 百分不及一，千萬億分、乃至算數譬喻所不能及！

[奘譯] 善現，我先福聚於此福聚，百分計之所不能及，如是千分、若百千分、若俱胝百千分、若俱胝那庾多百千分、若數分、若計分、若算分、若喻分、若鄔波尼殺曇分，亦不能及！

[淨譯] 所得功德，以前功德比此功德百分不及一，千萬億分、算分、勢分、比數分、因分、乃至譬喻，亦不能及！

[藏譯]རབ་འབྱོར་བསོད་ནམས་ཀྱི་ཕུང་པོ་འདི་ལ་བསོད་ནམས་ཀྱི་ཕུང་པོ་སྔ་མས་བརྒྱའི་ཆར་ཡང་ཉེ་བར་མི་འགྲོ། སྟོང་གི་ཆ་དང་། འབུམ་གྱི་ཆ་དང་། གྲངས་དང་ཆད་དང་བགྲང་བ་དང་། དཔེ་དང་ཟླ་དང་རྒྱུར་ཡང་མི་བཟོད་དོ། །

【注】

1、**asya(ayam)**：代詞、陽性、單數、屬格。此，འདི།

2、**khalu**：副詞、加強語氣。

3、**punaḥ(punar)**：副詞。也，再ཡང་། again.

4、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར།Subhūti.

5、**puṇyaskandhasya(puṇya-skandha)**：名詞、陽性、單數、屬格。福聚，བསོད་ནམས་ཀྱི་ཕུང་པོ། heap of merit.

6、**antikād(antika)**：名詞、中性、單數、從格。所，in the presence.

7、**asau(asau)**：代詞、陽性、單數、體格。彼，དེ། this.

8、**paurvakaḥ(paurvaka)**：形容詞、陽性、單數、體格。前、先，སྔ་མ། former.

9、**puṇya-skandhaḥ(puṇya-skandha)**：名詞、陽性、單數、體格。福聚，བསོད་ནམས་ཀྱི་ཕུང་པོ། heap of merit

10、**śatatamīm(śatatamī)**：形容詞、陰性、單數、業格。百分，བརྒྱའི་ཆone hundredth part.

11、**api**：副詞。亦，ཡང་། only.

12、**kalāṃ(kalā)**：名詞、陰性、單數、業格。一分，approach.

13、**na**：否定詞。不、非，མི། no.

14、**upaiti(upa-√i-2)**：動詞、單數、第三人稱。及。འགྲོ

15、**sahasratamīm(sahasratamī)**：形容詞、陰性、單數、業格。千分，སྟོང་གི་ཆthousandth part.

16、**śatasahasratamīm(śatasahasratamī)**：形容詞、陰性、單數、業格。百千分，འབུམ་གྱི་ཆa 100 thousandth part.

17、**koṭitamīm(koṭi-tamī)**：形容詞、陰性、單數、業格。俱胝分，a 10 millionth part.

18、**koṭi-śatatamīm(koṭi-śata-tamī)**：形容詞、陰性、單數、業格。俱胝百分，a100 millionth part.

19、**koṭi-śatasahasratamīm(koṭi-śata-sahasra-tamī)**：形容詞、陰性、單數、業格。俱胝百千分，a 100000 millionth part.

20、**koṭi-niyuta-śatasahasratamīm(koṭi-niyuta-śatasahasratamī)**：形容詞、陰性、單數、業格。俱胝那痍多百千分，(a hundred thousands of niyutas ten millionth part).

21、**saṃkhyām(saṃ-khya)**：形容詞、陰性、單數、業格。數、分，གྲངས། number.

22、**kalām(kalā)**：形容詞、陰性、單數、業格。計分，ཆད། counting.

23、**gaṇanām(gaṇana)**：形容詞、陰性、單數、業格。算分，བགྲང་བ། fraction.

24、**upamām(upama)**：形容詞、陰性、單數、業格。喻分，ཟླ། similarity.

25、**upaniṣadam(upaniṣad)**：形容詞、陰性、單數、業格。鄔波尼殺曇分，comparison.

26、**yāvad**：關係副詞。凡是，ཇི་ཙམ་དུ།

27、**aupamyam(aupa-mya)**：名詞、中性、單數、業格。譬喻，

28、**na**：否定词。不，མི། nor.

29、**kṣamate(√kṣam-1)**：动词、單數、第三人稱。能及，བཟོད། resemblance.

【解】

此句多師譯為："此復時，善實！福聚邊，此前福聚，百上亦數不及，千上亦，百千上亦，俱致百千上亦，俱致那由多百千上亦，僧企耶亦，迦羅亦，算亦，譬喻亦，憂波泥奢亦，乃至譬喻亦不及。"

antikād，從格，表較量，多師加"邊"表從格。即前福聚（paurvakaḥ puṇya-skandhaḥ）較此福聚（asya puṇyaskandhasya antikād），百分（śatatamīm）不及（nopaiti）一（kalāṃ）等。

多師此句可調為："此復時，善實！前福聚[较] 此福聚，百上數亦不及，千上、百千、俱致百千上、俱致那由多百千上、僧企耶、迦羅、算、譬喻、憂波泥奢，乃至譬喻亦不及。"

16-6.सचेत्पुनः सुभूते तेषां कुलपुत्राणां कुलदुहितॄणां वा अहं पुण्यस्कन्धं भाषेयम्, यावत्ते कुलपुत्रा वा कुलदुहितरो वा तस्मिन् समये पुण्यस्कन्धं प्रसविष्यन्ति, प्रतिग्रहीष्यन्ति, उन्मादं सत्त्वा अनुप्राप्नुयुश्चित्तविक्षेपं वा गच्छेयुः।

16-6.sacet punaḥ subhūte teṣāṃ kulaputrāṇāṃ kuladuhitfṇāṃ vā ahaṃ puṇyaskandhaṃ bhāṣeyaṃ yāvat te kulaputrā vā kuladuhitaro vā tasmin samaye puṇyaskandhaṃ prasaviṣyanti pratigrahīṣyanty unmādaṃ sattvā anuprāpnuyuś citta-vikṣepaṃ vā gaccheyuḥ |

[什譯] 須菩提，若善男子、善女人，於後末世，有受持、讀誦此經所得功德，我若具說者，或有人聞，心則狂亂、狐疑不信！

[奘譯] 善現，我若具說當於爾時是善男子或善女人所生福聚，乃至是善男子是善女人所攝福聚，有諸有情則便迷悶、心惑狂亂！

[淨譯] 妙生，我若具說受持讀誦此經功德，或有人聞，心則狂亂，疑惑不信！

[藏譯]རབ་འབྱོར་གལ་ཏེ་དེའི་ཚེ་རིགས་ཀྱི་བུའམ། རིགས་ཀྱི་བུ་མོ་གང་དག་བསོད་ནམས་ཀྱི་ཕུང་པོ་ཇི་སྙེད་རབ་ཏུ་འཛིན་པར་འགྱུར་བའི་རིགས་ཀྱི་བུའམ་རིགས་ཀྱི་བུ་མོ་དེ་དག་གི་བསོད་ནམས་ཀྱི་ཕུང་པོ་ངས་བརྗོད་ན། སེམས་ཅན་རྣམས་སྨྱོས་སྨྱོས་པོར་འགྱུར་ཞིང་སེམས་འཁྲུགས་པར་འགྱུར་རོ། །

【注】

1、**sacet** 關係副詞。若，གལ་ཏེ། if.

2、**punaḥ(punar)**：副詞。也，再ཡང་། moreover.

3、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

4、**teṣāṃ(saḥ)**：代詞、陽性、複數、屬格。彼等，དེ་དག། these.

5、**kulaputrāṇāṃ(kula-putra)**：名詞、陽性、複數、屬格。善男子，རིགས་ཀྱི་བུ། sons of good family.

6、**kuladuhitfṇāṃ(kuladuhitṛ)**：名詞、陰性、複數、屬格。善女人，རིགས་ཀྱི་བུ་མོ། daughters of good family.

7、**vā**：不變詞。或者，འམ། or.

8、**ahaṃ(aham)**代詞、陽性、單數、體格。我， ང། I.

9、**puṇya-skandhaṃ(puṇya-skandha)**：名詞、陽性、單數、業格。福聚，བསོད་ནམས་ཀྱི་ཕུང་པོ། heap of merit.

10、**bhāṣeyaṃ(√bhās-1)** ：動詞、祈願、單數、第一稱。說，གསུངས་པ། taught.

11、**yāvat**：關係副詞。凡是、乃至，ཇི་སྙམ་དུ། wherever.

12、**te(saḥ)**：代詞、陽性、複數、體格。彼等，དེ་དག ། they.

13、**kulaputrā(kula-putra)**：名詞、陽性、複數、體格。善男子，རིགས་ཀྱི་བུ། sons of good family.

14、**kuladuhitaro(kuladuhitṛ)**：名詞、陰性、複數、體格。善女人，རིགས་ཀྱི་བུ་མོ། daughters of good family.

15、**vā**：不變詞。或者，འམ། or.

16、**tasmin(saḥ)**：代詞、陽性、單數、依格。彼，དེ་ ། they.

17、**samaye(samaya)**：名詞、陽性、單數、依格。時間，དུས། time.

18、**puṇya-skandhaṃ(puṇya-skandha)**：名詞、陽性、單數、業格。福聚，བསོད་ནམས་ཀྱི་ཕུང་པོ། heap of merit.

19、**prasaviṣyanti(pra-√sū-2)**動詞、未來、複數、第三人稱。當生，བསྐྱེད། beget.

20、**pratigrahīṣyanty(prati-√grah-9)**：動詞、未來、複數、第三人稱。當攝，ཡོངས་སུ་སྡུད་པ། acquire.

21、**unmādaṃ(unmāda)**名詞、陽性、單數、業格。迷悶，མྱོས་མྱོས་པོ། confused.

22、**sattvā(sattva)**：名詞、陽性、複數、體格。有情，སེམས་ཅན་རྣམས། beings.

23、**anuprāpnuyuś(anu-pra-√āp-5)**動詞、祈願、複數、第三人稱。获得，འགྱུར། become.

24、**citta-vikṣepaṃ(citta-vikṣepa)**名詞、陽性、單數、業格。心狂亂，སེམས་འཁྲུགས་པ། frantic.

25、**vā**：不變詞。或者，འམ། or.

26、**gaccheyuḥ(√gam-1)**動詞、祈願、複數、第三人稱。變成，འགྱུར། go.

【解】

此句多師譯為：“若復，善實！彼等善家子、善家女，我福聚說，此所有彼善家子、善家女，若彼中時中福聚取當，猛眾生順到，心亂到。”

此句以 sacet（若）引出條件從句，動詞 bhāṣeyaṃ（說），用祈願語氣，直譯即為：“我（ahaṃ）若（sacet）說（bhāṣeyaṃ）彼等之（teṣāṃ）福聚（puṇyaskandhaṃ），乃至（yāvat）彼等（te）當生（prasaviṣyanti）、當攝（pratigrahīṣyanty）之福聚（puṇyaskandhaṃ）。”主句動詞亦用祈願語氣，直譯即為：“有情（sattvā）則生（anuprāpnuyuś）疑惑（unmādaṃ），心則狂亂（citta-vikṣepaṃ gaccheyuḥ）。”unmādaṃ，疑、不信，多师译为“猛”。两个动词，多师皆译为“到”，引申即为“趋向、变得、成為”。

多師此句可調為：“善實！若復我說彼等善家子、善家女[之]福聚，彼時中此[等] 善家子、善家女所有當取福聚，[則有]眾生[疑惑不信]，心 [成狂]亂。”

16-7.अपि तु खलु पुनः सुभूते अचिन्त्योऽतुल्योऽयं धर्मपर्यायस्तथागतेन भाषितः। अस्य अचिन्त्य एव विपाकः प्रतिकाङ्क्षितव्यः॥१६॥

16-7.api tu khalu punaḥ subhūte 'cintyo 'tulyo 'yaṃ dharma-paryāyas tathāgatena bhāṣitaḥ | asya acintya eva vipākaḥ pratikāṅkṣitavyaḥ ||16||

[什譯] 須菩提，當知是經義不可思議，果報亦不可思議！」

[奘譯] 是故，善現，如來宣說如是法門不可思議、不可稱量！應當希冀不可思議所感異熟！」

[淨譯] 妙生，當知是經不可思議！其受持者應當希望不可思議所生福聚！」
[藏譯]ཡང་རབ་འབྱོར་ཆོས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས་འདི་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་སྟེ། འདིའི་རྣམ་པར་སྨིན་པ་ཡང་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་པ་ཉིད་དུ་རིག་པར་བྱའོ། །

【注】

1、**api**：副詞。然，僅僅；泛指，

2、**tu**：不變詞。卻 、而，

3、**khalu**：副詞、加強語氣。

4、**punaḥ(punar)**：副詞。也，再ཡང་། again.

5、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

6、**'cintyo(a-√cint-10)**：動形容詞、陽性、單數、體格。不可思議，བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ། unthinkable.

7、**'tulyo(a-√tul-10)**：動形容詞、陽性、單數、體格。不可稱量，མཚུངས་པ་མེད། incomparable.

8、**'yaṃ(ayam)**：代詞、陽性、單數、體格。此，འདི། this.

9、**dharm-aparyāyas (dharm-aparyāya)**：名詞、陽性、單數、體格。法門，ཆོས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས། this discourse on dharma.

10、**tathāgatena(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、具格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

11、**bhāṣitaḥ (bhāṣita，√bhāṣ-1)**：過去分詞、陽性、單數、體格。所說，གསུངས་པ། taught.

12、**asya(ayam)**：代詞、陽性、單數、屬格。此，འདིའི། it.

13、**acintya(a-√cint-10)**：動形容詞、陽性、單數、體格。不可思議，བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ། unthinkable.

14、**eva**：副詞即、就，ཉིད། just.

15、**vipākaḥ(vi-pāka)**：名詞、陽性、單數、體格。異熟，རྣམ་པར་སྨིན་པ། karma-result.

16、**pratikāṅkṣitavyaḥ(prati-√kāṅkṣ-1)**：必要分詞、陽性、單數、體格。應當希冀，རིག་པར་བྱ། should be expected.

【解】

此句多師譯為："雖然復次時，善實！不可思、不可稱，法本如來說，彼不可思，如是果報觀察應。。"

此句同 15-3。

多師此句可調為："復次，善實！如來說[此]法本不可思、不可稱，應觀察彼如是不可思果報。"

十七、究竟無我分

17-1. अथ खल्वायुष्मान् सुभूतिर्भगवन्तमेतदवोचत्। कथं भगवन् बोधिसत्त्वयानसंप्रस्थितेन स्थातव्यम्, कथं प्रतिपत्तव्यम्, कथं चित्तं प्रग्रहीतव्यम् ।

17-1.atha khalvāyuṣmān subhūtir bhagavantam etad avocat | kathaṃ bhagavan bodhisattva-yāna-saṃprasthitena sthātavyaṃ kathaṃ pratipattavyaṃ kathaṃ cittaṃ pragrahītavyam |

[什譯] 爾時，須菩提白佛言：「世尊，善男子、善女人發阿耨多羅三藐三菩提心，云何應住、云何降伏其心？」

[奘譯] 爾時，具壽善現復白佛言：「世尊，諸有發趣菩薩乘者，應云何住、云何修行、云何攝伏其心？」

[淨譯] 復次，妙生白佛言：「世尊，若有發趣菩薩乘者，應云何住、云何修行、云何攝伏其心？」

[藏譯]དེ་ནས་བཅོམ་ལྡན་འདས་ལ་ཚེ་དང་ལྡན་པ་རབ་འབྱོར་གྱིས་འདི་སྐད་ཅེས་གསོལ་ཏོ། །བཅོམ་ལྡན་འདས་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་ཐེག་པ་ལ་ཡང་དག་པར་ཞུགས་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཇི་ལྟར་གནས་པར་བགྱི། ཇི་ལྟར་བསྒྲུབ་པར་བགྱི། ཇི་ལྟར་སེམས་རབ་ཏུ་བཟུང་བར་བགྱི།

【注】

1、**atha**：副詞、不變詞。**爾時，** དེ་ནས།

2、**khalv(khalu)**：副詞、加強語氣。

3、**āyuṣmān(āyuṣmat)**：形容詞、陽性、單數、體格。**具壽，** ཚེ་དང་ལྡན་པ། Venerable.

4、**subhūtir(subhūti)**：名詞、陽性、單數、體格。**善現、須菩提，** རབ་འབྱོར། Subhūti

5、**bhagavantam(bhagavant)** ：名詞、陽性、單數、業格。**薄伽梵、世尊，** བཅོམ་ལྡན་འདས། The Lord.

6、**etad**：代詞、中性、單數、業格。**此，** འདི་སྐད། thus.

7、**avocat(√vac-2)** 不定過去時、主動、單數、第三人稱**說、言，** གསོལ། spoke.

8、**kathaṃ(katha)**：疑問代詞、中性、單數、體格。**云何，** ཇི་ལྟར། how.

9、**bhagavan(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、呼格。**薄伽梵、世尊，** བཅོམ་ལྡན་འདས། The Lord.

10、**bodhisattvayāna-saṃprasthitena(bodhisattva-yāna-saṃ-pra-√stha-1)**：過去分詞、陽性、單數、具格。**發趣菩薩乘，** བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་ཐེག་པ་ཞུགས་པ། Bodhisattva-vehicle set out.

11、**sthātavyaṃ(√sthā-1)**：必要分詞（未來被動分詞）、中性、單數、體格。**安住，** གནས་པ། abide.

12、**pratipattavya ṃ (prati-√pad-4)**：必要分詞（未來被動分詞）、中性、單數、體格。**修行，** བསྒྲུབ་པ། progress.

13、**cittaṃ(citta)**：名詞、中性、單數、體格。**心，** སེམས། thought.

14、**pragrahītavya m (pra-√grah-9)**：必要分詞（未來被動分詞）、中性、單數、體格。**降伏，** རབ་ཏུ་གཟུང་བ། exert.

【解】

此句多師譯為："爾時，命者善實，世尊邊如是言：「云何，世尊！菩薩乘發行住應？云何修行應？云何心降伏？」"

此句同 2-4。

多師此句可調為："爾時，命者善實[向]世尊如是言：「世尊！發行乘菩薩，應云何住？應云何修行？應云何降伏心？」。"

17-2.भगवानाह-इह सुभूते बोधिसत्त्वयानसंप्रस्थितेन एवं चित्तमुत्पादयितव्यम्- सर्वे सत्त्वा मया अनुपधिशेषे निर्वाणधातौ परिनिर्वापयितव्याः। एवं स सत्त्वान् परिनिर्वाप्य न कश्चित्सत्त्वः परिनिर्वापितो भवति।

17-2.bhagavān āha | iha subhūte bodhisattva-yāna-saṃprasthitena evaṃ cittam utpādayitavyaṃ sarve sattvā mayā anupadhiśeṣe nirvāṇadhātau parinirvāpayitavyāḥ | evaṃ ca sattvān parinirvāpya na kaścit sattvaḥ parinirvāpito bhavati |

[奘譯] 佛告善現：「諸有發趣菩薩乘者，應當發起如是之心，『我當皆令一切有情於無餘依妙涅槃界而般涅槃。雖度如是一切有情令滅度已，而無有情得滅度者。』

[淨譯] 佛告妙生：「若有發趣菩薩乘者，當生如是心，『我當度脱一切眾生 悉皆令入無餘涅槃 雖有如是無量眾生證於圓寂 而無有一眾生證圓寂者。』

[藏譯]བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་བཀའ་སྩལ་པ། རབ་འབྱོར། འདི་ལ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་ཐེག་པ་ལ་ཡང་དག་པར་ཞུགས་པས་འདི་སྙམ་དུ། བདག་གིས་སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ཕུང་པོ་ལྷག་མ་མེད་པའི་མྱ་ངན་ལས་འདས་པའི་དབྱིངས་སུ་མྱ་ངན་ལས་བཟླའོ། ། དེ་ལྟར་སེམས་ཅན་ཚད་མེད་པ་ཡོངས་སུ་མྱ་ངན་ལས་འདས་ཀྱང་། སེམས་ཅན་གང་ཡང་ཡོངས་སུ་མྱ་ངན་ལས་འདས་པར་གྱུར་པ་མེད་དོ། ། སྙམ་དུ་སེམས་བསྐྱེད་པར་བྱའོ། །

【注】

1、**bhagavān** 名詞、陽性、單數、主格。薄伽梵、世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། The Lord.

2、**āha(√ah)**動詞、完成式、單數、第三人稱。說，言，告，གསོལ་པ། said.

3、**iha**：不變詞。於此，འདི་ལ། here.

4、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

5、**bodhisattvayāna-saṃprasthitena(bodhisattva-yāna-saṃ-pra-√stha-1)**：過去分詞、陽性、單數、具格。發趣菩薩乘，བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་ཐེག་པ་ཞུགས་པ། set out in the Bodhisattva-vehicle.

6、**evaṃ**：不變詞。如是，དེ་བཞིན། thus.

7、**cittam(citta)**名詞、中性、單數、業格心，སེམས། thought

8、**utpādayitavya ṃ (ut-√pad-4)**：動詞、必要分詞。應生，བསྐྱེད་པར་བྱ། should produce.

9、**sarve(sarva)**：代詞、陽性、複數、體格。一切，ཐམས་ཅད། all.

10、**sattvā(sattva)**：名詞、陽性、複數、體格。有情，སེམས་ཅན། being.

11、**mayā(aham)**代詞、陽性、單數、具格我，བདག་གིས། me.

12、**anupadhiśeṣe(an-upadhi-śeṣa)**形容詞、陽性、單數、依格。無餘依，ཐམས་ཅད་ཕུང་པོ་ལྷག་མ་མེད་པ། nothing behind.

13、**nirvāṇadhātau(nir-vāṇa-dhātu)**：名詞、陽性、單數、依格。涅槃界，མྱ་ངན་ལས་འདས་པའི་དབྱིངས། Realm of Nirvāṇa.

14、**parinirvāpayitavyāḥ(pari-nir-√vā-2)**動詞、致使、必要分詞、陽性、複數、體格。應滅度，ཡོངས་སུ་མྱ་ངན། should be Nirvāṇa.

15、**evaṃ**：不變詞。如是，དེ་བཞིན། thus.

16、**ca**：不變詞。與、及，འམ། and.

17、**sattvān(sattva)**名詞、陽性、複數、業格。有情，སེམས་ཅན། being.

18、**parinirvāpya(pari-nir-√vā-2)**動詞、獨立式。滅度，ཡོངས་སུ་མྱ་ངན། Nirvāṇa.

19、**na**：副詞。不、非，མ། no.

20、**kaścit**：代詞。任何，གང་ཡང་། all.

21、**sattvaḥ(sattva)**名詞、陽性、單數、體格。有情，སེམས་ཅན། being.

22、**parinirvāpito(pari-nir-√vā-2)**過去分詞、陽性、單數、體格。得滅度者，ཡོངས་སུ་མྱ་ངན། led to Nirvāṇa.

23、**bhavati(√bhū)**動詞、單數、第三人稱。是，གྱུར། been.

【解】

此句多師譯為："世尊言：「此，善實！菩薩乘發行，如是心發生應：『一切眾生，[6]無我受餘涅槃界滅度應，如是一切眾生滅度，無有一眾生滅度有。』"

此句同 3-1、3-2、3-3。

多師此句可調為："世尊言：「善實！此[中] 發行菩薩乘[者]，應發生如是心：『我應[於]無餘受涅槃界，滅度一切眾生，如是滅度一切眾生，[而]無有一眾生[是所]滅度[者]。』"

17-3. तत्कस्य हेतोः ।सचेत्सुभूते बोधिसत्त्वस्य सत्त्वसंज्ञा प्रवर्तेत, न स बोधिसत्त्व इति वक्तव्यः। जीवसंज्ञा वा यावत्पुद्गलसंज्ञा वा प्रवर्तेत, न स बोधिसत्त्व इति वक्तव्यः।

17-3.tatkasya hetoḥ | sacet subhūte bodhisattvasya sattva-saṃjñā pravarteta na sa bodhisattva iti vaktavyaḥ | jīvasaṃjñā vā yāvat pudgalasaṃjñā vā pravarteta na sa bodhisattva iti vaktavyaḥ |

[什譯] 何以故？須菩提，若菩薩有我相、人相、眾生相、壽者相，則非菩薩！

[奘譯] 何以故？善現，若諸菩薩摩訶薩有情想轉，不應說名菩薩摩訶薩！所以者何？若諸菩薩摩訶薩不應說言有情想轉，如是命者想、士夫想、補特伽羅想 意生想、摩納婆想、作者想、受者想轉，當知亦爾！

[淨譯] 何以故？妙生，若菩薩有眾生想者，則不名菩薩！

[藏譯]དེ་ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། རབ་འབྱོར་གལ་ཏེ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་སེམས་ཅན་དུ་འདུ་ཤེས་འཇུག་ན་དེ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་ཞེས་མི་བྱ་ལ། གང་ཟག་གི་བར་དུ་འདུ་ཤེས་འཇུག་ན་ཡང་དེ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་ཞེས་མི་བྱ་བའི་ཕྱིར་རོ། །

【注】

1、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、業格。彼，དེ། it.

2、**kasya(kim)**：疑問代詞、中性、單數、屬格。什麼、何，ཅི། so.

3、**hetoḥ(hetu)**名詞、陽性、單數、從格。因，ཕྱིར། why.

4、**sacet**：關係副詞。若，གལ་ཏེ། if

5、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

6、**bodhisattvasya(bodhisattva)**名詞、陽性、單數、屬格。菩薩，བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ། bodhisattvas.

7、**sattva-saṃjñā**：名詞、陰性、單數、體格。有情想、众生想，སེམས་ཅན་དུ་འདུ་ཤེས། perception of a being.

8、**pravarteta(pra-√vṛt-1)**：動詞、祈願 、單數、第三人稱。轉，འཇུག take place.

9、**na**：副詞。不、非，མ། not.

10、**sa(saḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。彼，དེ། he.

11、**bodhisattva(bodhisattva)**：名詞、陽性、單數、體格。菩薩，བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ། Bodhisattva.

12、**iti**：不變詞。所謂、名為，

13、**vaktavyaḥ(√vac-2)**必要分詞、陽性、單數、體格。應說，ཞེས་བྱ། should be called.

14、**jīva-saṃjñā**：名詞、陰性、單數、業格。命者想、壽者想，སྲོག་ཏུ་འདུ་ཤེས། the perception of a soul.

15、**vā**：不變詞。或者，འམ། or.

16、**yāvat** 關係副詞。乃至，བར་དུ། wherever.

17、**pudgala-saṃjñā**：名詞、陰性、單數、業格。補特伽罗想、人想，གང་ཟག་ཏུ་འདུ་ཤེས། the perception of a person.

18、**pravarteta(pra-√vṛt-1)**動詞、祈願、單數、第三人稱。轉，འཇུག take place.

19、**na**：副詞。不、非，མ། not.

20、**sa(saḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。彼，དེ། he.

21、**bodhisattva(bodhisattva)**：名詞、陽性、單數、體格。菩薩，བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ། Bodhisattva.

22、**iti**：不變詞。所謂、名為，

23、**vaktavyaḥ(√vac-2)**必要分詞、陽性、單數、體格。應說，ཞེས་བྱ། should be called.

【解】

此句多師譯為："彼何所因？若，善實！菩薩眾生想轉，彼不菩薩摩訶薩名說應；乃至人想轉，不彼菩薩摩訶薩名說應。"

此句同 3-5。

多師此句可調為："彼何所因？善實！若菩薩眾生想轉，彼不應說名菩薩摩訶薩；乃至人想轉，彼不應說名菩薩摩訶薩。"

17-4. तत्कस्य हेतोः । नास्ति सुभूते स कश्चिद्धर्मो यो बोधिसत्त्वयानसंप्रस्थितो नाम।

17-4.tat kasya hetoḥ | nāsti subhūte sa kaścid dharmo yo bodhisattva-yāna-saṃprasthito nāma |

[什譯] 所以者何？須菩提，實無有法，發阿耨多羅三藐三菩提者！」

[奘譯] 何以故？善現，無有少法，名為發趣菩薩乘者！」

[淨譯] 所以者何？妙生，實無有法，可名發趣菩薩乘者！」

[藏譯]དེ་ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། རབ་འབྱོར་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་ཐེག་པ་ལ་ཡང་དག་པར་ཞུགས་པ་ཞེས་བྱ་བའི་ཆོས་དེ་གང་ཡང་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ། །

【注】

1、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、體格。彼，དེ། that.

2、**kasya(kim)**：疑問代詞、中性、單數、屬格何、什麼，ཅིའི། why.

3、**hetoḥ(hetu)**：名詞、陽性、單數、從格。因，ཕྱིར། so.

4、**na**：副詞。不、非，མ།not.

5、**asti(√as)**：動詞、單數、第三人稱。有、是，has.

6、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར།Subhūti.

7、**sa(saḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。彼，དེ།he.

8、**kaścid**：代詞。任何，གང་ཡང་། not one.

9、**dharmo(dharma)**：名詞、陽性、單數、體格。法，ཆོས།dharma.

10、**yo(yaḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。誰，གང་།who.

11、**bodhisattva-yāna-saṃprasthito(bodhisattva-yāna-saṃprasthita)**：過去分詞、陽性、單數、體格。發趣菩薩乘，བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་ཐེག་པ་ ཞུགས་པ། set out the vehicle of a Bodhisattva.

12、**nāma**：不變詞。名為，

【解】

此句多師譯為："彼何所由？無有，善實！一法，菩薩乘發行名。"

多師此句可調為："彼何所由？善實！無有一法，名發行菩薩乘。"

17-5. तत्किं मन्यसे सुभूते अस्ति स कश्चिद्धर्मो यस्तथागतेन दीपंकरस्य तथागतस्यान्तिकादनुत्तरां सम्यक्संबोधिमभिसंबुद्धः ।

17-5.tat kiṃ manyase subhūte asti sa kaścid dharmo yas tathāgatena dīpaṃkarasya tathāgatasya antikād anuttarāṃ samyaksaṃbodhim abhisaṃbuddhaḥ |

[什譯]「須菩提，於意云何，如來於然燈佛所，有法得阿耨多羅三藐三菩提不？」

[奘譯] 佛告善現：「於汝意云何，如來昔於然燈如來、應、正等覺所，頗有少法能證阿耨多羅三藐三菩提不？」

[淨譯]「妙生，於汝意云何，如來於然燈佛所，頗有少法是所證不？」

[藏譯]རབ་འབྱོར་འདི་ཇི་སྙམ་དུ་སེམས། དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་མར་མེ་མཛད་ལས་གང་བླ་ན་མེད་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་ཏུ་མངོན་པར་རྫོགས་པར་སངས་རྒྱས་པའི་ཆོས་གང་ཡང་ཡོད་སྙམ་མམ།

【注】

1、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、業格。彼，འདི། it.

2、**kiṃ**：代詞、中性、單數、業格。云何，ཇི་སྙམ་དུ། what.

3、**manyase(√man-4)**：動詞、現在中間、單數、第二人稱。認為，作意，སེམས། think.

4、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

5、**asti(√as)**：動詞、單數、第三人稱。有、是，ཡོད། is.

6、**sa(saḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。彼，དེ། there.

7、**kaścid**：代詞。任何，གང་ཡང་། any.

8、**dharmo(dharma)**：名詞、陽性、單數、體格。法，ཆོས། dharma.

9、**yas(yaḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。誰，གང་། which.

10、**tathāgatena(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、具格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

11、**dīpaṃkarasya(dīpaṃ-kara)**：名詞、陽性、單數、屬格。燃燈，མར་མེ་མཛད། Dīpankara.

12、**tathāgatasya(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、屬格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

13、**antikād(antika)**：名詞、中性、單數、從格。所，in the presence.

14、**anuttarāṃ** 形容詞、陰性、單數、業格。無上，བླ་ན་མེད་པ།the ultmost.

15、**samyaksaṃbodhim(samyaksaṃbodhi)**：形容詞、陽性、單數、業格。正等正覺，ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ། right and perfect enlightenment.

16、**abhisaṃbuddhaḥ(abhi-saṃ-buddha)**：過去分詞、陽性、單數、體格。現證，མངོན་པར་རྫོགས་པར་སངས་རྒྱས། awoken.

【解】

此句多師譯為："彼何意念？善實！有一法，若如來燈作如來、應、正遍知邊，無上正遍知證覺？"

此句同上。

多師此句可調為："彼何意念？善實！若有一法，如來[於]燈作如來、應、正遍知[所]，證覺無上正遍知？"

17-6. एवमुक्ते आयुष्मान् सुभूतिर्भगवन्तमेतदवोचत्- यथाहं भगवतो भाषितस्यार्थमाजानामि, नास्ति स भगवन् कश्चिद्धर्मो यस्तथागतेन दीपंकरस्य तथागतस्यार्हतः सम्यक्संबुद्धस्यान्तिकादनुत्तरां सम्यक्संबोधिमभिसंबुद्धः।

17-6.evam ukte āyuṣmān subhūtir bhagavantam etad avocat | yathā ahaṃ bhagavan bhagavato bhāṣitasya artham ājānāmi nāsti sa bhagavan kaścid dharmo yas tathāgatena dīpaṃkarasya tathāgatasya arhataḥ samyaksaṃbuddhasya antikād anuttarāṃ samyaksaṃbodhim abhisaṃbuddhaḥ |

[什譯] 「不也，世尊，如我解佛所說義，佛於然燈佛所，無有法得阿耨多羅三藐三菩提！」

[奘譯] 作是語已，具壽善現白佛言：「世尊，如我解佛所說義者，如來昔於然燈如來、應、正等覺所，無有少法能證阿耨多羅三藐三菩提！」

[淨譯] 妙生言：「如來於然燈佛所，無法可證而得菩提！」

[藏譯]དེ་སྐད་ཅེས་བཀའ་སྩལ་པ་དང་། བཅོམ་ལྡན་འདས་ལ་ཚེ་དང་ལྡན་པ་རབ་འབྱོར་གྱིས་འདི་སྐད་ཅེས་གསོལ་ཏོ། །བཅོམ་ལྡན་འདས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་མར་མེ་མཛད་ལས་གང་བླ་ན་མེད་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་ཏུ་མངོན་པར་རྫོགས་པར་སངས་རྒྱས་པའི་ཆོས་དེ་གང་ཡང་མ་མཆིས་སོ། །

【注】

1、**evam**：副詞。如是，དེ་སྐད། this.

2、**ukte(ukta，√vac)**：過去分詞、陽性、單數、依格。語、說，གསོལ་བ། ask.

3、**āyuṣmān(āyuṣmat)**：形容詞、陽性、單數、體格。具壽，ཚེ་དང་ལྡན་པ། Venerable.

4、**subhūtir(subhūti)**：名詞、陽性、單數、體格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། subhūti.

5、**bhagavantam(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、業格。薄伽梵、世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། The Lord.

6、**etad**：代詞、中性、單數、業格。此，འདི་སྐད། this.

7、**avocat(√vac-2)**：不定過去時、主動、單數、第三人稱。說、言，ཅེས། say.

8、**yathā**：副詞。如，ལྟར། as.

9、**ahaṃ(aham)**：代詞、陽性、單數、體格。我，བདག །I.

10、**bhagavan(bhagavat)**：名詞、陽性、單數、呼格。薄伽梵、世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། The Lord

11、**bhagavato(bhagavat)**：名詞、陽性、單數、屬格。薄伽梵、世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། The Lord

12、**bhāṣitasya(√bhāṣ)**：過去分詞、單數、屬格。所說的，གསུངས་པ། teaching.

13、**artham(artha)**：名詞、陽性、單數、業格。義，དོན། meaning.

14、**ājānāmi(ā-√jñā)**：動詞、單數、第一人稱。我解，བདག་གིས་འཚལ་བ། understand.

15、**na**：否定詞。無、非，མ། not.

16、**asti(√as)**：動詞、現在主動、單數、第三人稱。有、是，ཡོད། is

17、**sa(saḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。彼，དེ། that.

18、**kaścid**：代詞。任何，གང་ཡང་། any.

19、**dharmo(dharm)**：名詞、陽性、單數、體格。法，ཆོས། dharma

20、**yas(yaḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。何者，གང་། which.

21、**tathāgatena(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、具格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata

22、**dīpaṃkarasya(dīpaṃ-kara)**：名詞、陽性、單數、屬格。燃燈，མར་མེ་མཛད། Dīpankara.

23、**tathāgatasya(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、屬格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

24、**arhataḥ(arh)**：現在分詞、陽性、單數、屬格。應供，དགྲ་བཅོམ་པ། Arhat.

25、**samyaksaṃbu ddhasya(samyaksaṃbu ddha)**：形容詞、陽性、單數、屬格。正等正覺，ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ། the Fully Enlightened One.

26、**antikād(antika)**：名詞、中性、單數、從格。所，ལས།in the presence.

27、**anuttarāṃ(anuttarā)**：形容詞、陰性、單數、業格。無上，བླ་ན་མེད་པ།the utmost.

28、**samyaksaṃbodhim(samyak-saṃbodhi)**：形容詞、陽性、單數、業格。正等正覺ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས།right and perfect enlightenment.

29、**abhisaṃbuddhaḥ(abhi-saṃ-buddha)**：過去分詞、陽性、單數、體格。現證，བླངས་པ།awoken.

【解】

此句多師譯為：“如是語已。命者善實，世尊邊如是言：「無有彼，世尊！一法，若如來燈作如來、應、正遍知邊，無上正遍知證覺。。”

此句同 7-3 等。淨師、多師皆未譯“如我解佛所說義。”藏譯亦無。

多師此句可調為：“如是語已。命者善實[向]世尊如是言：「世尊！無有一法，若如來[於]燈作如來、應、正遍知[所]，證覺無上正遍知。。”

17-7.एवमुक्ते भगवानायुष्मन्तं सुभूतिमेतदवोचत्-एवमेतत्सुभूते, एवमेतत्। नास्ति सुभूते स कश्चिद्धर्मो यस्तथागतेन दीपंकरस्य तथागतस्यार्हतः सम्यक्संबुद्धस्यान्तिकादनुत्तरां सम्यक्संबोधिमभिसंबुद्धः।

17-7.evam ukte bhagavān āyuṣmantaṃ subhūtim etad avocat | evam etat subhūte evam etan nāsti subhūte sa kaścid dharmo yas tathāgatena dīpaṃkarasya tathāgatasya arhataḥ samyaksaṃbuddhasya antikād anuttarāṃ samyaksaṃbodhim abhisaṃbuddhaḥ |

[什譯] 佛言：「如是、如是！須菩提，實無有法，如來得阿耨多羅三藐三菩提！

[奘譯] 說是語已，佛告具壽善現言：「如是、如是！善現，如來昔於然燈如來、應、正等覺所，無有少法能證阿耨多羅三藐三菩提！

[淨譯] 佛言：「如是、如是！妙生，實無有法，如來於然燈佛所，有所證悟得大菩提！

[藏譯] དེ་སྐད་ཅེས་གསོལ་པ་དང་། བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་ཚེ་དང་ལྡན་པ་རབ་འབྱོར་ལ་འདི་སྐད་ཅེས་བཀའ་སྩལ་ཏོ། །རབ་འབྱོར་དེ་དེ་བཞིན་ནོ། །དེ་དེ་བཞིན་ཏེ། དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་མར་མེ་མཛད་ལས་གང་བླ་ན་མེད་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་ཏུ་མངོན་པར་རྫོགས་པར་སངས་རྒྱས་པའི་ཆོས་དེ་གང་ཡང་མེད་དོ། །

【注】

1、**evam**：副詞。如是，དེ་སྐད། this.

2、**ukte(ukta，√vac)**：過去分詞、陽性、單數、依格。語、說，གསོལ་པ། ask.

3、**bhagavān(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、體格。薄伽梵、世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། The Lord.

4、**āyuṣmantaṃ(āyuṣmat)**：形容詞、陽性、單數、業格。具壽、長老，ཚེ་དང་ལྡན་པ། Venerable.

5、**subhūtim(subhūti)**：名詞、陽性、單數、業格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

6、**etad**：代詞、中性、單數、業格。此，འདི་སྐད། this.

7、**avocat(√vac-2)**：不定過去時、主動、單數、第三人稱。說、言，ཅེས། say.

8、**evam**：不變詞。如是，དེ་བཞིན། so.

9、**etat(etad)**：代詞、中性、單數、體格。此，དེ། this.

10、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

11、**evam**：不變詞。如是，དེ་བཞིན། so.

12、**etan(etad)**：代詞、中性、單數、體格。此，དེ། this.

13、**na**：副詞。不、非，མ། not.

14、**asti(√as)**：動詞、單數、第三人稱。有、是，has.

15、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

16、**sa(saḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。彼，དེ། he.

17、**kaścid**：代詞。任何，གང་ཡང་། any.

18、**dharmo(dharma)**：名詞、陽性、單數、體格。法，ཆོས། dharma.

19、**tathāgatena(tathāgata)**名詞、陽性、單數、具格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

20、**dīpaṃkarasya(dīpaṃ-kara)**名詞、陽性、單數、屬格。燃燈，མར་མེ། Dīpankara.

21、**tathāgatasya(tathāgata)**名詞、陽性、單數、屬格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

22、**arhataḥ(arh)**現在分詞、陽性、單數、屬格。應供，དགྲ་བཅོམ་པ། Arhat.

23、**samyaksaṃbuddhasya(samyaksaṃbuddha)**形容詞、陽性、單數、屬格。正等正覺，ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ། Fully Enlightened One.

24、**antikād(antika)**：名詞、中性、單數、從格。所，ལས། in the presence.

25、**anuttarām(anuttarā)**形容詞、陰性、單數、業格。無上，བླ་ན་མེད་པ། the utmost.

26、**samyaksaṃbodhim(samyak-saṃbodhi)**形容詞、陽性、單數、業格。正等正覺ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས། right and perfect enlightenment.

27、**abhisaṃbuddhaḥ(abhi-saṃ-buddha)**過去分詞、陽性、單數、體格。現證，སྣངས་པ། awoken.

【解】

此句多師譯為：“如是語已。世尊，命者善實如是言：「如是，如是！善實！如是，如是！無有彼一法，若如來，燈作如來、應、正遍知邊，無上正遍知證覺。”

此句同 2-5 等。

多師此句可調為：“如是語已。世尊[向]命者善實如是言：「如是，如是！善實！如是，如是！無有一法，若如來[於]燈作如來、應、正遍知[所]，證覺無上正遍知。”

17-8.सचेत्पुनः सुभूते कश्चिद्धर्मस्तथागतेनाभिसंबुद्धोऽभविष्यत्, न मां दीपंकरस्तथागतो व्याकरिष्यत्-भविष्यसि त्वं माणव अनागतेऽध्वनि शाक्यमुनिर्नाम तथागतोऽर्हन् सम्यक्संबुद्ध इति।

17-8.sacet punaḥ subhūte kaścid dharmas tathāgatena abhisaṃbuddho 'bhaviṣyanna māṃ dīpaṃkaras tathāgato vyākariṣyad bhaviṣyasi tvaṃ māṇava-anāgate 'dhvani śākyamunir nāma tathāgato 'rhan samyaksaṃbuddha iti |

[什譯] 須菩提，若有法如來得阿耨多羅三藐三菩提者，然燈佛則不與我受記：『汝於來世，當得作佛，號釋迦牟尼。』

[奘譯] 何以故？善現！如來昔於然燈如來、應、正等覺所，若有少法能證阿耨多羅三藐三菩提者，然燈如來、應、正等覺不應授我記言：『汝摩納婆，於當來世，名釋迦牟尼如來、應、正等覺。』

[淨譯] 若證法者，然燈佛則不與我授記：『摩納婆！汝於來世，當得作佛，號釋迦牟尼。』

[藏譯] རབ་འབྱོར་གལ་ཏེ་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་གང་མངོན་པར་རྫོགས་པར་སངས་རྒྱས་པའི་ཆོས་དེ་འགའ་ཞིག་ཡོད་པར་གྱུར་ན། །དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་མར་མེ་མཛད་ཀྱིས་ང་ལ་བྲམ་ཟེའི་ཁྱེའུ་ཁྱོད་མ་འོངས་པའི་དུས་ན། དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་དགྲ་བཅོམ་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས་ཤཱཀྱ་ཐུབ་པ་ཞེས་བྱ་བར་འགྱུར་རོ། ། ཞེས་ལུང་མི་སྟོན་པ་ཞིག་ན།

【注】

1、**sacet**：關係副詞。若，གལ་ཏེ། if

2、**punaḥ(punar)**：副詞。也、再ཡང་།again.

3、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར།Subhūti.

4、**kaścid**：代詞。任何，གང་ཡང་། some.

5、**dharmas**：名詞、陽性、單數、體格。法，ཆོས། dharma.

6、**tathāgatena(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、具格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

7、**abhisaṃbuddho(abhi-saṃ-buddha)**：過去分詞、陽性、單數、體格。現證，མངོན་པར་རྫོགས་པར་སངས་རྒྱས། fully known.

8、**'bhaviṣyan(√bhū-1)**：動詞、條件式、單數、第三人稱。有，ཡོད། had.

9、**na**：否定詞。無、非，མ། not.

10、**māṃ(mad)**：代詞、陽性、單數、業格。我，ང་། me.

11、**dīpaṃkaras(dīpaṃkara)**：名詞、陽性、單數、體格。**燃燈，** མར་མེ་མཛད། Dīpankara.

12、**tathāgato(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、體格。**如來，** དེ་བཞིན་གཤེགས་པ།Tathāgata.

13、**vyākariṣyad(vi-ā-√kṛ-8)**：動詞、條件式、單數、第三人稱。**授記，** ལུང་སྟོན་པ། predicted.

14、**bhaviṣyasi(√bhū)**：動詞、未來、單數、第二人稱。**是，有，** འགྱུར། have.

15、**tvaṃ(tvad)**：代詞、陽性、單數、體格。**汝，** ཁྱེད། you.

16、**māṇava**：名詞、陽性、單數、呼格。**摩納婆（儒童）** བྲམ་ཟེའི་ཁྱེའུ། young Brahmin.

17、**anāgate(anāgata)**：名詞、陽性、單數、依格。**當來，** མ་འོངས་པ། future.

18、**'dhvani(adhvan)**：名詞、陽性、單數、依格。**世，** དུས། period.

19、**nāma**：不變詞。**名為，** ཞེས་བྱ་བ། name.

20、**tathāgato(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、體格。**如來，** དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

21、**'rhan(arhat)**：名詞、陽性、單數、體格。**應供，** དགྲ་བཅོམ་པ། Arhat.

22、**samyaksaṃbuddha (samyaksaṃbuddha)**：名詞、陽性、單數、體格。**正等正覺，** ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ། Fully Enlightened One.

23、**śākyamunir(śākyamuni)**：名詞、陽性、單數、體格。**釋迦牟尼，** ཤཱཀྱ་ཐུབ་པ། śākyamuni.

【解】

此句多師譯為：“若復，善實！一法，如來證覺有，不我燈作如來應正遍知記說：『有當汝行者，未來世，釋迦牟尼名，如來、應、正遍知。』者。”

sacet 引出條件從句，abhaviṣyat（有），為條件式，abhisaṃbuddho（現證），過去分詞，能證者“如來（tathāgatena）”即用具格，直譯即為：“若（sacet）有（'bhaviṣyan）一法（kaścid dharmas）是如來（tathāgatena）所證（abhisaṃbuddho）。”主句則為主動語態，直譯即為：“燃燈如來（dīpaṃkaras tathāgato）則不（na）授記（vyākariṣyad）我（māṃ）：‘汝（tvaṃ）於來世（anāgate 'dhvani），當（bhaviṣyasi）名（nāma）釋迦牟尼（śākyamunir）如來、應供、正遍知（tathāgato 'rhan samyaksaṃbuddha）’。”

多師此句可調為：“復[次]，善實！若有一法，如來證覺，[則]燈作如來、應、正遍知不記我說：『行者，汝[於]未來世，[當] 名釋迦牟尼如來、應、正遍知。』”

17-9. यस्मात्तर्हि सुभूते तथागतेनार्हता सम्यक्संबुद्धेन नास्ति स कश्चिद्धर्मो योऽनुत्तरां सम्यक्संबोधिमभिसंबुद्धः, तस्मादहं दीपंकरेण तथागतेन व्याकृत- भविष्यसि त्वं माणव अनागतेऽध्वनि शाक्यमुनिर्नाम तथागतोऽर्हन् सम्यक्संबुद्ध।

17-9.yasmāt tarhi subhūte tathāgatena arhatā samyaksaṃbuddhena nāsti sa kaścid dharmo yo 'nuttarāṃ samyaksaṃbodhim abhisaṃbuddhas tasmād ahaṃ dīpaṃkareṇa tathāgatena vyākṛto bhaviṣyasi tvaṃ māṇava-anāgate 'dhvani śākyamunir nāma tathāgato 'rhan samyaksaṃbuddhaḥ |

[什譯] 以實無有法，得阿耨多羅三藐三菩提！是故，然燈佛與我受記，作是言：『汝於來世，當得作佛，號釋迦牟尼。』

[奘譯] 善現，以如來無有少法，能證阿耨多羅三藐三菩提！是故，然燈如來、應、正等覺授我記言：『汝摩納婆，於當來世，名釋迦牟尼如來、應、正等覺。』

[淨譯] 以無所得故，然燈佛與我授記：『當得作佛，號釋迦牟尼。』

[藏譯]རབ་འབྱོར་འདི་ལྟར་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་གང་བླ་ན་མེད་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་ཏུ་མངོན་པར་རྫོགས་པར་སངས་རྒྱས་པའི་ཆོས་དེ་གང་ཡང་མེད་པས་དེའི་ཕྱིར་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་མར་མེ་མཛད་ཀྱིས་ང་ལ་བྲམ་ཟེའི་ཁྱེའུ་ཁྱོད་མ་འོངས་པའི་དུས་ན་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་དགྲ་བཅོམ་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས་ཤཱཀྱ་ཐུབ་པ་ཞེས་བྱ་བར་འགྱུར་རོ་ཞེས་ལུང་བསྟན་ཏོ། །

【注】

1、**yasmāt(yad)**：副詞。是故，

2、**tarhi**：副詞。若此，འདི་ལྟར།

3、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར།Subhūti.

4、**tathāgatena(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、具格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ།Tathāgata.

5、**arhatā(arhat)**：名詞、陽性、單數、具格。應供， དགྲ་བཅོམ་པ།Arhat.

6、**samyaksaṃbuddhena(samyaksaṃbuddha)**：形容詞、陽性、單數、具格正等正覺，ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ།right and perfect enlightenment.

7、**na**：副詞。不、非，མ།not.

8、**asti(√as)**：動詞、單數、第三人稱。有、是，is.

9、**sa(saḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。彼，དེ།there.

10、**kaścid**：代詞。任何，གང་ཡང་། any.

11、**dharmo(dharma)**：名詞、陽性、單數、體格。法，ཆོས།dharma.

12、**yo(yaḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。誰，གང་།which.

13、**'nuttarāṃ(anuttarā)**：形容詞、陰性、單數、業格。無上，བླ་ན་མེད་པ།the utmost.

14、**samyaksaṃbodhim(samyak-saṃbodhi)**：名詞、陰性、單數、業格。正等菩提，ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ།Fully Enlightened One.

15、**abhisaṃbuddhas(abhi-saṃ-buddha)**：過去分詞、陽性、單數、體格。現證，སྣང་ས་པ། fully known.

16、**tasmād**：副詞。是故，དེས་ན།therefore.

17、**ahaṃ(aham)**：代詞、陽性、單數、體格。我，བདག །me.

18、**dīpaṃkareṇa (dīpaṃ-kara)**：名詞、陽性、單數、具格。燃燈，མར་མེ།Dīpankara.

19、**vyākṛto(vi-ā-√kṭ-8)**：過去分詞、單數、體格。授記，ལུང་སྟོན་པ།predicted.

20、**bhaviṣyasi(√bhū)**：動詞、未來、單數、第二人稱。是，有，འགྱུར། have.

21、**tvaṃ(tvad)**：代詞、陽性、單數、體格。汝，ཁྱོད། you.

22、**māṇava**：名詞、陽性、單數、呼格。摩納婆（儒童），བྲམ་ཟེའི་ཁྱེའུ། young Brahmin.

23、**anāgate(anāgata)**：名詞、陽性、單數、依格。當來，མ་འོངས་པ། future.

24、**'dhvani(adhvan)**：名詞、陽性、單數、依格。世，དུས། period.

25、**śākyamunir(śākyamuni)**：名詞、陽性、單數、體格。釋迦牟尼，ཤཱཀྱ་ཐུབ་པ། śākyamuni.

26、**nāma(nāman)**：名詞、中性、單數、主格。名，名字，ཞེས་བྱ་བ། name.

27、**tathāgat o(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、體格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

28、**'rhan(arh)**：現在分詞、陽性、單數、體格。應供，དགྲ་བཅོམ་པ། Arhat.

29、**samyaksaṃbuddhaḥ(samyaksaṃbuddha)**：形容詞、陽性、單數、體格。正等正覺，ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས། Fully Enlightened.

【解】

此句多師譯為："是故，此，善實！如來、應、正遍知，無有一法，若無上正遍知證覺，彼故，燈作如來、應、正遍知記說有當：『汝行者，未來世，釋迦牟尼名，如來、應、正遍知。』。"

此句同 17-8。

多師此句可調為："是故，善實！無有一法，若如來、應、正遍知，證覺無上正等菩提。彼故，燈作如來、應、正遍知記[我]說：『行者，汝[於]未來世，[當] 名釋迦牟尼如來、應、正遍知。』"

17-10.तत्कस्य हेतोः । तथागत इति सुभूते भूततथताया एतदधिवचनम्। तथागत इति सुभूते अनुत्पादधर्मताया एतदधिवचनम्। तथागत इति सुभूते धर्मोच्छेदस्यैतदधिवचनम्। तथागत इति सुभूते अत्यन्तानुत्पन्नस्यैतदधिवचनम्। तत्कस्य हेतोः । एष सुभूते अनुत्पादो यः परमार्थः।

17-10.tatkasya hetoḥ | tathāgata iti subhūte | bhūta-tathatāyā etad adhivacanam | tathāgata iti subhūte | anutpāda dharmatāyā etad adhivacanam | tathāgata iti subhūte | dharmo cchedasya etad adhivacanam | tathāgata iti subhūte | atyanta anutpannasya etad adhivacanam | tat kasya hetoḥ | eṣa subhūte 'nutpādo yaḥ paramārthaḥ |

[什譯] 何以故？如來者，即諸法如義！

[奘譯] 所以者何？善現，言如來者，即是真實真如增語；言如來者，即是無生法性增語！言如來者，即是永斷道路增語！言如來者，即是畢竟不生增語！何以故？善現，若實無生，即最勝義！

[淨譯] 何以故？妙生，言如來者，即是實性真如之異名也！

[藏譯]དེ་ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། རབ་འབྱོར་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི། ཡང་དག་པའི་དེ་བཞིན་ཉིད་ཀྱི་ཚིག་བླ་དགས་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །

【注】

1、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、體格。彼，དེ། it.

2、**kasya(kim)**：疑問代詞、中性、單數、屬格。何、什麼，ཅིའི། why.

3、**hetoḥ(hetu)**：名詞、陽性、單數、從格。因，ཕྱིར། so.

4、**tathāgat a(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、體格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

5、**iti**：不變詞。所謂、名為，ཞེས།

6、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

7、**bhūta-tathatāyā(bhūta-tathatā)**：名詞、陰性、單數、屬格。真如，ཡང་དག་པའི་དེ་བཞིན་ཉིད། true suchness.

8、**etad**：代詞、中性、單數、業格。此，འདི་སྐད། that.

9、**adhivacanam(adhivacana)**：名詞、中性、單數、體格增語，ཚིག་བླ་དགས། synonym.

10、**anutpāda- dharmatāyā(an-ut-pāda- dharmatā)**：名詞、陰性、單數、屬格。無生法性，

11、**dharmo- cchedasya(dharmo- ccheda)**：名詞、陽性、單數、屬格。永斷道路，

12、**atyanta- anutpannasya(atyanta- anutpanna,√pad-4)**：過去分詞、陽性、單數、屬格。畢竟不生，

13、**eṣa**：代詞、陽性、單數、體格彼，

14、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

15、**'nutpādo(anutpāda)**：名詞、陽性、單數、體格。无生，

16、**yaḥ**：代詞、陽性、單數、體格。誰，གང་། what.

17、**paramārthaḥ(parama-artha)**：名詞、陽性、單數、體格。最勝義，

【解】

此句多師譯為："彼何所因？如來者，善實！真如故此即是；如來者，善實！不生法故此即是；世尊者，善實！道斷此即是；如來者，善實！畢竟不生故此即是。彼何所因？如是，彼實不生，若最勝義。"

此句，奘師、多師全譯，什師、淨師、藏譯僅有前面一句。吉爾吉特梵文版、孔茲轉寫校版也僅前一句。adhivacanam，即是別名、異名、義之意。bhūta-tathatāyā（真如），是屬格，多師譯為"真如故"。直譯應是："此（etad）即是真如之（bhūta-tathatāyā）異名（adhivacanam）。"

多師此句可調為："彼何所因？善實！如來者，此即是真如故；善實！如來者，此即是不生法故；善實！世尊（如來）者，此即是道斷；善實！如來者，此即是畢竟不生故。彼何所因？若最勝義，彼實不生。"

17-11. यः कश्चित्सुभूते एवं वदेत्-तथागतेनार्हता सम्यक्संबुद्धेन अनुत्तरा सम्यक्संबोधिरभिसंबुद्धेति, स वितथं वदेत्। अभ्याचक्षीत मां स सुभूते असतोद्गृहीतेन। तत्कस्य हेतोः। नास्ति सुभूते स कश्चिद्धर्मो यस्तथागतेन अनुत्तरां सम्यक्संबोधिमभिसंबुद्धः।

17-11. yaḥ kaścit subhūte evaṃ vadet tathāgatena arhatā samyak-saṃbuddhena anuttarā samyaksaṃbodhir abhisaṃbuddheti sa vitathaṃ vaded abhyācakṣīta māṃ sa subhūte asatodgṛhītena |tat kasya hetoḥ | nāsti subhūte sa kaścid dharmo yas tathāgatena anuttarāṃ samyaksaṃbodhim abhisaṃbuddhaḥ |

[什譯] 若有人言『如來得阿耨多羅三藐三菩提』。須菩提，實無有法，佛得阿耨多羅三藐三菩提！

[奘譯] 善現，若如是說『如來應正等覺能證阿耨多羅三藐三菩提』者，當知此言為不真實！所以者何？善現，由彼謗我，起不實執！何以故？善現，無有少法，如來、應、正等覺能證阿耨多羅三藐三菩提！

[淨譯] 妙生，若言『如來證得無上正等覺』者，是為妄語！何以故？實無有法，如來證得無上正覺！

[藏譯]ཡང་རབ་འབྱོར་གང་ལ་ལ་ཞིག་འདི་སྐད་དུ། དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་དགྲ་བཅོམ་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས་ཀྱིས་བླ་ན་མེད་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་ཏུ་མངོན་པར་རྫོགས་པར་སངས་རྒྱས་སོ་ཞེས་ཟེར་ན། དེ་ལོག་པར་སྨྲ་བ་ཡིན་ནོ། ། དེ་ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། རབ་འབྱོར་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་གང་བླ་ན་མེད་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་ཏུ་མངོན་པར་རྫོགས་པར་སངས་རྒྱས་པའི་ཆོས་དེ་གང་ཡང་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ། །

【注】

1、**yaḥ**：代詞、陽性、單數、體格。誰，གང་ལ་ལ། what.

2、**kaścit**：代詞。任何，ཞིག། any.

3、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

4、**evaṃ**：不變詞。如是，འདི་སྐད། so.

5、**vaded(√vad-1)**：動詞、祈願、單數、第三人稱。說，ཟེར། speak.

6、**tathāgatena(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、具格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ།Tathāgata.

7、**arhatā(arhat)**：名詞、陽性、單數、具格應供，དགྲ་བཅོམ་པ།Arhat.

8、**samyak-saṃbuddhena**：形容詞、陽性、單數、具格。正等覺，ཡང་དག་པར་རྫོགསཔའི་སངས་རྒྱས། right and perfect enlightenment.

9、**anuttarā(anuttarā)**：形容詞、陰性、單數、體格。無上，བླ་ན་མེད་པ།the ultmost.

10、**samyaksaṃbodhir(samyaksaṃbodhi)**：形容詞、陽性、單數、體格。正等正覺，ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ།Fully Enlightened One.

11、**abhisaṃbuddhaḥ(abhi-saṃ-buddha)**：過去分詞、陽性、單數、體格。現證，མངོན་པར་རྫོགས་པར་སངས་རྒྱས།fully known.

12、**iti**：不變詞。所謂、名為，ཞེས།

13、**sa(saḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。彼，དེ།he.

14、**vitathaṃ(vitatha)**：形容詞、陽性、單數、業格。非真實，ལོག་པ། falsely.

15、**vaded(√vad-1)**：動詞、祈願、單數、第三人稱。說，སྨྲ་བ། speak.

16、**abhyācakṣīta(abhi-ā-√cakṣ)**：動詞、祈願、單數、第三人稱。謗，misrepresent.

17、**māṃ(aham)**：代詞、陽性、單數、業格。我，ང། me.

18、**sa(saḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。彼，དེ། that.

19、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར།Subhūti.

20、**asatodgṛhītena(√grah-9)**：名詞、陽性、單數、具格。不實執，not there.

21、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、體格。彼，དེ།there.

22、**kasya(kim)**：疑問代詞、中性、單數、屬格。何、什麼，ཅིའི།why.

23、**hetoḥ(hetu)**：名詞、陽性、單數、從格。因，ཕྱིར།it.

24、**na**：副詞。不、非，མ།not.

25、**asti(√as)**：動詞、單數、第三人稱。有、是，is.

26、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར།Subhūti.

27、**sa(saḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。**彼**，དེ།there.

28、**kaścid**：代詞。**任何**，གང་ཡང་། any.

29、**dharmo(dharma)**：名詞、陽性、單數、體格。**法**，ཆོས།dharma.

30、**yas(yaḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。**誰**，གང་།which.

31、**tathāgatena(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、具格。**如來**，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ།Tathāgata.

32、**anuttarāṃ(anuttarā)**：形容詞、陰性、單數、業格。**無上**，བླ་ན་མེད་པ།the utmost.

33、**samyaksaṃbodhim(samyak-saṃbodhi)**：名詞、陰性、單數、業格。**正等菩提**，ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ།right and perfect enlightenment.

34、**abhisaṃbuddhaḥ(abhi-saṃ-buddha)**：過去分詞、陽性、單數、體格。**現證**，སྔངས་པ།fully known.

【解】

此句多師譯為："若有，善實！如是語：『如來、應、正遍知，無上正遍知證覺。』彼不如語，誹謗我。彼，善實！不實取。彼何所因？無有彼，善實！一法，若如來、應、正遍知，無上正遍知證覺。"

此句，奘師、多師全譯，什師、淨師、藏譯缺譯"abhyācakṣīta māṃ sa subhūte asatodgṛhītena"句，asatodgṛhītena，為具格，直譯即為："彼（sa）由取不實（asatodgṛhītena）而謗（abhyācakṣīta）我（māṃ）。"其他同前等。

多師此句可調為："善實！若有[人]如是語：『如來、應、正遍知，證覺無上正[等菩提]。』彼[言]不如語，善實！彼取不實誹謗我。彼何所因？善實！無有一法，若如來、應、正遍知，證覺無上[等菩提]。"

17-12. यश्च सुभूते तथागतेन धर्मोऽभिसंबुद्धो देशितो वा तत्र न सत्यं न मृषा। तस्मात्तथागतो भाषते-सर्वधर्मा बुद्धधर्मा इति।

17-12.yaś ca subhūte tathāgatena dharmo 'bhisaṃbuddho deśito vā tatra na satyaṃ na mṛṣā | tasmāttathāgato bhāṣate sarvadharmā buddhadharmā iti |

[什譯] 須菩提，如來所得阿耨多羅三藐三菩提，於是中，無實無虛。是故如來說一切法皆是佛法！

[奘譯] 善現，如來現前等所證法、或所說法、或所思法，即於其中，非諦非妄。是故如來說一切法皆是佛法！

[淨譯] 妙生，如來所得正覺之法，此即非實非虛。是故佛說一切法者，即是佛法！

[藏譯]རབ་འབྱོར་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་ཆོས་གང་མངོན་པར་རྫོགས་པར་སངས་རྒྱས་པའམ། བསྟན་པ་དེ་ལ་བདེན་པ་འདང་མེད། རྫུན་པ་ཡང་མེད་དོ། །དེ་བས་ན་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་ཆོས་ཐམས་ཅད་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཆོས་ཞེས་གསུངས་སོ། །

【注】

1、**yaś(yaḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。**誰**，གང་། which.

2、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。**善現、須菩提**，རབ་འབྱོར། Subhūti.

3、**tathāgatena(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、具格。**如來**，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

4、**dharmo(dharma)**：名詞、陽性、單數、體格。法，ཆོས། dharma.

5、**'bhisaṃbuddho(abhi-saṃ-√budh-4)**：過去分詞、陽性、單數、體格。所現證，མངོན་པར་རྫོགས་པར་སངས་རྒྱས་པ། fully known.

6、**deśito(√diś-6)**：過去分詞、陽性、單數、體格。所說，བསྟན་པ། demonstrated.

7、**tatra**：副詞。此中，དེ་ལ། there.

8、**satyaṃ(satya)**：名詞、中性、單數、體格。諦、真實，བདེན་པ། truch.

9、**na**：否定詞。不、無，མེད། nor.

10、**mṛśā(mṛśā)**：名詞、陰性、單數、體格。虛妄，རྫུན་པ། fraud.

11、**tasmāt(tasmād)**：副詞。是故，དེ་བས་ན། therefore.

12、**tathāgato(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、體格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

13、**bhāṣate(√bhās-1)**：動詞、單數、第三人稱。說，གསུངས། teaches.

14、**sarvadharmā(sarva-dharma)**：名詞、陽性、複數、體格。一切法，ཆོས་ཐམས་ཅད། all dharmas.

15、**buddhadharmā(buddha-dharma)**：名詞、陽性、複數、體格。佛法，སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཆོས། Buddha's own and special dharmas.

【解】

此句多師譯為："若，善實！如來法證覺說，若不彼中實不妄，彼故如來說：『一切法，佛法者。』"

此同 14-19。

多師此句可調為："善實！若如來[所]證覺、[所]說法，彼中不實不妄，彼故如來說：『一切法[即]佛法者。』"

17-13. तत्कस्य हेतोः । सर्वधर्मा इति सुभूते अधर्मास्तथागतेन भाषिताः। तस्मादुच्यन्ते सर्वधर्मा बुद्धधर्मा इति।

17-13.tat kasya hetoḥ | sarva-dharmā iti subhūte a-dharmās tathāgatena bhāṣitāḥ | tasmād ucyante sarvadharmā buddha-dharmā iti |

[什譯] 須菩提，所言一切法者，即非一切法，是故名一切法！」

[奘譯] 善現，一切法一切法者，如來說非一切法，是故如來說名一切法一切法！」

[淨譯] 妙生，一切法一切法者，如來說為非法，是故如來說一切法者，即是佛法！」

[藏譯] རབ་འབྱོར་ཆོས་ཐམས་ཅད་ཅེས་བྱ་བ་ནི། དེ་དག་ཐམས་ཅད་ཆོས་མེད་པ་ཡིན་ཏེ། དེས་ན་ཆོས་ཐམས་ཅད་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཆོས་ཞེས་བྱའོ། །

【注】

1、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、體格。彼，དེ། it.

2、**kasya(kim)**：疑問代詞、中性、單數、屬格。何、什麼，ཅིའི། why.

3、**hetoḥ(hetu)**：名詞、陽性、單數、從格。因，ཕྱིར། so.

4、**sarva-dharmā(sarva-dharma)**名詞、陽性、複數、體格。一切法，ཆོས་ཐམས་ཅད། all dharmas.

5、**iti**：不變詞。所謂、名為，ཞེས།

6、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

7、**a-dharmās(a-dharma)**名詞、陽性、複數、體格。非法，ཆོས་མེད་པ། no-dharmas.

8、**tathāgatena(tathāgata):** 名詞、陽性、單數、具格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

9、**bhāṣitāḥ(bhāṣita，√bhāṣ-1):** 過去分詞、陽性、複數、體格。所說，གསུངས་པ། taught.

10、**tasmād:** 副詞。是故，དེས་ན།t herefore.

11、**ucyante(√vac)**動詞、被動、複數、第三人稱。說，ཞེས་བྱ། called.

12、**sarva-dharmā(sarva-dharma)**名詞、陽性、複數、體格。一切法，ཆོས་ཐམས་ཅད། all dharmas.

13、**buddha-dharmā(buddha-dharma)**名詞、陽性、複數、體格。佛法，སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཆོས། Buddha's own and special dharmas.

【解】

此句多師譯為："彼何所因？一切法、一切法者，善實！一切彼非法，如來說；彼故，說名一切法者。"

此同前面"即非"句型。tasmād ucyante sarvadharmā buddha-dharmā iti，淨師、藏譯全譯為"是故如來說一切法者，即是佛法！"

多師此句可調為："彼何所因？善實！一切法、一切法者，彼[即]如來[所]說非一切法，彼故說名一切法者[即是佛法]。"

17-14.तद्यथापि नाम सुभूते पुरुषो भवेदुपेतकायो महाकायः ।

17-14.tadyathāpi nāma subhūte puruṣo bhaved upetakāyo mahākāyaḥ |

[什譯] 「須菩提，譬如人身長大。」

[奘譯] 佛告善現：「譬如士夫，具身大身。」

[淨譯] 「妙生，譬如丈夫，其身長大。」

[藏譯]རབ་འབྱོར་འདི་ལྟ་སྟེ་དཔེར་ན། སྐྱེས་བུ་ཞིག་མིའི་ལུས་དང་ལྡན་ཞིང་ལུས་ཆེན་པོར་གྱུར་པ་བཞིན་ནོ། །

【注】

1、**tad:** 代詞、中性、單數、體格。彼，འདི།

2、**yatha:** 副詞。如，ལྟར།

3、**api:** 副詞。然、亦，ཡང་། Suppose.

4、**nāma:** 不變詞。譬如，དཔེར་ན།

5、**subhūte(subhūti):** 名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

6、**puruṣo(puruṣa):** 名詞，陽性，單數，體格。士夫，སྐྱེས་བུ། man.

7、**bhaved(√bhū):** 動詞，祈願，單數，第三人稱。有，གྱུར། were.

8、**upetakāyo(upeta-kāya):** 形容詞，陽性，單數，體格。具身，མིའི་ལུས་དང་ལྡན། body.

9、**mahākāyaḥ(mahā-kāya):** 名詞，陽性，單數，體格。大身，ལུས་ཆེན་པོ། huge body.

【解】

此句多師譯為："譬如，善實！丈夫有具足身、大身。"

多師此句可調為："善實！譬如丈夫，具足身、大身。"

17-15.आयुष्मान् सुभूतिराह। योऽसौ भगवंस्तथागतेन पुरुषो भाषित उपेतकायो महाकाय इति, अकायः स भगवंस्तथागतेन भाषितः। तेनोच्यते उपेतकायो महाकाय इति।

17-15.āyuṣmān subhūtir āha | yo 'sau bhagavaṃs tathāgatena puruṣo bhāṣita upetakāyo mahākāya ity akāyaḥ sa bhagavaṃs tathāgatena bhāṣitaḥ | tenocyata upetakāyo mahākāya iti |

[什譯] 須菩提言：「世尊，如來說人身長大，則為非大身，是名大身。」

[奘譯] 具壽善現即白佛言：「世尊，如來所說士夫具身大身，如來說為非身，是故說名具身大身。」

[淨譯] 妙生言：「世尊，如來說為大身者，即說為非身，是名大身。」

[藏譯]ཚེ་དང་ལྡན་པ་རབ་འབྱོར་གྱིས་གསོལ་པ། །བཅོམ་ལྡན་འདས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་སྐྱེས་བུ་མིའི་ལུས་དང་ལྡན་ཞིང་ལུས་ཆེན་པོ་ཞེས་གང་གསུངས་པ་དེ་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་ལུས་མ་མཆིས་པར་གསུངས་ཏེ། དེས་ན་ལུས་དང་ལྡན་ཞིང་ལུས་ཆེན་པོ་ཞེས་བགྱིའོ། །

【注】

1、**āyuṣmān(āyuṣmat)**形容詞、陽性、單數、體格。具壽，ཚེ་དང་ལྡན་པ། (Venerable).

2、**subhūtir** 名詞、陽性、單數、體格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti

3、**āha(√ah)**動詞、完成式、單數、第三人稱。說，言，告གསོལ་པ། speak.

4、**yo(yaḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。誰，གང་། what.

5、**'sau(asau)**：代詞、陽性、單數、體格。彼，དེ། that.

6、**bhagavaṃs(bhagavan)**名詞、陽性、單數、呼格。薄伽梵、世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། (The Lord).

7、**tathāgatena(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、具格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

8、**puruṣo(puruṣa)**名詞、陽性、單數、體格。士夫，སྐྱེས་བུ། man.

9、**bhāṣita(bhāṣita，√bhāṣ-1)**：過去分詞、陽性、單數、體格。所說，གསུངས་པ། taught.

10、**upetakāyo(upeta-kāya)**：形容詞、陽性、單數、體格。具身，མིའི་ལུས་དང་ལྡན། body.

11、**mahākāya(mahā-kāya)**：名詞、陽性、單數、體格。大身，ལུས་ཆེན་པོ། a huge body.

12、**ity(iti)**：不變詞。所謂、名為，ཞེས།

13、**akāyaḥ(a-kāya)**名詞、陽性、單數、體格。非身，ལུས་མ་མཆིས་པ། no-body.

14、**sa(saḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。彼，དེ།he.

15、**bhagavaṃs(bhagavan)**名詞、陽性、單數、依格。薄伽梵、世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས།(The Lord).

16、**tathāgatena(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、具格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ།Tathāgata.

17、**bhāṣitah(bhāṣita，√bhāṣ-1)**：過去分詞、陽性、單數、體格。所說，གསུངས་པ།taught.

18、**tena(saḥ)**：代詞、陽性、單數、具格。彼，དེ། they.

19、**ucyate(√vac)**：動詞、被動、單數、第三人稱。說，ཞེས་བྱ། called.

【解】

此句多師譯為："命者善實言：「若彼，世尊！如來，丈夫說具足身、大身；非身，彼，世尊！如來說；彼故，說名足身、大身者。」"

此同前"即非"句型。

多師此句可調為："命者善實言：「世尊！若如來[所]說丈夫具足身、大身；世尊！彼[即] 如來[所]說非身；彼故，說名足身、大身者。」"

17-16.भगवानाह । एवमेतत्सुभूते। यो बोधिसत्त्व एवं वदेत्-अहं सत्त्वान् परिनिर्वापयिष्यामिति, न स बोधिसत्त्व इति वक्तव्यः।

17-16.bhagavān āha | evam etat subhūte | yo bodhisattva evaṃ vaded ahaṃ sattvān parinirvāpayiṣyāmīti na sa bodhisattva iti vaktavyaḥ |

[什譯] 「須菩提，菩薩亦如是！若作是言『我當滅度無量眾生』，則不名菩薩！

[奘譯] 佛言：「善現，如是、如是！若諸菩薩作如是言『我當滅度無量有情』，是則不應說名菩薩！

[淨譯] 佛告妙生：「如是、如是！若菩薩作是語『我當度眾生令寂滅』者，則不名菩薩！

[藏譯] བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་བཀའ་སྩལ་པ། རབ་འབྱོར་དེ་དེ་བཞིན་ནོ། །དེ་བཞིན་ཏེ། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་གང་འདི་སྐད་དུ་བདག་གིས་སེམས་ཅན་རྣམས་ཡོངས་སུ་མྱ་ངན་ལས་བཟླའོ་ཞེས་ཟེར་ན། དེ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་ཞེས་མི་བྱའོ། །

【注】

1、**bhagavān**：名詞、陽性、單數、主格。薄伽梵、世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། The Lord.

2、**āha(√ah)**：動詞、完成式、單數、第三人稱。說，言，告བཀའ་སྩལ་པ། speak.

3、**evaṃ**：不變詞。如是，དེ་བཞིན། so.

4、**etat(etad)**：代詞、中性、單數、體格。此，དེ།the.

5、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར།Subhūti.

6、**yo(yaḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。誰，གང་།who.

7、**bodhisattva(bodhisattva)**：名詞、陽性、單數、體格。菩薩，བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ།Bodhisattva.

8、**evaṃ**：不變詞。如是，དེ་བཞིན།

9、**vaded(√vad-1)**：動詞、祈願、單數、第三人稱。言、語，སྨྲ་བ། say.

10、**ahaṃ(aham)**：代詞、陽性、單數、體格。我，བདག །I.

11、**sattvān(sattva)**：名詞、陽性、複數、業格。有情，སེམས་ཅན།beings

12、**parinirvāpayiṣyāmi(pari-nir-√vā-2)**：: 動詞、致使、未來、單數、第一人稱。滅度，ཡོངས་སུ་མྱ་ངན། nirvāṇa

13、**na**：副詞。不、非，མ།not.

14、**sa(saḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。彼，དེ།that.

15、**bodhisattva(bodhisattva)**：名詞、陽性、單數、體格。菩薩，བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ།Bodhi-being.

16、**vaktavyaḥ(√vac-2)**：必要分詞、陽性、單數、體格。說，ཞེས་བྱ་བ། called.

【解】

此句多師譯為："世尊言：「如是，如是！善實！如是，如是！若菩薩如是語：『有眾生般涅槃滅度我。』不彼菩薩名說應。"

此同前等。

多師此句可調為："世尊言：「如是，如是！善實！如是，如是！若菩薩如是語：『我[當] 滅度般涅槃眾生。』彼應不說名菩薩。"

17-17.तत्कस्य हेतोः । अस्ति सुभूते स कश्चिद्धर्मो यो बोधिसत्त्वो नाम ।

17-17.tatkasya hetoḥ | asti subhūte sa kaścid dharmo yo bodhisattvo nāma |

[什譯] 何以故？須菩提，實無有法，名為菩薩！」

[奘譯] 何以故？善現，頗有少法，名菩薩不？」

[淨譯] 妙生，頗有少法，名菩薩不？」

[藏譯]དེ་ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། རབ་འབྱོར་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་ཞེས་བྱ་བའི་ཆོས་དེ་གང་ཡང་ཡོད་སྙམ་མམ།

【注】

1、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、體格。彼，དེ། it.

2、**kasya(kim)**：疑問代詞、中性、單數、屬格。何、什麼，ཅིའི། why.

3、**hetoḥ(hetu)**：名詞、陽性、單數、從格。因，ཕྱིར། so.

4、**asti(√as)**：動詞、單數、第三人稱。有、是，ཡོད། is.

5、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

6、**sa(saḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。彼，དེ། there.

7、**kaścid**：代詞。任何，གང་ཡང་། any.

8、**dharmo(dharma)**：名詞，陽性，單數，體格。法，ཆོས། dharma.

9、**yo(yaḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。誰，གང་། (who).

10、**bodhisattvo(bodhisattva)**：名詞、陽性、單數、體格。菩薩，བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ། bodhis-being.

11、**nāma**：不變詞。名為，ཞེས་བྱ་བ། named.

【解】

此句多師譯為："彼何所因？有，善實！有一法若菩薩名？"
此同前等。什師省略下句善現之答，合譯為："實無有法，名為菩薩。"
多師此句可調為："彼何所因？善實！若有一法，名菩薩[否]？"

17-18. सुभूतिराह। नो हीदं भगवन्। नास्ति स कश्चिद्धर्मो यो बोधिसत्त्वो नाम।

17-18.subhūtir āha | no hīdaṃ bhagavan nāsti sa kaścid dharmo yo bodhisattvo nāma |

[什譯] （缺譯）

[奘譯] 善現答言：「不也，世尊！無有少法，名為菩薩！」

[淨譯] 答言：「不爾，世尊！」

[藏譯]རབ་འབྱོར་གྱིས་གསོལ་པ། བཅོམ་ལྡན་འདས་དེ་ནི་མ་ལགས་སོ། །

【注】

1、**subhūtir(subhūti)**：名詞、陽性、單數、體格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

2、**āha(√ah)**：動詞、完成式、單數、第三人稱。說、言、告，གསོལ་པ། reply.

3、**no**：副詞。不、非，མ། not.

4、**hi**：小品詞、表強調。誠然，

5、**idaṃ(idam)**：代詞、中性、單數、體格。如是，དེ། it.

6、**bhagavan(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、呼格。世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། O Lord.

7、**na**：副詞。不、非，མ། not.

8、**asti(√as)**：動詞、單數、第三人稱。有、是，is.

9、**sa(saḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。彼，དེ། there.

10、**kaścid**：代詞。任何，གང་ཡང་། any.

11、**dharmo(dharma)**：名詞，陽性，單數，體格。法，ཆོས། dharma.

12、**yo(yaḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。誰，གང་། (who).

13、**bodhisattvo(bodhisattva)**：名詞、陽性、單數、體格。菩薩，བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ། bodhi-being.

14、**nāma**：不變詞。名為，named.

【解】

此句多師譯為："善實言：「不如此，世尊！」。"

17-19.भगवानाह। सत्त्वाः सत्त्वा इति सुभूते असत्त्वास्ते तथागतेन भाषिताः, तेनोच्यन्ते सत्त्वा इति।

17-19.bhagavān āha | sattvāḥ sattvā iti subhūte asattvās te tathāgatena bhāṣitās tenocyate sattvā iti |

[什譯]（缺譯）

[奘譯] 佛告善現：「有情有情者，如來說非有情，故名有情。

[淨譯]（缺譯）

[藏譯]（缺譯）

【注】

1、**bhagavān(bhagavat)**：名詞、陽性、單數、主格。薄伽梵、世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། The Lord.

2、**āha(√ah)**：動詞、完成式、單數、第三人稱。說、言、告གསོལ་པ། speak.

3、**sattvāḥ(sattva)**：名詞、陽性、複數、體格。有情，སེམས་ཅན། beings.

4、**sattvā(sattva)**：名詞、陽性、複數、體格。有情，སེམས་ཅན། beings.

5、**iti**：不變詞。所謂、名為，ཞེས།

6、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

7、**asattvās**：名詞、陽性、複數、體格。非有情，སེམས་ཅན་མེད་པ། no-beings.

8、**te(saḥ)**：代詞、陽性、複數、體格。彼等，དེ་དག they.

9、**tathāgatena(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、具格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ།Tathāgata.

10、**bhāṣitās(bhāṣita，√bhāṣ-1)**：過去分詞、陽性、複數、體格。所說，གསུངས་པ།taught.

11、**tena(saḥ)**：代詞、陽性、單數、具格。彼，དེ། they.

12、**ucyate(√vac)**：動詞、被動、單數、第三人稱。說，ཞེས་བྱ། called.

13、**sattvā(sattva)**：名詞、陽性、複數、體格。有情，སེམས་ཅན།beings.

【解】

此句多師譯："世尊言：「眾生、眾生者，善實！非眾生，彼，如來說；彼故，說名眾生者。

此句什師、淨師、藏譯皆缺譯。

多師此句可調為：“世尊言：「善實！眾生、眾生者，彼[即]如來[所]說非眾生；彼故，說名眾生者。”

17-20.तस्मात्तथागतो भाषते-निरात्मानः सर्वधर्मा निर्जीवा निष्पोषा निष्पुद्गलाः सर्वधर्मा इति।

17-20.tasmāt tathāgato bhāṣate nirātmānaḥ sarvadharmā nirjīvā niṣpoṣāniṣpudgalāḥ sarvadharmā iti |

[什譯] 是故佛說，『一切法無我、無人、無眾生、無壽者』。

[奘譯] 是故如來說，『一切法無有有情、無有命者、無有士夫、無有補特伽羅等』。

[淨譯] 妙生，是故如來說，『一切法無我、無眾生、無壽者、無更求趣』。

[藏譯]བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་བཀའ་སྩལ་པ། རབ་འབྱོར་དེ་བས་ན། དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་ཆོས་ཐམས་ཅད་ནི་སེམས་ཅན་མེད་པ། སྲོག་མེད་པ་གང་ཟག་མེད་པའོ་ཞེས་གསུངས་སོ། །

【注】

1、**tasmāt(tasmād)**：副詞。是故，དེ་བས་ན། therefore.

2、**tathāgato(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、體格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

3、**bhāṣate(√bhās-1)**：動詞、單數、第三人稱。說，གསུངས། teaches.

4、**nirātmānaḥ(nir-ātmān)**：形容詞、陽性、單數、體格。無我，བདག་མེད་པ། selfless.

5、**sarvadharmā(sarva-dharma)**：名詞、陽性、複數、體格。一切法，ཆོས་ཐམས་ཅད། all dharmas.

6、**nirjīvā(nir-jīva)**：形容詞、陽性、複數、體格。無命者，སྲོག་མེད་པ། without living soul.

7、**niṣpoṣā(niṣ-poṣa)**形容詞、陽性、複數、體格。無長養者，unsubstantial.

8、**niṣpudgalāḥ(niṣ-pudgala)**：形容詞、陽性、複數、體格。無補特伽羅，གང་ཟག་མེད་པ། without personality.

【解】

此句多師譯為：“彼故，如來說：『無我一切法，無眾生、無壽者、無長養者，無人一切法者。』”

此中多師譯有五種，什師、淨師缺譯“niṣpoṣā（無長養者、無士夫者）”，奘師缺譯“nirātmānaḥ（無我）”，藏譯兩者皆缺譯。

多師此句可調為：“彼故，如來說：『一切法，無我；一切法者，無眾生、無壽者、無長養者、無人。』”

17-21.यः सुभूते बोधिसत्त्व एवं वदेत्- अहं क्षेत्रव्यूहान्निष्पादयिष्यामीति, स वितथं वदेत्।

17-21.yaḥ subhūte bodhisattva evaṃ vaded ahaṃ kṣetra-vyūhān niṣpādayiṣyāmīti sa vitathaṃ vadet | [so 'pi tathaiva vaktavyaḥ|]

[什譯] 須菩提，若菩薩作是言：『我當莊嚴佛土』，則不名菩薩！

[奘譯] 善現，若諸菩薩作如是言：『我當成辦佛土功德莊嚴』，亦如是說。

[淨譯] 妙生，若有菩薩言：『我當成就佛土嚴勝佛土嚴勝』者，

[藏譯]ཡང་རབ་འབྱོར་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་གང་ཞིག་འདི་སྐད་དུ། བདག་གིས་ཞིང་བཀོད་པ་རྣམས་བསྒྲུབ་བོ་ཞེས་ཟེར་ན། དེ་ཡང་དེ་བཞིན་དུ་བརྗོད་པར་བྱའོ། །

【注】

1、**yaḥ**：代詞、陽性、單數、體格。**誰，**གང་། any.

2、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。**善現、須菩提，**རབ་འབྱོར། Subhūti.

3、**bodhisattva**：名詞、陽性、單數、體格。**菩薩，**བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ། bodhisattva.

4、**evaṃ**：不變詞。**如是，**འདི་སྐད། so.

5、**vaded(√vad-1)**：動詞、祈願、單數、第三人稱。**語。**ཟེར། say.

6、**ahaṃ(aham)**：代詞，陽性，單數，體格。**我，**ང་། I.

7、**kṣetra-vyūhān(kṣetra-vyūha)**：名詞，陽性，複數，體格。**佛土莊嚴，**ཞིང་བཀོད་པ། harmonious Buddha-fields.

8、**niṣpādayiṣyāmi(niṣ-√pad)**：動詞，致使，未來，單數，第一人稱。**我當成辦，**བསྒྲུབ་པ། I will create

9、**sa(saḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。**彼，**དེ།he.

10、**vitathaṃ(vitatha)**：形容詞、陽性、單數、業格。**不真實，**

11、**vadet(√vad-1)**：動詞、祈願、單數、第三人稱。**語。**ཟེར། say.

【解】

此句多師譯為："若，善實！菩薩如是語：『我佛土莊嚴成就。』彼亦如是不名說應。"

此句前半句同前，後半句，各家翻譯略有差別。梵文也有兩種版本，一種為"sa vitathaṃ vadet（彼說不真實語。）"另一種為："so 'pi tathaiva vaktavyaḥ（彼亦應說如是）"。什師所譯（"則不名菩薩"）、多師所譯（"彼亦不應說名如是"），易懂，然與梵文有些差別。淨師似乎缺譯。奘師譯為"亦如是說。"，這與後一梵文對應，亦與藏譯相同（དེ་ཡང་དེ་བཞིན་དུ་བརྗོད་པར་བྱའོ། །），然有些令人費解，若是對應 17-16 句（"若諸菩薩作如是言『我當滅度無量有情』，是則不應說名菩薩！"），則"亦如是說"之意，即是"應如前所說——不應說名菩薩。"

多師此句可調為："善實！若菩薩如是語：『我成就佛土莊嚴。』彼亦不應說名如是。"

17-22.तत्कस्य हेतोः । क्षेत्रव्यूहाः क्षेत्रव्यूहा इति सुभूते अव्यूहास्ते तथागतेन भाषिताः। तेनोच्यन्ते क्षेत्रव्यूहा इति।

17-22.tatkasya hetoḥ | kṣetra-vyūhāḥ kṣetra-vyūhā iti subhūte 'vyūhās te tathāgatena bhāṣitāḥ | tenocyante kṣetra-vyūhā iti |

[什譯] 何以故？如來說莊嚴佛土者，即非莊嚴，是名莊嚴。

[奘譯] 何以故？善現，佛土功德莊嚴佛土功德莊嚴者，如來說非莊嚴，是故如來說名佛土功德莊嚴佛土功德莊嚴。

[淨譯] 如來說為非是嚴勝，是故如來說為嚴勝。

[藏譯] དེ་ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། རབ་འབྱོར་ཞིང་བཀོད་པ་རྣམས་ཞིང་བཀོད་པ་རྣམས་ཞེས་བྱ་བ་ནི། དེ་དག་བཀོད་པ་མེད་པར་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་གསུངས་པའི་ཕྱིར་ཏེ། དེས་ན་ཞིང་བཀོད་པ་རྣམས་ཞེས་བྱའོ། །

【注】

1、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、體格。**彼，**དེ། it.

2、**kasya(kim)**：疑問代詞、中性、單數、屬格。何、什麼，ཅིའི། why.

3、**hetoḥ(hetu)**：名詞、陽性、單數、從格。因，རྒྱུ། so.

4、**kṣetra-vyūhāḥ**：名詞、陽性、複數、體格。佛土莊嚴，ཞིང་བཀོད་པ། harmonies of Buddha-fields.

5、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti

6、**'vyūhās** 名詞、陽性、複數、體格。非莊嚴，བཀོད་པ་མེད་པ། no harmonies.

7、**te(saḥ)**：代詞、陽性、複數、體格。彼等，དེ་དག they.

8、**tathāgatena(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、具格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

9、**bhāṣitāḥ(bhāṣita，√bhāṣ-1)**：過去分詞、陽性、複數、體格。所說，གསུངས་པ། taught.

10、**tena(saḥ)**：代詞、陽性、單數、具格。彼，དེ། they.

11、**ucyate(√vac)**：動詞、被動、單數、第三人稱。說，ཞེས་བྱ། called.

【解】

此句多師譯為："彼何所因？國土莊嚴、國土莊嚴者，善實！非莊嚴，彼，如來說；彼故，說名國土莊嚴者。"

此同前面"即非"句型。

多師此句可調為："彼何所因？國土莊嚴、國土莊嚴者，善實！彼[即]如來[所]說非莊嚴；彼故，說名國土莊嚴者。"

17-23. यः सुभूते बोधिसत्त्वो निरात्मानो धर्मा निरात्मानो धर्मा इत्यधिमुच्यते, तथागतेनार्हता सम्यक्संबुद्धेन बोधिसत्त्वो महासत्त्व इत्याख्यातः ॥ १७ ॥

17-23.yaḥ subhūte bodhisattvo nirātmāno dharmā nirātmāno dharmā ity adhimucyate sa tathāgatena arhatā samyaksaṃbuddhena bodhisattvo mahāsattva ity ākhyātaḥ ||17||

[什譯] 須菩提，若菩薩通達無我法者，如來說名真是菩薩！」

[奘譯] 善現，若諸菩薩於無我法、無我法深信解者，如來、應、正等覺說為菩薩、菩薩！」

[淨譯] 妙生，若有信解一切法無性、一切法無性者，如來說名真是菩薩、菩薩！」

[藏譯] རབ་འབྱོར་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་གང་ཞིག་འདི་སྐད་དུ། ཆོས་རྣམས་ནི་བདག་མེད་པ་ཆོས་རྣམས་ནི་བདག་མེད་པའོ་ཞེས་མོས་པ་དེ་ནི། དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་དགྲ་བཅོམ་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས་ཀྱིས། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ་ཞེས་བརྗོད་དོ། །

【注】

1、**yaḥ**：代詞、陽性、單數、體格。誰，གང་། who.

2、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

3、**bodhisattvo(bodhisattva)**：名詞、陽性、單數、體格。菩薩，བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ། bodhisattva.

4、**nirātmāno(nir-ātmān)**：形容詞、陽性、單數、體格。無我，བདག་མེད་པ། without self.

5、**dharmā(dharma)**：名詞、陽性、複數、體格。法，ཆོས། dharmas.

6、**adhimucyate(adhi-√muc-4)**：動詞、致使、單數、第三人稱。信解，མོས་པ། declared.

7、**sa(saḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。彼，དེ། he.

8、**tathāgatena(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、具格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ།Tathāgata.

9、**arhatā(arhat)**：名詞、陽性、單數、具格應供，དགྲ་བཅོམ་པ།Arhat.

10、**samyaksaṃbuddhena(samyaksaṃbuddha)**：形容詞、陽性、單數、具格。正等正覺，ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ།the Fully Enlightened.

11、**bodhisattvo(bodhisattva)**：名詞、陽性、單數、體格。菩薩，བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ། bodhi-beings.

12、**mahāsattva(mahā-sattva)**：名詞、陽性、單數、體格。摩訶薩，སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ།great beings.

13、**ākhyātaḥ(ā-√khyā-2)**：過去分詞、陽性、單數、體格。說、言，

【解】

此句多師譯為：“若，善實！菩薩摩訶薩無我法、無我法者信解，彼，如來、應、正遍知，菩薩摩訶薩名說。”

“yaḥ…sa…”從句，同前等。

多師此句可調為：“善實！若菩薩摩訶薩信解無我法、無我法者，如來、應、正遍知，說彼名菩薩摩訶薩。”

十八、一體同觀分

18-1. भगवानाह। तत्किं मन्यसे सुभूते-संविद्यते तथागतस्य मांसचक्षुः ।

18-1.bhagavān āha | tatkiṃ manyase subhūte saṃvidyate tathāgatasya māṃsa-cakṣuḥ |

[什譯]「須菩提，於意云何，如來有肉眼不？」

[奘譯] 佛告善現：「於汝意云何，如來等現有肉眼不？」

[淨譯]「妙生，於汝意云何，如來有肉眼不？」

[藏譯]རབ་འབྱོར་འདི་ཇི་སྙམ་དུ་སེམས། དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ལ་ཤའི་སྤྱན་མངའ་སྙམ་མམ།

【注】

1、**bhagavān(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、體格。世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། The Lord

2、**āha(√ah)**：動詞、完成式、單數、第三人稱。說、言、告，བཀའ་སྩལ་པ། said.

3、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、業格。彼，འདི། it.

4、**kiṃ**：代詞、中性、單數、業格。云何，ཇི་སྙམ་དུ། what.

5、**manyase(√man-4)**：動詞、中間、單數、第二人稱。作意、認為，སེམས། think.

6、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

7、**saṃvidyate(saṃ-√vid-4)**：動詞、單數、第三人稱。有，མངའ། exist.

8、**tathāgatasya(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、屬格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

9、**māṃsa-cakṣuḥ(māṃsa-cakṣus)**：名詞、中性、單數、體格。肉眼，ཤའི་སྤྱན། the fleshly eye.

【解】

此句多師譯為：“「彼何意念？善實！有如來肉眼？」”

多師此句可調為：“「彼何意念？善實！如來有肉眼[否]？」。”

18-2. सुभूतिराह। एवमेतद्भगवन्, संविद्यते तथागतस्य मांसचक्षुः।

18-2.subhūtir āha | evam etad bhagavan saṃvidyate tathāgatasya māṃsa-cakṣuḥ |

[什譯] 「如是，世尊，如來有肉眼！」
[奘譯] 善現答言：「如是，世尊！如來等現有肉眼！」
[淨譯] 妙生言：「如是，世尊！如來有肉眼！」
[藏譯]རབ་འབྱོར་གྱིས་གསོལ་པ། བཅོམ་ལྡན་འདས་དེ་དེ་ལྟར་ལགས་ཏེ། དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ལ་ཤའི་སྤྱན་མངའོ། །

【注】

1、**subhūtir(subhūti)**：名詞、陽性、單數、體格。**善現、須菩提，**རབ་འབྱོར། Subhūti.

2、**āha(√ah)**動詞、完成式、單數、第三人稱。**說，言，告**གསོལ་པ། reply.

3、**evam**：不變詞。**如是，**དེ་ལྟར། so.

4、**etad**：代詞、中性、單數、業格。**此，**དེ། it.

5、**bhagavan(bhagavan)**：名詞、陽性、單數、呼格**薄伽梵、世尊，**བཅོམ་ལྡན་འདས། O Lord.

6、**saṃvidyate(saṃ-√vid-4)**動詞、單數、第三人稱。**有，**མངའ། exist.

7、**tathāgatasya(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、屬格。**如來，**དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

8、**māṃsa-cakṣuḥ(māṃsa-cakṣus)**：名詞、中性、單數、體格。**肉眼，**ཤའི་སྤྱན། the fleshly eye.

【解】

此句多師譯為："善實言：「如是，如是！世尊！有如來肉眼。」"
多師此句可調為："善實言：「如是，如是！世尊！有如來肉眼。」"

18-3.भगवानाह। तत्किं मन्यसे सुभूते संविद्यते तथागतस्य दिव्यं चक्षुः।

18-3.bhagavān āha | tatkiṃ manyase subhūte saṃvidyate tathāgatasya divyaṃ cakṣuḥ |

[什譯] 「須菩提，於意云何，如來有天眼不？」
[奘譯] 佛言：「善現，於汝意云何，如來等現有天眼不？」
[淨譯] 「如來有天眼不？」
[藏譯]བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་བཀའ་སྩལ་པ། རབ་འབྱོར་འདི་ཇི་སྙམ་དུ་སེམས། དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ལ་ལྷའི་སྤྱན་མངའ་སྙམ་མམ།

【注】

1、**bhagavān(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、體格。**世尊，**བཅོམ་ལྡན་འདས། The Lord

2、**āha(√ah)**：動詞、完成式、單數、第三人稱。**說、言、告，**བཀའ་སྩལ་པ། said.

3、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、業格。**彼，**འདི། it.

4、**kiṃ**：代詞、中性、單數、業格。**云何，** ཇི་སྙམ་དུ། what.

5、**manyase(√man-4)**：動詞、中間、單數、第二人稱。**作意、認為，**སེམས། think.

6、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。**善現、須菩提，**རབ་འབྱོར། Subhūti.

7、**saṃvidyate(saṃ-√vid-4)**：動詞、單數、第三人稱。**有，**མངའ། exist.

8、**tathāgatasya(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、屬格。**如來，**དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

9、**divyaṃ -cakṣuḥ(divyaṃ-cakṣus)**：名詞、中性、單數、體格。**天眼，**ལྷའི་སྤྱན། the heavenly eye.

【解】

此句多師譯為：“世尊言：「彼何意念？善實！有如來天眼？」”
多師此句可調為：“世尊言：「彼何意念？善實！如來有天眼？」”

18-4.सुभूतिराह। एवमेतद्भगवन्, संविद्यते तथागतस्य दिव्यं चक्षुः।

18-4.subhūtir āha | evam etad bhagavan saṃvidyate tathāgatasya divyaṃ cakṣuḥ |

[什譯] 「如是，世尊！如來有天眼！」
[奘譯] 善現答言：「如是，世尊！如來等現有天眼！」
[淨譯] 「如是，世尊！如來有天眼！」
[藏譯]རབ་འབྱོར་གྱིས་གསོལ་པ། བཅོམ་ལྡན་འདས་དེ་དེ་ལྟར་ལགས་ཏེ། དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ལ་ལྷའི་སྤྱན་མངའོ། །

【注】

1、**subhūtir(subhūti)**：名詞、陽性、單數、體格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.
2、**āha(√ah)**動詞、完成式、單數、第三人稱。說，言，告གསོལ་པ། reply.
3、**evam**：不變詞。如是，དེ་ལྟར། so.
4、**etad**：代詞、中性、單數、業格。此，དེ། it.
5、**bhagavan(bhagavan)**：名詞、陽性、單數、呼格薄伽梵、世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། O Lord.
6、**saṃvidyate(saṃ-√vid-4)**動詞、單數、第三人稱。有，མངའ། exist.
7、**tathāgatasya(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、屬格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.
8、**divyaṃ -cakṣuḥ(divyaṃ-cakṣus)**：名詞、中性、單數、體格。天眼，ལྷའི་སྤྱན། the heavenly eye.

【解】

此句多師譯為：“善實言：「如是，如是！世尊！有如來天眼。」”
多師此句可調為：“善實言：「如是，如是！世尊！如來有天眼。」”

18-5.भगवानाह। तत्किं मन्यसे सुभूते संविद्यते तथागतस्य प्रज्ञाचक्षुः।

18-5.bhagavān āha | tatkiṃ manyase subhūte saṃvidyate tathāgatasya prajñā-cakṣuḥ |

[什譯] 「須菩提，於意云何，如來有慧眼不？」
[奘譯] 佛言：「善現，於汝意云何，如來等現有慧眼不？」
[淨譯] 「如來有慧眼不？」
[藏譯]བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་བཀའ་སྩལ་པ། རབ་འབྱོར་འདི་ཇི་སྙམ་དུ་སེམས། ། དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ལ་ཤེས་རབ་ཀྱི་སྤྱན་མངའ་འམ་མམ།

【注】

1、**bhagavān(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、體格。世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། The Lord
2、**āha(√ah)**：動詞、完成式、單數、第三人稱。說、言、告，བཀའ་སྩལ་པ། said.
3、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、業格。彼，འདི། it.
4、**kiṃ**：代詞、中性、單數、業格。云何，ཇི་སྙམ་དུ། what.
5、**manyase(√man-4)**：動詞、中間、單數、第二人稱。作意、認為，སེམས། think.
6、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

7、**saṃvidyate(saṃ-√vid-4)**：動詞、單數、第三人稱。有，མངའ། exist.

8、**tathāgatasya(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、屬格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

9、**prajñā-cakṣuḥ(prajñā-cakṣus)**：名詞，中性，單數，體格。慧眼，ཤེས་རབ་ཀྱི་སྤྱན། the wisdom eye.

【解】

此句多師譯為：“世尊言：「彼何意念？善實！有如來慧眼？」”

多師此句可調為：“世尊言：「彼何意念？善實！如來有慧眼？」”

18-6.सुभूतिराह। एवमेतद्भगवन्, संविद्यते तथागतस्य प्रज्ञाचक्षुः।

18-6.subhūtir āha | evam etad bhagavan saṃvidyate tathāgatasya prajñā-cakṣuḥ |

[什譯] 「如是，世尊！如來有慧眼！」

[奘譯] 善現答言：「如是，世尊！如來等現有慧眼！」

[淨譯] 「如是，世尊！如來有慧眼！」

[藏譯]རབ་འབྱོར་གྱིས་གསོལ་པ། བཅོམ་ལྡན་འདས་དེ་དེ་ལྟར་ལགས་ཏེ། དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ལ་ཤེས་རབ་ཀྱི་སྤྱན་མངའ་འོ།།

【注】

1、**subhūtir(subhūti)**：名詞、陽性、單數、體格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

2、**āha(√ah)**動詞、完成式、單數、第三人稱。說，言，告གསོལ་པ། reply.

3、**evam**：不變詞。如是，དེ་ལྟར། so.

4、**etad**：代詞、中性、單數、業格。此，དེ། it.

5、**bhagavan(bhagavan)**：名詞、陽性、單數、呼格薄伽梵、世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། O Lord.

6、**saṃvidyate(saṃ-√vid-4)**動詞、單數、第三人稱。有，མངའ། exist.

7、**tathāgatasya(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、屬格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ།Tathāgata.

8、**prajñā-cakṣuḥ(prajñā-cakṣus)**：名詞，中性，單數，體格。慧眼，ཤེས་རབ་ཀྱི་སྤྱན། the wisdom eye.

【解】

此句多師譯為：“善實言：「如是，如是！世尊！有如來慧眼。」”

多師此句可調為：“善實言：「如是，如是！世尊！如來有慧眼。」。”

18-7.भगवानाह । तत्किं मन्यसे सुभूते संविद्यते तथागतस्य धर्मचक्षुः ।

18-7.bhagavān āha | tatkiṃ manyase subhūte saṃvidyate tathāgatasya dharma-cakṣuḥ |

[什譯] 「須菩提，於意云何，如來有法眼不？」

[奘譯] 佛言：「善現，於汝意云何，如來等現有法眼不？」

[淨譯] 「如來有法眼不？」

[藏譯]བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་བཀའ་སྩལ་པ། རབ་འབྱོར་འདི་ཇི་སྙམ་དུ་སེམས། དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ལ་ཆོས་ཀྱི་སྤྱན་མངའ་སྙམ་མམ།

【注】

1、**bhagavān(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、體格。世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། The Lord

2、**āha(√ah)**：動詞、完成式、單數、第三人稱。說、言、告，བཀའ་སྩལ་པ། said.

3、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、業格。彼，འདི། it.

4、**kiṃ**：代詞、中性、單數、業格。云何， ཇི་སྙམ་དུ། what.

5、**manyase(√man-4)**：動詞、中間、單數、第二人稱。作意、認為，སེམས། think.

6、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

7、**saṃvidyate(saṃ-√vid-4)**：動詞、單數、第三人稱。有，མངའ། exist.

8、**tathāgatasya(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、屬格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

9、**dharma-cakṣuḥ(dharma-cakṣus)**：名詞、中性、單數、體格。法眼，ཆོས་ཀྱི་སྤྱན། the dharma eye.

【解】

此句多師譯為：“世尊言：「彼何意念？善實！有如來法眼？」”

多師此句可調為：“世尊言：「彼何意念？善實！如來有法眼？」”

18-8. सुभूतिराह। एवमेतद्भगवन्, संविद्यते तथागतस्य धर्मचक्षुः।

18-8.subhūtir āha | evam etad bhagavan saṃvidyate tathāgatasya dharma-cakṣuḥ |

[什譯] 「如是，世尊！如來有法眼！」

[奘譯] 善現答言：「如是，世尊！如來等現有法眼！」

[淨譯] 「如是，世尊！如來有法眼！」

[藏譯]རབ་འབྱོར་གྱིས་གསོལ་པ། བཅོམ་ལྡན་འདས་དེ་དེ་ལྟར་ལགས་ཏེ། དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ལ་ཆོས་ཀྱི་སྤྱན་མངའོ། །

【注】

1、**subhūtir(subhūti)**：名詞、陽性、單數、體格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

2、**āha(√ah)**動詞、完成式、單數、第三人稱。說，言，告གསོལ་པ། reply.

3、**evam**：不變詞。如是，དེ་ལྟར། so.

4、**etad**：代詞、中性、單數、業格。此，དེ། it.

5、**bhagavan(bhagavan)**：名詞、陽性、單數、呼格薄伽梵、世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། O Lord.

6、**saṃvidyate(saṃ-√vid-4)**動詞、單數、第三人稱。有，མངའ། exist.

7、**tathāgatasya(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、屬格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

8、**dharma-cakṣuḥ(dharma-cakṣus)**：名詞、中性、單數、體格。法眼，ཆོས་ཀྱི་སྤྱན། the dharma eye.

【解】

此句多師譯為：“善實言：「如是，如是！世尊！有如來法眼。」”

多師此句可調為：“善實言：「如是，如是！世尊！如來有法眼。」”

18-9.भगवानाह। तत्किं मन्यसे सुभूते संविद्यते तथागतस्य बुद्धचक्षुः।

18-9.bhagavānāha | tatkiṃ manyase subhūte saṃvidyate tathāgatasya buddha-cakṣuḥ |

[什譯] 「須菩提，於意云何，如來有佛眼不？」
[奘譯] 佛言：「善現，於汝意云何，如來等現有佛眼不？」
[淨譯] 「如來有佛眼不？」
[藏譯]བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་བཀའ་སྩལ་པ། རབ་འབྱོར་འདི་ཇི་སྙམ་དུ་སེམས། དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ལ་སངས་རྒྱས་ཀྱི་སྤྱན་མངའ་སྙམ་མམ།

【注】

1、**bhagavān(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、體格。世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། The Lord

2、**āha(√ah)**：動詞、完成式、單數、第三人稱。說、言、告，བཀའ་སྩལ་པ། said.

3、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、業格。彼，འདི། it.

4、**kiṃ**：代詞、中性、單數、業格。云何， ཇི་སྙམ་དུ། what.

5、**manyase(√man-4)**：動詞、中間、單數、第二人稱。作意、認為，སེམས། think.

6、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

7、**saṃvidyate(saṃ-√vid-4)**：動詞、單數、第三人稱。有，མངའ། exist.

8、**tathāgatasya(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、屬格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

9、**buddha-cakṣuḥ(buddha-cakṣus)**：名詞、中性、單數、體格。佛眼，སངས་རྒྱས་ཀྱི་སྤྱན། the Buddha eye.

【解】

此句多師譯為：“世尊言：「彼何意念？善實！有如來佛眼？」”
多師此句可調為：“世尊言：「彼何意念？善實！如來有佛眼？」”

18-10. सुभूतिराह। एवमेतद्भगवन्, संविद्यते तथागत बुद्धचक्षुः।
18-10.subhūtir āha | evam etad bhagavan saṃvidyate tathāgatasya buddha-cakṣuḥ |

[什譯] 「如是，世尊！如來有佛眼！」
[奘譯] 善現答言：「如是，世尊！如來等現有佛眼！」
[淨譯] 「如是，世尊！如來有佛眼！」
[藏譯] རབ་འབྱོར་གྱིས་གསོལ་པ། བཅོམ་ལྡན་འདས་དེ་དེ་ལྟར་ལགས་ཏེ། དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ལ་སངས་རྒྱས་ཀྱི་སྤྱན་མངའ་འོ། །

【注】

1、**subhūtir(subhūti)**：名詞、陽性、單數、體格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

2、**āha(√ah)**動詞、完成式、單數、第三人稱。說，言，告གསོལ་པ། reply.

3、**evam**：不變詞。如是，དེ་ལྟར། so.

4、**etad**：代詞、中性、單數、業格。此，དེ། it.

5、**bhagavan(bhagavan)**：名詞、陽性、單數、呼格。薄伽梵、世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། O Lord.

6、**saṃvidyate(saṃ-√vid-4)**動詞、單數、第三人稱。有，མངའ། exist.

7、**tathāgatasya(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、屬格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ།Tathāgata.

8、**buddha-cakṣuḥ(buddha-cakṣus)**：名詞、中性、單數、體格。佛眼，སངས་རྒྱས་ཀྱི་སྤྱན། the Buddha eye.

【解】

此句多師譯為：“善實言：「如是，如是！世尊！有如來佛眼。」”

多師此句可調為：“善實言：「如是，如是！世尊！如來有佛眼。」”

18-11.भगवानाह।तत्किं मन्यसे सुभूते यावन्त्यो गङ्गायां महानद्यां वालुकाः, अपि नु ता वालुकास्तथागतेन भाषिताः ।

18-11.bhagavān āha | tatkiṃ manyase subhūte yāvatyo gaṅgāyāṃ mahā-nadyāṃ vālukā api nu tā vālukās tathāgatena bhāṣitāḥ |

[什譯] 「須菩提，於意云何，恒河中所有沙，佛說是沙不？」

[奘譯] 佛告善現：「於汝意云何，乃至殑伽河中所有諸沙，如來說是沙不？」

[淨譯] （缺譯）

[藏譯] （缺譯）

【注】

1、**bhagavān(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、體格。世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། The Lord

2、**āha(√ah)**：動詞、完成式、單數、第三人稱。說、言、告，བཀའ་སྩལ་པ། said.

3、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、業格。彼，འདི། it.

4、**kiṃ**：代詞、中性、單數、業格。云何， ཇི་སྙམ་དུ། what.

5、**manyase(√man-4)**：動詞、中間、單數、第二人稱。作意、認為，སེམས། think.

6、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

7、**yāvatyo(yāvatī)**：關係形容詞、陰性、複數、體格。如其，ཇི་སྙམ་དུ། wherever.

8、**gaṅgāyāṃ(gaṅgā)**：名詞、陰性、單數、依格。殑伽，གངྒཱ། Gangā.

9、**mahānadyāṃ(mahā-nadī)**：名詞、陰性、單數、依格。大河，ཀླུང་། the large river.

10、**vālukās(vālukā)**：名詞、陰性、複數、體格。沙，བྱེ་མ། grains.

11、**tā(tad)**：代詞、陰性、複數、體格。彼，དེ་དག those.

12、**vālukās(vālukā)**：名詞、陰性、複數、體格。沙，བྱེ་མ། grains.

13、**tathāgatena(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、具格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ།Tathāgata.

14、**bhāṣitāḥ(bhāṣita，√bhāṣ-1)**：過去分詞、陽性、複數、體格。所說，གསུངས་པ།taught.

【解】

此句多師譯為：“世尊言：「善，善！善實！彼何意念？善實！所有恒伽大河沙，雖然彼沙，彼，如來說？」”

此句淨師、藏譯缺譯。

多師此句可調為：“世尊言：「善，善！善實！彼何意念？善實！所有恒伽大河沙，如來說彼[是]沙[否]？」”

18-12. सुभूतिराह। एवमेतद्भगवन्, एवमेतत् सुगत। भाषितास्तथागतेन वालुकाः।

18-12.subhūtir āha | evam etad bhagavan evam etat sugata bhāṣitās tathāgatena vālukāḥ |

[什譯] 「如是，世尊！如來說是沙！」

[奘譯] 善現答言：「如是，世尊！如是，善逝！如來說是沙！」
[淨譯] （缺譯）
[藏譯] （缺譯）

【注】

1、**subhūtir(subhūti)**：名詞、陽性、單數、體格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

2、**āha(√ah)**動詞、完成式、單數、第三人稱。說、言、告，གསོལ་པ། reply.

3、**evam**：不變詞。如是，དེ་ལྟར། so.

4、**etad**：代詞、中性、單數、業格。此，དེ། it.

5、**bhagavan(bhagavan)**：名詞、陽性、單數、呼格。薄伽梵、世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། O Lord.

6、**sugata(sugata)**：名詞、陽性、單數、呼格。善逝，བདེ་བར་གཤེགས་པ། O Well-gone.

7、**bhāṣitās(bhāṣita，√bhāṣ-1)**：過去分詞、陽性、複數、體格。所說，གསུངས་པ། taught.

8、**tathāgatena(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、具格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

9、**vālukāḥ(vālukā)**：名詞、陰性、複數、體格。沙，བྱེ་མ། grains.

【解】

此句多師譯為：“善實言：「如是，如是！世尊！如是，如是！善逝！說彼如來彼沙。」”

此句淨師、藏譯缺譯。

多師此句可調為：“善實言：「如是，如是！世尊！如是，如是！善逝！如來說彼[是]沙。」。”

18-13.भगवानाह। तत्किं मन्यसे सुभूते यावत्यो गङ्गायां महानद्यां वालुकाः, तावत्य एव गङ्गानद्यो भवेयुः, तासु वा वालुकाः, तावन्तश्च लोकधातवो भवेयुः, कच्चिद्बहवस्ते लोकधातवो भवेयुः ।

18-13.bhagavān āha | tatkiṃ manyase subhūte yāvatyo gaṅgāyāṃ mahānadyāṃ vālukās tāvatya eva gaṅgānadyo bhaveyuḥ tāsu yā vālukās tāvantaś ca lokadhātavo bhaveyuḥ kaccid bahavas te lokadhātavo bhaveyuḥ |

[什譯] 「須菩提，於意云何，如一恒河中所有沙，有如是等恒河，是諸恒河所有沙數佛世界，如是寧為多不？」

[奘譯] 佛言：「善現，於汝意云何，乃至殑伽河中所有沙數，假使有如是等殑伽河，乃至是諸殑伽河中所有沙數，假使有如是等世界，是諸世界寧為多不？」

[淨譯] 「妙生，於汝意云何，如弶伽河中所有沙數，復有如是沙等弶伽河，隨諸河沙有爾所世界，是為多不？」

[藏譯]བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་བཀའ་སྩལ་པ། རབ་འབྱོར་འདི་ཇི་སྙམ་དུ་སེམས། གང་གཱའི་ཀླུང་གི་བྱེ་མ་ཇི་སྙེད་པ་གང་གཱའི་ཀླུང་ཡང་དེ་སྙེད་ཁོ་ནར་གྱུར་ལ། དེ་དག་གི་བྱེ་མ་དེ་སྙེད་ཀྱི་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་སུ་གྱུར་ན། འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་དེ་དག་མང་བ་ཡིན་སྙམ་མམ།

【注】

1、**bhagavān**：名詞、陽性、單數、主格。薄伽梵、世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། The Lord.

2、**āha(√ah)**：動詞、完成式、單數、第三人稱。說、言、告，བཀའ་སྩལ་པ། reply.

3、**tat**：代詞、中性、單數、業格。彼，འདི། it.

4、**kiṃ**：代詞、中性、單數、業格。云何，ཇི་སྙམ་དུ། what.

5、**manyase(√man-4)**：動詞、現在中間、單數、第二人稱。認為、作意，སེམས། think.

6、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

7、**yāvatyo(yāvatī)**：關係形容詞、陰性、複數、體格。如其，ཇི་སྙམ་དུ། wherever.

8、**gaṅgāyāṃ(gaṅgā)**：名詞、陰性、單數、依格。殑伽，གངྒཱ། Gangā.

9、**mahānadyāṃ(mahā-nadī)**：名詞、陰性、單數、依格。大河，ཀླུང་། the large river.

10、**vālukās(vālukā)**：名詞、陰性、複數、體格。沙，བྱེ་མ། grains.

11、**tāvatya(tāvatī)**：形容詞、陰性、複數、體格。即是，དེ་སྙེད། and then.

12、**eva**：副詞。即，就。ཁོ་ནར། this.

13、**gaṅgā-nadyo(gaṅgā-nadī)**：名詞、陰性、複數、體格。殑伽河，གངྒཱ་ཀླུང་། Gangā rivers.

14、**bhaveyuḥ(√bhū)**：動詞、祈願、複數、第三人稱。有，གྱུར། are.

15、**tāsu(sā)**：代詞、陰性、複數、依格。彼，དེ་དག there.

16、**yā(yā)**：關係代詞、陰性、複數、體格。凡、諸，གང་། who.

17、**vālukā(vālukā)**：名詞、陰性、複數、體格。沙，བྱེ་མ། grains.

18、**tāvantaś(tāvant)**：形容詞、陽性、複數、體格。如此之多，དེ་སྙེད། as many.

19、**lokadhātavo(loka-dhātu)**：名詞、陽性、複數、體格。世界，འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས། world systems.

20、**bhaveyuḥ(√bhū)**：動詞、祈願、複數、第三人稱。有、是，གྱུར། would be.

21、**bahavas(bahu)**：形容詞、陽性、複數、體格。多。མང་པ། many.

22、**te(saḥ)**：代詞、陽性、複數、體格。彼等，དེ་དག those.

23、**lokadhātavo(loka-dhātu)**：名詞、陽性、複數、體格。世界，འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས། world systems.

24、**bhaveyuḥ(√bhū)**：動詞、祈願、複數、第三人稱。有、是，ཡིན། would be.

【解】

此句多師譯為："世尊言：「彼何意念？善實！所有恒伽大河沙，彼所有恒伽大河有，所有彼中沙，彼所有及世界有，多彼世界有？」"

此句同 11-1。

多師此句可調為："世尊言：「善實！[汝於]彼[作]何意念？[如]恒伽大河所有沙，彼[即]有如是恒伽大河，若[有]彼中所有沙[數]世界，彼[諸]世界[是為]多[否]？」。"

18-14.सुभूतिराह। एवमेतद्भगवन्, एवमेतत् सुगत। बहवस्ते लोकधातवो भवेयुः।

18-14.subhūtir āha | evam etad bhagavann evam etat sugata bahavas te lokadhātavo bhaveyuḥ |

[什譯]「甚多，世尊！」

[奘譯] 善現答言：「如是，世尊！如是，善逝！是諸世界，其數甚多！」

[淨譯] 妙生言：「甚多，世尊！」

[藏譯]རབ་འབྱོར་གྱིས་གསོལ་པ། བཅོམ་ལྡན་འདས་དེ་དེ་ལྟར་ལགས་ཏེ། འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་དེ་དག་མང་ལགས་སོ། །

【注】

1、**subhūtir(subhūti)**：名詞、陽性、單數、體格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

2、**āha(√ah)**：動詞、完成式、單數、第三人稱。說、言，告གསོལ་པ། reply.

3、**evam**：副詞。如是，དེ་ལྟར། so.

4、**etad**：代詞、中性、單數、業格。此，དེ།it.

5、**bhagavan(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、呼格。世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། O Lord.

6、**sugata**：名詞、陽性、單數、呼格。善逝，བདེ་བར་གཤེགས་པ། O Well-gone

7、**bahavas(bahu)**：形容詞、陽性、複數、體格。多，མང་། many.

8、**te(saḥ)**：代詞、陽性、複數、體格。彼等，དེ་དག these.

9、**lokadhātavo(loka-dhātu)**：名詞、陽性、複數、體格。世界，འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས། world systems.

10、**bhaveyuḥ(√bhū)**：動詞、祈願、複數、第三人稱。有、是，ཡིན། would be.

【解】

此句多師譯為："善實言：「多，世尊！多，善逝！彼世界有。」"

多師未譯"evam etad（如是）"。"bahavas te lokadhātavo bhaveyu"，直譯即是："彼諸世界有很多。"

多師此句可調為："善實言：「[如是]，世尊！[如是]，善逝！彼[諸]世界[甚]多。」"

18-15. भगवानाह। यावन्तः सुभूते तेषु लोकधातुषु सत्त्वाः, तेषामहं नानाभावां चित्तधारां प्रजानामि।

18-15.bhagavān āha | yāvantaḥ subhūte teṣu lokadhāteṣu sattvās teṣām ahaṃ nānābhāvāṃ cittadhārāṃ prajānāmi |

[什譯] 佛告須菩提：「爾所國土中所有眾生若干種心，如來悉知。

[奘譯] 佛言：「善現，乃至爾所諸世界中所有有情，彼諸有情各有種種，其心流注，我悉能知。

[淨譯] 「妙生，此世界中所有眾生種種性行，其心流轉，我悉了知。

[藏譯]བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་བཀའ་སྩལ་པ། རབ་འབྱོར་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་དེ་དག་ན་སེམས་ཅན་ཇི་སྙེད་ཡོད་པ་དེ་དག་གི་བསམ་པ་ཐ་དད་པའི་སེམས་ཀྱི་རྒྱུན་ངས་རབ་ཏུ་ཤེས་སོ། །

【注】

1、**bhagavān(bhagavat)**：名詞、陽性、單數、主格。薄伽梵、世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། The Lord.

2、**āha(√ah)**：動詞、完成式、單數、第三人稱。說，言，告གསོལ་པ། said.

3、**yāvantaḥ(yāvat)**：形容詞、陽性、複數、體格。所有，ཇི་སྙེད། all.

4、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

5、**teṣu(saḥ)**：代詞、陽性、複數、依格。彼等，དེ་དག there.

6、**lokadhāteṣu(lokadhātu)**：名詞、陽性、複數、依格。世界，འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས། world systems.

7、**sattvās(sattva)**：名詞、陽性、複數、體格。**有情**，སེམས་ཅན། beings.

8、**teṣām(saḥ)**： 代詞、陽性、複數、屬格。**彼等**，དེ་དག་གི those.

9、**ahaṃ(aham)**：代詞、陽性、單數、體格。**我**， ང་། I.

10、**nānābhāvāṃ(nānā-bhāva)**：形容詞、陰性、單數、業格。**種種**，ཐ་དད་པ། maniflold.

11、**cittadhārāṃ(citta-dhārā)**：名詞、陰性、單數、業格。**心流注、心流轉**，སེམས་ཀྱི་རྒྱུན། trends of thought.

12、**prajānāmi(pra-√jñā-9)**：動詞、單數、第一人稱。**我知**，རབ་ཏུ་ཤེས། know.

【解】

此句多師譯為："世尊言：「所有，善實！彼中世界中眾生，彼等我種種有心流注知。"

"yāvantaḥ…teṣām…"關係從句中，從句直譯即為："是諸（teṣu）世界（lokadhāteṣu）所有（yāvantaḥ）有情（sattvās）。"主句直譯即為："我（ahaṃ）悉了知（prajānāmi）彼等（teṣām）種種（nānābhāvāṃ）心流注（cittadhārāṃ）。"

多師此句可調為："世尊言：「善實！彼世界中所有眾生，我知彼等種種心流注。"

18-16. तत्कस्य हेतोः । चित्तधारा चित्तधारेति सुभूते अधारैषा तथागतेन भाषिता, तेनोच्यते चित्तधारेति।

18-16.tatkasya hetoḥ | citta-dhārā citta-dhāreti subhūte adhāraiṣā tathāgatena bhāṣitā | tenocyate citta-dhāreti |

[什譯] 何以故？如來說諸心皆為非心，是名為心！

[奘譯] 何以故？善現，心流注心流注者，如來說非流注，是故如來說名心流注心流注！

[淨譯] 何以故？妙生，心陀羅尼者，如來說為無持，由無持故，心遂流轉！

[藏譯] དེ་ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། རབ་འབྱོར་སེམས་ཀྱི་རྒྱུན་སེམས་ཀྱི་རྒྱུན་ཞེས་བྱ་བ་ནི། དེ་རྒྱུན་མེད་པར་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་གསུངས་པའི་ཕྱིར་ཏེ། དེས་ན་སེམས་ཀྱི་རྒྱུན་ཞེས་བྱའོ། །

【注】

1、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、體格。**彼**，དེ། that.

2、**kasya(kim)**：疑問代詞、中性、單數、屬格。**何、什麼**，ཅིའི། why.

3、**hetoḥ(hetu)**：名詞、陽性、單數、從格。**因**，ཕྱིར། because.

4、**citta-dhārā**：名詞、陰性、單數、體格。**心流注、心流轉**，སེམས་ཀྱི་རྒྱུན། trends of thought.

7、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。**善現、須菩提**，རབ་འབྱོར། Subhūti.

8、**adhārā(a-dhārā)**名詞、陰性、單數、體格。**非流注、非流轉**，རྒྱུན་མེད་པ། no-trends.

9、**eṣā**：代詞、陰性、單數、體格。**此等**，དེ་དག they.

10、**tathāgatena(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、具格。**如來**，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

11、**bhāṣitā(bhāṣita，√bhāṣ-1)**：過去分詞、陽性、複數、體格。**所說**，གསུངས་པ།taught.

12、**tena(saḥ)**：代詞、陽性、單數、具格。**彼**，དེ། therefore..

13、**ucyate(√vac)**：動詞、被動、單數、第三人稱。**說**，ཞེས་བྱ། called.

【解】

此句多師譯為：“彼何所因？心流注、心流注者，善實！非流注，此，如來說；彼故，說名心流注者。”

此同前等“即非”句。

多師此句可調為：“彼何所因？善實！心流注、心流注者，如來說此非流注；彼故，說名心流注者。”

18-17. तत्कस्य हेतोः । अतीतं सुभूते चित्तं नोपलभ्यते। अनागतं चित्तं नोपलभ्यते। प्रत्युत्पन्नं चित्तं नोपलभ्यते॥ १८॥

18-17.tatkasya hetoḥ | atītaṃ subhūte cittaṃ nopalabhyate | anāgataṃ cittaṃ nopalabhyate | pratyutpannaṃ cittaṃ nopalabhyate ||18||

[什譯] 所以者何？須菩提，過去心不可得、現在心不可得、未來心不可得！」

[奘譯] 所以者何？善現，過去心不可得、未來心不可得、現在心不可得！」

[淨譯] 何以故？妙生，過去心不可得、未來心不可得、現在心不可得！」

[藏譯]དེ་ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། རབ་འབྱོར་འདས་པའི་སེམས་ཀྱང་དམིགས་སུ་མེད། མ་འོངས་པའི་སེམས་ཀྱང་དམིགས་སུ་མེད། ད་ལྟར་བྱུང་བའི་སེམས་ཀྱང་དམིགས་སུ་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ། །

【注】

1、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、體格。彼，དེ།that.

2、**kasya(kim)**：疑問代詞、中性、單數、屬格。何、什麼，ཅིའི།why.

3、**hetoḥ(hetu)**：名詞、陽性、單數、從格。因，ཕྱིར།because.

4、**atītaṃ(atīta)**：形容詞、中性、單數、體格。過去，འདས་པ། past.

5、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར།Subhūti.

6、**cittaṃ(citta)**：名詞、中性、單數、體格。心，སེམས། thought.

7、**na**：否定詞。不，མེད། not.

8、**upalabhyate(upa-√labh-1)**：動詞、單數、第三人稱。可得，དམིགས། got at.

9、**anāgataṃ(anāgata)**：形容詞、中性、單數、體格。未來，མ་འོངས་པ། future.

10、**pratyutpannaṃ(praty-ut-panna)**：形容詞、中性、單數、體格。現在，ད་ལྟར་བྱུང་བ། present.

【解】

此句多師譯為：“彼何所因？過去，善實！心不可得，未來心不可得，現在心不可得。”

upalabhyate，詞根為 labh，意為“捉到、抓住、獲得。”

多師此句可調為：“彼何所因？善實！過去心不可得，未來心不可得，現在心不可得。”

十九、法界通分分

19-1. तत्किं मन्यसे सुभूते यः कश्चित्कुलपुत्रो वा कुलदुहिता वा इमं त्रिसाहस्रमहासाहस्रं लोकधातुं सप्तरत्नपरिपूर्णं कृत्वा तथागतेभ्योऽर्हद्भ्यः सम्यक्संबुद्धेभ्यो दानं दद्यात्, अपि नु स कुलपुत्रो वा कुलदुहिता वा ततोनिदानं बहु पुण्यस्कन्धं प्रसुनुयात्।

19-1.tatkiṃ manyase subhūte yaḥ kaścit kulaputro vā kuladuhitā vevaṃ trisāhasramahāsāhasraṃ lokadhātuṃ sapta-ratna-paripūrṇaṃ kṛtvā tathāgatebhyo 'rhadbhyaḥ samyaksaṃbuddhebhyo dānaṃ dadyād api nu sa kulaputro vā kuladuhitā vā tato nidānaṃ bahu puṇya-skandhaṃ prasunuyāt |

[什譯] 「須菩提，於意云何，若有人滿三千大千世界七寶以用布施，是人以是因緣得福多不？」

[奘譯] 佛告善現：「於汝意云何，若善男子或善女人，以此三千大千世界盛滿七寶，奉施如來、應、正等覺，是善男子或善女人，由是因緣所生福聚寧為多不？」

[淨譯] 「妙生，於汝意云何，若人以滿三千大千世界七寶布施，是人得福多不？」

[藏譯]རབ་འབྱོར་འདི་ཇི་སྙམ་དུ་སེམས། གང་གིས་སྟོང་གསུམ་གྱི་སྟོང་ཆེན་པོའི་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་འདི་རིན་པོ་ཆེ་སྣ་བདུན་གྱིས་རབ་ཏུ་གང་བར་བྱས་ཏེ་སྦྱིན་པ་བྱིན་ན། རིགས་ཀྱི་བུའམ་རིགས་ཀྱི་བུ་མོ་དེ་གཞི་དེ་ལས་བསོད་ནམས་མང་དུ་བསྐྱེད་དམ།

【注】

1、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、業格。彼，འདི། it.

2、**kiṃ**：代詞、中性、單數、業格。云何，ཇི་སྙམ་དུ། what.

3、**manyase(√man-4)**：動詞、中間、單數、第二人稱。作意、認為，སེམས། think.

4、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

5、**yaḥ**：代詞、陽性、單數、體格。何者，གང་ལ་ལ། who.

6、**kaścit**：代詞。任何，ཞིག any.

7、**kulaputro(kula-putra)**：名詞、陽性、單數、體格。善男子，རིགས་ཀྱི་བུ། son of good family.

8、**vā**：不變詞。或者，འམ། or.

9、**kuladuhitā(kuladuhitṛ)**：名詞、陰性、單數、體格。善女人，རིགས་ཀྱི་བུ་མོ། daughter of good family.

10、**vā**：不變詞。或者，འམ། or.

11、**imaṃ(ayam)**：代詞、陽性、單數、業格。此，འདི། this.

12、**trisāhasra mahāsāhasraṃ(trisāhasra-mahāsāhasra)**：名詞、陽性、單數、業格。三千大千,སྟོང་གསུམ་གྱི་སྟོང་ཆེན་པོ། 1,000 millions.

13、**lokadhātuṃ(lokadhātu)**：名詞、陽性、單數、業格。世界,འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས། world.

14、**sapta-ratnaparipūrṇaṃ(sapta-ratna-paripūrṇa)**：名詞、陽性、單數、業格。遍滿七寶,རིན་པོ་ཆེ་སྣ་བདུན་གྱིས་རབ་ཏུ་གང་བ། filled with the seven treasures.

15、**kṛtvā(√kṛ-8)**獨立式。盛、作,བྱས། filled.

16、**tathāgatebhyo(tathāgata)**：名詞、陽性、複數、為格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

17、**'rhadbhyaḥ(arhat)**：名詞、陽性、複數、為格。應供，དགྲ་བཅོམ་པ། Arhat.

18、**samyaksaṃbuddhebhyo(samyaksaṃbuddhebhya)**: 名詞、陽性、複數、為格。正等正覺，ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས། Fully Enlightened One.

19、**dānaṃ(dāna)**: 名詞、中性、單數、業格。佈施，སྦྱིན་པ། a gift.

20、**dadyāt(√dā-3)**: 動詞、祈願、主動、單數、第三人稱。奉施，བྱིན། give.

21、**api**: 副詞。泛指，

22、**nu**: 副詞。泛指、加強語氣，

23、**sa(saḥ)**: 代詞、陽性、單數、體格。彼，དེ། that.

24、**kulaputro(kula-putra)**: 名詞、陽性、單數、體格。善男子，རིགས་ཀྱི་བུ། son of good family.

25、**vā**: 不變詞。或者，འམ། or.

26、**kuladuhitā(kuladuhitṛ)**: 名詞、陰性、單數、體格。善女人，རིགས་ཀྱི་བུ་མོ། daughter of good family.

27、**vā**: 不變詞。或者，འམ། or.

28、**tato(tatas)**：副詞。由是，དེ་ལས།

29、**nidānaṃ(nidāna)**：名詞、中性、單數、體格。因緣，དེ་གཞི། .

30、**bahu**：形容詞。甚多，མང་། large.

31、**puṇya-skandhaṃ(puṇya-skandha)**：名詞、陽性、單數、業格。福德聚，བསོད་ནམས་ཀྱི་ཕུང་པོ། a great heap of merit.

32、**prasunuyāt(pra-√su-2)**：動詞、祈願、主動、單數、第三人稱。所生，བསྐྱེད། beget.

【解】

此句多師譯為：“「彼何意念？善實！若有善家子，若善家女，若三千大千世界七寶滿作已施與，雖然，彼善家子，若善家女，若彼緣，多福聚生？」”

此句同 11-1。“tathāgatebhyo 'rhadbhyaḥ samyaksaṃbuddhebhyo（如來、應供、正遍知）”，什師、淨師、多師未譯出，藏譯中亦未譯。

多師此句可調為：“善實！（汝於）彼（作）何意念？若有善家子、善家女，若作滿此三千大千世界七寶已，與施[如來、應（供）、正遍知]。彼善家子、善家女，若（以）彼緣，生福聚多（否）？’”

19-2. सुभूतिराह। बहु भगवन्, बहु सुगत।

19-2.subhūtir āha | bahu bhagavan bahu sugata |

[什譯] 「如是，世尊！此人以是因緣得福甚多！」

[奘譯] 善現答言：「甚多，世尊！甚多，善逝！」

[淨譯] 妙生言：「甚多，世尊！」

[藏譯] རབ་འབྱོར་གྱིས་གསོལ་པ། བཅོམ་ལྡན་འདས། མང་ལགས་སོ།། བདེ་བར་གཤེགས་པ། མང་ལགས་སོ།།

【注】

1、**subhūtir(subhūti)**: 名詞、陽性、單數、體格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར Subhūti.

2、**āha(√ah)**: 動詞、完成式、單數、第三人稱。說、言，告གསོལ་པ། reply.

3、**bahu**：形容詞。甚多，མང་ལགས། great

4、**bhagavan(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、呼格。世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། O Lord.

5、**sugata**：名詞、陽性、單數、呼格。善逝，བདེ་བར་གཤེགས་པ། O Well-gone

【解】

此句多師譯為：“善實言：「多，世尊！多，善逝！」”

19-3. भगवानाह। एवमेतत्सुभूते, एवमेतत्। बहु स कुलपुत्रो वा कुलदुहिता वा ततोनिदानं पुण्यस्कन्धं प्रसुनुयादप्रमेयमसंख्येयम्।

19-3. bhagavān āha | evam etat subhūte evam etad bahu sa kulaputro vā kuladuhitā vā tato nidānaṃ bahu puṇya-skandhaṃ prasunuyād |

[什譯]（缺譯）

[奘譯] 佛言：「善現，如是、如是！彼善男子或善女人，由此因緣所生福聚，其量甚多！

[淨譯]（缺譯）

[藏譯] བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་བཀའ་སྩལ་པ། རབ་འབྱོར་དེ་དེ་བཞིན་ནོ། ། དེ་དེ་བཞིན་ཏེ། རིགས་ཀྱི་བུའམ་རིགས་ཀྱི་བུ་མོ་དེ་གཞི་དེ་ལས་བསོད་ནམས་ཀྱི་ཕུང་པོ་མང་དུ་བསྐྱེད་དོ། །

【注】

1、**bhagavān**：名詞、陽性、單數、主格。薄伽梵、世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། The Lord..

2、**āha(√ah)**：動詞、完成式、單數、第三人稱。說，言，告，བཀའ་སྩལ་པ། reply.

3、**evam**：不變詞。如是，དེ་བཞིན། so.

4、**etat(etad)**：代詞、中性、單數、業格。此，དེ། it.

5、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

6、**bahu**：形容詞。甚多，མང་། great.

7、**sa(saḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。彼，དེ། that.

8、**kulaputro(kula-putra)**：名詞、陽性、單數、體格。善男子，རིགས་ཀྱི་བུ། son of good family.

9、**kuladuhitā(kuladuhitṛ)**：名詞、陰性、單數、體格。善女人，རིགས་ཀྱི་བུ་མོ། daughter of good family.

10、**tato(tatas)**：副詞。由是，དེ་ལས།

11、**nidānaṃ(nidāna)**：名詞、中性、單數、體格。因緣，གཞི། the strength.

12、**puṇya-skandhaṃ(puṇya-skandha)**：名詞、陽性、單數、業格。福德聚，བསོད་ནམས་ཀྱི་ཕུང་པོ། a great heap of merit.

13、**prasunuyād(pra-√su-2)**動詞、祈願、主動、單數、第三人稱。生，བསྐྱེད། beget.

【解】

此句多師譯為：“世尊言：「如是，如是，善實！如是，如是！多。彼善家子，若善家女，若彼緣，多福聚生，無量、不可數。”

此句多師譯出“無量、不可數”，有梵文版本中確有此對應梵文“aprameyam asaṃkhyeyam”。

多師此句可調為：“世尊言：「如是，如是，善實！如是，如是！多。若彼善家子、善家女，若彼緣，生多福聚，無量、不可數。”

19-4. तत्कस्य हेतोः। पुण्यस्कन्धः पुण्यस्कन्ध इति सुभूते अस्कन्धः स तथागतेन भाषितः। तेनोच्यते पुण्यस्कन्ध इति। सचेत् पुनः सुभूते पुण्यस्कन्धोऽभविष्यत्, न तथागतोऽभाषिष्यत् पुण्यस्कन्धः पुण्यस्कन्ध इति॥ १९॥

19-4.tatkasya hetoḥ | puṇya-skandhaḥ puṇya-skandha iti subhūte a-skandhaḥ sa tathāgatena bhāṣitaḥ | tenocyate puṇya-skandha iti | sacet punaḥ subhūte puṇya-skandho 'bhaviṣyan na tathāgato 'bhāṣiṣyat puṇya-skandhaḥ puṇya-skandha iti ||19||

[什譯] 「須菩提，若福德有實，如來不說得福德多，以福德無故，如來說得福德多！」

[奘譯] 何以故？善現，若有福聚，如來不說福聚福聚！」

[淨譯] 妙生，若此福聚是福聚者，如來則不說為福聚福聚！」

[藏譯] ཡང་རབ་འབྱོར་གལ་ཏེ་བསོད་ནམས་ཀྱི་ཕུང་པོ་བསོད་ནམས་ཀྱི་ཕུང་པོར་གྱུར་པ་ན། བསོད་ནམས་ཀྱི་ཕུང་པོ་བསོད་ནམས་ཀྱི་ཕུང་པོ་ཞེས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་མི་གསུང་ངོ། །

【注】

1、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、體格。彼，དེ། it.

2、**kasya(kim)**：疑問代詞、中性、單數、屬格。何、什麼，ཅིའི། why.

3、**hetoḥ(hetu)**：名詞、陽性、單數、從格。因，ཕྱིར། so.

4、**puṇya-skandhaḥ(puṇya-skandha)**：名詞、陽性、單數、體格。福聚，བསོད་ནམས་ཀྱི་ཕུང་པོ། a great heap of merit.

5、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

6、**a-skandhaḥ(a -skandha)**：名詞、陽性、單數、體格。非聚，no heap.

7、**sa(saḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。彼，དེ། that.

8、**tathāgatena(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、具格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

9、**bhāṣitaḥ(bhāṣita，√bhāṣ-1)**：過去分詞、陽性、單數、體格。所說，གསུངས་པ། taught.

10、**tena(saḥ)**：代詞、陽性、單數、具格。彼、是故，དེ། དེས་ན། therefore.

11、**ucyante(√vac)**：動詞、被動、複數、第三人稱。說，ཞེས་བྱ།called.

12、**sacet**：關係副詞。若，གལ་ཏེ། if

13、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར།Subhūti.

14、**puṇya-skandho(puṇya-skandha)**：名詞、陽性、單數、體格。福聚，བསོད་ནམས་ཀྱི་ཕུང་པོ། a great heap of merit.

15、**'bhaviṣyan(√bhū)**：動詞、條件式、單數、第三人稱。有，གྱུར། would be.

16、**na**：副詞。不、非，མ།not.

17、**tathāgato(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、體格。如來。དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata

18、**'bhāṣiṣyat(√bhās)**：動詞、條件式、單數、第三人稱。說，གསུངས། called.

【解】

此句多師譯為：“福聚、福聚者，善實！非聚，彼，如來說；彼故，說名福聚者。若復，善實！福聚有，不如來說福聚、福聚者。”

sacet(若)，引出條件語句，動詞'bhaviṣyan（有），'bhāṣiṣyat（說），皆用條件式。

多師此句可調為：“善實！福聚、福聚者，如來說彼非聚；彼故說名福聚者。善實！若復有福聚，如來不說福聚、福聚者。”

二十、離色離相分

20-1.तत्किं मन्यसे सुभूते रूपकायपरिनिष्पत्त्या तथागतो द्रष्टव्यः ।

20-1.tat kiṃ manyase subhūte rūpa-kāya-pariniṣpattyā tathāgato draṣṭavyaḥ |

[什譯] 「須菩提，於意云何，佛可以具足色身見不？」

[奘譯] 佛告善現：「於汝意云何，可以色身圓實觀如來不？」

[淨譯] 「妙生，於汝意云何，可以色身圓滿觀如來不？」

[藏譯]རབ་འབྱོར་འདི་ཇི་སྙམ་དུ་སེམས། གཟུགས་ཀྱི་སྐུ་ཡོངས་སུ་གྲུབ་པས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པར་བལྟ་བར་བྱ་སྙམ་སེམས།

【注】

1、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、業格。彼，འདི། it.

2、**kiṃ**：代詞、中性、單數、業格。云何，ཇི་སྙམ་དུ། what.

3、**manyase(√man-4)**：動詞、中間、單數、第二人稱。作意、認為，སེམས། think.

4、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

5、**rūpa-kāya-pariniṣpattyā(rūpa-kāya-pariniṣpatti)** 名詞、陰性、單數、具格。色身成就，གཟུགས་ཀྱི་ཡོངས་སུ་གྲུབ་པ། means of the accomplishment of his form body.

6、**tathāgato(tathāgata)**名詞、陽性、單數、體格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

7、**draṣṭavyaḥ(√dṛś-1)**：動詞、必要分詞、陽性、單數、體格。見、觀，བལྟ་བར་བྱ། be seen.

【解】

此句多師譯為：“「彼何意念？善實！色身成就如來見應？」”

多師此句可調為：“「善實！[汝於]彼[作]何意念？應[以]色身成就見如來？」”

20-2.सुभूतिराह। नो हीदं भगवन्। न रूपकायपरिनिष्पत्त्या तथागतो द्रष्टव्यः।

20-2.subhūtir āha | no hīdaṃ bhagavan na rūpa-kāya-pariniṣpattyā tathāgato draṣṭavyaḥ |

[什譯] 「不也，世尊！如來不應以具足色身見！

[奘譯] 善現答言「不也，世尊！不可以色身圓實觀於如來！

[淨譯] 「不爾，世尊！不應以色身圓滿觀於如來！

[藏譯]རབ་འབྱོར་གྱིས་གསོལ་པ། བཅོམ་ལྡན་འདས་དེ་ནི་མ་ལགས་སོ། ། གཟུགས་ཀྱི་སྐུ་ཡོངས་སུ་གྲུབ་པས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པར་བལྟ་བར་མི་བགྱི་ལགས་སོ། །

【注】

1、**subhūtir(subhūti)**：名詞、陽性、單數、體格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར Subhūti.

2、**āha(√ah)**：動詞、完成式、單數、第三人稱。說，言，告གསོལ་པ། reply.

3、**no**：副詞。不、非，མ། not.

4、**hi**：小品詞、表強調。誠然，

5、**idaṃ(idam)**：代詞、中性、單數、體格。如是，དེ། it.

6、**bhagavan(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、呼格。世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། O Lord.

7、**na**：否定詞。不，མི། not.

8、**rūpa-kāya-pariniṣpattyā(rūpa-kāya-pariniṣpatti)**：名詞、陰性、單數、具格。色身成就，གཟུགས་ཀྱི་ཡོངས་སུ་གྲུབ་པ། means of the accomplishment of his form body.

9、**tathāgato(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、體格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

10、**draṣṭavyaḥ(√dṛś-1)**：動詞、必要分詞、陽性、單數、體格。見、觀，བལྟ་བར་བྱ། be seen.

【解】

此句多師譯為："善實言：「不如此，世尊！非色身成就如來見應。"

多師此句可調為："善實言：「不如此，世尊！非應色身成就見如來。"

20-3. तत्कस्य हेतोः। रूपकायपरिनिष्पत्ती रूपकायपरिनिष्पत्तिरिति भगवन् अपरिनिष्पत्तिरेषा तथागतेन भाषिता। तेनोच्यते रूपकायपरिनिष्पत्तिरिति।

20-3.tatkasya hetoḥ | rūpa-kāya-pariniṣpattī rūpakāya-pariniṣpattir iti bhagavan apariniṣpattir eṣā tathāgatena bhāṣitā | tenocyate rūpakāya-pariniṣpattir iti |

[什譯] 何以故？如來說具足色身，即非具足色身，是名具足色身！」

[奘譯] 何以故？世尊色身圓實色身圓實者，如來說非圓實，是故如來說名色身圓實色身圓實！」

[淨譯] 何以故？色身圓滿色身圓滿者，如來說非圓滿，是故名為色身圓滿！」

[藏譯]དེ་ཅིའི་སྐད་དུ་ཞེ་ན། བཅོམ་ལྡན་འདས་གཟུགས་ཀྱི་སྐུ་ཡོངས་སུ་གྲུབ་པ་ཞེས་བགྱི་བ་ནི། དེ་ཡོངས་སུ་གྲུབ་པ་མ་མཆིས་པར་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་གསུངས་པའི་སྐད་དུ་སྟེ། དེས་ན་གཟུགས་ཀྱི་སྐུ་ཡོངས་སུ་གྲུབ་པ་ཞེས་བགྱིའོ། །

【注】

1、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、體格。彼，དེ།that.

2、**kasya(kim)**：疑問代詞、中性、單數、屬格。何、什麼，ཅིའི། why.

3、**hetoḥ(hetu)**：名詞、陽性、單數、從格。因，སྐད་དུ། so.

4、**rūpakāya-pariniṣpattir(rūpakāya-pariniṣpatti)**：名詞、陰性、單數、體格。色身成就，གཟུགས་ཀྱི་ཡོངས་སུ་གྲུབ་པ། means of the accomplishment of his form body.

5、**bhagavan(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、呼格。世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། O Lord.

6、**apariniṣpattir(a-pariniṣpatti)**：名詞、陰性、單數、體格。非成就，ཡོངས་སུ་གྲུབ་པ་མ་མཆིས་པ། no accomplishment.

7、**eṣā**：代詞、陰性、單數、體格。此，དེ། it.

8、**tathāgatena(tathāgata)**名詞、陽性、單數、具格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

9、**bhāṣitā(√bhās)**: 過去分詞、陰性、單數、體格。說，གསུངས། teach.

10、**tena(saḥ)**：代詞、陽性、單數、具格。彼、是故，དེ། དེས་ན། therefore..

11、**ucyante(√vac)**: 動詞、被動、複數、第三人稱。說，ཞེས་བྱ། called.

12、**rūpakāya-pariniṣpattir(rūpakāya-pariniṣpatti)**：名詞、陰性、單數、體格。色身成就，གཟུགས་ཀྱི་ཡོངས་སུ་གྲུབ་པ། means of the accomplishment of his form body.

【解】

此句多師譯為：“彼何所因？色身成就、色身成就者，世尊！非成就，此，如來說；彼故，說名色身成就者。」”

此句前等“即非”句型。

多師此句可調為：“彼何所因？世尊！色身成就、色身成就者，如來說此非成就；彼故，說名色身成就者。」”

20-4. भगवानाह। तत्किं मन्यसे सुभूते लक्षणसंपदा तथागतो द्रष्टव्यः।

20-4.bhagavān āha | tatkiṃ manyase subhūte lakṣaṇa-saṃpadā tathāgato draṣṭavyaḥ |

[什譯] 「須菩提，於意云何，如來可以具足諸相見不？」

[奘譯] 佛告善現：「於汝意云何，可以諸相具足觀如來不？」

[淨譯] 「妙生，可以具相觀如來不？」

[藏譯]བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་བཀའ་སྩལ་པ། རབ་འབྱོར་འདི་ཇི་སྙམ་དུ་སེམས། མཚན་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པར་བལྟ་བར་བྱ་སྙམ་མམ།

【注】

1、**bhagavān(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、體格。世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། The Lord

2、**āha(√ah)**：動詞、完成式、單數、第三人稱。說、言、告，བཀའ་སྩལ་པ། teach.

3、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、業格。彼，འདི། it.

4、**kiṃ**：代詞、中性、單數、業格。云何，ཇི་སྙམ་དུ། what.

5、**manyase(√man-4)**：動詞、中間、單數、第二人稱。作意、認為，སེམས། think.

6、**subhūte(subhūti)**: 名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

7、**lakṣaṇa-saṃpadā(lakṣaṇa-saṃpad)**名詞，陰性，單數，具格。諸相具足，མཚན་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ། the shape of his visble.

8、**tathāgato(tathāgata)**名詞，陽性，單數，體格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

9、**draṣṭavyaḥ(√dṛś-1)**: 動詞、必要分詞、陽性、單數、體格。見、觀，བལྟ་བར་བྱ། be seen.

【解】

此句多師譯為：“世尊言：「彼何意念？善實！相具足如來見應？」”

此同 20-1。

多師此句可調為：“世尊言：「善實！[汝於]彼[作]何意念？應[以]相具足見如來？」”

20-5. सुभूतिराह। नो हीदं भगवान्। न लक्षणसंपदा तथागतो द्रष्टव्यः।

20-5.subhūtir āha | no hīdaṃ bhagavan na lakṣaṇa-saṃpadā tathāgato draṣṭavyaḥ |

[什譯] 「不也，世尊！如來不應以具足諸相見！

[奘譯] 善現答言：「不也，世尊！不可以諸相具足觀於如來！

[淨譯] 「不爾，世尊！不應以具相觀於如來！

[藏譯]རབ་འབྱོར་གྱིས་གསོལ་པ། བཅོམ་ལྡན་འདས་དེ་ནི་མ་ལགས་སོ། །མཚན་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པར་བལྟ་བར་མི་བགྱི་ལགས་སོ། །

【注】

1、**subhūtir(subhūti)**：名詞、陽性、單數、體格。善現、須菩提，རབ་འབྱོརSubhūti.

2、**āha(√ah)**：動詞、完成式、單數、第三人稱。說，言，告གསོལ་བ། reply.

3、**no**：副詞。不、非，མ། not.

4、**hi**：小品詞、表強調。誠然，

5、**idaṃ(idam)**：代詞、中性、單數、體格。如是，དེ། it.

6、**bhagavan(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、呼格。世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། O Lord.

7、**na**：否定詞。不，མི། not.

8、**lakṣaṇa-saṃpadā(lakṣaṇa-saṃpad)**名詞，陰性，單數，具格。諸相具足，མཚན་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ། the possession of marks.

9、**tathāgato(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、體格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

10、**draṣṭavyaḥ(√dṛś-1)**：動詞、必要分詞、陽性、單數、體格。見、觀，བལྟ་བར་བྱ། be seen.

【解】

此句多師譯為：“善實言：「不如此，世尊！非相具足如來見應。”

此句同 20-2。

多師此句可調為：“善實言：「不如此，世尊！非應相具足見如來。”

20-6. तत्कस्य हेतोः। यैषा भगवन् लक्षणसंपत्तथागतेन भाषिता, अलक्षणसंपदेषा तथागतेन भाषिता। तेनोच्यते लक्षणसंपदिति॥२०॥

20-6.tatkasya hetoḥ | yaiṣā bhagavaṃl lakṣaṇa-saṃpat tathāgatena bhāṣitā alakṣaṇa-saṃpad eṣā tathāgatena bhāṣitā | tenocyate lakṣaṇa-saṃpad iti ||20||

[什譯] 何以故？如來說諸相具足，即非具足，是名諸相具足！」

[奘譯] 何以故？世尊諸相具足諸相具足者，如來說為非相具足，是故如來說名諸相具足諸相具足！」

[淨譯] 何以故？諸具相者，如來說非具相，是故如來說名具相！」

[藏譯] དེ་ཅིའི་སླད་དུ་ཞེ་ན། དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་མཚན་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་གང་གསུངས་པ་དེ། མཚན་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་མ་མཆིས་པར་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་གསུངས་པའི་སླད་དུ་སྟེ། དེས་ན་མཚན་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་ཞེས་བགྱིའོ། །

【注】

1、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、體格。**彼，**དེ། that.

2、**kasya(kim)**：疑問代詞、中性、單數、屬格。**何、什麼，**ཅིའི། why.

3、**hetoḥ(hetu)**：名詞、陽性、單數、從格。**因，**སྟོན་དུ། so.

4、**yā**：代詞、陰性、單數、體格。**何，**གང་། what.

5、**eṣā**：代詞、陰性、單數、體格。**此，**དེ། it.

6、**bhagavaṃl(bhagavan)**：名詞、陽性、單數、呼格。**薄伽梵、世尊，**བཅོམ་ལྡན་འདས །O Lord.

7、**lakṣaṇa-saṃpat(lakṣaṇa-saṃpad)**：名詞、陰性、單數、體格。**諸相具足，**མཚན་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ། the possession of marks.

8、**tathāgatena(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、具格。**如來，**དེ་བཞིན་གཤེགས་པ།Tathāgata.

9、**bhāṣitā(bhāṣita，√bhāṣ-1)**：過去分詞、陽性、複數、體格。**所說，**གསུངས་པ།taught.

10、**alakṣana-saṃpad**：名詞、陰性、單數、體格。**非具足相，**མཚན་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་མ་མཆིས་པ། no possession of no marks..

11、**eṣā**：代詞、陰性、單數、體格。**此，**དེ། it.

12、**tathāgatena(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、具格。**如來，**དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

13、**bhāṣitā(√bhās)**：過去分詞、陰性、單數、體格。**說，**གསུངས། teach.

14、**tena(saḥ)**：代詞、陽性、單數、具格。**彼、是故，**དེ། དེས་ན། therefore..

15、**ucyante(√vac)**：動詞、被動、複數、第三人稱。**說，**ཞེས་བྱ། called.

16、**lakṣaṇa-saṃpad(lakṣaṇa-saṃpad)**：名詞、陰性、單數、體格。**諸相具足，**མཚན་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ། the possession of marks.

【解】

此句多師譯為：“彼何所因？此，世尊！相具足，如來說；非相具足，如來說；彼故，說名相具足者。」”

此句同 20-3。

多師此句可調為：“彼何所因？世尊！如來[所]說相具足，[即]如來[所]說非相具足；彼故，說名相具足者。」”

二十一、非說所說分

21-1. भगवानाह। तत्किं मन्यसे सुभूते अपि नु तथागतस्यैवं भवति-मया धर्मो देशित इति।

21-1.bhagavān āha | tatkiṃ manyase subhūte api nu tathāgatasyaivaṃ bhavati mayā dharmo deśita iti |

[什譯] （缺譯）

[奘譯] 佛告善現：「於汝意云何，如來頗作是念：『我當有所說法』耶？」

[淨譯] 「妙生，於汝意云何，如來作是念：『我說法』耶？」

[藏譯]བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་བཀའ་སྩལ་པ། རབ་འབྱོར་འདི་ཇི་སྙམ་དུ་སེམས། དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་འདི་སྙམ་དུ་ངས་ཆོས་བསྟན་ཏོ་ཞེས་དགོངས་སོ་སྙམ་ན།

【注】

1、**bhagavān(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、體格。世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། The Lord

2、**āha(√ah)**：動詞、完成式、單數、第三人稱。說、言、告，བཀའ་སྩལ་པ། teach.

3、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、業格。彼，འདི། it.

4、**kiṃ**：代詞、中性、單數、業格。云何，ཇི་སྙམ་དུ། what.

5、**manyase(√man-4)**：動詞、中間、單數、第二人稱。作意、認為，སེམས། think.

6、**subhūte(subhūti)**: 名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

7、**api**: 副詞。然；泛指，

8、**nu**: 副詞。泛指、加強語氣，

9、**tathāgatasya(tathāgata)**: 名詞，陽性，單數，屬格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

10、**evaṃ**: 不變詞。如是，འདི་སྙམ་དུ། so.

11、**bhavati(√bhū)**: 動詞，單數，第三人稱。有，occur.

12、**mayā(aham)**: 名詞，單數，陽性，具格。我，ང། by me.

13、**dharmo(dharma)**: 名詞，陽性，單數，體格。法，ཆོས། dharma.

14、**deśita(√diś-6)**: 過去分詞，單數，體格。說，དགོངས། demonstrated.

【解】

此句多師譯為："世尊言：「彼何意念？善實！雖然，如來如是念：『我法說』？」"

多師此句可調為："世尊言：「善實！[汝於]彼[作]何意念？如來如是念：『我說法』[耶]？」"

21-2.सुभूतिराह।नो हीदं भगवन् तथागतस्यैवं भवति-मया धर्मो देशित इति।

21-2.subhūtir āha | no hīdaṃ bhagavan tathāgatasyaivaṃ bhavati mayā dharmo deśita iti |

[什譯]　（缺譯）

[奘譯]　（缺譯）

[淨譯]　（缺譯）

[藏譯]　（缺譯）

【注】

1、**subhūtir(subhūti)**: 名詞、陽性、單數、體格。善現、須菩提，རབ་འབྱོརSubhūti.

2、**āha(√ah)**: 動詞、完成式、單數、第三人稱。說，言，告，གསོལ་པ། reply.

3、**no**: 副詞。不、非，མ། not.

4、**hi**: 小品詞、表強調。誠然，

5、**idaṃ(idam)**: 代詞、中性、單數、體格。如是，དེ། it.

6、**bhagavan(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、呼格。世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། O Lord.

7、**tathāgatasya(tathāgata)**: 名詞，陽性，單數，屬格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

8、**evaṃ**: 不變詞。如是，འདི་སྙམ་དུ། so.

9、**bhavati(√bhū)**: 動詞，單數，第三人稱。有，occur.

10、**mayā(aham)**: 名詞，單數，陽性，具格。我，ང། by me.

11、**dharmo(dharma)**: 名詞，陽性，單數，體格。**法，**ཆོས། dharma.

12、**deśita(√diś-6)**: 過去分詞，單數，體格。**說，**བསྟན། demonstrated.

【解】

此句多師譯為：“善實言：「不如此，世尊！不如來如是念：『我法說。』」”

此句同 20-2。此句唯多師所譯與梵文一致，其他所譯，皆並入下句，無善現之答，而由佛自答。

多師此句可調為：“善實言：「不如此，世尊！如來不如是念：『我說法。』」。”

21-3.भगवानाह।यः सुभूते एवं वदेत्- तथागतेन धर्मो देशित इति, स वितथं वदेत्। अभ्याचक्षीत मां स सुभूते असतोद्गृहीतेन।

21-3.bhagavān āha | yaḥ subhūte evaṃ vadet tathāgatena dharmo deśita iti sa vitathaṃ vaded abhyācakṣīta māṃ sa subhūte 'satodgṛhītena |

[什譯] 「須菩提，汝勿謂如來作是念『我當有所說法』！莫作是念！何以故？若人言如來有所說法，即為謗佛！不能解我所說故！

[奘譯] 「善現，汝今勿當作如是觀！何以故？善現，若言如來有所說法，即為謗我，為非善取！

[淨譯] 「汝勿作是見！若言如來有所說法者，則為謗我！

[藏譯]རབ་འབྱོར་དེ་དེ་ལྟར་མི་ལྟ་སྟེ། དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་གང་བསྟན་པའི་ཆོས་དེ་གང་ཡང་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ། །རབ་འབྱོར་སུ་ཞིག་འདི་སྐད་དུ་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་ཆོས་བསྟན་ཏོ་ཞེས་ཟེར་ན། རབ་འབྱོར་དེ་ནི་མེད་པ་དང་ལོག་པར་ཟིན་པས་ང་ལ་སྐུར་བར་འགྱུར་རོ། །

【注】

1、**bhagavān(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、體格。**世尊，**བཅོམ་ལྡན་འདས། The Lord

2、**āha(√ah)**：動詞、完成式、單數、第三人稱。**說、言、告，**བཀའ་སྩལ་པ། teach.

3、**yaḥ**: 代詞、陽性、單數、體格。**誰，**སུ་ཞིག who.

4、**subhūte(subhūti)**: 名詞、陽性、單數、呼格。**善現、須菩提，**རབ་འབྱོར། Subhūti.

5、**evaṃ**: 不變詞。**如是，**འདི་སྐད། so.

6、**vaded(√vad-1)**: 動詞、祈願、單數、第三人稱。**說，**ཟེར། say.

7、**tathāgatena(tathāgata)**: 名詞、陽性、單數、具格。**如來，**དེ་བཞིན་གཤེགས་པ།Tathāgata.

8、**dharmo(dharma)**: 名詞，陽性，單數，體格。**法，**ཆོས།dharma.

9、**deśita(√diś-6)**: 過去分詞，單數，體格。**說，**བསྟན། demonstrated.

10、**sa(saḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。**彼，**དེ།he.

11、**vitathaṃ(vitatha)**形容詞、陽性、單數、業格。**非真實，**ལོག་པ། falsely.

12、**vaded(√vad-1)**動詞、祈願、單數、第三人稱。**說，**སྨྲ་བ། speak.

13、**abhyācakṣīta(abhi-ā-√cakṣ)**動詞、祈願、單數、第三人稱。**謗，**སྐུར་བ། misrepresent.

14、**māṃ(aham)**：代詞、陽性、單數、業格。**我，**ང། me.

15、**sa(saḥ)**: 代詞、陽性、單數、體格。**彼，**དེ། that.

16、**subhūte(subhūti)**: 名詞、陽性、單數、呼格。**善現、須菩提，**རབ་འབྱོར།Subhūti.

17、**'satodgṛhītena(√grah-9)**名詞、陽性、單數、具格。**不實執，**not there.

【解】

此句多師譯為：“世尊言：「若我，善實！如是語：『如來法說。』誹謗我。彼，善實！不實取。”

此句同 17-11。此句多師所譯與梵文基本一致，唯“yaḥ”，譯成“若我”，則為不妥，應是“若人、若誰”，“vitathaṃ vaded（說不實語）”，亦未譯出。余譯中，前半句應是上句。

多師此句可調為：“世尊言：「善實！若[人]如是語：『如來說法。』[彼則]誹謗我。善實！彼取不實。”

21-4. तत्कस्य हेतोः । धर्मदेशना धर्मदेशनेति सुभूते नास्ति स कश्चिद्धर्मो यो धर्मदेशना नामोपलभ्यते।

21-4.tatkasya hetoḥ | dharma-deśanā dharma-deśaneti subhūte nāsti sa kaścid dharmo yo dharma-deśanā nāmopalabhyate |

[什譯] 須菩提，說法者，無法可說，是名說法！」

[奘譯] 何以故？善現，說法說法者，無法可得，故名說法！」

[淨譯] 何以故？言說法說法者，無法可說，是名說法！」

[藏譯] དེ་ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། རབ་འབྱོར་ཆོས་བསྟན་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི། གང་ཆོས་བསྟན་པ་ཆོས་བསྟན་པ་ཞེས་བྱ་བར་དམིགས་པར་འགྱུར་བའི་ཆོས་དེ་གང་ཡང་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ། །

【注】

1、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、體格。彼，དེ། it.

2、**kasya(kim)**：疑問代詞、中性、單數、屬格。何、什麼，ཅིའི། why.

3、**hetoḥ(hetu)**：名詞、陽性、單數、從格。因，ཕྱིར། so.

4、**dharma-deśanā** 名詞，陰性，單數，體格。說法，ཆོས་བསྟན་པ། demonstration of dharma.

5、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

6、**na**：副詞。不、非，མ། not.

7、**asti(√as)**：動詞、單數、第三人稱。有、是，has.

8、**sa(saḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。彼，དེ།that.

9、**kaścid**：代詞。任何，གང་ཡང་། any.

10、**dharmo(dharma)**：名詞，陽性，單數，體格。法，ཆོས།dharma.

11、**yo(yaḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。誰，གང་།what.

12、**nāma**：不變詞。名為，discourse.

13、**upalabhyate(upa-√labh-1)**：動詞、單數、第三人稱。可得，དམིགས། got at.

【解】

此句多師譯為：“彼何所因？法說、法說者，善實！無有法，若法說名可得。」”

多師此句可調為：“彼何所因？說法、說法者，善實！無有[一]法可得，名[為] 說法。」”

21-5. एवमुक्ते आयुष्मान् सुभूतिर्भगवन्तमेतदवोचत्-अस्ति भगवन् केचित्सत्त्वा भविष्यन्त्यनागतेऽध्वनि पश्चिमे काले पश्चिमे समये पश्चिमायां पञ्चशत्यां सद्धर्मविप्रलोपे वर्तमाने, य इमानेवंरूपान् धर्मान् श्रुत्वा अभिश्रद्धास्यन्ति।

21-5.evam ukta āyuṣmān subhūtir bhagavantam etad avocat | asti bhagavan kecit sattvā bhaviṣyanty anāgate 'dhvani paścime kāle paścime samaye paścimāyāṃ pañcaśatyāṃ saddharma-vipralope vartamāne ya imān evaṃrūpān dharmāñ śrutvā abhiśraddhāsyanti |

[什譯] 爾時，慧命須菩提白佛言：「世尊，頗有眾生，於未來世，聞說是法，生信心不？」

[奘譯] 爾時，具壽善現白佛言：「世尊，於當來世，後時、後分、後五百歲，正法將滅時分轉時，頗有有情聞說如是色類法已，能深信不？」

[淨譯] 妙生白佛言：「世尊，於當來世，頗有眾生，聞說是經，生信心不？」

[藏譯] དེ་ནས་བཅོམ་ལྡན་འདས་ལ་ཚེ་དང་ལྡན་པ་རབ་འབྱོར་གྱིས་འདི་སྐད་གསོལ་ཏོ། །བཅོམ་ལྡན་འདས་མ་འོངས་པའི་དུས་ན། སེམས་ཅན་གང་དག་འདི་ལྟ་བུའི་ཆོས་བཤད་པ་འདི་ཐོས་ནས། མངོན་པར་ཡིད་ཆེས་པར་འགྱུར་བ་འབྱུང་བ་ལྟ་མཆིས་ལགས་སམ།

【注】

1、**evam**：副詞。如是，དེ་སྐད། this.

2、**ukte(ukta，√vac)**：過去分詞、陽性、單數、依格。語、說，གསོལ་བ། ask.

3、**āyuṣmān(āyuṣmat)**：形容詞、陽性、單數、體格。具壽，ཚེ་དང་ལྡན་པ། Venerable.

4、**subhūtir(subhūti)**：名詞、陽性、單數、體格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། subhūti.

5、**bhagavantam(bhagavant)** ：名詞、陽性、單數、業格。薄伽梵、世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། The Lord.

6、**etad**：代詞、中性、單數、業格。此，འདི་སྐད། this.

7、**avocat(√vac-2)**：不定過去時、主動、單數、第三人稱。說、言，ཅེས། say.

8、**asti(√as)**：動詞、單數、第三人稱。有、是，འབྱུང་བ། are.

9、**bhagavan(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、呼格。世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། O Lord.

10、**kecit**：疑問代詞。任何，གང་དག any.

11、**sattvā(sattva)**：名詞、陽性、複數、體格。有情，སེམས་ཅན། beings.

12、**bhaviṣyanty(√bhū)**：動詞、未來、複數、第三人稱。有，མཆིས།

13、**anāgate(anāgata)**：形容詞、陽性、單數、依格。當來、未来，མ་འོངས་པ། future period

14、**'dhvani(adhvan)**：名詞、陽性、單數、依格。世，時，དུས། at the time

15、**paścime(paścima)**：形容詞、陽性、單數、依格。後，ཐ་མ། last

16、**kāle(kāla)**：名詞、陽性、單數、依格。分，時，དུས། time

17、**samaye(samaya)**：名詞、陽性、單數、依格。時，དུས། epoch

18、**paścimāyāṃ(paścima)**：形容詞、陰性、單數、依格。後，ཐ་མ། last

19、**pañca-śatyāṃ(pañca-śati)**：名詞、陰性、單數、依格。五百歲，ལྔ་བརྒྱ། 500 years

20、**saddharma- vipralope(sad-dharma- vipralopa)**：複合名詞、陽性、單數、依格。正法滅時，དམ་པའི་ཆོས་རྣམ་པར་འཇིག་པ། collapse the good doctrine

21、**vartamāne(√vṛt-1)**：現在分詞、陽性、單數、依格。轉，འགྱུར་བ།

22、**ye(yaḥ)**：代詞、陽性、複數、體格。彼，གང་དག who..

23、**ya(yaḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。誰，གང་།what.

24、**imān(ayam)**：代詞、陽性、複數、業格。此，འདི་དག these.

25、**evaṃrūpān(evaṃrūpa)**：名詞、陽性、複數、業格。如是色類，འདི་ལྟ་བུ།

26、**dharmāñ(dharma)**：名詞、陽性、複數、業格。法，ཆོས།dharma.

27、**śrutvā(√śru-5)**：獨立式。聽，ཐོས། heard.

28、**abhiśraddhāsyanti(abhi-śrad-√dhā)**：動詞、未來、複數、第三人稱。深信，མངོན་པར་ཡིད་ཆེས་པ། truly belive.

【解】

此句多師譯為："爾時，命者善實，世尊邊如是言：「雖然，世尊！當有未來，頗有眾生，後時、後長時、後分五百，正法破壞時中，轉時中，若此如是色類法說，聞已信當有？」"

此句同 6-2。

多師此句可調為："爾時，命者善實[向]世尊如是言：「世尊！頗有眾生，（於）未來，後時、後長時、後分五百正法破壞時中、轉時中，（於）如是色類法說，聞已當信[否]？」"

21-6. भगवानाह। न ते सुभूते सत्त्वा नासत्त्वाः।

21-6.bhagavān āha | na te subhūte sattvā nāsattvāḥ |

[什譯] 佛言：「須菩提，彼非眾生，非不眾生！

[奘譯] 佛言：「善現，彼非有情，非不有情！

[淨譯] 佛告妙生：「有生信者，彼非眾生，非非眾生！

[藏譯]བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་བཀའ་སྩལ་པ། རབ་འབྱོར་དེ་དག་ནི་སེམས་ཅན་ཡང་མ་ཡིན། སེམས་ཅན་མེད་པ་ཡང་མ་ཡིན་ནོ། །

【注】

1、**bhagavān(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、體格。世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། The Lord

2、**āha(√ah)**：動詞、完成式、單數、第三人稱。說、言、告，བཀའ་སྩལ་བ། said.

3、**na** 否定詞。非，མ། nor.

4、**te(saḥ)**：代詞、陽性、複數、體格彼等，དེ་དག they.

5、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར།Subhūti.

6、**sattvā(sattva a)**：名詞、陽性、單數、體格。有情，སེམས་ཅན། beings.

7、**asattvā(asattva)**：名詞、陽性、單數、體格。非有情，སེམས་ཅན་མེད་པ། no-beings.

【解】

此句多師譯為："世尊言：「不彼，善實！眾生，非不眾生。"

多師此句可調為："世尊言：「善實！彼不眾生，非不眾生。"

21-7. तत्कस्य हेतोः । सत्त्वाः सत्त्वा इति सुभूते सर्वे ते सुभूते असत्त्वास्तथागतेन भाषिताः।
तेनोच्यन्ते सत्त्वा इति॥२१॥

21-7.tatkasya hetoḥ | sattvāḥ sattvā iti subhūte sarve te subhūte asattvās tathāgatena bhāṣitāḥ | tenocyante sattvā iti ||21||

[什譯] 何以故？須菩提，眾生眾生者，如來說非眾生，是名眾生！」

[奘譯] 何以故？善現，一切有情者，如來說非有情，故名一切有情！」

[淨譯] 何以故？眾生眾生者，如來說非眾生，是名眾生！」

[藏譯]དེ་ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། རབ་འབྱོར་སེམས་ཅན་རྣམས་ཞེས་བྱ་བ་ནི། དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་དེ་དག་སེམས་ཅན་མེད་པར་གསུངས་པའི་ཕྱིར་ཏེ། དེ་བས་ན་སེམས་ཅན་རྣམས་ཞེས་བྱའོ། །

【注】

1、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、體格。彼，དེ། that.

2、**kasya(kim)**：疑問代詞、中性、單數、屬格。何、什麼，ཅིའི། why.

3、**hetoḥ(hetu)**：名詞、陽性、單數、從格。因，ཕྱིར།so.

4、**sattvāḥ(sattva a)**：名詞、陽性、單數、體格。有情，སེམས་ཅན། beings.

5、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

6、**sarve(sarva)**：代詞、陽性、複數、體格。一切，ཐམས་ཅད། all.

7、**te(saḥ)**：代詞、陽性、複數、體格。彼等，དེ་དག །they.

8、**asattvās(a-sattva a)**：名詞、陽性、複數、體格。非有情，སེམས་ཅན་མེད་པ། no-beings.

9、**tathāgatena(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、具格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

10、**bhāṣitāḥ(bhāṣita，√bhāṣ-1)**：過去分詞、陽性、單數、體格。說，གསུངས་པ། taught.

11、**tena(saḥ)**：代詞、陽性、單數、具格。彼、是故，དེ། དེས་ན། therefore..

12、**ucyante(√vac)**動詞、被動、複數、第三人稱。說，ཞེས་བྱ། called.

【解】

此句多師譯為：“彼何所因？眾生、眾生者，善實！一切彼非眾生，彼，如來說；彼故，說名眾生者。”

多師此句可調為：“彼何所因？善實！眾生、眾生者，如來說彼一切非眾生；彼故，說名眾生者。”

二十二、無法可得分

22-1. तत्किं मन्यसे सुभूते। अपि नु अस्ति स कश्चिद्धर्मः, यस्तथागतेनानुत्तरां सम्यक्संबोधिमभिसंबुद्धः ।

22-1.tatkiṃ manyase subhūte api nv asti sa kaścid dharmo yas tathāgatena anuttarāṃ samyaksaṃbodhim abhisaṃbuddhaḥ |

[什譯] (缺譯)

[奘譯] 佛告善現：「於汝意云何，頗有少法，如來、應、正等覺現證無上正等菩提耶？」

[淨譯] 「妙生！於汝意云何，佛得無上正等覺時，頗有少法所證不？」

[藏譯]རབ་འབྱོར་འདི་ཇི་སྙམ་དུ་སེམས། དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་གང་བླ་ན་མེད་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་ཏུ་མངོན་པར་རྫོགས་པར་སངས་རྒྱས་པའི་ཆོས་དེ་གང་ཡང་ཡོད་སྙམ་མམ།

【注】

1、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、業格。彼，འདི། it.

2、**kiṃ**：代詞、中性、單數、業格。云何，ཇི་སྙམ་དུ། what.

3、**manyase(√man-4)**：動詞、現在中間、單數、第二人稱。認為，作意，སེམས། think.

4、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

5、**asti(√as)**：動詞、單數、第三人稱。有、是，ཡོད། is.

6、**sa(saḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。彼，དེ། there.

7、**kaścid**：代詞。任何，གང་ཡང་། any.

8、**dharmo(dharma)**：名詞、陽性、單數、體格。法，ཆོས། dharma.

9、**yas(yaḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。誰，གང་། which.

10、**tathāgatena(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、具格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

11、**anuttarāṃ** 形容詞、陰性、單數、業格。無上，བླ་ན་མེད་པ། the ultmost.

12、**samyaksaṃbodhim(samyaksaṃbodhi)**：形容詞、陽性、單數、業格。正等菩提，ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ། right and perfect enlightenment.

13、**abhisaṃbuddhaḥ(abhi-saṃ-buddha)**：過去分詞、陽性、單數、體格。現證，མངོན་པར་རྫོགས་པར་སངས་རྒྱས། awoken.

【解】

此句多師譯為：“彼何意念？善實！雖然，有法若如來無上正遍知證覺？”此句同 17-5。

多師此句可調為：“善實！彼何意念？若有法，如來證覺無上正遍知？。”

22-2. आयुष्मान् सुभूतिराह।नो हीदं भगवन्। नास्ति स भगवन् कश्चिद्धर्मो यस्तथागतेनानुत्तरां सम्यक्संबोधिमभिसंबुद्धः।

22-2. āyuṣmān subhūtir āha | no hīdaṃ bhagavan nāsti sa bhagavan kaścid dharmo yas tathāgatena anuttarāṃ samyaksaṃbodhim abhisaṃbuddhaḥ |

[什譯] 須菩提白佛言：「世尊，佛得阿耨多羅三藐三菩提，為無所得耶？」

[奘譯] 具壽善現白佛言：「世尊，如我解佛所說義者，無有少法，如來、應、正等覺現證無上正等菩提！」

[淨譯] 妙生言：「實無有法，是佛所證！」

[藏譯]ཚེ་དང་ལྡན་པ་རབ་འབྱོར་གྱིས་གསོལ་པ། བཅོམ་ལྡན་འདས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་གང་བླ་ན་མེད་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་ཏུ་མངོན་པར་རྫོགས་པར་སངས་རྒྱས་པའི་ཆོས་དེ་གང་ཡང་མ་མཆིས་ལགས་སོ། །

【注】

1、**āyuṣmān(āyuṣmat)**：形容詞、陽性、單數、體格。具壽，ཚེ་དང་ལྡན་པ། Venerable.

2、**subhūtir(subhūti)**：名詞、陽性、單數、體格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། subhūti.

3、**āha(√ah)**：動詞、完成式、單數、第三人稱。說、言、告，གསོལ་པ། said.

4、**no**：副詞。不、非，མ། not.

5、**hi**：小品詞、表強調。誠然，

6、**idaṃ(idam)**：代詞、中性、單數、體格。如是，དེ། it.

7、**bhagavan(bhagavat)**：名詞、陽性、單數、呼格。薄伽梵、世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། The Lord

8、**na**：否定詞。無、非，མ། not.

9、**asti(√as)**：動詞、現在主動、單數、第三人稱。有、是，ཡོད། is

10、**sa(saḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。彼，དེ། that.

11、**kaścid**：代詞。任何，གང་ཡང་། any.

12、**dharmo(dharma)**：名詞、陽性、單數、體格。法，ཆོས། dharma.

13、**yas(yaḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。誰，གང་། (who).

14、**tathāgatena(tathāgata)**；名詞、陽性、單數、具格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata

15、**anuttarāṃ(anuttarā)**形容詞、陰性、單數、業格。無上，བླ་ན་མེད་པ།the utmost.

16、**samyaksaṃbodhim(samyak-saṃbodhi)**形容詞、陽性、單數、業格。正等正覺ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས།right and perfect enlightenment.

17、**abhisaṃbuddhaḥ(abhi-saṃ-buddha)**過去分詞、陽性、單數、體格。現證，བྱང་ས་པ།awoken.

【解】

此句多師譯為："命者善實言：「無有彼，世尊！有法若如來無上正遍知。」"

此句同17-6。什師將此句與上句合譯。

多師此句可調為："命者善實言：「世尊！無有[一]法，若如來[證覺]無上正遍知。」"

22-3. भगवानाह। एवमेतत्सुभूते, एवमेतत्। अणुरपि तत्र धर्मो न संविद्यते नोपलभ्यते। तेनोच्यते अनुत्तरा सम्यक्संबोधिरिति॥२२॥

22-3.bhagavān āha | evam etat subhūte evam etad aṇur api tatra dharmo na saṃvidyate nopalabhyate | tenocyate 'nuttarā samyaksaṃbodhir iti ||22||

[什譯] 「如是、如是！須菩提，我於阿耨多羅三藐三菩提，乃至無有少法可得，是名阿耨多羅三藐三菩提！

[奘譯] 佛言：「善現，如是、如是！於中少法無有、無得，故名無上正等菩提！

[淨譯] 佛告妙生：「如是、如是！此中無有少法可得，故名無上正等菩提！

[藏譯]བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་བཀའ་སྩལ་པ། རབ་འབྱོར་དེ་དེ་བཞིན་ནོ། ། དེ་དེ་བཞིན་ཏེ། དེ་ལ་ཆོས་ཅུང་ཟད་ཀྱང་མི་དམིགས་ཤིང་མེད་དེ། དེས་ན་བླ་ན་མེད་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་ཅེས་བྱའོ།།

【注】

1、**bhagavān(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、體格。薄伽梵、世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། The Lord.

2、**āha(√ah)**：動詞、完成式、單數、第三人稱。說、言、告，གསོལ་པ། said.

3、**evam**：不變詞。如是，དེ་བཞིན། so.

4、**etat(etad)**：代詞、中性、單數、體格。此，དེ། this.

5、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

6、**tatra**：副詞。此中，དེ་ལ། there.

7、**dharmo(dharma)**：名詞、陽性、單數、體格。法，ཆོས། dharma.

8、**na**：否定詞。無，མི། not.

9、**saṃvidyate(saṃ-√vid-4)**：動詞、單數、第三人稱。有，མངའ། exist.

10、**upalabhyate(upa-√labh-1)**：動詞、單數、第三人稱。可得，དམིགས། got at.

11、**tena(saḥ)**：代詞、陽性、單數、具格。彼、是故，དེ། དེས་ན། therefore.

12、**ucyante(√vac)**動詞、被動、複數、第三人稱。說，ཞེས་བྱ། called.

13、**'nuttarā**：形容詞、陰性、單數、體格。無上，བླ་ན་མེད་པ། the utmost.

14、**samyaksaṃbodhir(samyak-saṃbodhi)**：形容詞、陰性、單數、體格。正等菩提，ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས། right and perfect enlightenment.

【解】

此句多師譯為："世尊言：「如是，如是！善實！如是，如是！微小彼中法無有、不可得，彼故說名無上正遍知者。"

多師此句可調為："世尊言：「如是，如是！善實！如是，如是！彼中微小法（少法）無有、不可得，彼故說名無上正遍知者。"

二十三、淨心行善分

23-1.अपि तु खलु पुनः सुभूते समः स धर्मो न तत्र कश्चिद्विषमः। तेनोच्यते अनुत्तरा सम्यक्संबोधिरिति।

23-1.api tu khalu punaḥ subhūte samaḥ sa dharmo na tatra kaścid viṣamaḥ | tenocyate 'nuttarā samyaksaṃbodhir iti |

[什譯] 復次，須菩提，是法平等，無有高下，是名阿耨多羅三藐三菩提！

[奘譯] 復次，善現，是法平等，於其中間，無不平等，故名無上正等菩提！

[淨譯] 妙生，是法平等，無有高下，故名無上正等菩提！

[藏譯]ཡང་རབ་འབྱོར་ཆོས་དེ་ནི་མཉམ་པ་སྟེ། དེ་ལ་མི་མཉམ་པ་དང་མཉམ་པ་གང་ཡང་མེད་པས། དེས་ན་བླ་ན་མེད་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་ཅེས་བྱའོ། །

【注】

1、**punaḥ(punar)**：副詞。也，再，ཡང་། again.

2、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

3、**samaḥ(sama)**形容詞、陽性、單數、體格。平等，མཉམ་པ། self-identical.

4、**sa(saḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。彼，དེ། that.

5、**dharmo(dharma)**：名詞、陽性、單數、體格。法，ཆོས། dharma.

6、**na**：否定詞。無、非，མ། not.

7、**tatra**：副詞。此中，དེ་ལ། there.

8、**kaścid**：代詞。任何，གང་ཡང་། any.

9、**viṣamaḥ(viṣama)** 形容詞、陽性、單數、體格。不平等，མི་མཉམ་པ། variance.

10、**tena(saḥ)**：代詞、陽性、單數、具格。彼、是故，དེ། དེས་ན། therefore.

11、**ucyante(√vac)**動詞、被動、複數、第三人稱。說，ཞེས་བྱ། called.

12、**'nuttarā**：形容詞、陰性、單數、體格。無上，བླ་ན་མེད་པ། the utmost.

13、**samyaksaṃbodhir(samyak-saṃbodhi)**：形容詞、陰性、單數、體格。正等菩提，ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས།right and perfect enlightenment.

【解】

此句多師譯為："雖然復次時，善實！平等正法，彼不中有不平等，彼故說名無上正[＊]遍知者。"

viṣamaḥ，什師、淨師譯為"高下"，奘師、多師譯為"不平等"。藏譯中："此中，等與不等悉皆無有。"

多師此句可調為："復次，善實！正法平等，彼中不有不平等，彼故說名無上正遍知者。"

23-2.निरात्मत्वेन निःसत्त्वत्वेन निर्जीवत्वेन निष्पुद्गलत्वेन समा सा अनुत्तरा सम्यक्संबोधिः सर्वैः कुशलैर्धर्मैरभिसंबुध्यते।

23-2.nirātmatvena niḥsattvatvena nirjīvatvena niṣpudgalatvena samā sānuttarā samyaksaṃbodhiḥ sarvaiḥ kuśalair dharmair abhisaṃbudhyate |

[什譯] 以無我、無人、無眾生、無壽者，修一切善法，則得阿耨多羅三藐三菩提！

[奘譯] 以無我性、無有情性、無命者性、無士夫性、無補特伽羅等性平等故，名無上正等菩提！一切善法無不現證、一切善法無不妙覺 ！

[淨譯] 以無我、無眾生、無壽者、無更求趣性，其性平等，故名無上正等菩提！一切善法皆正覺了，故名無上正等正覺！

[藏譯]བླ་ན་མེད་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་དེ་ནི་བདག་མེད་པ་དང་། སེམས་ཅན་མེད་པ་དང་། སྲོག་མེད་པ་དང་། གང་ཟག་མེད་པར་མཉམ་པ་སྟེ། དགེ་བའི་ཆོས་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་མངོན་པར་རྫོགས་པར་སངས་རྒྱས་སོ། །

【注】

1、**nirātmatvena(nir-ātma-tva)**：名詞、中性、單數、具格。无我性，བདག་མེད་པ། selfless.

2、**niḥsattvatvena(niḥsattva-tva)**：名詞、中性、單數、具格。无有情性，ཆོས་ཐམས་ཅད། all dharmas.

3、**nirjīvatvena (nir-jīva-tva)**：名詞、中性、單數、具格。無命者性，སྲོག་མེད་པ། without living soul.

4、**niṣpudgalatvena(niṣ-pudgala-tva)**：名詞、中性、單數、具格。無補特伽羅性，གང་ཟག་མེད་པ། without personality.

5、**samā**：形容詞、陰性、單數、體格。平等，མཉམ་པ། self-identical.

6、**sā(saḥ)**：代詞、陰性、單數、體格。彼，དེ། that.

7、**'nuttarā**：形容詞、陰性、單數、體格。無上，བླ་ན་མེད་པ། the utmost.

8、**samyaksaṃbodhir(samyak-saṃbodhi)**：形容詞、陰性、單數、體格。正等菩提，ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས། right and perfect enlightenment.

9、**sarvaiḥ(sarva)**：形容詞、陽性、複數、具格。一切，ཐམས་ཅད། all.

10、**kuśalair(kuśala)**：形容詞、陽性、複數、具格。善，དགེ་བ། wholesome.

11、**dharmair(dharma)**：名詞、陽性、複數、具格。法，ཆོས། dharma.

12、**abhisaṃbudhyate(abhi-saṃ-√budh-1)**：動詞、單數、第三人稱。現證，སྒྲངས་པ།awoken.

【解】

此句多師譯為："無我故、無壽故、無眾生故、無人故，平等。無上正遍知，一切善法證覺。"

多師此句可調為："無我故、無壽故、無眾生故、無人故，彼平等。[以]一切善法，證覺無上正遍知。"

23-3.तत्कस्य हेतोः । कुशला धर्माः कुशला धर्मा इति सुभूते अधर्माश्चैव ते तथागतेन भाषिताः। तेनोच्यन्ते कुशला धर्मा इति॥२३॥

23-3.tat kasya hetoḥ | kuśalā dharmāḥ kuśalā dharmā iti subhūte adharmāś caiva te tathāgatena bhāṣitāḥ | tenocyante kuśalā dharmā iti ||23||

[什譯] 須菩提，所言善法者，如來說非善法，是名善法！

[奘譯] 善現，善法善法者，如來一切說為非法，是故如來說名善法善法！

[淨譯] 妙生，善法者，如來說為非法，故名善法！

[藏譯]རབ་འབྱོར་དགེ་བའི་ཆོས་རྣམས་ཞེས་བྱ་བ་ནི། དེ་དག་ཆོས་མེད་པ་ཉིད་དུ་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་གསུངས་ཏེ། དེས་ན་དགེ་བའི་ཆོས་རྣམས་ཞེས་བྱའོ། །

【注】

1、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、體格。彼，དེ། that.

2、**kasya(kim)**：疑問代詞、中性、單數、屬格。何、什麼，ཅིའི། why.

3、**hetoḥ(hetu)**：名詞、陽性、單數、從格。因，རྒྱུ། so.

4、**kuśalā(kuśala)**形容詞、陽性、複數、體格。善，དགེ་བ། wholesome.

5、**dharmāḥ(dharma)**名詞、陽性、複數、體格。法，ཆོས། dharma.

6、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

7、**adharmāś(a-dharma)**：名詞、陽性、複數、體格。非法，ཆོས་མ་ཡིན་པ། no-dharmas.

8、**ca**：不變詞。與、及，ལས། and

9、**iva**：副詞、如，如是，ཉིད། truly

10、**te(saḥ)**：代詞、陽性、複數、體格。彼等，དེ་དག they.

11、**tathāgatena(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、具格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

12、**bhāṣitāḥ(bhāṣita，√bhāṣ-1)**：過去分詞、陽性、單數、體格。所說，གསུངས་པ། taught.

13、**tena(saḥ)**：代詞、陽性、單數、具格。彼、是故，དེ། དེས་ན། therefore.

14、**ucyante(√vac)**動詞、被動、複數、第三人稱。說，ཞེས་བྱ། called.

【解】

此句多師譯為："善法、善法者，善實！非法，如是彼，如來說；彼故，說名善法者。"

此句同前等“即非”句。

多師此句可調為：“善實！善法、善法者，如來說彼[即]是非法；彼故，說名善法者。”

二十四、福智無比分

24-1.यश्च खलु पुनः सुभुते स्त्री वा पुरुषो वा यावन्तस्त्रिसाहस्रमहासाहस्रे लोकधातौ सुमेरवः पर्वतराजानः, तावतो राशीन् सप्तानां रत्नानामभिसंहृत्य तथागतेभ्योऽर्हद्भ्यः सम्यक्संबुद्धेभ्यो दानं दद्यात् ।

24-1.yaśca khalu punaḥ subhūte strī vā puruṣo vā yāvantas trisāhasramahāsāhasre lokadhātau sumeravaḥ parvata-rājānas tāvato rāśīn saptānāṃ ratnānām abhisaṃhṛtya tathāgatebhyo 'rhadbhyaḥ samyaksaṃbuddhebhyo dānaṃ dadyāt|

[什譯] 須菩提，若三千大千世界中所有諸須彌山王，如是等七寶聚，有人持用布施；

[奘譯] 復次，善現，若善男子或善女人集七寶聚，量等三千大千世界其中所有妙高山王，持用布施；

[淨譯] 妙生，若三千大千世界中所有諸妙高山王，如是等七寶聚，有人持用布施；

[藏譯] ཡང་རབ་འབྱོར་རིགས་ཀྱི་བུའམ་རིགས་ཀྱི་བུ་མོ་གང་ལ་ལ་ཞིག་གིས་སྟོང་གསུམ་གྱི་སྟོང་ཆེན་པོའི་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་ན་རིའི་རྒྱལ་པོ་རི་རབ་དག་ཇི་སྙེད་ཡོད་པ་དེ་ཙམ་གྱི་རིན་པོ་ཆེ་སྣ་བདུན་གྱི་ཕུང་པོ་མངོན་པར་བསྡུས་ཏེ། སྦྱིན་པ་བྱིན་པ་བས།

【注】

1、**yaś(yaḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。誰，གང་། what.

2、**ca**：不變詞。與、及，འམ། and

3、**khalu** 副詞、加強語氣。

4、**punaḥ(punar)**：副詞。也，再ཡང་།again.

5、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

6、**strī**：名詞、陰性、單數、體格。女人，རིགས་ཀྱི་བུ་མོ། woman.

7、**puruṣo(puruṣa)**名詞、陽性、單數、體格。士夫，རིགས་ཀྱི་བུ། man.

8、**yāvantas(yāvat)**：形容詞、陽性、複數、體格。所有，ཇི་སྙེད། all.

9、**trisāhasramahāsāhasre** 名詞、陽性、單數、依格。三千大千，སྟོང་གསུམ་གྱི་སྟོང་ཆེན་པོ། 1,000 millions.

10、**lokadhātau** 名詞、陽性、單數、依格。世界，འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས། world.

11、**sumeravaḥ(sumeru)**名詞、陽性、複數、體格。妙高山、須彌山，རི་རབ། Sumerus.

12、**parvata-rājānas(parvata-rājan)**：名詞、陽性、複數、體格。山王，རིའི་རྒྱལ་པོ། kings of mountains.

13、**tāvataś(tāvat)**：形容詞、陽性、複數、體格。如此之多，དེ་སྙེད། as many.

14、**rāśīn(rāśi)**名詞、陽性、複數、業格。聚量，ཕུང་པོ། heaps.

15、**saptānāṃ(sapta)**： 數詞、陽性、複數、屬格。**七**，བདུན། seven.

16、**ratnānām(ratna)**：名詞、陽性、複數、屬格。**寶**，རིན་པོ་ཆེ། treasures.

17、**abhisaṃhṛtya(abhi-saṃ-√hṛ-1)**動詞、獨立式。**集**，མངོན་པར་བསྡུས་པ། piled up.

18、**tathāgatebhyo(tathāgata)**：名詞、陽性、複數、為格。**如來**，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata

19、**'rhadbhyaḥ(arhat)**：名詞、陽性、複數、為格。**應供**， དགྲ་བཅོམ་པ། Arhats.

20、**samyaksaṃbuddhebhyo(samyaksaṃbuddhebhya)**：名詞、陽性、複數、為格。**正等正覺**，ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ།， right and perfect enlightenment

21、**dānaṃ(dāna)**：名詞、中性、單數、業格。**布施**，སྦྱིན་པ། gift.

22、**dadyāt(√dā-3)**：動詞、祈願、主動、單數、第三人稱。**奉施**，བྱིན། give.

【解】

此句多師譯為：“若復，善實！所有三千大千世界須彌山王，彼所有聚七寶普散，如來、應、等正遍知施與。”

此句多師所譯，少“strī vā puruṣo vā(男子、女人)”，又把“abhisaṃhṛtya（集）”譯成“普散”。

多師此句可調為：“復[次]，善實！[若]三千大千世界所有須彌山王，[集]彼所有七寶聚，施與如來、應、等正遍知。”

24-2. यश्च कुलपुत्रो वा कुलदुहिता वा इतः प्रज्ञापारमितया धर्मपर्यायादन्तशश्चतुष्पादिकामपि गाथामुद्गृह्य परेभ्यो देशयेत्, अस्य सुभूते पुण्यस्कन्धस्य असौ पौर्वकः पुण्यस्कन्धः शततमीमपि कलां नोपैति, यावदुपनिषदमपि न क्षमते ॥२४॥

24-2.yaś ca kulaputro vā kuladuhitā vetaḥ prajñāpāramitāyā dharma-paryāyād antaśaś catuṣpādikām api gāthām udgṛhya parebhyo deśayed asya subhūte puṇyaskandhasya asau paurvakaḥ puṇya-skandhaḥ śatatamīm api kalāṃ nopaiti yāvad upaniṣadam api na kṣamate ||24||

[什譯]若人以此般若波羅蜜經乃至四句偈等，受持、讀誦、為他人說，於前福德，百分不及一、百千萬億分、乃至算數譬喻所不能及！」

[奘譯]若善男子或善女人，於此般若波羅蜜多經中乃至四句伽他，受持、讀誦、究竟通利，及廣為他宣說開示、如理作意。善現！前說福聚於此福聚，百分計之所不能及，如是千分、若百千分、若俱胝百千分、若俱胝那庾多百千分、若數分、若計分、若算分、若喻分、若烏波尼殺曇分亦不能及！」

[淨譯]若復有人於此經中乃至一四句頌，若自受持及為他說。以前福聚比此福聚，假令分此以為百分，彼亦不能及一分，或千分億分、算分、勢分、數分、因分，乃至譬喻亦不能及一！」

[藏譯] གང་གིས་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་འདི་ལས་ཐ་ན་ཚིག་བཞི་པའི་ཚིགས་སུ་བཅད་པ་གཅིག་ཙམ་བཟུང་ནས་གཞན་དག་ལ་ཡང་དག་པར་བསྟན་ན། རབ་འབྱོར་བསོད་ནམས་ཀྱི་ཕུང་པོ་འདི་ལ་བསོད་ནམས་ཀྱི་ཕུང་པོ་སྔ་མ་དེས་བརྒྱའི་ཆར་ཡང་ཉེ་བར་མི་འཕོད་པ་ནས་རྒྱའི་བར་དུ་ཡང་མི་བཟོད་དོ། །

【注】

1、**yaś(yaḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。**誰**，གང་། what.

2、**ca**：不變詞。與、及，འམ། and

3、**kulaputro(kula-putra)**：名詞、陽性、單數、體格。善男子，རིགས་ཀྱི་བུ། son of good family.

4、**vā** 不變詞。或者，འམ། or.

5、**kuladuhitā(kuladuhitṛ)**：名詞、陰性、單數、體格。善女人，རིགས་ཀྱི་བུ་མོ། daughter of good family.

6、**vā**：不變詞。或者，འམ།or.

7、**itaḥ(itas)**：副詞。從此，འདི་ལས། from this.

8、**prajñāpāramitāyā(prajñāpāramitā)**：名詞、陰性、單數、從格。般若，智慧，ཤེས་རབ། wisdom.

9、**dharm-aparyāyād(dharm-aparyāya)**名詞、陽性、單數、從格。法門，ཆོས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས། dharma.

10、**antaśaś**：副詞。乃至，ཟ་ན།else

11、**catuṣpādikām(catuṣ-pādika)**：形容詞、陰性、複數、業格。四句，ཚིག་བཞི་པ། four lines.

12、**api**：副詞。然；泛指，

13、**gāthām(gāthā)**：名詞、陰性、複數、業格。伽陀、偈頌，ཚིགས་སུ་བཅད་པ།stanza

14、**udgṛhya(ud-√grah-9)**：動詞、獨立式。受持，བཟུང་།taken up.

15、**parebhyo(para)**：形容詞、陽性、複數、為格。他人，གཞན་དག།others.

16、**deśayed(√diś-6)**：動詞、致使、單數、第三人稱。為……宣說，འཆད།demonstrate.

17、**asya(saḥ)**：代詞、陽性、單數、屬格。彼，འདི། this.

18、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར།Subhūti.

19、**puṇyaskandhasya (puṇyaskandha)**：名詞、陽性、單數、屬格。福聚，བསོད་ནམས་ཀྱི་ཕུང་པོ། heap of merit.

20、**antikād(antika)**名詞、中性、單數、從格。所，in the presence.

21、**asau(asau)**：代詞、陽性、單數、體格。彼，དེ། this.

22、**paurvakaḥ(paurvaka)**形容詞、陽性、單數、體格。前、先，སྔ་མ། former.

23、**puṇya-skandhaḥ(puṇya-skandha)**：名詞、陽性、單數、體格。福聚，བསོད་ནམས་ཀྱི་ཕུང་པོ། heap of merit

24、**śatatamīm(śatatamī)**：形容詞、陰性、單數、業格。百分，བརྒྱའི་ཆone hundredth part.

25、**api**：副詞。亦，ཡང་། only.

26、**kalāṃ(kalā)**：名詞、陰性、單數、業格。一分，approach.

27、**na**：否定詞。不、非，མི། no.

28、**upaiti(upa-√i-2)**：動詞、單數、第三人稱。及。འགྲོ

29、**yāvad**：關係副詞。凡是、乃至，ཇི་ཙམ་དུ།

30、**upaniṣadam(upaniṣad)**：形容詞、陰性、單數、業格。鄔波尼殺曇分，comparison.

31、**api** 副詞。然；泛指，

32、**na**：否定词。不，མི། nor.

33、**kṣamate(√kṣam-1)**：动词、單數、第三人稱。能及，བཟོད། resemblance.

【解】

此句多師譯為："若此智慧彼岸到，乃至四句等偈，受已，為他等分別，此，善實！福聚，彼前者福聚，百上亦數不及，千上亦，百千上亦，俱致百千上

亦，俱致那由他百千上亦，僧企耶亦，迦羅亦，算亦，譬喻亦，憂波泥奢亦，乃至譬喻亦不及。”

此句同 16-4、16-5。

多師此句可調為：“若[於]此智慧彼岸到（般若波羅蜜多），乃至四句等偈，受[持]、為他等分別。善實！彼前者福聚，[較]此福聚，百上數亦不及，千上，百千上，俱致百千上，俱致那由他百千上，僧企耶，迦羅，算，譬喻，憂波泥奢亦，乃至譬喻亦不及。”

二十五、化無所化分

25-1. तत्किं मन्यसे सुभूते-अपि नु तथागतस्यैवं भवति-मया सत्त्वाः परिमोचिता इति? न खलु पुनः सुभूते एवं द्रष्टव्यम्।

25-1.tatkiṃ manyase subhūte api nu tathāgatasyaivaṃ bhavati mayā sattvāḥ parimocitā iti | na khalu punaḥ subhūta evaṃ draṣṭavyam |

[什譯] 「須菩提，於意云何？汝等勿謂如來作是念『我當度眾生』！須菩提，莫作是念！

[奘譯] 佛告善現：「於汝意云何，如來頗作是念『我當度脫諸有情』耶？善現，汝今勿當作如是觀！

[淨譯] 「妙生，於汝意云何，如來度眾生不？汝莫作是見『如來度眾生』！

[藏譯]རབ་འབྱོར་འདི་ཇི་སྙམ་དུ་སེམས། དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་འདི་སྙམ་དུ་ངས་སེམས་ཅན་རྣམས་བཀྲོལ་ལོ་ཞེས་དགོངས་སོ་སྙམ་ན། རབ་འབྱོར་དེ་ལྟར་མི་བལྟའོ། །

【注】

1、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、業格。彼，འདི། it.

2、**kiṃ**：代詞、中性、單數、業格。云何，ཇི་སྙམ་དུ། what.

3、**manyase(√man-4)**：動詞、中間、單數、第二人稱。作意、認為，སེམས། think.

4、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

5、**tathāgatasya(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、屬格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

6、**evaṃ**：不變詞。如是，དེ་བཞིན། so.

7、**bhavati(√bhū)**動詞、單數、第三人稱。是，གྱུར། occur.

8、**mayā(aham)**：代詞、陽性、單數、具格。我，ང། by me.

9、**sattvāḥ(sattva)**：名詞、陽性、複數、體格。有情，སེམས་ཅན། beings.

10、**parimocitā(parimocita,√muc-4)**：過去分詞、陽性、複數、體格度脫，བཀྲོལ། set free.

11、**na**：副詞。不、非，མ།not.

12、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

13、**evaṃ**：不變詞。如是，དེ་ལྟར། thus.

14、**draṣṭavyaḥ(√dṛś-1)**：動詞、必要分詞、陽性、單數、體格。見、觀，བལྟ། see.

【解】

此句多師譯為：“彼何意念？善實！雖然，如來如是念：『我眾生度脫』？不，復彼，善實！如是見應。”

多師此句可調為：“善實！彼何意念，如來如是念：『我度脫眾生』？善實！不應如是見。”

25-2. तत्कस्य हेतोः । नास्ति सुभूते कश्चित्सत्त्वो यस्तथागतेन परिमोचितः। यदि पुनः सुभूते कश्चित्सत्त्वोऽभविष्यद्यस्तथागतेन परिमोचितः स्यात्, स एव तथागतस्यात्मग्राहोऽभविष्यत्, सत्त्वग्राहो जीवग्राहः पुद्गलग्राहोऽभविष्यत्।

25-2.tatkasya hetoḥ | nāsti subhūte kaścit sattvo yas tathāgatena parimocitaḥ | yadi punaḥ subhūte kaścit sattvo 'bhaviṣyad yas tathāgatena parimocitaḥ syāt sa eva tathāgatasya ātmagrāho 'bhaviṣyat sattva-grāho jīva-grāhaḥ pudgala-grāho 'bhaviṣyat |

[什譯] 何以故？實無有眾生如來度者，若有眾生如來度者，如來則有我、人、眾生、壽者！

[奘譯] 何以故？善現，無少有情如來度者！善現，若有有情如來度者，如來即應有其我執、有有情執、有命者執、有士夫執、有補特伽羅等執！

[淨譯] 何以故？曾無有一眾生是如來度者！若有眾生是如來度者，如來則有我見、眾生見、壽者見、更求趣見！

[藏譯] དེ་ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། རབ་འབྱོར་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་གང་བཀྲོལ་བའི་སེམས་ཅན་དེ་དག་གང་ཡང་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ། །རབ་འབྱོར་གལ་ཏེ་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་སེམས་ཅན་གང་ལ་ལ་ཞིག་བཀྲོལ་བར་གྱུར་ན། དེ་ཉིད་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་བདག་ཏུ་འཛིན་པར་འགྱུར། སེམས་ཅན་དུ་འཛིན་པ་དང་། སྲོག་ཏུ་འཛིན་པ་དང་། གང་ཟག་ཏུ་འཛིན་པར་འགྱུར་རོ། །

【注】

1、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、體格。彼，དེ། that.

2、**kasya(kim)**：疑問代詞、中性、單數、屬格。何、什麼，ཅིའི། why.

3、**hetoḥ(hetu)**：名詞、陽性、單數、從格。因，ཕྱིར། so.

4、**na**：副詞。不、非，མ། not.

5、**asti(√as)**：動詞、單數、第三人稱。有、是，has.

6、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

7、**sattvo(sattva)**：名詞、陽性、單數、體格。有情，སེམས་ཅན། being.

8、**yas(saḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。何，གང་། who.

9、**tathāgatena(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、具格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

10、**parimocitaḥ(parimocita,√muc-4)**過去分詞、陽性、單數、體格度脫，བཀྲོལ། set free.

11、**yadi**：不變詞。若、設使，གལ་ཏེ། if.

12、**abhaviṣyad(√bhū-1)**：動詞、條件式、單數、第一人稱。若有，འགྱུར། had.

13、**yas(yaḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。誰，གང་། which.

14、**tathāgatena(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、具格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

15、**parimocitaḥ(parimocita,√muc-4)**過去分詞、陽性、單數、體格度脫，བཀྲོལ། set free.

16、**syāt(√as)**：動詞、為他、祈願、單數、第三人稱。**有**，འགྱུར། have.

17、**tathāgatasya(tathāgata)**名詞、陽性、單數、屬格。**如來**，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

18、**ātmagrāho(ātma-grāha)**：名詞、陽性、單數、體格。**我執**，བདག་ཏུ་འཛིན་པ། a seizing on a self.

19、**'bhaviṣyat(√bhū-1)**：動詞、條件式、單數、第一人稱。**若有**，འགྱུར། have.

20、**sattvagrāho(sattva-grāha)**：名詞、陽性、單數、體格。**有情执、众生执**，སེམས་ཅན་དུ་འཛིན་པ། seizing on a being.

21、**jīvagrāhaḥ(jīva-grāha)**：名詞、陽性、單數、體格。**命者执、壽者执**，སྲོག་ཏུ་འཛིན་པ། seizing on a soul.

22、**pudgalagrāho(pudgala-grāha)**：名詞、陽性、單數、體格。**初特伽罗执、人执**，གང་ཟག་ཏུ་འཛིན་པ། seizing on a person.

23、**'bhaviṣyat(√bhū-1)**：動詞、條件式、單數、第一人稱。**若有**，འགྱུར། have.

【解】

此句多師譯為："彼何所因？有無，善實！無有一眾生若如來度脫。若復，善實！有，如是眾生有，若彼如來度脫。彼如是，如來我取有，眾生取、壽取、人取有。"

此同前等。

多師此句可調為："彼何所因？善實！無有一眾生若如來度脫。善實！若有如是眾生，彼若如來度脫，[則]如來有我取，有眾生取、壽取、人取。"

25-3. आत्मग्राह इति सुभूते अग्राह एष तथागतेन भाषितः। स च बालपृथग्जनैरुद्गृहीतः।

25-3.ātma-grāha iti subhūte agrāha eṣa tathāgatena bhāṣitaḥ | sa ca bālapṛthagjanair udgṛhītaḥ |

[什譯] 須菩提，如來說有我者，則非有我，而凡夫之人，以為有我！

[奘譯] 善現，我等執者，如來說為非執，故名我等執，而諸愚夫異生，強有此執！

[淨譯] 妙生，我等執者，如來說為非執，而諸愚夫，妄為此執！

[藏譯]རབ་འབྱོར་བདག་ཏུ་འཛིན་ཅེས་བྱ་བ་ནི། འཛིན་པར་མེད་པར་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་གསུངས་ན། དེ་ཡང་བྱིས་པ་སོ་སོའི་སྐྱེ་བོ་རྣམས་ཀྱིས་གཟུང་ངོ་། །

【注】

1、**ātmagrāha(ātma-grāha)**：名詞、陽性、單數、體格。**我執**，བདག་ཏུ་འཛིན་པ། a seizing on a self.

2、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。**善現、須菩提**，རབ་འབྱོར།Subhūti.

3、**agrāha(a-grāha)**：名詞、陽性、單數、體格。**非我執**，འཛིན་པར་མེད་པ། no-sezing.

4、**eṣa**：代詞、陽性、單數、體格**彼**，དེ། that.

5、**tathāgatena(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、具格。**如來**，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

6、**bhāṣitaḥ(bhāṣita，√bhāṣ-1)**：過去分詞、陽性、單數、體格。**說**，གསུངས་པ། taught.

7、**sa**：代詞、陽性、單數、體格**彼**，དེ། it.

8、**bālapṛthagjanair(bāla-pṛthag-jana)**：名詞、陽性、複數、具格。**愚夫異生**，བྱིས་པ་སོ་སོའི་སྐྱེ་བོ། foolish common people.

9、**udgṛhītaḥ(ud-√grah-9)**：過去分詞、陽性、單數、體格。所取、所執，གཟུང་། seized.

【解】

此句多師譯為：“我取、我取者，善實！非取，此，如來說；彼小兒凡夫生取。”

此同前等。

多師此句可調為：“善實！我取、我取者，此[即]如來[所]說非取；彼[是]小兒凡夫生[所]取[者]。”

25-4. बालपृथग्जना इति सुभूते अजना एव ते तथागतेन भाषिताः। तेनोच्यन्ते बालपृथग्जना इति॥२५॥

25-4.bālapṛthag-janā iti subhūte a-janā eva te tathāgatena bhāṣitāḥ | tenocyante bālapṛthagjanā iti ||25||

[什譯] 須菩提，凡夫者，如來說則非凡夫！」

[奘譯] 善現，愚夫異生者，如來說為非生，故名愚夫異生！」

[淨譯] 妙生，愚夫眾生，如來說為非生，故名愚夫眾生！」

[藏譯]རབ་འབྱོར་བྱིས་པ་སོ་སོའི་སྐྱེ་བོ་རྣམས་ཞེས་བྱ་བ་ནི། དེ་དག་སྐྱེ་བོ་མེད་པ་ཉིད་དུ་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་གསུངས་ཏེ། དེས་ན་བྱིས་པ་སོ་སོའི་སྐྱེ་བོ་རྣམས་ཞེས་བྱའོ།

【注】

1、**bālapṛthagjanā(bāla-pṛthag-jana)**：名詞、陽性、複數、體格。愚夫異生，བྱིས་པ་སོ་སོའི་སྐྱེ་བོ། foolish common people.

2、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར།Subhūti.

3、**a-janā(a-jana)**：名詞、陽性、單數、體格。非生，སྐྱེ་བོ་མེད་པ། no people.

4、**te(saḥ)**：代詞、陽性、複數、體格。彼等，དེ་དག they.

5、**tathāgatena(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、具格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ།Tathāgata.

6、**bhāṣitāḥ(bhāṣita，√bhāṣ-1)**：過去分詞、陽性、複數、體格。所說，གསུངས་པ།taught.

7、**tena(saḥ)**：代詞、陽性、單數、具格。是故，དེས་ན། therefore.

8、**ucyate(√vac)**：動詞、被動、單數、第三人稱。說，ཞེས་བྱ། called.

【解】

此句多師譯為：“小兒凡夫生、小兒凡夫生者，善實！非生，彼，如來說；彼故，說名小兒凡夫生者。”

此同前等。

多師此句可調為：“善實！小兒凡夫生、小兒凡夫生者，彼[即] 如來[所]說非生；彼故，說名小兒凡夫生者。”

二十六、法身非相分

26-1. तत्किं मन्यसे सुभूते-लक्षणसंपदा तथागतो द्रष्टव्यः।

26-1.tatkiṃ manyase subhūte lakṣaṇa-saṃpadā tathāgato draṣṭavyaḥ |

[什譯] 「須菩提，於意云何，可以三十二相觀如來不？」

[奘譯] 佛告善現：「於汝意云何，可以諸相具足觀如來不？」

[淨譯] 「妙生，於汝意云何，應以具相觀如來不？」

[藏譯]རབ་འབྱོར་འདི་ཇི་སྙམ་དུ་སེམས། མཚན་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པར་བལྟ་བར་བྱ་སྙམ་མམ།

【注】

1、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、業格。彼，འདི། it.

2、**kiṃ**：代詞、中性、單數、業格。云何，ཇི་སྙམ་དུ། what.

3、**manyase(√man-4)**：動詞、中間、單數、第二人稱。作意、認為，སེམས། think.

4、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

5、**lakṣaṇa-saṃpadā(lakṣaṇa-saṃpad)**名詞，陰性，單數，具格。諸相具足，མཚན་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ། the shape of his visble.

6、**tathāgato(tathāgata)**名詞，陽性，單數，體格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

7、**draṣṭavyaḥ(√dṛś-1)**：動詞、必要分詞、陽性、單數、體格。見、觀，བལྟ་བར་བྱ། be seen.

【解】

此句多師譯為：“彼何意念？善實！相具足如來見應？。”

此 20-4 前等

多師此句可調為：“善實！[汝於]彼[作]何意念？應[以]相具足見如來？”

26-2. सुभूतिराह।नो हीदं भगवन्। यथाहं भगवतो भाषितस्यार्थमाजानामि, न लक्षणसंपदा तथागतो द्रष्टव्यः।

26-2.subhūtir āha | no hīdaṃ bhagavan | yathā ahaṃ bhagavato bhāṣitasya artham ājānāmi na lakṣaṇa-saṃpadā tathāgato draṣṭavyaḥ |

[什譯] 須菩提言：「如是、如是，以三十二相觀如來。」

[奘譯] 善現答言：「如我解佛所說義者，不應以諸相具足觀於如來！」

[淨譯] 「不爾，世尊！不應以具相觀於如來！」

[藏譯]རབ་འབྱོར་གྱིས་གསོལ་པ། བཅོམ་ལྡན་འདས་དེ་ནི་མ་ལགས་སོ། ། མཚན་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པར་བལྟ་བར་མི་བགྱི་ལགས་སོ།

【注】

1、**subhūtir(subhūti)**：名詞、陽性、單數、體格。善現、須菩提，རབ་འབྱོརSubhūti.

2、**āha(√ah)**：動詞、完成式、單數、第三人稱。說，言，告གསོལ་པ། reply.

3、**no**：副詞。不、非，མ། not.

4、**hi**：小品詞、表強調。誠然，

5、**idaṃ(idam)**：代詞、中性、單數、體格。如是，དེ། it.

6、**bhagavan(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、呼格。世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། O Lord.

7、**yathā**：副詞。如，ཇི་ལྟར། as.

8、**ahaṃ(aham)**：代詞、陽性、單數、體格。我，བདག ། I.

9、**bhagavato(bhagavat)**: 名詞、陽性、單數、屬格。**薄伽梵、世尊**，བཅོམ་ལྡན་འདས། The Lord

10、**bhāṣitasya(√bhāṣ)**: 過去分詞、單數、屬格。**所說**，གསུངས་པ། teaching.

11、**artham(artha)**: 名詞、陽性、單數、業格。**義**，དོན། meaning.

12、**ājānāmi(ā-√jñā)**: 動詞、單數、第一人稱。**我解**，བདག་གིས་འཚལ་བ། understand.

13、**na** : 否定詞。**不**，མི། not.

14、**lakṣaṇa-saṃpadā(lakṣaṇa-saṃpad)**: 名詞、陰性、單數、具格。**諸相具足**，མཚན་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ། the possession of marks.

15、**tathāgato(tathāgata)**: 名詞、陽性、單數、體格。**如來**，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

16、**draṣṭavyaḥ(√dṛś-1)**: 動詞、必要分詞、陽性、單數、體格。**見、觀**，བལྟ་བར་བྱ། be seen.

【解】

此句多師譯為：“善實言：「不如此，世尊！如我，世尊說義解我，不相具足如來見應。」”

此等 7-3、20-5。什師所譯似乎少了否定詞“不”。“yathā ahaṃ bhagavato bhāṣitasya artham ājānāmi（如我解佛所說義）”，奘師、多師譯出，淨師、藏譯未譯出。

多師此句可調為：“善實言：「不如此，世尊！如我解世尊[所]說義，不應[以]相具足見如來。」”

26-3. भगवानाह।साधु साधु सुभूते, एवमेतत्सुभूते, एवमेतद्यथा वदसि। न लक्षणसंपदा तथागतो द्रष्टव्यः। तत्कस्य हेतोः । सचेत्पुनः सुभूते लक्षणसंपदा तथागतो द्रष्टव्योऽभविष्यत्, राजापि चक्रवर्ती तथागतोऽभविष्यत्। तस्मान्न लक्षणसंपदा तथागतो द्रष्टव्यः।

26-3.bhagavān āha | sādhu sādhu subhūte evam etat subhūte evam etad yathā vadasi | na lakṣaṇa-saṃpadā tathāgato draṣṭavyaḥ | tatkasya hetoḥ | sacet punaḥ subhūte lakṣaṇa-saṃpadā tathāgato draṣṭavyo 'bhaviṣyad rājā-api cakravartī tathāgato 'bhaviṣyat | tasmānna lakṣaṇasaṃpadā tathāgato draṣṭavyaḥ |

[什譯] 佛言：「須菩提，若以三十二相觀如來者，轉輪聖王則是如來。」

[奘譯] 佛言：「善現，善哉、善哉，如是、如是！如汝所說，『不應以諸相具足觀於如來。』善現，若以諸相具足觀如來者，轉輪聖王應是如來。是故，不應以諸相具足觀於如來，如是應以諸相非相觀於如來！」

[淨譯] 「妙生，若以具相觀如來者，轉輪聖王應是如來。是故，不應以具相觀於如來，應以諸相非相觀於如來！」

[藏譯]བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་བཀའ་སྩལ་པ། རབ་འབྱོར་དེ་དེ་བཞིན་ནོ།། དེ་དེ་བཞིན་ཏེ། མཚན་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པར་བལྟ་བར་མི་བྱ་སྟེ། རབ་འབྱོར་གལ་ཏེ་མཚན་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པར་བལྟ་བར་འགྱུར་ན། འཁོར་ལོས་སྒྱུར་བའི་རྒྱལ་པོ་ཡང་དེ་བཞིན་གཤེགས་པར་འགྱུར་ཏེ། དེ་བས་ན་མཚན་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པར་བལྟ་བར་མི་བྱའོ། །

【注】

1、**bhagavān(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、體格。世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། The Lord.

2、**āha(√ah)**：動詞、完成式、單數、第三人稱。說、言、告，བཀའ་སྩལ་པ། said.

3、**sādhu**：副詞。善哉，ལེགས་སོ། well.

4、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར།Subhūti.

5、**evam**：不變詞。如是，དེ་བཞིན། so.

6、**etat(etad)**：代詞、中性、單數、業格。此，དེ། it.

7、**yathā**：副詞。如，ལྟར། as.

8、**vadasi((√vad)**：動詞、單數、第二人稱。說，say.

9、**na**：否定詞。不、非，མ།not.

10、**lakṣaṇa-saṃpadā(lakṣaṇa-saṃpad)**名詞、陰性、單數、具格。諸相具足，མཚན་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ། the possession of marks.

11、**tathāgato(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、體格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

12、**draṣṭavyaḥ(√dṛś-1)**：動詞、必要分詞、陽性、單數、體格。見、觀，བལྟ་བར་བྱ། be seen.

13、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、體格。彼，དེ། that.

14、**kasya(kim)**：疑問代詞、中性、單數、屬格何、什麼，ཅིའི། why.

15、**hetoḥ(hetu)**：名詞、陽性、單數、從格。因，ཕྱིར། so.

16、**sacet**：關係副詞。若，གལ་ཏེ། if

17、**punaḥ(punar)**：副詞。也，再ཡང།again.

18、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར།Subhūti.

19、**lakṣaṇa-saṃpadā(lakṣaṇa-saṃpad)**名詞、陰性、單數、具格。諸相具足，མཚན་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ། the possession of marks.

20、**tathāgato(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、體格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

21、**draṣṭavyo(√dṛś-1)**：動詞、必要分詞、陽性、單數、體格。見、觀，བལྟ་བར་བྱ། be seen.

22、**'bhaviṣyad(√bhū-1)**：動詞、條件式、單數、第一人稱。有，འགྱུར། had.

23、**rājā(rājan)**：名詞、陽性、單數、體格。王，རྒྱལ་པོ།monarch.

24、**cakravartī(cakravartin)**：名詞、陽性、單數、體格。轉輪，འཁོར་ལོས་སྒྱུར་བ། universal.

25、**tasmān(tasmāt)**：副詞。是故，དེ་བས་ན། therefore.

【解】

此句多師譯為：“世尊言：「善，善！善實！如是，如是！善實！如如語汝，不相具足如來見應。彼何所因？彼復，善實！相具足如來見應；有彼王轉輪，如來有；彼故，不相具足如來見應。此相非相故，如來見應。」”

此同前等。sacet 引出條件句，動詞用條件式，多師於動詞後加“應”。

“tasmānna lakṣaṇasaṃpadā tathāgato draṣṭavyaḥ”，直譯即為：“是故，不應以具足相觀如來。”這與藏譯一致。然奘師、淨師、多師，其後均加一句“應以諸相非相觀於如來”，應是梵文版本不同。

多師此句可調為：“世尊言：「善，善！善實！如是，如是！善實！如汝[所]語，不應[以]相具足見如來。彼何所因？善實！[若以]相具足見如來，[則]轉輪王[應成]如來；彼故，不應[以]相具足見如來。應[以]此相非相見如來。」”

26-4.आयुष्मान् सुभुतिर्भगवन्तमेतदवोचत्। यथाहं भगवतो भाषितस्यार्थमाजानामि न लक्षणसंपदा तथागतो द्रष्टव्यः।

26-4.āyuṣmān subhūtir bhagavantametadavocat | yathāhaṃ bhagavato bhāṣitasya artham ājānāmi na lakṣaṇa-saṃpadā tathāgato draṣṭavyaḥ |

[什譯] 須菩提白佛言：「世尊，如我解佛所說義，不應以三十二相觀如來。」

[奘譯] （缺譯）

[淨譯] （缺譯）

[藏譯]དེ་ནས་བཅོམ་ལྡན་འདས་ལ་ཚེ་དང་ལྡན་པ་རབ་འབྱོར་གྱིས་འདི་སྐད་ཅེས་གསོལ་ཏོ། །བཅོམ་ལྡན་འདས་བདག་གིས་ཇི་ལྟར་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་གསུངས་པའི་དོན་འཚལ་བ་ལྟར་ན། མཚན་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པར་བལྟ་བར་མི་བགྱི་ལགས་སོ། །

【注】

1、**āyuṣmān(āyuṣmat)**：形容詞，陽性，單數，體格。具壽，ཚེ་དང་ལྡན་པ། Venerable.

2、**subhūtir(subhūti)**：名詞，陽性，單數，體格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། subhūti.

3、**bhagavantam(bhagavant)**：名詞，陽性，單數，業格。薄伽梵、世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། The Lord.

4、**etad**：代詞、中性、單數、業格。此，འདི་སྐད། this.

5、**avocat(√vac-2)**：不定過去時、主動、單數、第三人稱。說、言，ཅེས། say.

6、**yathā**：副詞。如，ལྟར། as.

7、**ahaṃ(aham)**：代詞、陽性、單數、體格。我，བདག ། I.

8、**bhagavato(bhagavat)**：名詞、陽性、單數、屬格。薄伽梵、世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། The Lord

9、**bhāṣitasya(√bhāṣ)**：過去分詞，單數，屬格。所說的，གསུངས་པ། teaching.

10、**artham(artha)**：名詞、陽性、單數、業格。義，དོན། meaning.

11、**ājānāmi(ā-√jñā)**：動詞、單數、第一人稱。我解，བདག་གིས་འཚལ་བ། understand.

12、**na**：否定詞。不、非，མ།not.

13、**lakṣaṇa-saṃpadā(lakṣaṇa-saṃpad)**：名詞、陰性、單數、具格。諸相具足，མཚན་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ། the possession of marks.

14、**tathāgato(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、體格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

15、**draṣṭavyaḥ(√dṛś-1)**：動詞、必要分詞、陽性、單數、體格。見、觀，བལྟ་བར་བྱ། be seen.

【解】

此句多師譯為：“爾時，命者善實世尊邊如是言：「如我，世尊！世尊說義解我，不相具足如來見應。」”

此同前等。奘師、淨師缺譯。

多師此句可調為：“爾時，命者善實世尊邊如是言：「世尊！如我解世尊說[所]義，不應[以]相具足見如來。」”

26-5. अथ खलु भगवांस्तस्यां वेलायामिमे गाथे अभाषत।

26-5.atha khalu bhagavāṃs tasyāṃ velāyām ime gāthe abhāṣata |

[什譯] 爾時，世尊而說偈言：

[奘譯] 爾時，世尊而說頌曰：

[淨譯] 爾時，世尊而說頌曰：

[藏譯]དེ་ནས་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་དེའི་ཚེ་ཚིགས་སུ་བཅད་པ་འདི་དག་བཀའ་སྩལ་ཏོ། །

【注】

1、**atha**： 副詞、不變詞。爾時，དེ་ནས། then.

2、**khalu** 副詞、加強語氣。

3、**Bhagavāṃs(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、體格。薄伽梵、世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། The Lord

4、**tasyām(sā)**：代詞、陰性、單數、依格。彼，དེ། that.

5、**velāyām(velā)**名詞、陰性、單數、依格。時，ཚེ། occasion.

6、**ime(iyam)**：代詞、陰性、雙數、業格。此等，འདི་དག these.

7、**gāthe(gāthā)**：名詞、陰性、雙數、業格。伽陀、偈頌，ཚིགས་སུ་བཅད་པ། stanza

8、**abhāṣata** 動詞、未完成時、單數、第三人稱。說，བཀའ་སྩལ། taught.

【解】

此句多師譯為：“爾時，世尊彼時此伽陀說：”

多師此句可調為：“爾時，世尊彼時說此伽陀：”

26-6. ये मां रूपेण चाद्राक्षुर्ये मां घोषेण चान्वगुः।
मिथ्याप्रहाणप्रसृता न मां द्रक्ष्यन्ति ते जनाः॥१॥

26-6. ye māṃ rūpeṇa cādrākṣur ye māṃ ghoṣeṇa cānvaguḥ |
mithyā-prahāṇa-prasṛtā na māṃ drakṣyanti te janāḥ ||1||

[什譯] 「若以色見我、以音聲求我，是人行邪道，不能見如來。

[奘譯] 「諸以色觀我、以音聲尋我，彼生履邪斷，不能當見我。

[淨譯] 「若以色見我、以音聲求我，是人起邪觀，不能當見我。

[藏譯]གང་དག་ང་ལ་གཟུགས་སུ་མཐོང་། །གང་དག་ང་ལ་སྒྲར་ཤེས་པ། །ལོག་པའི་ལམ་དུ་ཞུགས་པ་སྟེ། །སྐྱེ་བོ་དེ་དག་ང་མི་མཐོང་།།

【注】

1、**ye(yaḥ)**：代詞、陽性、複數、體格。何，གང་དག who.

2、**māṃ(aham)**代詞、陽性、單數、業格。我，ང། me.

3、**rūpeṇa(rūpa)**名詞、中性、單數、具格。色，གཟུགས། form.

4、**adrākṣur(√dṛś-1)**動詞、祈願、複數、第三人稱。觀、見，མཐོང་། see.

5、**ghoṣeṇa(ghoṣ a)**名詞、陽性、單數、具格。音聲，སྒྲ། voice.

6、**anvaguḥ(anu-√gam-1)**動詞、祈願、複數、第三人稱。尋、求，ཤེས་པ། follow.

7、**mithyā-prahāṇ a-prasṛtā(√sṛ-1)**過去分詞、陽性、複數、體格。履邪断、起邪觀，ལོག་པ་འི་ལམ་དུ་ཞུགས་པ། wrong the efforts engaged in.

8、**na**：副詞。不、非，མ།not.

9、**māṃ(aham)**代詞、陽性、單數、業格。我，ང། me.

10、**drakṣyanti(dṛś-1)**動詞、未來、複數、第三人稱。見，མཐོང་། see.

11、**te(saḥ)**：代詞、陽性、複數、體格。彼等，དེ་དག། those.

12、**janāḥ(jana)**：名詞、陽性、複數、體格。人，སྐྱེ་བོ། people.

【解】

此句多師譯為：“若我色見，若我聲求，邪解脫行，不我見彼。”

此句直譯即為：“若人（ye）以色（rūpeṇa）見（cādrākṣur）我（māṃ），若人（ye）以聲（ghoṣeṇa）尋（cānvaguḥ）我（māṃ），此等（te）諸人（janāḥ）是起邪觀者（mithyā-prahāṇa-prasṛtā），不能（na）當見（drakṣyanti）我（māṃ）。”，

多師此句可調為：“若[以]色見我，若[以]聲求我，彼邪解脫行，不[能當] 見我。”

26-7. धर्मतो बुद्धो द्रष्टव्यो धर्मकाया हि नायकाः।
धर्मता च न विज्ञेया न सा शक्या विजानितुम्॥ २॥ २६॥

26-7.dharmato buddho draṣṭavyo dharmakāyā hi nāyakāḥ |
dharmatā ca na vijñeyā na sā śakyā vijānitum ||2||

[什譯] (缺譯)

[奘譯] 應觀佛法性，即導師法身，法性非所識，故彼不能了。」

[淨譯] 應觀佛法性，即導師法身，法性非所識，故彼不能了。」

[藏譯]སངས་རྒྱས་རྣམས་ནི་ཆོས་ཉིད་ལྟ། །འདྲེན་པ་རྣམས་ནི་ཆོས་ཀྱི་སྐུ། །ཆོས་ཉིད་ཤེས་པར་བྱ་མིན་པས། །དེ་ནི་རྣམ་པར་ཤེས་མི་ནུས། །

【注】

1、**dharmato(dharmata)**：相當於 dharmāt（從格）。法，ཆོས་ཉིད། dharma.

2、**buddho(buddha)**：名詞、陽性、單數、體格。佛，སངས་རྒྱས། the Buddhas.

3、**draṣṭavyo(dṛś-1)**：必要分詞、陽性、單數、體格。見，觀，ལྟ། see.

4、**dharmakāyā(dharmakāya)**：名詞、陽性、複數、體格。法身，ཆོས་སྐུ། the dharma-bodies.

5、**nāyakāḥ(nāyaka)**：名詞、陽性、複數、體格。導師，འདྲེན་པ། the guides.

6、**dharmatā(dharmatā)**：名詞、陰性、單數、體格。法性，ཆོས་ཉིད། dharma's true nature.

7、**na**：副詞。不、非，མི། not.

8、**vijñeyā(vi-√jñā-9)**：必要分詞、陰性、單數、體格。所識，ཤེས་པ། discerned.

9、**sā(sā)**：代詞、陰性、單數、體格。彼，དེ། it.

10、**śakyā(śakya)**：形容詞、陰性、單數、體格。可能，ནུས། possible.

11、**vijānitum(vi-√jñā-9)**：不定式。了別，རྣམ་པར་ཤེས་པ། discerned.

【解】

此句多師譯為：“法體佛見應，法身彼如來，法體及不識，故彼不能知。”

此句直譯即是：“由法（dharmato）見（draṣṭavyo）佛陀（buddho），法身（dharmakāyā）即是導師（nāyakāḥ），法性（dharmatā）非是（na）所識（vijñeyā），故彼（sā）不（na）能（śakyā）了別（vijānitum）。” 此句什師缺譯。

多師此句可調為：“法體應見佛，法身彼如來，法體[非所]識，故彼不能知。”

二十七、無斷無滅分

27-1. तत्किं मन्यसे सुभूते लक्षणसंपदा तथागतेन अनुत्तरा सम्यक्संबोधिरभिसंबुद्धा ।

27-1.tatkiṃ manyase subhūte lakṣaṇa-saṃpadā tathāgatena anuttarā samyaksaṃbodhir abhisaṃbuddhā |

[什譯] 「須菩提，汝若作是念『如來不以具足相故，得阿耨多羅三藐三菩提』。

[奘譯] 佛告善現：「於汝意云何，如來、應、正等覺以諸相具足現證無上正等覺耶？

[淨譯] 「妙生，諸有發趣菩薩乘者，其所有法是斷滅不？

[藏譯]རབ་འབྱོར་འདི་ཇི་སྙམ་དུ་སེམས། མཚན་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་དགྲ་བཅོམ་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་ཏུ་མངོན་པར་རྫོགས་པར་སངས་རྒྱས་སོ་སྙམ་དུ་འཛིན་ན།

【注】

1、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、業格。彼，འདི། it.

2、**kiṃ**：代詞、中性、單數、業格。云何，ཇི་སྙམ་དུ། what.

3、**manyase(√man-4)**：動詞、中間、單數、第二人稱。作意、認為，སེམས། think.

4、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

5、**lakṣaṇa-saṃpadā(lakṣaṇa-saṃpad)**名詞、陰性、單數、具格。諸相具足，མཚན་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པས། the shape of his visble.

6、**tathāgatena(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、具格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པས།Tathāgata.

7、**'nuttarā**：形容詞、陰性、單數、體格。無上，བླ་ན་མེད་པ།the utmost.

8、**samyaksaṃbodhir(samyak-saṃbodhi)**：形容詞、陰性、單數、體格。正等菩提，ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས།right and perfect enlightenment.

9、**abhisaṃbuddhā(abhi-saṃ-√budh-1)**過去分詞、陰性、單數、體格。現證，བླངས་པ།awoken.

【解】

此句多師譯為：“彼何意念？善實！相具足，如來無上正遍知證覺？”

此同 20-4。

多師此句可調為：“善實！[汝於]彼[作]何意念，如來[以]相具足證覺無上正遍知？”

27-2. न खलु पुनस्ते सुभूते एवं द्रष्टव्यम्। तत्कस्य हेतोः । न हि सुभूते लक्षणसंपदा तथागतेन अनुत्तरा सम्यक्संबोधिरभिसंबुद्धा स्यात्।

27-2.na khalu punas te subhūte evaṃ draṣṭavyam | tatkasya hetoḥ | na hi subhūte lakṣaṇa-saṃpadā tathāgatena anuttarā samyaksaṃbodhir abhisaṃbuddhā syāt |

[什譯] 須菩提，莫作是念！如來不以具足相故，得阿耨多羅三藐三菩提！

[奘譯] 善現，汝今勿當作如是觀！何以故？善現，如來、應、正等覺不以諸相具足現證無上正等菩提！

[淨譯] 汝莫作是見！何以故？

[藏譯]རབ་འབྱོར་ཁྱོད་ཀྱིས་དེ་ལྟར་བལྟ་བར་མི་བྱ་སྟེ། རབ་འབྱོར་མཚན་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་དགྲ་བཅོམ་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་ཏུ་མངོན་པར་རྫོགས་པར་སངས་རྒྱས་པ་མེད་དོ། །

【注】

1、**te(tvam)**：代詞、陽性、單數、屬格。汝，ཁྱོད། you.

2、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

3、**evaṃ**：不變詞。如是，དེ་ལྟར། so.

4、**draṣṭavyam(√dṛś-1)**：必要分詞。見、觀，བལྟ། see.

5、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、體格。彼，དེ། that.

6、**kasya(kim)**：疑問代詞、中性、單數、屬格。何、什麼，ཅིའི། why.

7、**hetoḥ(hetu)**：名詞、陽性、單數、從格。因，སླད་དུ། so.

8、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

9、**lakṣaṇa-saṃpadā(lakṣaṇa-saṃpad)**：名詞、陰性、單數、具格。諸相具足，མཚན་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ། the shape of his visble.

10、**tathāgatena(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、具格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ།Tathāgata.

11、**'nuttarā**：形容詞、陰性、單數、體格。無上，བླ་ན་མེད་པ།the utmost.

12、**samyaksaṃbodhir(samyak-saṃbodhi)**：形容詞、陰性、單數、體格。正等菩提，ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས།right and perfect enlightenment.

13、**abhisaṃbuddhā(abhi-saṃ-√budh-1)**過去分詞、陰性、單數、體格。現證，སྣངས་པ།awoken.

14、**syāt(√as)**：動詞、為他、命令祈願、單數、第二人稱。有，have.

【解】

此句多師譯為："不，善實！相具足，如來無上正不，復彼，善實！如是見應。彼何所因？遍知證覺。"

27-1 至 27-3，各家翻譯差異較大，淨師所譯，似乎有缺，什師所譯，與現存梵文有異。奘師與藏譯所譯，與現梵文本基本一致。多師所譯也基本一致，就是本句前後文字有所變動。

多師此句可調為："善實！不應如是見。彼何所因？善實！如來不[以]相具足證覺無上正遍知。"

27-3. न खलु पुनस्ते सुभूते कश्चिद्देवं वदेत्-बोधिसत्त्वयानसंप्रस्थितैः कस्यचिद्धर्मस्य विनाशः प्रज्ञप्तः उच्छेदो वेति। न खलु पुनस्ते सुभूते एवं द्रष्टव्यम्।

27-3. na khalu punas te subhūte kaścid evaṃ vadet bodhisattva-yāna-saṁprasthitaiḥ kasyacid dharmasya vināśaḥ prajñapta ucchedo veti na khalu punas te subhūte evaṃ draṣṭavyam |

[什譯] 須菩提，若作是念『發阿耨多羅三藐三菩提者，說諸法斷滅相』，莫作是念!

[奘譯] 復次，善現，如是發趣菩薩乘者，頗施設少法若壞、若斷耶? 善現，汝今勿當作如是觀!

[淨譯] （缺譯）

[藏譯]རབ་འབྱོར་ཁྱོད་འདི་སྙམ་དུ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་ཐེག་པ་ལ་ཡང་དག་པར་ཞུགས་པ་རྣམས་ཀྱིས། ཆོས་གང་ལ་ལ་ཞིག་རྣམ་པར་ཤིག་པའམ། ཆད་པར་བཏགས་པའོ་སྙམ་དུ་འཛིན་ན། རབ་འབྱོར་དེ་དེ་ལྟར་བལྟ་བར་མི་བྱ་སྟེ།

【注】

1、**te(tvam)**: 代詞、陽性、單數、為格。汝，ཁྱོད། you.

2、**subhūte(subhūti)**: 名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར།Subhūti.

3、**evaṃ**: 不變詞。如是，དེ་བཞིན། so.

4、**vadet(√vad-1)**: 動詞、祈願、單數、第三人稱。語。ཟེར། say.

5、**bodhisattva-yāna-saṃprasthitaiḥ(bodhisattva-yāna-saṃprasthita)**: 過去分詞、陽性、複數、具格。發趣菩薩乘，བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་ཐེག་པ་ལ་ཞུགས་པ། set out the vehicle of a Bodhisattva.

6、**dharmasya(dharma)**: 名詞、陽性、單數、屬格。法，ཆོས།dharma.

7、**vināśaḥ(vināśa)**: 名詞、陽性、單數、體格。壞，རྣམ་པར་ཞིག་པ། destruction.

8、**prajñapta(pra-√jñā-9)**: 過去分詞、陽性、單數、體格。施設，བཏགས་པ། conceived.

9、**ucchedo(uccheda)**: 名詞、陽性、單數、體格。斷，ཆད་པ། annihilation.

10、**draṣṭavyam(√dṛś-1)**: 必要分詞。見、觀，བལྟ། see.

【解】

此句多師譯為：“復時，彼，善實！有如是語：『菩薩乘發行，有法破滅，施設斷。』不，復，善實！如是見應。”

此句各家所譯有異，此有中二“te”，多師二皆未譯，奘師僅譯其一。複有二“na”，多師、奘師均僅譯其一。按梵文直譯即為：“善現（subhūte）！不應（na）有人（kaścid）如是（evaṃ）語（vadet）汝（te）：‘發趣菩薩乘者（bodhisattva-yāna-saṁprasthitaiḥ），施設（prajñapta）所有法（kasyacid dharmasya）或（vā）滅（vināśaḥ）或斷（ucchedo）。’善現！（subhūte）汝（te）不（na）應如是（evaṃ）觀（draṣṭavyam）！”

多師此句可調為：“復時，善實！彼有如是語：『發行菩薩乘［者］，施設有法破滅[或]斷。』善實！不應如是見。”

27-4. तत्कस्य हेतोः । न बोधिसत्त्वयानसंप्रस्थितैः कस्यचिद्धर्मस्य विनाशः प्रज्ञप्तो नोच्छेदः॥२७॥

27-4. tatkasya hetoḥ |na bodhisattva-yāna-saṃprasthitaiḥ kasyacid dharmasya vināśaḥ prajñapto nocchedaḥ |

[什譯] 何以故？發阿耨多羅三藐三菩提心者，於法不說斷滅相！

[奘譯] 諸有發趣菩薩乘者，終不施設少法若壞、若斷！

[淨譯] 趣菩薩乘者，其法不失！

[藏譯]བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་ཐེག་པ་ལ་ཡང་དག་པར་ཞུགས་པ་རྣམས་ཀྱིས། ཆོས་གང་ཡང་རྣམ་པར་བཤིག་པའམ། ཆད་པར་བཏགས་པ་མེད་དོ། །

【注】

1、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、體格。**彼，**དེ།that.

2、**kasya(kim)**：疑問代詞、中性、單數、屬格。**何、什麼，**ཅིའི།why.

3、**hetoḥ(hetu)**：名詞、陽性、單數、從格。**因，**རྒྱུར།so.

4、**bodhisattva-yāna-saṃprasthitaiḥ(√stha-1)**：過去分詞、陽性、複數、具格。**發趣菩薩乘者，**བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་ཐེག་པ་ལ་ཞུགས་པ། set out the vehicle of a Bodhisattva.

5、**dharmasya(dharma)**：名詞、陽性、單數、屬格。**法，**ཆོས། dharma.

6、**vināśaḥ(vināśa)**：名詞、陽性、單數、體格。**壞，**རྣམ་པར་ཤིག་པ། destruction.

7、**prajñapto(pra-√jñā-9)**：過去分詞、陽性、單數、體格。**施設，**བཏགས་པ། conceived.

8、**ucchedaḥ(uccheda)**：名詞、陽性、單數、體格。**斷，**ཆད་པ། annihilation.

【解】

此句多師譯為：“彼何所因？不菩薩乘發行有法破滅，施設不斷。”

此句同前。各家翻譯基本一致。

多師此句可調為：“彼何所因？發行菩薩乘[者]，不施設有法破滅，不[施設]斷。”

二十八、不受不貪分

28-1. यश्च खलु पुनः सुभूते कुलपुत्रो वा कुलदुहिता वा गङ्गानदीवालुकासमाँल्लोकधातून् सप्तरत्नपरिपूर्णं कृत्वा तथागतेभ्योऽर्हद्भ्यः सम्यक्संबुद्धेभ्यो दानं दद्यात्,

28-1. yaś ca khalu punaḥ subhūte kulaputro vā kuladuhitā vā gavgānadī-vālukā-samāṃl lokadhātūn sapta-ratna-paripūrṇāṃ kṛtvā tathāgatebhyo 'rhadbhyaḥ samyaksaṃbuddhebhyo dānaṃ dadyād

[什譯] 須菩提，若菩薩以滿恒河沙等世界七寶布施；

[奘譯] 復次，善現，若善男子或善女人以殑伽河沙等世界盛滿七寶，奉施如來、應、正等覺；

[淨譯] 妙生，若有男子女人，以滿弶伽河沙世界七寶布施；

[藏譯] ཡང་རབ་འབྱོར་རིགས་ཀྱི་བུའམ་རིགས་ཀྱི་བུ་མོ་གང་གིས་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་གང་གཱའི་ཀླུང་གི་བྱེ་མ་སྙེད་དག་རིན་པོ་ཆེ་སྣ་བདུན་གྱིས་རབ་ཏུ་གང་བར་བྱས་ཏེ་སྦྱིན་པ་བྱིན་པ་བས།

【注】

1、**yaś(yaḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。**誰，**གང་། what.

2、**ca**：不變詞。**與、及，**འམ། and

3、**khalu** 副詞、加強語氣。

4、**punaḥ(punar)**：副詞。也，再ཡང་།again.

5、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར།Subhūti.

6、**kulaputro(kula-putra)**：名詞、陽性、單數、體格。善男子，རིགས་ཀྱི་བུ། son of good family.

7、**vā**：不變詞。或者，འམ། or.

8、**kuladuhitā(kuladuhitṛ)**：名詞、陰性、單數、體格。善女人，རིགས་ཀྱི་བུ་མོ། daughter of good family.

9、**gavgānadī-vālukā-samāṃl(gavgā-nadī-vālukā-sama)**形容詞、陽性、複數、業格。殑伽河沙等。གངྒཱའི་ཀླུང་གི་བྱེ་མ། Gangā river.

10、**lokadhātūn (lokadhātu)**：名詞、陽性、複數、業格。世界，འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས། world.

11、**sapta-ratna-paripūrṇāṃ(sapta-ratna-paripūrṇa)**：名詞、陽性、複數、業格。遍滿七寶,རིན་པོ་ཆེ་སྣ་བདུན་གྱིས་རབ་ཏུ་གང་བ། filled with the seven treasures.

12、**kṛtvā (√kṛ-8)**：動詞、獨立式。施，作，བྱས།over.

13、**tathāgatebhyo(tathāgata)**：名詞、陽性、複數、為格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ།Tathāgata.

14、**'rhadbhyaḥ(arhat)**：名詞、陽性、複數、為格。應供，阿羅漢，དགྲ་བཅོམ་པ།Arhats.

15、**samyaksaṃbuddhebhyo(samyaksaṃbuddhebhya)**：名詞、陽性、複數、為格。正等正覺ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ།right and perfect enlightenment

16、**dānaṃ(dāna)**：名詞、中性、單數、業格。布施，སྦྱིན་པ།gift.

17、**dadyāt(√dā-3)**：動詞、祈願、主動、單數、第三人稱。奉施，བྱིན།give.

【解】

此句多師譯為：“若復，善實！善家子，若善家女，若恒伽河沙等世界七寶滿作已施與。”

此同前等。奘師所譯與梵文完全一致。余譯均缺譯“tathāgatebhyo 'rhadbhyaḥ samyaksaṃbuddhebhyo（如來、應、正等覺）。”

多師此句可調為：“若復，善實！若善家子、善家女，若作滿恒伽河沙等世界七寶已，施與[如來、應、正等覺]。”

28-2.यश्च बोधिसत्त्वो निरात्मकेष्वनुत्पत्तिकेषु धर्मेषु क्षान्तिं प्रतिलभते, अयमेव ततोनिदानं बहुतरं पुण्यस्कन्धं प्रसवेदप्रमेयमसंख्येयम्।

28-2. yaś ca bodhisattvo nirātmakeṣv anutpattikeṣu dharmeṣu kṣāntiṃ pratilabhate ayam eva tato nidānaṃ bahutaraṃ puṇyaskandhaṃ prasaved aprameyam asaṃkhyeyam |

[什譯] 若復有人知一切法無我，得成於忍，此菩薩勝前菩薩所得功德！

[奘譯] 若有菩薩於諸無我、無生法中，獲得堪忍，由是因緣所生福聚， 甚多於彼！

[淨譯] 若復有人，於無我理、不生法中，得忍解者，所生福聚極多於彼，無量無數！

[藏譯]བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་གང་གིས་ཆོས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས་འདི་བདག་མེད་ཅིང་སྐྱེ་བ་མེད་པ་ལ་བཟོད་པ་ཐོབ་ན། དེ་ཉིད་གཞི་དེ་ལས་བསོད་ནམས་ཀྱི་ཕུང་པོ་ཆེས་མང་དུ་གྲངས་མེད་དཔག་ཏུ་མེད་པ་བསྐྱེད་དོ། །

【注】

1、**yaś(yaḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。誰，གང་། what.

2、**ca**：不變詞。與、及，འམ། and

3、**bodhisattvo(bodhisattva)**：名詞、陽性、單數、體格。菩薩，བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ། bodhisattvas.

4、**nirātmakeṣv(nir-ātma-ka)**：形容詞、陽性、複數、依格。無我，བདག་མེད། selfness.

5、**anutpattikeṣu(an-ut-patti-ka)**：形容詞、陽性、複數、依格。無生，སྐྱེ་བ་མེད་པ། uncreated things.

6、**dharmeṣu(dharma)**：名詞、陽性、複數、依格。法，ཆོས། dharma.

7、**kṣāntiṃ(kṣānti)**：名詞、陰性、單數、業格。堪忍，བཟོད་པ། the patient acquiescence.

8、**pratilabhate(prati-√labh-1)**：動詞、單數、第三人稱。得到、獲得，ཐོབ། gain.

9、**ayam** 代詞、陽性、單數、體格。此，འདི། this.

10、**eva**：副詞。即、就，ཉིད།

11、**tato(tatas)**：副詞。由是，དེ་ལས།

12、**nidānaṃ(nidāna)**：名詞、中性、單數、體格。因緣གཞི། the strength.

13、**bahutaraṃ**：形容詞、陽性、單數、業格。甚多，ཆེས་མང་པོ། a greater.

14、**puṇya-skandhaṃ(puṇya-skandha)**：名詞、陽性、單數、業格。福聚，བསོད་ནམས་ཀྱི་ཕུང་པོ། heap of merit.

15、**prasaved(pra-√sū-2)**動詞、祈願、單數、第三人稱。生，བསྐྱེད། beget.

16、**aprameyam(aprameya)**形容詞、陽性、單數、業格。無量，དཔག་ཏུ་མེད་པ། immeasurable

17、**asaṃkhyeyaṃ(a-saṃ-khyeya)**：形容詞、陽性、單數、業格。無数，གྲངས་མེད། incalculable

【解】

此句多師譯為："若菩薩摩訶薩無我、無生中，法中忍得。此如是，彼緣，多過福聚生。"

此同前等。淨師與藏譯中，有譯"aprameyam asaṃkhyeyam（無量無數）"。余皆缺譯。

多師此句可調為："若菩薩摩訶薩，無我、無生法中得忍。如是緣，此生福聚，多過彼[無量無數]。"

28-3.न खलु पुनः सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन पुण्यस्कन्धः परिग्रहीतव्यः।

28-3.na khalu punaḥ subhūte bodhisattvena mahāsattvena puṇyaskandhaḥ parigrahītavyaḥ |

[什譯] 須菩提，以諸菩薩不受福德故。」

[奘譯] 復次，善現，菩薩不應攝受福聚！」

[淨譯] 妙生，菩薩不應取其福聚！」

[藏譯]ཡང་རབ་འབྱོར་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔས་བསོད་ནམས་ཀྱི་ཕུང་པོ་ཡོངས་སུ་གཟུང་བར་མི་བྱའོ། །

【注】

1、**punaḥ(punar)**：副詞。也，再ཡང་། again.

2、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

3、**bodhisattvena(bodhisattva)**：名詞、陽性、單數、具格。菩薩，བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ། bodhisattva.

4、**mahāsattvena(mahāsattva)**：名詞、陽性、單數、具格。摩訶薩，སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ། great beings.

5、**puṇyaskandhaḥ(puṇya-skandha)**名詞、陽性、單數、體格。福聚。བསོད་ནམས་ཀྱི་ཕུང་པོ། heap of merit.

6、**parigrahītavyaḥ(pari-√grah-9)**必要分詞、單數、體格。應取、應攝受。གཟུང་བར་བྱ། acquire.

【解】

此句多師譯為：“不，復，善實！菩薩福聚取應。”

多師此句可調為：“復，善實！菩薩不應取福聚。”

28-4. आयुष्मान् सुभूतिराह। ननु भगवन् बोधिसत्त्वेन पुण्यस्कन्धः परिग्रहीतव्यः।

28-4.āyuṣmān subhūtir āha | nanu bhagavan bodhisattvena puṇyaskandhaḥ parigrahītavyaḥ |

[什譯] 須菩提白佛言：「世尊，云何菩薩不受福德？」

[奘譯] 具壽善現即白佛言：「世尊，云何菩薩不應攝受福聚？」

[淨譯] 妙生言：「菩薩豈不取福聚耶？」

[藏譯]ཚེ་དང་ལྡན་པ་རབ་འབྱོར་གྱིས་གསོལ་པ། བཅོམ་ལྡན་འདས་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔས་བསོད་ནམས་ཀྱི་ཕུང་པོ་ཡོངས་སུ་གཟུང་བར་མི་བགྱི་ལགས་སམ།

【注】

1、**āyuṣmān(āyuṣmat)**形容詞、陽性、單數、體格。具壽，ཚེ་དང་ལྡན་པ། (Venerable).

2、**subhūtir** 名詞、陽性、單數、體格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti

3、**āha(√ah)**動詞、完成式、單數、第三人稱。說，言，告གསོལ་པ། speak.

4、**nanu**：副詞。云何、豈不，

5、**bhagavan(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、呼格。薄伽梵、世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས།O Lord.

6、**bodhisattvena(bodhisattva)**：名詞、陽性、單數、具格。菩薩，བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ། bodhisattva.

7、**mahāsattvena(mahāsattva)**：名詞、陽性、單數、具格。摩訶薩，སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ། great beings.

8、**puṇyaskandhaḥ(puṇya-skandha)**名詞、陽性、單數、體格。福聚。བསོད་ནམས་ཀྱི་ཕུང་པོ། heap of merit.

9、**parigrahītavyaḥ(pari-√grah-9)**必要分詞、單數、體格。應取、應攝受。གཟུང་བར་བྱ། acquire.

【解】

此句多師譯為：“命者善實言：「不，世尊！菩薩福聚取應？」”

多師此句可調為：“命者善實言：「世尊！[云何]菩薩不應取福聚？」。”

28-5. भगवानाह। परिग्रहीतव्यः सुभूते नो ग्रहीतव्यः। तेनोच्यते परिग्रहीतव्य इति॥२८॥

28-5. bhagavān āha | parigrahītavyaḥ subhūte nodgrahītavyaḥ | tenocyate parigrahītavya iti ||28||

[什譯] 「須菩提，菩薩所作福德不應貪著，是故說不受福德。

[奘譯] 佛言：「善現，所應攝受，不應攝受，是故說名所應攝受。

[淨譯] 佛告妙生：「是應正取，不應越取，是故說取。

[藏譯]བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་བཀའ་སྩལ་པ། རབ་འབྱོར་ཡོངས་སུ་གཟུང་མོད་ཀྱིས། ལོག་པར་མི་བཟུང་སྟེ་དེས་ན་ཡོངས་སུ་གཟུང་བ་ཞེས་བྱའོ། །

【注】

1、**bhagavān**：名詞、陽性、單數、主格。薄伽梵、世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། The Lord.

2、**āha(√ah)**：動詞、完成式、單數、第三人稱。說，言，告བཀའ་སྩལ་བ། speak.

3、**parigrahītavyaḥ(pari-√grah-9)**：必要分詞，單數，體格。應取、應攝受。གཟུང་། acquire.

4、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར།Subhūti.

5、**na**：否定詞。非，མི། not.

6、**udgrahītavyaḥ(ud-√grah-9)**：必要分詞，單數，體格。取。གཟུང་།acquire.

7、**tena(saḥ)**：代詞、陽性、單數、具格。是故，དེས་ན། therefore.

8、**ucyate(√vac)**：動詞、被動、單數、第三人稱。說，ཞེས་བྱ། called.

【解】

此句多師譯為："世尊言：「取應，善實！不取應，彼故說名取應。"

此同前之"即非"句。

多師此句可調為："世尊言：「善實！應取[者]，[即]不應取[者]，彼故說名應取。"

二十九、威儀寂淨分

29-1. अपि तु खलु पुनः सुभूते यः कश्चिदेवं वदेत्-तथागतो गच्छति वा आगच्छति वा तिष्ठति वा निषीदति वा, शय्यां वा कल्पयति, न मे सुभूते (स) भाषितस्यार्थमाजानाति।

29-1.api tu khalu punaḥ subhūte yaḥ kaścid evaṃ vadet tathāgato gacchati vā āgacchati vā tiṣṭhati vā niṣīdati vā śayyāṃ vā kalpayati na me subhūte sa bhāṣitasya artham ājānāti |

[什譯] 須菩提，若有人言『如來若來、若去、若坐、若臥』，是人不解我所說義！

[奘譯] 復次，善現，若有說言『如來若去、若來、若住、若坐、若臥』，是人不解我所說義！

[淨譯] 妙生，如有說言『如來若來、若去、若坐、若臥』者，是人不解我所說義！

[藏譯]ཡང་རབ་འབྱོར་གང་ལ་ལ་ཞིག་འདི་སྐད་དུ། དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་བཞུད་དམ། བྱོན་ཏམ། བཞེངས་སམ། བཞུགས་སམ། མནལ་བར་མཛད་དོ་ཞེས་ཟེར་ན། དེས་ངས་བཤད་པའི་དོན་མི་ཤེས་སོ། །

【注】

1、**punaḥ(punar)**：副詞。也，再ཡང་།again.

2、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར།Subhūti.

3、**yaḥ**：代詞、陽性、單數、體格。誰，གང་། who.

4、**kaścid**：代詞。任何，གང་ལ་ལ། any.

5、**evaṃ**：不變詞。如是，འདི་སྐད་དུ། so.

6、**vadet(√vad-1)**：動詞、說、語。ཟེར། say

7、**tathāgato(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、體格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

8、**gacchati(√gam-1)**：動詞、單數、第三人稱。去，བཞུད། go.

9、**vā**：不變詞。或者、若，འམ། or.

10、**āgacchati(√gam-1)**：動詞、單數、第三人稱。不去，བྱོན། come.

11、**tiṣṭhati(√sthā-1)**：動詞、單數、第三人稱。住，བཞེངས། stand. \

12、**niṣīdati(ni-√sad-1)**：動詞、單數、第三人稱。坐，བཞུགས། sit.

13、**śayyāṃ(śayyā)**：名詞、陰性、單數、業格。床，

14、**kalpayati(√kḷp-1)**：動詞、單數、第三人稱。臥，མནལ་བར་མཛད།lies down.

15、**na**：否定詞。不，མི། not.

16、**me(aham)**：名詞、陽性、單數、屬格。我，ང་། my.

17、**sa(saḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。彼，དེ། he.

18、**bhāṣitasya(bhāṣita，√bhāṣ-1)**：過去分詞、陽性、單數、屬格。所說，བཤད་པ།taught.

19、**artham(artha)**：名詞、陽性、單數、業格。義，དོན། meaning.

20、**ājānāti(ā-√jñā-9)**：動詞、單數、第三人稱。解，ཤེས་པ། understand.

【解】

此句多師譯為："雖然復次時，善實！若有如是語：『如來去、若不去、若住、若坐、若臥、若如法。』不我，善實！說義解。"

此同前等關係從句。奘師、多師、藏譯皆譯出"tiṣṭhati(住、立)"，然多师所译中，"若如法"者，未出对应梵文。

多師此句可調為："復次，善實！若有[人]如是語：『如來[若]去、若不去、若住、若坐、若臥、若如法。』善實！[彼]不解我[所]說義。"

29-2.तत्कस्य हेतोः । तथागत इति सुभूते उच्यते न क्वचिद्गतो न कुतश्चिदागतः। तेनोच्यते तथागतोऽर्हन् सम्यक्संबुद्ध इति॥२९॥

29-2.tatkasya hetoḥ | tathāgata iti subhūta ucyate na kvacidgato na kutaścid āgataḥ | tenocyate tathāgato 'rhan samyaksaṃbuddha iti ||29||

[什譯] 何以故？如來者，無所從來，亦無所去，故名如來！

[奘譯] 何以故？善現，言如來者，即是真實、真如增語，都無所去，無所從來，故名如來、應、正等覺！

[淨譯] 何以故？妙生，都無去來，故名如來！

[藏譯]དེ་ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། རབ་འབྱོར་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི། གར་ཡང་མ་བཞུད། གང་ནས་ཀྱང་མ་བྱོན་པའི་ཕྱིར་ཏེ། དེས་ན་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་དགྲ་བཅོམ་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས་ཞེས་བྱའོ། །

【注】

1、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、體格。彼，དེ།that.

2、**kasya(kim)**：疑問代詞、中性、單數、屬格。何、什麼，ཅིའི།why.

3、**hetoḥ(hetu)**：名詞、陽性、單數、從格。因，ཕྱིར།so.

4、**tathāgata**：名詞、陽性、單數、體格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

5、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。須菩提、善現，རབ་འབྱོར། O Subhuti.

6、**ucyate(√vac)**：動詞、被動、單數、第三人稱。說，ཞེས་བྱ། called.

7、**gato(gata)**：過去分詞、陽性、單數、體格。去，བཞུད། go.

8、**āgataḥ(ā-gata)**：過去分詞、陽性、單數、體格。不去，བྱོན། come.

9、**tena(saḥ)**：代詞、陽性、單數、具格。是故，དེ་བས། therefore.

10、**ucyate(√vac)**：動詞、被動、單數、第三人稱。說，ཞེས་བྱ། called.

11、**tathāgato(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、體格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

12、**'rhan(arh)**：现在分詞、陽性、單數、體格。應供，阿羅漢，དགྲ་བཅོམ་པ།Arhat.

13、**samyaksaṃbuddha (samyaksaṃbuddha)**：名詞、陽性、單數、體格。正等覺，ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ།Fully Enlightened One.

【解】

此句多師譯為："彼何所因？如來者，善實！說名無所去、無所來，彼故說名如來、應、正遍知者。"

此同前等。

多師此句可調為："彼何所因？善實！如來者，說名無所去、無所來，彼故說名如來、應、正遍知者。"

三十、一合理相分

30-1. यश्च खलु पुनः सुभूते कुलपुत्रो वा कुलदुहिता वा यावन्ति त्रिसाहस्रमहासाहस्रे लोकधातौ पृथिवीरजांसि, तावतां लोकधातूनामेवंरूपं मषिं कुर्यात् यावदेवमसंख्येयेन वीर्येण तद्यथापि नाम परमाणुसंचयः, तत्किं मन्यसे सुभूते-अपि नु बहुः स परमाणुसंचयो भवेत्।

30-1.yaś ca khalu punaḥ subhūte kulaputro vā kuladuhitā vā yāvantas trisāhasra-mahāsāhasre lokadhātau pṛthivī-rajāṃsi tāvatāṃ lokadhātūnām evaṃrūpaṃ maṣiṃ kuryāt yāvad evam asaṃkhyeyena vīryeṇa tadyathāpi nāma paramāṇu-saṃcayaḥ tat kiṃ manyase subhūte api nu bahuḥ sa paramāṇu-saṃcayo bhavet |

[什譯] 須菩提，若善男子、善女人，以三千大千世界碎為微塵。於意云何，是微塵眾寧為多不？」

[奘譯] 復次，善現，若善男子或善女人，乃至三千大千世界大地極微塵量等世界，即以如是無數世界色像為墨如極微聚。善現，於汝意云何，是極微聚寧為多不？」

[淨譯] 妙生，若有男子女人以三千大千世界土地碎為墨塵。妙生，於汝意云何，是極微聚寧為多不？」

[藏譯]ཡང་རབ་འབྱོར་རིགས་ཀྱི་བུའམ་རིགས་ཀྱི་བུ་མོ་གང་ལ་ལ་ཞིག་གིས། སྟོང་གསུམ་གྱི་སྟོང་ཆེན་པོའི་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་ན་སའི་རྡུལ་ཇི་སྙེད་ཡོད་པ་དེ་དག་འདི་ལྟ་སྟེ། དཔེར་ན་རྡུལ་ཕྲ་རབ་ཀྱི་ཚོགས་བཞིན་དུ་ཕྱེ་མར་བྱས་ན། རབ་འབྱོར་འདི་ཇི་སྙམ་དུ་སེམས། རྡུལ་ཕྲ་རབ་ཀྱི་ཚོགས་དེ་མང་བ་ཡིན་སྙམ་མམ།

【注】

1、**yaś(yaḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。誰，གང་། what.

2、**ca**：不變詞。與、及，འམ། and

3、**khalu**：副詞、加強語氣。

4、**punaḥ(punar)**：副詞。也，再ཡང་། again.

5、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

6、**kulaputro(kula-putra)**：名詞、陽性、單數、體格。善男子，རིགས་ཀྱི་བུ། son of good family.

7、**vā**：不變詞。或者，འམ།

8、**kuladuhitā(kuladuhitṛ)**：名詞、陰性、單數、體格。善女人，རིགས་ཀྱི་བུ་མོ། daughter of good family.

9、**yāvantas(yāvat)**：形容詞、陽性、複數、體格。所有，ཇི་སྙེད། all.

10、**trisāhasra-mahāsāhasre(trisāhasra-mahāsāhasra)**：形容詞、陽性、單數、依格。三千大千，སྟོང་གསུམ་གྱི་སྟོང་ཆེན་པོ། 1,000 millions.

11、**lokadhātau(lokadhātu)**：名詞、陽性、單數、依格。世界，འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས། world system.

12、**pṛthivī-rajāṃsi(pṛthivī-rajas)**：名詞、中性、單數、依格。大地微塵，སའི་རྡུལ། particles of dust.

13、**tāvatāṃ(tāvat)**：形容詞、陽性、複數、屬格。彼等，དེ་སྙེད།

14、**lokadhātūnām(lokadhātu)**：名詞、陽性、複數、屬格。世界，འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས།world.

15、**evaṃrūpaṃ(evaṃrūpa)**：名詞、中性、單數、體格。如是色，

16、**maṣiṃ(maṣi)**：名詞、陰性、單數、業格。墨、粉末，ཕྱེ་མ།

17、**kuryāt(√kṛ-8)**：動詞、祈願、單數、第三稱。作，བྱས།

18、**yāvad**：關係副詞。凡是，ཇི་སྙེད་ཡོད་པ། wherever.

19、**evam**：副詞。如是，as.

20、**asaṃkhyeyaṃ(a-saṃ-khyeya)**：形容詞、中性、單數、業格。無數，གྲངས་མེད། incalculable.

21、**vīryeṇa(vīrya)**名詞、中性、單數、具格。力、精進，vogour.

22、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、體格。彼，འདི། it.

23、**yathā**：副詞。如，ལྟར། as.

24、**nāma**：不變詞。名為，

25、**paramāṇu-saṃcayaḥ(paramāṇu-saṃcaya)**：名詞、陽性、單數、體格。極微塵，རྡུལ་ཕྲ་རབ་ཀྱི་ཚོགས། collection of atomic quantities.

26、**kiṃ**：疑問代詞、中性、單數、業格。云何，ཇི་སྙམ་དུ། what

27、**manyase(√man-4)**：動詞、現在中間、單數、第二人稱。認為，作意，སེམས། think.

28、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

29、**kiṃ**：疑問代詞、中性、單數、業格。云何，ཇི་སྙམ་དུ། what

30、**bahuḥ**：形容詞。甚多，མང་ལགས། enormous.

31、**sa(saḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。彼，དེ།that.

32、**paramāṇu-saṃcayo (paramāṇu-saṃcaya)**：名詞、陽性、單數、體格。極微塵，རྡུལ་ཕྲ་རབ་ཀྱི་ཚོགས། collection of atomic quantities.

33、**bhavet(√bhū)** ：動詞、祈願、單數、第三人稱。有、是，ཡིན། would be.

【解】

此句多師譯為："若復，善實！善家子，若善家女，若所有三千大千世界地塵，彼如是色類墨作已，乃至如是不可數，譬如最小聚。彼何意念？善實！雖然，彼多最小聚有？"

此同前等。中間一句直譯即為："盡所有（yāvantas）三千大千世間（trisāhasra-mahāsāhasre lokadhātau）大地微塵（pṛthivī-rajāṃsi），以如是量（tāvatāṃ）之世界（lokadhātūnām）色像（evaṃrūpaṃ）碎為（kuryāt）墨塵（maṣiṃ），如是（yāvad evam）無量(asaṃkhyeyena)精進(vīryeṇa)，而如(tadyathāpi)所謂(nāma)極微聚(paramāṇu-saṃcayaḥ)。"

多師此句可調為："若復，善實！若善家子、善家女，若所有三千大千世界地塵，彼如是色類作墨已，乃至如是不可數，譬如最小聚。彼何意念？善實！彼最小聚有多？"

30-2. सुभूतिराह। एवमेतद्भगवन्, एवमेतत्सुगत। बहुः स परमाणुसंचयो भवेत्।

30-2.subhūtir āha | evam etad bhagavann evam etat sugata | bahuḥ sa paramāṇu-saṃcayo bhavet |

[什譯] 「甚多，世尊！

[奘譯] 善現答言：「是極微聚甚多，世尊，甚多，善逝！

[淨譯] 妙生言：「甚多，世尊！

[藏譯] རབ་འབྱོར་གྱིས་གསོལ་པ། བཅོམ་ལྡན་འདས་དེ་དེ་ལྟར་ལགས་ཏེ། རྡུལ་ཕྲ་རབ་ཀྱི་ཚོགས་དེ་མང་བ་ལགས་སོ། །

【注】

1、**subhūtir(subhūti)**：名詞、陽性、單數、體格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

2、**āha(√ah)**動詞、完成式、單數、第三人稱。說，言，告གསོལ་པ། reply.

3、**evam**：不變詞。如是，དེ་ལྟར། so.

4、**etad**：代詞、中性、單數、業格。此，དེ། it.

5、**bhagavan(bhagavan)**：名詞、陽性、單數、呼格薄伽梵、世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། O Lord.

6、**sugata(sugata)**：名詞，陽性，單數，呼格。善逝，བདེ་བར་གཤེགས་པ། O Well-gone.

7、**bahuḥ(bahu)**：形容詞、陽性、單數、體格。多，མང་བ། enormous.

8、**sa(saḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。彼，དེ། that.

9、**paramāṇu-saṃcayo (paramāṇu-saṃcaya)**：名詞、陽性、單數、體格。極微塵，རྡུལ་ཕྲ་རབ་ཀྱི་ཚོགས། collection of atomic quantities.

10、**bhavet(√bhū)**：動詞、祈願、主動、單數、第三人稱。有ལགས། would be.

【解】

此句多師譯為：“善實言：如是，如是！世尊！”

此句奘師及藏譯完整譯出，其他皆是略譯。

30-3.तत्कस्य हेतोः । सचेद्भगवन् बहुः परमाणुसंचयोऽभविष्यत्, न भगवानवक्ष्यत्-परमाणुसंचय इति।

30-3.tatkasya hetoḥ | saced bhagavan bahuḥ paramāṇu-saṃcayo 'bhaviṣyat na bhagavān avakṣyat paramāṇu-saṃcaya iti |

[什譯] 何以故？若是微塵眾實有者，佛則不說是微塵眾！

[奘譯] 何以故？世尊，若極微聚是實有者，佛不應說為極微聚！

[淨譯] 何以故？若聚性是實者，如來不說為極微聚極微聚！

[藏譯]དེ་ཅིའི་སླད་དུ་ཞེ་ན། བཅོམ་ལྡན་འདས་གལ་ཏེ་རྡུལ་ཕྲ་རབ་ཀྱི་ཚོགས་ཤིག་མཆིས་པར་གྱུར་ན། བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་རྡུལ་ཕྲ་རབ་ཀྱི་ཚོགས་ཞེས་བཀའ་མི་སྩོལ་བའི་སླད་དུའོ། །

【注】

1、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、體格。彼，དེ།that.

2、**kasya(kim)**：疑問代詞、中性、單數、屬格。何、什麼，ཅིའི།why.

3、**hetoḥ(hetu)**：名詞、陽性、單數、從格。因，ཕྱིར།so.

4、**saced**：副詞。若，གལ་ཏེ། if.

5、**bhagavan(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、呼格。薄伽梵、世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས།O Lord.

6、**bahuḥ(bahu)**：形容詞、陽性、單數、體格。多，མང་བ། enormous.

7、**paramāṇu-saṃcayo (paramāṇu-saṃcaya)**：名詞、陽性、單數、體格。極微塵，རྡུལ་ཕྲ་རབ་ཀྱི་ཚོགས། collection of atomic quantities.

8、**'bhaviṣyat(√bhū)**：動詞、條件式、單數、第三人稱。有，གྱུར། would be.

9、**na**：副詞。不、非，མི།not.

10、**bhagavān(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、體格。世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། The Lord

11、**avakṣyat(√vac)**：動詞、條件式、單數、第三人稱。說，བཀའ་སྩལ། called.

12、**paramāṇu-saṃcaya(paramāṇu-saṃcaya)**：名詞、陽性、單數、體格。極微塵，རྡུལ་ཕྲ་རབ་ཀྱི་ཚོགས། collection of atomic quantities.

【解】

此句多師譯為：“若彼最小聚有。彼何所因？彼，世尊！聚有，不世尊說最小聚者。”

多師此句可調為：“彼何所因？世尊！若彼最小聚有。世尊不說彼最小聚者。”

30-4. तत्कस्य हेतोः । योऽसौ भगवन् परमाणुसंचयस्तथागतेन भाषितः, असंचयः स तथागतेन भाषितः। तेनोच्यते परमाणुसंचय इति।

30-4.tatkasya hetoḥ | yo 'sau bhagavan paramāṇu-saṃcayas tathāgatena bhāṣito 'samcayaḥ sa tathāgatena bhāṣitaḥ | tenocyate paramāṇu-saṃcaya iti |

[什譯] 所以者何？佛說微塵眾，則非微塵眾，是名微塵眾！

[奘譯] 所以者何? 如來說極微聚，即為非聚，故名極微聚!

[淨譯] 何以故? 極微聚者，世尊說為非極微聚，故名極微聚!

[藏譯]དེ་ཅིའི་སླད་དུ་ཞེ་ན། བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱི་རྡུལ་ཕྲ་རབ་ཀྱི་ཚོགས་ཞེས་གང་གསུངས་པ་དེ་ཚོགས་མ་མཆིས་པར་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་གསུངས་པའི་སླད་དུ་སྟེ། དེས་ན་རྡུལ་ཕྲ་རབ་ཀྱི་ཚོགས་ཞེས་བགྱིའོ།།

【注】

1、**tat(tad)**: 代詞、中性、單數、體格。彼，དེ།that.

2、**kasya(kim)**: 疑問代詞、中性、單數、屬格。何、什麼，ཅིའི།why.

3、**hetoḥ(hetu)**: 名詞、陽性、單數、從格。因，ཕྱིར།so.

4、**yo(yaḥ)**: 代詞、陽性、單數、體格。誰，གང་།what.

5、**'sau(asau)**: 代詞、陽性、單數、體格。彼，དེ། this.

6、**bhagavan(bhagavant)** : 名詞、陽性、單數、呼格。薄伽梵、世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས།O Lord.

7、**paramāṇu-saṃcayas(paramāṇu-saṃcaya)**: 名詞、陽性、單數、體格。極微塵，རྡུལ་ཕྲ་རབ་ཀྱི་ཚོགས། collection of atomic quantities.

8、**tathāgatena(tathāgata)**: 名詞、陽性、單數、具格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པས།Tathāgata.

9、**'samcayaḥ(a-samcaya)**: 名詞、陽性、單數、體格。非聚，ཚོགས་མ་མཆིས་པ། no-collection.

10、**sa(saḥ)**: 代詞、陽性、單數、體格。彼，དེ།that.

11、**bhāṣto(√bhāṣ-1)**: 過去分詞、陽性、單數、體格。所說，གསུངས་པ། taught.

12、**tena(saḥ)** : 代詞、陽性、單數、具格。彼，དེ། they.

13、**ucyante(√vac)**: 動詞、被動、複數、第三人稱。說，ཞེས་བགྱི། called.

【解】

此句多師譯為: “彼何所因? 若彼，世尊! 最小聚說; 非聚，彼，如來說; 彼故，說名最小聚者。”

此同“即非”句。

多師此句可調為:“彼何所因? 世尊!若彼如來[所]說最小聚;彼[即]如來[所]說非聚; 彼故說名最小聚者。”

30-5.यश्च तथागतेन भाषितस्त्रिसाहस्रमहासाहस्रो लोकधातुरिति, अधातुः स तथागतेन भाषितः। तेनोच्यते त्रिसाहस्रमहासाहस्रो लोकधातुरिति।

30-5.yaś ca tathāgatena bhāṣitas trisāhasra-mahāsāhasro lokadhātur ity adhātuḥ sa tathāgatena bhāṣitaḥ | tenocyate trisāhasra-mahāsāhasro lokadhātur iti |

[什譯] 世尊，如來所說三千大千世界，則非世界，是名世界!

[奘譯] 如來說三千大千世界，即非世界，故名三千大千世界!

[淨譯] 世尊，如來所說三千大千世界，說為非世界，故名三千大千世界!

[藏譯]དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་སྟོང་གསུམ་གྱི་སྟོང་ཆེན་པོའི་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་ཞེས་གང་གསུངས་པ་དེ་ཁམས་མ་མཆིས་པར་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་གསུངས་ཏེ། དེས་ན་སྟོང་གསུམ་གྱི་སྟོང་ཆེན་པོའི་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་ཞེས་བགྱིའོ། །

【注】

1、**yaś(yaḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。**誰，**གང་། what.

2、**ca**： 不變詞。**與、及，**འམ། and

3、**tathāgatena(tathāgata)**： 名詞，陽性，單數，具格。**如來，**དེ་བཞིན་གཤེགས་པ།Tathāgata.

4、**bhāṣitas(bhāṣita，√bhāṣ-1)**： 過去分詞，陽性，單數，體格。**說，**གསུངས་པ། taught.

5、**trisāhasra-mahāsāhasro(trisāhasra-mahāsāhasra)**名詞，陽性，單數，體格。**三千大千，**སྟོང་གསུམ་སྟོང་ཆེན་པོ། 1000 million.

6、**lokadhātur(lokadhātu)**名詞，陽性，單數，體格。**世界，**འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས། world system.

7、**adhātuḥ(a-dhātu)**名詞，陽性，單數，體格。**非界，**ཁམས་མ་མཆིས་པ། no-system.

8、**sa(saḥ)**： 代詞、陽性、單數、體格。**彼，**དེ།that.

9、**tena(saḥ)**：代詞、陽性、單數、具格。**彼，**དེ། they.

10、**ucyante(√vac)**： 動詞、被動、複數、第三人稱。**說，**ཞེས་བགྱི། called.

【解】

此句多師譯為： "若及如來說三千大千世界者；非界，如來說；彼故，說名三千大千世界者。"

此同前等。

多師此句可調為： "若如來[所]說三千大千世界者；[即]如來[所]說非界；彼故，說名三千大千世界者。"

30-6. तत्कस्य हेतोः । सचेद्भगवन् लोकधातुरभविष्यत्, स एव पिण्डग्राहोऽभविष्यत्। यश्चैव पिण्डग्राहस्तथागतेन भाषितः, अग्राहः स तथागतेन भाषितः। तेनोच्यते पिण्डग्राह इति।

30-6.tatkasya hetoḥ | saced bhagavan lokadhātur abhaviṣyat sa eva piṇḍagrāho 'bhaviṣyat yaś caiva piṇḍagrāhas tathāgatena bhāṣito 'grāhaḥ sa tathāgatena bhāṣitaḥ | tenocyate piṇḍagrāha iti |

[什譯] 何以故？若世界實有者，則是一合相！如來說一合相，則非一合相，是名一合相！」

[奘譯] 何以故？世尊，若世界是實有者，即為一合執！如來說一合執，即為非執，故名一合執！」

[淨譯] 何以故？若世界實有，如來則有聚執！佛說聚執者，說為非聚執，是故說為聚執！」

[藏譯]དེ་ཅིའི་སླད་དུ་ཞེ་ན། བཅོམ་ལྡན་འདས་གལ་ཏེ་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་ཤིག་མཆིས་པར་གྱུར་ན། དེ་ཉིད་རིལ་པོར་འཛིན་པར་འགྱུར་བའི་སླད་དུའོ།། དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་རིལ་པོར་འཛིན་པར་གསུངས་པ་དེ་འཛིན་པ་མ་མཆིས་པར་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་གསུངས་པའི་སླད་དུ་སྟེ། དེས་ན་རིལ་པོར་འཛིན་པ་ཞེས་བགྱིའོ། །

【注】

1、**tat(tad)**： 代詞、中性、單數、體格。**彼，**དེ།that.

2、**kasya(kim)**： 疑問代詞、中性、單數、屬格。**何、什麼，**ཅིའི།why.

3、**hetoḥ(hetu)**： 名詞、陽性、單數、從格。**因，**ཕྱིར།so.

4、**saced**： 副詞。**若，**གལ་ཏེ། if.

5、**bhagavan(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、呼格。薄伽梵、世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས།O Lord.

6、**lokadhātur(lokadhātu)**：名詞、陽性、單數、體格。世界，འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས། world system.

7、**abhaviṣyat(√bhū-1)**：動詞、條件式、單數、第三人稱。若有，མཆིས། have.

8、**sa(saḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。彼，དེ། that.

9、**eva** 不變詞。即，就，ཉིད།

10、**piṇḍagrāho(piṇḍa-grāha)**：名詞、陽性、單數、體格。一合執、一合相，རིལ་པོར་འཛིན་པ། seizing on a material object.

11、**yaś(yaḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。誰，གང་། what.

12、**tathāgatena(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、具格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ།Tathāgata.

13、**bhāṣito(bhāṣita，√bhāṣ-1)**：過去分詞、陽性、單數、體格。所說，གསུངས་པ།taught.

14、**'grāhaḥ(agrāha)**：名詞、陽性、單數、體格。非執，འཛིན་པ་མ་མཆིས་པ། no-seizing.

【解】

此句多師譯為："彼何所因？彼，世尊！界有，彼如是摶取有。若如是，如來摶取說；非取，彼，如來說；彼故，說名摶取者。"

此同前"即非"句。piṇḍagrāha，piṇḍa是"球、丸、團塊"；grāha即是"執取"，多師譯為"摶取"，什師譯為"一合相"，奘師譯為"一合執"，淨師譯為"聚執"。

多師此句可調為："彼何所因？世尊！[若世]界[實]有，彼[即]是有摶取。如是，如來[所]說摶取；彼[即]如來[所]說非取；彼故，說名摶取者。"

30-7. भगवानाह। पिण्डग्राहश्चैव सुभूते अव्यवहारोऽनभिलाप्यः। न स धर्मो नाधर्मः। स च बालपृथग्जनैरुद्गृहीतः॥३०॥

30-7.bhagavān āha | piṇḍagrāhaś caiva subhūte 'vyavahāro 'nabhilapyaḥ | na sa dharmo na adharmaḥ | sa ca bālapṛthagjanair udgṛhītaḥ |

[什譯] 「須菩提，一合相者，則是不可說，但凡夫之人，貪著其事！

[奘譯] 佛言：「善現，此一合執，不可言說、不可戲論 ，然彼一切愚夫異生，強執是法！

[淨譯] 「妙生，此聚執者，是世言論，然其體性，實無可說，但是愚夫異生之所妄執！

[藏譯]བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་བཀའ་སྩལ་པ། རབ་འབྱོར་རིལ་པོར་འཛིན་པ་ཉིད་ནི་ཐ་སྙད་དེ། ཆོས་དེ་ནི་བརྗོད་དུ་མེད་པ་ཡིན་ནོ། ། དེ་ཡང་བྱིས་པ་སོ་སོའི་སྐྱེ་བོ་རྣམས་ཀྱིས་གཟུང་ངོ༎ །

【注】

1、**bhagavān(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、主格。薄伽梵、世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས།The Lord.

2、**āha(√ah)**：動詞、完成式、單數、第三人稱。說，言，告，གསོལ་པ།said.

3、**piṇḍagrāhaś(piṇḍa-grāha)**：名詞、陽性、單數、體格。一合執、一合相，རིལ་པོར་འཛིན་པ། seizing on a material object.

4、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར།Subhūti.

5、**'vyavahāro(a-vyavahāra)**：形容詞、陽性、單數、體格。不可言說，བརྗོད་དུ་མེད་པ། inexpressible.

6、**'nabhilapyaḥ(a-nabhilapya)**：形容詞、陽性、單數、體格。不可戲論，not to be talked about.

7、**na**：副詞。不、非，ན། not.

8、**sa(saḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。彼，དེ། that.

9、**dharmo(dharma)**：名詞、陽性、單數、體格。法，ཆོས། dharma.

10、**adharmaḥ(a-dharma)**：名詞、陽性、單數、體格。非法，ཆོས་མེད་པ། no-dharma.

11、**bālapṛthagjanair(bāla-pṛthag-jana)**：名詞、陽性、複數、具格。愚夫異生，བྱིས་པ་སོ་སོའི་སྐྱེ་བོ། foolish common people.

12、**udgṛhītaḥ(ud-√grah-9)**：過去分詞、陽性、單數、體格。所取、所執，གཟུང་། seized.

【解】

此句多師譯為：“世尊言：搏取，如是，善實！不世俗語，不可說，非法，非非法，彼小兒凡夫生取。”

na sa dharmo na adharmaḥ（非法非非法），僅多師譯出。此句直譯即是：“一合執者（piṇḍagrāhaś），即是（eva）不可言說（'vyavahāro）、不可戲論（'nabhilapyaḥ），彼即（sa）非法（na dharmo）、非非法（na adharmaḥ），彼是（sa）愚夫異生（bālapṛthagjanair）所執（udgṛhītaḥ）。”

多師此句可調為：“世尊言：善實！搏取，[即]是不世俗語、不可說，非法、非非法，彼[為]小兒凡夫生[所]取。”

三十一、知見不生分

31-1. तत्कस्य हेतोः ।यो हि कश्चित्सुभूते एवं वदेत्-आत्मदृष्टिस्तथागतेन भाषिता, सत्त्वदृष्टिर्जीवदृष्टिः पुद्गलदृष्टिस्तथागतेन भाषिता, अपि नु स सुभूते सम्यग्वदमानो वदेत् ।

31-1.tatkasya hetoḥ | yo hi kaścit subhūta evaṃ vaded ātmadṛṣṭis tathāgatena bhāṣitā sattvadṛṣṭir jīvadṛṣṭiḥ pudgaladṛṣṭis tathāgatena bhāṣitā api nu sa subhūte samyagvadamāno vadet |

[什譯] 須菩提，若人言，『佛說我見、人見、眾生見、壽者見。』須菩提，於意云何，是人解我所說義不？」

[奘譯] 何以故？善現！若作是言，『如來宣說我見、有情見、命者見、士夫見、補特伽羅見、意生見、摩納婆見、作者見、受者見。』於汝意云何，如是所說為正語不？」

[淨譯] 妙生，如有說云，『佛說我見、眾生見、壽者見、更求趣見』者，是為正說為不正耶？」

[藏譯]རབ་འབྱོར་གང་ལ་ལ་ཞིག་འདི་སྐད་དུ། དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་བདག་ཏུ་ལྟ་བར་གསུངས། དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་སེམས་ཅན་དུ་ལྟ་བ་དང་། སྲོག་ཏུ་ལྟ་བ་དང་། གང་ཟག་ཏུ་ལྟ་བར་གསུངས་སོ་ཞེས་ཟེར་ན་དེ་ཡང་དག་པས་སྨྲ་བས་སྨྲ་བ་ཡིན་ནམ།

【注】

1、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、體格。彼，དེ། it.

2、**kasya(kim)**：疑問代詞、中性、單數、屬格。何、什麼，ཅིའི། why.

3、**hetoḥ(hetu)**：名詞、陽性、單數、從格。因，ཕྱིར། so.

4、**yo(yaḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。誰，གང་ལ་ལ།what.

5、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

6、**evaṃ**：不變詞。如是，འདི་སྐད། so.

7、**vaded(√vad-1)**：動詞、祈願、單數、第三人稱。語。ཟེར། say.

8、**ātmadṛṣṭis(ātmadṛṣṭi)**名詞，陰性，單數，體格。我見，བདག་ཏུ་ལྟ་བ། a self in view.

9、**tathāgatena(tathāgata)**：名詞，陽性，單數，具格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ།Tathāgata.

10、**bhāṣitā(bhāṣita，√bhāṣ-1)**：過去分詞，陽性，複數，體格。說，གསུངས་པ།taught.

11、**sattvadṛṣṭir(sattvadṛṣṭi)**名詞，陰性，單數，體格。眾生見，སེམས་ཅན་དུ་ལྟ་བ། a being (in view).

12、**jīvadṛṣṭiḥ(jīvadṛṣṭi)**名詞，陰性，單數，體格。命者見，སྲོག་ཏུ་ལྟ་བ། a soul(in view).

13、**pudgaladṛṣṭis(pudgaladṛṣṭi)**名詞，陰性，單數，體格。補特伽羅見，གང་ཟག་ཏུ་ལྟ་བ། a person(in view).

14、**sa(saḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。彼，དེ། that.

15、**samyagvadamāno**：正語，ཡང་དག་པས་སྨྲ་བ། right.

16、**vadet(√vad-1)**：動詞、祈願、單數、第三人稱。語。སྨྲ་བ། say.

【解】

此句多師譯為："彼何所因？若此有，善實！如是說：『我見，如來說，眾生見、壽見、人見，如來說。』雖然，彼，善實！正說語？"

此同前等。什師、奘師所譯，有加"於意云何"，而淨師、多師、藏譯，與現梵文一致，未加此句。或許梵文版本不同。

多師此句可調為："彼何所因？善實！若有[人]如是說：『如來說我見，，如來說眾生見、壽見、人見。』善實！彼說正語？"

31-2.सुभूतिराह। नो हीदं भगवन्, नो हीदं सुगत, न सम्यग्वदमानो वदेत्।

31-2.subhūtir āha | no hīdaṃ bhagavan no hīdaṃ sugata na samyagvadamāno vadet |

[什譯] 「世尊，是人不解如來所說義！

[奘譯] 善現答言：「不也，世尊！不也，善逝！如是所說非為正語！

[淨譯] 妙生言：「不爾，世尊！

[藏譯]རབ་འབྱོར་གྱིས་གསོལ་པ། བཅོམ་ལྡན་འདས་དེ་ནི་མ་ལགས་སོ། ། བདེ་བར་གཤེགས་པ་དེ་ནི་མ་ལགས་སོ།།

【注】

1、**subhūtir(subhūti)**：名詞、陽性、單數、體格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར།Subhūti.

2、**āha(√ah)**：動詞、完成式、單數、第三人稱。說，言，告，གསོལ་པ། reply.

3、**no**：副詞。不、非，མ། not.

4、**hi**：小品詞、表強調。誠然，

5、**idaṃ(idam)**：代詞、中性、單數、體格。如是，དེ། it.

6、**sugata(sugata)**：名詞、陽性、單數、呼格。善逝，བདེ་བར་གཤེགས་པ།O Well-gone.

7、**samyagvadamāno**：正語，ཡང་དག་པས་སྨྲ་བ། right.

8、**vadet(√vad-1)**：動詞、祈願、單數、第三人稱。語。སྨྲ་བ། say.

【解】

此句多師譯為：“善實言：不如此，世尊！不如此，善逝！。”

31-3. तत्कस्य हेतोः । या सा भगवन् आत्मदृष्टिस्तथागतेन भाषिता, अदृष्टिः सा तथागतेन भाषिता। तेनोच्यते आत्मदृष्टिरिति॥

31-3.tatkasya hetoḥ | yā sā bhagavann ātmadṛṣṭis tathāgatena bhāṣitā adṛṣṭiḥ sā tathāgatena bhāṣitā | tenocyata ātmadṛṣṭir iti |

[什譯] 何以故？世尊說我見、人見、眾生見、壽者見，即非我見、人見、眾生見、壽者見，是名我見、人見、眾生見、壽者見！」

[奘譯] 所以者何？如來所說我見、有情見、命者見、士夫見、補特伽羅見、意生見、摩納婆見、作者見、受者見，即為非見，故名我見乃至受者見！」

[淨譯] 何以故？若有我見如來說者，即是非見，故名我見！」

[藏譯]དེ་ཅིའི་སླད་དུ་ཞེ་ན། བཅོམ་ལྡན་འདས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་བདག་ཏུ་ལྟ་བར་གང་གསུངས་པ་དེ་ནི་ལྟ་བ་མ་མཆིས་པར་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་གསུངས་པའི་སླད་དུ་སྟེ། དེས་ན་བདག་ཏུ་ལྟ་བ་ཞེས་བགྱིའོ། །

【注】

1、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、體格。彼，དེ། that.

2、**kasya(kim)**：疑問代詞、中性、單數、屬格。何、什麼，ཅིའི། why.

3、**hetoḥ(hetu)**：名詞、陽性、單數、從格。因，ཕྱིར།so.

4、**yā(yā)**：關係代詞、陰性、單數、體格。凡、諸，གང་། who.

5、**sā(sā)**：代詞、陰性、單數、體格。彼，དེ། that.

6、**bhagavann(bhagavant)**：名詞、陽性、單數、呼格。世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། O Lord.

7、**ātmadṛṣṭis(ātmadṛṣṭi)**：名詞、陰性、單數、體格。我見，བདག་ཏུ་ལྟ་བ། a self in view.

8、**tathāgatena(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、具格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

9、**bhāṣitā(bhāṣita，√bhāṣ-1)**：過去分詞、陽性、複數、體格。所說，གསུངས་པ། taught.

10、**adṛṣṭiḥ(adṛṣṭi)**：名詞、陰性、單數、體格。非見，ལྟ་བ་མ་མཆིས་པ། no-view.

11、**tena(saḥ)**：代詞、陽性、單數、具格。是故，དེས་ན། therefore.

12、**ucyante(√vac)**：動詞、被動、複數、第三人稱。說，ཞེས་བྱ། called.

【解】

此句多師譯為：“彼何所因？若彼，世尊！我見，如來說；非見，彼，如來說；彼故，說名我見者。”

此同前等。

多師此句可調為：“彼何所因？世尊！如來[所]說我見；彼[即]如來[所]說非見；彼故，說名我見者。”

31-4. भगवानाह। एवं हि सुभूते बोधिसत्त्वयानसंप्रस्थितेन सर्वधर्मा ज्ञातव्या द्रष्टव्या अधिमोक्तव्याः। तथाच ज्ञातव्या द्रष्टव्या अधिमोक्तव्याः, यथा न धर्मसंज्ञायामपि प्रत्युपतिष्ठेन्नाधर्मसंज्ञायाम्।

31-4.bhagavān āha | evaṃ hi subhūte bodhisattva-yāna-saṃprasthitena sarva-dharmā jñātavyā draṣṭavyā adhimoktavyāḥ | tathā ca jñātavyā draṣṭavyā adhimoktavyā yathā na dharma-saṃjñā pratyupasthāhe|[yathā na dharma-saṃjñā-āpi pratyupatiṣṭhet].

[什譯] 「須菩提，發阿耨多羅三藐三菩提心者，於一切法，應如是知、如是見、如是信解，不生法相！

[奘譯] 佛告善現：「諸有發趣菩薩乘者，於一切法，應如是知、應如是見、應如是信解，如是不住法想！

[淨譯] 「妙生，諸有發趣菩薩乘者，於一切法應如是知、如是見、如是解！如是解者乃至法想，亦無所住！

[藏譯]བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་བཀའ་སྩལ་པ། རབ་འབྱོར་འདི་ལ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་ཐེག་པ་ལ་ཡང་དག་པར་ཞུགས་པས། འདི་ལྟར་ཆོས་ཐམས་ཅད་ཤེས་པར་བྱ། ལྟ་བར་བྱ། མོས་པར་བྱ་སྟེ། ཅི་ནས་ཆོས་སུ་འདུ་ཤེས་པ་ལ་ཡི་གནས་པར་ཤེས་པར་བྱའོ། །

【注】

1、**bhagavān**：名詞、陽性、單數、主格。薄伽梵、世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། The Lord.

2、**āha(√ah)**：動詞、完成式、單數、第三人稱。說、言、告，བཀའ་སྩལ་པ། reply.

3、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར།Subhūti.

4、**bodhisattva-yāna-saṃprasthitena(bodhisattva-yāna-saṃprasthita)**：名詞，陽性，單數，具格。發趣菩薩乘，བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་ཐེག་པ་ཞུགས་པ། Bodhisattva-vehicle set out.

5、**jñātavyā(√jñā-9)**：必要分詞，陽性，複數，體格。應知，ཤེས་པར་བྱ། know.

6、**sarva-dharmā(sarva-dharma)**：名詞，陽性，複數，體格。一切法，ཆོས་ཐམས་ཅད། all dharmas.

7、**draṣṭavyā(√dṛṣ)**：必要分詞，陽性，複數，體格。應觀、應見，ལྟ་བར་བྱ། see.

8、**adhimoktavyāḥ(adhi-√muc-4)**：必要分詞，陽性，複數，體格。深信解，མོས་པར་བྱ། resolve upon.

9、**tathā···yathā**：關聯副詞。如同···一樣。

10、**dharmasaṃjñā(dharma-saṃjñā)**：名詞、陰性、單數、體格。法想，ཆོས་སུ་འདུ་ཤེས། a perception of a dharma

11、**pratyupasthāhe(praty-upa-√sthā-1)**：動詞。住。གནས། set up.

【解】

此句多師譯為："世尊言：如是，此，善實！菩薩乘發行，一切法知應，見應，信解應。如信解，如無法想亦住。"

多師此句可調為："世尊言：善實！發行菩薩乘[者]，[於]一切法，應如是知、[如是]見、[如是]信解。如[其]信解，如[是] 亦無法想住。"

31-5. तत्कस्य हेतोः । धर्मसंज्ञा धर्मसंज्ञेति सुभूते असंज्ञैषा तथागतेन भाषिता। तेनोच्यते धर्मसंज्ञेति॥ ३१॥

31-5.tatkasya hetoḥ | dharma-saṃjñā dharmasaṃjñeti subhūte asaṃjñaiṣā tathāgatena bhāṣitā | tenocyate dharmasaṃjñeti ||31||

[什譯] 須菩提，所言法相者，如來說即非法相，是名法相！

[奘譯] 何以故？善現，法想法想者，如來說為非想，是故如來說名法想法想！

[淨譯] 何以故？妙生，法想法想者，如來說為非想，故名法想法想！

[藏譯]དེ་ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། རབ་འབྱོར་ཆོས་སུ་འདུ་ཤེས་ཆོས་སུ་འདུ་ཤེས་ཞེས་བྱ་བ་ནི། དེ་འདུ་ཤེས་མེད་པར་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་གསུངས་པའི་ཕྱིར་ཏེ། དེས་ན་ཆོས་སུ་འདུ་ཤེས་ཆོས་སུ་འདུ་ཤེས་ཞེས་བྱའོ། །

【注】

1、**tat(tad)**：代詞、中性、單數、體格。彼，དེ། that.

2、**kasya(kim)**：疑問代詞、中性、單數、屬格。何、什麼，ཅིའི། why.

3、**hetoḥ(hetu)**：名詞、陽性、單數、從格。因，ཕྱིར། so.

4、**dharma-saṃjñā**：名詞、陰性、單數、體格。法想。ཆོས་སུ་འདུ་ཤེས། pereception of dharma.

5、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར། Subhūti.

6、**asaṃjñā**：名詞、陰性、單數、體格。非想，འདུ་ཤེས་མེད་པ། no- perception.

7、**tathāgatena(tathāgata)**：名詞、陽性、單數、具格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ།Tathāgata.

8、**bhāṣitā(bhāṣita，√bhāṣ-1)**：過去分詞、陽性、複數、體格。所說，གསུངས་པ། taught.

【解】

此句多師譯為："彼何所因？法想、法想者，善實！非想，此，如來說；彼故，說名法想者。"

此同前"即非"句。

多師此句可調為："彼何所因？法想、法想者，善實！如來說此非想；彼故，說名法想者。"

三十二、應化非真分

32-1. यश्च खलु पुनः सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽप्रमेयानसंख्येयांल्लोकधातून् सप्तरत्नपरिपूर्णं कृत्वा तथागतेभ्योऽर्हद्भ्यः सम्यक्संबुद्धेभ्यो दानं दद्यात्,

32-1.yaśca khalu punaḥ subhūte bodhisattvo mahāsattvo 'prameyān asaṃkhyeyāṃllokadhātūn saptaratna-paripūrṇaṃ kṛtvā tathāgatebhyo 'rhadbhyaḥ samyaksaṃbuddhebhyo dānaṃ dadyād

[什譯] 須菩提，若有人以滿無量阿僧祇世界七寶持用布施；

[奘譯] 復次，善現，若菩薩摩訶薩以無量無數世界盛滿七寶，奉施如來、應、正等覺；

[淨譯] 妙生，若有人以滿無量無數世界七寶持用布施；

[藏譯]ཡང་རབ་འབྱོར་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ་གང་གིས་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་དཔག་ཏུ་མེད་ཅིང་གྲངས་མེད་པ་དག་རིན་པོ་ཆེ་སྣ་བདུན་གྱིས་རབ་ཏུ་གང་བར་བྱས་ཏེ་སྦྱིན་པ་བྱིན་པ་བས།

【注】

1、**yaś(yaḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。誰，གང་། what.

2、**ca**：不變詞。與、及，འམ། and

3、**khalu** 副詞、加強語氣。

4、**punaḥ(punar)**：副詞。也，再ཡང་།again.

5、**subhūte(subhūti)**：名詞、陽性、單數、呼格。善現、須菩提，རབ་འབྱོར།Subhūti.

6、**bodhisattvo(bodhisattva)**：名詞、陽性、單數、體格。菩薩，བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ། bodhisattvas.

7、**mahāsattvo(mahāsattva)**：名詞、陽性、單數、體格。摩訶薩，སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ། great being.

8、**'prameyān(aprameya)**形容詞、陽性、複數、業格。無量，དཔག་ཏུ་མེད་པ། immeasurable.

9、**asaṃkhyeyāṃ(a-saṃ-khyeya)**：形容詞、陽性、複數、業格。無数，གྲངས་མེད་པ། incalculable.

10、**lokadhātūn (lokadhātu)**：名詞、陽性、複數、業格。世界，འཇིག་རྟེན་ཁམས། world systems.

11、**sapta-ratnaparipūrṇaṃ(sapta-ratna-paripūrṇa)**：名詞、陽性、單數、業格。遍滿七寶，རིན་པོ་ཆེ་སྣ་བདུན་གྱིས་རབ་ཏུ་གང་བ། filled with the seven treasures

12、**kṛtvā (√kṛ-8)**：動詞、獨立式。施，作，བྱས། over.

13、**tathāgatebhyo(tathāgata)**：名詞、陽性、複數、為格。如來，དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། Tathāgata.

14、**'rhadbhyaḥ(arhat)**：名詞、陽性、複數、為格。應供，དགྲ་བཅོམ་པ། Arhats.

15、**samyaksaṃbuddhebhyo(samyaksaṃbuddhebhya)**：名詞、陽性、複數、為格。正等正覺，ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ། right and perfect enlightenment.

16、**dānaṃ(dāna)**：名詞、中性、單數、業格。布施，སྦྱིན་པ། gift.

17、**dadyād(√dā-3)**：動詞、祈願、主動、單數、第三人稱。奉施，སྦྱིན། give.

【解】

此句多師譯為：“若復時，善實！菩薩摩訶薩無量無數世界七寶滿中作已，如來等、應等、正遍知等施與。”

此同前等。

多師此句可調為：“復時，善實！若菩薩摩訶薩作滿無量無數世界七寶已，施與[諸]如來、應、正遍知。”

32-2. यश्च कुलपुत्रो वा कुलदुहिता वा इतः प्रज्ञापारमिताया धर्मपर्यायादन्तशश्चतुष्पादिकामपि गाथामुद्गृह्य धारयेद्देशयेद्वाचयेत् पर्यवाप्नुयात्, परेभ्यश्च विस्तरेण संप्रकाशयेत्, अयमेव ततोनिदानं बहुतरं पुण्यस्कन्धं प्रसुनुयादप्रमेयमसंख्येयम्।

32-2.yaś ca kulaputro vā kuladuhitā vetaḥ prajñāpāramitāyā dharmaparyāyād antaśaś catuṣpādikām api gāthām udgṛhya dhārayed deśayed vācayet paryavāpnuyāt parebhyaś ca vistareṇa saṃprakāśayed ayam eva tato nidānaṃ bahutaraṃ puṇyaskandhaṃ prasunuyād aprameyam asaṃkhyeyam |

[什譯] 若有善男子善女人發菩薩心者，持於此經乃至四句偈等，受持、讀誦、為人演說，其福勝彼！

[奘譯] 若善男子或善女人，於此般若波羅蜜多經中乃至四句伽他，受持、讀誦、究竟通利、如理作意，及廣為他宣說開示，由此因緣所生福聚甚多於前，無量無數！

[淨譯] 若復有人能於此經乃至受持、讀誦四句伽他，令其通利，廣為他人正說其義，以是因緣所生福聚極多於彼，無量無數！

[藏譯]རིགས་ཀྱི་བུའམ་རིགས་ཀྱི་བུ་མོ་གང་གིས་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་འདི་ལས་ཐ་ན་ཚིག་བཞི་པའི་ཚིགས་སུ་བཅད་པ་ཙམ་བླངས་ནས་འཛིན་ཏམ། འཆང་ངམ། ཀློག་གམ། ཀུན་ཆུབ་པར་བྱེད་དམ། གཞན་དག་ལ་རྒྱ་ཆེར་

ཡང་དག་པར་རབ་ཏུ་སྟོན་ན་དེ་ཉིད་གཞི་དེ་ལས་བསོད་ནམས་ཆེས་མང་དུ་གྲངས་མེད་དཔག་ཏུ་མེད་པ་བསྐྱེད་དོ། །

【注】

1、**yaś(yaḥ)**：代詞、陽性、單數、體格。**誰，**གང་། what.

2、**ca**：不變詞。**與、及，**འམ། and

3、**kulaputro(kula-putra)**：名詞、陽性、單數、體格。**善男子，**རིགས་ཀྱི་བུ། son of good family.

4、**vā** 不變詞。**或者，**འམ། or.

5、**kuladuhitā(kuladuhitṛ)**：名詞、陰性、單數、體格。**善女人，**རིགས་ཀྱི་བུ་མོ། daughter of good family.

6、**vā**：不變詞。**或者，**འམ།or.

7、**itaḥ(itas)**：副詞。**從此，**འདི་ལས། from this.

8、**prajñāpāramitāyā(prajñāpāramitā)**：名詞、陰性、單數、從格。**般若，智慧，**ཤེས་རབ། wisdom.

9、**dharm-aparyāyād(dharm-aparyāya)**：名詞、陽性、單數、從格。**法門，**ཆོས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས། dharma.

10、**antaśaś**：副詞。**乃至，**ཐ་ན།else

11、**catuṣpādikām(catuṣ-pādika)**：形容詞、陰性、複數、業格。**四句，**ཚིག་བཞི་པ། four lines.

12、**api**：副詞。**然；泛指，**

13、**gāthām(gāthā)**：名詞、陰性、複數、業格。**伽陀、偈頌，**ཚིགས་སུ་བཅད་པ།stanza

14、**udgṛhya(ud-√grah-9)**：動詞、獨立式。**受取，**བཟུང་།taken up.

15、**dhārayed(√dhṛ-2)**：動詞、致使、祈願、單數、第三人稱。**奉持，**འཛིན་པ། bear in mind.

16、**vācayet(√vac-2)**：動詞、致使、祈願、單數、第三人稱。**讀誦，**ཀློག་པ། recite.

17、**paryavāpnuyāt(pari-ava-√āp-5)**：動詞、致使、祈願、單數、第三人稱。**究竟通利，**ཀུན་ཆུབ་པ། study.

18、**parebhyaś(para)**：形容詞、陽性、複數、為格。**他人，**གཞན་དག others.

19、**ca**：不變詞。**與、及，**འམ། and.

20、**vistareṇa (vistara)**：名詞、陽性、單數、具格。**廣，**རབ་ཏུ། in full detail.

21、**saṃprakāśayet(saṃ-pra-√kāś-1)**：動詞、致使、祈願、單數、第三人稱。**開示，**སྟོན། illuminate.

22、**ayam**：代詞、陽性、單數、體格。**此，**དེ། it.

23、**eva**：副詞。**即、就，**ཉིད།

24、**tato(tatas)**：副詞。**由是，**དེ་ལས།

25、**nidānaṃ(nidāna)**：名詞、中性、單數、體格。**因緣，**གཞི། .

26、**bahutaraṃ(bahutara)**：形容詞比較級、陽性、單數、業格。**更多，**ཆེས་མང་པོ། larger.

27、**puṇya-skandhaṃ(puṇya-skandha)**：名詞、陽性、單數、業格。**福德聚，**བསོད་ནམས་ཀྱི་ཕུང་པོ། a great heap of merit.

28、**prasunuyād(pra-√su-2)**：動詞、祈願、主動、單數、第三人稱。**所生，**བསྐྱེད། beget.

29、**'prameyam(aprameya)**形容詞、陽性、單數、業格。**無量，**དཔག་ཏུ་མེད་པ། immeasurable.

30、**asaṃkhyeyaṃ(a-saṃ-khyeya)**：形容詞、陽性、單數、業格。**無数，**གྲངས་མེད་པ། incalculable.

【解】

此句多師譯為：“若善家子，若善家女，若如是智慧彼岸到，乃至四句等偈，受持、分別、讀誦，為他等及分別廣說。此如是，彼緣，多過福聚生，無量、不可數。”

此同前等。

多師此句可調為：“若善家子，若善家女，若[於]如是智慧彼岸到（般若波羅蜜多），乃至四句等偈，受持、分別、讀誦，及為他等分別廣說。如是此緣，[所]生福聚，多過彼無量、不可數。”

32-3. कथं च संप्रकाशयेत् ।[तथा प्रकाशयेत्, तेनोच्यते संप्रकाशयेदिति]

32-3.kathaṃ ca saṃprakāśayet | yathā na prakāśayet |tenocyate saṃprakāśayed iti |

[什譯] 云何為人演說？不取於相，如如不動！

[奘譯] 云何為他宣說開示？如不為他宣說開示，故名為他宣說開示！」

[淨譯] 云何正說？無法可說，是名正說！」

[藏譯]ཇི་ལྟར་ཡང་དག་པར་རབ་ཏུ་སྟོན་ཅེ་ན། ཇི་ལྟར་ཡང་དག་པར་རབ་ཏུ་མི་སྟོན་པ་དེ་བཞིན་དུ་ཡང་དག་པར་རབ་ཏུ་སྟོན་པ་སྟེ། དེས་ན་ཡང་དག་པར་རབ་ཏུ་སྟོན་པ་ཞེས་བྱའོ། །

【注】

1、**kathaṃ(katha)**：疑問代詞、中性、單數、體格。云何，ཇི་ལྟར། how.

2、**ca**：連詞。和、與，དང་། and.

3、**saṃprakāśayed(saṃ-pra-√kāś-1)**：動詞、致使、祈願、單數、第三人稱。開示，ཡང་དག་པར་རབ་ཏུ་སྟོན། illuminate.

4、**yathā**：副詞。如是。ཇི་ལྟར། so as.

5、**na**：否定詞。不、非，མེད། not.

6、**prakāśayet(pra-√kāś-1)**：動詞、致使、祈願、單數、第三人稱。開示。རབ་ཏུ་སྟོན། reveal.

7、**tena(saḥ)**：代詞、陽性、單數、具格。是故，དེས་ན། therefore.

8、**ucyate(√vac)**：動詞、被動、單數、第三人稱。說，ཞེས་བྱ། said.

【解】

此句多師譯為：“云何及廣說？如不廣說，彼故說名廣說。”

多師此句可調為：“云何廣說？如不廣說，彼故說名廣說。”

32-3. तद्यथाकाशे-तारका तिमिरं दीपो मायावश्याय बुद्धुदम्।
स्वप्नं च विद्युदभ्रं च एवं द्रष्टव्य संस्कृतम्॥

32-3.tārakā timiraṃ dīpo māyā-avaśyāya budbudaṃ |
svapnaṃ ca vidyud abhraṃ ca evaṃ draṣṭavyaṃ saṃskṛtaṃ ||

[什譯] 何以故？一切有為法，如夢幻泡影，如露亦如電，應作如是觀！」

[奘譯] 爾時世尊而說頌曰：「諸和合所為，如星翳燈幻，露泡夢電雲，應作如是觀！」

[淨譯] 爾時世尊說伽他曰：「一切有為法，如星翳燈幻，露泡夢電雲，應作如是觀！」

[藏譯]སྐར་མ་རབ་རིབ་མར་མེ་དང་། །སྒྱུ་མ་ཟིལ་པ་ཆུ་བུར་དང་། །རྨི་ལམ་གློག་དང་སྤྲིན་ལྟ་བུ། །འདུ་བྱས་ཐམས་ཅད་དེ་ལྟར་ལྟ། །

【注】

1、**tārakā**：名詞、陰性、單數、體格。星，སྐར་མ། stars,

2、**timiraṃ(timira)**：名詞、中性、單數、體格。翳，རབ་རིབ། darkness.

3、**dīpo(dīpa)**：名詞、陽性、單數、體格。燈。མར་མེ། lamp.

4、**māyā**：名詞、陰性、單數、體格。幻，སྒྱུ་མ། phantom.

5、**avaśyāya**：名詞、陽性、單數、體格。露，ཟིལ་པ།dew.

6、**budbudaṃ(budbuda)**：名詞、中性、單數、體格。泡，ཆུ་བུར། bubble.

7、**svapnaṃ(svapna)**：名詞、中性、單數、體格。夢，རྨི་ལམ། dream.

8、**vidyud**：名詞、陰性、單數、體格。電，གློག flash of lightinig.

9、**abhraṃ(abhra)** ：名詞、中性、單數、體格。雲，སྤྲིན། cloud.

10、**evaṃ**：副詞。如是，ལྟ་བུ། so.

11、**draṣṭavyaṃ(√dṛś-1)**：動詞、必要分詞、陽性、單數、體格。見、觀，བལྟ། should view.

12、**saṃskṛtaṃ(saṃskṛta)**：名詞、中性、單數、體格。和合所為、有為，འདུ་བྱས། conditioned.

【解】

此句多師譯為：“星、翳、燈、幻，露、泡、夢、電，雲見如是，此有為者。”

多師此句可調為：“此諸有為者，[如]星翳燈幻，露泡夢電雲，[應作] 如是見。”

32-4. इदमवोचद्भगवान् आत्तमनाः। स्थविरसुभूतिस्ते च भिक्षुभिक्षुण्युपासकोपासिकास्ते च बोधिसत्त्वाः सदेवमानुषासुरगन्धर्वश्च लोको भगवतो भाषितमभ्यनन्दन्निति॥ ३२॥

32-4.idam avocad bhagavān āttamanāḥ | sthavira subhūtis te ca bhikṣu-bhikṣuṇy-upāsakopāsikās te ca bodhisattvāḥ sadeva-mānuṣa-asura-gandharvaś ca loko bhagavato bhāṣitam abhyanandann iti |

[什譯] 佛說是經已，長老須菩提及諸比丘、比丘尼、優婆塞、優婆夷，一切世間天、人、阿修羅，聞佛所說，皆大歡喜，信受奉行。

[奘譯] 時薄伽梵說是經已，尊者善現及諸苾芻、苾芻尼、鄔波索迦、鄔波斯迦，并諸世間天、人、阿素洛、健達縛等，聞薄伽梵所說經已，皆大歡喜，信受奉行。

[淨譯] 爾時，薄伽梵說是經已，具壽妙生及諸菩薩摩訶薩、苾芻、苾芻尼、鄔波索迦、鄔波斯迦，一切世間天、人、阿蘇羅等，皆大歡喜，信受奉行。

[藏譯]བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་དེ་སྐད་ཅེས་བཀའ་སྩལ་ནས། གནས་བརྟན་རབ་འབྱོར་དང་། དགེ་སློང་དེ་དག་དང་། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་དེ་དག་དང་། འཁོར་བཞི་པོ་དགེ་སློང་དང་། དགེ་སློང་མ་དང་། དགེ་བསྙེན་དང་། དགེ་བསྙེན་མ་དང་། ལྷ་དང་། མི་དང་། ལྷ་མ་ཡིན་དང་། དྲི་ཟར་བཅས་པའི་འཇིག་རྟེན་ཡི་རངས་ཏེ། བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་གསུངས་པ་ལ་མངོན་པར་བསྟོད་དོ།། །།

【注】

1、idaṃ(idam)：代詞、中性、單數、體格。如是，དེ་སྐད། it.

2、avocad(√vac-2)：不定過去時、主動、單數、第三人稱。說、言，བཀའ་སྩལ། spoke.

3、bhagavān(bhagavant)：名詞、陽性、單數、體格。薄伽梵、世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། The Lord.

4、āttamanāḥ(ātta-manas)形容詞、陽性、複數、體格。歡喜，enraptured.

5、sthavira：形容詞，陽性、單數、體格。尊者，གནས་བརྟན། elder.

6、subhūtis(subhūti)：名詞，陽性、單數、體格。須菩提、善現，རབ་འབྱོར། Subhūti.

7、bhikṣu-bhikṣuṇy-upāsakopāsikās(bhikṣu-bhikṣuṇy-upāsakopāsika)：名詞，陽性，複數，體格。比丘、比丘尼、優婆塞、優婆夷，དགེ་སློང་དང་། དགེ་སློང་མ་དང་། དགེ་བསྙེན་དང་། དགེ་བསྙེན་མ། the monks and nuns,the pious laymen and laywomen.

8、bodhisattvāḥ(bodhisattva)：名詞，陽性，複數，體格。菩薩，བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ། the Boduisattvas.

9、sadeva-mānuṣa-asura-gandharvaś：名詞，陽性，複數，體格。諸天人及阿修羅、乾達婆，ལྷ་དང་། མི་དང་། ལྷ་མ་ཡིན་དང་། དྲི་ཟར་བཅས་པ། Gods men Asuras and Gandharvas.

10、loko(loka)：名詞，陽性，單數，體格。世間，འཇིག་རྟེན། the whole world

11、bhagavato(bhagavat)：名詞、陽性、單數、屬格。薄伽梵、世尊，བཅོམ་ལྡན་འདས། The Lord.

12、bhāṣitam(bhāṣita，√bhāṣ-1)：過去分詞，陽性，單數，體格。說，གསུངས་པ།taught.

13、abhyanandann(abhi-√nand-1)：動詞，完成、複數、第三人稱。皆大歡喜，མངོན་པར་བསྟོད། rejoiced.

【解】

此句多師譯為："此語，世尊歡喜，上座善實，彼及比丘、比丘尼、優婆塞、優婆夷，彼天、人、阿脩羅、乾闥婆等，聞世尊說，大歡喜。"

"bodhisattvāḥ（諸菩薩）"，除淨師、藏譯有譯外，余皆未譯。

多師此句可調為："，世尊歡喜語此[已]，上座善實，及彼比丘、比丘尼、優婆塞、優婆夷，彼天、人、阿脩羅、乾闥婆等，聞世尊說，[皆]大歡喜。"

॥ आर्यवज्रच्छेदिका भगवती प्रज्ञापारमिता समाप्ता ॥

ārya-vajracchedikā bhagavatī prajñāpāramitā samāptā ||

[藏譯]འཕགས་པ་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་རྡོ་རྗེ་གཅོད་པ་ཞེས་བྱ་བ་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་མདོ་རྫོགས་སོ།། ||

1、ārya-vajracchedikā：名詞、陰性、單數、體格。聖能斷金剛，འཕགས་པ་རྡོ་རྗེ་གཅོད་པ། the blessed Diamond-cutter.

2、bhagavatī：名詞、陰性、單數、體格。薄伽梵母，

3、prajñāpāramitā：名詞、陰性、單數、體格。般若波羅蜜多，ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ། Prajñāpāramitā.

4、samāptā(sam-√āp)：過去分詞，陰性、單數、體格。究竟、圓滿。རྫོགས། finished.

【解】

此句直譯即是："聖薄伽梵母能斷金剛般若波羅蜜多[經]圓滿。"